OGORUL DOMNULUI
VOLUMUL XXXII

ISTORIA BIBLICĂ

VECHIUL TESTAMENT

de Profesorul
A. P. LOPUHIN

TRADUCERE
de
Patriarhul NICODIM

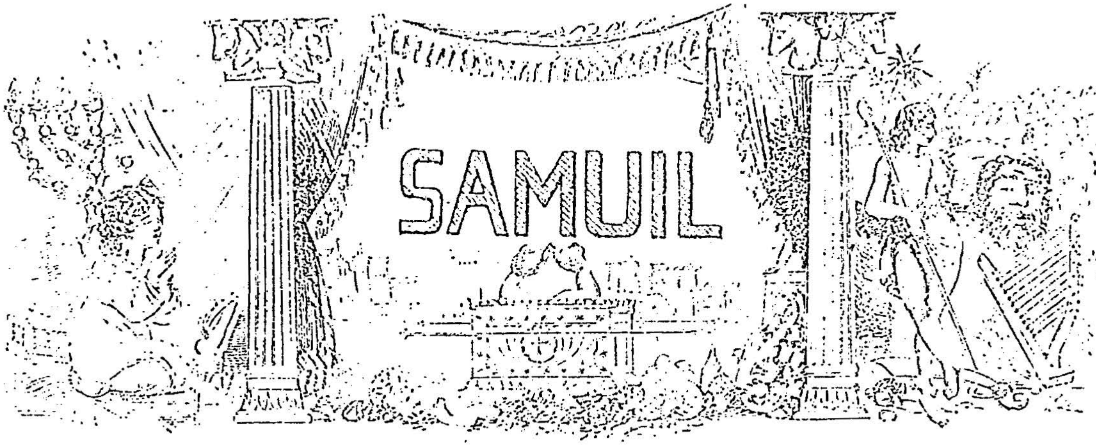
Tomul al treilea

EDIȚIE ILUSTRATA

EDITURA INSTITUTULUI BIBLIC ȘI DE MISIUNE AL BISERICII ORTODOXE ROMANE
BUCUREȘTI, 1945

CARTEA ÎNTAIA

Samuil şi Saul şi vremea lor.



CAPITOLUL I.

ARHIEREUL ELIE JUDECĂTOR ȘI TINEREȚEA LUI SAMUIL.

După moartea lui Samson situația poporului is= railtean rămase cea anterioară. Toate între= prinderile sale eroice n'au fost în stare să arunce jugul cel greu al filistenilor, ci numai îi iritase și mai rău contra israiliților. Dar ele au avut o mare importanță morală, deștep= tând spiritul căzut al poporului, care însfârșit începu să ajungă tot mai mult la convinge= rea, că nenorocirile lui nu vor conteni până ce el însuși nu se va renaște duhovnicește și până nu va lepăda mai întâiu jugul ne= credinței și al dezbinării lăuntrice, ce apăsa asupra lui. Și iată, un pas către această re= generare lăuntrică fu acela, că după moartea lui Samson vrednicia de judecător fu oferită unei persoane, care, după situația sa, mai mult decât orcare alta putea să ajute ridi= carea duhovnicească a poporului și la unirea lui, și anume ar= hiereului Elie. Deja numai apariția în fruntea poporului a arhie= reului (despre care în curgerea periodului turbure a judecătorilor anteriori istoria tăcuse cu totul) ne indică deșteptarea în popor a

spiritului religios, iar împreunarea în persoana sa și a vredniciei de judecător sau a șefiei politice mărturisește limpede despre asta. Poporul israilit înțelese, că puterea principală a lui stă în religie, și anume în credința în adevăratul Dumnezeu, și prin unirea vredniciei de judecător cu vrednicia de slujitor suprem al religiei voi să arate credincioșia sa față de Impăratul suprem al lui Israil. Numai singură religia cu sfințenia ei putea să unească poporul în sine într'un stat strâns legat, capabil să arunce însfârșit jugul idololatrilor.

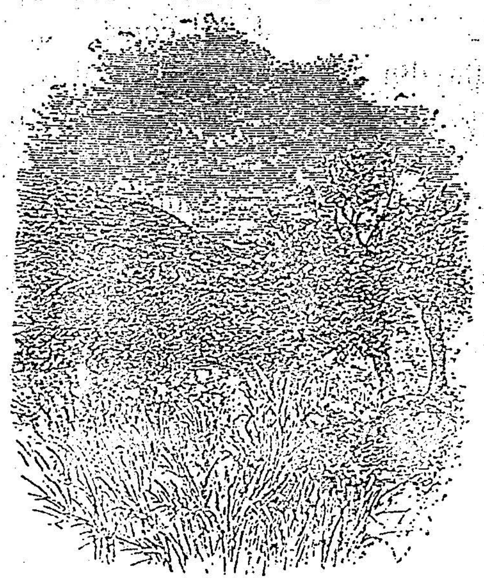
Arhiereul-judecător trăia, negreșit, la cortul mărturiei, care din timpul lui Iisus Navi se afla necontenit la Silom, sătișor situat la vreo treizeci chilometri spre nord de Ierusalim. Situat în fundul unei văi, închisă din toate părțile de munți și acoperită de livezi și vii, Silomul prezenta după situația sa centrală a țării, locul cel mai îndămânos pentru sanctuarul general al poporului. Dar stricăciunea generală atinsese și această retragere a sanctuarului. Poporul se adura în număr mare la cortul mărturiei pentru aducerea de jertfe și pentru săvârșirea sărbătorilor, dar între acestea se amestecase nu puține obiceiuri, împrumutate dela popoarele idololatre înconjurătoare, și sărbătorile religioase adesa erau însoțite de aceleași jocuri și de același desmăț popular și desfrâu, ce se deslănțuia împrejurul templelor și capiștelor păgânești. Pentru a curăți viața religioasă de acest amestec necurat, se cerea un caracter tare, dar așa ceva, din nefericire, Elie nu poseda. Inseși arhieria lui n'a întâmpinat o justificare suficientă, de oarece el nu pogora din fiul cel mai mare al lui Aaron, Eleazăr, ci din ultimul lui fiu, Itamar. Dar pe lângă aceasta el era slab și după înseși firea sa. Adevărat, noi îl vedem deja în vrâsta lui bătrânească, și cârmuirea lui, pe cât putem judeca, s'a distins în genere prin demnitate și blândeță, introducând oarecare ordine externă în viața poporului desorientat. Și când la slăbiciunea caracterului lui se adaose și neputințele etății sale înaintate, atunci el se dovedi așa de slab, încât nu era în stare să înfrâneze nici capriciile extreme și grozava apostasie a propriilor săi fii furioși – Ofni și Finees, care prin nerușinarea și purtarea ticăloasă, dădeau nu numai pildă rea poporului, ci îl și înstrăinau de la cortul mărturiei. Bătrânul arhiereu era mâhnit de o asemenea purtare a fiilor săi, și chiar le făcu mustrare, dar ei nu ascultase glasul tatălui lor, „căci Dumnezeu hotărîse deja să-i dea morții“. Dar când astfel asupra casei bătrânului arhiereu se pregătise judecata Domnului, la cortul mărturiei creștea un tânăr, căruia pronia lui Dumnezeu hotărîse să-i

treacă conducerea soartei poporului. Acesta era Samuil, fiul lui Elcana și al Anei din Armatem, tribul lui Efraim. Pentru marea sa menire, el fusese pregătit, așa zicând, chiar dela naștere, care se săvârșise în niște împrejurări deosebite (Vezi 1 Reg. I-II).

Elcana era levit din neamul lui Caat, și trăia cu mica sa familie în orașul Armatem, care în urmă a fost cunoscut sub numele de Rama sau, încă și mai cunoscut a fost sub numele de Arimateea. Situația exactă a acestei localități nu se știe. Ea se pare că se afla în hotarele tribului lui Veniamin, dar întrucât e aproape de muntele Efraim, care alcătuește linia despărțitoare între triburile Veniamin și Efraim, care în cronica biblică se chiamă că aparține celui din urmă. Elcana era om destul de avut și se bucura de o situație influentă, trăia pe propriul său pământ și avea două femei, Ana și Fenana, dintre care a doua fusese luată, probabil, deja atuncea, când orce nădejde de a avea fiu dela prima soție îl părăsise. Deși în stabilirea primară a Bibliei, căsătoria avea în vedere fără îndoială monogamia, cu toate acestea poligamia nu se interzicea în legea lui Moise, și aceia, cari se țineau de poligamie, nu se aflau în dezacord cu vreo hotărîre formală. Asemenea robiei, poligamia exista și era destul de considerabil răspândită încă înainte de legislația din Sinai, și legiuitorul găsi posibil să recunoască tacit existența faptului, silindu-se numai să-l supună unor înțelepte mărginiri. Dar pedeapsă pentru asemenea abateri dela instituirea primitivă se coprindeau deja numai în particularitatea unei asemenea stări de căsătorie îndoită. Casa pașnică și binecuvântată al lui Elcana adesa a fost întunecată de rivalitatea femeilor sale. Prima sa femee era, probabil, Ana = „har" numele căria amintește pe sora reginei Cartagenei Didona, preabătrâna prorociță la templu (Luc. II, 36) și pe mama Preasfintei Fecioare Maria. Aceasta era o femee evlavioasă, iubitoare și plină de abnegație; o astfel de femee, care, după judecata omenească, mai mult ca orcare ar fi fost capabilă pentru buna creștere a copiilor; dar ea a trebuit să suporte greaua soartă a stârpiciunii. Orcât de grea și rușinoasă era această soartă, care făcuse cândva pe ambițioasa Rahila să strige în gura mare către bărbatul său Iacov: „dă-mi copii, sau eu am să mor" (Fac. XXX, 1), Ana, mulțămită caracterului său blând și liniștit, suportă această soartă grea cu răbdare demnă. Perzându-și nădejdea de a mai avea copii dela prima sa soție, Elcana își luă adoua femee, pe Fenana = „perla", și dela dânsa avu numeroși fii și fiice. Fălindu-se cu rodnicia sa, raportându-se cu dispreț către cea care nu avea acea fericire, și

zavistuindu-o pentru acea iubire, cu care se raporta către ea bărbatul ei, Fenana nu perdea nicio ocaziune a-și exprima batjocurile sale și hule față de Ana, ceeace făcea atât în casă la ea, cât și în public. Elcana era om religios și cu judecată, și referindu-se față de Ana cu deplină compătimire, el nu numai nu arăta față de dânsa neglijență, ci dinpotrivă se raporta cu toată iubirea, dând semne neobișnuite de respect. Aceste sentimente se întăriră într'însul încă și mai mult la vederea acelor lacrămi, pe care adesa le vărsa Ana. Văzându-o adesa în lacrămi, bărbatul o mângâia cu cuvintele duioase: „Ana, de ce plângi tu și pentruce nu mănânci; și pentruce se întristează inima ta? Nu-i mai bine pentru tine decât zece copii?" Bucurându-se de asemenea compătimire din partea bărbatului, Ana însfârșit învăță să sufere cu răbdare durerea sa și să recunoască întru aceasta o deosebită purtare de grijă a lui Dumnezeu, care o cearcă, cum cercase cândva pe marele ei predicesoare Sarra și Rahila.

Elcana, ca om evlavios, avea obiceiu să împlinească riguros legea, ca toți israiliții de parte bărbătească să ia parte anual la cele trei sărbători mari anuale la cortul mărturiei. După această lege, ei erau datori să se prezinte înaintea Domnului la sărbătoarea Paștelor, la Cincizecime și la sărbătoarea corturilor. In acest timp tulbure legea aceasta, cum se poate crede, nu se împlinea cu o deosebită exactitate și, în vederea acestui lucru, cu atât mai vârtos iesă la iveală evlavia lui Elcana, care nu mergea numai singur la aceste sărbători la Silom, ci lua cu sine și pe femeile sale. Și acolo, înaintea feții Domnului, simțul durerii încă și mai mult cuprindea sufletul Anei, și ea încă și mai înflăcărat se ruga Domnului, ca să ridice depe dânsa rușinea stârpiciunei. In una din aceste vizite Ana se rugă cu deosebită râvnă să i se dea copii, și odată, primind o nouă jicnire dela rivala sa Fenana, ea, după obișnuitul ospăț de sărbătoare, se îndreptă spre locul sfânt și aicea cuprinsă de jale, începu să se roage Domnului. Pentru a-și întări rugăciunea sa, ea dădu făgăduință Domnului, zicând: „Doamne (Atotputernicule Dumnezeu) Savaot, dacă Tu vei privi la durerea



Silom.

roabei tale și-ți vei aduce aminte de mine, și nu vei uita pe roaba Ta, și vei da roabei Tale un copil de parte bărbătească, atunci eu îl voi da Domnului (dar) pentru toate zilele vieții lui, și vin și sichera el nu va bea, și brici nu se va atinge de capul lui" (I Reg. I, 11). Rugăciunea ei a fost entuziastă și îndelungată, așa că asupra celia ce se ruga fără să vrea își întoarse atențiunea bătrânul arhiereu Elie care ședea aicea la intrarea cortului. Arhiereul, care era deprins să vadă aicea împrejurul cortului tot felul de desfrâu și destrăbălare a poporului, firește i se păru, că el are înaintea sa una din jertfele beției. Deaceea el se adresă ei cu cuvintele de repros: „până când ai să fii tu beată? Trezește-te din vinul tău și du-te dela fața Domnului". Iar Ana încă și mai tare a fost zdrobită de această observație și a zis: „Nu, domnul meu, eu sunt femeea întristată cu sufletul; vin și sichera eu n'am băut; ci am revărsat sufletul meu înaintea Domnului; nu considera pe roaba ta o netrebnică femee, căci de marea întristare a mea și de durerea mea am vorbit până acum". Văzându-și greșala sa, Elie zise cu compătimire către dânsa: „mergi cu pace și Dumnezeul lui Israil să împlinească cererea ta, pe care ai cerut-o dela Dânsul". Ultimile cuvinte ale lui Elie au fost ca o rază de lumină înviorătoare pentru sufletul smerit al Anei, și ea din acest timp se încurajă și se înveseli. Cu inima sa credincioasă ea cunoscu marele adevăr, proclamat mai târziu de Mântuitorul lumii. „Orce veți cere în rugăciune, să credeți că veți lua, și veți lua" (Marc. XI, 24). Așa s'a și întâmplat cu Ana. Domnul a auzit rugăciunea ei; ea a zemislit și a născut un fiu și, spre împlinirea făgăduinței ei, îl numi Samuil „căci, își zicea ea, „dela Domnul Dumnezeul Savaot l-am primit".

După trecerea unui an, când sosi iară timpul vizitării Silomului Elcana, ca de obiceiu, plecă iarăși la cortul mărturiei, iar fericita Ana de data asta rămasă acasă, ca să nutrească pe fiul său, cel de Dumnezeu dăruit, cu sânul său. In răsărit alăptarea la sân de obiceiu se prelungește timp de doi sau chiar de trei ani. La Perși copiii de obiceiu se alaptau doi ani și două luni, iar fetițele timp de doi ani. Eroica mamă a celor șapte Macabei frați, torturați de Antioh, alăptase pe fiii săi timp de trei ani, și aceasta, se pare, era periodul obișnuit al alaptărei la sân pe vremea aceea. Iubitul fiu al Anei a crescut astfel sub grija evlavioasă a mamei în pașnica locuință din Rama. Evlavioasa mamă nu numai se îngrija de aproape de desvoltarea lui trupească, ci și de educația duhovnicească. Ea sămăna în sufletul fiului său semințele cugete-

lor sfinte; chiar dela trezirea într'însul a minţii ea întoarse cugetele lui către Domnul, al căruia dar deosebit era el, şi întru aceasta ea găsi ajutorul deplin al credinciosului ei bărbat. Dar iată veni vremea, când asupra copilului trebuia să se săvârşească făgăduinţa, anume închinarea lui Domnului, anume să slujească la cortul mărturiei. Instituţia nazoreilor nu era fenomen nou pe vremea aceea. Deşi înainte de Samuil nu posedăm mărturii istorice despre existenţa nazoreilor, totuşi cu temeiu se poate crede, că nazoreismul a existat deja înainte de Moise, şi că el, în legile sale, numai a sancţionat acest aşezământ şi l-a supus la anumite mărginiri exacte. El îşi luă naştere din acea râvnă religioasă, care nemulţămindu-se cu săvârşirea îndatoririlor obişnuite ale evlaviei, tinse la o metodă mai aspră a sfinţirei de sine, când se sfinţeşte nu numai sufletul, ci şi trupul. Votul nazoreului de trei feluri: când cel consacrat lui Dumnezeu trebuia să se înfrâneze dela orce băutură îmbătătoare, să nu-şi tundă părul, şi să evite orce întinare rituală prin atingere de trup mort, chiar de trupul celor mai apropiate rude. Asemenea vot dat de părinţi fără îndoială trebuia să aibă o enormă înrâurire asupra vieţei următoare a copilului. Izolat de condiţiile vieţei de toate zilele, aşezat mai presus de cei de o vrâstă cu dânsul, în deosebi consacrat lui Dumnezeu, nazoreul se părea predestinat pentru un deosebit scop superior, şi toată viaţa sa era dirijată spre atingerea acestui scop, nelăsându-se atras de nici un fel de interese lăturalnice. Ana, dând făgăduinţa sa, consacră pe fiul său să slujească toată viaţa sa la cortul mărturiei şi prin aceasta trase sau designă calea pentru mărirea şi slava copilului său. Şi iată, când fericita Ana sosi la Silom, atunci iarăşi se opri cu evlavie înaintea cortului mărturiei, dar de data asta nu apăsată de durere, cum fusese cu doi ani în urmă, ci strălucind de bucurie, pe care ea o şi revărsă în rugăciunea de mulţămire. Ea aduse pe fiul său la arhiereul Elie şi se adresă către dânsul cu cuvintele înflăcărate: „O, domnul meu, să trăiască sufletul tău! Domnul meu, eu sunt acea femee, care aicea în preajma ta am stat şi m'am rugat Domnului: pentru acest copil m'am rugat eu; şi mi-a împlinit Domnul cererea mea, pe care am adresat-o Lui, şi eu l-am dăruit Lui, pentru toate zilele vieţii lui să slujască Domnului". Arhiereul primi binevoitor propunerea ei; în amintirea acestui fapt se aduseră jertfele solemne prescrise, şi tânărul Samuil deveni slujitorul sanctuarului. Cu acest prilej înflăcărata rugăciune a Anei se exprimă într'un imn entuziast, renumită prin aceea, că deosebite sunete ale ei în urmă cu acelaşi entuziasm

se smulseră din gura binecuvântatei și Preasfintei Fecioare, când ea salta de marea ei bucurie. Ana se rugă și zise:

„Bucuratu-s'a inima mea de Domnul;
Inălțând cornul meu prin Dumnezeul meu;
Larg s'a deschis gura mea asupra vrășmașilor mei,
Căci mă bucur de mântuirea mea.
Nu este nimenea așa de sfânt, ca Domnul;
Căci nu este altul afară de Tine;
Și nu este fortăreață, ca Dumnezeul nostru.
Nu înmulțiți vorbele, trufașilor!
Și vorbe îndrăznețe să nu mai iasă din gura voastră!
Căci Domnul este Dumnezeul științei,
Și toate lucrurile sunt cunoscute Lui.
Arcul puternicilor se frânge,
Iar cei slabi se încing cu putere.
Cei sătui muncesc pânea lor,
Iar flămânzii se odihnesc.
Până și cea neroditoare naște de șapte ori,
Iar cea cu mulți copii cade în neputință.
Domnul omoară și învie,
Pogoară în iad și scoate deacolo,
Domnul face pe om sărac și El înbogățește.
El smerește pe om și tot El înalță,
Din praf ridică pe cel sărac,
Din stricăciune înalță pe cel smerit,
Punându-l alăturea cu boerii,
Și tron de slavă le dă de moștenire.
Căci la Domnul sunt temeiurile pământului
Și El a întemeiat pe dânsele lumea.
Pașii sfinților Săi El îi păzește,
Iar nelegiuiții în întunerec vor dispare,
Căci nu prin putere e tare omul.
Domnul va sfărâma pe ceice se luptă cu El,
Din ceriu va trăsni asupra lor.
Domnul este sfânt!
Să nu se laude cel înțelept cu înțelepciunea sa,
Și să nu se fălească cel puternic cu puterea sa,
Și cel bogat să nu se mândrească cu bogăția sa,
Ci ceice vrea să se laude să se laude cu aceea,
Că a înțeles și a cunoscut pe Domnul.
Domnul va judeca marginile pământului
Și va da tărie regelui Său,
Și va înălța fruntea unsului Său.
(1 Reg. II, 1-10).

Această cântare entuziastă servește drept una din acele manifestări ale râvnei religioase interne, care nu odată s'au smuls

din gurile cele mai inspirate în Vechiul Testament. Anume așa a fost cântarea entuziastă a Mariamnei la trecerea prin Marea Roșie, a lui Moise la hotarele pământului făgăduinței și a Deborei după triumful asupra vrășmașilor poporului celui ales. In vederea entuziasmului deosebit a acestor imne, ele cuprind în sine totodată un senz înalt prorocesc mesianic. Anume astfel este sensul lăuntric și al rugăciunei entuziaste a Anei. Cu ochiul său duhovnicesc ea văzu departe peste hotarele prezentului și, spre mulțămire pentru mila arătată ei, ea recunoscu dumnezeească economie la cârmuirea lumii și făgăduința viitoarei bunei voințe nu numai la persoane deosebite, ci și întregului ei popor. Acela, care avea grijă de săraci și nevoiași, și a ridicat pe cei smeriți la situații înalte, va proteja pe Israil și va înălța pe poporul Său cel apăsat în prezent. Acea milă, ce i-a căzut ei personal ca parte de moștenire, va servi ca amanet al milii lui Dumnezeu și pentru tot Israilul; propria ei izbăvire de apăsătoarea sa durere era pentru dânsa preînchipuirea mântuirei, săvârșită de Dumnezeu în istoria întregei lumi. In entuziasmul său prorocesc ea prevăzu marea schimbare în starea poporului celui ales. Cârmuirea, săvârșită de conducători și judecători, va trebui să cedeze locul unei forme mai statornice și mai tari de cârmuire, cunoscând din făgăduințele date patriarhilor, și din multe sentințe și aluziuni din Pentateuc, că Israil e destinat să fie împărăția, ea cântă pe regele, pe care Dumnezeu avea să-l dea cândva poporului său, care-l va uni și-l va cârmui prin el, și căruia Domnul îi va da putere și izbândă. Și în acest monarh ea prevăzu pe Unsul Domnului, pe un oarecare mai mare decât David și Solomon, și anume pe Mesia. Ea-și exprimă nădejdea sa în realizarea făgăduințelor, legate cu vrednicia de rege a lui Israil, ideea de întemeiere a căruia acum începuse deja să se nască în inimile poporului. Dar Duhul, ce grăia prin ea, îi dădu să prevadă o realizare încă și mai slăvită decât se aștepta de obiceiu de popor, și noi în lumina istoriei ulterioare, putem citi în cuvintele ei mult semnificative prezicerea despre un măreț viitor, anume despre venirea Regelui Mesia și despre slăvita lui împărăție. Anume în această lumină a și privit vechea Biserică creștină entuziasta cântare a Anei [1]). Părinții bisericești în genere privesc la Ana, ca la o preînchipuire a Bisericii, și în cuvintele ei văd o preînchipuire prorocească a triumfului lui Hristos. Și tâlcuitorii iudaici se țineau de aceeași părere, care

---

1) Augustin, De Civ. XXII, 4; Ciprian, De Orat. Dom. 140.

după aceea se adevereşte deplin prin întrebuinţarea făcută din această cântare de către Zaharia şi de către Preasfânta Fecioară Maria în Noul Testament. Astfel de imne au devenit moştenire istorică a poporului, s'au transmis verbal din generaţiune în generaţiune, s'au întrebuinţat la slujba sfântă obştească, cu trecerea timpului s'au scris în cărţile sfinte, de scriitorii inspiraţi de Dumnezeu, şi astfel s'au pecetluit pentru totdeauna însuşirea lor sfântă.

Când solemnitatea consacrărei s'a terminat, Elcana cu femeile sale se întoarse la casa sa în Rama, lăsând pe micul Samuil sub îngrijirea lui Elie. Durerea, ce întunecase o vreme această mică familie, acum era înlăturată şi viaţa se scurgea într'însa lin şi cu pace. Cu trecerea timpului Anei i se născu încă vreo câţiva copii, aşa că împrejurul ei necontenit răsuna muzica dulce pentru mamă a gângănitului vesel a trei băeţi şi două copiliţe. O legendă iudaică, având în vedere astfel dreptatea poetică, istoriseşte, cum naşterea fiecăruia dintre copiii Anei era urmată de moartea unuia dintre copiii Feninei; dar această istorisire, purtând asupra sa pecetea evidentă a unui egoism mai posterior, te miră de putea să pătrundă în adâncul stărei sufleteşti a Anei, şi cu mare siguranţă putem presupune, că Ana ar fi fost mult mai fericită, ca fericirea ei să nu fie turburată prin durerea fostei sale rivale. Viaţa de mai târziu a acestor copii ai ei în afară de hotarele istoriei sfinte şi despre dânşii nu se ştie absolut nimica.

Micuţul Samuil cel de trei ani, care rămăsese la cortul mărturiei, a fost dat pentru educaţie sub supravegherea bătrânului Preot suprem şi a ajutoarelor sale. Cu toată destrămarea timpului, nu se poate crede nicidecum, că aceşti oameni erau neapărat cu toţii grosolani fii ai timpului lor şi lipsiţi de orce credinţă, cum asta foarte des se întâlnea în acel timp. Dar afară de ei la cortul mărturiei de obiceiu erau şi unele femei, care deasemenea îndeplineau diferite îndatoriri referitoare la cort, şi fără îndoială anume lor în chip deosebit a şi fost încredinţată educaţia copilului. Ce anume îndatoriri îndeplineau aceste femei la cort, nu se spune nicăirea. Înseşi servirea femeilor la cortul mărturiei, se pare, îşi trăgea începutul din acel timp, când Moise a numit la cort câteva femei, care se distingeau prin deosebită râvnă întru aducerea oglinzilor lor în calitate de material pentru marea spălătoare, şi instituţia asta continuă pânăla dărâmarea templului. Dintre aceste femei, se poate crede, că a făcut parte mai târziu şi cunoscuta prorociţă Ana, şi văduvile şi diaconiţele vechei Biserici creştine erau, poate, o continuare naturală a acestei instituţiuni. Ca ele să

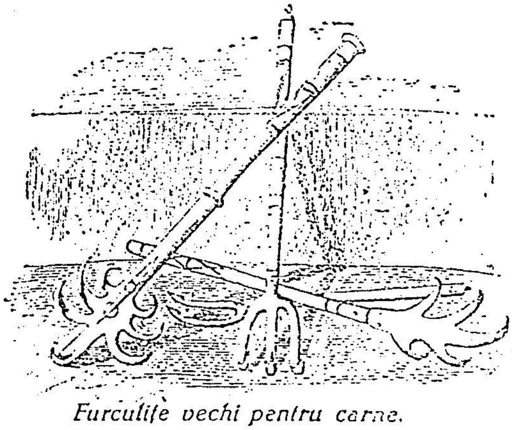
fi ajutat propriu în partea liturgică a cultului, aceasta e improbabil; datoria lor, după toată probabilitatea, se mărginea la oarecare lucrări femeești, ca gătirea hranei din jertfe, curățirea vaselor, îngrijirea de copii și curățenia lor, împodobirea și dregerea feluritelor perdele din sanctuar. Știm că în timpurile următoare, când slujirea de idoli s'a cuibărit în pământul făgăduinții, era un cin deosebit de femei, care țeseau perdele pentru Așera, chipurile Astartei (4 Reg. XXIII, 7). Și aceasta era, probabil, o falsificare a vechei instituțiuni a vechilor slujitoare la cortul mărturiei. Dar dacă femeile aveau grijă de nevoile trupești și de educația trupească a lui Samuil, apoi cultivarea lui intelectuală și religioasă se afla sub grija nu mai puțin atentă a înseși arhiereului Elie. Dacă această educație, cum se poate crede, se duse în aceeași ordine, cum mergea de regulă ea în timpurile următoare, atunci se poate presupune, că el de timpuriu a fost învățat să citească și să scrie, a fost inițiat în lege și a studiat evenimentele cele mai de samă ale istoriei iudaice, făcând cunoștință cu marile nevoințe ale strămoșilor săi. Multe părți ale Pentateucului se învățau pederost, era îndemnat să ceară lămuriri asupra însemnătății diferitelor instituțiuni și sărbători, a cărora martor ocular se întâmpla să fie. Lui, negreșit, i se insuflă cel mai adânc respect către cuvintele legii, așa lui mai mult decât orcărui altul, sunt aplicabile cuvintele lui Filon, că „privind la legile sale, ca inspirate de vestirile lui Dumnezeu, și educându-se într'însele din fragede copilărie, iudeii poartă chipul poruncilor în înseși sufletele lor [1]). O astfel de educație, care se funda în totul pe religie și morală, trebue să bănuim, că a căzut pe un teren binecuvântat, de oarece sufletul lui Samuil deja dinainte era dispus în această direcție. Trebue cu toată încrederea să presupunem că evlavioasa Ana în cei trei ani de educație proprie a fiului său reușise să aștearnă într'însul semințele evlaviei, care trebuiau să înflorească luxuriant în urmă. In genere Samuil după înseși natura sa lesne primitor a tot ce-i bun, așa că lui nu-i fu greu să se adapteze problemei situației sale esclusive, și el cu bucurie sluja Domnului, îndeplinind îndatoririle ce i se cereau. Pentru educație în Silom fără îndoială erau nu puțini și alți copii, dar Samuil deja din înseși pruncia sa se deosebea de cei de o vrâstă cu dânsul prin înseși destinația sa la nazoreism. Fiind consacrat la slujire pe viață la sanctuar, el purta o haină deosebită, efod de in, în genul celui preoțesc sau levitic, și îmbrăcat cu

---

1) De Legat. ad Cajum 31, II 577. M.

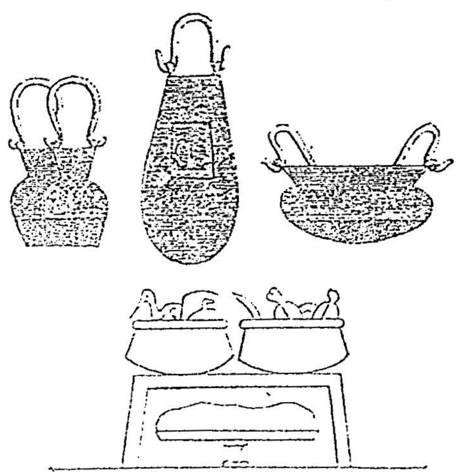
el, putea lua parte la slujbele religioase. La educaţia sa evlavioasă a contribuit încă şi mai mult aceea, că credincioasa Ana, deşi il consacrase să slujească la cortul mărturiei, nu-l părăsi cu grija sa maternă, ci urmărea cu grijă desvoltarea minţii şi inimii lui. Şi ea avea toate temeiurile să mulţămească lui Dumnezeu, că copilul ei crescu repede pentru acea înaltă menire, presimţirea căria ea deja o prezisese în cântarea sa de mulţămire.

Arhiereul Elie deasemenea a preţuit curând însuşirile neobişnuite ale copilului şi l-a ţinut totdeauna în apropierea sa, şi aceasta cu atât mai mult, că el tot cu mai mare durere vedea înrăirea purtării propriilor săi fii, şi nu odată trebue să se fi gândit la aceea, în ale cui mâni va trece cârmuirea soartei poporului după moartea sa. Purtarea fiilor săi, Ofni şi Finees, în adevăr devenea din ce în ce mai ruşinoasă şi urîtă. Ei erau, putem zice, oameni nereligioşi, necinstiţi, lacomi şi desfrânaţi. In contrast cu tatăl lor evlavios şi credincios, ei perduseră orce credinţă în Dumnezeu, şi alergau numai după bogăţie şi petrecerea timpului în veselii. După legea lui Moise, o anumită parte din jertfele aduse se rezerva preoţilor în loc de plată, pelângă care restul animalului de obiceiu se înapoia jărtfitorului pentru a o consuma el cu familia sa şi cu levitul, ce locuia în împrejurimi. Prescripţia aceasta era cu totul naturală şi legală, aşa că în urmă a fost întărită şi de apostolul, care porunceşte direct, că ceice slujesc altarului dela altar se împărtăşesc, luând parte din jertfe (1 Cor. IX, 13). Legea hotărăşte precis, anume care parte mergea în folosul preoţilor. Dar lacomii fii ai lui Elie nu se mulţămeau cu partea legiuită, ci se sileau să apuce mai mult decât li se cuvenea. Neaşteptând pânăce jertfa va fi sfinţită solemn prin arderea grăsimei pe jertfelnic, cum stabilea legea, aceşti necredincioşi slujitori trimiteau pe robii lor părţile ce le aparţinea lor încă înainte de terminarea jertfei, şi jăfuind astfel pe Dumnezeu, supunea la necinste ritualul slujbei. Afară de partea legiuită, ei apucau chiar şi ceeace incontestabil aparţinea celuice aducea jertfa. Mai mult încă, după terminarea aducerei jertfei, ceice aduceau jertfa cu familiile lor ferbeau rămăşiţele pentru ospăţul cuvenit, dar grosolanii robi ai lui



Furculiţe vechi pentru carne.

Ofni și Finees veneau cu furci lungi de fer și fără rușine le vârau în cazane, în castroane, prin tavale sau prin oale, scoțind tot ce izbuteau să prindă (1 Reg. III, 14). Astfel de apucături nerușinate și prădalnice nu puteau trece nebăgate în samă. Cerințele legii erau binecunoscute poporului, care cerceta lăcașul sfânt. La vederea unor asemenea procedee din partea unor oameni, care ar fi trebuit să slujască ca pildă de smerenie, de legalitate și de evlavie, poporul se smintea grozav, așa încât mulți, din pricina aceasta, încetară de a mai aduce jertfe. Dar în genere asemenea pildă era extrem de primejdioasă pentru morala și religiozitatea poporului, așa că sărbătorile religioase se transformau mereu în sărbători păgâne, însoțite de tot felul de destrăbălări și desfrânări. Și la acestea deasemenea contribuiau fii necredincioși ai lui Elie, care ajunseseră chiar până acolo, că momeau femeile, care veneau la cortul mărturiei. Ceeace se întâmpla cu deosebire în timpul strângerei strugurilor, când de obiceiu se aranjau diferite hore și jocuri diferite. Cu toată corupția generală în popor, în acel timp se începuse deja să se observe apariția unei părți de oameni, cari începură să privească cu ochi tare nemulțămiți la starea de lucruri. Dorind restatornicia religiei și evlaviei în popor, acești oameni serioși sufereau mare durere de inimă, că isvorul corupțiunii pleca chiar dela fiii arhiereului. In scopul de a îndrepta, pe cât posibil, acest rău, ei se adresară către bătrânul arhiereu și-i istorisiră amărunțit toate faptele netrebnice ale destrăbălaților săi fii. Ei îi cerură, ca el cu autoritatea lui să influențeze asupra fiilor și chiar să-i supună la pedeapsă. Dar spusele lor avură puțină trecere.



Oale și tigăi din vechime.

Elie, de obicei totdeauna rece și apatic, la vârsta sa înaintată deveni încă și mai inactiv și nemișcat, așa încât socoti că e mai bine să privească liniștit la cele ce se petreceau împrejurul său. El se mărgini la câteva cuvinte de prevenire și repros, adresate fiilor săi, dar nu luă nici o măsură mai energică pentru înfrânarea lor. „Pentruce faceți voi asemenea fapte", le grăi el lor; „căci eu aud vorbe rele de voi dela tot poporul Domnului. Nu, copiii mei, nu-i frumoasă faima, ce aud eu despre voi, nu mai

faceţi aşa; voi stricaţi poporul Domnului". Şi după aceea, spre adeverirea vorbelor sale, el cită vechiul proverb, care putea să le arate mai adânc primejdia, ce poate aduce ofensarea religiei şi jignirea cinului său sfânt. „De va greşi omul contra omului, atunci se vor ruga pentru el lui Dumnezeu; dacă însă omul va greşi contra Domnului, atunci cine va mijloci pentru dânsul?" Adecă, în caz de crimă între oameni, Dumnezeu, ca mijlocitor, poate hotărî asupra faptului prin judecata sa cea dreaptă; dar când omul păcătueşte contra lui Dumnezeu, atunci cine mai poate mijloci pentru celce a greşit? Disputa atuncea poate fi soluţionată numai prin sentinţă contra vinovatului, sentinţă, după care urmează pe= deapsa din mâna Domnului. Dar această observaţie a fost foarte moale pentruca să poată influenţa asupra conştiinţei împetrite a unor oameni învechiţi în rele, şi deaceea ea n'a avut nici o in= fluenţă. Ofne şi Finees ajunseseră deja în acea grozavă stare, când Duhul Sfânt se depărtă de dânşii şi păcătoşii erau lăsaţi soartei lor proprii. „Ei nu ascultară glasul tatălui lor; căci Domnul ho= tărîse deja să-i dea morţii". Păcatul, după voea lui Dumnezeu, singur trăgea după sine pedeapsa; el învârtoşază inima, înăbuşă conştiinţa, ucide credinţa, târăşte pe păcătos în prăpastia necre= dinţei şi face pocăinţa imposibilă, dacă nu intervine cumva vreo minune. Aşa-s urmările lui fireşti; dar acestea totdeauna se află în acord cu hotărîrile dumnezeeşti, în subordonarea trebuitoare a economiei morale a lui Dumnezeu în lume. Fiii lui Elie au crescut în veacul desfrâului şi al descompunerei şi, îngăduind înclinaţiuni= lor lor să cadă cu totul sub înrâurirea mediului înconjurător, la rândul lor înlesniră încă şi mai mult întărirea acestor înclinaţiuni. Intr'înşii se manifestă, poate, şi legea tainică a eredităţii şi se ivi caracterul rău a vreunuia din străbunii lor, caracter, care nu întâlni contraacţiune într'o educaţie îngrijită. Se poate, ca lor să le fi lipsit o educaţie duioasă şi dragostea mamei; caracterul slab din fire al tatălui n'a fost capabil să-i controleze din copilărie predispoziţiunile lor spre rău; datoriile oficiale deasemenea să preocupe cu totul timpul şi mintea judecătorului, aşa că el nu avu prilej adesa să se ocupe cu datoriile sale familiare, să observe înclinaţiunile tine= rilor săi fii, să le aleagă tovarăşi de nădejde şi încă din copilărie să curme rădăcinele răului. In asemenea împrejurări nu-i de mirare, că răul s'a desvoltat extraordinar şi a ameninţat cu urmări grozave.

Deoarece însuşi Elie era slab de a reacţiona contra răului, apoi Dumnezeu în acea vreme îi trimise în ajutor un deosebit proroc, care se adresa către dânsul cu preveniri şi avertismente

puternice. Curând după intrarea lui Samuil pentru educație la cortul mărturiei, la arhiereu veni „un om al lui Dumnezeu" și se adresă către dânsul cu această cuvântare: „Așa zice Domnul: nu m'am descoperit Eu oare casei tatălui tău, când se afla încă în Egipt, în casa faraonilor? Și nu l-am ales Eu oare din toate triburile lui Israil ca preot, ca el să se sue la jertfelnicul Meu, ca să tămâeze, ca să poarte efodul înaintea Mea? Și nu am dat Eu oare casei tatălui tău din toate jertfele arse de foc ale fiilor lui Israil? Pentruce dar voi călcați în picioare jertfele Mele și prinoasele Mele de pâne, pe care Eu le-am poruncit pentru locașul Meu? Și pentruce tu preferi pe fii tăi să se îngrașe cu premițiile tuturor prinoaselor poporului Meu-Israil? Deaceea așa zice Domnul, Dumnezeul lui Israil: Eu am zis atuncea: casa ta și casa tatălui tău va umbla înaintea feții Mele în veac. Dar acum zice Domnul: să nu mai fie așa, căci Eu voi proslăvi pe celce Mă proslăvește, și pe celce Mă necinstește va fi rușinat. Iată vin zile, în care Eu voi tăia șoldul tău, și șoldul casei tatălui tău, așa că nu va mai fi bătrân în casa ta niciodată; și tu vei vedea nenorocirea locuinței Mele pelângă toate acelea, că Domnul va face bine lui Israil și nu va fi în casa ta bătrân în toate zilele. Eu nu voi tăea la tine pe toți dela jertfelnicul Meu, ca să obosesc ochii tăi și să chinuesc sufletul tău; dar toți urmașii casei tale vor muri la mijlocul vârstei. Și iată semn pentru tine, care va urma cu cei doi fii ai tăi, Ofni și Finees: ei amândoi vor muri într'o zi. Și-Mi voi pune preot credincios; acela va păși după inima Mea și după sufletul Meu; și casa lui o voi face tare; și el va umbla înaintea unsului Meu în toate zilele. Și tot cel rămas din casa ta, va veni și se va închina lui pentru o gheră de argint și pentru o bucățică de pâne, și va zice: numără-mă în vreo demnitate levitică, ca să am de mâncare" (1 Reg. II, 27-36). In această prezicere se aude o vădită indicațiune la Samuil, care deacum s'a destinat vădit pentru slujirea religioasă a poporului său. In persoana lui s'a declarat lui Elie, că arhieria în neamul lui va conteni, cum s'a și întâmplat aceasta cu adevărat în urmă, când vrednicia de arhiereu trecu iarăși la linia mai bătrână a arhiereului Aaron, anume către neamul lui Eliazar; dar împreună cu aceasta aicea nu se poate să nu vedem și indicațiunea la un slujitor încă și mai mare al religiei decât Samuil sau decât urmașii lui Eliazar. Inseși termenii prorociei arată mai departe de viitorul nemijlocit; făgăduințele cuprinse într'însele sunt mai mărețe decât care se puteau realiza într'un om obișnuit. Simpla tre-

cere a arhieriei dela o linie la alta mai vrednică, și mărginirea preoției veșnice, făgăduită primului Finees, (Numer. XXV, 19, 13), prin un oarecare reprezentant vrednic al neamului, te miră de a fost exprimată în niște cuvinte așa de entuziaste. Noi trebue să privim mai departe, și se știe, că însuși iudeii înclinau să vadă aicea prezicerea despre un viitor mult mai măreț, despre dumnezeescul Samuil, despre preotul ce schimbă arhieria lui Aaron, anume despre Mesia, ca despre arhiereul care rămâne în veac. Aicea iarăși se poate observa, că prorocul, ca și Ana în rugăciunea sa, a avut de asemenea în vedere realizarea autorității regale în Israil. Credinciosul preot va umbla înaintea unsului Domnului în veci. Dar dacă această prezicere în înțelesul ei primitiv ar și indica aceea, că Samuil și urmașii săi vor fi conducătorii principali ai vieții duhovnicești religioase în statul cârmuit de un rege uns, apoi fără îndoială ea deasemenea ar indica și pe Mesia, în care s'ar împreuna demnitatea de rege cu cea arhierească.

Când necredincioșii fii ai lui Elie au umplut măsura nelegiuirii lor și în depărtare se auzeau deja bubuiturile furtunei ce se stârnise, gata să se deslănțuiască asupra casei lui Elie, băiatul Samuil slujea Domnului, „înaintând mereu cu vârsta și cu trecerea la Domnul și la oameni". Așa au trecut doisprezece ani și evlavia tânărului însfârșit îl făcu vrednic de o înfricoșată revelațiune dumnezeească. Față cu decăderea generală a vieții religioso-morale din acel timp, Dumnezeu rar se descoperea poporului său prin proroci; dar acum, în vederea apropierei realizărei grozavei judecăți asupra casei lui Elie, Dumnezeu a binevoit să aleagă pe Samuil unealtă a vestirei hotărârei Sale. Samuil era un tânăr bun, curat și sfânt, și inima și conștiința lui recunoșteau pretutindenea prezența și puterea lui Dumnezeu; dar despre Dânsul, ca Dumnezeu personal, ca vădit descoperitor al voei sale, ca dătător de porunci și de avertismente altmintrelea decât prin inspirație tainică în inimă, el încă nu știa nimica. Până acum activitatea lui de obiceiu se mișca între grija de locașul sfânt, în astfel de îndatoriri, care i se cereau, și între slujirea bătrânului arhiereu Elie, slăbirea vederilor și sporirea necontenită a neputințelor căruia îl puneau în mare măsură în dependență de neputințele altora. Samuil de pildă trebuia să închidă și să deschidă ușa cortului mărturiei, să aprindă sfeșnicul cel cu șapte lumini din partea de miazăzi a sfintei. Luminile în acest sfeșnic se aprindeau în fiecare sară, după aceea se stingeau, se dregeau din nou și se aprovizionau cu ulei de măsline în fiecare dimineață. Arhiereul dormea

într'o cameră alăturată la cortul mărturiei, și Samuil necontenit se afla în apropiere de dânsul, așa că necontenit auzea glasul arhiereului, când se întâmpla să-l chieme pentru ceva la sine. Odată noaptea, când tânărul era culcat în patul său și vremea era aproape de ivirea zorilor, el deodată fu trezit de un glas, numindu-l pe nume. Socotind că îl chiamă arhiereul, el se sculă și se duse la dânsul, așteptând porunca. Dar arhiereul se miră de aceasta, deoarece nu-l chiemase, și când încă odată se repetă aceasta, el înțelese, că acela fusese glasul Domnului și porunci lui Samuil să se pregătească pentru ascultarea dumnezeeștei descoperiri. Și în adevăr, când pentru a treia oară răsună glasul: „Samuile, Samuile!" Atunci tânărul, urmând poveței arhiereului, răspunse: „Vorbește Doamne, căci sluga Ta ascultă". Și atunci Domnul chiemând pe tânăr la vrednicia supremă de proroc al său, comunică lui Samuil o descoperire grozavă despre judecata lui Dumnezeu asupra casei lui Elie. „Și a zis Domnul către Samuil: iată Eu voi face un lucru în Israil, de care cine va auzi, aceluia îi vor țiui amândouă urechile. In ziua aceea Eu voi împlini asupra lui Elie tot ceeace am vorbit de casa lui; Eu voi începe și voi sfârși. Eu i-am declarat lui, că voi pedepsi casa lui pe veci pentru acea vină, că el a știut cum fiii lui necinstesc și nu i-a înfrânat. Și deaceea mă jur casei lui Elie, că vina casei lui Elie nu se va șterge nici cu jertfe, nici cu prinoase de pâne în veac". Aceasta a fost o grozavă revelațiune, făcută tânărului și neexperientului tânăr! Ea fu o mare cinste pentru evlavia lui și totodată a fost limita, unde se sfârșea copilăria lui și se începea maturitatea duhovnicească. De acum Samuil trebuia să cunoască responsabilitatea și grija vârstei bărbătești. Tânărul negreșit fu peste măsură de turburat de o asemenea revelațiune, și nu știa ce să facă și cum să comunice bătrânului arhiereu despre această grozavă descoperire. La sosirea dimineței el se sculă obosit de agitație și de miraculoasa vedenie, și după obiceiu deschise ușa la cortul mărturiei, ca să slujască bătrânului. Cu acest prilej el nu-i spuse nimica despre cele ce se întâmplase, deoarece se temea să pricinuiască o rană grea arhiereului, pe care el îl iubea și îl respecta. Dar spiritul lui Elie era deja agitat. El presimțise, că se întâmplase ceva neobișnuit, și, după agitația externă a tânărului, văzu că el ascunde ceva de dânsul. Fiind încredințat, că Domnul făcuse oarecare revelațiune lui Samuil, Elie presimțea, că revelațiunea aceasta se atingea de el însuși și nu se putu liniști, pânăce ea-i fu comunicată în totul. „Ce ți s'a spus ție?" Intrebă Elie. „Nu as-

cunde de mine. Cutare și cutare să-ți facă Dumnezeu, și încă și mai mult să-ți facă, dacă tu vei ascunde de mine ceva din toate cele ce ți s'au spus". Atunci Samuil spuse lui Elie grozava taină. Elie ascultă toate în deplină muțenie și le întimpină cu desnădejde tâmpă, spunând numai atâta: „El este Domnul; ce binevoește El, aceea să facă!" In gura altui om asemenea cuvinte ar fi putut însemna cea mai adâncă credință și nădejde, dar în gura lui Elie ele, adevărat, arătând supunere voinței lui Dumnezeu, în același timp vădesc într'însul ușurătate de raport față de lucrurile însemnate. Cu toată această îndoită prevenire, el nu făcu nici o sforțare hotărîtă pentru curmarea abuzurilor; deși o severitate și niște măsuri hotărîte la vreme ar fi putut să mai abată încă peirea dela casa sa; el lăsă toate să meargă ca mai înainte; el nu avea puteri îndestulătoare pentru lupta cu răul predominant, și oarecum în disperare neputincioasă, el lăsă toate în mâna lui Dumnezeu, pregătindu-se cu răbdare să suporte tot ce se va întâmpla. Ofni și Finees fiind oameni capricioși, îndărătnici și trufași, rămași multă vreme neînfrânați în viața lor urâtă, acum nu dădeau nici o luare aminte reproșurilor slabe ale tatălui lor. Pelângă aceasta, de partea lor era un partid numeros. Tot tineretul educat sub influența rea, dedat la libera cugetare, la desfrâu și la tot felul de plăceri, era de partea lor și nu tindea la nimic bun. Bătrânul arhiereu nu avea bărbăția să se opună acestui puternic partid, neactivitatea o acoperea cu mantia răbdării, și considerându-se absolut neputincios de a vindeca răul, pur și simplu închidea ochii la toate.

Vreme ar fi fost destulă pentru îndreptare, deoarece sentința trebuia să se realizeze nu imediat după pronunțarea ei, căci Samuil trebuia să ajungă la bărbăția deplină și să devină proroc autorizat al lui Dumnezeu. Dar arhiereul căzu în plină neactivitate. Și iată cu măsura cu care, sub influența acestor încercări, se întuneca influența și slava lui Elie, cu aceeași măsură creștea slava lui Samuil. „Și află tot Israilul, dela Dan pânăla Virsavia, că Samuil s'a învrednicit să fie prorocul Domnului. Slujitorii dinainte ai cortului sfânt s'au arătat nevrednici și necredincioși, și Domnul a ridicat un proroc nou, care s'a distins prin evlavie, ascultare, fidelitate și înalte însușiri. Deacum, din timp în timp se arată lui Samuil când în vedenie, când dându-i a înțelege prezența sa prin diferite voci și prin alte diferite chipuri, și adesa el a fost capabil să rostească cuvinte de înțelepciune, de repros și de prevenire. In mijlocul corupției vădite el păși ca martor drept și in-

drăzneț al adevăratei religii și moralități, și tot ce spunea el, primea mare însemnătate, deoarece toate cuvintele lui s'au împlinit. Pe dânsul nu-l conduceau experiența, nu pătrunderea lucrurilor, nu judecata sănătoasă, ci inspirația dumnezeească. Israil nu se putea să nu vadă, că acest tânăr sfânt era călăuzit de o mână de sus și curând influența lui începu să o recunoască tot poporul, așa că dela hotarele de miazănoapte pânăla hotarul de miazăzi al țării deveni cunoscut tuturor, că Samuil era învrednicit vredniciei de proroc al Domnului. Chiar și în acest timp al desordinei, al dezbinării și de corupție obștească, vestea despre o așa de mare milă dumnezeească se răspândi repede în poporul israilit și toți oamenii evlavioși se bucurară, auzind că Dumnezeu a cercetat astfel pe poporul său.

Numind pe Samuil proroc, sfințitul scriitor cu toate acestea nu spune, că cu această numire s'ar fi împreunat neapărat și însușirea de prezicător. Insușirea prezicerei viitorului, adevărat, adesea și în anumite împrejurări se da prorocului; dar ea nu cuprindea toată însușirea însărcinării sale, ci alcătuia numai o parte a slujirii lui. Prorocul este crainicul lui Dumnezeu; el primește anumite revelațiuni dumnezeești și le comunică compatrioților săi acelora, pentru care e rânduită slujirea sa. Darurile primite de dânsul se destinau nu pentru propria sa înălțare sau educație, ci pentru binele poporului. Chiemarea lui la datorie era lăuntrică, atârnătoare de dumnezeeasca alegere și de propria sa putere de percepere. Asupra lui se pogora duhul lui Iehova, îi da revelația și dreptul de a o comunica. Astfel prorocului i se comunicau sfaturile lui Dumnezeu și el trebuia la rândul său să descopere această taină, fie că poporul îl va asculta, fie că nu. Conștiinciozitatea deplină a acestei chiemări lăuntrice îl ațâță la împlinirea însărcinării date lui, înalță însușirea lui morală și-l face să fie gata pentru primirea altor revelațiuni. Fiind nu un simplu prezicător sau crainic, ci apostol al cuvioșiei, prorocul îndeamnă, mustră și ceartă; el întărește sau adeverește povețele sale prin arătarea trecutului; previne și adeverește revelațiunea sa prin prevestirea viitorului. Descoperirea comunicată lui de sus îi dă putința să cuprindă cu ochiul său duhovnicesc prezentul și viitorul; el vede laturea lăuntrică a evenimentelor, despre care ceilalți au numai o închipuire superficială, și astfel capătă putința să dea sfaturi înțelepte și să evite surprinderile. Dar toate acestea nu sunt produsele geniului, al înțelepciunei și al experienței vieței omenești, ci rezultatul comunicării cu cerul și cu Cuvântul lui Dumnezeu. Așa a și fost inspirația

lui Samuil. Chiemarea lui la vrednicia de proroc atrase după sine şi celelalte îndatoriri. Anume această chiemare deosebită l-a şi împuternicit pe dânsul în urmă, în mediul general de decădere a preoţimei şi ritualismului, să aducă jertfe şi să susţină cultul lui Iehova. Când el îndeplinea aceste datorii preoţeşti apoi aceasta nu era nicidecum din partea sa o incursiune ilegală în slujirea preoţească; el avea o împuternicire neobişnuită de la Dumnezeu, care continuă din timp în timp a i se arăta lui în Silom. Pe cât el îşi da sama în acest timp de valoarea slujirii sale, nu se ştie; fără îndoială, conştiinţa lui în această privinţă se desvoltă treptat. De oarece revelaţiunile deveneau tot mai dese şi mai însemnate, apoi în sufletul lui a şi crescut convingerea, că de oarece pentru renaşterea poporului israilit se cerea un deosebit reformator, apoi el şi era desemnat să fie acest reformator şi să stea în capul acestei mari mişcări pentru regenerare.

In viaţa poporului se apropiase o mare criză. Ca să păstreze pentru sine posesiunile sale şi să-şi ţină situaţia sa între popoarele înconjurătoare, Israil era dator să prezinte o putere unitară în faţa duşmanilor, o putere întărită prin unitatea religiei, a intereselor şi a puterii de stat. In anii din urmă toată viaţa poporului tindea spre descompunere şi fărămiţare. Nici un trib nu avea o situaţie de samă în popor, şi, aşa zicând, o heghemonie incontestabilă; cele mai puternice oraşe în realitate erau nişte comunităţi cu totul neatârnate, şi desbinarea devenise regula obişnuită în toată ţara. După moartea lui Iisus Navi, în capul poporului n'a stat o singură persoană oarecare, ci cârmuirea o făceau bătrânii, ca reprezentanţi ai tuturor triburilor, care se adunau în vreun punct central de felul Sihemului. Acolea ei se sfătuiau între dânşii şi tot de aicea trimiteau deputaţiuni să întrebe sfatul ahiereului, care numai singur avea putinţa să întrebe voinţa lui Dumnezeu prin urim şi tumim. Insemnătatea demnităţii arhiereşti din această pricină era foarte mare, şi de caracterul şi energia lui atârna în mare măsură moralitatea poporului şi mersul lucrurilor obşteşti. Dar când unitatea naţională se distruse şi în locul simţului patriotic se instaură tendinţa spre neatârnare egoistică, atunci autoritatea bătrânilor perdu orce însămnătate, iar cu decăderea influenţei preoţilor, decăzu religia şi morala. Către sfârşitul timpului judecătorilor, în poporul israilit nu mai existau nici un fel de sentimente patriotice, triburile erau nişte state independente, ce îşi păstrau pământurile lor cu propriile lor puteri, înghiţând populaţiunile indigene, sau izgonindu-le cu braţ puternic, sau, din contra,

supunându-se chiar și hananienilor, pe care ei nu fuseseră în stare să-i lipsască de propriile lor posesiuni. Rivalitatea reciprocă dintre unele triburi deasemenea a fost ajutată de slăbirea unităței naționale. Desbinarea după aceea a sporit din pricina acelui atașament, pe care fiecare familie îl simțea către satul său propriu nedând nicio atențiune intereselor satelor vecine. Devenind popor agricol, israiliții începură să vadă întreaga lor prosperitate națională în asigurarea în proprietățile lor personale aparte și se îngrijau mai mult de apărarea turmelor, ogoarelor și produselor lor, care puteau fi amenințate de navalele vrășmașilor locali, decât de unirea într'o putere comună pentru a reacționa contra primejdiilor, care amenințau existența întregului popor. Judecătorii, cum am văzut mai sus, erau niște dictatori, cari apăreau după nevoile dintr'un ținut sau altul, și influența lor din această cauză se mărginea numai într'o anumită localitate oarecare. După ce primejdia trecea, atunci ei se întorceau la ocupațiunile lor dinainte, și nici judecătorul, nici poporul nu se mai îngrijau de prosperitatea obștească. Pentru a trezi în popor simțul unirii era nevoe să se ivească oarecare primejdii extraordinare, care în adevăr să amenințe cu peirea întregul popor, și asemenea primejdie s'a și ivit în zilele lui Samuil. Cu asemenea primejdie amenințau acum în adevăr Filistenii, care se întăriau mereu și în fine se hotărâră să-și supună sieși tot pământul făgăduinței, ca să devină deplini stăpâni ai țării. Vitejiile singuratece a lui Samson, activitatea căruia întrucâtva coincide, se pare, cu cârmuirea lui Elie, n'au avut o importanță decisivă pentru izbăvirea țării de acești dușmani și numai pentru o vreme opriră întinderea mai departe cuceririle filistenilor. După dânsul filistenii în adevăr își supuseră o mare parte de țară și puse pe poporul lui israil un jug extraordinar de greu, care era în stare să-l înăbușe și să-l lipsască pe totdeauna de redobândirea libertății. Dar acest jug a slujit totodată de început al izbăvirei de vrășmașii de dinafară și tot odată și de regenerare lăuntrică a poporului.



Orașul filistean Azot.

CAPITOLUL II.

ROBIREA SICRIULUI LEGII DE FILISTENI ȘI ÎNTOARCEREA LUI.

Devenind insuportabil jugul filistean pentru israiliți, atuncea ei se răzvrătiră contra apăsătorilor. Dar această răscoală, evident, n'a fost decât o explozie a disperării și din această pricină lucrurile au mers fără un plan, fără consfătuirea și chibzuința cuvenită. Mai mult încă, nu se știe nimic nici chiar despre aceea, ca poporul să se fi îndreptat să ceară la asta voința lui Dumnezeu, nu se aude nimic de rugăciune și aducere de jertfe, prin care să fi fost sfințit începutul acestei întreprinderi. Scos din răbdare de starea de robie a lor și văzând în spiritul prorocesc al lui Samuil prevestirea, că Domnul a cercetat pe poporul său, și bizuindu-se în totul pe arma sa trupească, poporul se adună cu puterile și se așeză în lagăr aproape de acel loc, care, în amintirea victoriei săvârșite aicea mai pe urmă, s'a numit Aben-Ezer, adecă „piatra de ajutor". Filistenii, care auziseră deja

din vreme de mișcarea ce se produsese între israiliți, la rândul lor îndreptară forțele lor înarmate, și acum se aflau deja nu departe, ci în târgușorul numit Afec, adecă „fortăreața". De oarece locuri cu asemenea nume erau multe, apoi e greu de determinat exact situația topografică a acestui din urmă; dar el se afla aproape de Aben-Ezer, situația căruia se determină exact și care e situat între Masifa și Sen (1 Reg. VII, 12). Masifa, după mărturia primei cărți a Macabeilor, era situată în fața Ierusalimului (1 Mac. III, 46), și se identifică de un cercetător mai nou (Robinson) cu Nebi-Samvil, dealul cel mai proeminent, cam la 7 chilometri spre nord de Ierusalim. Sen sau Ha-Șen este, probabil, modernul Deir-Iesin, care se află nu departe deaicea. Afec se poate vedea, de bună samă, în văiuga Fuchin, la zece chilometri spre apus de Betleem, deși aceasta, cum se pare, ar fi prea departe spre sud.

Despre amărunțimile bătăliei ce a urmat nu știm nimica. Rezultatele ei au fost însemnate în cel mai înalt grad. Israiliții imediat au suferit o grozavă înfrângere, lăsând patru mii de oameni uciși pe câmpul de luptă. Toți au simțit, că aceasta a fost o grea lovitură și, după întoarcerea în lagăr, reprezentanții au făcut un sfat militar pentru cercetarea causelor nenorocirii și spre a lua cuvenitele măsuri pentru îndreptarea lucrurilor. Ei au avut destul timp pentru asemenea sfătuiri, și pe dânșii nu-i amenința vreo primejdie imediată, deoarece lagărul lor era întărit și contactul lor era încă deschis. Cu armata lui Israil nu era nici Samuil, nici fiii lui Elie, și cercetarea lucrurilor era absolut în mâna bătrânilor. Aceștia erau, se pare, încredințați de victorie, și au rămas extrem de mirați, că victoria a rămas de partea dușmanilor. Lor, fără să vrea, le veni în gând, că aceasta li s'a putut întâmpla numai pentrucă Dumnezeu a depărtat dela ei ajutorul Său. Dar cum să-și asigure ei oare ajutorul Lui pentru viitor? In tot cazul, ne nădăjduind mai mult ca prin propriile lor puteri să se mențină contra dușmanului, israiliții au alergat la ajutorul lui Dumnezeu și, pentru asigurarea acestui ajutor, s'au decis, să aducă în oștire lucrul cel mai sfânt. „Să luăm cu noi din Silom sicriul legii Domnului", ziseră bătrânii, „și el va merge între noi, și ne va mântui din mânile vrășmașilor noștri". Ei își amintiră cum râul Iordanului se desfăcuse înaintea sicriului și dăduse poporului trecere pe fundul lui; ei își aduseră aminte deasemenea, cum au căzut zidurile Ierihonului în timpul ducerei împrejurul lor a sicriului legii; își amintiră deasemenea și în genere multe minuni, ce se săvârșiseră în prezența sfințeniei celei mari a sicriului, și deaceea se hotărâră, cum am zis, și de data asta să se folosească de ajutorul lui.

Repede deci la Silom, care se afla nu departe de acolo, se trimise o deputaţiune, care şi rugă pe sfinţiţii slujitori, care erau de pază la cortul mărturiei, să ia „sicriul legii Domnului Savaot, care şade pe heruvimi", şi să-l ducă în tabără. Aicea anume între heruvimi era tronul văzut al nevăzutului Impărat al lui Israil şi El, după părerea bătrânilor, trebuea să susţină slava sa şi slava poporului său Israil. Cu acest prilej, când au ridicat sicriul legii, a avut loc anume deplina aplicare a vechiului imn, de care era însoţită orce mişcare a sicriului legii: „Scoală Doamne, şi se vor risipi vrăşmaşii Tăi, şi vor fugi dela faţa Ta ceice Te urăsc pe Tine" (Numer. X, 35). Şi iată marea sfinţenie, ridicată cu toată evlavia, a fost dusă cu mare solemnitate de leviţii anume destinaţi pentru aceasta şi însoţită de doi preoţi ai necredincioşilor fii Ofni şi Finees, şi sosi în fine în lagărul israiliţilor. Apariţia sanctuarului naţional imediat a ridicat duhul în lagărul militar al israiliţilor, de strigătele de bucurie ale cărora „gemea pământul". Filistenii, auzind strigătele aşa de solemne şi nesfârşite şi văzînd asemenea mişcare în lagărul inamic, au trimis spioni să se informeze ce e la mijloc, şi când au auzit, că în lagărul israilit a fost adusă o mare sfinţenie tainică, atunci s'au umplut de turburare şi groază, aşa că în tabăra lor se ridicară esclamaţiuni tânguitoare: „Vai de noi! Cine ne va scăpa din mânile acestui Dumnezeu puternic? Acesta e acel Dumnezeu, care a lovit pe egipteni cu tot felul de plăgi", cum ajunsese până la ei veşti grozave, dar neclare. Dar tristeţa tot nu le răpi bărbăţia. Orcum ar fi fost primejdia ce-i ameninţa, ei totuşi nu-i cedă fără împotrivire. Natura lor grosolană, adevărat, se cutremura la gândul, ca nu cumva vrednicul de adorare Dagon al lor să se dovedească cu toată puternicia lui inferior sfinţeniei celei mari a lui Israil, care săvârşise minuni aşa de uimitoare în timpurile trecute; dar cu curajul propriu lor se hotărără să pună la cercare puterea comparativă a zeilor. Pentru dânşii bătălia ce le sta înainte era lupta pentru cinstea zeului lor şi ei se încurajau unul pe altul cu cuvintele: „Intăriţi-vă şi fiţi curajoşi, filisteni, ca să nu fiţi în robie la evrei, cum sunt ei robi la noi; fiţi bărbătoşi şi vă luptaţi cu dânşii". A urmat apoi lupta şi filistenii luptându-se cu elan şi energie, aplicară israiliţilor o aşa înfrângere, încât aceşti din urmă



Preot iudeu.

o luară la fugă în disordine, perzind 30.000 de oameni, care căzură morți. In zadar israiliții cu curaj desperat se concentraseră împrejurul sfinţeniei naţionale: totul fu pierdut! Dar lucrul cel mai grozav a fost aceea, că şi însuşi sfinţenia naţională, sicriul legii, fu luat în robie, şi ambii fii ai arhiereului au fost uciși la apărarea ei. Niciodată asemenea nenorocire nu ajunsese încă poporul din timpul când el a părăsit Egiptul. Monumentul sacru, care a fost făcut, din porunca Domnului, esclusiv cu mânile marelui lor Proroc Moise, care-i povăţuise în tot timpul pribegiei lor în pustie, îi dusese la biruinţă şi cuprindea în sine prezenţa lui Iehova, era acum perdut pentru ei! Aceasta era o prevestire grozavă! Ea însemna, că mila lui Dumnezeu părăsise cu totul pe israiliţi; că păcatele preoţilor şi ale poporului pusese hotar despărţitor între ei şi Dumnezeu; că ei nu mai puteau mai mult să se adreseze după ajutor la Acela, pe Care ei aşa ruşinos îl părăsiseră şi-L jigniseră. Slava lor dispăruse, independenţa lor politică perise şi în viitor nu le mai rămăsese decât robia disperată.

Vestea grozavă se lăţi repede. Chiar în sara înfrângerei ea izbutise să ajungă deja şi până la Silom. Un alergător disperat veniaminit (pe care o veche tradiţie, care deşi nu e destul de întemeiată, îl identifică cu Saul), alergă în oraş cu hainele rupte şi cu pulbere pe cap, în semn de durere negrăită. Infăţişarea acestui vestitor vorbea singură pentru dânsul şi grozava taină deveni cunoscută tuturor. Bătrânul arhiereu în acest timp „şedea pe scaun lângă drum la poartă şi privea, căci inima lui tremura pentru sicriul lui Dumnezeu". Dar iată populaţiunea intrase în straşnică turburare, şi „gemea tare tot oraşul". Arhiereul cel de 98 de ani întrebă turburat pe vestitorul, care oarecum mut stătea înaintea lui, neavând putere să comunice grozava veste: „Ce s'a întâmplat, fiul meu?" „Şi a răspuns vestitorul şi a zis: „Israil a fugit dinaintea filistenilor. Şi înfrângere mare s'a întâmplat în popor, şi amândoi fiii tăi, Ofni şi Finees, au murit, şi sicriul e luat". Vestea din urmă nu o putu suporta bătrânul: abea vestitorul pomeni de sicriu, şi „Elie căzu de pe scaun la poartă pe spate, şi-a rupt spinarea şi a murit, căci era bătrân şi greoi". Femeea lui Finees, care fusese ucis, la vestea grozavă, a născut fără vreme; când femeile ce o înconjurau au voit să o mângâe cu veşti de bucurie despre naşterea fiului, ea era nemângâiată şi, murind, strigă nu pentru că murise bărbatul său, ci pentru că s'a depărtat slava dela Israil, căci a fost luat sicriul lui Dumnezeu", în amintirea cărui lucru a dat şi fiului său numele de Ihavod, adecă

„S'a dus slava lui Israil". Și în adevăr această grozavă nenorocire amenința nu numai cu lipsa de slavă, ci și cu totala perdere a poporului. Insuși Dumnezeu îl părăsise acum, și cu sicriul legii se depărtă dela el nu numai slava, ci și existența politică, după care lucru trebuia să urmeze robia și nimicirea totală de către dușmanii triumfători.

Când s'a făcut îngroparea lui Elie și a femeei lui Finees, care prezenta un uimitor exemplu de evlavie și de patriotism religios și în acest timp întunecat și posomorât, și când desnădejdea slă- bise întrucâtva, se găsi necesar să se ia măsuri pentru asigura- rea cortului mărturiei și a lucrurilor și podoabele aflătoare în- tr'însul. Sicriul, adevărat, fusese pierdut. Dar în cort mai rămăsese încă multe lucruri prețioase, care erau scumpe poporului din causa sfințeniei lor, a vechimei și a întrebuințărei lor vrednice de amin- tire. Așa erau diferite perdele, un mare jertfelnic de aramă pentru arderile de tot, un jertfelnic al tămâerii, un spălător, o masă pentru pânile punerei înainte și un sfeșnic de aur. Afară de acestea se mai aflau și alte multe lucruri de valoare mai mică, întrebuințate la slujbă în lăcașul sfânt, printre care se aflau deasemenea vest- minte preoțești, instrumente muzicale și copii de ale legii și cro- nici. Toate acestea era nevoie să fie duse într'un loc mai sigur, înainte de a ajunge filistenii la Silom. Că ei erau gata să-și con- tinue mișcarea lor victorioasă în interiorul țării chiar până la Silom, asta era cu totul probabil și deaceea era extrem de necesare aceste precauțiuni. Ce rol a jucat în această luare de măsuri tâ- nărul Samuil, care avea aproape 20 de ani dela naștere, nu se știe. Fiind încă prea tânăr, ca să pășască în calitate de conducă- tor, el fără îndoială ajuta cu sfatul său dumnezeește conducător și contribuia la îndeplinirea măsurei înțelepte. Cortul cu toate obiectele aparținătoare și cu cronicile naționale, ce se păstra în- tr'însul, fu dus într'o localitate oarecare vecină, unde el putea fi mai sigur contra profanării. Dacă primejdia amenința și acolo, era strămutat iarăși și de acolo, și după diferite strămutări de acestea, el însfârșit a fost așezat în Nomba, târgușor situat în ve- cinătatea apropiată cu Ierusalimul, așa că unii îl identifică cu piscul de nord al muntelui Eleonului, iar alții cu Masifo din tri- bul lui Veniamin, unde în timpurile următoare Samuil a făcut adunarea națională. Acolo el a stat mulți ani și după aceea, anume pe vremea domniei lui Saul (1 Reg. XX, 10). Lipsindu-se de si- criul legii, el se lipsi odată cu asta și de slava sa principală, de- oarece poporul încetă a se mai uita la el, ca la singurul loc,

unde se puteau aduce jertfe. Deaceea vedem, că jertfelnice au fost ridicate și în alte orașe, ca de exemplu la Rama, Masifa și Galgala. Dar acolo, unde se afla cortul, totuși locuiau o parte din preoți și întrețineau slujbele obișnuite, adevărat lipsite de cinstea lor principală și totuși continuau să prezinte protestul solemn con= tra necredinței și a uitării de Dumnezeu. Despărțirea de lucrul cel sfânt, care și fusese scopul a înseși construirii cortului, el apoi nici= odată nu a mai dobândit însemnătatea sa de mai înainte, și evla= via ce=l înconjura deveni mai curând un fapt istoric decât o realitate.

Indată ce cortul fu strămutat din Silom și slujitorii sfințiți ai lui dispărură în alte localități, căutându=și siguranță, asupra ora= șului se deslănțui furtuna ce=l amenințase. Filistenii, întrenați de victoria neașteptată și convingându=se, că zeii lor sunt mai pu= ternici decât zeii lui Israil, porniră îndată asupra Silomului. Orașul era fără apărare, israiliții aruncați în desnădejde și risipiți, nu în= drăzniră să facă nici cea mai mică împotrivire. Deși istoricul sacru nu ne dă date mai departe, totuși din indicațiunile întâmplătoare știm, că orașul a fost distrus și prădat, și locuitorii dela mic pânăla mare, toți au fost supuși unui măcel grozav. Această grozavă distrugere, căreia a fost supus Silomul, niciodată n'a fost uitată după aceea și multă vreme a servit ca exemplu de învățătură morală. „Mer= geți dară", esclama mai târziu prorocul Ieremia, „la locul Meu în, Silom, unde am fost hotărât Eu mai înainte să petreacă numele Meu și vedeți ce am făcut Eu cu dânsul pentru necredința poporului Meu Israil (VII, 12). Și psalmistul, indicând această înfrângere a lui Israil și la nenorocirile ce au urmat după aceea zice astfel :

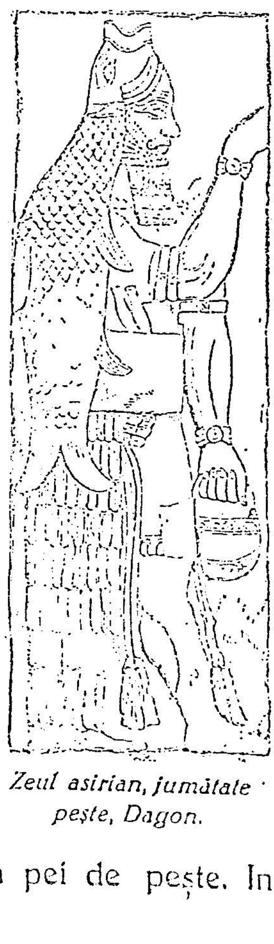
„Auzit=a Dumnezeu și s'a aprins de mânie,
Și a urgisit strașnic pe Israil;
A părăsit locuința din Silom,
Cortul unde locuia El între oameni;
Și a dat în robie tăria sa
Și mândria sa în mânile vrășmașilor.
Dat=a pe poporul Său sabiei
Și s'a mâniat pe moștenirea Sa.
Focul a mâncat pe tinerii lor,
Și fecioarelor lor nu li s'a cântat cântecele de nuntă.
Preoții lor au căzut de sabie,
Și văduvile lor nu i=au bocit".

(Ps. LXXVII, 59-64).

O strașnică muțenie de pustiu se instaură acolo, unde cândva răsuna laudele lui Iehova și se cântau imnele solemne ale po=

porului ce se ruga. Pe aceste uliți distruse nu mai răsunau mai mult cântările de nuntă și nu se mai auzeau deja bocitul de îmormântare. Asupra acestui loc se instaurase deja o tăcere mormântală. Din ruinele lui Silom nu s'a mai ridicat, ca să mai fie în vreo însemnătate, așa că el a fost evitat de Ieroboam, când și-a ales loc pentru sanctuarul idolilor săi.

Așa a fost soarta Silomului, dar ce s'a făcut cu sicriul legii? Apucat de biruitori, el a fost dus de ei în unul din orașele lor cele mai apropiate în calitate de trofeu de războiu. In ochii acestor idololatrii, rezultatul bătăliei era dovada superiorității zeului lor față de Dumnezeul lui Israil și, după părerea lor, Israil pierzind lucrul lor sfânt, fu deacum pentru totdeauna lipsit de ocrotirea cerească. Dorind să-și asigure pe totdeauna roadele biruinței lor, și deasemenea să ducă acasă prada răpită, filistenii se retraseră cu puterile lor, și cu triumf duseră sicriul legii din câmpul de luptă delângă Afec în marele lor oraș Abot. Acesta era unul din cele cinci orașe principale din țara filistenilor. In timpul acela el era situat pe țărmul mării, deși rămășițele lui de astăzi, Ezdut, din cauza dunelor de nisip, formate în cursul vremii, se află cam la cinci chilometri de la mal și este în primejdie să fie cu totul acoperit de nisip peste puțini ani. El se află pe vârful unui deluleț mărunt, rotund, la sud vest de Ierusalim, cam la 35 chilometri de dânsul. La tăria situației lui arată însuși numirea sa, care înseamnă „puternic" și puterea sa se confirmă prin acea împotrivire, pe care el a arătat-o în anul 635 lui Psemetih, regele Egiptului, care fără izbândă îl asediă timp de douăzeci și nouă de ani [1]). Zeitatea principală a acestui oraș era Dagon, pe care filistenii îl adorau ca simbol al rodniciei sau ca pe puterea producătoare, după cum hananienii în genere divinizau o asemenea putere în Baal. In chipurile păstrate ale lui Dagon, el prezintă o figură cu capul și mânile de om, dar cu trup de pește. In Ur s'au găsit inscripții de la anii 2000 a. Hr. în care se cuprinde numele lui. Din Babilon acest cult s'a răspândit în celelalte părți ale Asiei. In Asiria Dagon se adora ca zeu-pește, și sacrificatorii consacrați în slujba lui, purtau haine făcute din pei de pește. In



Zeul asirian, jumătate pește, Dagon.

[1]) Herodot, III, 157.

una din inscripţiile sale Nabuhodonosor aminteşte, că el a consacrat câteva podoabe templului lui Dagon [1]). Asemenea zeitate ne arată lămurit îndeletnicirile maritime ale populaţiunii ce-l adora, şi, fireşte, putea servi de obiect al adorării în asemenea oraş maritim, cum era Azotul. Femeea lui era Atergatis sau Dercoto, care de unii se identifică cu Astarta, şi care avea un templu deosebit în Ascalon. Considerând ultima lor victorie un triumf al zeului lor protector, filistenii au voit să semnaleze acest mare eveniment prin un semn oarecare vădit şi vizibil. Ca să umilească pe Iehova şi să facă pe Dumnezeul evreilor să dea respect zeului lor triumfător, ei aşezară sicriul legii în templul lui Dagon. Asemenea obicei nu era necunoscut la asirieni. Aşa Taglat-Pilesar I, care a domnit cam către acest timp şi-şi întinsese cuceririle dela Babilon până la Liban şi Marea Mediterană, aminteşte în cronicile sale, cum el a adus în calitate de trofee din Chirghi şi din celelalte provincii nordice 25 de chipuri de zei, pe care le-a şi pus în templul Sala, soţia lui Assur. La acestea el adăoga: „Eu i-am închinat zeilor ţării mele Ano, Biru şi Iştarei în oraşul meu El-Assur [2]). Tot astfel, cu altă ocazie, atribuind captivarea lui Samson intervenţiei cerului, filistenii, cum se ştie, aduseră pe eroul orb în templul lui Dagon din Gaza, ca să-şi bată joc de dânsul în prezenţa idolului lor. In urmă, când Saul şi fii săi căzură în lupta fatală dela Ghelvua, filistenii trimiseră să comunice despre aceasta în templul idolilor lor şi atârnară armele regelui ucis în templul Astartei.

In cazul de faţă totuşi lucrurile se dovediră cu totul altmintrelea decât se aşteptau filistenii. Ei, adevărat, primiseră pe Israil, dar nu biruiseră pe Dumnezeul israilit şi ei au căpătat curând dovada practică a nimicniciei idolului lor, care a fost supus la o umilire extremă. In interesul religiei celei adevărate era nevoe, ca Iehova să-şi arate puterea Sa, şi ca trufia păgânilor şi părerea lor falsă să sufere pedeapsa cuvenită. Ei au trebuit să afle, că Dumnezeul izrailit este mai presus de toţi dumnezeii; nu e o zeitate oarecare locală, ci singurul Stăpân al cerului şi al pământului. Sfântul sicriu al legii, cu strigăte solemne a fost introdus în întunecatul templu al idolului şi aşezat chiar înaintea chipului acestui pretins dumnezeu. Sacrificatorii săvârşiră anumite ceremonii, încuiară uşa şi lăsară sicriul în capişte peste noapte. Dar care nu fu mirarea lor, când ei în dimineaţa următoare, deschizând uşa,

1) Rodwell, Records of the Past. V, 117.
2) Vigouroux, III, 426.

văzură înaintea lor o priveliște grozavă și ciudată. Dagon, prosternat înaintea sicriului, ca un om ce se roagă unui rege, sau ca un captiv târându-se umilit înaintea biruitorului, zăcea înaintea sicriului. Idolul zăcea cu fața în jos și se afla într'o grozavă înjosire. Ne voind să ia această urâtă prevestire și hotărându-se să nu vadă nimic supranatural în acest ciudat eveniment, sacrificatorii se hotărâră să vadă în aceasta o simplă întâmplare. Ei ridicară pe Dagon dela pământ și-l puseră din nou la locul lui pe pedestal. Ca și cum ar fi indicat asta, prorocul Isaia în urmă vorbi în chip sarcastic: „îl ridicară pe umere, îl duseră și-l așezară la locul lui; el stă și din locul său nu se mișcă; strigă către dânsul și el nu răspunde, nici nu scapă de primejdie“ (XLVI, 17). Sacrificatorii nu se poate să nu fi avut și idei mai adânci despre adevărata causă a evenimentului, dar ei lăsară sicriul legii și peste adoua noapte în templul lui Dagon, nădăjduind că aceasta nu se va mai repeta. Dar când în dimineața următoare ei deschiseră iar ușa templului, atunci încă și cu mai mare groază văzură același lucru, dar de data asta nu mai putură socoti asemenea eveniment drept o întâmplare. Idolul lor nu numai că era iar prosternat la pământ înaintea sicriului, dar era și grozav mutilat. Capul și mânile idolului erau despărțite de trup și zăceau chiar la prag, unde peste ele puteau să calce picioarele celor neconsacrați, și întreagă rămăsese numai o parte a idolului, anume coada de pește, cu care se termina figura, oarecum cu scopul de a insufla acestor idololatrii, că zeul lor în chip fals a primit cap de om, emblema rațiunii, și mâni de om, emblema activității, și acum, lipsit de ele, s'a arătat în adevărata lui desfigurare și neputință, sub aspectul unui pește desfigurat. Cât de puternică a fost impresia, produsă de această împrejurare, se poate vedea din obiceiul ce a rezultat de aicea și a continuat să existe până hăt târziu. Din acest timp nici un sacrificator sau adorator, la intrarea în templul lui Dagon, n'a mai îndrăznit să calce pe pragul ușei, ca să nu profaneze acel loc cu picioarele lor, unde zăcuse rămășițele pretinsului zeu.

Deși au fost siliți să recunoască înfrângerea divinității lor în prezența înaltei atotputernicii a lui Iehova, filistenii totuși nu renunțară la devotamentul lor către Dagon al lor. Acesta era zeul lor național și în urma nenorocirii ce-l ajunsese, ei se considerară obligați să-l adore cu și mai multă ardoare. După părerea lor, el era capabil de pasiunea omenească și cu amărunțită răutate putea să-și răzbune pentru orce nesocotire a sa. Distrugerea chipului

său nu atrase după sine schimbarea cultului sau zdruncinarea încrederei în protecțiunea sa. Ceeace se întâmplase cu chipul său putea nici să se socotească că l-a atins personal pe zeul însuși. Cu ajutorul lui ei dobândise o mare victorie; stricăciunea pricinuită idolului se putea drege ușor; și dacă Dumnezeul lui Israil n'a fost în stare să facă mai mult poporului său decât răsturnarea chipului lui Dagon, apoi aceasta nu-i o mare nenorocire și ei s'au putut mulțămi cu isprava din urmă. Așa grăiau ei în orbirea lor idololatră. Totuși, pentru a îndepărta izvorul unor așa de mari neplăceri pentru Dagon, filistenii luară sicriul legii din templu și-l așezară în oraș. Dar nenorocirea începu să urmărească pe filisteni pretutindenea unde se arăta această sfințenie a lui Israil. In oraș se iviră diferite nenorociri și boale, și anume oarecare bube chinuitoare pe locuitorii orașelor și a împrejurimilor, iar înlăuntrul țării se înmulțiră șoarecii, așa că în oraș se instaură disperarea. Cum anume era această boală, care lovise pe filisteni, nu se știe, dar în tot cazul asemenea lucruri sunt cunoscute în istorie. Herodot istorisește o tradiție, că sciții, prădând templul cereștei Afrodita din Ascalon, au fost pedepsiți cu venirea asupra lor a unei boale misterioase, care putea fi aceeași, care se subînțelege și în cazul dat. Un istoric iudeu de mai târziu, vorbind de aceste evenimente, zice: „Curând după aceea dumnezeiasca Pronie cercetă orașul Azot și împrejurimile lui cu o molimă. Poporul murea de dizenterie, boala cea mai chinuitoare, ce pricinuia suferințe negrăite, care nu se vindeca decât cu moartea, pentrucă interiorul bolnavilor se descompunea, și orce elemente de hrană, pe care le mâncau bolnavii, erau aruncate nemistuite și putrezite. Afară de asta se răspândiră cârduri nenumărate de șoareci, ca izvorâți din pământ, care nimiceau orce vegetațiune, necruțind nici arborii, nici produsele de tot felul [1]". Ce se atinge de invazia șoarecilor, apoi acest fapt își găsește iarăși exemple corespunzătoare chiar și în timpurile moderne. Așa un nou cercetător spune: „șoarecele de câmp cu coada scurtă, cum îl numesc naturaliștii, se prăsește cu înbelșugare în Asia apusană și posedă, pare-se, marea însușire de a se înmulți, de oarece el are mulți dușmani. Noaptea iesă la vânătoare contra lor bufnița, iar ziua, împreună cu alte paseri pradalnice, uliul, care purtându-se prin văzduh, se repede ca fulgerul asupra lui și-l duce în cuibul său; alt vrășmaș mai rău se introduce în ghizunia lui, se luptă cu el și-i nimicește puii. Și

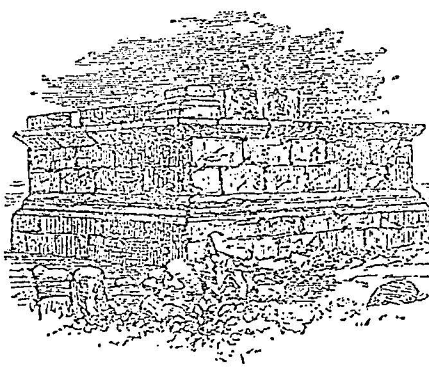
1) Josephus, Antiq. I, 6, 1.

totuși șoarecii nu se împuținează. Voi îi veți vedea pe toate o-goarele lucrate, ei aleargă prin țarină, adună cu hărnicie grăunțe pentru iarnă și se hrănesc veseli în orce vreme. Șezind în labele lor de dinapoi, ca mai bine să vadă toate, ei vă așteaptă, ca apoi la apropierea voastră, să țișnească repede în găuricea lor. Acest animal e capabil să se înmulțească așa de repede, încât uneori pri-cinuesc pagube simțitoare holdelor, și de pustiirile produse de ei agriculturii, oamenii se tem mai rău decât de pagubele produse de șobolani. Un prieten bun ne-a comunicat, că în 1863 el, fiind la ferma unui cunoscut, în partea de apus a Asiei Mici, a văzut aproape de amiază pustiirea produsă de mulțimea enormă a aces-tor șoareci care străbăteau țarina asemenea unui stol nesfârșit de lăcuste. Lanuri întregi, cu sămănăturile de grâu și orze ondulate de vânt, dispăreau într'un timp nespus de scurt, iar ce se atinge de vii și de duzi, apoi erau curățați la tulpină de coajă, din care pricină pereau. Recolta anuală a fermei, alcătuită din 105 pogoane, ce promitea neobișnuit de mult, atuncea a fost cu totul nimicită. Tot astfel au suferit și fermele vecine [1]).

Văzind cauza năvălirei nenorocirilor în prezența sicriului legii și simțind asupra lor mâna lui Iehova, locuitorii Azotului, căutau să se izbăvească cumva de această cutie misterioasă și astfel să se mântuiască de urmările primejdioase pentru dânșii. In oraș se produsese turburare și răsunau glasuri: „să nu mai rămână sicriul Dumnezeului lui Israil la noi; căci e grea mâna Lui și pentru noi, și pentru Dagon, dumnezeul nostru!" Dar de acest trofeu națio-nal nu era așa de ușor de despărțit. Cârmuirea Filistiei se afla în mânile sfatului aliat, compus din capii fiecăruia din cele cinci orașe. Fără hotărârea acestui sfat nu se putea întreprinde nimica. Azotenii prezentară acest lucru la examinarea sfatului bătrânilor, exprimând în același timp hotărârea lor de a nu mai ținea la dânșii acest simbol grozav. Bătrânii, necrezând cele ce spunea poporul și nedorind să se despartă de un semn de biruință așa de însemnat, hotărâră să temporizeze. După părerea lor, sau causa nenorocirilor nu era sicriul legii, sau azotenii și-au atras prin ceva mânia lui Iehova, sau chiar dumnezeul orașului lor era mai slab decât Dumnezeul lui Israil; în alte împrejurări și în alt loc aceste grozave evenimente puteau nici să se întâmple. Din această pri-cină ei trimiseră sicriul în orașul Get, unde nu era încă un templu al lui Dagon. Acest vestit oraș era situat cam la 18 chilometri

1) Van Lennep, Bible Lands and Customs, 285.

spre sud-est de Azot și deci se afla mai aproape de pământul lui Israil. Adevărata situație a acestui oraș încă nu s'a determinat până acum. Tomson îl pune în Bent-Djebrin, pe care el îl socoate vechiul Elefteropole și aproape de care se află resturile vechilor ruine, cunoscute acum sub numirea Hurbet-Get, adecă ruinele orașului Get. Alt cercetător (Potter) îl identifică cu remarcabilul deal conic, cunoscut astăzi sub numirea Tel-es-Safe, care apără intrarea în valea stejarului (Ela) și totdeauna trebue să fi avut o mare însemnătate. Ridicându-se în măreție singuratecă din vale, acest deal reprezintă o fortăreață naturală, care e inaccesibilă dinspre nord și dinspre apus, unde el prezintă o râpă albă de câteva sute de picioare înălțime, dând posibilitate pentru o ușoară apărare si din celelalte părți. Anume în acest oraș a și fost trimis sicriul cu nădejdea de a risipi acea desnădejde, care instaurase el în Azot. Dar aceleași nenorociri urmară și aicea. Locuitorii din Get fură imediat loviți de o boală grețoasă și pereau cu sutele. Dumnezeul lui Israil, după cuvintele psalmistului „lovi pe vrăjmașii Lui din spate, și la batjocură veșnică îi dădu" (Ps. LXXVII, 66). Dar ne învățați încă nici prin această amară experiență, filistenii strămutară sicriul în al treilea din orașele lor aliate, anume la Ecron [1]), cam la 18 chilometri spre nord-est de Azot și cam la 13 chilometri de marea. Acest loc, care se numește astăzi Achir („neroditorul"), se descrie astfel de Robinson: „Achir este situat pe o înălțime de partea nord-vestică a văiugei Rubin, și pe măsură ce ne apropiem, cărarea ducea prin niște livezi bine lucrate și câmpii cu cel mai bogat pământ, tot timpul pe o fâșie neschimbată, acoperită cu vegetațiune și cu tot felul de roade". Acest oraș era cel mai nordic din cele cinci orașe filistene, și era situat la granița de nord a tribului lui Iuda, iar celelalte patru orașe erau situate chiar înlăuntrul hotarelor teritorului acestui trib (Iis. Nav. XIII, 3; XV, 11, 47). Eusebie și Ieronim îl descriu, ca sat iudeu între Azot și Iamnia (Iebna) spre răsărit, adecă spre răsărit în linie dreaptă între aceste locuri și anume aceasta este adevărata situație a localității Achir în raport cu Ezdul și Iebna în timpul de astăzi" [2]).



Templul Astartei sau Afroditei.

1) Așa-i după textul ebreu. După Septuaginta e Ascalon, 1 Reg. V, 10.
2) Robinson, Researches, III, 23.

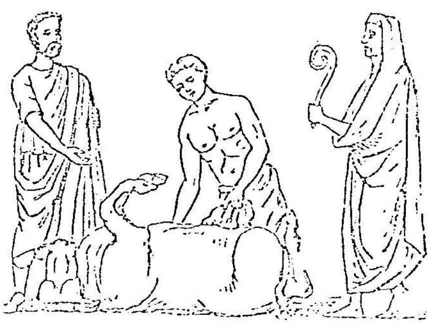
Fiind așezat în Ecron, sicriul se dovedi încă și mai primejdios pentru locuitori chiar și decât în Azot și Geta. Acestor închinători ai lui Belzebul [1]) le-a fost dat să sufere încă și mai rău decât adoratorii lui Dagon. Și fiecare mișcare mai departe a sicriului aducea nenorociri tot mai mari și pedepse grele nefericiților filisteni. Nu-i de mirare dar, că ecronienii se ridicară energic contra prezenței sicriului în orașul lor acum, dar așa de fatal și în disperarea lor strigau: „Ați adus la noi sicriul Dumnezeului lui Israil, ca să ne omorâți pe noi și poporul nostru". Ei au cerut, ca sicriul să fie îndepărtat, deoarece erau complect încredințați că anume el era pricina nenorocirilor ce i-au ajuns. Ei cerură, ca bătrânii să se adune la sfat și să se sfătuiască, cum să se izbăvească mai bine de nenorocirea ce-i ajunsese și să depărteze sicriul în ținutul, căria aparținea. „Trimiteți", ziceau ei, „sicriul Dumnezeului lui Israil! Las să se întoarcă la locul lui, să nu ne omoare pe noi și poporul nostru". O asemenea cerere stăruitoare era cu totul înțeleasă, „căci", spune istoricul biblic, „și groază de moarte era în tot orașul; mâna lui Dumnezeu apăsa foarte asupra lor de când venise aicea sicriul Dumnezeului lui Israil. Și aceia, care nu murise, fusese loviți de bube, așa că plânsul orașului se înălța până la ceriu" (1 Reg. V, 10-12).

Cu toate împrejurările acestea, stăpânitorii filisteni tot nu voiau să se despartă de un trofeu așa de mare a victoriei lor și astfel să recunoască superioritatea lui Iehova. Acest sicriu tainic după dreptul de cucerire, pus în templul lor, el ar fi fost semnul permanent al triumfului, și putea să răsplătească pentru mulți ani înfrângerea și umilirea. Dar, având în vedere protestul general, ei nu îndrăsniră să-l rețină pe propria lor răspundere și în fine, cu o neplăcere extremă, ajunseră la concluziunea, că el trebue înapoiat israiliților. Toată chestiunea era acum aceea, în ce chip să se facă înapoierea. Ei se adresară în această chestiune după sfat la sacrificatori și prezicători. Evident, fiind foarte puțin cunoscători în ale religiei israilite, ei aveau idei tare false și joase despre Dumnezeul lui Israil. Iudeii nu erau popor făcător de prozeliți și nu aveau nicidecum în sine acel spirit misionar, prin care se distinge biserica creștină. Filistenii au putut trăi timp de veacuri întregi în apropiată vecinătate cu ei, și cu toate acestea nu cunoșteau deloc învățătura lor religioasă și cultul, și aveau abea numai informațiuni tare inexacte despre istoria lor trecută. Sacrificatorii și prezicătorii totdeauna au jucat un rol important în rezol-

---

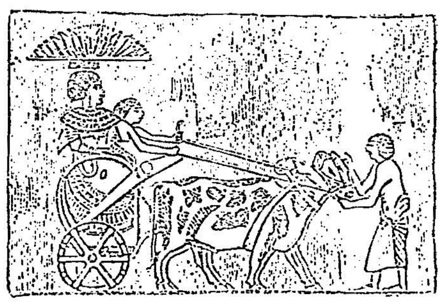
[1]) Vezi 4 Reg. I, 2.

virea unor astfel de dificultăți, ca cea care întimpinaseră acum filistenii. Așa, faraon uimit de minunile lui Moise și Aaron, chiemă la sine în ajutor pe înțelepții săi sau pe magi; Nabuhodonosor, izbit de misteriosul său vis, deasemenea chiemă pe magi, astrologi, des=cântători și haldei, ca să i=l explice. La prorocul Iezechil se po=menește despre trei forme de prezicere (XXI, 21, 22), și ele erau, probabil, comune la toate popoarele răsăritului, iar în timpul de=căderei le=au împrumutat dela vecini și dela israiliți. Primul metod consta în aceea, că grecii numeau velomantie, adecă gâcire cu ajutorul săgeților. El se producea în diferite feluri. Câteodată să=geata se slobozea în aer, și prevestirea se căuta în acea direcție, în care ea cădea; altă dată se scriau nume pe săgeți, care apoi se puneau înapoi în tolbă și se scoteau de acolo de un orb. Al doilea mijloc era foarte răspândit printre neamurile arabe și consta în următoarele. Intr'un vas se puneau trei săgeți; pe una se scria: „Dumnezeul meu îmi poruncește"; pe alta: „Dumnezeul meu îmi interzice", și a treia rămânea fără inscripție. După aceea vasul se scutura până cădea una din cele trei săgeți, și dacă cea căzută era prima, apoi aceasta se tălmăcea în acel înțeles, că lucrul în perspectivă trebuia săvârșit. Dacă cădea a doua, atunci alt lucru trebuia evitat; iar dacă cădea săgeata fără inscripție, atunci vasul trebuia scuturat din nou până va cădea una din săgețile cu in=scripție. Al treilea metod consta în examinarea interiorului animalului adus jertfă. Mai erau și alte multe mijloace, prin care la împrejurări importante se cercau oamenii să afle viitorul. Dar nu=i nevoe să le descriem. In tot cazul, la orcare metod vor fi recurs prezicătorii fi=listenilor, ei, sfătuindu=se cu acest prilej, dădură un răspuns, care având caracter de revelație supremă, în același timp coincidea cu dorințele poporului. Ei declarară, că sicriul trebue înapoiat israiliților, și ca confirmare a acestei reve=lațiuni se referiră la istoria trecută a israiliților. „La ce să vă în=vârtoșați inima voastră", ziceau ei, „cum și=au învârtoșat inima lor egiptenii și faraon? Iată, când Domnul și=a arătat puterea Sa asupra lor, atunci ei li=au dat drumul și aceia s'au dus". Prin aceasta ei dădură a înțelege, că dacă sfatul lor nu va fi primit, atuncea pe filisteni îi pot ajunge nenorociri și mai mari. Odată



Gâcituri după interiorul animalului (la romani).

cu asta ei propuseră și oarecare lucruri de potolire a Dumnezeirii jicnite, pe care ei acum pentru prima oară o recunoscură sub numele ei propriu, Iehova (1 Regi, VII, 2, sicriul Domnului, adecă al lui Iehova). După sfatul lor, trebuiau să aducă oarecare prinoase spre milostivire pentru acea vinovăție, părtași la care se făcuseră filistenii. Această jertfă milostivitoare trebuea să constea din anumite lucruri, corespunzătoare, după numărul lor, orașelor și stăpânitorilor filisteni, și anume din „cinci buboae de aur", și din „cinci șoareci de aur", adecă lucruri de aur, care să închipuiască acele nenorociri, cu care au fost cercați filistenii. Poporul se afla în așa stare de turburare și de agitație, încât ajunse numai să se spună asta, și lucrul fu gata. De pretutindenea începu să curgă prinoase însemnate, prin care se avea în vedere potolirea Dumnezeului străin celui groaznic, și numărul șoarecilor de aur trecu chiar peste numărul propus. Particularitatea suigeneris a acestui prinos sub unele raporturi se asamănă cu obiceiul larg răspândit printre popoarele păgâne și întrucâtva practicat și astăzi. Obiceiul acesta consta în a consacra templului prinoase, care închipuiau sau exprimau o deosebită milă, primită ca răspuns la rugăciune. Exemple de niște atare prinoase erau numeroase. Așa marinarii, scăpați de naufragiu, aduceau la templu închipuirea sau hainele lor; bolnavii, vindecați de suferințe, aduceau închipuirea părții vindecate. Teodorit pomenește, că creștinii veacului IV aveau obiceiul de a aduce la biserică mâni, picioare, ochi de aur sau de argint ca mulțămită și amintirea vindecării săvârșite prin rugăciune a acestor membre. Obiceiul acesta se păstrează până azi[1]). Aceste prinoase de înduplecare, după sfatul prezicătorilor, trebueau puse într'o cutie deosebită, anume făcută în acest scop, și pusă într'o căruță nouă, alăturea de sicriu. Această ultimă împrejurare, adecă întrebuințarea căruței, care nu mai fusese niciodată întrebuințată pentru treburi mai mici, la rândul ei arăta simțul de respect, stârnit printre filisteni de sicriul legii. Insuși căruța



Căruță din vechime.

aceasta, probabil, prezenta o asemănare a unuia din acele căruțe cu două roate, care încă și astăzi se întrebuințează în aceste țări. Ele aveau roate solide de lemn, întărite cu șine de fer și învâr-

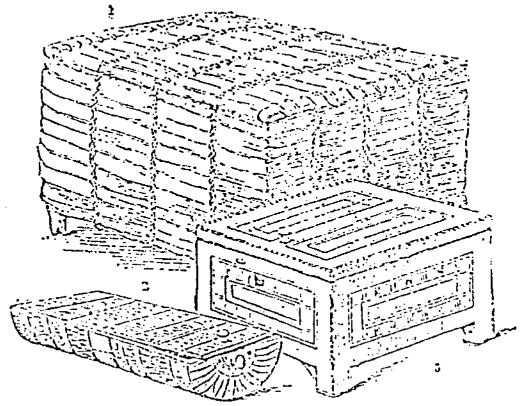
---

1) Un ciudat monument cartaginean cu caracter religios prezintă închipuirea a doi șobolani cu o mână deschisă între ei. Vezi Vigouroux, III, 434.

tindu-se pe o osie de lemn, care se mișcau liber sub căruță. Anume în o asemenea căruță a și fost pus sicriul împreună cu prinoasele, și la ea fură înjugate două vaci „întâiu născute". Fără îndoială, ca și căruța nouă, întrebuințarea vacelor întâi născute se condiționau de respectul deosebit al filistenilor, deoarece animalele deobiceiu se alegeau pentru aducerea de jertfe; dar cu acest prilej se avu în vedere și altă idee. Prin asta filistenii nădăjduiau să se încredințeze, dacă nenorocirile, ce lovise poporul, au fost întâmplătoare, sau supranaturale. Asemenea vaci întâi născute, pentru întâia oară puse la jug, negreșit erau îndărătnice și speriete, cu atât mai mult că li se luaseră și vițeii și fuseseră închiși acasă. Era cu totul natural, că fiind lăsate de capul lor, aceste vaci se vor întoarce repede la vițeii lor. Sacrificatorii și prezicătorii făceau experiența, așteptând, că însuși evenimentul va arăta că părerea, cumcă nenorocirile, ce ajunsese poporul, ar fi avut izvorul miraculos în sicriul legii, nu era întemeiată. Ei socoteau, că dacă animalele, lăsate de capul lor, vor urma instinctului lor material și se vor întoarce la grajdul lor, unde erau închiși vițeii, atunci va fi limpede și evident pentru toți, că toată treaba e o simplă întâmplare; dar dacă, dinpotrivă, vacile liniștite și direct vor duce căruța spre granițele Iudeei, atunci în tot cazul, după părerea sacrificatorilor, ele se vor afla sub conducerea puterei dumnezeești, și prin urmare nenorocirile ce loviseră pe filisteni au fost deadreptul pedeapsă dela Iehova. Astfel ei supuseră pe Dumnezeul lui Israil unei osebite ispitiri și-i prezentară un nou prilej pentru manifestarea Proniei sale.

Cel mai apropiat oraș israilit de Ecron era Betsamisul, situat la o distanță de 22 chilometri spre sud-est. Numirea acestui oraș însamnă „casa soarelui", și într'însul se afla o vestită capiște pe timpul stăpânirei hananeilor. El nu se vedea din Ecron, deoarece el era ascuns de o înălțime intermediară, dar după această înălțime drumul, pe întindere de câțiva chilometri, merge direct, fiind bine văzută din acest oraș iudeu. Ruinile lui se află în apropierea noului sat Ain-Șems, adecă „izvorul soarelui", minunat expus pe vârful rotund a unei coline joase, având la nord vâioaga Surar și spre sud altă vâioagă mai mică. Vadi Surar se întinde între Ecron și Betsamis, și în timpul vizitărei ei de către Robinson ea era împresurată de livezi și câmpii bine lucrate și cu teren bogat. Căruța cu încărcătura sa sfântă a fost scoasă din oraș și vacilor li se dete drumul fără nici un cărăuș. Vacile, ca și cum ar fi fost conduse de o indicare de sus, plecară direct spre Betsames. Filis-

tenii cu simțimintele turburate, le urmăreau cum se urcau pe înălțime și apoi plecară spre orașul israilit. Aceasta era deja în luna lui Mai, și toată populațiunea Betsamisului se afla pe ogoară, adunând recolta de grâu. Apropierea ciudatei căruțe fără voe atrase atențiunea generală. De oarece ei curând aflară ce-i, apoi toți fură cuprinși de o bucurie neobișnuită, lucrul conteni și toți lăsându-și uneltele de lucru, alergară să vadă minunea ce se săvârșea. Pe ogoară răsunară strigătele de bucurie: Odorul sfânt pierdut și de atâta vreme plâns a fost înapoiat poporului. Domnul tot a fost milostiv pentru dânsul. Intre acestea vacile urmau încet să înainteze, pânăce sosiră la țarina unui oarecare Iisus (om, care purta numele marelui conducător, care introdusese sicriul legii în pământul făgăduinței) și se opriră singure acolo la o stâncă, ce se ridica deasupra câmpiei și care multă vreme după aceea s'a socotit sfântă din pricina acestei împrejurări. Betsamisul era oraș preoțesc și într'însul locuiau preoți și leviți, care cunoșteau hotărîrile legii. Ei primiră cu bucurie lucrul cel sfânt al poporului, prefăcură stânca în jerfelnic, tăiară căruța pentru lemne și aduseră vacile jertfă Domnului, celui ce arătase o îndurare așa de mare. Ecronienii priveau de departe la toate acestea, iar după aceea se întoarseră cu mirare în hotarele lor. Nemulțămindu-se numai cu o formală aducere de jertfă, betsamitenii își mărturisiră bucuria lor și prin alte prinoase. Sub conducerea preoților și în prezența sicriului legii, care făcuse din acest loc un sanctuar, ei au adus jertfe de ardere de tot și de mulțămită, însoțindu-le de o deosebită prăznuire. Abuzurile îngăduite la acest ospăț, împreună cu bucuria generală, făcură pe unii din popor să uite evlavia cuvenită către închipuirea materială a prezentei lui Dumnezeu. Preoții nu acoperiră sicriul sfânt cu o perdea, cum se poruncea în lege (Numer. IV, 5, 10, 20),



Cutii sau sicrie sacre egiptene.

și cum însuși ei, precum și alții, fără respectul cuvenit, deschideau sicriul sfânt, ceea ce nu îndrăzniră să facă nici chiar filistenii, și să privească conținutul lui. Domnul, care așa de semnificativ apărase cinstea sa în mijlocul păgânilor, nu voi să lese nepedepsită nici această apostasie din partea propriului său popor. Ridicase oare israiliții capacul de aur al sicriului simplu din curiositate

profanatoare, în scopul de a privi vestitele table ale poruncilor și celelalte lucruri de amintire ale petrecerei în pustie, sau ei au voit să privească ca să vadă de nu au vătămat filistenii aceste lucruri sfinte, nu se știe; dar orcare ar fi fost motivul lor, în tot cazul a-se raporta așa la cea mai mare sfințenie a lui Dumnezeu era păcat greu. Relativ de asta exista cele mai aspre dispozițiuni în lege; a deschide sicriul legii puteau numai preoții, și orce om particular, care ar îndrăsni să se uite într'însul, era osândit la moarte; chiar nici leviții nu puteau „să privească sfințenia, când o acopăr, ca să nu moară“ (Numer. I, 50 51; IV, 20). Prin asemenea hotărîri se avusese în vedere să deprindă poporul la un deosebit respect către lucrurile sfinte ale lui Dumnezeu. Dar iată, când israiliții veseli au călcat această hotărîre, atunci pentru asta în popor se ivi o mare bătae și periră cincizeci de mii și șaptezeci de oameni [1]). După mărturia traducerei grecești, pintre cei uciși au fost și fiii unui oare căruia Iehonia, cari mai mult ca toți se dovediră lipsiți de evlavie către cele sfinte, din care pricină, după cum se vorbește în acest text, nu se bucurau fiii lui Ionia, dintre bărbații lui Veniamin, că au văzut sicriul Domnului. Prin asta se arată, poate, aceea, că ei, temându-se ca prezența sicriului să nu atragă asupra lor aceleași nenorociri, cu care fuseseră loviți filistenii, de aceea reproșau poporului, că-l primise așa de bucuros; din care pricină asupra lor să și prăbuși grosul pedepsei. In tot cazul orcine au fost acești uciși, moartea unui număr așa de mare de oameni într'un mic orășel a fost o mare și grozavă nenorocire. Ei își dădură seama de greutatea păcatului lor și în vederea marei lor întristări ei erau gata să strige cu văduva din Sarepta Sidonului: „Ce e între mine și tine, omul lui Dumnezeu? Ai venit la mine să pomenești păcatele mele și să omori pe fiul meu“ (3 Reg. XVII, 18); sau ca ap. Petru, când el, uimit de minunea lui Hristos, esclamă: „Eși dela mine Doamne, că om păcătos sunt“ (Mat. VIII, 34). Betsamitenii cuprinși de groază, ziceau: „Cine poate sta înaintea Domnului, înaintea acestui Dumnezeu sfânt? Și către care din noi va veni El?“ Văzind în sicriu locuința lui Iehova, ei voiră să-l transmită altora.

Cam la 8 chilometri spre sud-est de la Betsamis, pe un deal,

---

1) In textul evreesc actual se citește: „șaptezeci de bărbați cincizeci de mii de bărbați“, fără nici o legătură intre aceste numere. A pune numărul cel mai mare intâi e cu totul contrar obiceiului evreesc; Iosif zice, că șaptezeci de bărbați au fost loviți de fulger, și în genere e greu de cugetat, ca într'un oraș mic să cadă cincizeci de mii de oameni. Deaceea majoritatea interpreților moderni socot, că numărul celor căzuți a fost șaptezeci de bărbați, iar numărul 50.000 este un adaus de mai târziu.

ce se ridica la 1000 de picioare deasupra lui Ain-Sems se afla un alt oraş israilit, care cândva, înainte de cucerirea lui de israi-liţi, era sfinţenia lui Baal. Acesta era oraşul Chiriat-Iarim, adecă „oraşul pădurilor", identificat astăzi cu Hurbet-Erma. De oarece Silom nu mai era potrivit refugiu pentru cortul sfânt, de aceea betsamitenii se adresară către locuitorii Chiriat-Iarimului cu rugă-mintea să primească dela dânşii sicriul, care se dovedise pentru ei un dar aşa de primejdios. Locuitorii acestei din-urmă localităţi, sfătuindu-se probabil cu Samuil, cedară cu plăcere cererei lor. Ei plecară şi aduseră sicriul pe drumul vechiu dela vechea ruină direct către Betsamis, care deja există, pe marginea văei Ismain. După aducerea sicriului, el a fost pus în casa unui oarecare Avinodav, care se afla pe vârful dealului. Chiriat-Iarim nu era oraş levitic, dar Avinodav putea să fie levit. In această localitate, cu toate acestea, nu se afla preot, şi de oarece experienţa apro-piată arătase pericolul de purtare apostată cu lucrul cel sfânt, apoi fiul lui Avinodav, Eleazar, fu consacrat în calitate de păstră-tor al sicriului, adecă nu în scopul de a săvârşi îndatoriri preo-ţeşti, sau de a săvârşi jertfe înaintea lui Iehova, ceeace ar fi fost cu totul ilegal, ci în scopul de a feri lucrul sfânt de profanare şi de a observa evlavia cuvenită faţă de dânsa. Pentru sicriu s'a pregătit un loc deosebit pe deal. Unul din călătorii de mai târziu (Conder), care a cercetat acest loc în scopul de a-l identifica cu istorisirea biblică, a găsit, că stânca aceasta a fost tăiată întocmai tot aşa, ca şi în Silom. Pomenind de o prăpăstioasă ramificaţie, ce merge spre nord de coama din sud şi se separă printr'un turn natural sau o platformă stâncoasă, „ce se înalţă deasupra unei grupe de măslini, sub care deasemenea pleacă munţi îmbrăcaţi cu tufiş", el continuă: „Dar trăsătura cea mai curioasă a acestei lo-calităţi se prezintă platforma stâncoasă, care are toate semnele unei înălţimi vechi sau a unui sanctuar central. Platforma aceasta are cam cincizeci de picioare dela nord la sud şi treizeci de pi-cioare dela est la vest; suprafaţa ei netezită probabil artificial, se inalţă cam la zece picioare mai sus de terenul inconjurător. Po-gorâşurile dinprejur par în genere naturale, dar bazele muntelui au fost scobite pe trei laturi. Afară de asta mai este o platformă exterioară, cam de zece picioare lăţime, care se poate observa la sud şi sud-est, şi aicea este un număr de trepte cam de trei picioare în lăţime şi fiecare treaptă având un picior în înălţime şi duce în sus spre această platformă, din ungherul sud estic.

Astfel după o robie de şapte luni printre păgâni, sicriul iarăşi

s'a întors în pământul său propriu, și acolo a rămas el liniștit în curgere de mulți ani, până ce în urmă regele David îl strămută pe Sion, care eveniment plăcut a fost cântat de dânsul în psalmul 31, unde indicând că în călătoria sa din Chiriat Iarim la Sion, sicriul a trecut pe lângă mormântul Rahilei, psalmistul zice:

„Iată noi am auzit de el în Efrafta,
Și l-am găsit în câmpiile Iarim".



Orașul filistean Gaza.

CAPITOLUL III.
SAMUIL CA JUDECĂTOR ȘI PROROC.

Dărâmarea sanctuarului din Silom designează o întreagă epocă în istoria poporului israilit, pentrucă anume din acest timp în viața re=ligioasă=morală a poporului începe a se să=vârși acea importantă prefacere, care a și dus la prefacerea vieții lăuntrice a poporului și la renașterea lui politică. Timp de douăzeci de ani după înfrângerea dela Afec, Israil se târî neputincios la picioarele învingătorilor săi filisteni. Adevărat, acești din urmă au fost siliți să înapoeze sicriul legii posesorilor săi primor=diali, dar ei reținură dominațiunea și apăsau pe israiliți în toate chipurile. Arhieria nu mai exis=ta; nu mai rămăsese nici un fel de centru, spre care oamenii evlavioși ar fi putut alerga pentru închinare lui Iehova; sicriul sfânt era despărțit de locașul sfânt, de cort; amenința primejdia decăderii cu totul a orcărei religii și a subjugării cu totul sub jugul

Poporul părăsise pe Domnul, stăruia în necredință, uitând cu totul legea lui Moise, și grelele nenorociri nu erau decât numai urmarea directă a acestor nelegiuiri. In pământul făgăduinței se instaurase chipurile divinităților filistene, care acum se adorau alăturea de Iehova sau în locul Lui. In locul locuinței preoților Dumnezeului Celui de sus și a aducerei cuvenitelor jertfe, poporul zidise capiști, care aveau în lăuntrul lor chipurile lui Baal și Astartei, și săvârșea acolo grețoasa slujire la idoli a cuceritorilor lor păgâni. Printre ei se instaurase o pace mincinoasă, tâmpind însușirile lor duhovnicești și înclinându-i să umble pe căile vecinilor lor păgâni. Filistenii cereau, fără îndoială, respectarea religiei lor ca dovadă de supunere. Slăbiciunea naturei umane, destrămarea moravurilor iluminată de o asemenea religie, înclinarea de a se împăca cu ceeace se părea inevitabil, teama de suferințe mai rele în caz de opunere: toate acestea prezenta o piedică serioasă pentru vreo schimbare spre mai bine; contra tuturor acestora a și trebuit să lupte Samuil. El era cu preferință omul rugăciunii; iubirea lui pentru intervenire era trăsătura de căpetenie a caracterului lui. Comunicarea lui cu Dumnezeu îl susținu în tot cursul acestui period greu. In Rama, unde înrâurirea lui era foarte mare, el a înălțat jertfelnic și săvârșa slujbe lui Iehova cu acei credincioși și adevărați israiliți, pe care el i-a putut afla împrejurul său. Treptat el a adunat un cerc nu tocmai mare de ucenici și prieteni, și le expuse lor vederile, dorințele și tendințele sale. Aicea el a fondat primul centru de școală, care începând dela mic, să continue a exista pânăla sfârșitul istoriei iudaice, și a avut acea enormă înrâurire asupra evenimentelor istorice, cum și asupra caracterului poporului. Indărătnic și forțat a continuat el să deschidă drum către inima concetățenilor săi. Cu râvnă neslăbită el necontenit cutreeră printre ei, trecând dela un capăt al țării pânăla celălalt, reproșind stăruitor și îndemnând. El le pomenea de vechea slavă, turna într'înșii tradițiile lor cele atât de vechi și așa de demult uitate de dânșii, ca și ideile străbunilor lor despre Providența ce se îngrija de ei, despre îndurările și călăuzirile dăruite lor; le dovedea că prosperitatea depinde în totul de ascultare, și că pedeapsa urmează numaidecât după fiecare călcare a poruncilor lui Dumnezeu. Găsindu-se adesa în primejdie din partea filistenilor, cari negreșit știau, că adresarea către Iehova însemna răzvrătire contra lor, întimpinau reacțiune și îndărătnicie din partea necredincioșilor israiliți, cari erau mulțămiți cu robia lor și nu doreau să se răscoale, ca să-și recapete neatârnarea. Samuil

continuă să-și împlinească misiunea sa în curgerea tuturor anilor acestora, neperzind din vedere niciodată scopul urmărit și silindu-se să facă pe israiliți să-și recunoască greșala lor, să cunoască îndreptățirea nenorocirilor ce i-au ajuns și să se facă vrednici de reînoirea protecțiunei lui Dumnezeu, întorcându-se cu totul și cu toată inima la Iehova.

Insfârșit, după aceste pregătiri îndelungate, lucrul se copsese, se părea, îndeajuns, pentru ca să fie posibil să se producă schimbarea; poporul învățase multe din viața sa istorică; nenorocirile și împilarea îl constrânseră la pocăință; însuși poporul descoperi izvorul nenorocirilor sale și totodată văzu unde se află unica mântuire. Atunci Samuil, care lucrase mult în taină și către care poporul se deprinsese deja să se adreseze după sfaturi și protecție, păși deodată fățiș, ca conducător trimis de sus. Israil, strigă către Dumnezeu, în ajutorul dumnezeesc al căruia își și puse toată nădejdea sa. Și deacum Samuil nu numai prin reproșuri particulare și sfaturi tainice, ci păși fățiș la arătarea drumului pentru renaștere. Adevăratul și singurul semn al pocăinței sincere după Samuil era numai o singură condițiune, și anume că ei trebue să se lepede fățiș de idololatrie și astfel să se pregătească să suporte și consecințele acestei nevoințe. El esclamă, dacă „voi vă întoarceți din toată inima voastră la Domnul, atunci îndepărtați dintre voi idolii și Astartele, și lipiți-vă inima de Domnul vostru și slujiți numai Lui singur, și El vă va izbăvi din mânile filistenilor" (1 Reg. VII, 3). Israiliții răspunseră din toată inima la această chiemare; tot poporul se puse în mișcare; ca oarecum sub înrâurirea unei stârniri generale, ei se hotărâră bărbătește să o termene cu idololatria înjositoare, care-i robise până acum, dărâmară capiștea și sfărâmară idolii. Asemenea purtare era echivalentă unei răscoale fățișe contra filistenilor apăsători. Ea arăta, de ce minunată influență se bucura Samuil, cât de adânc chemarea lui înflăcărată pătrunsese în popor, așa că acest din urmă, aproape fără arme si nedisciplinat, neavând în capul său nici un conducător mare și vestit, care i-ar fi putut duce la victorie, se hotărî să între în luptă cu cumplitul lor vrăjmaș și să-l învingă. Dar de astă dată israiliții trebuia să-și pună nădejdea nu numai în armele lor materiale. Spre a-i pregăti pentru marea lor nevoință, Samuil îi adună la săvârșirea actului de pocăință și la rugăciune. Din acest moment el apare hotărît ca conducător al poporului. Acum chiemă el și marea adunare la Masifa, ca să însuflețească poporul la războiu, prin săvârșirea unei slujbe dum-

nezeeşti solemne. Numirea Masifa, care înseninează „turnul de strajă", se dăduse multor înălţimi din Palestina; dar propriu aicea se subînţelege acel renumit deal, cel mai inalt din centrul Palestinei, care ridicându-se pânăla 500 de picioare deasupra ţării înconjurătoare şi aproape la 3000 de picioare deasupra nivelului mării, e situat cam la 7 chilometri spre nord de Ierusalim şi e cunoscut astăzi sub denumirea Nebi-Samvil. Dacă acesta e unul şi acelaşi loc cu Nemva, apoi el a fost ales de Samuil pentru marea adunare nu numai pentru înalta sa situaţie, care-l făcea sigur contra unei năvăliri fără de veste, ci şi pentrucă acolo se afla cortul. De remarcat e, că pe vârful acestui deal, ca în Silom şi Chiriat-Iarim, se află o platformă netedă, ca de cinci sau şase picioare, tăiată din piatră, pe care, fără îndoială, a fost ridicată vreo casă pentru sicriul sfânt. „Vederea din acest loc, de obiceiu identificat cu Masifa, e foarte largă. Ea cuprinde în cadrul său muntele Garizim şi prăpăstiile Carmilului spre nord; Iafa, Ramle şi larga lature a şesului maritim spre apus; Djebel-Fureidis (aşa numitul muntele Francov), depărtaţii munţi Djeval, oraşul Cherac, Djebel-Djigan (cel mai înalt punct din pământul făgăduinţei, ce se vede la sud şi la sud est) se văd la sud şi la sud-est; marea întindere a înălţimei plane transiordaniene cu trăsături oarecum ondulate, se întinde spre răsărit şi miazănoapte răsărit" (Conder). Spre ertare pentru trecut şi spre consacrare pentru viitor, poporul, sub conducerea lui Samuil, săvârşi două rituale solemne. Mai întâiu de toate poporul, săvârşind ritualul, rânduit de lege pentru marea zi a curăţirii, îşi mărturisi păcatele sale, se căi din tot sufletul şi se smeri înaintea lui Iehova. Acest post general a fost însoţit de un alt ritual, care nu se pomenise până acum, dar care se practicase din timpuri imemorabile la sărbătoarea Corturilor. Anume ei „scoaseră apă şi o turnară înaintea Domnului". În urmă ritualul acesta se săvârşea în fiecare din cele şapte zile ale sărbătorii, anume când preoţii eşau din templu, însoţiţi de corul leviţilor, spre izvorul Siluamului şi scoteau acolo apă în vasul de aur, care se şi turna pe jertfelnic, în calitate de turnare în timpul jertfei de dimineaţa (Iis. Nav. XII, 3; Ioan, VII, 37, 38). Acest ritual, care se ţinuse atâta vreme şi aşa de des amintit de scriitorii rabinici, nu cumva era stabilit anume în amintirea acestei mari renaşteri naţionale, în amintirea împăcării poporului necredincios cu Dumnezeu? E de remarcat, că după întoarcerea din Babilon această sărbătoare a Corturilor se săvârşi solemn de toată obştea (1 Ezdra, III, 4-6), şi după aceea iară, în timpul lui Neemia,

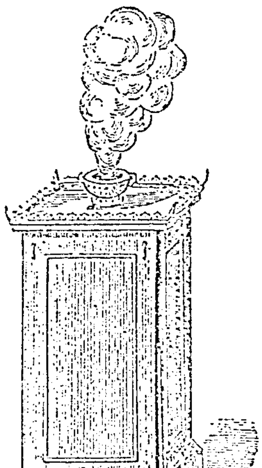
poporul se adună să asculte citirea legii anume în această sărbătoare; așa că această sărbătoare, se pare, că se găși cea mai potrivită ocaziune pentru proclamarea marei mișcări naționale. Turnarea apei se explica diferit. La slujba dela templu ea era o amintire despre apa, scoasă din stâncă, și servea de prototip a revărsărei sf. Duh. In cazul dat ea se explică în legătură cu postul ce o însoțise, în calitate de semn de abnegațiune, după cum David a renunțat să bea apă din izvorul Betleemului, ci a vărsat-o, înaintea Domnului (2 Reg. XXII, 16); alții văd în aceasta semnul de pocăință, lepădarea cu totul de păcat, de oarece apa era oarecum simbolul lacrămilor, sau fiind vărsată pe pământ, ea figurat spăla pământul de întinarea idololatriei; sau, în fine, ea putea închipui starea mizeră și neputința poporului, arătând, că el se asemăna cu apa vărsată pe pământ, care nu se mai putea aduna iară [1]).

Samuil, convocând această adunare, activă în calitate de proroc; dar deacum el a trebuit să îndeplinească și cealaltă funcțiune. Poporul recunoscu autoritatea lui asupra sa; el vedea într'însul pe omul, care era capabil să devină cârmuitorul lui în trebile obștești și de stat, și aicea, în adunarea lor totală, israiltenii, cu aprobarea tuturora, îl aleseră judecătorul lor. Și o alegere mai demnă nici nu se putea face. Adevărat, Samuil nu era ostaș, nu era comandant genial, care având experiența multor bătălii câștigate, ar fi putut să-i conducă la biruință. Dar el era puternic în rugăciune, era tare în credință; el poseda chibzuința înțelepciunei liniștite, cunoștea la perfecție pe conaționalii săi, pricepea exact cât se poate bizui pe dânșii și cum poate influența asupra lor. In această demnitate judecătorească a sa el luă măsurile necesare, ca să poată alcătui din ei o putere mai mult sau mai puțin organizată, așa încât ei să poată susține o invazie, care era inevitabilă. Filistenii, negreșit, nu se poate să nu fi observat, că în poporul supus lor se produsese o puternică mișcare pentru răscoală. Distrugerea generală a idolilor lor și această mare adunare din Masifa fusese evenimente, importanța cărora nu se poate să nu le fi înțeles. Din pricina asta, ei pășiră repede la măsuri energice. Toate forțele fură adunate de dânșii, ca să înăbușe răscoala în germene. Fiecare oraș trimise din partea sa detașamentul său și armata ce se părea invincibilă în atotputernicia sa, se mișcă spre Masifa. Israeliții căzură în desnădejde, dar nu-și perdură bărbăția. Increderea lui Samuil le inspiră încredere în ajutorul dumnezeesc; el le

1) Corn. à Lap. in loc.

aduse aminte, cum după rugăciunea lui Moise, au fost înfrânţi amaleciţii, cum Domnul a luptat pentru Israil în timpul vieţii părinţilor lor, şi ei se hotărâră să întimpene atacul şi să lase terminarea lucrului în seama lui Dumnezeu. Ei se adresează lui Samuil, rugându-l pe acest „fiu al rugăciunii" şi „omul rugăciunii", să se roage lui Dumnezeu pentru izbăvirea lor din mâna vrăşmaşului ce înainta. Şi Samuil păşi îndată în calitate de mijlocitor. El strigă către Dumnezeu într'o rugăciune înflăcărată şi luând un miel dela ţâţele mamei, îl aduse ardere de tot Domnului. Această jertfă el putea să o săvârşască, şi ne aparţinând seminţiei lui Levi, deoarece el era aşa zicând, preot supranatural, căruia i se încredinţase să împlinească preoţia de stat în această stare nenormală de lucruri. Dumnezeu statorniceşte anumite ordine şi oamenii sunt obligaţi să se supună acestor rânduele. Dar El nu se leagă pe sine de aceste rânduele, ca niciodată să nu mai poată lucra altmintrelea. Se poate, cum am văzut mai sus, că cortul se afla în Masifa; în asemenea caz jertfa putea fi săvârşită în locul statornicit, deşi nu de preotul de rând. Dar orcum a fost, prorocul avea dreptul să înalţe jertfelnic şi să junghie jertfa şi în alte locuri şi să fie în genere mijlocitor în contactul cu Cel preaînalt.

Când fumul melului jertfit se înalţă spre ceruri şi glasul puternic de rugăciune al lui Samuil răsună în văzduh, armata filisteană se apropia, şi israiltenii din tabăra lor înaltă se mişcară întru întimpinarea vrăşmaşului. Forţele lor puţin disciplinate şi semi înarmate te miră de ar fi putut rezista contra filistenilor căliţi în războae. Dar Domnul s'a luptat pentru Israil. Glasul lui Dumnezeu răspunse la glasul prorocului, şi istoricul biblic văzu ajutorul vădit al lui Dumnezeu în ceea ce urmă. Deasupra oştirei păgâne se deslănţui o straşnică furtună, aruncând asupra lor groaza şi aruncându-i în desordine, şi Samuil, asemenea unui comandant iscusit, se folosi de acest moment, ca să pornească bărbăteşte asupra vrăşmaşului. Cu o bărbăţie neînfrântă israiliţii se prăbuşiră de pe înălţimi, rupse linia de bătae a filistenilor, şi sub această presiune încordată aceşti din urmă se cutremurară, în coloanele lor se răspândi panica, şi ei uitând de orce reacţiune, o luară la fugă cuprinşi de groază înaintea israiliţilor. Tradiţia iudaică povesteşte şi despre altă împrejurare, care încă şi mai mult



Altarul tămâerei.

contribui la această biruinţă. „Dumnezeu desorganiză rândurile filistenilor printr'un cutremur de pământ. Pământul se clătina sub picioarele lor, aşa că nu se afla asemenea loc pe care s'ar fi putut a sta în siguranţă, şi ei cădeau neputincioşi sau la pământ, sau în unile din prăpăstiile, ce se deschideau sub ei" [1]). Urmă un foarte mare măcel. Filistenii o luară la fugă spre valea adâncă, acum plină de puhoiul ce curgea repede pe albia ei stâncoasă, şi erau urmăriţi pas cu pas de israiliţii victorioşi, nescăpând din vedere a se folosi de armele aruncate de vrăşmaşii înspăimântaţi. Urmărirea se termină abea sub Veehor, actualul Ain=Carim, „iz=vorul viilor", fortăreaţa filistenilor, situată pe o colină la jumăta=tea drumului spre munţii orientali. Aicea micile rămăşiţe ale ar=matei inamice şi=au şi găsit scăparea, ne mai temându=se de ur=mărire. Multă vreme după aceea Iudeii cu entuziasm se opreau asupra acestei biruinţe, şi fiul lui Sirah pomeneşte de ea în următoarele cuvinte entuziaste: „Samuil, iubit de Domnul său, prorocul Domnului, judecătorul după legea Domnului şi Domnul a căutat spre Iacov. După credinţa sa el a fost adevărat proroc, şi în cu=vintele lui s'a cunoscut exactitatea vedeniei. El a strigat către atotputernicul Dumnezeu, când din toate părţile îl strâmtorau vrăş=maşii, şi a adus jertfă un miel tânăr, şi Domnul a tunat din ceriu; şi în zgomot puternic a făcut să se audă glasul Său, şi a nimicit pe căpeteniile Tirului şi pe toţi voevozii filistenilor" (Sirah. XLVI, 17-21). In amintirea acestei mari izbăviri şi în vederea necesităţii dumnezeescului ajutor pentru viitor, Samuil a aşezat o mare piatră pe acel loc, unde s'a săvârşit biruinţa, şi a numit=o Aven=Ezer= „piatra ajutorului", zicând: „până la acest loc ne=a ajutat nouă Domnul". Acesta era chiar acel loc, unde cu 20 de ani înainte de asta israiliţii suferise o mare înfrângere, care se terminase cu robirea sicriului legii. După precizarea sfinţitului scriitor, el era situat între Masifa şi Sen= „dintele", cum se numea o stâncă ascuţită. Acest din urmă se identifică cu Deir=Iesin, care=şi păs=trează numirea sa şi astăzi, situat cam la 5 chilometri depărtare de Ierusalim şi cam la trei chilometri de Vethor. Solemna aşezare a acestui monument arată, ce importantă prefacere săvârşise Sa=muil şi ce spirit anume insuflase el compatrioţilor săi. In curgerea veacurilor următoare fiecare călător evlavios putea citi pe acest monument, care anume a fost motivul călăuzitor al acţiunilor sale şi baza orcărui succes naţional: „ajutorul nostru e în numele Domnului, Cel ce a făcut ceriul şi pământul".

1) Josephus, Antiq. VI, 2, 2.

Această victorie a fost însoţită şi de alte câteva urmări apropiate. Filistenii pentru o vreme au fost slăbiţi şi nu mai dă- dură atacuri nouă asupra israiliţilor. Spiritul naţional al israiliţilor se trezi cu totul din nou; ei nu numai îşi păstrară hotarele lor, ci îşi şi reîntoarseră toate oraşele şi localităţile înconjurătoare dintre Accaron şi Ghet, care fuseseră ocupate de filisteni în timpul domi- naţiunii lor. Amoreii, cari locuiau în împrejurimile Iopiei şi erau de partea hananienilor, acum iarăşi găsiră că e mai avantajos să stea de partea lui Samuil şi să se predea sub protecţiunea israiliţilor (1 Reg. VII, 14). Acest succes al lui Israil în Aven- Ezer n'a fost o simplă biruinţă unică, ci semnul acelui spirit nou din Israil, care însufleţi poporul în tot timpul vieţii lui Samuil, pre- cum şi în timpul domniei lui David, Solomon şi a celorlalţi regi mari. Rivalităţile mărunte dispărură şi cedară locul marei tendinţe spre unitatea naţională. In diferitele treburi acum poporul tindea nu spre prosperitatea şi slava cutărui sau cutărui trib, ci spre slava şi prosperitatea întregului Israil. Idololatria de altă dată a Ha- naanului, care corupea şi înjosea orice naţionalitate, fusese res- pinsă şi nimicită în poporul ales, în care timp şi religia curată a domnului puterilor nu se mai încredinţa numai grijei şi păzirei tribului lui Levi, care se dovedi nu destul de destoinic de misiu- nea ce i se dase. Leviţii tot mai preoţeau la templu, şi neamul ales al lui Aaron la început în familia lui Itamar, şi apoi a lui Eleazar, numai singur purta lucrurile scumpe şi vestmintele sfinte ale arhiereului; dar în chestiunile religioase puterea tribului pre- oţesc deja nu mai ocupă niciodată iară situaţia supremă în pă- mântul făgăduinţei. Din timpul lui Samuil apăru un nou cin sfinţit, şi anume cinul prorocesc, obligaţiile exacte ale căruia în raport cu slujbele rituale erau nedeterminate, dar care se re- cunoşteau de popor în calitate de mijlocitori ai comunicării cu adevăratul Rege al lui Israil. Lovitura, aplicată stăpânirii filisteni- lor, fu în genere atât de puternică, încât istoricul sfinţit, care a scris puţin mai târziu după acest eveniment, a putut introduce în cronica sa următoarele cuvinte solemne: „aşa au fost smeriţi filistenii, şi nu s'au mai apucat să păşească mai mult în hotarele lui Israil; şi a fost mâna Domnului asupra filistenilor în toate zilele lui Samuil.

Astfel, în pământul făgăduinţei s'a instaurat pacea, care dădu lui Samuil putinţa să realizeze fără piedică înalta sa chemare. Judecătorii anteriori au fost în cea mai mare parte simpli ostaşi şi comandanţi; aceştia, împlinindu-şi şi datoria lor şi eliberând

poporul lor de cutare sau cutare duşman, ei de obiceiu se retrăgeau în viaţa privată, ne mai întreprinzând niciodată alte prefaceri reale. Samuil între acestea nu era nici comandant, nici conducător de oştire. Intâmplarea istorisită era, pe cât se ştie, singura, când el a activat în calitate de conducător în războiu. Chemarea sa era mai înaltă, anume de a educa pe poporul său pentru realizarea cârmuirii teocratice şi a trăi ca şi sub ochii şi sub directa cârmuire a lui Iehova. El nu a isbutit în totul să atingă această ţintă, pentru că el n'a putut să înalţe pe decăzuţii săi concetăţeni până întru atâta, ca ei să poată să-şi însuşească asemenea vederi înalte; dar el s'a silit cu îndărătnicie pentru atingerea acestei ţinte, şi a renunţat la ea numai voinţa vădită a lui Dumnezeu. Noi am văzut deja, cum s'a silit el să ajungă la realizarea gândului său, ce măsuri a luat pentru instaurarea înrâurirei sale în popor şi pentru răspândirea în el a adevăratei conştiinţe a marei lui predestinaţii. Respectul, de care se bucura el, şi marile servicii aduse de dânsul poporului îi înlesniră acest lucru greu, şi el se sili să răspândească înrâurirea sa personală asupra tuturor conaţionalilor săi în genere, cel puţin în partea de sud a ţării, vizitând anual unele din localităţile cele mai renumite sub raport religios, aducând acolo jertfe şi împlinind funcţiunea sa de judecător cetăţenesc. Dela reşedinţa sa din Rama, el de obiceiu mergea la vechiul Betel, de care se legau mari amintiri, unde Domnul de două ori s'a arătat marelui său strămoş Iacov şi unde stătuse tabăra şi jertfelnicul lui Avraam. Apoi de aicea el călătorea la Galgala, în valea Iordanului, locul primei tabere a israiliţilor după intrarea lor în pământul făgăduinţei, cam la cinci chilometri spre răsărit de Ierihon, şi cunoscut azi sub denumirea de Tell-Djildjulie. Acesta în timpuri imemorabile fusese loc sfânt. Insuşi numirea lui, care înseamnă „cerc", indică monumentele primitive de piatră ale unei oare cărei religiuni vechi, deşi Iisus Navi a dat acestei numiri nouă interpretare, punându-o în legătură cu amintirea despre aşezarea celor douăsprezece pietre, care au servit ca monument al trecerei miraculoase peste Iordan. Din Galgala Samuil vizita Masifa, şi după aceia iarăş termina călătoria sa ţinutală cu Rama, unde el fără îndoială avea oare care proprietate ereditară. Dar el nu-şi mărginea vizitele sale judecătoreşti numai la aceste localităţi vestite; el adesea în anumite intervale de timp se ducea şi în alte locuri, în scopul de a cerceta plângerile ce i se adresau, a pedepsi crimele, sau de a săvârşi slujbe sfinte (1 Reg. XVI, 2). In Silom el stabilise

slujbe regulate, deşi nu se vede, că el, construind acolo altar, ar fi adus acolo şi cortul. Se poate, ca preoţii din neamul lui Itamar să-l fi considerat moştenire proprie şi să-l fi strămutat dintr'un oraş în altul, neîntimpinând întru aceasta nici o pedică din partea lui Samuil. Cu toată regula severă a legii lui Moise, care poruncea să se aducă toate jertfele numai in faţa sicriului legii la locul destinat, se ridicau jertfelnice şi în alte locuri, ca de exemplu Ghedeon a ridicat la Ofra şi Manoe la Ţora (Jud. VI, 24; XII, 19). In Mişna este o mărturie, că înainte de construirea cortului, slujbele pe înălţimi erau permise, şi au fost oprite numai după aceasta. După dărâmarea Silomului, un timp începu să se îngădue a se aduce jertfe pe diferite locuri înalte, şi această îngăduire s'a continuat până la construirea unui cort nou în Ierusalim. Jertfa lui Samuil în Aben-Ezer, Rama şi aiurea, evident, au fost sfinţite de Dumnezeu; pretextul pentru aducere de jertfe în Betleem, cu prilejul ungerii lui David, a fost chiar în chip deosebit inspirat de Dumnezeu (1 Reg. XVI, 2). Acum, când cortul şi sicriul erau separate şi nu era menită o deosebită casă a lui Dumnezeu, dispoziţiunea fusese temporar abrogată, şi ceeace ar fi fost o crimă în altă vreme şi după zidirea templului, în acest period turbure se îngăduia sau cel puţin nu se oprea. Primirea binevoitoare din mâna lui Samuil a jertfelor arată totodată, că preoţii lui Aaron nu se considerau in acel timp indispensabili şi esclusivi slujitori ai religiei, şi că Dumnezeu, după o anumită împuternicire, îngăduia să săvârşască actele preoţeşti şi prorocilor.

Exercitând demnitatea de judecător al poporului, Samuil prin activitatea sa neobosită spre binele poporului câştigă o colosală înrâurire asupra poporului, o astfel de înrâurire, de care nu se mai bucurase nici un cârmuitor încă din vremea lui Moise. Fiind în acelaşi timp levit, nazoreu, proroc şi judecător, el concentra în persoana sa şi autoritatea duhovnicească şi pe cea civilă în popor, şi, ca înfocat râvnitor al credinţei părinţilor, hotără să întrebuinţeze această înrâurire spre binele poporului, şi nu numai în prezent, ci şi în viitor. In acest scop el, fiind însuşi şi proroc şi învăţător al credinţei, ajunse la părerea să întemeieze un aşezământ, care ar putea pentru totdeauna să servească de izvor de învăţătorie şi de cultură pentru popor şi din care ar putea eşi râvnitori luminaţi ai religiei şi credinţei. Asemenea aşezământ apăru sub forma şcolilor prorocești sau a aşa numitelor „cete prorocești". Prorocii, ca prevestitori deosebiţi ai voei lui Dumnezeu, se arătaseră şi înainte de Samuil, dar ei încă nu purtau înalta

chiemare de proroci în înțelesul propriu al acestui cuvânt, ci se numeau simplu „prevăzători“, „oamenii lui Dumnezeu.“ Numai Samuil începu a se numi proroc (nabi) în înțelesul propriu al cuvântului, iar după dânsul și toți ceice au urmat după el se numeau așa. Deja și mai înainte, în timpul judecătorilor, când decăderea religioso-morală lua cele mai mari proporții, se arătau pe alocurea „oamenii lui Dumnezeu“, cari prin cuvântul lor însuflat de Dumnezeu, se sileau să trezească conștiința poporului și să stârnească într'însul spiritul sau să-i reproșeze pentru necredință. Dar către timpul lui Samuil astfel de râvnitori se arătase deja mulți, și dintre ei anume Samuil a întemeiat regulatele „cete prorocești“, care alcătuiau ceva în felul frățimilor religioase sau școlile religioase. Deși în sf. Scriptură foarte puțin ni se comunică despre viața internă și externă a acestor cete sau frățimi, dar totuși ne putem face oarecare idee despre ele. Ceice le aparțineau se numeau „fii“ sau „ucenici“, și capul lor se numea „părinte“. Majoritatea lor erau oameni tineri, semn, că generațiunea tânără, ca mai simțitoare a influenței morale sănătoase, cel mai grabnic va răspunde la chiemarea lui Samuil. Ei trăiau în comunități, se bucurau de întreținere comună, mâncau împreună, purtau o mantie deosebită, care-i deosebea, cu cingătoare de piele, umblau în cete întregi sau grupe, și erau așa de numeroși, cel puțin mai târziu, încât se pomenesc cazuri, unde prorocii se adunau câte o sută, ba și mai mulți inși (3 Reg. XVIII, 4; XXII, 6). Școlile principale erau în Rama, orașul natal al lui Samuil, în Betel și Galgala, dar școli mai mici existau și în alte orașe. Comunități aparte se aflau sub supravegherea și îngrijirea prorocilor mai vechi și mai renumiți, cărora „fiii“ sau „ucenicii“ le dădeau ascultarea și respectul cuvenit, în care caz unii din membrii comunităților chiar le serveau, când prorocii și dascălii superiori erau plecați undeva. Prorocii mai bătrâni sau dascalii la rândul lor îngrijau de buna stare a „fiilor“ lor, și sunt cunoscute cazurile, ca de exemplu prorocul Elisei odată, în timpul foametei, a hrănit mai bine de o sută de oameni și, după moartea unuia din ei, a dat putință văduvei sale să plătească datoriile, rămase după dânsul (4 Reg. IV). Izvorul întreținerei frățimei servea, cel puțin în unele cazuri, munca obișnuită agricolă și creșterea vitelor, și deasemenea și în genere ocupațiile industriale, pentru care era cineva deprins și capabil. Dar totodată ei primeau și acele prinoase, ce li se dădeau de către particulari, care căutau la dânșii povețe, mângâere și cultevare. Primirea în frățime era, cât se pare, liberă: Se primea tot

celce după viața sa era mai mult sau mai puțin capabil de acel lucru, care alcătuia problema acestor comunități sau frățimi. Scopul principal al înființărei lor era să ajute la mișcarea începută pentru restabilirea adevăratei religiuni și renașterea religioso-morală a vieții poporului. Potrivit cu acest scop, obiectul principal de învățătură în școlile prorocești era legea lui Dumnezeu, și nu numai în buchea ei, ci și în spirit. Impreună cu aceasta în, ele se învăța ceremoniile religioase și muzica sacră. Ultima era una din particularitățile distinctive a „frățimilor", prorocia cărora se însoța „de psaltire și timpane, de harfă și fluere", ceeace cu deosebire era în stare să atragă poporul. Viața comună, sub înrâurirea religioso-morală a prorocilor superiori, era capabilă să călească caracterul „fiilor" prorocilor, și din ei au eșit acei celebri bărbați, care au vorbit neînfricați adevărul puternicilor lumii acesteea. Insuflețiți de râvnă plină de abnegațiune pentru binele adevărat al poporului, ei au fost apărători neînfricați ai adevăratei religiuni și au pășit ca apărători hotăriți ai ei la orce primejdie o amenința. Activitatea lor s'a desvoltat și s'a întărit pe măsura mersului vieții istorice a poporului, și cu scurgerea vremei ei au devenit răzbunători groaznici pentru orce călcare a religiei, a adevărului și a dreptății, și prin predica lor neobosită ei din acest timp n'au mai încetat să trezească conștiința poporului și a cârmuitorilor lui, și prin aceasta au susținut într'însul duhul adevăratei religii și a unei moralități bune.

In aceste osteneli pentru luminarea duhovnicească și cârmuirea obștească a poporului au trecut cei mai buni ani ai lui Samuil [1]). Dar pe măsură ce greutatea anilor se așternu pe umerii lui Samuil, și poporul căuta la dânsul tot mai multe sfaturi și

1) Timpul nașterei și morții lui e foarte greu de precizat, de oarece datele pentru determinarea cronologiei lui sunt foarte nesigure. Din monumentalele letopisețe ale regelui egiptean Șașac sau Susachim știm, că Solomon s'a urcat pe tron în anul 1018 a. Hr. De aicea putem conchide, că David a domnit dela 1058. Domnia lui Saul, după mărturia lui I. Flavie, a durat 20 ani (Antiq. VI, 14, 9), unde cuvintele καὶ εἴκοσι — și douăzeci, sunt o interpolare, de oarece c'tirea autentică e următoarea: „Saul a domnit în cursul vieții lui Samuil optsprezece ani și după moartea lui doui ani"). In alt loc (Antiq. X, 8, 4), I. Flavie declară expresiv, că domnia lui Saul a durat numai 20 ani, așa că prima sa ungere înseamnă că a avut loc în anul 1078 a. Hr. Intre moartea lui Elie și bătălia dela Aben-Ezersc au trecut aproape 20 de ani. Samuil atuncea era deja numit judecător de doisprezece sau cincisprezece ani și 18 ani a cârmuit împreună cu regele; și de oarece pe baza istorisirii biblice și a altor date biblice, se vede, că moartea lui a precedat morții lui Saul numai cu doi ani, apoi prin urmare el a murit în anul 1060. Bătălia dela Aben-Ezersc, care a pus capăt jugului de 40 de ani filistean, s'a produs cam pela anul 1095. Aceasta prinurmare ne face să referim nașterea lui către anul 1140, și anul morții lui trebue să'l presupunem la vrâsta lui de 80 de ani sau aproape de asta. Unele din aceste date sunt numai probabile, dar ele au bune temeiuri și coincid cu fapte neîndoelnice și cu istorisirea biblică.

ajutor, el găsi, că n'a fost în stare să îndeplinească singur personal toate îndatoririle impuse lui. Din această pricină el chiemă în ajutor, în trebile lui judecătorești, pe cei doi fii ai săi, și i-a făcut oarecum locoțiitorii săi în sudul Iudeii, în Versavia, la hotarul filistenilor. Asemenea numire arată, cât de mare era autoritatea lui. Iosif Flavie arată, că înrâurirea lui se extindea deasemenea și spre nord, de oarece, după mărturia lui, pe unul din fiii lui Samuil îl puse judecător în Betel. E greu de înțeles, cum acest mare bărbat religios și de stat a putut așa de puțin să cunoască caracterul fiilor săi, numindu-i în funcțiuni așa de înalte. Pilda lui Elie ar fi putut să-l previe contra unei asemenea greșeli. In tot cazul, e ușor să ne închipuim, de ce întristare a fost cuprins marele judecător bătrân, când până la el ajunse îndată după asta vești, că fiii lui „se abătură la mită, luau daruri și judecau strâmb". In vederea caracterului sever al lui Samuil evident, că asemenea purtare a fiilor săi nu era rezultatul slăbiciunii sale părintești față de copii, cum se întâmplase aceasta cu arhiereul Elie. Mai probabil ca orice, aceasta a fost jertfa activității sale obștești, plină de abnegațiune, care absorbise cu totul puterile și atențiunea sa, și-l lipsise de putința de a se ocupa în chip necesar de educația copiilor săi, și această împrejurare servi de motiv direct pentru o întorsătură în istoria poporului israilit. Timpul judecătorilor a fost timpul lipsei de conducători și de nenorocirile înjugate cu ea, de oarece din cauza lipsei unei stăpâniri solide, poporul își pierdu putera politică și a suferit necontenit înfrângeri din partea popoarelor vecine, care aveau în capul lor o puternică autoritate regală. Văzând acum, că chiar fiii unui astfel de cârmuitor pios și înțelept, ca Samuil, nu sunt capabili să conducă poporul, israiliții se adunară la sfat, și căpeteniile hotărâră să roage pe Samuil, ca el să pună peste dânșii un rege, care „i-ar judeca, ca și la celelalte popoare". Această dorință a poporului nu era contrară legii, ci era prevăzută în legislațiune. Ințeleptul legiuitor al poporului, Moise, prevăzând cu ochiul său de proroc soarta viitoare a vieții istorice a poporului său, din vreme a dat legea, care determina cercul autorității regale. „Când tu vei veni în pământul", zice el, „pe care Domnul Dumnezeu ți-l va da, și vei pune stăpânire pe dânsul, și vei zice: voiu pune peste mine rege, asemenea celorlalte popoare, care-s împrejurul meu; atunci să pui peste tine rege, pe care-l va alege Domnul Dumnezeul tău" (Deut. XXII, 14, 15). Dar bătrânul judecător se referi la această cerere a poporului nu binevoitor, și nu

numai pentru nevrednicii săi fii, dar mai cu seamă și pentru că dorința poporului fusese exprimată fără o premergătoare cerere a voinței lui Dumnezeu. Evident poporul, venind la Samuil cu această cerere, nu precumpănise cum trebue toată importanța acestui lucru. El ceru cârmuitor, care să-i cârmuiască ca pe celelalte popoare, și astfel pare că ar fi uitat, că însușirea sa deosebită era aceea, ca să se deosebească în cârmuirea sa de celelalte popoară, și nu numai să nu imiteze pe acele popoară, ci să fie în totul model pentru dânsele. Israiliții, de bună samă, nu-și lămurise deplin marea idee a teocrației, după care ei erau datori să fie esclusiv supușii singurului Impărat ceresc Iehova și trebuiau să se cârmuiască numai de El, prin mijlocirea acelor cârmuitori deosebiți, pe care-i va chiema El și cari s'ar afla sub manoducerea Sa proprie. Propriu, principiul monarhiei nu se lepăda nicidecum de legea lui Moise, dar după această lege israiliții erau datori să se supună Monarhului ceresc, iar nu celui pământesc. Asemenea cârmuire le fusese dată în calitate de garanție văzută pentru marele adevăr al monoteismului, încredințat păstrărei lor, și pentru păstrarea acestui adevăr ei au fost izolați de restul lumii în pământul sfânt; pentru permanenta amintire de către ei a acestui adevăr, lor li s'a desemnat numai un loc pentru slujbele sfinte obștești și ei în totul trebuiau să simtă atârnarea în totul de Dumnezeu, de oarece Iehova permanent i-a pedepsit pentru abatere, și tot Iehova le-a dat izbăvire de nenorocirile de dinafară. Singurul lor cap și conducător trebuia să fie singur numai nevăzutul Dumnezeu. Dar această mare idee poporul niciodată nu și-a lămurit-o complect; ea era prea înaltă pentru dânsul și pentru cerbicia sa și cerea pentru asta o credință mai puternică, decât aceea, pentru care era capabil el. Asemenea străbunilor săi în pustiu, care neîncrezându-se în Dumnezeul cel nevăzut, strigau către Aaron ca el „să le facă un Dumnezeu, care să umble înaintea lor". Ei aveau nevoe de un oarecare cârmuitor simțit; ei uitase cum îi ocârmuise Dumnezeu, luptându-se pentru dânșii și-i susținuse, numai când îi erau credincioși. Deși ei nu greșau în înseși convingerea lor, că cu vremea va trebui să se cârmuiască de rege, cum mărturiseau despre asta legea și diferite prorócii (cum e de ex. și cântarea Anei), totuși ei greșiseră vădit, cerând anume așa rege, ca ceice erau la păgâni. Regele, de care aveau nevoe ei, trebuia să fie nu simplu militar, ci reprezentantul lui Iehova, care ar fi acționat în totul sub călăuzirea de sus și prin deplina ascultare de legea Domnului, și prin instaurarea acestei ascultări printre supușii

săi să dobândească bunăvoința lui Dumnezeu. Firește, că în vederea tuturor acestora, Samuil cu durere ascultă această cerere. Dar simțimintele sale rănite nu-l făcură nedrept sau străin de orce chibzuință. El duse această cerere la deslegarea Aceluia, al Căruia slujitor era, și se adresă cu întrebare către Domnul; și la întrebarea lui urmă răspunsul: „ascultă glasul poporului întru tot ce-ți vor grăi; căci ei nu te-au lepădat pe tine, ci M'au lepădat pe Mine, ca Eu să nu domnesc peste dânșii. Cum s'au purtat ei din acea zi, în care i-am scos din Egipt și până în ziua de astăzi, M'au părăsit pe Mine și au ascultat alți dumnezei; așa se poartă ei și cu tine. Deci, ascultă glasul lor, decât numai prezintă-le și le arată drepturile regelui, care are să domnească peste dânșii" (1 Reg. VII, 8—9). Samuil făcu cum îi spusese Domnul, și aicea nu-i de prisos să ne oprim, ca să arătăm la abnegațiunea cu adevărat de mare patriot. Idealul, pentru care a trăit și a muncit el, acum deodată s'a sfărâmat și a căzut la pământ; cârmuirea teocratică, căria el i-a închinat toate puterile sale, acum se supuse unei schimbări extraordinar de importante; supușii lui Iehova oarecum se răsculară și trădară supușenia lor; poporul, pe care el l-a iubit și l-a mântuit, vădit nu mai voea să se încreadă în înțelepciunea și puternicia supremului său Rege, și cu toate acestea Samuil nu murmura; el primi noua situație cu o rară abnegațiune; nu se gândea decât la aceea, cum să se aranjeze toate acestea cât mai bine pentru poporul său; își consacră toate puterile sale, ca să săvârșască această tranziție cât mai regulat și să o prefacă spre îmbunătățirea vieții religioase, sociale și politice a poporului. „Samuil", spune cu dreptate Ewald, „este unul din acei puțini oameni mari din istorie, cari în timpuri critice, prin puterea caracterului lor și prin o energie nebiruită termină forma premergătoare a unei mari sisteme ce a existat la început contra propriei sale voințe, dar după aceea, convingându-se de inevitabilitatea ei, se predase în slujba ei cu toată puterea și plăcerea naturii lor și apoi întroduc cea mai bună formă cu rezultate mai fericite, cu toate suferințele personale și chiar împilări. Pe dânsul îl împingea la lucru nu vreun adevăr oarecare nou, ce trecea peste limitele primelor principii ale lui Moise; ci aceste principii el vioiu și curajos le acceptă ca ale sale proprii, și în vremea sa era mare nevoe a nu lăsa niște așa adevăruri să cadă pradă uitării. Aceste adevăruri, ajungând la o încordată vitalitate în propriul său duh, el avu puterea și abnegațiunea să le întrupeze din nou și în duhul veacului său, și a organiza toată viața

poporului său corespunzător cu ele prin aşa metod, care singurul era posibil după condiţiile acelui veac. Fiind mai curând omul energiei îndrăsneţe şi neobosite, decât al cugetării şi reflexiunii, Samuil la început se dădu cu totul sistemei statornicite şi se foloseşte de toate puterile cuprinse într'însa şi de instituţiunile existente, tinzând la întărirea şi renaşterea poporului său, predând până chiar la anii maturităţii sale, cu strălucirea şi superioritatea duhului său, la desăvârşirea tuturor acelor rânduele, asupra cărora se extinsese înrâurirea sa. Aicea, contrar presupunerilor sale proprii şi a dorinţelor sale, deodată îi umbri convingerea, că întreaga sistemă existentă s'a dovedit a nu mai fi de nădejde, şi că poporul poate să fie mântuit numai printr'o organizaţie cu totul nouă. Şi în acest moment, care trebuea să rezolve soarta a veacuri întregi, el se prezintă cu adevărat erou, care poate să-şi jertfească convingerele sale anterioare şi toate onorurile situaţiei sale, ca să dea poporului ceeace-i lipseşte, şi chiar să ia toate măsurile, ca schimbarea săvârşită să poată cu adevărat aduce acele roade, pe care le aştepta poporul. Deşi la început era protivnic conştient a nouei instituţiuni, pe care o cerea poporul dela dânsul, Samuil totuşi din acel moment, când a recunoscut necesitatea acestei schimbări, a devenit cel mai devotat şi cel mai folositor organizator al nouei instituţiuni. Astfel Samuil se prezintă eroul duhovnicesc a două perioade cu totul deosebite, fiind deopotrivă renumit în amândouă, şi cu deosebire fericit în al doilea, în curgerea căruia el nu numai a trăit, dar pe care el, aşa zicând, l-a creat; acesta a fost anume nu periodul frământărilor, ci al progresului, în care sământa bună sămănată de dânsul, a putut creşte şi înflori. Dacă faptele văzute ale lui David sunt mai mari şi mai strălucite decât faptele lui Samuil, totuşi nu poate fi îndoială, că strălucirea slavei lui David ar fi fost imposibilă fără nevoinţa mai puţin slăvită a lui Samuil, dar care a fost precedată şi însoţită de incomparabil mai marea înrâurire a acestui din urmă, şi că toată măreţia veacului următor trebue atribuită lui Samuil, ca adevăratului ei autor" [1]).

Deşi ordinea, pe care a susţinut-o şi a desmerdat-o în viaţa şi în activitatea sa Samuil, acum a trebuit să se schimbe, totuşi marele bătrân şi judecător, în patriotismul său plin de abnegaţiune, n'a spus nici o vorbă de reproş personal, ci a păşit simplu la împlinirea indicaţiunilor dumnezeeşti şi la statornicirea nouei instituţiuni prin metodul cel mai bun posibil. La început el co-

---

1) Ewald, History of Israel, II, 191.

munică deplin poporului cele ce-i spusese Domnul; după aceea explică care pot fi urmările numirei unui așa rege pe care-l doreau ei; care pot fi drepturile lui și cum se poate folosi el de ele. Din aceste comunicări ei nu se poate să nu fi aflat, că asupra poporului se impunea o mare răspundere, și că cu vremea ei se pot chiar căi, că au înlăturat blânda și dreapta cârmuire a lui Samuil și că au preferat cârmuirei obștești cârmuirea regelui cu puteri nemărginite. „Iată care vor fi drepturile regelui, care vă domni peste voi", zise Samuil poporului în adunarea solemnă: „pe fiii voștri el îi va lua și-i va pune la căruțele sale, și-i va face călăreții săi, și vor fugi înaintea căruțelor lui; și-i va pune la sine căpetenii peste o mie, peste o sută și peste cincizeci; și ca ei să lucreze ogoarele lui, și să strângă pânea lui, și să-i facă serviciul militar și arme, și căruțe pentru el. Și fiicele voastre le va lua, ca ele să facă unsori, să-i gătească de mâncare și să-i coacă pâne. Și ogoarele voastre, și viile voastre și livezile de măslini ale voastre cele mai bune le va lua și le va da slugilor sale. Și din sămănăturile voastre și din viile voastre va lua zeciuială și va da eunucilor și slugilor sale. Și pe robii voștri, și pe roabele voastre, și pe tinerii voștri cei mai buni, și din asinii voștri va lua și-i va întrebuința la trebile sale. Din vitele mărunte ale voastre a zecea parte o va lua și chiar voi veți fi robii lui. Și veți suspina atuncea din pricina regelui vostru, pe care vi l-ați ales voi; și nu vă va răspunde Domnul atuncea" (1 Reg. VIII, 11-18). In această cuvântare e zugrăvit întregul tablou al caracterului obișnuit a cârmuirii regilor orientali. Asemenea prevenire ar fi putut face poporul să mai amână deslegarea cererei sale și să se gândească bine lucrul la care se gândea. Bătrânii în adevăr supuseră chestiunea la o nouă discuție, dar sfătuirea lor s'a terminat numai cu reînoirea cererei de mai înainte. Ei veniră iară la Samuil și, repetând cererea lor, ziseră încă și mai stăruitor: „Nu, să fie rege peste noi; și noi vom fi ca celelalte popoară: ne va judeca regele nostru și va umbla înaintea noastră, și va purta războaele noastre". Orce protest după asta era nefolositor, și atunci Domnul a poruncit lui Samuil să satisfacă dorința poporului și să pună rege peste dânsul.

Dorința de a avea rege a fost stârnită de poporul israilit de convingerea definitivă despre incapacitatea sa de a se cârmui după acele înalte principii ale teocrației care erau expuse în legislațiunea lui Moise. In timpul judecătorilor ajunsese în desorganizațiune toată viața poporului, atât religioso-morală, cât și cea socială

și de stat, ba și cea familiară. Cultul deși continua să se săvârșască mai ales la cort, dar jertfele se aduceau și în alte locuri, ceeace ușor ducea la desvoltarea superstiției și direct la abaterea spre idololatrie. In absența unei autorități solide pentru supravegherea împlinirei legilor, moralitatea, spre marea durere a deosebiți oameni pioși, decădea mereu. Capriciul și hoția, ce dominau pretutindenea, slăbeau mereu puterile poporului, lucru de care se foloseau hananienii, care prădau nepedepsiți regatul lui Iehova. Asemenea stare era cu deosebire grea și cu atât mai mult, cu cât în acest timp luminarea israiliților avansase considerabil. In persoana prorocilor apăruse dascali destoinici, care învățând poporul legea dumnezeească, deșteptând într'însul conștiința înaltei sale misiuni și arătând cât de mult nu corespundea cu acea chemare realitatea, aprindeau într'însul patriotismul și-l făceau să caute o eșire din starea nenorocită, care eșire i se și prezentase numai în înființarea unei tari autorități regale.



Rege. (După un monument asirian).

CAPITOLUL IV.
UNGEREA LUI SAUL LA DOMNIE.

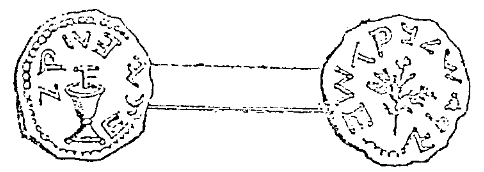
Iar când hotărirea poporului de a avea rege fu de= finitiv aprobată din partea Regelui suprem al lui Israil, atunci prorocului Samuil nu=i fu dat să aștepte mult indicațiunile ce urmau pentru săvâr= șirea acestui lucru. Inprejurări, probabil, cu totul întâmplătoare, dar care descopereau vădit mâna Providenței chiar în această întâmplare, curând îl puse față în față cu omul, care fusese predesti= nat să fie primul rege al poporului ales.

In orașul Ghiva din tribul lui Veniamin trăia familia unui oarecare Chis, care avea un singur fiu, Saul. Genealogia lui Chis e foarte tulbure, parte din causa obiceiului evreesc de a lansa ve= rigile înrudirii și parte din causa grozavei nimiciri a veniaminiților în periodul judecătorilor, când probabil s'au ni= micit și multe din cronicile tribului. Familia aceasta nu era bogată și=și câștiga pânea de toate zilele prin munca câmpului, cu care se ocupa și tata, și fiul, și cu puținele slugi. Dar ea era bogat înzestrată dela natură și se distingea prin măreție exterioară și

frumuseță, dar totodată prin bărbăție neînfrântă „călită în luptele cu vrășmașii“. Și iată, acestei familii i se pierdură odată asinele de lucru. Perderea aceasta era tare mare pentru nebogatul Chis; și pentru căutarea lor el trimise împreună cu o slugă pe fiul său Saul, care atuncea era în vrâstă mijlocie. In țara asta lipsită de îngrădituri și rară în populație nu era ușor de găsit aceste asine rătăcite chiar și pentru doi oameni experienți. Sluga, care plecase împreună cu Saul, nu era un rob în înțelesul propriu al cu=vântului, ci un om de credință și apropiat. Dacă tradiția îl con=sideră cu dreptate acel Doic idumeul, care în urmă a împlinit fără crutare ordinul crud al lui Saul pentru uciderea preoților din Nomba (1 Reg. XXII, 18), apoi el cunoștea bine obiceiul acestor animale, și în el putea să se pună toată încrederea, că va găsi asinele rătăcite. Părăsind Ghiva, Saul și sluga sa la început tre=cură prin lanțul de munți ai lui Efrem, care duceau spre tribul lui Veniamin, și după aceea se îndreptară spre Rama sau Masifa. Drumul acesta fu destul de lung și obositor și, afară de asta, ei nicăirea nu putură găsi asinele pierdute. In căutare ei împlinise trei zile întregi, și Saul, care în genere se distingea prin devota=ment deosebit, începu să cugete la acea neliniște, care putea să pricinuiască tatălui său și casnicilor lui absența așa de lungă, și de aceea propuse slugii să se întoarcă acasă, deși căutările lor nu fusese încununate cu izbândă. „Hai acasă, zise el slugii, ca nu cumva tatăl meu, uitând de asine, să nu înceapă a fi neliniștit de noi“ (1 Reg. IX, 5).

Slugii însă nu=i venea să se întoarcă acasă, fără a împlini datoria ce i se cerea, și observă lui Saul, că mai este putința de a cerca norocul, înainte de a se întoarce acasă. Anume sluga sfătui să meargă în apropiatul oraș, unde, după spusele sale, era „un om al lui Dumnezeu, un om respectat; tot, orce spune el, se împlinește și să vadă, nu le va spune el oare, unde să caute ei asinele rătăcite. Saul se învoi, dar odată cu asta își exprimă regretul, că el n'are cu ce plăti „prezicerea“. A merge la un om mare fără un dar corespunzător, era lucru ne mai auzit în răsărit. Și noi știm din aluzia disprețuitoare a prorocului Iezechiil „la pumnul de orz și bucățelele de pâne“ (Iez. XII, 19), ce prorocii mincinoși totdeauna primeau dela poporul amăgit de ei ca plată pentru prezicerile lor mincinoase. Trimișii, care au cerut lui Valaam ajutor pentru Valac, deasemenea se prezentară la el cu daruri; femeea lui Ieroboam, care plecase să se sfătuiască cu prorocul Ahie relativ de boala fiului ei, a luat cu sine ca dar

pâne și miere. Nu este nevoie a presupune, că Samuil lua plată pentru sfaturile sale, asemenea prezicătorilor păgâni. Mai probabil ca orice e, că Saul, neliniștindu=se, că el nu avea cu ce plăti prezicătorului, se conducea întru aceasta numai de obiceiul în uz. Dificultatea în acest caz relativ de plată fu deslegată de slugă, care observă, că el are un sfert de siclu de argint și îl jertfește cu plăcere pentru comunicarea ce li se va face. Ce este această sumă în comparație cu banii de astăzi, nu se poate determina. In tot cazul se poate presupune, că siclul în acea vreme depărtată alcătuia cam trei lei după cursul lor normal. Dar de oarece argint în acea vreme era puțin, apoi și valoarea banilor era comparativ mai urcată, iar puterea de cumpărare a acestor bani era mult mai mare decât acum. Interpreții presupun, că siclul se împărțea în patru părți cruciș, și în caz de nevoe în adevăr se desfăcea. A patra parte de siclu împărțită astfel alcătuia 80 de bani sau un leu și se putea să se considere o plată destul de bună în acea vreme. Dar ori cum ar fi, acum dificultatea dispăru, și ei se îndreptară spre orașul, unde trăia „omul lui Dumnezeu". Căutătorul asinelor se duse astfel la proroc, care trebuia să=i dea lui domnia. Ce anume oraș era acesta, istoricul biblic nu ne comunică, dar după toată probabilitatea, era sau Rama, sau Masifa, unde în acest timp sosise Samuil pentru aducerea de jertfe. Când ei se apropiară de oraș, atunci întâlniră fete, ce eșise să scoată apă, și le întrebară pe ele: „Oare prezicătorul este aicea?" Acelea răspunseră și le spuse: „Da, iată=l înaintea ta; dar grăbește, căci el astăzi a venit în oraș, pentru că astăzi poporul are jertfe pe înălțime. Când veți ajunge în oraș, îl veți găsi până nu se duce pe înălțimea aceea la prânz; căci poporul nu începe să mănânce, până nu va veni el, pentrucă el va binecuvânta jertfa, și după aceea încep a mânca cei chiemați. Și deci duceți=vă, acum încă îl puteți găsi". In oraș negreșit se făcuse pregătiri pentru săvârșirea sărbătorii obștești, care era împreunată cu aducerea de jertfă. Jertfa de obiceiu se săvârșea pe o „înălțime" oarecare, adică în vârful dealului, unde era construit jertfelnicul. Samuil, ca proroc, de obiceiu rostea la aducerea jertfei o rugăciune de mulțămire, binecuvânta jertfa, după care se începea a se mânca carnea jertfei.



Jumătate de siclu Iudeu.

Când Samuil se pregătea astfel pentru aducerea jertfei, el

primi inspiraţia divină, că în această zi el se va întâlni cu omul, căruia îi este dat dela Dumnezeu să fie regele israiliţilor. Prevenit în această privinţă, el făcu toate pregătirile necesare pentru un asemenea caz însemnat. Pentru a da jertfei şi sărbătorii ce urma după ea o solemnitate cât mai mare, el chiemă să se adune pe înălţime treizeci de căpetenii principale ale oraşului, şi după aceea cea mai bună parte de carne o păstră pentru vestitul oaspete. La timpul hotărât prorocul se îndreptă spre eşirea din oraş, ca eşind pe poartă, să se urce spre înălţime. Deodată el văzu înaintea sa un om foarte impresionabil după exterior şi de o rară frumuseţă; fără să vrea întorcându-şi atenţiunea asupra acestui om, el fără să vrea se gândi: nu cumva este acesta acel om, care e destinat să fie monarh al poporului ales? Nedumerirea sa fu îndată înlăturată, şi în sufletul lui grăi glasul lui Dumnezeu: „Iată omul, de care ţi-am vorbit Eu; el va cârmui poporul Meu". Chiar în acest moment Saul se apropiă de Samuil şi, neştiind cu cine anume grăeşte, îl întrebă, nu poate el oare să-i spună, unde se află casa prevestitorului. „Eu sunt prevestitorul, răspunse Samuil, mergi înaintea mea pe înălţime; şi veţi ospăta cu mine astăzi şi dimineaţă vei pleca, şi-ţi voi spune tot ce ai pe inimă". Pregătind astfel pe străinul mirat fără de voe pentru marele eveniment, el totodată, ca să stârnească într'însul încredere în prevederile sale profetice, că pătrundea în tainele inimii, adaose: „iar despre asinele, ce ţi s'au pierdut acum trei zile, nu te îngriji; ele s'au găsit". După aceea Samuil adaose câteva cuvinte tainice, făcând aluzie că cu Saul avea să se petreacă o mare schimbare. Comunicarea fie făcută cu oarecare neclaritate, dar în tot cazul ea arăta, că într'însele se cuprinde ceva neobişnuit, şi anume prorocul adaose: „şi în cine e toată dorinţa lui Israil? Nu în tine oare şi în toată casa tatălui tău?" Adică altmintrelea grăind, Samuil voi să spună lui Saul: ce să te nelinişteşti tu pentru nişte asine, sau să te îngrijeşti despre o gospodărie de nimica în munţii lui Efrem? Ceva mult mai înalt va preocupa mintea ta, pentrucă cui va aparţinea tot ce-i mai bun în Israil? Nu ţie oare şi casei tatălui tău (1 Reg. IX, 20)? Asemenea prezicere, împreună cu aluziunea tainică, uimi straşnic pe Saul, de oarece până atuncea el niciodată nu se ocupase cu nimic de felul acesta, niciodată asemenea iluziuni nu neliniştise cursul liniştit al vieţii sale, şi el te miră chiar de putea să dea importanţă cuvintelor prorocului sau să vadă într'însele ceva mai mult decât o sentinţă iperbolică a amabilului prezicător. Deaceea el îi răspunse modest: „Nu sunt eu oare fiul lui

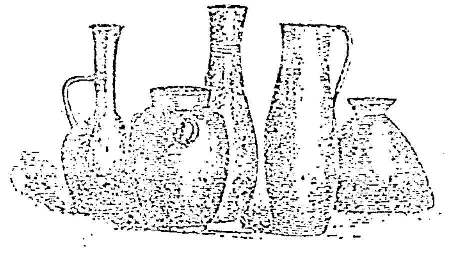
Veniamin, unul din cele mai mici triburi ale lui Israil? Și neamul meu nu este el oare cel mai mic între toate neamurile lui Veniamin? La ce îmi vorbești tu acestea? Tribul lui Veniamin nu s'a îndreptat încă cu totul din acel grozav măcel, la care a fost supus cu câțiva ani în urmă, și familia Chis, deși nu e săracă în posesiunile de pământ, totuși n'a avut o mare însemnătate; cum membrul unui asemenea trib a putut să devină obiectul unor făgăduințe așa de mari?" Samuil nu dete nici un răspuns la aceste întrebări, care nedumereau pe Saul. El trezi într'însul cugetări înalte, așternu tendințe mari în mintea lui și se mărgini la aceasta până atuncea, până va veni vremea înseși săvârșirei evenimentului. Intre acestea el conduse pe Saul și pe sluga lui în încăperea, unde era pregătit prânzul și unde se adunaseră deja invitații. Lui Saul i se oferi locul de onoare, nu numai ca unui călător, ci mai ales în vederea înaltei predestinații, de care știa deja prezicătorul. Slugei ce-l însoțea deasemenea i se arătară toate onorurile, ca slujitorului și însoțitorului unei persoane așa de distinse. După aceea Samuil îi oferi cea mai bună parte de carne, anume aceea, pe care Iosif Flavie o numește „partea regească". Acesta era anume șoldul cu toată acea grăsime, care n'a fost ars pe jertfelnic. Dacă acesta a fost șoldul drept, apoi aceasta era acea parte, care de obiceiu aparținea preotului și a putut fi oferită unui mirean numai prin autoritatea prorocului, care avea dreptul să schimbe ritualele obișnuite. Asemenea oferire era semnul celei mai mari distincțiuni. Când bucătarul, care pregătise prânzul, aduse porția destinată lui Saul și o puse dinaintea lui, atunci Samuil observă la asta: „Iată aceasta e păstrată pentru tine, pune-ți dinainte și mănâncă, pentru asta s'a păstrat pentru tine, când am adunat poporul".

Când prânzul s'a terminat și invitații s'au împrăștiat, Samuil invită pe Saul la sine în casa sa din oraș, îl rugă să amâne întoarcerea sa acasă până în ziua următoare, și după aceea, ca să vorbească mai bine cu dânsul, îl invită pe acoperișul casei. Aceste coperișuri plane în orient totdeauna erau locul iubit de odihnă, nu atât din pricina singurătății, ci pentrucă acolo se putea convorbi în chipul cel mai liniștit, nefiind expus la deranjul din partea cuiva. Aicea bătrânul Samuil avea putință să facă cunoștință deplină cu Saul, dar de astă dată el nu-i descoperi încă în totul scopul său, amânând vestirea mai deplină al lui pentru a doua zi; dar a putut lămuri viitorului rege vederile sale asupra situației poporului și a țării, și povestindu-i despre îndelungatele sale sforțări în scopul îmbunătățirii lucrurilor; putu deasemenea să-i arate până la ce

decădere religioasă și politică a ajuns poporul, cum el n'a fost în stare să arate o împotrivire mai mare sau mai mică dușmanilor, cum el avea nevoe de un conducător activ și puternic, care su-punându-se poruncilor Domnului și predându-se cu totul în slujba Lui, să poată deveni izbăvitorul poporului. Cu un cuvânt, în cu-vântarea sa Samuil a putut umplea sufletul ascultătorului său de o ambiție pioasă și să-i insufle tendința de a deveni unealta să-vârșirii a marei opere ce-i sta înainte pentru renașterea și întărirea poporului; a putut expune înaintea lui marele principii ale teocra-ției, așa de expusă la o jignitoare uitare; a putut deasemenea să arate și acele mijloace, singurile care pot să corespundă nevoilor crizei prin care se trecea. Saul până acum nu simțise nici un interes în trebile divine; se ocupase numai cu lucrurile obișnuite de gos-podărie în casa tatălui său și puțin se gândea la soarta generală a țării sale. In viața sa retrasă, el nu știa nimica despre mișcările religioase și politice, ce se petreceau în popor, și de aceea tre-buea să se deștepte tendințe superioare și cele mai nobile spe-ranțe, pentru ca descoperirea mai complectă ce i se va face despre soarta ce-l aștepta să nu-l găsească cu totul nepregătit. După această cuvântare adânc interesantă, lui Saul i se pregăti pe acoperiș pat și el fu lăsat acolo ca să cugete singur despre toate cele întâm-plate. „In curgerea unei însemnate părți a anului", zice Tomson, „acoperișul servește drept locul cel mai plăcut de ședere în casa răsăriteană, mai ales dimineața și sara. Acolo dorm oamenii mai ales vara, unde miasmele nu-l pot vătăma. Obiceiul acesta e foarte vechiu. Saul, tânăr și voinic, după lunga și obositoarea sa călătorie în căutarea asinelor, nu putea găsi un loc mai bun pentru mas, decât cum era acest acoperiș [1]". A doua zi foarte de dimineață, el fu deș-teptat de bătrânul proroc, care-i propuse să se pregătească de drum și-și exprimă dispoziția de a-l petrece până afară din oraș. Aceasta era o cinste, care încă și mai mult miră pe Saul, deja și fără de asta mișcat peste măsură de acea primire neobișnuită, pe care o întâlnise el la prezicătorul, și de acele aluziuni vagi la soarta viitoare, pe care le auzise el dela dânsul. Samuil pro-puse lui Saul să trimită sluga sa înainte, ca să aibă putința în patru ochi să-i comunice lui Saul acel cuvânt al Domnului, pe care-l avea pentru dânsul. Acesta fu un moment solemn, pregă-tire pentru care servise toate împrejurările și acțiunile precedente. Ce lanț de așa numite întâmplări dusese la acest moment? Intâm-

1) Land and Book, pag. 39.

plătoarea perdere a asinelor, plecarea lui Saul să le caute, ideea slugii de a se sfătui cu prezicătorul, prezența lui Samuil în oraș, întâlnirea lui Saul cu prorocul, ospățul, la care a fost invitat acest drumeț, — toate aceste evenimente, în aparență mărunte și întâmplătoare, au fost toate uneltele împlinirii voinței hotărîte a lui Dumnezeu. Ne mai făcând nici o explicație mai departe, bătrânul proroc deodată se opri și porunci tânărului său tovarăș de drum să stea înaintea sa. După aceea el scoase din sân un vas, unul din acele vase cu gâtul lung și subțire, din care conținutul curge încet în picături. Acest vas era plin cu ulei sfințit, ce se întrebuința la ungerea arhiereului, și prorocul turnă ulei „pe capul lui Saul și-l sărută". La iudei era obiceiul de a unge pe cârmuitori chiar și înainte de acest timp, după cum se vede din cunoscuta pildă a lui Iotam (Jud. IX, 8), după spusa căria copacii s'au adunat să-și ungă rege. In urmă intră în obiceiu de a săvârși această ceremonie la urcarea pe tron a unei noui dinastii, sau în genere, unde moștenirea se părea dubioasă. Așa au fost unși în urmă David, Abesalom, Solomon, Ioas, Ioahaz și Iiui; dar în împrejurările obișnuite domnii nu se ungeau în genere, în care caz predicesorul lor legal se considera suficient pentru împuternicirea lor, și numirea „unsul Domnului" se aplica tuturor regilor legali, fie că erau formal unși cu ulei sfințit, sau nu. Ceremonia asta avea foarte mare importanță. Ea însemna, că în persoana unsă se concentrau toate demnitățile superioare. Ungerea o sfințea și o separa de toți oamenii ce-l înconjurau, îi dădea măreție și sfințenie, cum nimenea nu poseda în popor, și-l făcea personalitate inviolabilă, așa încât crima contra ei se considera trădare față de Domnul, locoțiitorul Căruia se considera ea. Destinând astfel pe Saul pentru domnie, Samuil îl sărută în semn de respect și devotament. Toate acestea, atât ungerea, cât și respectul neobișnuit din partea judecătorului așa de mult stimat și a prorocului, negreșit uimiră pe Saul și el, mai degrabă cu priviri uimite decât cu limba, întrebă, ce ar fi însemnând toate acestea. Și atuncea Samuil, spre lămurirea actelor sale, îi răspunse: „Iată Domnul Te unge pe tine la cârmuirea moștenirii Sale (în Israil și tu vei domni peste poporul Domnului, și-l vei mântui din mâna vrășmașilor lui, care-l înconjoară)". Israil era moștenirea deosebită a lui Iehova, cum se si numește el în



Vase orientale.

legea și scriptura lui Moise (Deut. IX, 26, 29; XXXII, 8), și deaceea nimenea nu s'a putut face rege peste dânsul fără o deosebită chiemare de sus. Dar de oarece Saul nici acum tot nu putea crede în deajuns acestei chiemări a sale atât de înaltă, apoi Samuil, în scopul de a-l încredința de realitatea și veritatea tuturor celor întâmplate, că anume ungerea săvârșită asupra lui s'a făcut din porunca lui Dumnezeu și că marea soartă ce-i sta înainte nu este un simplu vis, îi dădu trei semne, din care el să se poată încredința de adevărul destinației sale. Primul semn era acela, că el aproape de mormântul Rahilei, la hotarele lui Veniamin, va întâlni un om, care-l va vesti, că asinele pierdute s'au găsit și că Chis e deja tare neliniștit de îndelungata lipsă a fiului său și era întristat de asta. Situația topografică a mormântului Rahilei e bine cunoscută, și tradiția ne-o arată la un chilometru jumătate la nord de Betleem. Acest prim semn prin împlinirea lui trebuia să adeverească comunicarea, dată mai înainte de prorocul și să întărească în Saul credința în acea înaltă predestinare, care i s'a prevestit prin cuvintele și acțiunile prorocului. Deacum el devenise om nou, plin de noui nădejdi și scopuri, tinzînd spre întâmpinarea soartei ce-l aștepta. După aceea lui Saul i se dădură și celelalte două semne: „și vei merge deacolo mai departe, îi spuse Samuil, și vei ajunge la dumbrava Taborului, și te vor întâlni acolo trei oameni mergând către Dumnezeu, la Betel: unul duce trei iezi, altul duce trei pâni, iar al treilea duce un burduf cu vin. Și te vor saluta și-ți vor da două pâni și tu le vei lua din mânile lor.“ Toate acestea așa s'au întâmplat, cum prevestise Samuil. Insfârșit, al treilea semn trebuia să se săvârșască asupra lui Saul deja în apropiere de casa lui proprie în Ghiva, pe deal. In acest loc el va întâlni o ceată de proroci, care se pogoară depe înălțime, și aceștia vor proroci. Toate acestea anume așa s'au întâmplat. Când el se apropiă de numitul loc, atunci din școalele prorocești, întemeiate acolo de Samuil, în adevăr numai bine eși o droae întreagă de ucenici, însoțind mergerea lor cu muzică și cântări de psalmi. Printre instrumentele muzicale, întrebuințate de ucenicii prorocilor, era psaltirionul, adică arfa fără partea a treia, care consta din zece strune, pe care cântau cu mâna și avea un ton foarte jos; timpanul sau tamburina, trișca sau instrumentul de trestie, în genul clarnetei, și arfa cu opt sau nouă strune, pe care se cânta cu plectorul, un mic bețișor de os, ce se întrebuința în locul degetelor. Aceste patru instrumente muzicale adesea se întrebuințau în împrejurări solemne,

cum aceasta în urmă nu odată se pomenește, când se comunică despre serbările israiliților destrămați (Is. V, 12). Acum, când Saul se întâlni cu acest sobor, văzu entuziasmul lor, ascultă muzica lor stârnitoare de sentimente, inima lui s'a agitat ciudat: Duhul lui Dumnezeu se pogorâ peste dânsul, și el fără să vrea cedă înrâurirei ademenitoare a acestor imne și slavoslovii entuziaste, care eșau din gura prorocilor, „și el a prorocit între dânșii". Evenimentul acesta a fost așa de neobișnuit pentru toți, cei ce știau pe Saul mai înainte, când el vădit nu se distingea prin o deosebită religiozitate, încât toți în popor vorbeau unul către altul: „Ce s'a petrecut cu feciorul lui Chis? Oare și Saul e printre proroci?" Schimbarea într'însul era așa de adâncă, încât ultima expresiune a devenit chiar proverb („Oare și Saul e printre proroci"). Intrebuințată pentru exprimarea mirării la vederea oricărui fenomen neobișnuit și uimitor. Ei, evident, n'au priceput și nici nu se putea să priceapă cauzele acestei schimbări neobișnuite în starea lui Saul. Dar un locuitor, mult mai pătrunzător decât ceilalți, privi mai adânc la acest lucru și observă: „Voi vă mirați, ce s'a întâmplat cu fiul lui Chis. Dar ce raport are darul prorociei cu înrudirea? Cine este tatăl celorlalți ucenici ai prorocilor? Oare prorocia e dar ereditar? Dacă ei au primit însușirea lor dela Dumnereu, apoi oare acum nu s'a întâmplat același lucru cu Saul"[1]). Astfel prefacerea duhovnicească, produsă de Duhul Sfânt în inima lui Saul, a început să devie clară și pentru oamenii ce-l înconjurau.

Când această entuziasmare vremelnică a trecut, ea a lăsat după sine în suflet un anumit simț, care deja cu nimic nu mai putu fi satisfăcut în afară de comuniunea mai departe cu Dumnezeu. In Saul activau acum noui puteri, se agitau noui sentimente și atracțiuni; el dorea să rămână singur pentru cugetări liniștite și rugăciune. Deaceea, înainte de a se întoarce la casa sa, el plecă spre acel deal înalt, care cu puțin înainte de aceasta fusese părăsit de soborul prorocesc, și rămase acolo pentru câtva vreme în singurătatea liniștită. Unia socot, că acolo într'un templișor deosebit se săvârșa ospăț și că Saul plecă acolo în scopul de a asista la el, și anume acolo întâlni pe unchiul său, care și începu să-l întrebe despre toate cele întâmplate. Dar e mult mai probabil, că el s'a ridicat pe această înălțime în scop religios, deoarece altmintrelea, dacă acolo s'ar fi petrecut ospăț, prorocii însuș s'ar fi îndreptat mai curând acolo, iar nu s'ar fi pogorît din munte, cum se petrecuse în realitate. Numai după aceasta a plecat el acasă

1) Evident asemenea înțeles se cuprinde în cuvintele: „Iar acelora cine li e tată" I Reg X 12.

și fu întimpinat cu mare bucurie de tatăl său, care ca om extrem de liniștit și cu un caracter nepretențios, a fost tare bucuros de găsirea asinelor sale și de întoarcerea fiului său, ca să mai facă întrebări despre întâmplările lui din timpul călătoriei. Dar cu totul de alt caracter era unchiul său, probabil sau Ner, fratele tatălui său, sau vărul lui, în urmă vestitul Avenir. Auzind de întâlnirea lui Saul cu Samuil și de onoarea arătată lui în prezența unei întregi adunări de oameni, precum și observând și schimbarea în purtarea și obiceiurile lui Saul, el se adresă către dânsul cu întrebări amărunțite. Dar Saul nu satisfăcu curiositatea lui. El nu spuse nici un cuvânt despre domnia făgăduită lui. Se vede că el cunoștea îndeajuns caracterul lui Avenir, ca să vadă, că ruda sa s'ar apuca de îndată să ia măsuri pentru realizarea marei făgăduințe dată lui, iar aceasta ar fi tocmai contrar inspirațiunilor prorocului și nu se potrivea nici cu propria sa modestie. Deaceea el nu comunica despre taina sa nimănui din rudele sale. Inainte de a da drumul lui Saul după ungerea solemnă, Samuil îi dădu povețe lămurite, adăogând, că în toate celelalte privințe el trebue să se conducă de împrejurări și să lucreze după inspirațiile Duhului. „Când aceste semne, zise Samuil, se vor realiza pentru tine, atunci să faci ce poate mâna ta ; căci cu tine este Dumnezeu". După aceea Samuil luă oarecare măsuri în scopul de a pregăti și pentru proclamarea viitoare a lui Saul la domnie. El, între altele, îi porunci să meargă la Galgala, unde a făgăduit să vie și el pentru a aduce arderi de tot și jertfe de pace. Vorba era de eliberarea pământului făgăduinței din mâna filistenilor, cari, cu toată înfrângerea adusă lor, nu părăsise cu totul stăpânirea asupra Palestinei și, reținând pentru dânșii câteva localități, în diferite puncte aveau chiar garnizoane de pază.

Dar iată veni vremea pentru alegerea deschisă a viitorului rege. Predestinațiunile parțiale și ungerea tainică trebueau complectate prin un act solemn înaintea ochilor întregului Israil. Regele trebuia ales în marea adunare națională prin sorți, care se considera mijlocul obișnuit al adeveririi și încredințării despre voea lui Dumnezeu, și în acest scop Samuil, ca cea mai influentă persoană din țară, convocă tot poporul la Masifa, care, din timpul marei jertfe de dinaintea înfrângerei, pricinuite cu câțiva ani în urmă filistenilor, devenise locul principal al unor asemenea adunări. Pentru a da o deosebită solemnitate acestei adunări și a

1) Aceasta e mult mai probabil. Comp. 1 Reg. XIV, 50, 51 și 1 Paral. VIII, 33.

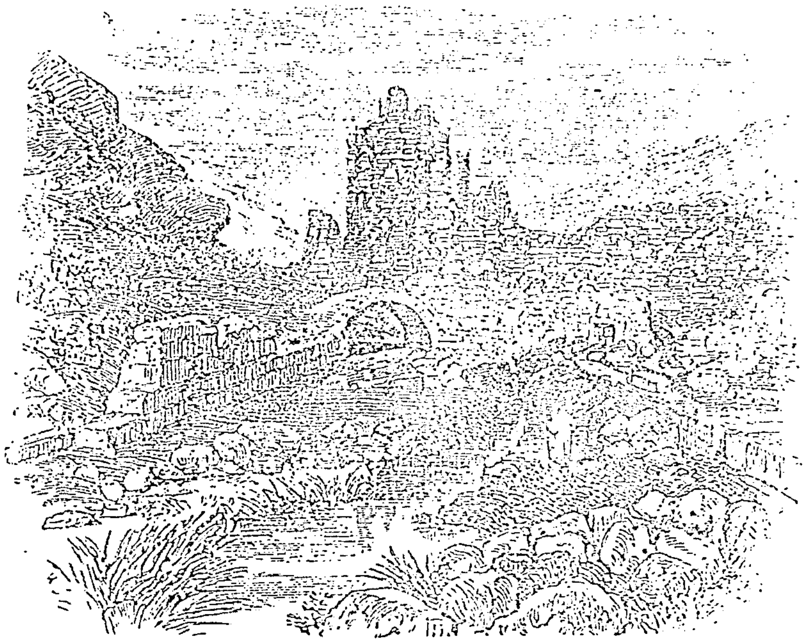
primi arătarea voei lui Dumnezeu, au fost duse acolo solemnele urim și tumim sau chiar arhiereul, sau dacă această demnitate era vacantă, preotul care o ocupa vremelnic. După ce s'au adunat toți, Samuil se sculă și se adresă către popor cu o cuvântare. El le pomeni despre toate câte a făcut Domnul în timpurile vechi, cum i-a mântuit din mânile vrășmașilor și de toți împilătorii lor; dar izbăvirea totdeauna a fost condiționată de ascultarea lor, de legile Lui și de recunoașterea atârnării de Dânsul. Acum însă ei au dorit să-și aibă rege, care să-i conducă contra inamicilor și să-i mântuiască pe alăturea de această condiție; ei, evident, au înclinat spre partea unei politice lumești și au voit să aibă un monarh și o organizație militară, după modelul popoarelor înconjurătoare, și într'un chip oarecare să se elibereze de orce obligațiune religioasă. Astfel ei, în esență, s'au dovedit nevrednici de binecuvântările adevăratei teocrații. „Voi acum, cu întristare spunea Samuil, ați lepădat pe Dumnezeul vostru, Care vă mântuește de toate nenorocirile voastre și de toate întristările voastre, și I-ați zis: „pune-ne rege înaintea noastră". Pentru ei fusese destulă vreme, ca să cugete bine asupra acestui pas, și deoarece ei s'au hotărît definitiv să perziste într'însul, apoi acum Dumnezeu a binevoit să plinească cererea lor, și să le îngădue să pășască la alegerea regelui. Alegerea trebuia să se facă prin sorți. Asemenea mijloc de alegere era foarte obișnuit pintre iudei, ca și pintre alte popoară. El consta din următoarele: numele persoanelor admise la alegere, se înscriau pe tăblițe, care se puneau într'un anumit vas sau urnă; după aceea vasul se scutura până atuncea, până ce cădeau toate tăblițele, afară de una. Tăblița rămasă cu numele scris pe dânsa se și considera aceea, pe care a indicat-o voia lui Dumnezeu. Așa anume se alegea țapul mântuirii, așa au fost împărțite loturile pământului făgăduinței între diferitele triburi, așa a fost descoperit Ahan, care ilegal își însușise o parte din prada dela Ierihon, și, ceeace e cu deosebire de remarcat, tot așa în urmă a fost ales și apostolul Matia. Ce însemnătate înaltă se dădea acestui mijloc de alegere, se vede din astfel de locuri ale sf. Scripturi, ca pilde XVI, 33: „Se aruncă sorții în pulpana hainei, dar hotărîrea toată vine dela Domnul". In cazul de față poporul era împărțit după triburile sale și după familiile sale, miile sale; sorțul a fost aruncat și el căzu la început pe tribul lui Veniamin, apoi pe neamul Matrievo și din el asupra lui Saul, fiul lui Chis. Saul însă nu se afla însuși de față; din modestie el rămăsese la căruțe. Aflând de asta, poporul alergă și îl luă deacolo. Și iată

„el stătu în mijlocul poporului, și era dela umere în sus mai înalt decât tot poporul". Incântat de înfățișarea bărbătească a noului ales rege, Samuil zise poporului: „vedeți voi oare pe cine a ales Domnul: asemenea lui nu-i în tot poporul". Atunci tot poporul esclamă și zise: „Să trăiască regele!" In persoana noului ales rege poporul israilit salută întruparea idealului său politic. In adevăr, Saul era personificarea înseși a poporului, a virtuților și neajunsurilor lui. Bunele sale însușiri se cuprindeau mai cu samă în exteriorul său măreț, care cu deosebire și dispuse poporul în favoarea lui; iar însușirile sale lăuntrice, calitățile mintale și ale inimii sale au trebuit să se lucreze și să se desvolte prin ascultarea voinței Domnului. Ungerea deja luminase mintea sa cu Duhul lui Dumnezeu, dar în activitatea sa el trebuea singur să arate conștiința înaltei sale chiemări, și prin fapte bune trebuia să justifice alegerea sa; și înseși poporul, care fiind ales de dinafară, deasemenea putea să devină cu adevărat poporul ales al lui Dumnezeu și numai prin ascultare de voia lui Dumnezeu să justifice alegerea sa. Dar de oarece deocamdată poporul era mulțămit de alegere, apoi Samuil expuse poporului drepturile regatului, adecă drepturile și datoriile regelui, le scrise într'o carte și o puse în cort, împreună cu celelalte monumente ale vieții istorice a poporului. Implinind acest mare lucru, Samuil ridică ședința marei adunări și se întoarse la casa sa.

Saul nu păși imediat la îndeplinirea nouei sale îndatoriri; el nu manifestă o grăbire nedemnă la acapararea cârmei conducerei, ci se întoarse liniștit acasă la Ghiva și se dădu la îndeletnicirile sale obișnuite, așteptând momentul potrivit, pentru ca să se arate demn de înălțarea sa. Dar el totuși nu se întoarse singur. Cei mai buni și mai viteji din aceia, care asistase la adunare, plecară împreună cu dânsul, însoțindu-l cu toate onorurile posibile, aducându-i, după obiceiurile orientale, daruri. Acești oameni, ca unii ce-și dădeau seama de importanța schimbărei săvârșite în viața politică, se concentrară împrejurul noului rege, pentruca împreună cu dânsul să se pregătească pentru lupta ce le stătea înainte și să-i slujască lui de sfetnici pentru binele poporului.

Dar dacă toți își dăduse seama de necesitatea acestei schimbări în cârmuirea poporului, apoi nu toți erau de acord să ia asupra sa îndatoririle și greutățile necesare pentru stabilirea și susținerea nouei instituțiuni, și unii erau chiar gata să se refere glumeț către întreg evenimentul acesta, ba chiar își băteau joc chiar și de cel ales, ca incapabil de a realiza problema ce se

pusese pe umerii lui. Tot odată, cum se întâmplă în toate cazurile, când din mijlocul poporului se ridică vreun mare ales, n'a întârziat să se ridice și diferiți zavistnici, care ar fi fost departe să ofere însuși persoana lor proprie în locul celui ales. Poate unii ambițioși din asemenea triburi mari, ca cele ale lui Iuda și Efrem, se uitau cu zavistie la Saul, ca reprezentant al celui mai mărunt din toate triburile, anume a lui Veniamin, și de aceea dispreţuitor și cu ironie vorbeau pe sama lui Saul: „El are să ne mântuiască pe noi?" Dar deși asemenea expresiuni ironice și totodată și refuzul de a-i aduce daruri erau echivalente cu răzvrătirea, Saul cu toate acestea cu o rară smerenie nu dădu nici o atenţiune la aceste batjocure, ca și cum n'ar fi știut nimica despre ele. Din partea sa aceasta era extraordinar de înțelepțește. Dacă el ar fi arătat, că aude aceste batjocuri și cu toate acestea nu le dă nici o atenţiune, atunci numaidecât l-ar fi acuzat de timiditate; pe de altă parte, dacă el ar fi pedepsit pe nemulțămiți, atunci asta s'ar fi considerat din partea lui cruzime și ar fi putut duce la război intestinal, rezultatele căruia s'ar fi dovedit extrem de dăunătoare. Cu toate acestea acești ambițioși nevrednici nu aveau nici un fel de temeiuri să se îndoiască de însușirile ostășești a lui Saul. Tribul lui Veniamin totdeauna cel mai războinic trib din poporul evreesc, și-a păstrat mereu acest caracter până la timpurile cele mai târzii. El și-a dovedit bărbăția sa și rezistența la acea grozavă izbitură, căria el a fost expus pe timpul judecătorilor. Din mărturiile ce au urmat se știe, că ostașii acestui trib au întrecut pe toți ceilalți prin iscusința aruncării cu praștia și cu arcul; unii din ei cu aceeași îndămânare lucrau și cu dreapta și cu stânga, ceeace în luptă dădea un extraordinar de mare avantaj. De aceea, nemulțămiții nu se conduceau de altă ceva, ci numai de simplă ambiția de zavistie și de rivalitatea lor josnică. Și curând se petrecu un eveniment, care dovedi cât de mult se înșelau ei în părerile lor despre capacitatea ostășească a lui Saul, care curând căpătă putința să dovedească, cu ce râvnă se îngrija el despre binele statului și avea destule daruri, ca să justifice în totul alegerea sa prin o strălucită nevoință.



Amon, orașul principal al amoniților.

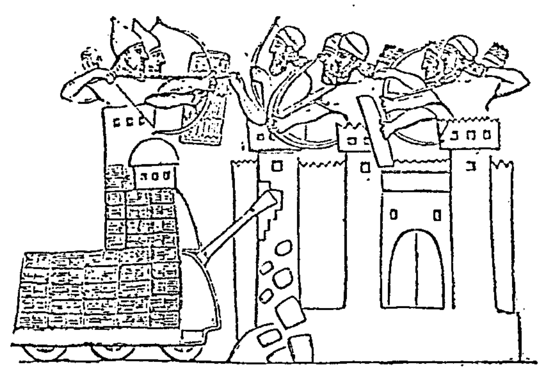
CAPITOLUL V.
PRIMA ISPRAVĂ A LUI SAUL ȘI RETRAGEREA LUI SAMUIL

Ocaziunea, care se prezentă curând, dădu lui Saul putința să justifice capacitatea regală. După alegerea sa la domnie, Saul cu o simplitate curat patriarhală, plecă în orașul său natal Ghiva și acolo continuă să se ocupe cu agri= cultura. Dar iată pânăla dânsul ajunse zvonul despre năvălirea amoniților asupra triburilor transiordaniene, însoțită de grozave cruzimi. Amoniții ocupase o parte din țara de peste Ior= dan și erau în genere un popor sălbatic și prădalnic, care se trăgea din Lot și strâns legat cu moabiții, deși nu luase părtășie la civilizația și finețele vieții sociale. Cu o sută de ani înainte, Ieftae le aplicase o strașnică înfrângere, care=i liniști pentru multă vreme; însă israiliții în vremea aceea nu se folosiră îndeajuns de

avantajele acestai victorii; ei nu se folosiră de momentul favorabil să-și termine victoria lor și să întărească puterea lor morală și politică, așa că amoniții, evident, reușiră iară să se îndrepte după înfrângerea suferită și să înceapă din nou mișcarea de invaziune, năvălind asupra triburilor de peste Iordan și se purtară cu dânșii cu obișnuita lor cruzime barbară. Dacă e să credem pe I. Flavie, ei puseră mâna pe mai multe orașe și pe locuitorii lor, îi prefăcură în robi, și slăbiră până întru atâta triburile de peste Iordan, încât acelea nu îndrăsneau să se ridice contra impilatorilor și să le scuture jugul. Cei ce se răsculară și în timpul luptei căzură în robie, își păstrară viața lor numai cu condiția de a se lipsi de ochiul drept, la care măsură amoniții recurseră cu acel scop, ca să-i facă în viitor incapabili de războiu, de oarece celălalt ochiu, stângul de obiceiu se acoperea cu scutul, pe care ostașii în timpul luptei îl țineau în fața lor. Amoniții erau în genere vestiți prin cruzimile revoltătoare și prin prădălniciile neînfrânate. Prorocul Amos la câteva veacuri după aceea mărturisea despre cruzimea caracterului lor următoarele: „pentru trei nelegiuiri ale fiilor lui Amon, ba pentru patru nu-i voi cruța, pentrucă ei au spintecat pe cele însărcinate din Galaad, ca să-și lărgească hotarele lor“ (I, 13).

Rege al amoniților în vremea aceea era Naas, probabil, tatăl regelui cu acelaș nume, despre care vom auzi mai târziu în timpul lui David. Acum el își întoarse armele sale contra galaaditenilor și tăbărî asupra orașului lor principal Iavisul Galaadului, considerând acest moment favorabil pentru răzbunarea vechei înfrângeri, de oarece judecătorul Samuil era împovorat de ani și, pe cât știa el, nimenea încă n'a ocupat locul lui. Iavisul, oraș care aparținea atuncea jumătății de trib a lui Manase, se afla la marginea văei El-Iabis, văiugă ce șerpuește la muntele Galaadului, cam la zece chilometri spre sud de Pola. Situația lui e însemnată astăzi prin câteva ruine, cunoscute sub numirea El-Deir, adecă „monastirea“, numire obișnuită, adesa dată de arabi ruinelor, despre care la dânșii nu s'au păstrat vreo lămurire tradițională. El fusese pustiit și distrus cu câțiva ani mai înainte de aceasta pentrucă nu s'a unit cu celelalte triburi în timpul războiului intestin contra veniaminiților (Jud. XXI, 8), dar către acest timp reușise deja să se refacă și devenise iarăși oraș însemnat. El ocupa o pozițiune puternică și nu putea fi luat printr'un atac fără de veste, dar locuitorii nu aveau nădejde să se împotrivească cu izbândă unor năvălitori timp mai îndelungat; ei nu aveau nădejde în Dumnezeu și doreau numai să obțină condiții cât mai bune posibil, în care

să se predea dușmanului. Situația lor înstrăinată și lipsa de unitate din popor îi făcuseră incapabili de o mișcare unitară la apărare, și micul despot amonit putea să-i împileze în tot felul și să-și bată joc de ei. Pretențiile lui asupra acestei țări, manifestate deja de predicesorii lui (Jud. XI, 13), ei nu aveau bărbăția să le dispute. Și iată ei trimiseră din orașul lor o deputațiune, care să roage pe Naas să primească condițiile, în care orașul se învoia să-i slujască lui. Naas, disprețuind pe acest popor ticălos, și voind să-și răzbune pe Israil pentru acea înjosire, pe care a suferit-o mai înainte, propuse condiția deja amintită mai sus: „Eu voi încheia alianță cu voi", vorbi arogant Naason amonitul, „dar cu condiția, ca să vă scot fiecăruia din voi ochiul drept, și prin aceasta să arunc desonoarea asupra întregului Israil". Aceasta era o condiție grozavă, dar poporul până întru atâta căzuse deja în ticăloșie și în neputință, încât era gata să se supună și acestei condițiuni barbare; solii cerură numai șapte zile de gândire, nădăjduind ca în acest timp să trimită deputațiuni către celelalte triburi israilite cu așteptare turbure, nu vor găsi oare vreun mijloc să se izbăvească de această nenorocire. Naas se învoi la condiția asta din urmă și nu din vreun simțimânt oarecare nobil, ci pentru că el vedea puțină nădejde pentru luarea orașului în acest interval,



Asediul orașului (de pe un monument asirian).

și neștiind nimica de evenimentul de curând produs peste Iordan, el se considera absolut asigurat contra orcărui atac bărbătos din partea israiliților apuseni. El era gata cu atât mai vârtos să accepte această cerere, cu cât vestea trimisă despre aceasta pretutindenea, nu putea decât să servească ca publicațiune largă despre triumful lui și despre disprețul său față de vrășmașii săi. Dela alegerea lui Saul nu trecuse decât ca la o lună de zile, și vestea despre aceasta nu ajunsese încă la galaaditeni, așa că trimițând soli să ceară ajutor, ei nu se adresară regelui, ci se adresară către tot poporul în genere „din toate hotarele lui Israil". Mai întâiu de toate, cum era și firesc, solii plecară către tribul lui Veniamin, care era cel mai aproape de dânșii și pentru care în trecut ei

1) Antiq. VI, 15.

suferiseră așa de grozav. De oarece numai ei singuri refuzaseră să ia parte la măcelărirea fără cruțare a veniaminiților și le dăduseră fetele lor în căsătorie, când veniaminiții erau amenințați cu dispariția totală, apoi ei ca recunoștință pentru acestea ei se așteptau la ajutor în grozava lor situație de acum. Fără să piardă timpul scump, solii veniră repede la Ghiva și, neștiind nimica despre noua organizație de stat, își expuseră cauza lor, înaintea poporului în genere. Poporul ascultă trista veste cu compătimire și primi cauza lor cu mari sentimente în inima lui, așa că „tot poporul ridică strigăte și plânse". Dar ce putea să facă el? Ei încă nu erau deprinși să vadă în regele lor pe conducătorul, la care puteau să alerge la toate nevoile; poporul se aflase așa de multă vreme în stare de desbinare și desorganizare, încât nici nu știa unde să caute ajutor în cazul de față, și ne fiind în stare să dea ajutor, neînțelegând starea sa în calitatea de popor, care se folosește de ajutorul lui Dumnezeu și care își are deja un centru de unitate și de organizație, el se mărgini numai la compătimirea sa către galaaditeni printr'o plângere neputincioasă.

Saul, între acestea, continua în pace a se ocupa cu munca agricolă și, fiind deja rege, nu se grăbi să ia în mânile sale frânele guvernărei, și împreună cu acestea și răspunderea, legată cu această nouă situație. Deprinși cu cârmuirea obștească israiliții încă și acum pricepeau puțin obligațiile, autoritatea și privilegiile regelui; și în interesul chiar al lui Saul era mult mai chibzuit, mai ales în vederea reacțiunii ce se ivise din partea partidei nemulțămite, să aștepte o împrejurare favorabilă, pentruca să se ridice deodată în ochii poporului în calitate de conducător ales. Conducându-se, fără îndoială, de sfaturile lui Samuil, el rămase în starea modestă de agricultor, și numai în taină se ocupa cu ideile de organizare a viitoarei sale situații. El nu adună nici un fel de oștire permanentă; chiar și acei viteji, care se atașase de el la început, acum se întorsese pe la casele lor, declarând că sunt gata să se alipească iară de dânsul, când bunăvoința regelui îi va chiema și le va cere serviciile, cu atât mai mult, că nici însuși regele n'a umblat după putere și aștepta cu răbdare momentul acela, care-l va chiema la lucru. Și această împrejurare acum se prezentase. Fiecăruia îi este cunoscută minunata istorisire romană, cum solii, pe care senatul i-a trimis să chieme pe Quintie Cincinat, să primească sarcina de dictator pentru mântuirea țării sale, l-au găsit arând pe modestul său ogor, și cum el, după împlinirea marei sale opere, care l-a scos din noianul necunoscu-

tului, s'a întors iară la lucrările sale agricole[1]). Tot așa s'a petre-cut acum și cu Saul. Saul, după o muncă grea de toată ziua în ogorul său, mână boii săi obosiți acasă și deodată auzi un plân-set ciudat în oraș, acel plâns, care încă și astăzi locuitorii răsări-tului îl ridică în caz de nenorocire, de oarece suferința tăcută a popoarelor mai apatece ale apusului și nordului e necunoscută în aceste țări călduroase. Auzind cauzele acestui plânset general și aflând de batjocura, ce amenința tot Israilul, Saul se aprinse de o sinceră indignare. Duhul Domnului se pogorî peste dânsul, cum îi prezisese Samuil, Dumnezeu era cu dânsul, umplându-l de tărie și putere, cum El inspirase cândva pe judecătorii săi. Mânia asupra jicnirei ce amenința era dreaptă și oarecum simți insuflat de sus, care îndemnă pe Saul, ca să ia imediat măsuri pentru eliberarea fraților săi suferinzi. Aceasta era o râvnă înflăcărată pentru cin-stea adevăratului Dumnezeu, și ea deșteptă puteri nouă în sufletul tânărului rege, deșteptă înaltele însușiri, ascunse în el până acuma, de bărbăție plină de abnegațiune și-i dădu putința toate măsurile posi-bile cele mai de nevoe. Prefăcându-se într'o clipă în erou și rege, Saul pășește îndrăzneț înainte, se pune în capul trebilor și cu repeziciune și autoritate dă porunci, ca omul ce are dreptul la ascultarea gene-rală. Amintindu-și poate de acțiunea acelui Levit, care a tăiat pe concubina sa batjocorită și siluită până la moarte în două-sprezece părți și le trimise în toate hotarele lui Israil, (Jud. XIX, 29), Saul imediat junghia boii săi, cu care el arase, îi tai în bu-căți, dete aceste bucăți pline de sânge unor anumiți trimiși și porunci să le ducă în toată țara cu porunca aspră, că: „așa se va face cu boii aceluia, care nu va urma pe Saul și Samuil." Aicea se pune el pe sine întâiu, ca pe omul, căruia i se rezervase autoritatea supremă și adauge respectabilul nume al lui Samuil, ca să arate, că el înadevăr e sub dumnezeeasca manoducere și să înrâurească asupra acelora, care se raportau disprețuitor către dânsul sau chiar nu recunoșteau de loc într'însul pe regele. Prin aceasta el pare că ar fi zis: fie ca aceia, cari nu simt chie-marea de a urma lui Saul să urmeze lui Samuil. Dacă voi v'ați arătat ca un singur om, pentru pedepsirea crimei tribului lui Veni-amin, atunci înarmați-vă acum toți și fiecare pentru răzbunarea acestei crude jicniri, adusă întregului Israil de vechiul vostru duș-man. Amintirea de asemenea și a lui Samuil în această chesti-une dovedește, că el continua să îndeplinească, înalta funcțiune

1) Liviu, III, 26; Pliniu, Hist. Nat. XVIII, 1; Dion X, 24.

nu numai în calitate de proroc, ci și în calitate de conducător, împreună cu regele, monarhia căruia se limita de principiul teocratic de cârmuire. Amenințarea, că acelora, cari nu vor asculta chiemarea, li se vor ucide boii, prin cumpănirea sa comparativă ne arată autoritatea mărginită a noului rege, care nu putea încă să dispună de viața supușilor săi prin propria sa autoritate. Dar pierderea boilor putea să fie ruinarea unui agricultor harnic, și frica de o asemenea ruinare putea cu succes să contribue la curgerea poporului sub steagurile regelui. Asemenea semn de războiu nu era necunoscut și în alte țări. Ewald arată, că există în Norvegia obiceiul să se trimită o săgeată de războiu dela trib la trib pentru chiemarea poporului sub arme. După mărturia lui Valter Scot ceva asămănător exista și la șotlandezi. „Când o anumită căpetenie propunea să se adune elanul său cu vreo ocaziune oarecare, el de obiceiu ucidea un țap și, făcând o cruce din vreun lemn oarecare ușor, punea capetele ei în foc și stângea acest foc în sângele animalului. Aceasta se chiema crucea de foc, și deasemenea crucea batjocorei, pentrucă neascultarea de acest simbol atrăgea după sine necinste. Simbolul acesta cu o iuțeală ne mai pomenită cutriera toate ținuturile, supuse acestei căpetenii, precum și printre aliații și vecinii săi, dacă primejdia-i amenința și pe dânșii. Și la vederea crucei de foc fiecare bărbat dela 16 pânăla 60 de ani era dator să plece imediat cu cel mai bun armament și munițiune la locul, unde era invitat. Acela, care nu se prezenta, se supunea în coprinsul său pedepsirii prin foc și sabie, care emblematic se designau prin semnele de foc și sânge de pe acest semn războinic [1])."

Această strașnică veste, străbătând triburile israilite, pretutindenea produse o profundă impresie. Frica, inspirată de Domnul, cuprinse deasemenea și tot poporul; toți israiliții se temeau să nu asculte de autoritara chiemare; în energica acțiune a lui Saul ei recunoscură mâna lui Dumnezeu și răspunseră cu râvnă la chiemare și începură să se adune cu cârdul sub steagul regelui. Pentru întâia oară sub conducerea regelui lor, tot poporul păși în câmp pentru izbăvirea unuia din orașele lor de rușine și de nenorocire. Toată țara era însuflețită de unul și același simțimânt. Amenințând Galaadul, Naas odată cu aceasta amenința neatârnarea lui Israil în genere. Pericolul comun uniră triburile desunite. Ele acum simțiră în sarcina lor obligația să înfrângă pe amoniți, își dădură

1) Lady of the Lake, III, 1.

seama că asupra lor era misiunea de a stârpi idololatria, și lor li se impuse și anume însărcinări relativ atât de acest popor, cât și de aliații lui răi moabiții. „Amoniții și moabiții, se spune în lege, nu pot intra în comunitatea Domnului, nici a zecea generație a lor nu poate intra în comunitatea Domnului în veci. Să nu le dorești lor pace și prosperitate în toate zilele tale în veci". (Deut. XXIII, 3, 6). Și iată israiliții, care înconjurau localitățile, se adunară în număr enorm în punctul hotărit pentru adunare, la Bezec. Acesta era un târgușor în tribul lui Manase, situat cam la 25 de chilometri spre nord de Sichem (Nablusa). Astăzi acest târgușor se identifică cu probabilitate cu Ibzic, situat la marginea dealurilor, chiar în



Oraș în Galaad.

dreptul Iavisului, cam la 20 chilometri spre nord-est de Nablusa. Mai era și alt oraș sau ținut cu același nume, capitala lui Adoni-Bezec, resturile căruia se pot vedea în Bezecul modern, cam la zece chilometri spre sud-est de Lida (Jud. I, 4, 5); dar acest oraș era prea departe de scena războiului, ca să-l considerăm pe acesta identic cu acest Bezec. Anume aicea s'a și adunat poporul de pretutindenea. Saul făcu inspecția celor adunați și s'au găsit aproape 330.000 de oameni, din care 30.000 aparțineau tribului lui Iuda, iar ceilalți 300.000 aparțineau celorlalte seminții. Așa de enormă adunare de oameni ostași arată, că aicea s'a produs, așa zicând, alegerea pe un cap a celor vrednici de purtat arma, ceeace astăzi s'ar putea numi concentrare. Amintirea de triburile lui Israil și în deosebi de tribul lui Iuda a dat ocazie unora din critici să considere acest pasaj un adaos al unui redactor de mai târziu, care a trăit după dezbinarea regatului și era înclinat să se refere binevoitor către triburile nordice în paguba celor de sud. Dar presupunerea aceasta e cu totul neîntemeiată. Instrăinarea între triburile de nord și de sud exista încă înainte de timpul lui David și Roboam, și în conștiința de toate zilele această înstrăinare de obiceiu se închipuia prin împărțirea întregului popor în Israil și Iuda. Desbinarea definitivă a fost numai desăvârșirea împărțirei deja existente, urmele căria se pot deja observa încă înainte. Numărul nu tocmai mare al bărbaților iudei se explică prin aceeași causă. Puterile lor de bună samă erau ocupate cu vreun lucru oarecare al lor, de

exemplu cu lupta contra filistenilor, care se poate să fi făcut incursiune în propriile lor posesiuni; dar, cum observă un cercetător mai nou: „Iuda totdeauna a stat separat, până când n'a fost ales rege unul, care aparținea acestui trib. Atuncea numai, anume în timpul lui David, tribul acesta pentru prima oară a început să arate un interes activ pentru buna stare națională și enormele sale posesiuni și numărul său mare l-au și făcut așa de puternic". In timpul acela tribul lui Veniamin deasemenea întra în numirea lui Iuda, pecând în timpul de față se considera pintre triburile lui Israil. Așa a putut aduna 300.000 de ostași, care aparțineau propriului său trib, și 280.000 aparținând tribului lui Veniamin, și chiar în timpurile cele mai bune bunastare a regatului lui Israil de nord niciodată n'a întrecut tribul lui Iuda mai mult decât de două ori (2 Paral. XIII, 3; XIV, 8; XXV, 5, 6). Adunând o concentrare așa de enormă, însuflețită de o râvnă generală de a întimpina primejdia comună și de a pedepsi pe vrășmași, care amenința cu jignirea întregului popor, era încă comparativ lucru ușor; dar mult mai grea era problema de a organiza această mare concentrare și a o transforma în ceva asămănător cu o armată regulată. Arme ei probabil aveau nu tocmai multe. Filistenii, cum se știe, nu odată lipsiră țara nu numai de orce arme, dar chiar și de mijloacele de a le face, ducând în robie stolerii și ferarii. In cazul dat fiecare din ceice s'au prezentat s'au putut înarma numai cu ceeace a avut la îndămână și se poate crede că majoritatea din ei erau înarmați numai cu acelea din instrumentele agricole ca: coase, strămurare pentru boi, pari, etc. In timpurile vechi nu puține victorii au fost obținute cu astfel de armament. La vederea unei asemenea adunări înarmate, în Saul se deșteptă spiritul războinic, ce dormitase, prin care se distingeau în genere membrii tribului lui Veniamin, și el, producând controlul și făcând numărătoarea celor adunați, îi împărți în sute și jumătăți de sută, detașamente deosebite și compănii, puse peste ele căpetenii deosebite, și însuși stătu în capul tuturor. Făcând toate acestea și reținând împrejurul său pe unii din trimișii galaaditeni, ca să aibă călăuzitori pe drumul cel mai scurt, dădu drumul celorlalți cu vestea îmbucurătoare despre apropiata izbăvire.

Toate pregătirile acestea au ținut aproape o săptămână, și când toate au fost gata, Saul trimise locuitorilor orașului Iavim știrea solemnă: „mâne veți avea ajutorul, când va începe a încălzi soarele". Nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu și dreptatea cauzei sale, Saul exprimă aicea deplina încredere în izbânda ar-

melor sale, și trimișii, văzând încrederea lui și încurajați de marea armată adunată la Bezec, după întoarcerea lor la Iavis, însufleţiră pe locuitori cu aceeași bărbăție. Trimișii, ca să ajungă la orașul lor, au trebuit să treacă prin lagărul amoniților, folosindu-se întru aceasta de trecerea liberă, care cu dispreț le fusese acordată de trufașul Naas. Dar întru aceasta ei cu chibzuință tăcură despre cele săvârșite la Bezec, cu atât mai mult, că la amoniți nu ajunsese despre asta nici un fel de știri. Din partea lor, ca să orbească și mai mult pe vrășmașii lor relativ de starea de lucruri și astfel să facă pentru ei încă și mai neașteptată năvala din partea lui Saul, locuitorii Iavisului trimise știrea falsă împresuraților, că ei s'ar fi lepădat de orce nădejde de izbăvire, sunt gata acum, după trecerea sorocirei puse, să se supună condițiunei crude, puse de Naas. „Mâne, trimiseră ei să se spună, noi vom eși la voi, și să procedați cu noi, cum veți binevoi". Cuvintele acestea în realitate sunt foarte echivoce și, asemenea unui vechiu oracol, putea fi răstălmăcite în două înțelesuri. In timp ce amoniții le luau în înțelesul intențiunii de a se preda, galaaditenii în realitate înțelegeau: „noi în adevăr vom eși, dar eșim contra voastră cu armele în mâni și voi veți face ce veți putea, iar nu ce voiți". Vezecul se afla dela Iavis pe drumul cel mai scurt, cam la 30 de chilometri. Deoarece armata nedisciplinată, dacă ea ar fi înaintat în masă compactă ar fi putut să între în desordine tocmai din pricina mulțimii, apoi Saul o împărți chibzuit în trei grupe, așa că fiecare grupă putea să se miște pe un drum deosebit la locul destinației sale și să facă atacul din trei părți deosebite. Plecând în aceeași sară prin marș forțat, ajunse în imprejurimile Iavisului, când deja se întuneca, iar între acestea vrășmașul tot nu știa încă nimica despre cele ce se petreceau, și disprețuia pe israiliți, ca să ia oarecare măsuri deosebite în tabăra sa. Oprindu-se un timp pentru odihnirea oștirei sale, Saul, imitând tactica marelui judecător Ghedeon, hotărî să facă incursiunea din trei părți. Eșa deja în straja dimineții, ultima din cele trei străji, în care împărțeau iudeii noaptea, și probabil aproape de ora cinci sau șase dimineața, când armata dușmană odihnea în somn adânc. Folosindu-se de asemenea împrejurare, regele deodată puse în mișcare enorma sa oștire asupra dușmanului, care dormea. In același timp eșiră și locuitorii Iamvisului, și cu puteri unite tăbărând asupra amoniților, începură un strașnic măcel. Fiind loviți așa depe neașteptate, amoniții îngroziți și în grozavă desordine o luară la fugă în toate părțile și se risipiră până întru atâta, încât „n'a rămas din ei doi la un loc",

și în timpul acestui învălmășag, căzu și însuși regele lor [1]). Măcelul și urmărirea continuară până la amează și biruitorii conteniră această lucrare sângeroasă abea numai atuncea, când membrele istovite de obosală refuzară a le mai servi.

Această mare și la timp venită biruință imediat scoase la iveală pe Saul și-l așeză în situația regească și în calitate de cap și conducător al poporului. Recunoscând acum cu entuziasm însușirile regelui lor nou ales și mâhniți că în popor s'au putut găsi oameni, cari cândva au disputat autoritatea lui și-și bătuse joc de pretențiunile lui, israiliții anturară cu miile pe Samuil, care însoțise pe noul rege în această expediție și-l ajutase cu influența și sfatul lui, și cerură pedepsirea acelora, care cândva vorbiseră cu dispreț: „Saul oare are să domnească peste noi?“ Ei cereau cu insistență pedepsirea imediată pentru asemenea nemulțămiți, înaintând această cerere și însuși regelui. Dar regele răspunse cu marinimie: „în ziua aceasta nimenea nu trebue să omoare; căci astăzi Domnul a săvâșit mântuirea în Israil“. Răspunsul acesta fu în cel mai înalt grad politic și chibzuit. Dacă Saul ar fi cedat poporului în cererea lui și s'ar fi lăsat târât de simțul firesc al răzbunării, atunci din asta n'ar fi întârziat a eși urmări grozave. Rivalitatea între triburi s'ar fi întărit și și-ar fi găsit în împrejurarea asta temeiuri pentru sine. Intre ele s'ar fi stârnit o extremă dușmănie, și chiar asupra lui Saul ar fi căzut un mare reproș, că și-a început domnia prin vărsarea de sânge și printr'o răzbunare josnică. Prin cumințenia sa el și-a mântuit țara de toate aceste nenorociri, cum prin iscusința sa militară o mântuise de rușinea ce o amenințase. Dar în răspunsul său se ascunde ceva și mai mult decât acestea. Aicea el a arătat și laturea cea mai bună a sa. El recunoscu cu mulțămire mâna lui Dumnezeu în evenimentele din urmă și numai ei îi atribuea biruința sa. Sub impresiunea reușitei și a încrederei, susținută într'însul prin conștiința dumnezeescului ajutor, el se ridică la înaltul nivel al marinimiei și evlaviei. Din nefericire, aceste virtuți au fost numai vremelnice și trecătoare și n'au avut temelie puternică în inima lui și în caracterul lui. A fost deajuns o ispită oarecare, ca el să-și arate și celelalte laturi ale caracterului său, dar acum în tot cazul s'a arătat înțelept cârmuitor și om bun și evlavios.

După această slăvită biruință, care justificase așa de strălucit alegerea lui Saul, Samuil văzu, că acum s'a prezentat ocazia cea

1) I. Flavie, Antiq. IV, 5, 3; I Reg. XI, 11.

mai potrivită pentru întărirea domniei în mânile lui Saul și pentru retragerea sa din demnitatea de judecător în favoarea noului rege. Deaceea el chiemă poporul să se adune la Galgala, vestitul sanctuar al lui Veniamin din valea Iordanului și în localitatea cea mai apropiată de Ianvisul Galaadului. Câte amintiri stăteau în legătură cu acest loc? Anume aicea străbunii poporului, după intrarea în pământul făgăduinței, și-au petrecut prima noapte; aicea au fost așezate cele 12 petre, care existau încă și pe vremea fer. Ieronim, alcătuind oarecum un monument veșnic a miraculoasei treceri prin Iordan; aicea a fost săvârșit ritualul tăerii împrejur, rămas nesăvârșit în timpul pribegiei prin pustiu, și a fost astfel ridicat reproșul de necircomciziune, și aicea au fost făcute primele paști în pământul făgăduinței. Când israiliții, adunați împrejurul jertfelnicului, priviră la respectatul monument al fostelor evenimente, atunci nu se poate să nu fi simțit dependența lor de ajutorul de sus și de Iehova cel ce necontenit i-a ajutat. De oarece unii din ei, la prima alegere a lui Saul în Masifa, și-au exprimat nemulțămirea lor și refuzară să recunoască autoritatea lui, apoi Samuil se hotărî acum „să înoiască regalitatea", adecă să proclame pe monarh prin vot public al poporului în rugăciuni, aducere de jertfe și a veseliei comune a poporului. „Și s'a dus poporul la Galgala, și a pus acolo pe Saul rege înaintea Domnului, în Galgala". „Înoirea regatului" a constat în confirmarea unanimă a primei alegeri; ea egala cu o încoronare solemnă a domnitorilor din timpul modern; poporul recunoscu supremația regelui și exprimă hotărârea de a-l apăra și a i se supune; regele deja nu mai trebuia să ducă viață privată, ci trebuia să pășească la cârma statului și la exercitarea datoriilor de domnitor. Samuil, cum se poate crede, iar a comunicat poporului legile regatului, și precum regele, așa și poporul jurară să se supună lor. Toate acestea au fost săvârșite înaintea Domnului, adecă, cum se poate crede, în prezența sicriului legii și a arhiereului cu tainicele sale urim și tumim, sau simplu cu solemnitatea cuvenită, însoțite de o slujbă religioasă și de aducerea de jertfe. Evenimentul acesta, sub impresiunea strălucitei biruințe de däunăzi a lui Saul, trebuie să fi stârnit în popor un extraordinar entuziasm, așa că după slujbă și a jertfelor de pace poporul s'a veselit mult, fiind mulțămit de intrarea definitivă pe o cale nouă, mai acătărea a vieței de stat. „Și s'a veselit acolo tare mult și Saul și poporul în urma celor petrecute".

Astfel, când s'a săvârşit acest lucru însemnat şi dorinţa în=semnată a poporului a fost îndeplinită, Samuil era gata să renunţe la funcţiunea sa de judecător, ca să lucreze numai în calitate de sfetnic al regelui şi de mijlocitor în contactul cu Dumnezeu. Dar mai întâi de toate el a voit să=şi arunce o privire asupra activi=tăţii sale din trecut şi încă odată să arate poporului acea greşală, pe care a săvârşit=o el, insistând asupra schimbării formei de câr=muire, precum şi acel mare adevăr, că prosperitatea lor depinde de purtarea regelui şi a supuşilor lui faţă de Dumnezeu., In acest scop, el în adunarea solemnă, intrând împreună cu regele nou ales, se adresă poporului cu o cuvântare, care trebue să fi produs nu puţină impresiune. „Iată, zise Samuil, adresându=se către Israilul adunat, eu am ascultat glasul vostru în tot ceeace voi mi=aţi grăit, şi am pus peste voi rege. Şi iată regele umblă înaintea voastră, iară eu am îmbătrânit şi am cărunţit, şi fiii mei cu voi; eu însă am umblat înaintea voastră din tinereţea mea şi până în ziua de astăzi. Iată eu sunt aicea; mărturisiţi asupra mea înaintea Dom=nului şi a unsului Lui: cui i=am luat eu boul, cui i=am luat asinul, pe cine am obijduit şi pe cine l=am strâmtorat; dela cine am luat daruri şi am închis ochii în causa lui, şi eu vă voi întoarce". O asemenea cuvântare a bătrânului profund respectat de popor pro=duse asupra poporului o extraordinar de puternică impresiune, şi poporul într'un glas răspunse, că nimenea n'a încercat niciodată nici un fel de nedreptăţi sau jicniri dela Samuil. De aceea, pentruca să adeverească mărturia lor despre cinstea şi dreptatea cârmuirei sale, Samuil iarăşi se adresă solemn către popor, chiemând ca martor pe Dumnezeu: „martor asupra voastră este Domnul, şi martor este unsul Lui în ziua aceasta, că voi n'aţi găsit nimica împotriva mea". Recunoscând această mărturie plină de dreptate a lui Samuil în cârmuirea sa, poporul împreună cu aceasta se osândi pe sine însuşi; el nu avea, evident, temeiuri de nemulţămire faţă de cârmuirea lui şi n'au existat cause suficiente să se gră=bească la schimbarea formei de cârmuire. După aceea încă odată arătând faptul, că alegându=şi rege, poporul într'un chip oarecare a lucrat contra nevăzutului lor. Rege Iehova, Samuil adaose: „mar=tor este Domnul, care a pus pe Moise şi Aaron, şi care a che=mat pe părinţii voştri din pământul Egiptului. Acum însă pre=zentaţi=vă şi eu mă voi judeca cu voi înaintea Domnului pentru toate binefacerile, pe care le=a arătat El vouă şi părinţilor voştri" (1 Reg. XII, 1-7). După aceea bătrânul aminti poporului eveni=

mentele însemnate din istoria lor. Iehova anume a făcut pe Moise și Aaron ceeace au fost ei, i-a chiemat la înaltele lor situații și, lucrând în calitate de Rege israilit, i-a ridicat la gradul de viață națională liberă, scoțându-i din Egipt. Pe temeiul faptelor istorice Samuil arătă, cum adesa, când israiliții s'au supus la pedepse pentru păcatele lor prin împilare sub mâna vrășmașilor puternici, Domnul a luat aminte la strigătul de pocăință al lor, și a ridicat diferiți eroi pentru izbăvirea lor din necazuri; niciodată nu i-a părăsit fără ajutor și cârmuire; niciodată nu li-a dat ocazie să aibă nevoe de vreun alt cârmuitor; totdeauna a fost credincios în făgăduințele Sale, cum se dovedește aceasta de cronicile lor. Șirul acestor lucruri slăvite s'a început cu marea dovadă a iubirii dumnezeești către ei în timpul eșirii din Egipt și a strămutării în Hanaan. Când ei s'au mutat în pământul făgăduinței și pentru păcatul idololatriei lor, care era răzvrătire contra nevăzutului Dumnezeu, au fost robiți de vrășmașii lor, atunci totdeauna, la orice strigăt nou de pocăință, Domnul le-a arătat ocrotirea sa și apărarea sa. Intr'o vreme ei crud împilați de hananieni, din partea nebiruitului și crudului Sisara, dar când au alergat la Domnul, atunci El le-a trimis pentru izbăvire pe Debora și Barac, și Sisara a perit cu rușine de mânile unei femei. După aceea în nenorocirile următoare, atrase iarăși de vina lor proprie, Domnul a trimis și alți izbăvitori, cum au fost Aod, Ghedeon, Eftae și Samson [1]). Și apoi ei nu trebue să uite, că și în vremea lui Samuil au obținut o mare biruință asupra filistenilor și s'au izbăvit de stăpânirea lor crudă, și „au trăit în siguranță". Dar cu toate acestea, ei, înspăimântându-se pentru soarta lor viitoare și auzind de năvălirea, ce se pregătea de amoniți, nu s'au adresat către Samuil al lor și către Domnul, ci s'au hotărît să pună asupră-și Rege. Și iată acum, săvârșind definitiv această schimbare în conducerea statului, ei trebue să se țină tare de legile și regulele statornicite. „Dacă vă veți teme de Domnul și-I veți sluji Lui, și de veți asculta de glasul Lui și nu vă veți apuca să vă împotriviți poruncilor Domnului, și veți umbla și voi, și regele vostru, care domnește peste voi, în urma Domnului Dumnezeului vostru, atunci mâna Domnului nu va fi contra voastră. Iar de nu veți asculta glasul Domnului și veți începe a vă împotrivi poruncilor Lui, atunci mâna Domnului va fi contra voastră, cum a fost contra părinților voștri". Poporul

1) Așa se citește în traducerea siriacă și în un text grec, pe când în celelalte texte se citește „Samuil". 1 Reg. XII, 11.

evident era plecat să explice necazurile sale din trecut nu prin necredincioșia sa față de Iehova, ci nedestoinicia cârmuirii. Pro=rocul le dă acum o lecție mai înțăleaptă și=i previne, că prospe=ritatea lor și acum, cu toată instituirea autorității regale, va atârna în totul de propria lor purtare. Teama și nemulțămirea lor au rezultat din lipsa nădăjduirii lor în Dumnezeu. Ei au strigat tare pentru schimbarea cârmuirii statului, pe când ar fi trebuit mai întâiu să=și schimbe în totul viața lor și purtarea lor, de oarece nici o organizație externă a cârmuirii nu poate asigura prosperitatea fără a umplea lăuntrul poporului de voința și legea lui Dumnezeu. Dacă lor le trebue dovadă că acestea sunt adevărate, atunci să privească și să vadă, cum Domnul va adeveri prevenirea slujito=rului său. Acesta era timpul secerișului grâului, care se continua dela începutul lui Mai pânăla Iunie, când ploaea e cu totul ne=cunoscută în Palestina. Dar acum pentru a arăta poporului păcă=tuirea lui prin îndoiala, că Providența lui Dumnezeu cârmuește, și pentru a=l învăța acel adevăr, că osânda lui Dumnezeu tot=deauna cade asupra necredincioșilor, Samuil se sculă și strigă către Domnul, și Domnul auzi strigătul lui, în urma căria se des=lănțui o strașnică furtună cu ploae înbelșugată. Israiliții totdeauna erau înclinați să vadă deosebite prevestiri în asemenea fenomene necorespunzătoare cu timpul anului. In cazul de față însă, sub impresia cuvântării atingătoare a lui Samuil, ei au fost hotărît cuprinși de frică, pentrucă această ploae furtunoasă neobișnuită se produsese ca răspuns la rugăciunea lui Samuil, și conștiința lor era izbită de recunoașterea, că ei meritase mânia lui Dumne=zeu. Inimile lor se umplură de frică, și tremurând sub bubuiturile tunetului ceresc, și temându=și viața lor și proprietatea lor, se adresară cu rugare către Samuil, își recunoscură marea lor vino=văție pentrucă și=au cerut rege și=l rugase să mijlocească pentru dânșii. „Roagă=te, strigară ei, pentru robii tăi înaintea Domnului Dumnezeului tău, ca să nu ne omoare; căci la toate păcatele noastre noi am mai adăogat încă un păcat, când ne=am cerut rege". Atunci Samuil mișcat adânc, răspunse poporului: „Nu vă temeți, păcatul acesta este făcut de voi; dar să nu vă depărtați de Domnul și să slujiți Domnului din toată inima voastră, și să nu mergeți în urma zeilor străini și de nimica, care nu vă pot aduce folos și nu pot izbăvi! Pentrucă ei sunt nimica. Domnul însă nu va părăsi pe poporul său pentru numele său cel mare; căci Domnul a binevoit să vă aleagă ca popor al său. Și eu

deasemenea nu-mi voi ingădui să păcătuesc înaintea Domnului, ca să încetez a mă ruga pentru voi, și vă voiu povățui pe calea cea bună și dreaptă. Numai temeți-vă de Domnul și-I slujiți Lui cu adevărat din toată inima voastră, căci voi ați văzut, ce lucruri mari a făcut El pentru voi. Dacă însă voi veți face rău, atunci și voi și regele vostru veți peri.



Ghica, patria și capitala lui Saul.

CAPITOLUL VI.
DOMNIA LUI SAUL ȘI PRIMA LEPĂDARE

Dovedindu-și strălucit însușirile sale regale, Saul, după prima sa izbândă, începu să procedeze în calitate de rege adevărat, și mai întâiu de toate începu să formeze un mănunchiu de armată permanentă. In timpul acesta sosi o întrerupere între raporturile dușmănoase dintre israiliți și filisteni, și deși acești din urmă ocupau încă oarecare puncte în pământul lui Israil, totuși în realitate n'au făcut atacuri contra israiliților. Saul vedea, că nedisciplinații săi conaționali nu puteau nutri nădejdea în izbânda luptei contra acestui puternic vrășmaș. El se hotărî să elibereze cu totul poporul de jugul păgân, la care lucru îl îndemna și Samuil prin sfaturile sale; dar, asemenea unui comandant înțelept, Saul păși la acest lucru cu prudența cuvenită. Folosindu-se

de marea adunare a reprezentanților triburilor la Galgala și de recunoașterea unanimă a lui în calitate de rege, păși la alcătuirea unei armate din ostași viteji și iscusiți, care nu numai să poată sluji ca detașament de pază pentru sine, cum era aceasta necesar în calitatea sa de rege, ci să poată alcătui baza întregei sisteme militare și să pregătească tot poporul pentru arta militară. De data asta, concediind celalalt popor, el se mărgini la alcătuirea unui detașament de pază din 3000 de oameni, din care 2000 îi opri sub propria sa supraveghere, iar un detașament de 1000 de oameni îl dădu sub comanda fiului său Ionatan. Aicea pentru intâia oară apare pe scena istoriei acest prinț strălucit, dar și nefericit, prietenia căruia cu David prezintă unul din cele mai atingătoare fenomene din istoria biblică. Plăcut la exterior, viteaz de neîntrecut, iscusit la mânuirea armelor militare, iute la picior ca o căprioară de munte, sincer, credincios, iubitor, Ionatan merita în totul numirea de cel mai desăvârșit model de ostaș. Acea încredere, ce i s'a arătat lui de rege, la punerea sub comanda sa a detașamentului, a fost în totul justificată de dânsul, și el a condus micul său detașament cu foarte mare iscusință, cu îndrăzneala fericită îndeplinind planurile tatălui său. Insuși situația aleasă pentru aceste două detașamente arăta nu puțină cunoștință cu strategia. Scurta descriere a localităței mai bine ca orce va explica tactica lui Saul.

Incepându-se spre apus de Hai (modernul Haian, ruinele căruia situate aproape de satul Henr-Divan, încă și astăzi arată resturile enormului monument funebru, ridicat deasupra lui de Iisus Navi), se întinde marea vale, lungă de 18 chilometri, și ocolind Hai dinspre răsărit, se lasă spre Ierihon. Drumul pe dânsa, cu tot caracterul muntos al localității, este tare neted și trecând pe un podiș volburos și lăsându-se cu mai bine de 2.000 picioare, se apropie chiar de Marea Moartă. O latură la fel merge în direcția de est spre Betel. Valea aceasta astăzi se numește Vadi-Suveinit, adecă „valea micului arbore spinos", și în timpul vechiu era drumul principal dela răsărit către localitatea deluroasă a Palestinei centrale. La trei chilometri dela începutul său, valea devine o îngustă cotlovină cu povârnișuri poncișe deasupra ei, care au până la 800 picioare în înălțime. La apropierea spre sud această mare strâmtoare la început aproape nu se observă de loc; dar urmând înainte pe drumul, care se pogoară pe povârnișuri poncișe, ajungeți la un fel de promontoriu, vedeți ceeace mai înainte era ascuns de voi, adecă însuș trecătoarea, care privește tare

măreț de pe stâncile sale foarte poncișe de pe ambele laturi. Prin partea sudică a acestei trecători stă Ghiva lui Veniamin, situată pe un deal stâncos, cu peștere sub case și cu teren arabil spre răsărit. Dacă privești pe vale, atunci acești munți stâncoși din calcar alb se înfățișează pustii, și pe laturea opusă adecă pe laturea nordică, mult mai jos de Ghiva, se află micul sat Mihmas (Miscmas), așezat pe un fel de șea, către care la spate se atinge o vale deschisă și bogată în lanuri de grâu. La vreun chilometru jumătate spre apus de sat o stâncă se încoronează cu un mic podiș, ce se lasă pe laturea din dărăt spre dealul, care are vârful rotund. Betelul e situat cam la șase chilometri spre nord și intervalul e ocupat de un lanț de dealuri, care se numește „muntele Betelului". In Mihmas, situat la mai puțin de un chilometru jumătate spre nord de acest loc, unde începe a se îngusta valea, și pe alte câteva înălțimi din împrejurimi, Saul și-a și așezat detașamentul său de 2.000 de oameni, în scopul de a observa mișcarea filistenilor, dacă ei s'ar fi gândit să se miște spre sud. Ionatan cu detașamentul său se așeză în Ghiva, patria tatălui său, unde el putea conta pe sprijinul neamului său și a prietenilor și, poate, pe ajutorul înțeleptului consilier și căpetenie Avenir, rudenia sa cea mai de aproape, care prin înțelepciunea sa s'a evidențiat în neamul lui Chis și acum prin râdicarea lui Saul la domnie avansase mereu înainte, până ce însfârșit ocupă înalta situație de sfetnic principal al lui Saul în trebile militare și de stat. In curgere de câtva timp ambele popoară, înaintând așa zicând pichetele se pândeau cu mare atențiune unul pe altul, dar abținându-se dela acțiuni dușmănoase. In sfârșit înflăcăratul Ionatan, obosind de inactivitate și iritat în sufletul său de priveliștea zilnică a unei mari coloane, ridicate de filisteni pe cel mai apropiat deal, în semn de întâetate, n'a mai putut să se stăpânească de ispita de a face un pas, care imediat trebuia să înflăcăreze pe compatrioții săi și să arate dușmanului, că israiliții sunt capabili să se lupte pentru neatârnarea lor. Cu știrea și cu învoirea tăcută a tatălui său, el deodată distruse acest monument, și fu gata pentru toate urmările acestui procedeu al său [1]). Urmările acestea, fără îndoială, au fost serioase, deși

[1]). In multe traduceri (cum și în a noastră) 1 Reg. XIII, 3 se citește astfel: „și a sfărâmat Ionatan detașamentul de pază al filistenilor, care era Ghiva". Dar nouii interpreți îl înțeleg altmintrelea, și anume traduc cuvântul „nețib" în senzul de monument, iar nu de detașament de pândă; pentrucă dacă filistenii ar fi ocupat Ghiva, amenințând astfel triburile lui Veniamin și Iuda, atunci nu-i probabil, că Saul s'ar fi așezat cu detașamentul său spre nord de dânșii și astfel ar fi lăsat teritoriul său propriu fără nici o apărare. Ewald so-

nu cu totul neaşteptate. Filistenii, auzind dela detaşamentul lor de pândă despre cele întâmplate, văzură în aceasta un început de răscoală. Saul deasemenea nu rămase inactiv după aceasta şi, cu energia proprie lui, se adresă poporului cu chiemarea să se facă imediat pregătirea de războiu. In toată ţara răsună alarma. „Saul trâmbiţă din trâmbiţă", şi chiemarea lui: „Să audă evreii!" se lăţi în toate triburile. Asemenea sunet al trâmbiţii era bine cunoscut israiliţilor, şi el nu odată răsunase în momentele critice ale vieţii istorice a poporului. Aşa, Ghedeon a adunat tot cu asemenea trâmbiţă pe conaţionalii săi la luptă cu duşmanii şi, încă şi mai înainte, prin sunetul trâmbiţei de argint se chiemau deasemenea adunările şi se dirijau mişcările poporului în pustie (Jud. VI, 14; Numer. X, 2). Ştirea despre acest eveniment stârni în filisteni o extremă furie. Ei şi aşa priveau cu o extremă bănuială la alegerea regelui lui Israil; victoria care a urmat asupra amoniţilor şi slava dobândită de Samuil prin aceasta, ii preveniseră în vederea unei primejdii, care devenea tot mai ameninţătoare în vederea împrejurării, că Saul a adunat împrejurul său un detaşament de ostaşi viteji. De aceea ei păşiră imediat la o largă pregătire de războiu şi Saul, ca să nu fie răpus de marele număr al oştirei duşmane, se pogorî în valea Suveinit, care, după cum am văzut deja, prezenta un drum îndămânos spre valea Iordanului. El se aşeză în Galgala, vechiul cartier general al lui Iisus Navi şi cel mai sfânt loc din toată ţara, şi chiemă poporul să se alăture la dânsul acolo. La chiemarea lui totuşi nu se răspunse repede şi nu cu osârdia trebuitoare. Sau din pricina micimei de suflet, sau din cauza unui neajuns oarecare inexplicabil, a încrederei în conducătorul său, israiliţii nu alergară sub steagul lui Saul în cete tocmai mari, şi înainte ca el să adune o oştire mai mare sau mai mică, filistenii păşise deja în câmp, şi el era absolut incapabil să li se împotrivească cu forţele sale prezente, de oarece filistenii dorind, evident, să aplice o lovitură decisivă şi definitivă puterei renăscânde a israiliţilor, păşiseră contra lor cu o enormă şi grozavă putere armată [1]). Când Saul se retrase dela Mihmas şi dela Betel,

---

coate, că cuvântul acesta trebue înţeles în senzul „persoană slujitoare", şi că prin această persoană se înţelege un funcţionar deosebit, pus în Ghiva de filisteni pentru adunarea tributului, rămas în sarcina israiliţilor. Dar o asemenea presupunere nu are temeiuri suficiente.

1) După textul existent, filistenii dispuneau de o enormă oştire, coprinzând 30.000 de căruţe şi 6.000 de călăreţi. Dar numărul acesta e aşa de mare, ca de obiceiu se presupune aicea vreo eroare din partea decopietorilor, pentrucă proporţia între căruţe şi cavalerie aicea e fără exemplu. In toate listele de armată, ajunse pânăla noi, numărul căruţelor de obicei e mult mai mic decât numărul călăreţilor, şi asemenea număr de căruţe de război e un lucru absolut ne mai auzit. Savin avea numai 900 căruţi; faraon urmărise

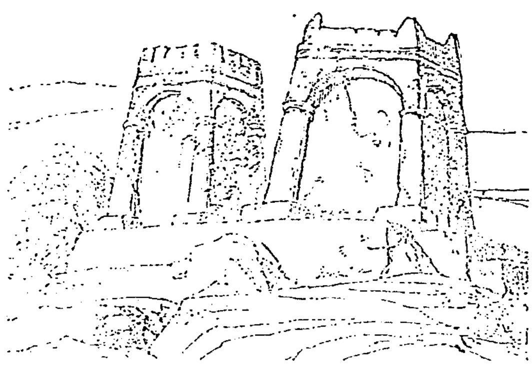
atunci filistenii ocupară aceste puncte și, ținând în mânile lor tre- cătoarea, tăiară drumul pentru întăririle ce veneau regelui din aceste părți. Partea de nord a ținutului, care cuprindea teritoriul tribului lui Efrem, fu ocupată de filisteni fără nici o împotrivire. Israiliții fură cuprinși de groază și, ca și pe vremea judecătorilor, fugiră în munți și în peștere, căutând refugiu din fața dușmanului. Această fugă pe un cap a israiliților dinaintea filistenilor arăta ce dușman grozav erau pentru dânșii acești din urmă, care stăpâni- seră atâta vreme Palestina. Groaza se spori încă și prin aceea, că unul din scopurile incursiunii filistenilor în pământul israiliților era apucarea unui număr cât mai mare de captivi, pe care-i vin- deau pe piețele lor de robi, căpătând preț bun din desfacerea acestei mărfi vii dela negustorii dela țările vecine bogate, cum erau Egiptul și Fenicia. Unii din israiliți, ne bizuindu-se nici chiar pe siguranța suficientă a peșterelor și munților, trecură peste Ior- dan, căutând refugiu in stepele depline transiordaniene. Chiar aceia, cari se adunase împrejurul lui Saul la Galaad, erau departe de a fi oameni de nădejde și manifestau vădit frica lor, așa că Saul fu nevoit să-și încordeze toate puterile sale și toată înrâurirea sa, ca să rețină sub steagul său ostașii adunați, din care unii o și luaseră deja la fugă.

Cu câțiva ani înainte de aceasta „când pentru întâia oară a fost consacrat la demnitatea sa de rege, Samuil prezisese solemn tânărului rege, că în viața sa va trebui să se săvârșască în Ga- laad o mare criză. Anume acolo trebuia să se înceapă războiul eliberator, și înainte de începerea lui va trebui să se aducă jertfă. Pentru săvârșirea ei se oferi însuși prorocul. Fiind numai slujitorul lui Iehova, Saul nu trebuia să întreprindă nici un fel de lucrări mari fără învoirea și sfatul prevestitorului lui Iehova. Când Saul sosi în Galgala, atunci i s'a poruncit să aștepte timp de șapte zile sosirea prorocului, și să nu întreprindă nimic până nu se va săvârși slujba religioasă și prorocul nu-i va lămuri, cum să procedeze. Porunca aceasta era limpede și expresivă. In curgerea acelui timp, ce trecu dela comunicarea acestei porunci, Samuil fără îndoială pomeni regelui de datoriile lui și insistă asupra unei riguroase ascultări. Dar iată acum sosise timpul cercării. Saul se afla în

---

pe israiliți cu 600 de căruțe; Solomon, în culmea slavei sale, a avut numai 1400 (Eș. XIV 7; Jud. IV, 3; Reg. X, 26; Comp. 1 Paral. XVIII, 4; 2 Paral. XII, 3; 2 Mac. XIII, 2). Deaceea se poate crede, că propriu căruțe de războiu la filisteni erau nu mai multe de 300, sau cel mult 3.000, cu atât mai mult, că insuși localitatea teatrului de luptă era extrem de neîndămânoasă pentru întrebuințarea acestor căruțe cu folos.

Galgala, în viața lui sosi un moment foarte important; el trebuia să arate nădejdea sa în Domnul și să se supună liniștit slujitorului Lui, și toate ar fi fost bune. Insă Saul nu îndeplini asta. Aflându=se în stare de neliniște, el, cu nerăbdare crescândă, așteptă sosirea făgăduită de Samuil. Zi după zi situația sa în Galgala se părea din ce în ce mai periculoasă; tabăra lui în șesul deschis nu putea să susțină atacul vrășmașului; calea lui de retragere în munți putea fi tăiată în fiecare moment; necontenit veneau, știri nouă despre mișcarea filistenilor înainte; armata cu spirit decăzut fugea mereu și se risipea; chiar și o parte însemnată a detașamentului ales al său il părăsise în această primejdie. Aflându=se în turbu=rare extremă și oscilând între dorința de a păși mai repede la acțiune și între dispoziția lui Samuil, Saul nu știa ce să facă: să aștepte în inactivitate pe Samuil, care întârziase și să vadă, cum oștirea lui se va risipi în totul și cum astfel va peri toată nădejdea la orce izbândă contra vrășmașului, sau să procedeze după pro=pria sa inițiativă până nu e perdut cu totul timpul? El amână hotărîrea pânăla ultimul moment; dar când se lumină de ziuă în ziua a șaptea, și prorocul tot nu venise, el, însfârșit, se hotărî să procedeze după propria sa chibzuință. Văzind că oștirea sa nu se va lupta, dacă nu i se va asigura mila lui Dumnezeu prin aducerea de jertfă, el deaceea hotărî să se săvârșască imediat aducerea de jertfă, și folosindu=se de prezența în tabără a preotului Ahia (1 Reg. XIV, 3), săvârși aducerea de jertfă. Dar abea se terminase prima parte a jert=fei și fumul de la jertfelnic încă se ridica spre ceruri, așa că jertfa de pace nu era încă adusă, când deodată apăru pe neașteptatele și în=suși Samuil. Intârzierea lui provenise sau din pricina greutății de a merge pe dru=mul cel mai drept, sau el in=tenționat muiase pasul, ca să supună cercării credința și răbdarea lui Saul. In tot cazul către sfârșitul zilei a șaptea el deodată apăru înaintea nerăbdătorului rege. Nutrind totdeauna respect către marele proroc, căruia el îi datora așa de mult, și voind să=i dea cinstire publică, Saul îi eși întru întimpinare cu salutare smerită. Samuil se uită împrejurul său și văzind jertfelnicul fumegând și rămășițele de jertfă, cu o



Jertfelnic persan.

vădită nemulţămire întrebă: „Ce ai făcut?" Saul, văzind nemulţămirea lui Samuil, răspunse turburat: „Eu am văzut, că poporul fuge dela mine, şi tu nu ai venit la timpul hotărît: filistenii s'au adunat deja la Mihmas; atunci eu m'am gândit: acum filistenii vor veni asupra mea la Galgala, şi eu încă n'am întrebat pe Domnul şi deaceea m'am hotărît să aduc arderea de tot". Dar justificarea aceasta n'a fost îndestulătoare în ochii lui Samuil şi el îi răspunse: „Rău ai făcut tu, că n'ai împlinit porunca Domnului Dumnezeului tău, care ţi-a fost dată. Săvârşind această samavolnicie, Saul săvârşi o crimă mai mare, decât se poate socoti din punctul de vedere modern. El dovedi lămurit prin aceasta, că a nădăjduit mai puţin la ajutorul de sus decât în puterea oştirii sale. Asemenea samavolnicie alcătuia o mare crimă. In monarhia israilită principiul fundamental era supunerea autorităţei civile voinţei lui Dumnezeu, în persoana prorocilor şi preoţilor. Violând acest principiu, Saul violă condiţia fundamentală a alegerei sale la domnie, de oarece el a manifestat dorinţa ilegală de a lucra nu ca reprezentant al Regelui suprem, ci ca ocârmuitor samavolnic independent. El şi-a arătat pretenţia la împreunarea în persoana sa nu numai a autorităţii regale de stat independentă, ci şi pe cea preoţească religioasă, iar o asemenea împreunare a lor într'o persoană, pe de o parte putea da o precumpănire peste măsură autorităţii regale în paguba preoţiei, iar pe de alta înseşi preoţia ar fi perdut independenţa sa, punând în atârnare situaţia supusă faţă de autoritatea de stat. Acest procedeu al lui Saul arătă deodată, că activitatea sa pe mai departe va merge contra voinţii lui Dumnezeu, că, atras de interesele politice, el este gata să neglijeze pe cele religioase. De aceea Samuil îi aplică o mustrare solemnă şi, în calitate de prevenire, îi zise, că el prin această acţiune a sa ilegală a sdruncinat temeinicia domniei lui. Dacă Saul s'ar fi aflat la înălţimea chiemării sale în acest moment critic, care cerea cea mai înaltă nădăjduire în Domnul, atunci ca recompensă pentru aceasta „ar fi întărit Domnul domnia lui asupra lui Israil pentru totdeauna". Dar deoarece el n'a arătat în sine această credinţă cuvenită, apoi acum, zise Samuil, „nu va dura domnia ta; Domnul îşi va găsi bărbat după inima sa, şi-i va porunci Domnul să fie conducător al poporului Său, deoarece tu n'ai împlinit ceeace ţi-a poruncit ţie Domnul" (1 Reg. XIII, 13, 14). Şi iată, extrem de amărit de cele întâmplate, bătrânul proroc cu durere părăseşte pe regele samavolnic, nu fără nădejde, că el totuşi îşi va da seama de rătăcirea sa şi printr'o căinţă la vreme va înlătura soarta

ce-l amenință. Samuil știa, că condamnarea din partea Domnului, ca și făgăduințele sale, sunt condiționale; că ele nu înăbușe voința liberă a omului, ci atârnă în împlinirea lor de purtarea oamenilor. De aceea cu durere se întoarse la casa sa în Rama, oprindu-se numai un timp în calea sa la Ghiva, ca să încurajeze poporul și micul detașament ostășesc, și să transmită comunicarea regală fiului său, Ionatan. Aceste comunicări constau în aceea, ca Ionatan, la prima ocazie, să se adaoge cu forțele sale la detașamentul tatălui său, ca ei cu puteri comune să arate cea mai mare împotrivire posibilă vrășmașului.

Intre acestea armata lui Saul se micșora mereu; el nu dobândi absolut nimic prin neascultarea sa; însuși scopul jertfei sale samavolnice n'a fost atins, risipirea poporului nu fu împedecată, și când el trebuia să plece din Galgala, atunci din toată oștirea lui s'au găsit nu mai mult de 600 oameni. Cu toate acestea trebuia să pășască la oarecare acțiune, și Saul, eșind din Galgala cu neînsemnatul său detașament, se fortifică într'un loc tare din orășelul Ghiva, care, cum am văzut, se afla spre sud de Vadi - Suveinit, cam la trei chilometri spre răsărit de Rama, de unde se putea observa tactica vrășmașului, tăbărît vizavi de dânsul în Mihmas, și să tae drumul oștirilor sale, în cazul când s'ar fi încercat să pătrundă în cuprinsul tribului lui Veniamin. Aicea se alătură și Ionatan cu detașamentul său de ostași aleși. Mișcarea aceasta a fost ghibace și arăta iscusința înțeleptului comandant. Noi nu știm pentru ce filistenii n'au strivit această armată de nimica a lui Saul în șes, unde cavaleria și căruțele lor ar fi avut lărgimea suficientă pentru acțiunile sale și unde israiliții nu li-ar fi putut opune nicio împotrivire. După aceea pentruce ei au îngăduit vrășmașilor lor fără nicio vătămare să se retragă la fortăreața Ghiva și să se întărească acolo,-deasemenea e de neînțeles din punct de vedere militar. Probabil simțindu-și superioritatea lor proprie, filistenii, se raportau cu extrem dispreț către protivnicii lor și, simțindu-se în stare de a-i sfărâma în orce timp, nu crezură de nevoe să se încurce cu ei până vine vremea loviturii decisive. Oprind tabăra în Mihmas, în calitate de cartier general, ei trimisese detașamente deosebite în diferite direcțiuni. Deoarece nu li se arăta nicio împotrivire, apoi din această causă poporul era supus la grozave împilări. Istoricul biblic observă cu amărunțime înseși mersul acestor prădăciuni și expedițiuni de jaf. Singur numai sudul era apărat prin prezența oștirii lui Saul, iar toată ceialaltă țară se afla la discreția deplină a dușmanului. Așa un

detaşament al acestor filisteni uşor înarmaţi se îndreptă spre oraşul Ofra, care se afla aproape de Hai, cam la şapte chilometri spre nord=est de Betel, situat la douăzeci de Ierusalim şi astăzi prezen= tat prin satul Taiibe, aşezat pe o înălţime vizibilă. Dela acest oraş spre valea Iordanului se pogoară o vâlcea, pe care în urmă mer= gea calea romană. Al doilea detaşament plecă spre apus, în di= recţia Betoronului, actualul Beit=Ur (I. Nav. X) şi se aşeză la tre= cătoarea principală din Filistia în interiorul ţării. Al treilea deta= şament săvârşa pustiirile sale pânăla valea Iordanului la sud=est, în aşa numită „Valea Ţevoimului". In astfel de incursiuni prădal= nice trecu un timp destul de îndelungat, poate un an sau doi. Către sfârşitul acestui timp starea israiliţilor deveni cu totul dispe= rată. La filisteni era politica de a desarma popoarele cucerite. Se ştie, că judecătorul Samegar, izbăvind un timp pe israiliţi de filis= teni, a trebuit să acţioneze contra lor, din lipsa de arme, cu coar= ne de bou, şi în istoria isprăvilor lui Samson deasemenea nu se pomeneşte de săbii sau de suliţe, care nu se întrebuinţau de dânşii sau de cei dimprejurul lor. Israiliţii, adevărat, procurară o însem= nată provizie dela vrăşmaşii lor după reuşita bătălie dela iezerul Aven; dar arma aceasta iară a fost luată dela dânşii de filisteni, când fericirea iar îşi întoarse faţa spre ei. Aceeaşi soartă ajunse şi prada, pe care o dobândise dela amoniţii înfrânţi. La filisteni se vede că era obiceiul de a cutriera în anumit timp ţările cuce= rite de ei, să perceapă tributul, să adune armele, să jăfuiască sa= tele şi să ridice monumente î amintirea victoriilor lor în d ferite locuri. In timpul descr ei nu numai lipsau pe israili de orce mijloace de luptă : de apărare, ci, precum aceasl se întâmpla şi mai înaint duceau cu sine ferarii şi făur torii de arme, aşa că scriitor biblic, vorbind despre ace: timp, declară deadreptul, c în acest timp „ferari nu era în tot pământul făgăduinţii; căci filistenii se temeau, ca nu cumva evreii să=şi facă săbii sau suliţe" (1 Reg. XIII, 19). Lucrurile ajunseră până acolo, că chiar pentru dregerea uneltelor lor agricole, a plu= gurilor lor, a secerilor, coaselor şi topoarelor, israiliţii trebuiau să se adreseze la cele mai apropiate aşezări filistene, şi aceasta se

prezenta lucru așa de greu și înjositor, încât mulți dintr'înșii preferau să-și lese uneltele lor netocmite, decât să se ducă pentru acest lucru la filisteni. In vederea tuturor acestora, numai puțini din israiliți puteau să aibă armătură complectă și în tot cazul să poată fi în stare să se apere. Se prea poate, că israiliții aveau arcuri și săgeți, în întrebuințarea cărora erau renumiți, iar veniaminiții puteau fi înarmați cu praștii, lovind cu îndemânare și prin asta erau vestiți în tot poporul. Dar asemenea armă a lor putea să aibă puțină însemnătate contra ostașilor apărați cu peptare, cu coifuri și cu scuturi metalice, așa că ei puteau să aibă puțină nădejde de a lupta cu izbândă contra adversarilor lor și din această causă erau nevoiți să ocupe numai o situație de apărare și, cu conștiința neputinței lor, și să privească cum poporul este supus la jaf și la tot felul de înjosiri și de împilări.

Văzând neputința totală a israiliților de a se împotrivi incursiunii lor, filistenii înaintară încă și mai mult și au trecut din tabăra lor dela Mihmas pe o înălțime întrucâtva aproape de Ghiva, așa ca lor să le fie mai îndemână de a împedeca pe israiliți, dacă ei s'ar fi gândit să facă oarecare mișcare de înaintare. Lagărul filistenilor, după descrierea lui I. Flavie [1]), care cunoștea, bine această localitate, a fost așezat pe un deal foarte prăpăstios, care avea trei piscuri. Oștirea lor acolo era aproape dejurîmprejur înconjurată de stânci. „Tocmai o asemenea fortăreață, zice un nou cercetător, anume locotenentul Conder [2]), se află spre răsărit de Mihmas, și ea până astăzi se numește la sătenii localnici fortăreață." Ea prezintă „o culme de munte, care se ridică sub formă de trei piscuri și se termină prin o lungă și îngustă colină. Pe această colină într'un loc, ce are forma unei șele sau tarnițe, este așezat Mihmasul. In fața acestei fortărețe naturale spre sud se află o stâncă de aceeași înălțime, ce se pare inaccesibilă; cu un cuvânt, localitatea corespunde în tocmai acelei descrieri, pe care o dă istorisitorul biblic, zicând, că aicea „era o stâncă ascuțită de o parte și altă stâncă de ceea parte" (1 Reg. XVI, 4). Stânca sudică se numea Sene, iar cea nordică Beteț, adecă strălucitoarea. Valea, pe care o descrie locotenentul Conder merge aproape direct spre răsărit, și astfel partea sudică a ei aproape în permanență se află în umbră toată ziua. Isbitor și pitoresc e contrastul dintre această culoare întunecată până la răceală a laturei sudice și dintre nuanța roșcată sau surie a stâncii

1) Antiq. VI, 6, 2.
2) Tent. Work. II, 112.

nordice, încoronată cu pături de ceață suprapuse și de o albeață orbitoare. Pentru a supraveghea mișcările filistenilor, Saul a ocupat vârful nordic al dealului Ghiva[1]), unde sub un măr granat, ce e în Migron, ridică sulița sa în semn al comandei sale. De aicea el urmărea cu mare luare aminte mișcările inamicului și fiind prea slab, ca să înceapă mișcarea de avansare, aștepta ocaziune mai favorabilă. Dar în armata sa era un om viteaz care nu putea să suporte răbdător o asemenea inactivitate, și nerăbdarea lui creștea pe fiecare zi. Acesta era viteazul Ionatan. El nu putu mai mult să suporte, ca trufașul inamic să se laude cu superioritatea sa, și însuflețit de patriotism și de amintirile naționale despre isprăvile vechilor judecători Ghedeon, Otoniil și Samson, el se hotărî să încerce să le aducă vreo lovitură disperată dușmanilor, sau, în caz de nereușită a sa, să piară. El nu comunică nimic tatălui său despre intențiunile sale; nu ceru nici măcar sfatul arhiereului Ahia (strănepotul lui Elie), care se afla în oștire cu urimul și tumimul, ci direct, bizuindu-se pe ajutorul lui Dumnezeu și pe bărbăția sa proprie, întreprinse unul din cele mai îndrăsnețe acte, cunoscute în vechime.

Privind la israiliți, ca la o adunătură de oameni fricoși, nedisciplinați și lipsiți de armamentul trebuitor, de care nu aveau la ce se teme, filistenii firește nu țineau straja cu destulă severitate și erau puțin pregătiți de opunere vreunui atac oarecare. Ionatan vedea aceasta din înalta sa poziție dela Ghiva și se hotărî să se folosească de aceasta. El comunică despre intențiunea sa armașului său, unui tânăr însuflețit de aceiași bărbăție și inspirat de aceeași credință în ajutorul dumnezeesc, ca și însuși Ionatan. Fără nici o pregătire mai amărunțită, Ionatan se adresă direct armașului său, zicând: „hai să trecem la detașamentul acestor netăiați împrejur; poate că Domnul ne va ajuta; căci pentru Domnul nu e greu să mântuiască prin mulți sau prin puțini“. Armașul conveni imediat să ia parte la această întreprindere cu stăpânul său și să împărtășască primejdia, ce putea să-i amenințe. Dar înainte de a

---

1) Trebue să avem în vedere, că în text se produce necontenit o confuzie între Ghiva lui Veniamin, Ghiva lui Saul și simplu Ghiva (sau Gheva). Cei șaptezeci de traducători în acest loc citesc: „la capătul dealului“, luând acest cuvânt în sens adiectival. Ei, evident, n'au înțeles aicea propriu orașul lui Saul. In genere e improbabil, ca regele să fi lăsat pe Ionatan în Ghiva, iar el să se fi retras cu forțele principale în Ghiva lui Saul; și Mihmasul nu se putea vedea din ultimul loc, pe când dela Ghiva el se desparte numai de spațiul văei, așa că tot ce se petrecea acolo putea fi văzut limpede din lagărul lui Israil. Distanța între Ghiva lui Saul până la Mihmas (ei erau despărțiți prin multe văi stâncoase) era prea mare, ca Saul să poată sosi la vreme pentru darea ajutorului trebuitor lui Ionatan în această întreprindere îndrăsneață.

păşi la lucru, Ionatan, după obiceiul veacului său şi al ţării, dori să primească binecuvântarea lui Dumnezeu la această faptă contra vrăşmaşilor adevăratei religii. Asemenea slugii lui Avraam, Eleezer din Damasc, când el a plecat să-şi îndeplinească însărcinarea sa referitoare la aranjarea căsătoriei lui Isaac (Fac. XXIV), sau asemenea lui Ghedeon, care a dorit să primească adeverinţă, că Dumnezeu în adevăr vrea să mântuiască pe Israil cu mâna sa (Jud. VI), Ionatan, pe lângă deplina sa încredere în Providenţă, voi deasemenea să primească vreun semn oarecare hotăritor pentru sfinţirea actului său. Asemenea dorinţă răsărea din puternica convingere, că Israil era poporul lui Dumnezeu, şi că, întreprinzând lupta cu duşmanii adevăratei religii, orce om considera ca lucrul cel mai bun, să ceară la asta îngăduirea lui Dumnezeu. Ca semn al acestei adeverinţe a îngăduirei lui Dumnezeu ei îşi aleseră următoarea experienţă. Ionatan cu armaşul său trebuiau să treacă pe partea filisteană a văii, şi când filistenii îi vor vedea, atunci trebuiau să observe, ce cuvinte vor spune ei întâiu. Dacă filistenii vor zice: „Opriţi-vă până vom veni noi la voi", atunci aceasta va servi de semn nereuşitei întreprinderi, şi atunci planul nostru trebue lăsat fără urmare; dacă însă filistenii vor zice: „ridicaţi-vă la noi", atunci acesta va fi semnul adevărat al izbânzii şi că Domnul va da pe vrăşmaş în mânile lor. Şi iată, astfel viteazul Ionatan împreună cu armaşul său au plecat la proba primejdioasă. Pogorându-se de pe povârnişul imponcişat al stâncilor Sen, ei sosiră în vale şi trecând peste ea, începură să se ridice pe stânca opusă Beţeţ, şi după aceea au stat să aştepte realizarea semnului. El fusese ales nu fără iscusinţă militară. Dacă filistenii le-ar striga aşteptaţi, până ce vom veni, apoi aceasta ar însemna să fie prudenţi, să urmărească atent la toate cele dimprjur şi asupra lor nu se poate înainta fără pedeapsă; iar dacă ei le vor zice să se ridice la tabăra lor, apoi asta va fi dovada că sunt siguri că ei sunt fără grijă şi se referă cu nepăsare către israiliţi, ca să întreprindă vreun atac. Era disdedimineaţă şi filistenii în fine observară pe aceşti doi ostaşi singuratici, care trecuseră peste vale şi plecaseră direct spre tabăra duşmană. Poate ei se ridicaseră o distanţă oarecare chiar pe povârniş, înainte ca filistenii să-i fi zărit. Observându-i însă, filistenii strigară ironic: „iată evreii ies din văgăunile, în care s'au ascuns", şi după aceea adause: „suiţi-vă la noi, că avem să vă spunem ceva". Filistenii de bună seamă voiau să-şi exprime bătaia lor de joc asupra acestor nebuni şi asupra oştirii

israilite. Dar pentru Ionatan această chemare fu semnul dorit pentru intreprindere, și el zise imediat armașului său: „Vino după mine, căci Domnul i=a dat în mânile lui Israil. Ionatan și armașul său trebuiau să se cățăre pe marea stâncă, și filistenii foarte ușor ar fi putut să=i nimicească, aruncând asupra lor de sus blocuri de piatră; dar ei se raportară către dânșii numai cu un dispreț mărinimos și cu curiozitate priveau, ce vor face mai departe. Și iată, astfel tinerii voinici se urcară fără pedică pe stâncă și se înfățișară înaintea vrășmașilor lor, înarmați cu arcuri uci=gătoare. După mărturia lui I. Flavie [1]), îndată ce primiră răspuns favorabil dela inamic, Ionatan cu armașul său au dispărut din ochii filistenilor și ocoliră împrejur pe ceiaparte a stâncii, care era lăsată fără pază. Cățărându=se pe dânsa, ei intrară în lagăr pe partea opusă și găsiră pe filisteni dormind în închipuita siguranță. Oricum însă ar fi fost, vitejii ostași se urcară la înălțimea taberei filistene cu o îndrăsneală uimitoare, se aruncară asupra dușmanilor și începură să=i lovească cu sulițele, cu praștiile și cu pietre. Armașul fu ajutător foarte vrednic stăpânului său. Filistenii nedumeriți de acest atac neașteptat, arătară numai o foarte mică împotrivire, și în câteva minute, ca la vreo 20 de trupuri de ale vrășmașilor fură mărturia puterei atacului și a vitejiei israiliților. O asemenea îndrăsneală ne mai pomenită imediat răspândi panica printre filisteni; ei nu=și putură nici închipui, că doi oameni fără nici un ajutor, îndrăsnise să facă atac asupra unei garnizoane întregi; ei fără să vrea se gândiră, că acești doi ostași erau nu=mai săgetătorii unei întregi oștiri și, deaceea, ne mai arătând mai mult împotrivire, fugiră în învălmășeală în direcția lagărului principal, răspândind groaza și acolo. Panica se întinse și asupra detașamentelor moroderilor, și aceștia de asemenea o luară la fugă. Invălmășeala sporea încă și din pricina amestecului străinilor din armata filistenilor, așa că pe lângă groaza ce=i cuprinsese, ei încetară să se deosebească unul de altul de dușman, și se dedară la nimicire unul pe altul. „Și se produse groază în tabără, în câmp și în tot poporul; detașamentele dinainte și ceice pustiau țara fură cuprinși de tremur (și nu se puteau lupta); se cutremură tot pământul, și fu groază mare dela Domnul" Străjile oștirilor lui Saul din Ghiva putură să vadă limpede, ce se petrecea în Mihmas, ba chiar puteau întrucâtva să audă răcnetele celor ce se luptau. Cu extremă mirare ei vedeau semnele luptei în

---

1) Antq. VI, 6, 7.

lagărul duşman, lucirea armelor şi mişcările învălmăşite a mulţimilor în desordine înainte şi înapoi, şi imediat se comunică lui Saul despre acest straniu eveniment. Văzând imediat, că aicea e vorba de vreo ispravă a propriilor săi ostaşi, regele porunci să se facă îndată strigarea (adecă apelul nominal) al ostaşilor săi şi s'a descoperit absenţa lui Ionatan şi a armaşului său. Atunci se văzu nevoia de a păşi la acţiune. Saul imediat dispuse, ca arhiereul Ahia să aducă sicriul legii şi prin prezenţa lui să întărească pe ostaşii săi. In toată oştirea israilită răsună strigătul de încurajare şi ea se mişcă împotriva vrăjmaşului. Duşmanul însă acum deja nu mai putea să facă vreo mişcare de împotrivire. In lagărul lui se produsese o tulburare înfricoşătoare: filistenii şi aliaţii lor se măcelărise unii pe alţii, aşa că israiliţilor nu le rămăsese decât să aplice lovitura de graţie înfricoşatului lor vrăşmaş. Afară de asta, israiliţii primiră încă şi o întărire neaşteptată. Poate unii din aliaţi, care serveau pe filisteni, se folosiră de acest prilej, ca să întoarcă armele lor contra înseşi filistenilor; în tot cazul e neîndoelnic, că mulţi din israiliţi, care slujiseră deasemenea în calitate de robi la filisteni, trecură făţiş de partea compatrioţilor lor, şi prin asta aruncară încă în şi mai mare turburare pe filisteni şi oştirea lor. Vestea despre acest eveniment se răspândi repede pretutindenea; sătenii, care la apropierea filistenilor fugiseră pe la casele lor şi prin văgăunile munţilor, acum eşiră din locurile lor de refugiu şi se alipiră la oştirea victorioasă. In învălmăşala desordonată, duşmanul fugea pe vale, pelângă Bet-Aven, şi pustiul Iur spre răsărit de Betel; neoprindu-se nici acolo, el se întoarse spre apus, la început către Betoronul de sus, apoi pe un povârniş înponcişat, către Betoronul de jos, în scopul de a ajunge în ţara lor pe valea Aialonului. Aceastâ vale largă şi frumoasă, merge în direcţia nord-vest prin o adunătură de dealuri şi după aceea îndreptându-se către sud-vest pe marele şes apusean. Inseşi Aialonul, restul căruia se prezintă astăzi în satul Ialo, stătea pe coasta unui deal lung, înconjurat la sud de o vale. Anume pe această văgăună jalnicile resturi ale filistenilor, cu desăvârşire căzute cu duhul, suferind de rane şi obosală, din pricina fugei pe o distanţă de treizeci de chilometri pe un teren petros



Bet-Aven.

și hopuros, ajunseră în fine în propriul lor pământ, perâznd armele, toate comorile jăfuite și proviziile.

Astfel, cum Domnul izbăvise cândva pe israiliți la Marea Roșie, așa îi mântui și acum din mânile vrășmașilor lor, și le dărui o mare victorie, în timpul căria periră 60.000 de filisteni [1]). Dar se întâmplă o împrejurare, care făcu această biruință mai puțin complectă, decât ar fi putut să fie ea. Oștirea israiliților, întărită cu revărsarea sătenilor și a israiliților din Filistia au ajuns pânăla 10.000 de oameni, și Saul, voind să se foloșască de acest număr mare, și deasemenea să grăbească urmărirea vrășmașului, în chip neînțelepțesc luă dela poporul său jurământ, că nu va gusta hrană până seara. Evident, Saul fu așa de preocupat de ideea de răzbunare pentru îndelungatele jigniri, pricinuite de filisteni lui și autorității regale a sale, că el a uitat neputința omenească a ostașilor săi și hotarele răbdărei omenești, și amenință cu pedapsa cu moarte pe tot cel ce până la sfârșitul zilei va curma lucrul ostășesc pentru odihnă sau întărire. Urmările acestui vot neînțelept se manifestară în slăbiciunea și neplăcerea următorilor săi, care, din cauza extremei epuizări, nu fură în stare să continue urmarea cu răbdarea cuvenită. Drumul lor mergea prin pădure, unde se afla din belșug miere, de oarece albinele sălbatece își fac fagurii lor prin stânci și prin scorburile arborilor, și adesa este așa de multă miere, că ea, mai ales sub influența arșiței zilei se scurge din faguri și cade pe pământ. Hanaanul, cum știm, în care curge lapte și miere, și călătorii povestesc, că și astăzi în locurile cele mai îndămânoase se întâlnesc acolo roi enormi de albine [2]). Iudeii iubesc foarte mult mierea și-o întrebuințau în măsură mare în loc de hrană. Dar in cazul de față nimenea n'ar fi îndrăsnit să se atingă de dânsa de teama violării jurământului primit. Intre altele Ionatan nu era în timpul acela, când tatăl său a luat dela popor acest jurământ neînțelepțesc, și el n'a auzit nimica de dânsul. Deaceea ajungând în pădure și văzând înaintea sa mijlocul de întărire, el, „întinse vârful toiagului, care era în mâna sa, îl mui în fagure de miere și-l întoarse cu mâna spre gura sa, și s'au luminat ochii lui". Dar unul din însoțitorii săi, văzând ce a făcut el, și turburându-se la ideea, că fiul regelui a violat jurământul obștesc, îi observă aceasta, zicând: „Tatăl tău a jurat poporul, zicând: blestemat să fie celce astăzi va gusta

1) I. Flavie, Antiq. VI, 6, 6.

2) Așa mărturisește despre asta Tristram, în scrierea sa „Istoria naturală a Bibliei". Vezi deasemenea „Istoria biblică", I, 975.

hrană; din această pricină poporul s'a epuizat". Auzind aceasta, Ionatan, judecând după sine despre obosala generală a oștirii, exprimă o extremă indignare și zise: „A turburat tatăl meu țara; priviți, mie mi s'au luminat ochii, când am gustat puțină miere de aceasta. Dacă ar fi mâncat astăzi poporul din prada, pe care a găsit=o la vrășmașii săi, oare n'ar fi fost înfrângerea mai mare?" Urmărirea s'a urmat toată ziua, trecând din oraș în oraș și, cum am văzut, am ajuns în valea Aialon, care e destul de departe de Mihmas. Insfârșit, obosala extremă a oștirii a lipsit=o de putința de urmărirea mai departe a filistenilor, deși aceștí din urmă, ca să=și înlesnească fuga, au aruncat pe cale toate depozitele de provizie și vitele ce le aveau cu dânșii. Și când soarele a asfințit, și votul și=a pierdut puterea sa, atunci poporul, obosit peste măsură de foame, s'a aruncat cu lăcomie asupra acestei prăzi, la oi, boi și viței. Lăsați de filisteni, și neobservând cerințele legii, își satisfăcu cu lăcomie apetitul său pentru hrana animală, chiar nici supu=nându=o pregătirei cuvenite. Deoarece sângele se considera viața și tainic sta în legătură cu ritualul curățirei, apoi legea dădea ordonanțe strașnic de severe relativ de tăierea animalelor pentru hrană. Fiecare animal se considera un fel de jertfă de pace, și ridicarea vieții lui era oarecum un act de jertfă. Ucizindu=l, după lege, trebuia cu o băgare de samă extremă prin tăierea gâtului cu un cuțit ascuțit, fără rupere, sângele nici într'un caz nu trebuia mâncat, ci el trebuea să curgă jos pe pământ, și apoi să se aco=pere cu pământ (Lev. III, 17; VII, 26; XVII, 10; Deut. XII, 6, 23). In foamea sa neobișnuită, poporul a greșit mai mult decât într'o singură privință. El n'a așteptat până ce s'a scurs cu totul sângele din trup și tăind animalul, cu lăcomie a apucat bucățile de carne și le=a mâncat cu sânge cu totul, pe când legea spune direct: „cine va mânca sânge, sufletul acela se va nimici din poporul său". Unii erau atât de flămânzi, că neașteptând pregă=tirea cuvenită a cărnii, o mâncară chiar crudă. Israiliții au violat pelângă aceasta și altă hotărîre mult mai însemnată, și anume pentru a susținea delicateța simțului și a inspira înălțimea rapor=tului între părinte și copilași. In contra hotărîrei legei, care oprea de a tăia vaca și vițelul ei în una și aceeași zi (Lev. XXIII, 28), ei în lăcomia lor necruțătoare, au tăiat și pe unele și pe ceilalți. Aceste violări ale legii n'au putut să treacă fără mustrarea cuve=nită. Unii dintre leviți, care însoțeau armata, au venit și au raportat lui Saul toate cele intâmplate, și el, deși însuși era autorul acestei crime, din pricina nechibzuitei oprelişti date de dânsul, imediat

de a se folosi de turmele răpite era de nebiruit, din care pricină ei, cu îngăduința lui Saul, s'au folosit de cele mai bune oi, boi și mei, justificându-se cu ideea, că blestemul a fost suficient împlinit prin nimicirea oamenilor și a tot ceeace s'a părut mai mult sau mai puțin netrebnic în turme. Dar procedând astfel, ei călcară porunca directă a lui Dumnezeu. A lăsa și a-ți însuși ceea ce era menit nimicirei totale, însemna a viola datoria sfântă și oarecum a priva pe Dumnezeu de ceea ce după drept aparținea Lui.

Despre o asemenea violare a poruncii de către Saul i s'a descoperit lui Samuil, care se afla în casa sa din Rama. El primi comunicare de sus, care-i spunea, că Saul s'a abătut de la calea de urmat Domnului, că el tinde să fie independent de voința dumnezeească, și a început să lucreze în calitate de autocrat absolut al poporului israilit. Și pelângă acestea glasul dumnezeesc a mai adăugat: „îmi pare rău, că am pus pe Saul rege; căci el s'a abătut dela mine și cuvintele mele nu le-a împlinit". Aceasta a fost extraordinar de tristă comunicare pentru bătrânul proroc. El nu numai se întristă din pricina nevredniciei aceluia, pe care el l-a iubit așa de mult, dar împreună cu asta se și indignă, că independența sa întru satisfacerea dorinții poporului și abnegațiunea sa de bună voe au dus la rezultate așa de triste. Saul era om, ales sub conducerea sa, uns solemn și public de el în slujba poporului, om, care a fost, se poate spune, ales de Dumnezeu, și anume el cu atâta ușurătate a violat vădit și pozitiv porunca, ne arătând în sine nici evlavia, nici ascultarea, cu care el trebuia să slujască de model pentru popor? Mai periculos și mai trist decât toate a fost aceea, că asemenea împrejurare a putut da vrășmașilor poporului israilit motiv de hulire a Dumnezeului lui Israil. Cu adevărat prorocul a putut să se întristeze, văzând roade atât de mizerabile ale tuturor ostenelelor sale și poate ruina totală a prevederilor chiar ale lui Iehova. Dar asemenea sentiment nu trebuia să ducă pe proroc la uitarea totală a datoriei sale. In cursul întregei nopți, până chiar în revărsatul zorilor, Samuil se rugă Domnului pentru regele rătăcit, rugând ca el să fie adus la calea po-



Berbece de Palestina

căinței și să primească din nou acea milă, de care el acum se lipsise. Dar totul a fost zadarnic. In inima lui Saul nu era nici cel mai mic gând de pocăință; prosperitatea și puterea împetrise inima sa și întărise într'însul simțul mândrei neatârnări, așa că pentru dânsul nu putea fi ertare. Samuil primise prezicerea despre soarta, ce avea să ajungă pe Saul, și el trebuia să o facă cunoscută rătăcitului rege. Saul între altele se întorsese din expediție, aducând cu sine bogata sa pradă. Pentru o proslăvire cât mai mare a biruinței sale, el plecă la Carmil (astăzi Curmul), unde și-a ridicat sieși monument, pe care a fost pusă inscripția despre biruința asupra amaleciților. Asemenea monumente erau în obiceiu la regii orientali, și mai ales a devenit vestit monumentul Moabit, ridicat în Divon Mesoa, cu inscripția: De regele moabit în amintirea succesului reușitei răscoalei sale contra israiliților. Tot astfel de monumente se întâlnesc și în Egipt. Prăznuind astfel triumful său, Saul plecă la Galgala, care se afla la 22 chilometri dela Rama, și anume acolo se duse la dânsul Samuil. Când el sosi acolo și se anunță la rege, atunci acesta din urmă eși întru întimpinarea lui și-l salută cu obicinuitele cuvinte respectuoase: „Binecuvântat ești tu la Domnul!" După aceea, sau în scopul de a preveni obiecțiunea contra violării nu demult de către dânsul a poruncii Domnului, sau fiind atât de orbit de părerea despre sine, că nu-și vedea greșala sa, Saul liniștit și mulțămit de sine declară lui Samuil, ca și cum ar fi așteptat parecă felicitări și aprobări din partea proorocului: „Eu am împlinit cuvântul Domnului". In parte aceasta era adevărat, dar nu în totul. El îndeplinise acest lucru, numai întru atâta, cât i-a fost plăcut lui însuși, și nu înplinise în acea formă, cum îi fusese poruncit. Asemenea declarație se combătuse deja de glasul animalelor, care nu fusese supuse nimicirii și se aflau în tabără. Din această pricină, bătrânul proroc, cu o ironie tristă, îl întrebă: „dar ce sberăt de oi vine la urechile mele, și muget de boi aud eu?" Saul nu putu să evite această întrebare directă; animalele acestea fusese aduse dela amaleciți și alcătuiau o parte de pradă menită la nimicire; el trebui să recunoască vina sa, dar aruncă vina în realitate asupra oștirii sale. Aceasta ar fi stăruit la păstrarea celor mai bune din turme; dar toate acestea ar fi fost făcute cu cele mai bune intențiuni, anume ca să fie aduse jertfă Domnului, Căruia Samuil îi slujea așa de înflăcărat și Care (făcu oarecum aluzie Saul) e prea pretențios în cerințele Sale. El a făcut tot, ce se putea cere rațional: „Celelalte însă, zise el, le-am nimicit". In toată această

explicațiune apărea foarte limpede fățărnicia și tonul josnic moral. Asemenea justificare indica decăderea tristă a credinței și evlaviei unsului lui Dumnezeu. Poporul totdeauna s'a supus lui fără nici o împotrivire. Cât de ușor ar fi putut el să se folosească de autoritatea sa, ca să potolească într'înșii dorința de a viola aspra poruncă? A arunca vina propriei sale lăcomii și neascultări asupra supușilor săi, era un lucru nedemn de un rege, josnic și mincinos. Samuil în urma acestora nu voi să asculte mai mult. El avea să-i comunice osânda, acea osândă, pentru schimbarea căria el se rugase o noapte întreagă, și aceste scuze prefăcute, spre durerea lui, îi arătase, cum devenise de necesară aducerea la îndeplinire a acestei osânde. „Așteaptă, esclamă Samuil, eu am să-ți spun, ce mi-a spus mie Domnul astă noapte". Și când Saul răspunse cu aroganță lui Samuil: „Vorbește!" Atunci Samuil se adresă lui cu cuvintele: „Nu erai tu oare mic în ochii tăi, când ai devenit capul triburilor lui Israil și când Domnul te-a uns de rege peste Israil?" Amintind astfel lui Saul, cum el din nimica a fost ridicat la înalta vrednicie regală, și că chiar în puterea acestei înălțări, el ar fi trebuit necontenit să arate ascultare de voința lui Dumnezeu, Samuil după aceea trecu la lămurirea acelei mari greșale, pe care el a săvârșit-o acum. Lui i s'a poruncit să supună distrugerei pe amaleciți, dușmănia cărora contra poporului israilit și necredința cărora față de Dumnezeu îi osândiseră la peire totală. „Pentruce dară tu n'ai ascultat glasul Domnului și te-ai aruncat la pradă, și ai făcut rău în ochii Domnului?" Dar chiar și după această lămurire, Saul nu recunoscu încă vinovăția sa. Sau poate el știa puțin despre importanța legii, pe care o călcase, sau voia să arate, că el, ca rege, nu are pe nimeni mai presus de sine și poate îndeplini trebile sale fără nici o inspirație de dinafară. Dar el iarăși repetă scuza sa anterioară, evident, ne dând atențiune osândirii, care cădea la felul activității sale din partea văzătorului de inimi, și dorind numai a se justifica pe sine înaintea lui Samuil: „Eu am ascultat glasul Domnului, răspunse Saul, și am plecat la drum, unde m'a trimis Domnul și am adus pe Agag, regele amaleciților, iar pe Amalic l-am nimicit". Adevărat, că poporul a lăsat câte ceva pentru sine din prăzi, și din oi și boi a luat ce era mai bun din cele blestemate, dar toate acestea sunt făcute pentru aceea, ca să se aducă jertfă Domnului Dumnezeu. Văzând până la ce grad Saul rămâne îndărătnic în justificarea sa, Samuil nu-l mai ascultă mai departe. El întrerupse această cuvântare de justificare prin vestirea acelei înalte priviri, care în urmă stăruitor

și permanent au propoveduit-o prorocii și care a proveduit-o însuși Mântuitorul, și anume, că ritualele externe și aducerile de jertfe nu sunt atât de plăcute Domnului, ca ascultarea de glasul Lui. Agitatul proroc a fost cuprins în indignarea sa de duhul unei entuziaste prorocii și a rostit o cuvântare de înaltă poezie, care ne arată toată înălțimea vederilor sale religioase, și cât de jos era Saul din punct de vedere religios-moral:

„Se poate oare, ca arderile de tot și jertfele
Să fie tot așa de plăcute Domnului,
Ca ascultarea de glasul Domnului?
Ascultarea e mai bună decât jertfa,
Și supunerea mai bună decât grăsimea de berbece.
Căci nesupunerea este tot așa păcat, ca vrăjitoria,
Și blestemul e ca și închinarea la idoli.
Pentru că tu ai lepădat cuvântul Domnului
Și Domnul te-a lepădat pe tine,
Ca tu să nu mai fii rege peste Israil".
(1 Regi, XV, 22—23).

Această sentință solemnă izbi pe Saul și-l umplu de groază. Se putea oare ca el în adevăr să aparțină aceleiași categorii cu idololatrii și cu oamenii ce se ocupă cu vrăjitoria? Și se putea oare ca acea autoritate, cu care el era deja așa de deprins și prin care adusese atâta folos poporului, să fie luată dela dânsul? Orcât ar fi căzut el moralmente, totuși nu putea fără zguduire să suporte această sentință. El se cutremură la cuvintele prorocului și în extremă agitație exclamă lui Samuil: „Am greșit; că am călcat porunca Domnului și cuvântul tău". In cuvintele acestea răsuna pocăință, dar în realitate o astfel de pocăință nu era în inimă. Saul era turburat de întorsătura lucrurilor, temându-se că pe el îl amenința perderea autorității, dar chiar și recunoscând vinovăția sa, el se silește oarecum să îndulcească și s'o micșoreze, declarând chiar aicea, că el la săvârșirea acestui act n'a lucrat liber și se temea de popor, dorințelor căruia el a cedat. Dar asemenea scuză descoperea încă și mai mult netrebnicia sa pentru ocuparea poziției ce avea. El trebuea să întrebuințeze autoritatea sa pentru potolirea unor asemenea dorințe ilegale. El trebuea să servească ca pildă de ascultare de legea lui Dumnezeu și să o susțină cu toate puterile sale. In ce chip a putut el să ocupe situația de rege în mijlocul poporului ales, când popularitatea sa a pus-o mai presus de datorie? El, evident, n'a simțit încă nici un fel de căință pentru păcatul său și-i părea rău numai de

urmările lui, atât prezente cât și viitoare. Saul văzu, că această ruptură pe față dintre el și dintre bătrânul și mult respectatul proroc a micșorat autoritatea sa și-i va aduce vătămare ireparabilă; deaceea el rugă pe Samuil să nu-l părăsască în acest moment primejdios. Se pare, că temându-se mai mult de slujitorul lui Iehova, decât de însuși Iehova, el se adreșă către Samuil cu rugămintea: „Acum însă ridică de pe mine păcatul meu și întoarce-te cu mine, ca să mă închin Domnului Dumnezeului tău". Dar Samuil rămase mut la rugămintea lui și-i răspunse: „Nu mă voi întoarce eu cu tine, căci tu ai lepădat cuvântul Domnului, și Domnul te-a lepădat pe tine, ca tu să nu mai fii rege peste Israil". Spunând asta, Samuil se întoarse dela rege, ca să se depărteze de dânsul. Dar Saul, dorind să capete dela dânsul ertare, îl ținu așa de tare, încât îi rupse chiar marginea hainei lui, la care lucru Samuil adaose: „Cum mi-ai rupt tu marginea hainei mele, așa a rupt acum Domnul regatul lui Israil dela tine și-l va da aproapelui tău, celui mai bun decât tine". Saul fusese vestit deja mai înainte de dreptul de a transmite tronul urmașilor săi. Acum însă el își pierdu și propriul său drept. Samuil nu știa încă cine anume e acea persoană, care trebuia să urmeze lui Saul și deaceea întrebuință numirea comună de „aproapele"; dar acest „aproapele" va fi mult mai ascultător decât Saul și, adeverind aceste cuvinte, adaose: „și nu va spune neadevăr și nu se va căi credinciosul lui Israil, căci El nu e om". Intențiunea lui Dumnezeu rămâne neschimbată. Alegerea lui Saul și durata domniei lui a fost condițională; lepădarea lui a fost necondiționată și definitivă.

Totuși, cu toată irevocabilitatea acestei condamnări, Samuil la sfârșit cedă la cererea stăruitoare a lui Saul și conveni să ascundă de ochii poporului ruptura produsă între dânșii, rămânând să asiste la jertfa solemnă. Prorocul n'a avut în vedere să creieze anarhia și să-și întoarcă cu totul fața sa de la rege, înainte de a fi designat succesorul lui. El văzu, că a înlătura cu totul ruga lui Saul și a umili astfel pe monarh în ochii poporului său, ar fi însemnat a da o nouă putere nemulțămirei existente întrucâtva și a arăta susținere acelui antagonism, care deja se observase contra lui Saul. Anume de aceea Samuil părăsi intențiunea sa și luă parte la slujba solemnă împreună cu Saul. Dar el a trebuit să împlinească încă o datorie înainte de a părăsi această adunare. El a trebuit să arate, că, asistând la această slujbă, el în tot cazul prin înseși aceasta a dovedit că nu aprobă violarea dumnezeeștii porunci, și a trebuit să dovedească aceasta printr'un act, care ar

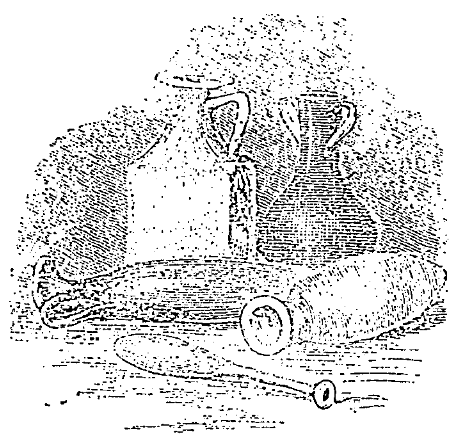
fi arătat pozitiv tuturor marea importanță a întreg lucrului acestuia. Agag, necredinciosul rege a unui popor necredincios trebuia să fie dat morții. Saul, după miloserdia sa rău chibzuită, i-a păstrat viața; dar el nu trebuea să trăiască. Samuil acum porunci să-l aducă la sine. Agag a fost adus, legat de mâni și de picioare, și când el a fost pus în prezența regelui și a asprului proroc, atunci, deși Agag știa, că asemenea mare sărbătoare națională se săvârșa în cinstea victoriei, și deaceea după toată probabilitatea la prăznuire va fi adusă ca jertfă și propria lui viață, totuși el nu părăsise încă toată nădejdea de mântuire și cu oarecare convingere observă: „negreșit, amărăciunea morții a trecut!" Dar el se înșelă. Samuil îi răspunse: „Precum sabia ta pe femei le-a lipsit de copii, așa mama ta, care e între femei, să fie lipsită de fiu". Și zicând aceasta, cu mâna sa proprie tăi pe Agag. Asemenea procedeu din partea prorocului se pare atât de contrazicător noilor concepții și necorespunzător caracterului și datoriei de proroc, încât mulți presupun, că Samuil pur și simplu a dat ordin să fie torturat Agag, și tortura a fost săvârșită de alții. Dar literal în text nu există nimic, ce ar confirma asemenea părere, și noi nu avem dreptul să introducem în cronica sfântă interpretări, care se întemeiază numai pe părerile noastre. Din tot ceeace se comunică despre acest eveniment, vedem, că Samuil, mișcat și agitat de toate împrejurările faptului și pentru un timp înzestrat cu o putere neobișnuită, a ucis pe Agag cu propria sa mână. Astfel a adus el la îndeplinire blestemul, făcu ceeace nu executase regele și îndepărtă dela popor vina, ce o atrăsese Saul prin călcarea jurământului. Astfel dădu el pilda necesară acelui veac aspru, pilda de ascultare neînduplecată de poruncile lui Dumnezeu, și pentru toate timpurile a lăsat lecție, că lucrul Domnului trebue să fie săvârșit deplin și nici un gând propriu nu trebue să influențeze spre micșorarea sau mărginirea a îndeplinirii trebuitoare a poruncilor Lui.

Restabilind astfel drepturile lui Iehova, Samuil se despărți de Saul și se întoarse la Rama, lăsând trebile statului și consacrându-se esclusiv educației tinerilor proroci și cetățeni, și zidind prosperitatea națională pe temelii mai solide decât iubirea poporului și capriciul regesc. Raporturile anterioare dintre el și rege a fost definitiv rupte. Saul nu mai era rege teocratic, căruia prorocul să-i mai comunice cuvântul Domnului și care ar trăi și ar lucra sub manoducerea lui. Saul tot rămase în realitate rege, dar domnia lui aparținea în întregime lumii acesteea; el se depărtase

mereu de Dumnezeu și acum nu mai avea nicio comuniune cu Dânsul. Cuvintele mustrătoare ale lui Samuil în Galgala îi fusese foarte neplăcute; Saul din acest timp niciodată nu mai căută prilej să se sfătuiască cu Samuil. Deja și înainte în Mihmas el a început lupta, neîntrebând sfatul lui; nu l-a invitat să asiste nici la jertfele solemne de mulțămire în amintirea biruinței asupra amaleciților. Dar Samuil până acum totuși se ținuse aproape de rege, cu toate diferitele greșeli din partea lui. De acum însă însfârșit el fu nevoit să renunțe cu totul la dânsul. Niciodată el n'a mai voit să-l vadă în toată viața sa de după aceea. Adevărat, ei s'au mai întâlnit încă odată unul cu altul în una din școlile prorocești, dar această întâlnire nu intenționată și în timpul ei nu se produse nimic între dânșii. Totuși Samuil n'a uitat niciodată pe Saul. El îl iubea pentru nădejdile ce-i inspirase mai înainte, pentru înaltele lui însușiri nobile, pentru strălucitele lui servicii aduse poporului, și acum se mâhnea pentru căderea lui, cum un părinte se întristează pentru căderea și peirea unui fiu iubit. Poate că el vedea în caracterul său bănuitor și în samavolnicia neînfrânată semnele acelei grozave boli, care a întunecat ultimii ani ai vieții lui Saul, și bunul proroc bătrân se întrista pentru dânsul nu numai ca pentru un rege, care astfel s'a lipsit de tot viitorul său mare, ci și simplu ca pentru un om, viitorul căruia era amenințat de tot felul de încercări.

In ascuns deplângând pe regele atât de nereușit uns de dânsul, Samuil se mâhnea nu numai personal pentru rege, ci și pentru tot poporul său. El nu știa încă, cine va ocupa tronul, și se temea, ca lepădarea actualului rege să nu ducă la slăbirea orcărei autorități în stat și să nu instaureze iară acea desbinare și acea slăbire politică, de care Saul izbăvise pe israiliți. Și iată, din causa acestora, el nu contenea a se adresa cu rugăciune către Dumnezeu pentru o mai bună aranjare a soartei poporului. Ca răspuns la rugăciunea sa, bătrânul proroc auzi glasul lui Dumnezeu, care-l scoase din inactivitatea, în care-l aruncase întristarea și care-i poruncea să meargă și să ungă de succesor al lui Saul cel lepădat. El trebuia să ia un vas cu uleiu sfințit și să plece la Betleem, și acolo să ungă pe unul din fiii lui Iesei, locuitor binecunoscut al acestui oraș. Lui nu i se spusese pe cine anume trebue să ungă, și el trebuia să procedeze în alegerea sa așa, ca toți să vadă, că alegerea aceasta pleacă dela Dumnezeu și că în aceasta nu se amestecă nici un fel de sentimente personale. Betleemul, care se află cam la 18 chilometri departe de Rama, nu era unul din numărul

acelor locuri, care se vizitau de Samuil în timpul călătoriilor sale judecătorești, și familiile ce trăiau într'însul, probabil nu-i erau cunoscute lui, și prin urmare nu cunoștea el nici pe David. Dar solia aceasta era tare primejdioasă. Samuil, negreșit, nu era omul, care să cedeze fricii sau ezitării, când el avea de împlinit voea lui Dumnezeu, și cu toate acestea el nu era străin de o anumită teamă: „Cum să mă duc eu? zise Samuil; Saul va auzi și mă va ucide". Acea gelozie și suspectare, de care erau întunecați ultimii ani ai lui Saul, începuse deja să se manifeste într'însul, și din timpul lepădării căpătase o repede desvoltare. Afară de asta, fiind în realitate încă rege, Saul firește ar fi privit la ungerea altuia în locul său, ca la o faptă de trădare, care, după părerea lui, ar fi putut atrage cu tot dreptul pedeapsa cu moarte, și deși probabil el se raporta cu mare respect către bătrânul proroc, ca să procedeze cu dânsul așa de crud, totuși el ar fi putut să supună libertatea lui la anumite mărginiri, să-l izgonească din țară, sau în genere să supună unei răzbunări sângeroase pe însuși Iesei și familia lui. Teama lui Samuil astfel nu era neîntemeiată, și lui i se spuse, cum ar fi putut el să evite primejdiile și în același timp să-și împlinească cu izbândă misiunea sa. El deja de demult avea obiceiul să viziteze diferite localități în scopul de a aduce jertfe, ceeace față cu starea ne normală a treburilor religioase, când sicriul legii era despărțit de cortul mărturiei, era îngăduit pentru dânsul, ca proroc împuternicit al lui Dumnezeu. Acum lui i se insuflase de sus să se folosească de acest obiceiu, în scopul de a acoperi adevărata lui intenție de ochiul bănuitor al lui Saul. El trebuia să ia o juncă din cireada sa și să plece la Betleem cu arătarea, că el a sosit acolo pentru aducerea de jertfă Domnului. După aceea, el trebuia să cheme pe Iesei și pe fiii lui la praznicul aducerei jertfei, și apoi Dumnezeu să-i arate, cum să procedeze în chestiunea înseși ungerei. Scopul vizitării Betleemului de către Samuil se putea părea astfel, cel puțin în ochii poporului, o treabă simplă de aducerea de jertfă obișnuită. Dacă el va fi și avut vreo altă intențiune, care în genere nu privea în timpul de față poporul, apoi el nu era nicidecum obligat să o descopere. Și iată Samuil, păstrând în adâncul inimii



Vase orientale.

sale taina însărcinărei date lui, plecă la Betleem. Vizita aceasta era extrem de neobișnuită. Prorocul niciodată mai înainte nu venise în acest loc, și bătrânii orașului fură tare mișcați, la vederea procesiunei solemne a prorocului cu junca și cu vasul lung în mână. „Oare pașnică e venirea ta?"—cu neliniște il întrebară bătrânii. Oare nu pentru vreo cercetare oarecare a vreunei crime a venit el la noi? Sau nu cumva se află oare această sosire neașteptată în vreo legătură cu acea ruptură, care, după cum putuseră ei auzi, se produsese între dânsul și rege? Pentru ce anume a ales el pentru vizita sa neinsemnatul lor orășel? Samuil risipi repede nedumeririle lor și arătă, că el a venit pentru aducerea de jertfă, le porunci și lor înseși să se curățe și să se pregătească să asiste la solemnitate și la ospățul ce avea să urmeze. Poftirea asta fu cu deosebire adresată către Iesei, șeful superior al orașului, și către fiii lui. Când jertfa fu adusă, atunci, înainte ca oaspeții invitați să se așeze la ospăț, care avea să se facă ceva mai târziu, Samuil plecă la casa lui Iesei și porunci să se înfățișeze înaintea sa fiii lui, așteptând indicarea lui Dumnezeu asupra aceluia, pe care el trebuia să-l ungă. El, negreșit nu spuse nimic lui Iesei asupra scopului acestei prezentări și procedă în chip tainic, calculat mai curând să stârnească decât să satisfacă curiozitatea. Când el văzu pe fiul lui Iesei, Eliav, care se distingea prin un exterior măreț și frumos, atunci fără să vrea se gândi: „adevărat acesta este înaintea Domnului unsul Lui!" Dar el trebui să-și schimbe părerea pentrucă glasul lui Dumnezeu ii spuse: „nu te uita la înfățișarea lui și la înălțimea staturei lui; Eu l-am înlăturat; Eu nu caut, cum caută omul; căci omul caută la față, iar Domnul caută la inimă". Apoi, după Eliav, lui Samuil se înfățișară încă șase fii ai lui Iesei, dar nici unul din ei n'a fost ales, deși ei toți se distingeau prin înfățișare foarte frumoasă, putere și bărbăție.


Păstor (vechiu roman).

Simțind oarecare turburare și nesiguranță, cum să procedeze în această dificultate, Samuil întrebă pe Iesei, dacă sunt de față toți fiii lui. Iesei răspunse, că el are încă un fiu, cel mai tânăr, care acum se află în câmp și paște oile. Samuil trimise imediat după dânsul și când fiul cel mai tânăr se înfățișă la prorocul, atunci se găsi cu totul deosebit de frații săi după exterior. Acesta era deja un băiat, „blond, cu ochi frumoși și cu față plăcută". El cu nimic nu im-

presiona prin exteriorul său, era abea de statură mijlocie, foarte simplu în îmbrăcămintea sa de păstor, cu toiagul în mână și cu tășulca peste umere. Dar în frumoșii săi ochi lumina focul măre= ției lăuntrice. Trăind luni întregi în mijlocul turmelor sale, și al naturei înconjurătoare, el din copilărie deprinsese să se adâncească în sine însuși și să scoată inspirații din propriul său suflet, bogat înzestrat, inspirat dela sunetele și frumusețele naturei natale. Si= tuația singuratecă pintre fiarele rapace, il învățase de timpuriu a întimpina cu îndrăsneală asemenea dihănii dornice de sânge, ca lei și urși, și a desvoltat într'însul puterea și curajul, de care se mirau chiar frații lui cei mai mari. Dar viața păstorească cu timpul ei liber desvoltă în el mai ales viața duhovnicească. Munții natali, acoperiți peste tot cu vii și măslini, entuziasmase duhul lui cu frumuseța lor, și el își revărsa sentimentele sale înalte prin dum= nezeeasca cântare din arfă, care alcătuia tovarășa nedespărțită a tânărului păstor. Și anume acest tânăr păstor și era alesul lui Dumnezeu. Cum Samuil l=a văzut, glasul dumnezeesc îi spuse să=l ungă pe David. Samuil luă vasul cu untdelemn sfințit și, fără să mai facă oarecare lămuriri, în adevăr unse pe David în prezența fraților săi. Ce anume au crezut cei de față de aceasta, nu se știe. Fără îndoială, nici David, nici ei nu vedeau în asta o imediată ungere la domnie; despre înalta soartă, la care se chiema acest tânăr, cu acest prilej nu s'a pomenit încă nimica, și el se întoarse la obișnuitele sale ocupațiuni, ca și cum nu s'a petrecut nimica cu dânsul. Această ungere a putut să se pară fraților săi un simplu semn al numirei băetanului în calitate de ajutor la aducerea de jertfe, sau în înțeles de enumerare a lui ca ucenic în școala proorocească. Dar ea în tot cazul arătă o lucrare internă asupra lui David însuși; asupra lui s'a pogorît Duhul lui Dumnezeu și odihni peste dânsul din acel timp; caracterul lui se desvoltă în toate direcțiile, iar dumnezeeasca înrâurire se manifestă în acele înalte și nobile însușiri, pe care el era încă în măsură să le ma= nifeste din acest timp.

Terminându=și însărcinarea sa, Samuil se întoarse la Rama. Dar ce=a fost cu Saul cel lepădat, deși încă nedetronat? Starea lui istoricul biblic o descrie prin cuvinte grozave: „dela Saul se depărtă Duhul Domnului și=l turbura un duh rău de la Domnul". In adevăr Saul deveni îndrăcit, sau pe dânsul îl ajunsese pur și simplu o boală sufletească, necunoscută. In timpurile vechi orice boală sufletească, epilepsia, etc. se atribuia înrâurirei directe a duhului răutății, dar fără îndoială Dumnezeu câteodată în adevăr

îngăduia duhului celui rău să exercite anumită înrâurire asupra trupului și sufletului oamenilor necredincioși. Starea lui Saul era drept o pedeapsă trimisă lui de sus. Examinând toate împrejurările cunoscute, noi putem ajunge la următoarea concluzie. Lecțiile severe ale lui Samuil, lipsirea de domnie atât de el însuși, cât și descendenții, simțul jicnirei, mândra samavolnicie, care nu voia să se supună nimănui și nici unei mustrări de dinafară și neliniștita așteptare a ivirei vreunui rival la tron,—toate acestea influențau extraordinar de mult asupra lui Saul și-l făceau posomorât, bănuitor și iritat. El se dădu cu totul unor asemenea simțiminte; atacurile de desnădejde deveniră la el tot mai des, și el din ce în ce mai puțin era în stare să se opună lor; nemulțămit de sine, el nu făcea nici un fel de sforțări pentru îndreptare; pe fiecare an și pe fiecare zi răul sporea, până când însfârșit sufletul lui decăzu cu totul, și el deveni până la un anumit grad cu adevărat nebun.



Cântăreț din arfă (de pe un monument egiptean).

Când aceste accese de nebunie deveniră mai periculoase, atunci cei de aproape ai lui Saul începură să se neliniștească și începură să se gândească, cum s'ar putea ușura această boală. In asemenea cazuri cu deosebire folositor și binefăcător se considera înrâurirea muzicei. Esculap se folosi de ea la lecuirea bolnavilor sufletești, și în genere în vechiul orient ea se considera unul din cele mai bune mijloace pentru liniștirea celui tulburat și ușurarea duhului zdruncinat. De aceea ei sfătuiră pe Saul să caute vreun cântăreț iscusit din arfă, care ar putea prin dulcile sale sunete ușura sufletul lui și să-i redea pacea și liniștea. Și aceasta a dus la prima întâlnire a lui Saul cu viitorul său succesor, David. Posedând un suflet delicat și consacrând o bună parte din timpul său slobod muzicei, David până întruatâta se perfecționă în arta muzicală, încât deveni foarte cunoscut, așa că și cei de aproape ai regelui îl indicară anume pe dânsul, ca pe cel mai capabil, ca prin dulcea sa cântare să împrăștie gândurile negre și urâtul greu al lui Saul. Și iată în adevăr tânărul păstor a fost chiemat la curte și, când trebuia, cânta pentru rege. El avea în acest timp 18 ani dela naștere. Regelui îi plăcea tare mult muzica tânărului artist. El totdeauna se raporta cu iubire către tinerii, cari promiteau mult și pe care de obiceiu îi enumera

în oștirea sa, și acum i se ivi ideea, ca din David poate să iasă nu numai un iscusit muzicant, dar și un distins ostaș. Din partea sa, David îndeplinea cu dragoste și cu însuflețire entuziastă datoria sa, deși datoria aceasta îi venea foarte rar de îndeplinit, încât el avea putința să se ducă pentru multă vreme în orașul său natal și continua să se ocupe cu trebile sale păstorești. O întâmplare îl apropie mai mult de rege.

Filistenii neliniștiți în acest timp începură iarăși să facă incursiuni în pământul israiliților în scopul de a-i supune jugului lor. Nu se știe, propriu, ce împrejurări i-a făcut să întreprindă acest nou atac, dar în tot cazul înaintară cu o mare armată și învățați de amara experiență, nu se bizuiră numai pe propria lor putere, ci recurseră și la meșteșugul strategic. Năvălind în posesiunile tribului lui Iuda, ei concentrară puterile lor între Sokhot și Azec, în Efes-Damim. Aceste localități sunt astăzi determinate destul de satisfăcător. Sokhot, actualul Șuveic, e situat ca pe o terasă naturală, ca la doi chilometri mai sus de valea Ela, adecă a terevintului sau a stejarului, în localitatea deluroasă, cam la 24 chilometri spre sud-vest de la Ierusalim. Avec, actualul Deir-El-Aspec, se află într'o localitate mai deschisă, mai jos de vâlceaua Surar, cam la 12 chilometri spre nord de Sokhot, pe calea principală din valea Ela. La doi chilometri spre sud se află Beit-Fazed, adecă „casa vărsărei de sânge", care indică chiar locul taberei filistenilor, acel loc cu numirea lugubră de Efes-Damim, adecă „hotarul sângelui", care se numea așa din pricina aceea, că el era scena încăerărilor dese și sângeroase. Saul păși cu armata sa pentru a se opune dușmanului și își așeză lagărul la valea Ela, în vâlceaua Sund, pe un deal stâncos jos, acoperit cu tufari mărunți aromați, în care aceste dealuri abundă și acum. Intre cele două armate dușmane se întindea valea largă și deschisă, bogată și rodnică; dar după toată lungimea sa era despărțită prin mijloc prin o mare prăpastie, prezența căruia explică suficient, pentruce oștirile opuse aflându-se aproape una de alta, nu puteau intra în luptă regulată. Un cercetător modern, Conrad [1]), zice, că această prăpastie prezintă oarecum o adâncă tranșee, alcătuită de un părău de munte, care iarna curge aicea furtunos, deși seacă cu totul vara. Acest pat de râu, care are în unele locuri pânăla 20 picioare lărgime, cu maluri poncișe aproape vertical, pânăla 12 picioare adâncime, era cu totul de netrecut în anumite locuri. Ambele maluri ale acestei prăpăstii sunt sămănate cu bolovani rotunzi, foarte potriviți pentru praștie.

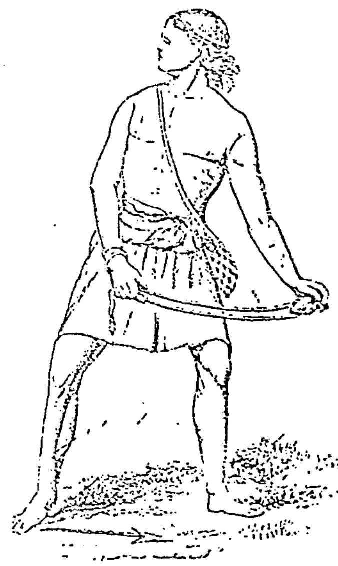
1) Tent. Work. II, 160.

Când astfel ambele armate dușmane se aflau față în față, una în fața celeilalte, filistenii se gândiră să hotărască lucrul printr'un duel în doi, cum se obișnuia în vechime, și în acest scop scoaseră din partea lor un vestit luptător, anume pe Goliat, din orașul Geta, considerat orașul vechilor uriași enachimi (1 Reg. XI, 22). Goliat propuse ca prin lupta între doi să se hotărască răsboiul. Ostașul acesta reprezenta un groaznic vrășmas. După mărturia istorisirei biblice, el era la statură „de șase coți și o palmă“, adecă de 3 metri și șasezeci centimetri, sau altmintrelea vorbind de 12 picioare. Asemenea statură a uriașului filistean în adevăr e neobicinuită; dar istoria cunoaște nu puține exemple de oameni uriași și în afară de Goliat. Așa Pliniu istorisește, că sub domnia lui Claudie împăratul la Roma a venit un arab, care avea zece picioare în înălțime, și sub domnia lui August în Roma era un om încă și mai înalt decât acesta. In Berlin la 1857 s'a arătat un uriaș, care era încă și mai înalt și aproape egala cu Goliat, etc. O măreție încă și mai grozavă îi dădea lui Goliat monstruoasa lui armătură. El din cap până în picioare era căptușit în întăriri militare: pe cap avea un coif de aramă, el însuși era îmbrăcat în platoșe de aramă, așa că toată platoșa lui alcătuia 5000 de siclii de aramă. In picioare avea cisme înalte cu tureatcă de aramă, iar după umeri avea un scut mare de aramă. Insuși mânerul suliței lui era de proporții respectabile, și sulița lui cântărea 600 siclii de fer. Toată armătura aceasta era așa de grea, încât el trebuia să aibă pe lângă sine un armaș. Un asemenea strașnic protivnic aruncă groaza în israiliți. Apărând din rândurile filistenilor, el începu să batjocorească în tot felul pe israiliți și propuse, ca să iasă cineva din ei să se lupte cu dânsul. Asemenea eroilor lui Omer, el începu să se laude cu propria sa bărbăție și să-și bată joc de ticăloșia și netrebnicia vrășmașilor săi: „la ce ați eșit voi să vă războiți? strigă el cu glas tunător. Nu sunt eu oare filistean, iar voi robii lui Saul? Alegeți din voi un om și să vină la mine. Dacă el poate să se lupte cu mine și mă va ucide, atuncea noi vom fi robii voștri; dacă însă îl voi birui eu și-l voiu ucide, atunci voi veți fi robii noștri și veți sluji nouă“. După aceea nemărginindu-se la această propunere, el începu să-și bată joc de israiliți: „Astăzi eu, zise el cu obrăznicie, voi rușina taberile lui Israil; dați-mi un om, să ne luptăm în doi“. Când din partea filistenilor se făcuse asemenea propunere, atunci Saul și oștirea sa, la vederea uriașului ce înaintase, căzură în desnădejde și nimenea nu voi să intre în luptă cu dânsul. Chestia

privea lucrul principal, ca să se poruncească cuiva din oameni obișnuiți să intre în luptă cu uriașul, pecând între israiliți nu se găsea nimenea, care să ia în apărare pe poporul lui Dumnezeu. Insuși regele din cauza demnității sale, nu putea să răspundă la această provocare. Viața lui Ionatan se considera prea scumpă, ca să i se poruncească să se expună primejdiei într'o luptă așa de inegală. In asemenea dificultate Saul totuși nu a alergat după sfat la Dumnezeu sau la arhiereul lui, și în curgere de 40 de zile a trebuit să sufere jicnirile batjocoritoare ale lui Goliat, neștiind în ce chip să răspundă la ele Pentru a stârni curaj și bărbăție în armată, Saul a făcut chiar mari făgăduele, propunând anume celui ce va păși în luptă cu îndrăsnețul filistean și-l va ucide, să-i dea mari bogății, pe fiica sa în căsătorie și tot felul de drepturi și avantaje familiei lui. Cu toată această recompensă strălucită, totuși nu s'a găsit nimenea să-și ia îndrăsneala de a lupta cu Goliat, de oarece fiecăruia i se părea viața mult mai scumpă decât orice recompensă.

Dar iată, pecând oștirea lui Israil era nevoită să sufere tot felul de jigniri din partea dușmanului, se întâmplă ca David să fie în lagăr. Tatăl său, Iesei, îl însărcină să ducă în lagăr niște daruri pentru frații lui David, care erau în lagăr în slujba regelui. „Ia, zise Iesei către David, pentru frații tăi o efă de grăunțe uscate și zece pâni și le du repede în lagăr la frații tăi". Pelângă aceasta Iesei nu uită să facă daruri și comandantului: „iar acești zece cași, adaose el, să-i duci căpeteniei peste o mie și interesează-te de sănătatea fraților tăi, și află care-s nevoile lor". Când David sosi în tabăra israilită, în prezența lui uriașul filistean, după obiceiu, începu iară, eșind din tabăra filistenilor, să-și bată joc de fricoșii israiliți. Aceasta impresionă foarte tare pe David și el întrebă, ce însamnă aceasta. Lui i se povesti, că uriașul acesta apare ca să batjocorească pe israiliți. Dacă cineva l-ar ucide pe acela, l-ar cinsti regele cu mari bogății și i-ar da pe fiica lui în căsătorie și familia lui ar deveni liberă în Israil. Când David află, de ce este vorba, atunci tânărul său suflet nu suferi o asemenea batjocorire asupra oștirii Dumnezeului celui viu, și el se umplu de curaj nebiruit. In pustie el biruia pe leii, ce atacau turma lui, cu ajutorul lui Dumnezeu el hotărî să răpună și pe acest leu, care batjocorea pe poporul său. El răspunse la provocarea la lupta în doi cu Goliat. Despre hotărîrea lui se spuse lui Saul, dar regele văzind înaintea sa pe tânărul nearătos și considerându-l mai apt să cânte din arfă decât să pășască la duel cu grozavul

uriaș, respinse propunerea lui, și numai încredințarea entuziastă și vitejia lui David l-au făcut să convină la primirea provocării. „Domnul celce m'a izbăvit dela leu și dela urs, zise David către Saul, mă va izbăvi și din mânile acestui filistean". Pentru a da lui David oarecare aspect militar, Saul ii oferi din armăturile sale, dar acestea erau prea mari pentru dânsul și prea grele, și David hotărî să pășască la lupta cu Goliat cu arma sa păstorească. Și iată, când uriașul filistean, ca de obiceiu se arătă, spre a-și bate joc de israiliți, din rândurile oștirii de pe malul opus al văii se desprinse un tânăr în îmbrăcăminte simplă de păstor, cu toiagul și praștia în mâni și cu o tășulcă în spate. El se pogorî îndrăsneț în vale și, alegând din ea cele mai potrivite pentru praștie pietre de cremene bine spălate și netede, stătu în poziție de luptă înaintea uriașului vrășmaș. Un asfel de protivnic se putu părea lui Goliat drept glumă de ridiculizare a lui, și el, în indignarea lui trufașe observă numai, că doar el nu-i câne, ca un băețandru oarecare să iasă împotriva lui cu bățu în mână și cu pietre. „Ce vii tu la mine cu toiagul și cu pietre? strigă groaznic Goliat, au doară eu sunt câne?" Când David îi răspunse îndrăsneț, că acela nu-i câne, ci mai rău decât un câne, atunci Goliat se descărcă asupra lui cu o ploae întreagă de ocări, îl blestemă cu zeii săi și strigă, ca disprețuitul păstor să vie mai aproape de dânsul, și Goliat, prin o luptă neînjositoare pentru sine, va da trupul lui mâncare paserilor și hiarelor. La această strașnică amenințare și derâdere, David răspunse modest filisteanului: „tu vii în contra mea cu sabie, cu suliță și scut, iar eu vin contra ta în numele Domnului Savaot, Dumnezeul oștirilor lui Israil, pe care tu le-ai batjocorit. Acum te va preda Domnul în mânile mele și eu te voiu ucide, și voiu lua depe tine capul tău, și voi da trupul tău și trupurile oștirii filistenilor paserilor ceriului și fiarelor câmpului. Și va afla tot pământul, că este Dumnezeu în Israil. Și va cunoaște toată această adunare, că nu cu sabia și cu sulița mântuește Domnul, căci aceasta e oștirea Domnului și El vă va da pe voi în mânile noastre". Infuriat de asemenea cuvântare, Goliat mișcă uriașa sa suliță și se îndreptă contra lui David. Tot în acest timp David cu mâna meșteră și deprinsă slobozi piatra din praștie,

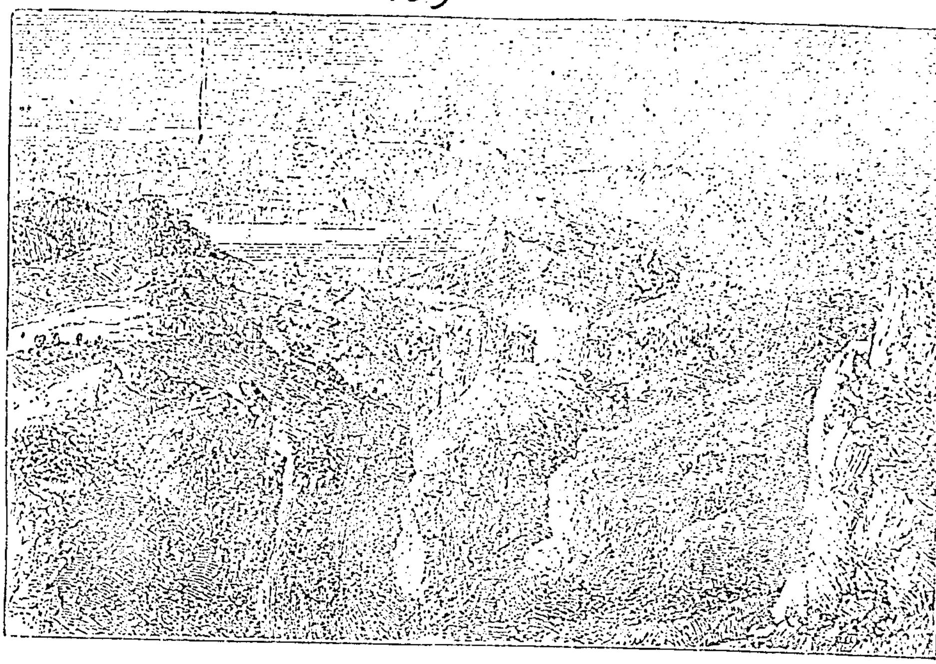

Praștiaș.

și uriașul amețit se prăbuși la pământ, iar David, sări pe dânsul cu iuțeala unei căprioare, și chiar cu sabia lui îi tăi capul. Filistenii uimiți de o izbândă așa de miraculoasă a tânărului, se aruncară într'o fugă plină de învălmășală, urmăriți de israiliți. De o luptă regulată aicea n'a putut fi nici vorbă, și filistenii o luară la fugă în direcția țării lor, ca să se ascundă după munți, iar unii fugiră în Ghet, iar alții la Ascalon. Intregul lagăr deveni prada israiliților, cari și căpătară o mare pradă. Măcelul fu foarte mare; după mărturia lui Iosif Flavie, aicea au fost uciși 30.000 de filisteni și un îndoit număr, adecă 60.000 au fost răniți. Nu-i nevoe a presupune, că toate acestea s'au săvârșit într'o singură zi, ci trebue socotit, că treaba asta a durat chiar câteva luni și a fost însoțită de câteva expedițiuni, rezultatele definitive ale cărora se și redau în Biblie. După contenirea luptelor, David a fost adus la Saul și a primit în mâni enormul cap al lui Goliat, ca strașnic trofeu al biruinței sale. Asemenea ispravă firește a făcut pe rege să se intereseze mai deaproape de origina tânărului erou, căruia el, după făgăduință, trebuia să-i dea în căsătorie pe fiica sa. David îi povesti lui, că tatăl său e Iesei Betleemiteanul. Saul se raportă către dânsul foarte delicat și-l ridică la vrednicia de armaș al său sau de aghiotant. Prada, ce a rămas după moartea uriașului ucis, fu dată la dispoziția lui David. Armele el și le duse acasă la sine, în Betleem, și mai târziu a depus aceste trofee la cortul mărturiei, în orașul Nombe. Capul lui Goliat s'a păstrat ca monument permanent al puterei credinței în Iehova. In urmă el s'a păstrat ca raritate în Ierusalim, când acest oraș a devenit capitala țării.

La această întâlnire între Saul și David a asistat un om, care încă și mai deplin a putut prețui caracterul strălucit al tânărului purtător de biruință, și s'a bucurat de izbânda lui. Acesta a fost Ionatan, viteazul, nobilul și mărinimosul fiu al lui Saul. Când David a răspuns la întrebările lui Saul, cu care prilej a manifestat o extremă modestie, bărbăție, credință înaltă și înțelepciune, atunci în inima lui Ionatan se aprinse o dragoste neobicinuită către acest tânăr, așa că după expresiunea istorisitorului biblic: „sufletul lui Ionatan se lipi de sufletul lui David, și l-a iubit Ionatan ca pe sufletul său". Iubirea, începută astfel între acești doi oameni, n'a mai slăbit niciodată după aceea în toată viața lor, niciodată nu s'a întunecat nici pentru o clipă. Ea a continuat să existe neschimbată în tot cursul vieței următoare a lui Ionatan. Pentru însuși David biruința lui asupra lui Goliat a fost unul din punctele de

directivă nouă în viaţa sa. Ea aprinse intr'insul duhul poetic şi el pe arfa sa dulce sunătoare a cântat acest eveniment in vestitul psalm:

„Cel mai mic intre fraţii mei eram,
Eram cel mai tânăr in casa tatălui meu,
Şi păşteam oile tatălui meu.
Mânile mele au făcut organul,
Şi degetele mele au intocmit psaltirionul.
Cine oare m'a vestit Domnului?
Domnul singur, El insuşi m'a auzit.
El a trimis pe sfetnicul său
Şi m'a luat dela oile tatălui meu
Şi m'a miruit cu mirul cel sfânt al Său.
Fraţii mei erau frumoşi şi chipeşi
Dar Domnul n'a binevoit să-i aleagă pe ei
Eşit-am eu intru intimpinarea străinului,
Şi acela m'a blestemat cu zeii săi.
Dar eu smulgându-i sabia, i-am tăiat capul,
Şi am spălat ruşinea poporului meu.



Ținutul muntos în Engedi (Locul unde s'a ascuns David, cu vederea Mărei Moarte).

CAPITOLUL VIII.

INVIDIA LUI SAUL ȘI PRIGONIREA SA CONTRA LUI DAVID

Războiu cu filistenii nu se termină cu înfrângerea suferită de ei cu prilejul uciderei lui Goliat. Acțiunile războinice continuară timp de câteva luni, și în acest timp David prin isprăvile sale câștigă mereu dispoziția și iubirea lui Saul și a poporului lui. El așa de înțelepțește și de reușit îndeplinea toate însărcinările date lui, încât Saul îi încredință lui funcția unuia din căpeteniile oștirii sale. Dar în curând veni o împrejurare, care stârni gelozia bănuitoare a regelui și care nu s'a mai potolit niciodată, ci a fost pururea gata să se transforme în silnicie, mai ales când regele suferea de accesele boalei sale. După terminarea acțiunilor militare, Saul împreună cu David și cu armata, se întoarse solemn acasă, mulțămit că pentru o vreme a

restabilit triumful deplin al lui Israil în Palestina. La acest succes fără precedent contribuise cu deosebire tare mult David prin iscusința sa militară și prin vitejia sa personală, dovedită în multe cazuri diferite. Poporul înțelegea limpede aceasta și recunoștea deschis măreția faptei sale în calitate de biruitor al uriașului Goliat. Slava lui clocotea în toată țara și crescu repede în cursul vremei, așa că amenința curând să întunece chiar slava înseși a regelui. Când ei se întoarseră definitiv din expediție, atunci femeile din orașele străbătute de oștire eșau să-i întimpine cu cântări și jocuri, și cu alte semne de bucurie obștească. Ele eșau cu timpane și chimvale, și săvârșind jocurile lor solemne obișnuite, cântau antifonic compoziția muzicală, alcătuită de popor a imnului de biruință, refrenul obișnuit al căruia erau cuvintele:

„Saul a biruit mii,
Iar David zeci de mii".

Când Saul a auzit refrenul jicnitor pentru dânsul, atunci o bănuială neagră căzu în sufletul său față de tânărul erou. El nu uitase, că el de fapt, prin gura lui Samuil, e depus din tron și în locul lui e designat altcineva, mai vrednic decât dânsul. El nu odată a trebuit cu nemulțămire posomorîtă să cugete la acest viitor, ce-i stătea înainte, și el căuta bănuitor semne, pe care ar fi putut afla pe celce avea să ocupe tronul său. Trecuse ani din acel timp, de când i se făcuse lui acea comunicare fatală, și totuși timpul trecut nu micșorase teama sa pentru viitor. Această prevestire a lipsirii de tron se lăsase greu peste sufletul său și sporise dispozițiunea sa posomorîtă. Dar dacă acest erou păstor neprezentabil este chiar regele, predestinat de Iehova să ocupe locul, de care după nevrednicia sa, s'a lipsit Saul? Acest favorit al poporului putea în adevăr deveni rivalul, care putea să lipsească de tron și pe el însuși, și neamul lui. David pășise ca apărător pentru Israil, când toți ostașii puternici din armata regală se retraseră cu groază, acest tânăr arătase o izbândă neobișnuită în toate bătăliile și-și cucerise inimile tuturor, or cu cine se întâlnise. Slava lui se cânta așa de entuziast în țară, încât poporul, în cântarea lui de biruință, îl recunoștea pe dânsul de zece ori mai vrednic decât regele și capul poporului. In tot cazul, cântarea poporului amărî strașnic pe Saul; lui îi era strașnic de neplăcut acel refren, și el observă posomorît: „lui David i s'au dat zeci de mii, iar mie numai mii; lui îi lipsește doar regatul, domnia".

Din acest timp el a început să se refere către David cu un

sentiment amestecat cu ură și iubire. Mărinimia de altă dată, pe care el o arătase către vrășmași în anii săi timpurii, fusese distrusă într'însul de anii bănuelii și ai nemulțămirii, și dispoziția rea, în care cădea el din când în când, înăbușise cu totul într'însul ori ce iubire de altă dată către tânărul prieten și dulcele cântăreț, și nu lăsase nimic în locul ei, decât simțul unei zavistii viclene și a unei gelozii răutăcioase. Când el se dădea la niște asemenea bănueli răutăcioase și se chinuia necontenit de gândul, că poporul vădit înalță deasupra lui pe acest păstor de nimica, atunci încă și mai cumplit începea să-l chinuiască acel duh rău, care și mai înainte întuneca sufletul lui. Aceasta era îngăduirea lui Dumnezeu, și duhului celui rău îi era îngăduit să predomine asupra regelui și să execute dumnezeeasca sentință asupra sufletului lui. Saul era lăsat pe sama propriului său capriciu, și răul stăpânea incontestabil în sufletul lui cel bolnav. Mintea sa naturală slăbi sub lucrarea patimii bolnăvicioase și într'însul se desvoltă o nouă fază de nebunie. Fiind la început numai posomorît, trist și bănuitor, acum el începuse să fie furios și dornic de sânge; în sufletul său începuse să câștige tot mai multă predominare înclinațiunile ucigașe; vorbirea lui devenise fără legătură. Procedând asemenea omului, care posedă o voință mai puternică decât a sa proprie, „el se îndrăcea în casa sa". Inspirat de duhul cel rău, el rostea vorbe, senzul cărora nu-l înțelegea nici el singur și care celor prezenți se păreau în adevăr îndrăciri ale unui nebun. Când se manifesta cu deosebire puternic o asemenea dispoziție a regelui, atunci cei de aproape nu întârziau să recurgă la vechiul mijloc de liniștire a sufletului regelui, și chiemau pe David. Și David cu obișnuita sa artă, cânta din dulce glăsuitoarea sa arfă, dar acum deja fără obișnuita sa izbândă. Duhul cel rău din Saul era încă destul de puternic, încă prea slobod dispunea de sufletul lui, ca să fugă de sunetele muzicei celei dulci. Muzica perduse pentru dânsul puterea sa, iar însuși cântărețul din arfă totuși nu voi să părăsască îndeplinirea obligației sale, nutrind măcar o cât de mică speranță de a arăta un cât de mic ajutor monarhului îndrăcit, deși nu putea să nu recunoască că îndrăcirea aceasta întrucâtva se provoca și de prezența lui David însuși. Și iată odată, adus pânăla o neobișnuită tâmpire, Saul începu să vânture sulița sa, pe care el o purta ca semn al autorității sale regale, amenințând să țintească cu ea pe David, când acesta alerga cu degetele sale pe coardele arfei. De două ori ochi el cu arma sa omorîtoare pe muzicant, și de amândouă orile reținu instrumentul aducător de moarte, de oarece sau David se depărtă la vreme

din prezența sa, sau cei defață reușiseră la vreme să potolească pe regele înfuriat. Dar acest atentat al regelui înlesni încă și mai mult sporirea slavei lui David și, la rândul său, numai întărea boala lui Saul. El vedea în toate acestea mâna lui Dumnezeu; dar convingerea sa, în loc ca să-l aducă la împăcarea cu împrejurările și la recunoașterea zădărniciei orcăror încercări de a înlătura pe tânărul, care-l servea așa de bine și de fidel, îl făcea să-l urască încă și mai mult și încă și mai tare să se teamă de dânsul. Insuși David nu se depărtă din palat; el privea la dușmănia manifestată de rege, ca la un semn al stării lui bolnăvicioase, și nu-și răzbună pentru aceasta. Saul cu toate acestea chiar în clipele de stare mai sănătoasă nu mai putea deja să sufere prezența permanentă a omului, pe care el îl considera rival al său și pe care a-l vătăma nu se credea în stare; și în același timp nu avea putința să nu recunoască înaltele calități, care câștigase lui David iubirea întregului popor și de armată. Deaceea, el se silea să îndepărteze cumva dela sine acest izvor permanent de iritare și încredință lui David comanda unui detașament de soldați, căruia îi impuse diferite expediții. In situația unui asemenea militar, acest din urmă lucră așa de bine, încât în toate avea cel mai desăvârșit succes. Israil și Iuda, precum triburile cele de nord, ca și cele de sud cu bucurie se lăsau sub comanda lui și toți îl iubeau. Acest succes al lui David, Saul nu fu în stare să-l împedece, dar el mai mult otrăvea sufletul regelui, care tot mai des și mai tare se îndrăcea din pricina răutății neputincioase.

Auzind pretutindenea laudele pentru David, Saul însuși la rândul său se silea în tot felul să micșoreze isprăvile lui, considerându-le pentru dânsul drept niște întâmplări favorabile, și în același timp găsi posibil chiar să-și calce cuvântul său de rege. Regele făgăduise să dea pe fiica sa de soție ostașului, care va birui pe filisteanul uriaș Goliat; el, negreșit, simțea asupra sa datoria să îndeplinească această făgăduință, dar întârzii, și când, însfârșit, se hotărî să o împlinească, apoi condiționă această împlinire de aceea, ca David să săvârșască încă oarecare câteva isprăvi, și încă astfel, care, cum se gândea tainic regele, ar putea duce la peirea definitivă a lui David. Așa, el propuse lui David pe fiica sa cea mai mare Merova, dar cu acea condiție, ca el să întreprindă încă câteva expediții contra filistenilor, nădăjduind, că vitejia fără pregetare a lui David, mai ales în împrejurările date, va servi spre peirea lui. In tot cazul el în taină credea: „Ias ca nu mâna mea să fie asupra lui, ci mâna filistenilor să

fie asupra lui". David, negreșit, primi cu plăcere această însărcinare, deși imediat exprimă nevrednicia sa de a fi ginerele regelui: „Cine sunt eu și ce este viața mea," zise el către Saul, „și cine e neamul tatălui meu întru Israil, ca să fiu ginerele regelui?" Cu toate acestea toate însărcinările date lui au fost împlinite punctual, spre marea întristare a regelui. Când a sosit timpul pentru împlinirea făgăduinței, atunci Saul găsi posibil a-și călca iarăși cuvântul regesc și, în loc ca să-i dea pe fiica sa după viteazul erou, o dete în căsătorie după un oarecare Adriel din Mehola, care, poate, ca om bogat, oferi regelui un mare dar ca răspuns pentru această cinste. David nu se putea să nu se fi simțit ofensat pentru asemenea preferință a unui om bogat, care nu se manifestase prin nimic în folosul poporului; dar întristarea lui se domoli prin aceea, că Merova, în realitate nu iubea pe fostul păstor, ci dinpotrivă, el se bucura de iubirea fiicei a doua a lui Saul, Melhola, care iubirea sa pentru tânărul erou și-o manifesta pe față. Când se raportă despre aceasta lui Saul, atunci el se folosi de acest prilej, pentru ca să șteargă întrucâtva purtarea sa nedemnă față de David, și hotărî să dea pe această a doua fiică a sa după dânsul, dar totuși, având în vedere cu acest prilej să condiționeze iară împlinirea făgăduinții cu vreo însărcinare, care ar fi putut să servească la peirea lui David. David acum știa deja din experiență indispoziția regelui către sine și viclenele sale planuri: de aceea, când i se spuse despre hotărârea lui Saul de a da după dânsul pe a doua sa fiică, atunci tânărul erou nu se prea bucură de această veste și cu tristețe observă: „Oare vi se pare vouă, că e ușor să fii ginerele regelui? Eu sunt om sărac și neînsemnat". Cu toate acestea el a trebuit să primească această propunere și Saul condiționă împlinirea ei prin aceea, ca David să săvârșască vreo nouă ispravă contra filistenilor. Poate că războiul contra filistenilor se continua încă în acest timp, dar și în afară de aceasta, în acel veac de nestatornicire a raporturilor dintre popoare, totdeauna era posibil pentru partida ostășească de a face incursiune în pământul dușmanului și de a produce acolo pustiire sau alta. David primi însărcinarea să facă incursiune în țara filistenilor și ca dovadă a vitejiei sale, ca condiție a căsătoriei sale cu fiica regelui, să săvârșască isprava periculoasă a circomciziunii la o sută de filisteni. O asemenea ispravă negreșit cerea nu numai vitejie, ci și un deosebit vicleșug, și negreșit mai ales expunea viața lui David primejdiei, ceeace și avea în vedere Saul. Cu ghibăcia sa obișnuită, David cu un detașa-

ment de soldaţi săvârşi o incursiune îndrăsneaţă asupra ţinutului de frontieră al Filistiei şi înainte de a trece timpul destinat pentru săvârşirea vitejiei, el se întoarse la curte, aducând cu sine, ca dovadă materială, părţile circomcise nu a o sută de filisteni, cum se spunea în condiţie, ci a două sute. După asemenea ispravă lui Saul nu-i mai rămăsese nimic de făcut, decât să-şi împlinească făgăduinţa sa, dată înaintea unei asistenţe aşa de numeroasă şi de solemnă, şi deaceea el în adevăr dădu pe fiica sa Melhola după David, şi tânărul păstor din Betleem deveni ginerele regelui. Dar această nouă legătură dintre ei mări încă şi mai mult ura nebunească a lui Saul. El nu se îndoea, că Domnul ajuta lui David şi-l apăra în toate primejdiile, sau dacă el nu recunoştea aicea lucrurile lui Dumnezeu, apoi în tot cazul privea la David, ca la unul din acei oameni fericiţi, care în toate au spor şi contra cărora e nefolositor să lucrezi cu vicleşug. Inrudirea de aproape a lui David cu regele întări încă şi mai mult influenţa lui, aşa că şi însuşi regele nu mai putea să-l nedreptăţască făţiş. Afară de asta, însuşi conştiinţa, că Melhola iubeşte pe bărbatul său şi e gata să întrebuinţeze toate sforţările, ca să-l apere de vicleşugurile răutăcioase ale regelui, tatăl ei, încă şi mai mult întărită simţimintele lui Saul şi stârnea toată starea sa sufletească. Cum toate acestea ar fi altmintrelea, dacă nefericitul rege s'ar împăca cu situaţia dată lui şi ar recunoaşte mâna lui Dumnezeu în toate aceste împrejurări? Omul, căruia îi era dat să ocupe în urmă locul lui, fusese admis în familia sa; schimbarea dinastiei în asemenea împrejurări n'ar avea nicio importanţă; bărbatul fiicii sale ar fi putut fireşte să fie ales în calitate de succesor al său, şi astfel el ar fi putut să se împace cu voea bună a poporului de a satisface iubirea fiului şi fiicei sale, şi ar fi ataşat la sine pe însuşi David cu legăturile recunoştinţei şi ale iubirii. Dar Saul perzista în ura sa răutăcioasă, şi izbânda statornică a lui David numai umfla acea palalae, care mistuia inima lui, şi din această pricină „începu Saul să se teamă încă şi mai mult de David, şi a devenit duşmanul lui pentru toată viaţa". El începu făţiş să prigonească pe favoritul poporului şi pe succesorul său tainic, şi deacum se începe o serie de aventuri uimitoare ale lui David, prin care Pronia l-a pregătit treptat pentru ocuparea tronului. Aceasta a fost o şcoală grea de cercări, în care a trebuit să se întărească în David convingerea, că soarta şi viaţa omului se află în mâna lui Dumnezeu, şi chiar regele cu toată oştirea lui, fiind

lipsit de ajutorul lui Dumnezeu, devine mai lipsit de apărare și mai fără ajutor decât de cel din urmă rob.

Pe Saul de acum îl stăpâniră în totul patimile sale întunecate. In ura sa geloasă el pierdu orce stăpânire de sine; îndrăsni chiar fățiș să spună lui Ionatan și celor deaproape ai săi de intenția sa de a ucide pe David la prima ocaziune potrivită [1]). El nu putu mai mult să suporte succesele lui David, tânărul său ginere erou, primejdioasa lui popularitate, și vădit bănuia într'însul intenția să-și arate pretențiile la tron și de a întemeea o nouă dinastie. El se silea să se încredințeze pe sine și pe cei deaproape ai săi, că moartea lui David alcătuește o necesitate absolută, ca măsura de precauțiune, care orcât de trist ar fi, e necesară de luat pentru temeiuri importante de stat. Apăsat de temeri negre, el înăbuși în sine toate sentimentele cele mai bune și se înprieteni cu ideea de crimă, așa că nimic nu mai putu deja să-l oprească dela planurile sale sângeroase. Dar David avea la curte un prieten, care vedea primejdiile sale și îl prevenea despre toate. Strălucitul Ionatan, fiul nobil al răului rege, știa, că la curte erau nu puțini de astfel de curtezani nerușinați, cari după o asemenea declarațiune a suveranului lor, foarte ușor i-ar fi putut arăta serviciile lor pentru înlăturarea unei persoane atât de neplăcute lui. Deaceea, însuflețit nu numai de iubire către prietenul său, ci și de patriotism adevărat, Ionatan preveni pe David de primejdia ce-l amenința și-l rugă să dispară pentru o vreme, până ce va afla el adevăratele intențiuni ale tatălui său, și până se va încerca să-l abată dela intențiunea cea rea. Folosindu-se după aceea de prima ocazie, Ionatan vorbi liniștit cu regele cel bolnav sufletește, îi aminti de serviciile lui David și de acea mare bucurie, pe care el însuși a simțit-o în urma izbânzii tânărului, și, ca încheiere, îl rugă să nu-și atragă asupră-și vina vărsării de sânge nevinovat. Saul nu putu perzista împotriva unei asemenea rugăminți a iubitului său fiu și, mai păstrând în sine încă un rest din simțimintele sale nobile de altă dată, se induplecă la aceste convingeri, ba chiar dădu și jurământ, că viața lui David va fi cruțată: „Viu este Domnul! Esclamă Saul, David nu va muri". Promisiunea aceasta fu făcută solemn, așa că Ionatan fu cu totul convins de sinceritatea tatălui său și cu bucurie comunică lui David despre

---

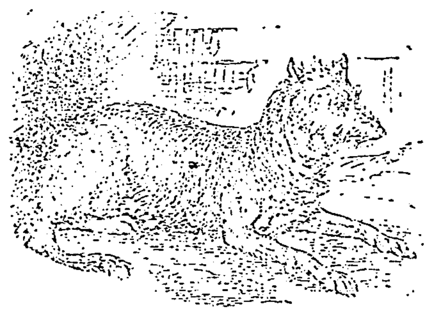
1) In textul grec și siriac 1 Reg. XIX, 1 se înțelege în acel senz, că „Saul a spus lui Ionatan, fiul său, și tuturor slugilor sale despre omorîrea lui David". In traducerea rusă sinodală versul acesta se citește așa încât dă putința a înțelege, cumcă Saul a încredințat lui Ionatan și slugilor sale să omoare pe David.

aceea, că regele, vădit, și-a schimbat intențiunea sa și a început să-și manifeste bunăvoința sa de altădată către David. Din această pricină David în adevăr, după o retragere oarecare, iar se întoarse la curte și-și ocupă situația sa de mai înainte. Această împăcare a durat oarecare timp, și David intră chiar în acele raporturi strânse cu regele, în care se aflase pânăla izbucnirea ruperei acelor raporturi. Dar iată o nouă întâmplare iară stârni în rege gelozia adormită și încă în măsură mai mare. Filistenii din nou făcură o incursiune asupra pământului lui Israil și în bătălia cu dânșii David iar își arătă obișnuita sa vitejie, care i-a sporit și mai mult popularitatea în popor și în armată. Această nouă izbândă deodată stârni în Saul toate sentimentele lui rele și le spori pânăla cel mai înalt grad. El nu făcu nici cea mai mică încercare să înăbușe în sine gândurile rele; din contra, el oarecum ațiță și nutri în sine simțurile rele și se predă cu totul în stăpânirea patimilor sale negre, așa că istoricul biblic din nou declară, că „duhul cel rău dela Dumnezeu căzu asupra lui Saul. Acest grozav acces de îndrăcire a fost pedeapsa directă a nepocăinței și cerbiciei. Când el astfel suferea de această grozavă boală sufletească, David iar se arătă la dânsul în scopul, dacă ar fi posibil, să mângâe cu dulcea sa muzică duhul ce se îndrăcea al lui Saul. Dar boala acestuia căpătase deja o desvoltare așa de mare, încât asemenea mijloace dulci nu mai exercitau asupra lui nici o înrâurire. Dimpotrivă, la vederea lui David cântând, în sufletul lui Saul străfulgeră gândul negru, că iată acum vrășmașul său de moarte se află singur aproape de dânsul fără nicio armă, și prin urmare se află în deplina sa putere. Să nu se folosască oare de această împrejurare, și să-i aplice deodată lovitura de moarte? In grozava sa năuceală, el apucă sulița ce stătea lângă dânsul și, lăsându-se cu totul impulziunii dornice de sânge, o aruncă asupra muzicantului, silindu-se să-l ucidă cu orce preț. David totuși cu privirea sa veghetoare, a putut deja din vreme observa agitația primejdioasă a regelui și ciudatele lui mișcări și deaceea, reuși la timp să se ferească de lovitura ce-l amenința, așa încât sulița trecu cu o vâjâitură puternică pe alăturea cu dânsul și se înfipse în perete. După aceasta lui David nu-i mai rămăsese nimic alta, decât să se mângâe prin fugă, iar Saul, ferbând de furie neputincioasă și de noua neizbândă, la rândul său luă măsuri, ca să prindă pe David și să-l dea morții. Scăpând din primejdia amenințătoare, David pe ascuns se retrase în casa sa proprie, și, socotind, că regele, suferind de un atac momentan de furie, a putut

deja să se căiască de procedeul său, își închipuia, că el acum se află în siguranță. Intre acestea Saul luă măsuri, ca locuința lui David să fie înconjurată de pază, așa ca noaptea să poată fi ucis. Iosif Flavie presupune, că Saul avea intențiunea să-l prindă și să-l dea în judecată ca trădător, luând pelângă asta și măsuri pentru osândirea lui la pedeapsa cu moartea; dar față cu starea actuală, când nefericitul rege pierduse orce respect de sine și se dăduse cu totul urei dornice de sânge, te miră de putea cugeta la vreo judecată formală, ci simplu voia să se izbăvească de dușmanul său prin puterea sa tiranică. Situația lui David, înconjurat de slugile crudului rege în înseși casa sa, era extrem de grea, și el căuta mângâere în rugăciunea către Dumnezeu, singurul său ocrotitor și-și revărsă toată durerea în următoarea rugăciune înflăcărată:

„Scapă-mă dela vrășmașii mei Dumnezeul meu!
Apără-mă de ceice se ridică asupra mea!
Scapă-mă de ceice fac fărădelege,
Și de oamenii dornici de sânge mă izbăvește!
Căci iată pândesc sufletul meu,
Și cei puternici se ridică asupra mea:

Fără să le fi păcătuit, Doamne,
Și fără să le fi greșit, se adună și se înarmează
Scoală în ajutorul meu și vezi
Tari sunt ei, dar eu nădăjduesc în Tine,
Căci Tu, Dumnezeule, ești ajutorul meu.
Risipește-i cu puterea Ta,
Și-i doboară, ca să nu mai fie!
Las'să se întoarcă în fiecare sară,
Să urle ca niște câni flămânzi
Și să dea mereu târcoale cetății



Câne de Palestina.

Eu însă voi lăuda puterea Ta
Și disdedimineață voi slăvi îndurarea Ta,
Căci Tu ai fost apărătorul meu,
Și scăparea mea la vreme de necaz.
Tăria mea, pe Tine Te voi lăuda
Căci Dumnezeu este apărătorul meu
Dumnezeul meu, celce mă miluește.
(Ps. LVIII, 1-5, 10, 14-18).

Rugăciunea înflăcărată a fost auzită și nădejdea lui David în ajutorul lui Dumnezeu s'a adeverit. Mulțămită poate comunicării lui Ionatan, Melhola a aflat de primejdia ce apăsa viața lui David,

și deoarece ușile casei erau cu îngrijire păzite de strajă, apoi ea a recurs la un anumit mijloc ca să izbăvească pe bărbatul său, și slobozind o frânghie pe fereastră, dădu lui David putința să scape pe această cale. Dar dând putință să se retragă fără primejdie David, Melhola recurse încă la un mijloc, ca să întârzie întrucâtva urmărirea. Ea trimise să se spună străjei că David s'a bolnăvit foarte tare noaptea trecută și acum zace în camera sa bolnav și nu se poate mișca. Și ca să dea aparență de adevăr spuselor sale, ea făcu o formă de trup omenesc în pat, care putea apoi să explice că ea n'a știut de lipsa bărbatului său. Inșelătoria negreșit a fost descoperită, dar nu mai timpuriu, decât după ce ea și-a atins scopul său.

Intre acestea fugarul regal, văzând, că curtea regală nu mai poate servi pentru dânsul ca loc de locuință liniștită, se îndreptă către vechiul său prieten și sfătuitor Samuil, care tot mai trăia la Rama. Proorocul deși se retrăsese din activitatea socială, totuși continua încă să se bucure de influența sa de altădată și nu numai putea să dea lui David sfaturi bune în trista sa situație, dar putea deasemenea să-i ofere și refugiu, unde în pace și rugăciune David putea să-și mângâe duhul său turburat și să găsască întărire pentru ispitele viitoare. In apropiere de locuința sa, Samuil ridicase câteva clădiri, care serveau de loc de școală pentru ucenicii proorocești, a cărora ocupațiuni le conducea el. Aicea ucenicii proorocești trăiau împreună și se ocupau cu educațiunea și pregătirea lor pentru marea lor îndeletnicire în mijlocul poporului lor. Primit în această comunitate, David pentru un timp oarecare se simți în siguranță, și acolo, în ceata proorocilor, prin cântare și muzică își ușură el sufletul său obosit de prigonire, se pregăti totodată și pentru activitatea sa viitoare în calitate de rege lum[illegible]nat. Dar această liniștire n'a fost de lungă durată. Saul curân[illegible] înștiințat unde și-a găsit David refugiu, și regele neîntorcând [illegible] atențiune la sfințenia refugiului său, trimise oameni să-l ares[illegible] Dar această intenție a regelui a fost dejucată de puterea mai de sus decât aceea de care dispunea regele. Când trimișii sosiră la Rama, și anume la locul unde trăia David în Navata (cum se numeau propriu școlile proorocești), atunci din partea ucenicilor proorocești nu s'a făcut nicio încercare de a împedeca apropierea lor și, dinpotrivă, totul fu solemn și pașnic. Trimișii intrară în casa de obște și văzură înaintea lor un tablou neobișnuit. Inaintea lor era un sobor evlavios de ucenici, cari alcătuiau un mare cor armonios; o mulțime întreagă de prooroci luminați, cari erau deja

în etate matură, se ocupau activ cu predare ucenicilor lor și în capul tuturor stătea mult respectatul Samuil, care se afla deja încărcat de ani, dar tot activ și vioiu. Și aceștia toți la intrarea trimișilor regelui, cântară un imn de laudă lui Dumnezeu, întimpinând fără teamă pe trimișii înarmați ai lui Saul. Uimiți de toată această priveliște neobișnuită pentru dânșii, trimișii se opriră în nedumerire și după aceea înseși cedară înrâuririi cântărilor entuziaste a prorocilor. Uitând de însărcinarea lor, ei se alăturară la proroci și începură și înseși să prorocească. Când vestea despre aceasta ajunse pânăla Saul, atunci el trimise alți delegați pentru executarea voinței lui, dar se întâmplă același lucru și de data asta, ba și a treia oară. Duhul lui Dumnezeu, care era de față în mijlocul prorocilor, se dovedi prea puternic, ca să i se poată împotrivi lui chiar și cei mai devotați slujitori ai regelui. Saul furios însfârșit se hotără să se ducă însuși la Rama. El deja demult înăbușise în sine orce mișcări ale conștiinții, nimic nu putea stârni într'însul cele mai bune sentimente, ba el hotărî chiar să violeze sfințenia lăcașului prorocilor, prin propria sa persoană pătrunzând în refugiul lor și punând personal mâna pe vrășmașul său de moarte. In urma acestei hotărîri el plecă imediat dela reședința sa din Ghiva și se duse la Rama. Ajungând la un loc, care multă vreme s'a indicat de tradiție, dar care astăzi e greu de precizat exact, și anume la marele izvor din Sefa, Saul începu să întrebe pe locuitorii vecini, unde anume se află acum Samuil și David. Lui i se comunică, că ei se află în Navat, la Rama, și el o apucă direct într'acolo. Dar când el se apropiă de acest loc sfânt atunci și cu dânsul se întâmplă lucrul cu totul neobișnuit. Cum intră el în Navat și auzi sunetul cunoscut lui al imnelor proroceşti, sufletul lui începu să se lumineze, duhul răutăţii se depărtă de la dânsul, și iar se pogorî peste el Duhul lui Dumnezeu. Intr'o atracție neînțeleasă pentru dânsul, el aruncă de pe sine hainele sale regale și, rămânând numai în hainele sale cele de desubt, se aruncă spre Samuil și, într'un entuziasm neobișnuit, cântă și proroci. Dar ce anume a putut să influențeze astfel asupra duhului regelui anume în acest timp ? Chiar dacă noi nu vom vedea aicea nimic supranatural, apoi în tot cazul schimbarea aceasta este foarte remarcabilă. Acea stârnire, de care de demult suferea regele, se termină prin o stare care te miră de se putea aștepta. Negreșit, asupra lui a putut influența deja și înseși ideea, că el va trebui să se întâlnească cu vechiul său prieten și povățuitor Samuil, pe care el îl jicnise așa de adânc și cu care se afla deja în curgere de

câţiva ani în desăvârşită înstrăinare. Şi fiindcă cu această idee în sufletul lui clocotise şi duhul răzbunării, apoi lupta dintre aceste sentimente contrare a şi trebuit să aducă pe Saul într'o agitaţiune neobişnuită. După aceea, înseşi înfăţişarea lui Samuil în capul şcolii proroceşti, dulcele sunete ale muzicei, aşa de cunoscute cândva auzului său, îi amintiră acel period mai timpuriu al vieţii lui, când şi el însuşi era entuziasmat tot în asemenea fel. Lui i se păru că s'a întors în acele zile fericite din trecut, ale vieţii sale, când el se afla sub înrâurirea sfântă a lui Samuil; această amintire oarecum îl renăscu; cuprins de o mişcare nebiruită, el se lăsă cu totul în stăpânirea acestui sentiment natal pentru sine şi „a prorocit înaintea lui Samuil, şi toată ziua aceea şi toată noaptea aceea stătu lungit neîmbrăcat", oarecum epuizat şi înăbuşit de prisosinţa sentimentelor sale. Dar fost-a oare această stârnire tot un astfel de semn al cercării sale, ca şi aceea care a însoţit alegerea sa la domnie? Sau n'a fost oare aceasta ultima intrare milostivă a Duhului Sfânt în inima sa, puternica influenţă a lui pentru a stârni în inima regelui cele mai bune sentimente, care ar fi putut să-l aducă la pocăinţă şi îndreptare? In tot cazul schimbarea în starea exterioară a regelui era evidentă pentru toţi, şi ea a servit de motiv pentru repetarea şi adeverirea zicătoarei alcătuite şi mai înainte: „Oare şi Saul e pintre proroci?" Dacă deja şi mai înainte se păruse foarte neobişnuit, ca un asemenea om puţin credincios şi nepregătit, ca Saul, să se arate în ceata prorocilor, apoi cu atât mai miraculos se părea acum, ca un om, care multă vreme s'a aflat sub stăpânirea duhului celui rău şi a venit la Rama cu gând duşmănos, silindu-se să-şi aducă la îndeplinire planurile sale sângeroase chiar în acest sanctuar, acum să încerce revărsarea dumnezeeştei înrâuriri şi să prorocească. Şi din toate aceste împrejurări atât el însuşi, cât şi însoţitorii lui să poată trage pentru sine concluzie edificatoare, că Dumnezeu ţine în mâna sa inimile oamenilor şi conduce voinţa lor, că Domnul n'a voit să îngădue peirea lui David şi că, sârguindu-se să o obţină, Saul a păşit contra voinţei lui Dumnezeu. Astfel, David încă odată a fost în chip miraculos izbăvit de furia crudă a regelui şi această izbăvire el a cântat-o în următorul psalm:

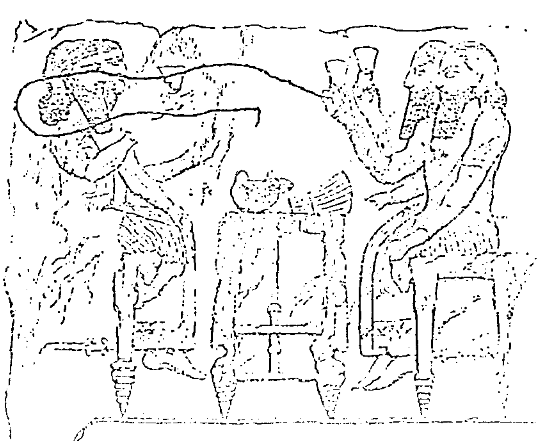
„La Domnul mi-i nădejdea!
Cum veţi zice sufletului meu:
„Sboară la munţi ca o pasăre?"
Căci necredincioşii şi-au încordat arcul,
Pus-au săgeata pe coardă,

Ca să tragă din întunerec în cei nevinovaţi!
Dar când rânduelele sunt răsturnate,
Ce poate oare să facă dreptul?
Este însă Domnul în biserica sa cea sfântă,
Este un Dumnezeu pe scaun în ceruri;
Ochii lui spre cei obijduiţi privesc,
Genele lui întreabă pe fiii oamenilor.
Domnul cearcă pe cel drept
Iar pe cel rău şi pe cel ce iubeşte sâlnicia,
Îi urăşte sufletul Său.
Arunca-va peste cei răi fulgere,
Pucioasă şi cărbuni aprinşi şi foc,
Şi vânt dogoritor va fi cupa soartei lor.
Căci Domnul este drept,
Şi dreptatea iubeşte Domnul,
Şi faţa lui spre cei drepţi priveşte!
(Psalmul X, 1-7).

Sufletul lui Saul totuşi se grosolonise până întru atâta, că el cedă influenţelor superioare numai pentru un timp şi în momente de uimire. Când agitaţiunea neobişnuită, care cuprinsese pe Saul, trecu, el uită lecţiunea dată. Această prevenire neobişnuită n'a lăsat urme adânci asupra voinţei lui, ba încă şi mai mult a împetrit inima sa. Evenimentul din Rama, împreună cu neobişnuita uimire a lui Saul, care s'a prelungit zile întregi, dădură putinţă lui David să se mântuiască şi de data asta de duşmanul său neîmpăcat. El se duse repede la prietenul său Ionatan şi s'a sfătuit cu dânsul, ce să facă în împrejurările acestea. Adevărat, poate în urma intervenirii şi mijlocirii lui Samuil, regele a slăbit întrucâtva duşmănia contra lui David şi chiar manifestă înclinaţiunea să se împace cu dânsul, aşa că David căpătă putinţa să fie iară la curte; dar el nu avea nici un fel de încredere pentru viitor, şi în tot cazul viaţa lui depindea în totul de capriciile acestui tiran nestatornic în sentimentele sale. Ionatan dealtmintrelea se silea să creadă şi voia să convingă pe prietenul său, că ultimul act al tatălui trebue atribuit numai accesului boalei lui, şi că atunci când el şi-a revenit iară în sine, atunci toată primejdia a trecut. David, totuşi, nu rămase convins prin aceasta. Regele nu intră cu dânsul nici într'un fel de relaţiuni personale, nu-l încredinţă de schimbarea sentimentelor sale faţă de dânsul, şi David natural se temea de a se arăta iară în prezenţa lui, amintindu-şi atentatul precedent la viaţa sa. Pentruca să se încredinţeze de adevărata dispoziţiune a regelui, David, prin mijlocirea lui Ionatan, prietenul său, crezu că e bine să facă o experienţă în această privinţă. Cunoscând

iubirea lui Ionatan către David, Saul negreşit te miră de ar fi putut să comunice fiului său uneltirile sale contra vieţii lui David; dar dispoziţiunea sa se putea afla şi prin alte mijloace. La începutul fiecărei luni ziua lunei nouă, după lege, se păzea ca sărbătoare religioasă de toţi israiliţii evlavioşi, şi în palatul lui Saul de obiceiu era mare sărbătoare cetăţenească, se dădea un mare ospăţ, la care asistau toată familia regală şi reprezentanţii principali ai statului. David, ca ginere al regelui şi căpetenie a armatei în armata lui, evident deasemenea trebuea să asiste la acest ospăţ. Dacă acum, în caz de lipsă a lui, Saul va privi la asta cu plăcere, atunci se putea conchide, că pe el nu-l ameninţă nicio primejdie deosebită; dacă însă, dincontra, regele se va mânia grozav de absenţa lui, apoi aceasta va fi semnul sigur, că evenimentul decurând petrecut n'a schimbat sentimentele regelui, şi că el n'a renunţat încă la măsurile sale extreme. Prin asemenea mijloc chestiunea despre raporturile regelui cu David a putut fi rezolvit definitv.

Din Rama Saul s'a întors într'o dispoziţie mai liniştită ca cea de mai înainte. Sosi obişnuita sărbătoare a lunii nouă; vestită prin sunete de trâmbiţe, şi ea se săvârşi cu obişnuita aducere de jertfe. La curte s'a dat ospăţul obişnuit, care a durat două zile întregi. Toţi marii demnitari ai statului au luat parte la el în ordinea cuvenită. Regele ocupa locul de onoare la peretele din faţă a camerei, în faţa lui era Ionatan, iar în rând cu dânsul şedea Avenir. Saul observă imediat, că locul lui David rămăsese neocupat, dar nu făcu nicio observaţie cu acest prilej, socotind că era vreo cauză binecuvântată a lipsei lui. Dar când David nu se arătă la prânz nici adoua zi, atunci regele deveni bănuitor, că aicea era o causă deosebită, care l-a reţinut să asiste la ospăţul regal. El se adresă lui Ionatan ca om ce cunoştea mai bine mişcările lui David, şi-l intrebă, pentruce acest „fiu al lui Iesei“, cum numea el ironic pe acesta, făcând aluziune la origina lui de jos, nu era la ospăţ în timpul acestor două zile. Ionatan răspunse, cum era de mai înainte stabilit intre el şi prietenul său, că David a fost chiemat de fratele său cel mai mare la jertfa publică în Betleem



Banchet (de pe un monument asirian).

și și-a cerut învoire să asiste la ea. Asemenea scuză, fie că era adevărat sau nu, cu toate acestea a fost verosimilă. Dar pentru caracterul bănuitor al regelui asemenea scuză numai spori nemulțămirea sa și-l umplu de furie, pentrucă îl lipsea pe dânsul de momentul potrivit, pe care-l avea în vedere să se folosască. La acest ospăț, anturat de prietenii săi și susținut de curtezani, cari negreșit erau bucuroși de absența lui David, și nădăjduiau să se folosască de această împrejurare pentru peirea lui desăvârșită, regele intenționase să aducă definitiv la îndeplinire planul său sângeros. Așa dară oare el din nou este lipsit de această ocaziune fericită și poate din cauza trădării propriului său fiu? Călăuzindu-se de acest gând, Saul se mâniă strașnic, când auzi răspunsul lui Ionatan. „Fiu netrebnic și nesupus!" strigă plin de mânie el, „Parecă eu nu știu, că tu te-ai împrietenit cu fiul lui Iesei spre rușinea ta și spre rușinea mamei tale? Căci în toate zilele, cât fiul lui Iesei va trăi pe pământ, nu vei dura nici tu, nici domnia ta. Acum dar mergi și-l adă la mine, căci el e rânduit la moarte". O astfel de mânie puternică a lui Saul nu înlătură pe mărețul Ionatan, și el socotind, că e încă posibil a liniști mânia regelui prin un răspuns blând, începu să roage pe tatăl său pentru David celce lipsea, întrebându-l, pentru ce să-l omoare, și ce a făcut el așa de grozav, încât să merite moartea? Atunci Saul, neavând putința a-și mai stăpâni sentimentele sale, fu cuprins de toată furia. El simțea, că David pregătește contra sa torturi și în sufletul lui căzu bănuiala, că întru aceasta îl ajută și Ionatan, tinzind, poate, împreună spre aceea, ca să lipsască pe Saul de tronul ocupat de dânsul. In mânia tâmpitoare, el apucă sulița sa și începu să o învârtească înaintea lui Ionatan, amenințind să-l lovească pe loc. O asemenea jignire, în fața marei adunări de oaspeți și a unei asemenea ofensatoare bănueli contra prietenului său nevinovat, Ionatan n'a putut-o suporta. Cu indignare mare și dreaptă în inima sa nobilă, el se sculă repede dela masă, părăsi camera de ospăț și nu s'a mai arătat la ospăț. Lui nu-i mai rămăsese nimic, decât să comunice lui David despre rezultatul nefericit a cercărei puse de ei la cale. Adoua zi dimineața Ionatan ieș la câmp în acel timp, care hotărîse lui David în tovărășia unei slugi. Pentruca această întâlnire să rămână tainică, Ionatan porunci slugii să adune săgețile aruncate de el din arc și să le ducă în oraș, iar el în acest timp se duse la întâlnirea cu David, și între prieteni se produse o scenă de adio interesantă în cea mai mare măsură. „Și s'au sărutat ei unul cu altul și au plâns amândoi împreună; dară David a plâns mai mult. Și a zis Iona-

tan către David: Mergi cu pace, iar pentru ce ne'am jurat noi amândoi pe numele Domnului, zicând: Domnul să fie între mine și între tine, și între seminția mea și seminția ta, apoi să fie pe vecie". Iubirea între dânșii era minunată, cum poate fi numai între două suflete mărețe și curate. Ei se despărțiră aproape pe totdeauna și numai o singură dată s'au mai întâlnit în viață, după care soarta i-a despărțit pe totdeauna.

Despărțindu-se de prietenul său, David plecă în orașul preoțesc Nambu, unde în acest timp se afla cortul, și aproape de el trăia arhiereul. El sosi în oraș flămând și obosit, și pentru a-și întări puterile, el sub pretextul unei însărcinări regale însemnate, care cere o extraordinară urgență, rugă pe arhiereul Ahimeleh să-i dea pânile punerei înainte și sabia lui Goliat, ce se păstra în cort, ca trofeu de războiu, și se folosi astfel de provizia pânilor sfinte, care după lege, se mâncau numai de preoți. Din nefericire, una din slugile cele mai devotate ale lui Saul, anume Doic, un edomit, șeful păstorilor regali, asistă la această împrejurare. E ciudat că acest străin de țară se afla în slujba regelui israilit și se bucura de înalta lui încredere. Și acesta e primul caz în toată istoria. Nu se știe ce anume a fost pricina apariției lui în Nomba. Poate el era prozelit, doritor să capete primirea în comunitatea israiliților și deci primea acolo învățătura religioasă, sau poate el dăduse vreun vot, sau se ocupa cu vreo curățire religioasă rituală. Unii socot, că el se afla acolo pentru a mărturisi în cazul vindecărei de lepră, iar alții spun, că el săvârșise vreo crimă și trăia acolo în retragere până se va curăți de păcatul său prin aducerea jertfei legiuite. Dar orcare ar fi fost motivul prezenței sale acolo, în tot cazul David imediat simți primejdia aflărei lui împreună cu omul, despre care el știa, că e sluga devotată a lui Saul și, prinurmare, care ar fi putut orcând raporta regelui despre toate cele văzute; deaceea el nu se opri în Nomba, ci-și căută refugiu în alt loc. Ca să se ascundă mai bine de urmăririle lui Saul, David se depărtă chiar peste hotarele sale natale, și acolo sub formă de simplu călător se opri în orașul filistean Geta. Dar și acolo refugiul se păru că nu e de nădejde. Oamenii lui Anhus, regele din Geta, începură să-și exprime față de dânsul bănuelile lor despre străin și-i ziceau: „nu-i oare acesta David, regele acelei țări? Nu lui oare i se cânta la hore: Saul a biruit mii, iară David zeci de mii?" Pentru a înlătura această bănuială periculoasă, David a fost nevoit să se prefacă nebun și, când îl aduse la rege, „scrise pe ușă, începu să umble pe mânile sale, lăsă să-i curgă balele pe barba sa", așa că lui Anhus îi peri orce

bănuială, iar David, folosindu-se de aceasta, grăbi să se depărteze de pe aicea în peștera sălbatecă Adolam, unde se adunară împrejurul lui părinții și frații lui, care începuseră, probabil, să fie prigoniți de Saul și deasemenea toți cei nemulțămiți de regele depus. Astfel împrejurul lui David se adunară până la 400 de oameni. Așezând pe părinții săi sub apărarea regelui Moabului, David cu însoțitorii săi iară se întoarse în hotarele patriei sale.

Saul între acestea se epuiză din pricina răutății neputincioase. Dar iată i se raportă, că David cu oamenii săi se află în pădurea Horetului, un târgușor, care acum e cunoscut sub numirea [Haras, situat pe una din culmele lanțului de munți Hebron, cam la cinci chilometri spre răsărit de Cheil, lângă drumul dintre Adolam și Hebron. Auzind de acesta Saul, rândui imediat poteră. Dar înainte de a pleca la drum, el găsi că e nevoe să se adreseze către demnitarii ce-l înconjura și către armată cu o cuvântare deosebită. Urcându-se pe munte și șezând sub un stejar, în Ghiva, el eși înainte cu sulița sa în mâni, se adresă către cei ce-l înconjurau cu cuvintele solemne: „Ascultați fiii lui Veniamin oare vouă tuturor are să vă dee fiul lui Iesei ogoară și vii, și pe voi pe toți are să vă pună căpetenii peste o mie, și sutași, de v'ați sfătuit cu toții împotriva mea și nimenea nu mi-a descoperit, când fiul meu a intrat în prietenie cu feciorul lui Iesei, și nimenea din voi nu i-a fost milă de mine și nu mi-a descoperit, că fiul meu a ațâțat contra mea pe robul meu, să-mi urzească cătușe, cum se vede asta acum?"


Rege cu sceptrul în mână (de pe un monument asirian).

Bănuiala regelui, evident, nu se mai mărginea acum la Ionatan, ci se întindea și asupra tuturor celor ce-l înconjurau. Ce puteau oare să-i răspundă cei de aproape la toate acestea? Insuși cei de aproape se aflau acum în groază și într'înșii se furișase primejdia, că dispoziția întunecată a regelui, care se manifesta în acte așa de dușmănoase contra lui David și Ionatan, poate cu timpul să se întoarcă și asupra lor. Situația lor în tot cazul era dificilă, și ei nu știau, ce să răspundă regelui. Dar iată, când toți tăceau, Doic nechibzuitul, care se afla aicea, care văzuse ce primire arătase arhiereul lui David în Nomba, se hotărî să scoată pe curteni din încurcătură, și pentru ca să abată dela dânșii bănuiala regelui, o îndreptă în altă parte, anume asupra arhiereului. Ieșind înainte, el spuse lui Saul: „Eu am văzut, cum feciorul lui Iesei a venit

în Nomba la Ahimeleh, fiul lui Ahituv, și acesta a rugat pentru dânsul pe Domnul și i-a dat provizie; și sabia lui Goliat filisteanul, a dat-o lui". Acest denunț își atinse în totul scopul. Lui Saul imediat îi veni în gând, că și arhiereul se aflâ în conjurație cu David, și în capul său înegurat de răutate se alcătui îndată planul unei grozave răzbunări contra trădătorilor. El imediat ceru, ca Ahimeleh și preoții cei dinprejurul lui să se prezinte la rege. Acest Ahimeleh era strănepotul lui Elie și a moștenit arhieria dela fratele său Ahie sau chiar a împărțit cu dânsul această vrednicie, în care caz unul din ei a însoțit pe Saul, iar celălalt a rămas la sanctuar. Nomba se afla nu departe de Ghiva, și neamul preoțesc ce trăia acolo, număra pânăla 85 de persoane, fu adus curând la Saul. Mâniosul rege reproșă lui Ahimeleh de trădare și de simpatia către David în planurile lui cele rele, îi comunică despre denunțul lui Doic, că el ar fi arătat lui David tot concursul, cerând pentru dânsul indicații dela Dumnezeu, a aprovizionat pe fugar cu pânile sfinte și i-a dat chiar trofeul național, anume sabia lui Goliat. Ahimeleh nu negă această învinuire. El în adevăr a procedat astfel, cum îl învinuia regele, dar el a procedat cu totul fără nicio conștiință de vinovăție, fără nici un gând rău și chiar nici n'a știut, că el prin acestea ar atrage asupra sa neplăcerea lui Saul. David, comunică el, este ginerele propriu al regelui, cel mai credincios din toate slugile sale, acela care s'a bucurat de întâetatea drepturilor intra la rege toată vremea; el s'a prezentat la dânsul în Nomba sub pretextul, că a venit acolo din însărcinarea regelui, din care pricină a și dorit să se folosască de sfatul și indicațiile lui. In vederea tuturor acestor împrejurări, spuse arhiereul, el n'a avut deloc temeiuri, ca să refuze lui David împlinirea cererilor lui. Ce se atinge de conjurația bănuită de rege contra sa, apoi arhiereul refuză hotărît de a recunoaște această acuzație și insistă asupra devotamentului său către unsul lui Dumnezeu. „Nu, zise el, să nu învinuești, o rege, cu asemenea lucru pe robul tău, nici toată casa tatălui meu". Nevinovăția lui Ahimeleh și a celorlalți preoți era astfel evidentă, și acuzația ridicată asupra sa se dovedi neîntemeiată. Dar nu tot așa privea la întreagă afacere asta ochii preveniți ai lui Saul. După părerea sa, atât arhiereul, cât și toți preoții ce-l înconjurau erau fără îndoială trădători, și deaceea trebueau supuși soartei unor asemenea vinovați. Ne întorcând nicio atențiune la apărarea arhiereului, el zise sever și fără cruțare către dânsul: „Tu trebue să mori, Ahimeleh, tu și toată casa tatălui tău". El îi considera

răsvrătiţi primejdioşi, pentrucă, cum socotea el, ei în tot cazul tainic simpatiza cu David, ceeace se dovedeşte deja prin aceea, că ei n'au comunicat regelui despre mişcările lui; şi nesinchisându-se nicidecum de cinul lor sfânt, el, din contra, găsi pentru sine în această privinţă ocaziune potrivită ca prin o asprime neobişnuită să arate şi altora pildă vădită să vadă la ce pedeapsă groaznică supune regele pe orce trădător al tronului său. In suita regelui în răsărit se află de obiceiu un detaşament întreg de curieri, care pururea îl însoţesc în toate mişcările. Asemenea curieri avea şi Saul, şi ei erau cei mai devotaţi regelui din toţi următorii săi. Rostind pedeapsa cu moartea contra nevinovaţilor preoţi, regele porunci acestor curieri să-i supună uciderei. Dar această crudă ucidere cu aşa sânge rece fu un lucru aşa de grozav, încât ea turbură chiar şi pe aceste slugi fără pregetare ale regelui. Purtarea crudă a regelui şi starea lui nenormală, de toţi observată, izbutise deja să slăbească întrucâtva disciplina, şi chiar autoritatea lui nu fu în stare să constrângă pe slugi să săvârşască tortura nevinovaţilor slujitori ai religiei. La porunca regelui ei răspunseră prin o muţenie de mormânt. Nici unul nu manifestă că e gata să execute această crudă poruncă. Arhiereul şi slujitorii lui în ochii lor erau reprezentanţii lui Iehova, şi nici chiar credincioşia datorată regelui, nu putea silui într'înşii conştiinţa lor, care se turburase contra unui lucru aşa de apostat. Dar când toţi slujitorii israiliţi ai regelui refuzară să îndeplinească o asemenea poruncă, din mijlocul celor dinprejur apăru Doic cel fără scrupule, edomiteanul. Conştiinţa lui era cu totul străină de acele sentimente şi nedumeriri, care împedecase pe israiliţi. Toată ambiţia lui consta în aceea, ca să se afle cu regele în cele mai bune raporturi, imitând patimile lui, să-şi menţină situaţia sa proprie şi să se îmbogăţască. Şi deaceea când Saul iritat de neascultarea gardei sale, îi porunci acestuia să execute cruda sa poruncă, atunci el şi slugile lui, tot nişte străini de neam, ca şi el, au tăbărît imediat asupra preoţilor şi fără să se jeneze de haina lor sacră, îi supuse la nimicire totală. Nemărginindu-se nici numai la această cruzime fără exemplu şi nebunească, acest Nerone al vechimei răspândi răzbunarea sa asupra întregului oraş Nomba. Văzind în tot oraşul numai trădători de ai săi, el trimise într'acolo pe Doic cu detaşamentul, care a şi masacrat toată populaţia aflătoare într'însul inclusiv femeile şi copiii, iar oraşul l-au dărâmat, aşa că din el a rămas numai dărămături fumegânde. Din toată populaţiunea oraşului a scăpat numai singur Aviatar, fiul arhiereului, care apu-

când câteva lucruri sfinte (Efodul), fugi la David și-i povesti despre grozava nelegiuire a lui Saul. Așa, fără să-și dea sama, Saul execută osânda dată de Dumnezeu asupra casei lui Elie. Aceasta a fost o faptă neomenească în cel mai înalt grad și extrem de nebunească. Toți israiliții evlavioși se îngroziră de această crimă grozavă. O crimă așa de neagră slăbi dragostea către dânsul până și în partizanii săi cei mai devotați. Asemenea procedeu era greu de justificat chiar și prin greaua boală a regelui, pentrucă aicea se observa oarecare regularitate în acțiuni. Judecând după el însuși, Saul nu putea să-și închipuiască nevinovăția lui David sau nepărtășia la planurile lui a preoților. El, evident, se referise deja cu totală neglijență către religie și către slujitorii ei și cu mare aprindere apucă pe calea dușmăniei cu însuși Dumnezeu. Saul renunțase de a recunoaște alegerea succesorului său și nu numai nu s'a înțelepțit prin acele cercări, pe care i le trimisese Dumnezeu, ci din zi în zi devenea mai rău, cădea tot mai mult cu caracterul său moral, și duhul său întunecat devenea tot mai crud, așa că dintr'însul dispărură orce urme de omenie și dreptate. De aceea, unicul scop al tuturor sforțărilor sale era de a prinde pe David, în care el acum vedea deja limpede un concurent la tron. Deaceea el trimise soldați pentru observarea mișcărilor lui, ca la ocazie potrivită să-l prindă și să-și verse asupra lui toată ura adunată în sufletul său.

Auzind de grozava nelegiuire a lui Saul, David nu putea decât să se întristeze, că a devenit fără voe cauza unei asemenea nenorociri; și dând împrejurul său refugiu lui Aviatar, și singur era nevoit să se izbăvească de regele ce se repezea asupra sa. Durerea sa pentru toate cele întâmplate și pentru nefericita sa situație David o revărsă în înflăcăratul psalm, în care zugrăvește luminos răutatea josnică a lui Doic și totodată cu toată nobleța apar sentimentele proprii de dulce psalmist.

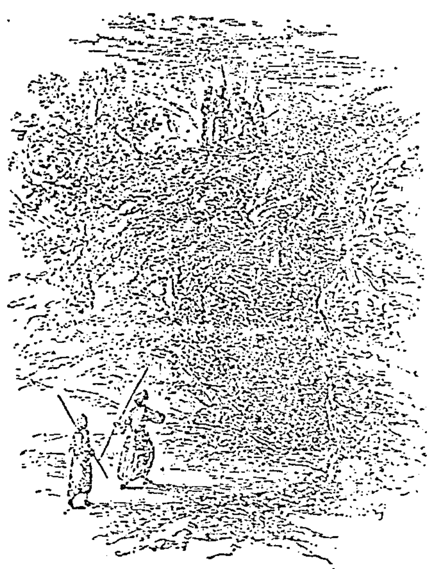
„Ce te fălești cu răutatea ta, puternice?
Căci mila lui Dumnezeu e pururea cu mine.
Limba ta urzește răutăți,
Și-i ca un briciu ascuțit, vicleanule!
Tu iubești mai mult răul decât binele,
Și minciuna mai mult decât adevărul.
Tu iubești cuvintele pierzătoare, limbă vicleană!
Deaceea Dumnezeu te va stârpi pe totdeauna.
Apuca-te-va și te va smulge din locașul tău
Și-ți va stârpi rădăcina din pământul celor vii.
Vedea-vor drepții și se vor teme,

Şi râzând, vor zice de dânşii:
„Iată omul, care nu-şi pune în Dumnezeu nădejdea,
Ci nădăjduia în mulţimea bogăţiei sale
Şi pe nelegiuirile sale se bizuia".
Iară eu sunt ca un măslin verde în casa lui Dumnezeu,
Şi voi nădăjdui mereu în mila Lui.
Pururea Il voi binecuvânta pentru cele ce a făcut
Şi voi nădăjdui în numele Lui, că e bun pentru sfinţii Lui.
(Psalmul 41, 1—11).

Insuşi ducând viaţă de pribeag şi prigonit de rege, David cu toate acestea nu perdea ocazia de a-şi apăra ţara sa natală de cei mai răi duşmani. Odată el se afla în oraşul Cheil, situat în munţii Iudeei, cam la zece chilometri spre est de Elefteropol, unde venise el în scopul de a izbăvi acest oraş de atacul unui detaşament filistean. Oraşul l-a eliberat de vrăşmaşi, dar el însuşi aproape era să cadă jertfă mărinimiei sale. Saul imediat fu înştiinţat de locul de refugiu al lui David, şi regele dădu imediat dispoziţiune, ca oraşul să fie înconjurat şi după aceea plecă personal într'acolo, ca să prindă pe David. Dar înainte ca Saul să fi luat măsuri, David izbuti să părăsească acest oraş şi să se depărteze de acolo, aşa că regele suferi o nouă nereuşită. Nefericitul rege, totuşi iar se mângâia cu nădejdea, că Providenţa nu l-a părăsit încă cu totul. După plecarea din Cheil, David îşi găsi refugiul în pustiul Zif, la vreo şase chilometri spre sud de Hebron. Şi aicea avu loc cea din urmă întâlnire a lui David cu Ionatan. Devotatul prieten, cu toată dificultatea propriei sale situaţiuni la curte, niciodată nu scăpa din vedere pe David şi, folosindu-se acum de o ocaziune, se hotărî încă odată să încurajeze pe izgonitul curţii lui Saul. Furişindu-se tainic la dânsul în pădure, el îl mângâi, zicând: „Nu te teme, că nu te va găsi mâna tatălui meu, Saul; şi tu vei domni peste Israil, iar eu voi fi al doilea după tine, şi Saul, tatăl meu, ştie aceasta". Aicea ei încheiară legământ, întărindu-l printr'un jurământ religios, şi David rămase în pădure, iar Ionatan neobservat se furişă iară în tabăra lui Saul. Printre locuitorii din Zif erau câţiva partizani înfocaţi ai lui Saul şi acum ei se grăbiră a-i denunţa despre petrecerea la ei a lui David. De ce se refereau ei duşmănos către David, nu se ştie. Poate între dânşii şi familia lui Iesei era vreo duşmănie veche, sau, ceeace e şi mai probabil, ei priveau pe Saul, ca pe regele legiuit, şi nevoind să justifice pretenţiile lui David, lucrau simplu în calitate de supuşi credincioşi şi fireşte doreau să ajute regelui legal la prinderea

patimile și planurile oamenilor la împlinirea sfaturilor dinainte rân= duite ale lui Dumnezeu. La Saul alergă repede un vestitor, care aduse știrea, că filistenii au făcut incursiune în ținutul vecin și=l îndemnă să grăbească cu forțele sale pentru respingerea dușma= nului. Lucrul acesta nu se putea să nu fie luat în samă. Dușmă= nia personală trebuia să cedeze locul nevoii publice. Cu extremă neplăcere Saul părăsi urmărirea lui David de data asta și se în= dreptă cu oștirea sa contra dușmanului străin.

Infrângând neizbutit pe dușman, Saul păși iară la urmărirea lui David. Ultimul între acestea, cum denunțau zifiții, se retrăsese în împrejurimile lui Enghedi, izvorul cald, care se afla cam pe la mijlocul țărmului Mărei Moarte și situat la 500 picioare deasupra nivelului ei. Acest izvor formează un bogat pârău pe un podiș în= gust calcaros și neroditor, și aruncându=se peste stânci jos, răs= pândește acolo pretutindenea o bogată vegetațiune, așa că în urma acestei udări formează o oază, care prezintă unul din cele mai uimitoare tablouri în mijlocul acestei provincii sub toate raporturile neroditoare. Stâncile, care înconjoară izvorul și care se ridică în sus până la 2000 de picioare deasupra nivelului mării, precum și acelea, care se întind spre țărm, sunt spintecate de diferite prăpăstii și abundă în peștere, care chiar și astăzi le folosesc păstorii pentru mas noaptea, cum le foloseau atuncea păstorii tim= pului lui David. Luând cu sine un detașament de 3000 de soldați, Saul plecă după rivalul său și în această țară stâncoasă și sălbatecă. Aicea toate avantajele erau de partea lui David. Și dacă regele ar fi avut a face cu un dușman mai crud, apoi anume aicea ar fi și terminat neferi= cita sa viață și ar fi plătit cu moartea cruda sa prigoană contra nevinova= tului tânăr. Se întâmplă odată, ca urmărind pe fugar, Saul, împins de nevoe, se abătu în una din peșterele acelea, întunerecul și răcoarea cărora prezintă un contrast răcori= tor cu strălucirea și arșița stâncilor înconjurătoare. Dar tocmai în această peșteră era ascuns David cu o parte din adepții săi. El, ca unul ce se afla în peșteră, vedea foarte bine tot ce se petrecea la intrarea într'însa, pe când ceice intrau de afară în interiorul peș=



Peșteră palestiniană.

terei erau învăluiţi în întunerec nepătruns. Saul gândea, că peştera aceasta este cu totul goală, sau, deşi auzea oarecare şoptire sau mişcare, apoi putea să-şi închipue, că sunt oarecare din păstorii, cari au intrat în aceste peştere pentru odihnă, şi de aceea nu le dădu nici o atenţiune. Intre acestea fugarii, văzură cu uimitoare mirare, că în peşteră intră însuşi regele. Ei îl cunoscură îndată şi în şoaptă spuseră aceasta lui David, şi chiar îl îndemnară să se folosască de acest prilej, ca odată pentru totdeauna să se izbă-vească de grozavul prigonitor, şi astfel să ocupe domnia, făgă-duită lui de prorocul. Dacă David, măcar pentru un moment pu-tuse să nutrească simţul răzbunării faţă de rege, atunci el foarte uşor ar fi putut să cedeze acestei ispite. Dar cu toate că în mânile lui se afla sabia omorîtoare a lui Goliat şi adepţii săi erau gata să se năpustească numaidecât asupra lui Saul, el şi singur s'a abţinut şi a potolit şi pe ceilalţi dela aceasta. Orcât de crud se purtase cu dânsul Saul, în tot cazul el era unsul lui Dumnezeu, şi prin urmare persoana lui era sacră. Cu o mărinimie fără pre-cedent pentru acele vremuri barbare, David cruţă viaţa primej-diosului său duşman, dar în acelaşi timp el a dorit să arate, că viaţa regelui în adevăr s'a aflat în puterea lui, şi prin asta a vrut să dovedească nevinovăţia sa proprie de orce intenţie sau atentat asupra persoanei regelui şi aşa să respingă clevetirea curtezanilor, cari, interpretând fals impulsiunile, aţiţau în inima regelui focul urei şi al duşmăniei, ce şi fără asta ardea puternic în fiinţa regelui. Intrând în peşteră, Saul desbrăcă de pe sine mantia şi o puse alăturea cu sine, iar David, furişindu-se încetişor spre dânsul, fără să fie observat tăiă o poală dela această haină. Saul, nebănuind nimica, îmbrăcă iar mantia sa şi eşi din peşteră. Insoţitorii lui David erau indignaţi amar pe conducătorul lor pentru indulgenţa lui nelavreme faţă de duşmanul său; dar, departe de sentimentele ce-i însufleţau pe dânşii, el era turburat de conştiinţă chiar şi pentrucă nu s'a purtat cu respectul cuvenit maestăţei regale şi a pricinuit vătămare mantiei regale. Când detaşamentul porni mai departe, iar Saul rămăsese aproape singur în urma lui, David eşi din peştera sa şi strigă tare către dân ul: „Domnul meu rege!" Auzind acest glas cunoscut lui, Saul se opri şi se uită împrejur. Spre uimirea lui, el văzu pe stâncă pe David, care se plecă către dânsul pânăla pământ şi, mărturisind smerit devotamentul său, se silea să-i dovedească, că el nu-i nicidecum răzvrătit faţă de auto-ritatea legiuită, ci om, care recunoaşte in rege persoana, căruia el datoreşte supunere şi toată cinstirea. După aceea David se

adresă către Saul cu cuvinte foarte atingătoare: „Pentruce asculți tu cuvintele oamenilor, care zic: iată David uneltește rele asupra ta? Iată astăzi văd ochii tăi, că Domnul te-a dat pe tine în mânile mele colo în peșteră, și mie mi s'a zis, ca să te ucid; dar eu te-am cruțat și am zis: nu-mi voi ridica mâna asupra stăpânului meu, căci el este unsul Domnului. Părintele meu! privește poala hainei tale în mânile mele. Eu am tăiat poala hainei tale, iar de tine nu m'am atins. Află și te încredințază, că nu se află rău în mâna mea, nici vicleșug, și eu n'am păcătuit contra ta, iar tu cauți sufletul meu, ca să mi-l iai. Să judece dar Domnul între mine și între tine, și să răzbune Domnul contra ta pentru mine, dar mâna mea nu va fi asupra ta, cum spune proverbul vechiu: dela nelegiuiți nelegiuire iesă, iar mâna mea nu va fi asupra ta. Contra cui a eșit regele lui Israil? După cine alergi tu? După un câne mort, după un purice! Domnul să fie judecător, și să judece între mine și între tine. El va cerceta, va descurca și causa mea, și mă va izbăvi din mânile tale" (1 Reg. XXIV, 10-16). Saul în cumplită agitare a ascultat această cuvântare a lui David, atât de pe neașteptate apărut în fața sa. Uimitoarea mărinimie a lui David, care nu s'a folosit de o împrejurare atât de potrivită, ca să se izbăvească de regele celce îl urmărea cu atâta cruzime, cutremură cumplit pe Saul. Cu toată nebunia și cruzimea sa, într'însul încă licăreau sentimente mai umane, care din când în când triumfau într'însul chiar și asupra patimilor celor mai rele. Și acum, la gândul minunatei izbăviri, Saul fu absolut cuprins de sentimente amestecate și ridicându-și glasul său, a plâns. In sufletul său a înviat în parte vechea iubire către David, și se adresă către dânsul cu cuvinte duioase și zise: „Al tău e oare acest glas, fiul meu David?" Cuvintele lui au fost întrerupte de plâns, și după aceea revenindu-și, continuă: „Tu ești mai drept decât mine, căci tu mi-ai plătit cu bine, iar eu ți-am plătit cu rău. Tu ai arătat asta astăzi, purtându-te cu mine îndurător. Când Domnul m'a dat în mânile tale, tu nu m'ai ucis. Cine găsind pe vrășmașul său, i-ar da drumul să se ducă în calea sa? Domnul iți va plăti ție cu bine pentru ceeace ai făcut tu astăzi cu mine". După aceea căindu-se de nebunia sa și deja smerit, recunoscând pe David de succesor al său, Saul rugă pe David numai, ca el să nu stârpească pe urmașii săi și să nu nimicească numele tatălui său. Mărinimosul David dădu numaidecât această făgăduință și ei s'au despărțit. Saul, înviind în sine pentru un timp cele mai bune sentimente, se întoarse la Ghiva și curmă prigoana, deși David, neavând pu-

tința să se razeme pe dispozițiunea schimbăcioasă a tiranului, continuă să se ascundă în țara muntoasă, unde el își găsea refugiu și mai înainte. Tot evenimentul acesta atingător a servit pentru David drept temă pentru înălțătorul Psalm, în care transpiră deplina nădejde în Dumnezeu:

Doamne Dumnezeul meu, la Tine mi-i nădejdea:
Mântuește-mă de toți prigonitorii mei
Și mă izbăvește de ei
Ca să nu răpească ca un leu sufletul meu,
Ne fiind cine să mântuiască.
Doamne Dumnezeul meu, de am făcut vreun rău,
De este vreo nedreptate în mânile mele,
De am plătit cu rău celui ce mi-a dorit pacea,
Sau de am jefuit pe cel ce înzadar m'a pismuit:
Să prigonească vrășmașul sufletul meu,
Și să-l prindă pe dânsul,
Să calce în picioare viața mea,
Și slava mea în pulbere să o arunce.
Scoală Doamne, întru mânia Ta!
Curmă năvala vrășmașilor mei!
Scoală Doamne, la judecata cea pentru mine,
Pe care ai poruncit-o Tu.
Sfârșască-se răutatea păcătoșilor
Iar pe cel drept întărește-l!
Căci Tu cerci inimile și rărunchii,
Dumnezeule prea drepte!

(Psalmul VII, 1—7, 10—18).



Aendor, aproape de Ermonul Mic.

CAPITOLUL IX.
SFARȘITUL LUI SAMUIL ȘI A LUI SAUL

Pidicate și cu stăruință duse de Saul contra viito-rului său succesor, prigonirile absorbiră până întruatâta luarea aminte a regelui celui bolnav sufletește, încât el puțin se mai ocupa cu trebile statului și acestea firește ajunseră în totală desordine. Moralitatea poporului, negăsindu-și niciun sprijin în pilda regelui, slăbi, duhul decăzut și totul amenința cu prăbușirea, drept singurul suport moral pentru stat continuă să servească bătrânul proroc Samuil, care deși în acest timp nu se mai afla la conducerea trebilor, totuși prin influența sa continua să susțină după putință spiritul moral în popor. Dar iată sosi și momentul, când marele proroc și organizatorul regatului lui Israil trebui să părăsască călătoria pământească. Descriind amărunțit activitatea lui Samuil, istoricul biblic ne comunică abea prin un verset moar-

tea și înmormântarea lui. „Și a murit Samuil. Și s'au adunat toți israiliții, și au plâns după dânsul și l-au îngropat în casa lui, în Rama“ (1 Reg. XXV, 1). Prorocul către acest timp ajunsese deja la o vârstă înaintată; lucrul lui și-l făcuse deja, și venise vremea pentru răsplata lui viitoare. Deși în anii din urmă trăia aproape în totală retragere și nu mai lua deloc parte la trebile publice, totuși moartea lui se simți pretutindenea ca o nenorocire obștească, și toți israiliții, uitând rivalitățile și dezbinările lor, și aducându-și aminte numai de marele binefaceri, aduse de el poporului, de viața lui neprihănită, pietatea lui personală, s'au adunat într'un suflet să-i dea onorurile de înmormântare. „Superioritatea sa morală, – zice Iosif Flavie [1]), – și acel respect, cu care se refereau către el, se dovedește prin acea îndelungată plângere, de care a fost însoțită moartea lui, și de acea grijă, cu care toți s'au sârguit să dea ritualului de înmormântare a lui lustrul cuvenit și solemnitatea. El a fost înmormântat în orașul său natal Rama și poporul l-au plâns zile multe, privind moartea lui nu ca moartea unui om oarecare străin, ci ca sfârșitul unui om, către cari toți simțau cea mai apropiată legătură. El era om drept, cu ales caracter și deaceea foarte plăcut lui Dumnezeu“. Astfel de înmormântări naționale te miră de au putut să se producă fără învoirea lui Saul; poate că regele a mers chiar înaintea altora în darea de onoruri prorocului acum mort, sfaturile căruia el atât de jignitor le-a nesocotit cât a trăit. Unii socoteau, că în întârziatul lux de râvnă al lui Saul, simțind cât de mult a pierdut el prin moartea bătrânului său prieten, se încerca să-și reîntoarcă mila și bunăvoința lui Iehova prin luarea măsurilor aspre contra diferiților călcători de lege. Deaceea ei referă către acest timp dărâmarea idololatriei pe tot pământul, nimicirea vrăjitorilor și chiemătorilor morților și nimicirea gavaoniților, ca dușmani ai religiei israiltene. Samuil a fost îngropat în curtea sau în grădina casei lui din Rama și, negreșit, nu chiar în casă, deoarece aceasta ar face însuși casa aceasta, sub raport ritual, necurată. Tradiția mulsumană arată sicriul prorocului pe culmea cea mai vizibilă Nebi-Samvil, unde pe temelia unei vechi biserici creștine, s'a zidit o mecete. Fericitul Ieronim [2]) asigură, că rămășițele lui au fost strămutate în anul 406 la Halchedona, la gura Bosforului, și deacolo au fost duse, după mărturia lui Calist [3]), la Constantinopol și

1) Antiq. VI, 13, 5.
2) Con. Vigil. II, 243.
3) Hist. Eccles. XIV, 10.

cu mare solemnitate puse într'o biserică. Pe locul primar al înmormântării lui nu e nimica deosebit. In acel timp, când nu existau încă cimitire regulate, pentru mormânt putea servi orce loc potrivit pentru asta. Regele Manase a fost în urmă îngropat în grădina casei sale; deasemenea a fost îngropat și Ioab, ba chiar și mormântul Mântuitorului a fost, cum se știe, așezat în grădină (Reg. XXI, 18; 2 Paral. XXXII, 20; 3 Reg. II, 34; Ioan. XIX, 41).

Răposând marele judecător și proroc, a meritat în totul plângerea națională. Merită numai să luăm în considerațiune, ce anume a fost el singur de sine și ce a făcut el pentru popor? Escelând măreț în poporul corupt în acest period grosier și desordonat al vieții sale istorice, prorocul apăru ca apărător în calitate de apărător al lui Dumnezeu, al religiei și al culturii. Din timpul lui Moise niciodată nu mai apăruse un lucrător mai activ și mai vestit. Fiul rugăciunei, el fu cu deosebire om al rugăciunii. Copilăria lui neprihănită fu petrecută la cortul lui Dumnezeu, în mijlocul solemnităților înălțătoare de suflete ale slujbelor dumnezeești, unde el a și fost pregătit pentru primirea inspirațiunei cerești. Izolat de lumea de dinafară, înstrăinat chiar și de înrâurirea familiei, el se devotă în totul lui Dumnezeu și țării sale; comunicând cu nevăzutul, el nu mai căută nicio călăuză alta decât voia lui Dumnezeu, nicio lege alta decât legea celui Preînalt. Fiind în totul absorbit de comuniunea sa cu Dumnezeu, el era puțin supus înrâurirei înprejurărilor externe. Chiar dela început pășind pe calea pietății, el continuă să meargă pe această cale chiar pânăla sfârșit; el își puse un singur scop măreț și-l urmări neschimbat, necedând nici unei dificultăți și nesupunându-se nici unui interes personal. Puterea sa cea mai mare era rugăciunea lui; rugăciunea era refugiul său, arma lui și ajutorul lui. El recurgea la rugăciunea către Dumnezeu în toate împrejurările mari ale vieții proprii și ale vieții poporului, înaintea feții puternicilor vrășmași, față de neajunsurile și greșalele lui Saul, dar și în genere în toată vremea se deda la rugăciune și în comuniunea cu Dumnezeu își găsea liniștea, mângâerea și puterea. Dar în asemenea rugăciuni nu era nimica mistic sau sentimental. Toată ființa lui Samuil era pătrunsă de practicism serios, de mișcare statornic egală către un scop determinat. Dacă lui câteodată îi lipsea simpatizarea, dacă el era câteodată prea aspru și neînduplecat în susținerea adevărului, apoi această nesimpatizare rezultă nu din asprimea caracterului său, ci din marele respect pentru dreptate, pentru adevăr și pietate. Și dacă, cum se părea câteodată, el nu

era cu deosebire iscusit de a pătrunde caracterele și putea fi răpit de exterior, apoi chiar și în această privință insuficiența cunoștinții lui cu natura omenească depindea de acolo, că privirea lui era necontenit îndreptată către Dumnezeu și astfel nu avusese destulă putință să pătrundă în însușirile intelectuale ale oamenilor. Dar această viață îndreptată spre cer îl învățase să se depărteze de tot ce-i josnic, necurat și păcătos; aceasta îl făcea să fie neînduplecat, drept în toate actele sale, îndeplinitor al orcărei îndatoriri. In curgerea lungii sale cârmuiri nimenea niciodată nu s'a jăluit asupra hotărîrilor sale; din tot poporul nici un glas n'a putut să răsune contra imoralității sale sau a lipsei de conștiință, așa că el putea, fără teamă de vreo contrazicere, să zică: „Eu am îmbătrânit și am căruntit; dar eu am umblat înaintea voastră din tinereța mea și până în ziua de astăzi. Iată-mă! Mărturisiți asupra mea înaintea Domnului și a unsului Lui". Această cinste absolută îi dădea răbdare în orce neizbânzi din viața sa mult ostenitoare, când el a avut să se ostenească fără răgaz, având abea numai puțină izbândă. Anume aceasta l-a făcut pe el să recurgă la asemenea sforțări nesfârșite pentru ridicarea nivelului moral al concetățenilor săi și pentru educarea lor spre o viață mai înaltă, decât cea pe care o duceau ei de obiceiu. Față cu tendințele sale înalte, el nu avea destul timp ca să se gândească la sine însuși. Ce poate pune pe oameni mai aproape de Dumnezeu, ce e în stare să pogoare binecuvântarea lui Dumnezeu și care e voea Providenței: aceste întrebări erau întrebările principale ale vieții sale. Că propria sa situație se putea schimba într'o nouă ordine de lucruri, că el putea să ocupe o situație mai inferioară, că unele din scopurile dragi lui puteau suferi naufragiu: cu toate acestea el se împăca bucuros, de îndată ce era încredințat, că anume așa este voia lui Dumnezeu. Niciodată n'a existat încă un om mai puțin egoist, decât cum era Samuil. Inima lui arde de dragostea lui Dumnezeu și a poporului său, și ce era mai bine pentru popor, aceea era plăcerea lui cea mai mare. Această mare inimă, preocupată de lucruri atât de înalte, nu avea în sine loc pentru sentimente mărunte. Dacă regele putea să organizeze poporul mai bine în acest timp critic al vieții sale istorice, apoi să fie ales rege; și dacă el putea fi pentru popor ceeace dorea să fie însuși Samuil, atunci să-l binecuvinteze Dumnezeu! El tindea numai spre aceea, ca totul să fie aranjat cât mai bine și, neîntorcând atențiunea la aceea, că el se putea să treacă pe al doilea plan sau să piardă însemnătatea sa de altă dată, el liber dă prietenia sa mo-

narhului ales, și-i dorește domnie fericită. El a avut de suferit multe supărări, el a trebuit să facă multe sacrificii; a văzut distrugerea celor iubite de dânsul, a fost nefericit cu copiii săi, desiluzionat de alegerea regelui, desiluzionat și de concetățenii săi; dar cu toate aceste amărăciuni, el necontenit a purtat în sine o inimă curajoasă, necontenit a nădăjduit în Dumnezeu, ridicându-se tot mai sus în viața religioasă, în măsura în care se ridicau asupra sa furtuni tot mai mari și cu toate necazurile ce veneau peste capul lui, găsea motiv de rugăciune înflăcărată și de nădejde.

Devotat în totul rugăciunii, el în același timp muncea și lucra neobosit. Lui îi presta o mare operă, și el cu abnegație se devota cu totul ei. In timpul judecătorilor, rugăciunea sub raport practic slăbise considerabil. Inaltul ideal, propus de Moise, decăzuse extrem de mult. Preoții și leviții pierduseră orice autoritate și nu făceau nimica pentru ridicarea sau unirea poporulu. Unitatea fusese pierdută, și poporul degenerase în rătăcirea dezbinării dintre triburi, dintre care fiecare, urmărind propriile sale interese, se dăduse jafului și uitând menirea poporului, era gata chiar să se lepede cu totul de așezământul lui Iehova și să se pogoare până la ritualele idololatre și până la nivelul păgânilor din ținuturile vecine. Odată cu asemenea degenerare, era gata să cadă și în pedeapsa pentru necredincioșia sa. Israil adesea căzu sub jug străin. Apărătorii lui Israil grosieri, nedisciplinați și rău înarmați, erau puțin capabili să reziste contra ostașilor Filistiei, bine înarmați și căptușiți cu armuri de fier din cap până în picioare, cari, mulțămită neglijenței criminale a iudeilor, pusese stăpânire pe toți țărmurii mării și puteau să producă introducerea liberă a armelor din Grecia. In vederea acestor împrejurări, scopul vieții lui Samuil era să toarne în popor bărbăția pentru restabilirea independenței sale. Dar el văzu, că primul pas în această direcție ar fi trebuit să fie o mare prefacere religioasă. Aceasta era pregătirea necesară pentru orce luptă națională pentru libertate. Spiritul său era în totul pătruns de ideea teocratică. Rege peste Israil era Iehova, voința Căruia se proclama supușilor Lui prin mijlocirea preoților și a prorocilor, și Samuil aștepta acel timp, când acest mare ideal va intra întreg în convingerea poporului și va deveni temelia oricărei activități sociale. Lui îi presta astfel o întreprindere foarte grea. Degenerarea preoției, martor al căreia el a fost chiar din copilărie, scăderea generală a tonului moral în popor, inactivitatea conducătorilor lui firești și ticăloșia obștească, care era rezultatul impilării din partea păgânilor triumfători: toate

acestea puteau să arunce pe omul puţin credincios în plină desnădejde. Samuil cu toate acestea şi în faţa tuturor acestor împrejurări voi să vadă puterea, capabilă să scoată pe poporul său din această josnică situaţie. Toate aceste încercări învăţase pe israiliţi, că fără Dumnezeu ei sunt nimica. Ce le adusese lor infidelitatea lor criminală decât întristarea şi tot felul de nenorociri? Nu trebuiau oare să se convingă ei din toate acestea, că singurul mijloc de a se izbăvi de necazuri este să păşască pe calea pocăinţei? Astfel, grozava înfrângere dela Afec şi dărâmarea Silomului, acea lovitură fatală, pe care cronicile ar fi voit să o şteargă din istoria naţională, făcu pe poporul îngrozit să se adreseze lui Samuil, ca spre singura nădejde a ţării, şi să recunoască în acest tânăr proroc pe învăţătorul şi conducătorul vrednic. Samuil se folosi de această încredere a poporului spre binele lui. An după an el a muncit în mijlocul lor cu răbdare, liniştit, cu deplină nădejde în viitor, i-a pregătit pentru marea ridicare, arătând unde se coprinde puterea lor principală, învăţându-i adevărata religie, insuflându-le nădejdea în Dumnezeu, Care după îndurarea sa niciodată n'a părăsit moştenirea Sa. Şi iată, când tot poporul, cu deplină încredere, se întoarse la El, ca spre judecătorul şi apărătorul lor, atunci El l-a dus la biruinţă.

Asigurând astfel pentru o vreme o pace comparativă, Samuil se folosi în totul de această împrejurare pentru întărirea bazelor cârmuirei teocratice. Dar speranţele sale au fost distruse prin cererea instituirei autorităţii regale. Cum s'a referit el către această cerere? La început, fiind turburat, se întristă, simţind oarecare indignare, el se încercă să abată poporul dela acest gând. Dar propunând toată chestia aceasta la rezolvarea ei de către Domnul şi găsind, că aceasta era voea Sa cea sfântă, el imediat se împăcă cu această cerere şi se îngriji numai să îngrădească autoritatea regelui cu limitele cuvenite şi să aleagă pentru noua demnitate înaltă o persoană vrednică. Aicea mărinimia lui e aproape fără exemplu. Desiluzionat în speranţele sale cele mai înalte, ajungând la convingerea, că poporul său e nevrednic de marea chiemare ce i s'a făcut, lipsindu-se de situaţia sa de conducător suprem al poporului, el sincer se împăcă şi cu această situaţie a sa şi se făcu prietenul cel mai de aproape al omului, la care trecuse autoritatea sa. Cu atracţiune înflăcărată, dar cu tărie şi statornicie, el niciodată nu s'a abătut din calea acestui înalt patriotism al său. Şi când el a fost silit să recunoască, că regele ales, prin fapte vădite de neascultare a manifestat nevrednicia sa de a purta co-

roana regală, când pentru interese superioare ale religiei și a guvernării el a trebuit să rupă orce legătură cu domnitorul nevrednic, apoi și după asta n'a încetat a se ruga pentru dânsul, tot mai continuă să iubească pe acest păcătos încoronat și niciodată fățiș nu păși în contra lui. Din contra, susținu autoritatea lui, puterea lui, și se sili numai să șteargă acel rău, care se săvârșa de dânsul. El găsi, că instituirea autorității regale era o necesitate istorică a poporului, că unitatea poporului și desvoltarea lui normală puteau fi asigurate anume numai prin o autoritate tare, și deaceea el toată energia sa o îndreptă spre atingerea acestui scop. Dacă primul rege s'a dovedit neizbutit, el putea pregăti altul, care să se arate mai destoinic reprezentant al teocrației. Anume în David el a găsit pe omul, din care el putea, prin educație, să facă pe regele ideal. Dacă pătrundem mai cu luare aminte în împrejurările istorice ale acestui timp, atunci va fi clar, că Samuil a întemeiat o monarhie mărginită și dădu putere deplină acelor legi ale lui Moise, care au fost date în scopul de a preveni degenerarea monarhiei în despotismul oriental. Regele trebuia să observe anumite pravile și niciodată nu putea să lucreze întru nimica în calitate de tiran neatârnat. Samuil toate puterile de activitate organizatoare le întrebuință pentruca să scoată poporul din acea înstrăinare reciprocă, din anarhie și barbarism, în care s'a aflat în timpul judecătorilor, și să-l ridice la gradul de stat puternic și civilizat sub conducerea unui monarh teocratic, care să cârmuiască după lege, să fie ascultător de Domnul Dumnezeu și să conlucre ca poporul să ajungă a-și împlini marea lui destinație. Dar pentruca poporul să se poată folosi de bunurile unei asemenea instituțiuni, el trebuia educat și luminat. Religia trebuia statornicită în puterea sa practică, trebuia ca prin predarea legii să se împrospăteze senzul moral al poporului și în genere să se introducă în popor o anumită cultură. In acest scop Samuil a întemeiat școlile prorocești, în care nu numai tinerii studiau principiile de știință socială, de adevărată religie și cele mai bune metode de a sluji lui Dumnezeu în biserică și stat, ci se educa și o anumită clasă de oameni pentru împlinirea îndatoririi de proroc: o anumită clasă de oameni, care trebuiau să propoveduiască morala înaltă, de a activa împreună cu preoții și cu monarhia în opera de manoducere treburilor de stat și al desrădăcinării orcărei fărădelegi.

Impreună cu activitatea practică, Samuil a fost și istoric al timpului său, și lui i se atribue alcătuirea cărții judecătorilor și a cărții întâia a regilor până la capitolul XXV. In prima din ele

prin trăsături vii se zugrăvește acea dispozițiune, în care a căzut poporul cel ales în periodul judecătorilor, și odată cu aceasta se arată cum mila și iubirea lui Dumnezeu către poporul ales s'a manifestat chiar și în cele mai întunecate perioade, pururea manifestându-se gata de îndată ce poporul ajungea la conștiința și se căea de greșalele sale. In cartea întâia a regilor se istorisește despre nașterea și viața însești a lui Samuil și deasemenea și despre domnia lui Saul.

Moartea lui Samuil a fost o grea lovitură atât pentru David, cât și pentru Saul. David a pierdut în Samuil pe tatăl său dûhovnicesc, în persoana căruia el își găsise o adâncă simpatie în toate încercările și necazurile îndurate de dânsul, un sprijin moral nezdruncinabil în cele mai grele momente ale vieții sale de surgun și un amanet viu a făgăduinței date lui. Pe de altă parte, deși Saul deja demult încetase de a se folosi de sfaturile bătrânului proroc, cu toate acestea și el păstra necontenit în sufletul său un profund respect față de el, și însești ideea despre existența lui Samuil trebue să fi activat ca reproș al conștiinței sale. Dar deși Saul, auzind de moartea lui Samuil, trebue să fi simțit în sufletul său un puternic reproș pentru toată acea nedreptate, cu care el s'a referit către dânsul și cu care el așa de adesea jignea pe bătrânul proroc, totuși moartea lui numai pentru scurtă vreme făcu pe rege să părăsească prigoana contra lui David, și după aceea el iară, încă și cu mai mare furie, începu prigoana sa, nădăjduind, poate, că acuma, când David nu-și mai găsea sprijin în prorocul, mai ușor va putea fi nimicit, decât cum se putea asta mai înainte.

Plângând pe bătrânul proroc, David se reîntoarse la vechiul său loc de refugiu în ținutul Hebronului, unde în curgerea unui timp oarecare el a și trăit cu adepții săi, ocupându-se cu ceeace și astăzi se ocupă acolo șeihii arabi, anume apărând turmele și posesiunile de prădalnici și primind întreținerea ca recompensă pentru asta. Către acest timp anume se referă întâmplarea, care așa de viu prezintă viața sa de pribegie. Una din cele mai influente persoane ale orașului de munte Maon era un oarecare Naval, urmaș al lui Haleb, proprietarul unor turme mari și a posesiuni bogate în Carmil. Auzind, că el a aranjat sărbătoare anuală cu prilejul tunderei oilor, David trimise la dânsul zece oameni din partizanii săi, cari trebuiau să-l felicite cu fericitul sfârșit al anului și să-i amintească prin aceasta, că el datora siguranța sa protecției lui David, și deci datora pentru asta să dea

o recompensă. Chiar și astăzi șeihii arabi, care pribegesc prin= prejurul orașelor și satelor, niciodată nu pierd prilejul de felul acestui praznic anual al lui Naval, prezentându=se personal sau trimițând anumiți delegați să amintească proprietarilor de= spre îndatoririle și serviciile lor în calitate de apărători și ocrotitori ai turmelor în pustie contra prădalnicilor. Dar de data asta trimișii lui David primiră un răspuns obraznic. Naval, distingându=se printr'un caracter hărțăgos și nepriceput, sări dela ospăț și răspunse obraznic slugilor lui David: „Cine=i acela David și cine=i fiul lui Iesei? Acum au devenit mulți robi, ce au fugit dela stăpânii lor, să iau eu pânile mele, și apa mea, (și vinul meu), și carnea, pregătită de mine pentru ceice tund oile mele, și să o dau unor oameni, pe care nu=i știu de unde sunt?" Ase= menea răspuns nu se putea să nu fie jignitor pentru David, și acesta, cu aprinderea obișnuită a omului pustiului, hotărî imediat să=și răzbune pentru această obrăznicie și ordonă, ca toți partizanii săi să se înarmeze și să meargă să pedepsească pe Na= val. Din fericire pentru toți, unul din păstori, auzind de aceasta, grăbi îndată la femeea lui Naval, Avigheea, femee bună și înțe= leaptă, îi spuseră ei despre aceea, cum David, care probabil era bine cunoscut tuturor în calitate de biruitor al lui Goliat și gine= rele regelui, a trimis pe slugile sale din pustiu cu felicitări la Naval și cum Naval le=a dat răspuns obraznic, numind pe David nu mai mult decât un rob fugar dela stăpânul său Saul; și apoi adaose păstorul, că David era oarecum zidul de apărare pentru turme, ziua și noaptea îi adăpostea de hoți, și în tot timpul s'a purtat cu dânșii prietenos și îndurător. Știind ce poate urma în asemenea împrejurare, Avigheea imediat porunci să încarce asinii cu grâu și cu vin, luă cinci oi gătite, cinci măsuri de grăunțe uscate, cinci legături de stafide și 200 de legături de smochine și, trimițind această caravană înaintea sa, și în urma ei plecă și ea înseși, nespunând în același timp nimica bărbatului său. In cale ea se întâlni cu David, care mergea deja cu detașamentul său pentru realizarea răzbunării sale. Ea se aruncă înaintea lui cu fața la pământ și=l rugă să ierte prostia și nebunia bărbatului ei. Cu priceperea și înțelepciunea sa, ea scăpă gospodăria sa. „Domnul



Tunderea oilor în răsărit.

meu, zise ea, nu daţi atenţiune acestui om rău, lui Naval; căci cum îi este numele, aşa este şi el (nebun). Naval e numele lui, şi nebunia lui e cu dânsul. Iar eu, roaba ta, n'am văzut slugile domnului meu, pe care le-ai trimis tu". David, după obişnuita sa blândeţă, imediat a cedat rugăminţei acestei femei bune şi chiar îi mulţămi ei, că nu i-a îngăduit să ajungă pânăla vărsare de sânge. „Dar viu este Domnul, Dumnezeul lui Israil, cel ce m'a reţinut de a-ţi pricinui rău ţie. Dacă nu te-ai fi grăbit şi nu mi-ai fi venit întru întimpinare, atunci până la revărsatul zorilor dimineţei eu n'aş fi lăsat lui Naval nici unul din ceice se uda pe pereţi [1]". Naval, între acestea, neştiind nimica despre cele întâmplate, benchetui împărăteşte, „şi inima lui era veselă; şi el era tare beat". Dar această veselie a lui a fost cea din urmă. Chiar în dimineaţa următoare el află de toate cele petrecute în ajun şi aceasta aşa de puternic l-a atins, încât fu lovit de un atac de apoplexie şi nu s'a mai vindecat. Peste zece zile el a murit. Dar frumuseţa Avigheei, poate, împreună cu bogăţia, chiar din primul moment atrase până întru atâta inima lui David, încât după şapte zile dela înmormântarea lui Naval, bogata şi frumoasa văduvă deveni soţia lui David. Melhola, fiica lui Saul, prima lui soţie, era deja în acest timp luată ilegal şi dată de tatăl său după alt om, Faltie, din satul Holim, care probabil se afla aproape de Betleem, poate în scopul de a-i trece lui şi dinastia. Dar David deja de mai înainte înlocuise această perdere a sa vremelnică prin căsătoria cu Ahinoama, din Izreel, aproape de proprietăţile lui Naval din Carmil. Că el s'a căsătorit acum încă şi cu Avigheea, aceasta a fost o prevestire rea pentru pacea sa viitoare. Ca primul pas spre poligamie, căsătoria asta a dus la multe nenorociri, ce s'au prăbuşit asupra lui în anii următori ai domniei lui.

Aceste căsătorii arată, că, cu toate acele primejdii, cărora era încă expus David, înrâurirea şi puterea lui creşteau mereu. Auzind de isprăvile şi viaţa fără grijă ce ducea în pustie, la dânsul se adăogau mereu ostaşi viteji şi iscusiţi şi mai ales din acea clasă numeroasă, care vădit începuse să simtă nemulţămirea de Saul. Dar încercările lui David nu se sfârşiseră încă. După oarecare interval de timp, în Saul iar se deşteptă ura furioasă

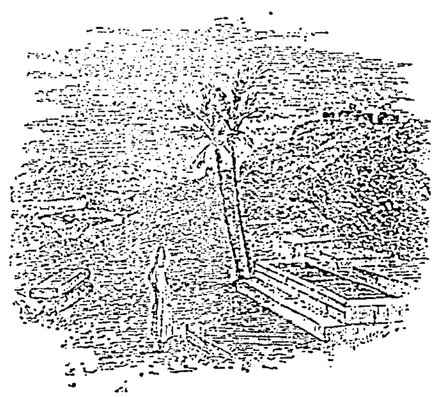
1) In cuvântarea sa, in care Avigheea prezice lui David, că Domnul neapărat va rândul lui casă puternică, ea în acelaşi timp observă că „sufletul domnului meu să fie legat în legătura vieţii la Domnul Dumnezeu". E de remarcat, că o expresie la fel se întâlneşte la induşi. Dreptul judecător se numeşte „legat in legătura dreptăţii". Tânăr amorezat „e numit legat in legătura iubirii". Avigheea a voit să spună, că viaţa lui David se va afla sub protecţia permanentă a lui Dumnezeu.

contra lui David, şi el, poate, auzise de întâmplarea cu Naval, plecă cu un mare detaşament pentru pedepsirea şi nimicirea vrăşmaşului său. Dar prin aceasta el numai oferi lui David prilejul să-şi descopere marea sa mărinimie faţă de dânsul. Bizuindu-se parte pe împăcarea cu regele, care avusese loc în Enghedi, David, se pare, nu prea întoarse atenţiunea asupra intenţiunilor lui şi socotea, că el va fi acum lăsat în pace şi cu atât mai neaşteptată fu pentru dânsul apariţia din nou a lui Saul cu forţă înarmată în acest loc pustiu a refugiului său. Saul în expediţiile sale avea necontenit lângă sine detaşamentul său de trei mii, ostaşi înarmaţi cu suliţe, care totdeauna îl însoţea în micile expediţiuni. Sosind în împrejurimile Zifului, în preajma căruia, după informaţiunile date de zifiţi, se afla David, Saul îşi aşeză detaşamentul său, cam la zece chilometri spre răsărit de oraş, pe culmea Gahila, la o parte de calea, ce trecea peste dealuri în direcţia spre sud. David, negreşit, urmărea cu atenţiune toate mişcările lui Saul şi, posedând acum destulă putere, ca să nu se teamă de un atac fără veste şi făţiş din partea lui Saul, la rândul său se oprise cu tabăra într'o localitate mult mai înaltă, aşa că el putea observa toate cele ce se petreceau jos. Ne voind să creadă, că după toate cele ce făgăduise, Saul însuşi eşise contra lui cu scopuri duşmănoase, el propuse la doi din cei mai credincioşi partizani ai săi Ahimeleh heteianul şi nepotului său Avesa, să facă o recunoaştere mai amărunţită prin lagărul regal. Ahimeleh se feri să primească această însărcinare periculoasă pentru sine, iar Avesa primi, şi anume cu dânsul David, când sosi noaptea, pogorându-se de pe deal, se apropiă de tabăra regală. Tot lagărul era cufundat în somn adânc. Lagărul era, după obiceiu, înconjurat de diferite căruţe şi cară, ca apărători contra vreunui atac, dar nicăierea nu se vedeau santinele de gardă. Folosindu-se de aceasta, David şi Avesa au pătruns uşor chiar până la mijlocul lagărului şi au găsit, că Saul dormea somn adânc, în care timp suliţa, simbolul autorităţei sale regale, era înfiptă în pământ la căpătâiul lui. Avesa îndemnă pe David să se folosească de acest prilej şi să ucidă imediat pe rege; dară David, ca şi mai înainte, refuză să-şi ridice mâna sa asupra unsului Domnului. Dar ca să arate regelui, că viaţa lui iar s'a aflat cu totul în mâna sa şi că el iar a apărat-o, el luă suliţa lui şi cana cu apă, ce se afla acolo la patul regelui, şi toate acestea le duse cu sine. Apoi trecând neobservat printre soldaţii ce dormeau, David se depărtă liniştit pe deal, de unde privise el lagărul

lui Saul. Trebue o crede, că între aceste două tabere se întindea vreo văgăună adâncă. Despărțindu-se astfel prin o respectabilă distanță de vrășmașul periculos, David cu glas tare strigă către Avenir, comandantul detașamentului, și ironic îi reproșă, că dânsul păzește rău pe regele, stăpânul său. „Nu faci bine tu, îi strigă David. Viu este Domnul, voi sunteți vrednici de moarte pentrucă nu păziți pe stăpânul vostru, unsul Domnului. Privește, unde este sulița regelui și vasul cu apă, care erau la căpătâiul lui?" Saul, deșteptat de acest strigăt, îndată a cunoscut bine glasul cunoscut lui. Aflând cum stau lucrurile, el fu puternic atins de acest nou caz de mărinimie a lui David și-i strigă tare: „Al tău este acest glas, fiul meu, David?" Și atunci David răspunzând la această întrebare afirmativ, începu, ca și la Enghedi, să întrebe pe Saul, pentruce îl prigonoște și ce rău are din partea sa? Și apoi adaose: „Dacă Domnul te-a stârnit contra mea, atunci să fie această jertfă mirositoare din partea ta; dacă însă fiii oamenilor, atunci blestămați să fie ei înaintea Domnului; căci ei m'au izgonit acum, ca să nu aparțin moștenirii Domnului, zicând: „mergi și slujește la dumnezei străini". Mișcat de acest reproș, Saul fără să vrea recunoscu vinovăția sa și zise tare: „Am greșit! Intoarce-te, fiul meu David! Căci eu nu-ți voi mai face rău, pentrucă sufletul meu ți-a fost acum scump înaintea ta! Nebunește am procedat eu și am păcătuit tare mult!" David zise atunci lui Saul, să trimită pe cineva, ca să ia înapoi sulița și cana, care fusese luate de el dela patul lui Saul din lagăr. Și după aceea aminti regelui de recompensa ce-l așteaptă și refuzând fără vorbă propunerea lui Saul, nesinceritatea și netemeinicia căruia le-a încercat de atâtea ori, el părăsi acest loc, auzind totuși dela Saul ultimile cuvinte, care i-a fost dat să le audă, și anume cuvintele, care sunau a binecuvântare nevoită din partea nefericitului rege: „binecuvântat ești tu, fiul meu David", zise cu tristeță Saul.

Zdrobit de toate celece se întâmplase, Saul în dispoziție posomorită se întoarse la Ghiva, și David, ne nădăjduind siguranța în pământul lui Iuda, căută refugiu peste hotarele țării, unde nu se putea întinde mâna și răutatea prigonitorului său. Temându-se anume de continuarea și mai departe a furiei regelui, David altădată căutase refugiu la regele din Gheta, un oraș filistean. Dar acolo situația lui fusese extrem de echivocă și grea, de oarece regele din Gheta, Anhus, dându-i în stăpânire întregul oraș Țiclag, cerea dela dânsul incursiuni prădalnice asupra țării sale natale. Când se deschise războiu pe față cu israiliții, atuncea David fu

nevoit chiar să dea regelui Anhus obligație directă ca să-i dea ajutor la războiu, și astfel a fost pus în trista pozițiune să ridice arma contra propriului său popor. Numai bănuiala căpeteniilor oștirei de credincioșia lui David l-au izbăvit de această grea obligație, deoarece filistenii forțase pe Anhus să întoarcă pe David din expediție, ca pe un aliat tare fără de nădejde în războiul cu israiliții. Intre acestea asupra Țiclagului, în timpul lipsei lui, năvăliseră amaleciții și nimicise totul într'însul. Această nenorocire înarmă așa de mult contra lui David până și pe însoțitorii săi, cărora le perise în orașul dărâmat toată moștenirea, încât voiau chiar să-l ucidă cu pietre, și numai izbânda militară a lui în urmărirea amaleciților restabili autoritatea lui David, care ajungând repede pe prădalnici, ii risipi, întoarse captivii și bogățiile răpite ca pradă, satisfăcură detașamentul său pentru perderile îndurate de dânsul.



Țiclag.

Dar necazurile lui David se apropiau repede de sfârșit. Din timpul morții lui Samuil trecuseră deja aproape doi ani; și acest timp fusese deajuns pentru dânsul, ca Saul să poată simți toată greutatea absenței marelui și înțeleptului proroc, deoarece el, în adâncul inimii sale, niciodată n'a contenit să respecte pe Samuil, celce-l unsese pentru domnie. Moartea lui fără îndoială încă și mai tare arătase conștiinții lui toate nedreptățile sale și toate nelegiuirile, care amărâseră așa de mult pe bătrânul proroc și de bună samă îi grăbiseră moartea lui. Intr'însul el, cu toată ruperea definitivă a relațiilor cu el, continua a vedea oarecare sprijin moral pentru sine la nevoe mare. Acum el nu mai era, și între acestea împrejurările se aranjaseră tot mai groaznice și mai posomorîte. Filistenii, dela atacurile particulare, se hotărîseră să treacă la expediție în toată regula, ca să se folosască de desordinile interne din regatul lui Israil, să-l supună șieși, sau cel puțin să apuce o pradă bogată. Pentruca mai exact și mai hotărît să aplice această lovitură israiliților, filistenii plecară cu o mare armată, adunată din toate orașele lor și dela aliați. Asemenea mișcare ei nu mai întreprinseseră de mult. Acesta nu mai era deja un războiu de frontieră, ci o expediție groaznică, îndreptată chiar către centrul țării lui Israil. Indreptându-se spre nord, în lungul malului mării, și întărindu-se cu detașamente noui în

timpul acestei mișcări, filistenii după aceea se întoarseră spre răsărit și se năpustiră asupra șesului Ezdrilonului, acel renumit podiș, care se întinde dela Iordan în direcția nord-vest spre golful Acra. Trecând șesul, ei se opriră cu tabăra pe coasta Micului Ermon, sau a actualului Djebel-Duga, care se afla în partea de răsărit a șesului, anume la târgușorul Sun, cam la cinci chilometri spre nord de Izreel, cunoscut în urmă ca loc de locuință a acelei femei bune, care se raportase ca o găzduitoare așa de bucuroasă a prorocului Elisei (4 Reg. IV, 8). Saul, la vederea unei asemenea invaziuni, se afla în situație disperată, cu atât mai mult, că în curgerea anilor trecuți, și mai ales dela moartea lui Samuil, el perduse tare mult în opinia poporului său, care deja nu se mai referea la dânsul cu entuziasmul de altă dată, și de aceea nu mai arăta un deosebit devotament către dânsul. Cu toate acestea el adună pe toți câți a putut și a plecat întru întimpinarea dușmanului. Plecând dinspre sud, de unde nu-l amenința nicio primejdie, el își așeză lagărul pe muntele Ghelvua, pe acea culme de munte, care încinge șesul Ezdrilonului dinspre sud, curbându-se ca o secere, dinspre dealurile Samarinene. Aicea anume, în acel punct, unde valea are pânăla șase chilometri în lățime, el ocupă poziția chiar în fața filistenilor, de unde, din cauza marei înălțimi a poziției sale, el putea urmări toate mișcările dușmanului. Dar situația lui era extrem de periculoasă; el putea fi înconjurat de vrăjmaș, pentrucă comandantul filistean, trimițind un puternic detașament în Afec, în spatele oștirii lui Saul, putea astfel să-i tae orce retragere spre sud. Văzând înaintea sa o armată a dușmanului puternică și bine înarmată și comparându-o cu armata sa slabă și lipsită de patriotism, Saul „s'a speriat și se cutremură puternic inima sa". Oștirea dușmană întrecea incomparabil pe a sa cu numărul, cu armamentul și cu deosebire era grozavă prin cavaleria și căruțele ei, contra cărora Saul nu era în stare să se compare cu nimic. Mai mult încă, conștiinței criminale a lui Saul natural se prezenta chiar gândul, că în oștirea dușmană se află și David cu detașamentul său, și astfel ajutând dușmanului, tinde la o grozavă răzbunare contra prigonitorului său. El, negreșit, se înșela în ce privea pe David, dar în tot cazul toate desa-



Muntele Ghelvua.

vantajele răsboiului erau de partea sa, şi pe dânsul îl aştepta o straşnică primejdie. Saul, care îşi da bine sama de lepădarea sa înaintea lui Dumnezeu şi înaintea poporului său, presimţea nenorocirea ce se apropia şi era în disperare şi groază. Cu deşteptarea momentană a ecoului credinţei dealtădată, el întrebă pe Dumnezeu de sfârşitul bătăliei ce-i stătea înainte; dar Dumnezeu nu răspunse la slaba lui credinţă. Atunci nefericitul rege săvârşi încă o mare crimă şi recurse la superstiţie, alergând la vrăjitorie, cu ajutorul căria el voi să afle soarta sa.

E greu de spus, ce luptă trebue să se fi încins în sufletul mândrului rege, înainte de a se fi putut înjosi până acolo, încât să caute ajutor în acest meşteşug satanic întunecat, care aşa de expresiv fusese interzis de legea lui Dumnezeu şi care se urmărea riguros şi de hotărârile sale proprii. Până la ce adânc de decădere morală trebuie să fi fost căzut el, ca să recurgă însfârşit a se folosi de sfatul iadului, când însuşi cerul îi refuzase acest sfat? In grozava sa disperare, regele porunci celor de aproape ai săi, ca ei să-i găsească vreo vrăjitoare. Asemenea vrăjitoare locuia în Aendor, oraş situat la poalele coastei de nord a Ermonului Mic, la vreo trei chilometri de Sunem, unde stăteau filistenii. Femeea aceasta poseda o stranie magie, tare apropiată de vestirea din pântece. Tradiţia iudaică o numeşte mama lui Avenir, prin care lucru se explică, poate, şi aceea, că ea a fost cruţată în acel timp, când au fost supuşi nimicirii vrăjitoarele; dar pentru acea presupunere nu există destule temeiuri. Aendorul era una din acele localităţi, de unde jumătatea de trib a lui Manase n'a fost în stare să izgonească pe toţi hananeii de dinaintea lor, şi acolo trăia încă o populaţiune amestecată, ce consta dintr'o însemnată parte de hananei, care se ţineau de superstiţiile lor vechi şi cărora în această privinţă le urmau şi concetăţenii lor israiliţi. De aceea acolo anume se şi puteau găsi vrăjitori şi vrăjitoare, partizanii magiei negre de tot felul. I. Flavie ne dă părerea ce circula în acel timp, referitoare la aceste vrăjitoare: „Vestitoarele din pântece de felul acesta, zice el, chiamă sufletele morţilor şi prin vrăjile lor prezic viitorul acelora, care le întreabă pe dânsele“ [1]). Hotărându-se să afle soarta ce-l aştepta în acest chip nelegiuit, Saul luă toate precauţiunile, ca vizita lui să rămână tainică; de aceea, luând cu sine numai doi însoţitori de credinţă, cari după tradiţie au fost Abner şi Amesa, şi îmbrăcând haine simple, el, la sosirea nopţii, plecă în această călătorie periculoasă. Aendorul

[1]) Antiq. XIV, 5, 2.

se afla departe de Ghelvua cam la zece chilometri, și de oarece filistenii se aflau cu lagărul tocmai între aceste două localități, apoi regele a trebuit să plece pe o cale ocolitoare, să înconjoare culmea răsăriteană a Ermonului Mic și să se folosească de toate hopurile terenului, ca să nu fie observat de către santinelele dușmanului. Sosind cu bine la locuința vrăjitoarei și găsindu-o acasă, Saul o rugă îndată, ca ea să cheme pe careva din morți pentru comunicarea viitorului. Vrăjitoarea la început refuză să recurgă la magie, temându-se de pedeapsă; dar când vizitatorii s'au jurat, că „nu va avea nici un necaz pentru treaba asta," ci i se va da o bună recompensă, femeea întrebă: „Pe cine să-ți chemăm?" „Să-mi chiemi pe Samuil", răspunse Saul. Vrăjitoarea păși la vrăjitoria sa, și începu descântecile sale, puse ierburi mirositoare în tavă, producând fum des, care o cuprinse cu totul deși și fără asta era în cameră întunecime. Abea începuse ea descântecile sale, când deodată strigă cuprinsă de groază. Se arătase ceva, la care nici ea nu se așteptase, ceva așa de grozav, și supranatural, de care se înfricoșă și inima sa deprinsă cu toate grozăviile. Ea, evident, a vrut numai să se folosească de credulitatea întrebătorului, și prin vestirea sa din pântece să-i arate, că ea se afla în contact cu duhul, sau, poate, posedând o fină viziune clară, ea era capabilă să intre în stare de extaz și în această stare să răspundă la întrebările puse ei. In tot cazul, vedenia, care acum stătuse înaintea ei, era cu totul neașteptată pentru dânsa. Ea cunoscu îndată în figura ce i se arătase pe prorocul Samuil și în același timp, spre groaza și mai mare a ei, află cine este vizitatorul ei. I. Flavie spune, că Samuil, ii comunică ei prezența lui Saul; dar asta e improbabil. E mult mai probabil, că ea a aflat în vizitator pe Saul după figura lui falnică și ținuta sa regească, pentrucă el a cerut să fie chemat duhul lui Samuil și că prorocul s'a supus imediat la chemarea lui; în vederea limpede ea află mai mult decât era capabilă să afle în starea sa obișnuită, și pricepu numaidecât, cum stau lucrurile și de ce e vorba. Ba poate deasemenea, in starea sa de extremă agitațiune, regele a scăpat cumva haina, ce-i acoperea fața sa, și vrăjitoarea află limpede pe regele. Aceasta încă și mai mult spori frica ei. Ea, evident, păși la săvârșirea vrăjitoriei in prezența aceluiași monarh, care așa fără de crutare da morții pe toți aceia, care se ocupau cu asemenea vrăji. Dar regele o liniști, zicând: „Nu te teme, ci spune, ce vezi?" El însuși nu vedea încă nimic, ci auzi numai țipetul pătrunzător al vrăjitoarei... „Văd, răspunse

femeea tremurând, parecă pe Dumnezeu, eșind din pământ". „Cum este el la înfățișare?" o întrebă regele. Ea-i răspunse: „iesă din pământ un bărbat prea bătrân, îmbrăcat cu haină lungă". Samuil, când era în viață, totdeauna purta asemenea haină lungă, și acum Saul, arzând de nerăbdare să vorbească cu prorocul și auzind că vedenia ce s'a arătat prezintă un chip de om bătrân, conchise deodată, că în adevăr s'a arătat Samuil și cu respect se închină lui. In vederea convorbirii ce a urmat apoi, fără voe se naște întrebarea: în adevăr oare însuși Saul a auzit glasul lui Samuil, sau în această privință el s'a bizuit pe vrăjitoare și a ascultat numai ce i-a spus ea. Despre soarta femeei, totuși, nu se spune nimic în istorisire, ci se poate reda în totul, că deoarece duhul s'a arătat, negreșit, cu voia lui Dumnezeu, apoi Saul a putut și singur să aibă convorbire cu dânsul și să audă sentința lui Samuil, fie că asta a ajuns la auzul lui extern, fie că s'a primit de dânsul subiectiv. Prima presupunere e mai probabilă, deoarece istorisirea biblică e, probabil, întemeiată pe comunicarea celor doi însoțitori ai regelui, care deasemenea au auzit toată convorbirea asta. Nu-i improbabil deasemenea, că din acest moment însuși figura lui Samuil a devenit vizibilă lui Saul, deși în trăsături neclare, neguroase. Or cum ar fi, dând lui Samuil, celui ce se arătase, tot felul de respect, Saul se sculă și după aceea ascultă cu frică glasul lui de peste mormânt al prorocului: „Pentruce mă turburi tu, ca să ies eu?" „Și a răspuns Saul: mie mi-i tare greu! Filistenii luptă contra mea, iar Dumnezeu s'a depărtat dela mine și mai mult nu-mi mai răspunde nici prin proroci, nici în vis, nici in vedenii. Deaceea te-am chiemat pe tine, ca să mă înveți, ce să fac". Atunci Samuil îi reproșă pentru inconsecvență în această privință. Cu sinceritatea severă, prin care se distingea el și în viață, el cu indignare întrebă pe regele ce tremura: „La ce mă întrebi pe mine, când Domnul s'a depărtat de tine? Domnul va face ceeace a vestit prin mine: va lua Domnul regatul din mânile tale și-l va da aproapelui tău, David. Și va da Domnul pe Israil împreună cu tine în mânile filistenilor: mâne tu și fiii tăi veți fi cu mine, și tabăra israilită o va preda Domnul în mânile filistenilor". Grozavul glas tăcu, dar cuvintele lui tunau cu groază în sufletul vinovat al lui Saul. Auzind această grozavă condamnare, el deodată cu tot trupul său uriaș se prăbuși la pământ, și zăcea în neputință. Situația lui stârni o extremă compătimire în vrăjitoare. Ea se apropiă de dânsul și-l rugă, ca să o asculte și să primească măcar puțină hrană. El la început refuză, dar apoi,

îndemnat şi de însoţitorii săi, în sfârşit se sculă dela pământ şi extrem de slăbit, şezu pe scaunul delângă peretele camerii, iar femeea se grăbi să-i gătească o hrană oarecare. La aceasta ea lucră cu atât mai mare plăcere, cu cât nu numai vedea epuizarea lui şi se îndoea de va fi el în stare, fără puţină întărire cu hrană, chiar să se întoarcă pânăla lagărul său. Mâncarea în răsărit se pregăteşte îndată. Indată a fost tăiat şi fript un viţel, se coapse pâne proaspătă, şi toate fură gătite îndată, aşa că Saul, preocupat cu cugetările sale negre asupra celor abea întâmplate şi auzite, nu observă cum trecuse acest timp. Intărindu-se repede cu puţină mâncare, Saul, cu însoţitorii săi, plecă înapoi şi sosi fără primejdie în lagărul dela Ghelvua.

Grozava sentinţă a lui Samuil nu zăbovi a se împlini în toată exactitatea ei. Trecuse după asta două zile şi ambele lagăre duşmane se puseră în mişcare, pregătindu-se pentru lupta decisivă. Filistenii se mişcară puţin spre apus, în scopul de a găsi un teren mai potrivit pentru cavaleria şi căruţele sale şi să ameninţe poziţia duşmanului din partea sa cea mai descoperită. Israiliţii, la rândul lor, se pogorâră de pe muntele Ghelvua şi ocupară puternica poziţie dela izvorul de lângă Izreel, la poalele muntelui. Inseşi Izreelul, după cercetarea căpitanului Conder [1]), e situat pe un deal înalt de 500 picioare, şi astăzi se numeşte Zerin. Locul acesta e foarte suigeneris, „pentrucă în acel timp, când dinspre nord şi nord-est pantele muntelui sunt foarte poncişe şi stâncoase, dinspre sud urcuşul e foarte dulce, şi înaintea călătorului, care merge spre nord, deodată se deschide o vale cu două izvore, dintre care unul (Ain-Djalud) curge dintr'o stâncă atârnată şi formează un iaz lung cam de 50 stânjeni cu malurile umbroase; iar celălalt (Ain-Tubaun) este cunoscutul izvor Tubania, în care cruciaţii creştini s'au hrănit în chip „miraculos" cu peşte timp de trei zile, care şi astăzi se găseşte din belşug în cele mai multe din pâraiele vecine". Israiliţii se aşezară în apropiere de primul din aceste izvoare, aşa numit „izvorul lui Goliat". Aicea ei au şi fost expuşi atacului filistenilor, cari au tăbărât asupra lor cu puterea lor strivitoare. Slăbiţi prin lipsa de disciplină, împilaţi de conştiinţa superiorităţii vrăşmaşului, israiliţii repede au fost scoşi din poziţia lor strânşi lipiţi de muntele dela spate, unde pe coastele poncişe ale lui, ei s'au şi întărit pentru sprijinul lor definitiv. Istorisirea biblică nu ne comunică amărunţimi

1) Tent Work. I, 124.

asupra bătăliei, deoarece problema principală a ei era de a expune alte evenimente ale acestei zile. Dar în tot cazul noi ne putem închipui, cum măreața figură a lui Saul, împodobită cu coroana regală, se mișca în mijlocul oștirilor israilite, înbărbătân=du=le și încurajându=le, și cum după Saul urmau nelipsiți fiii lui, care făceau minuni de vitejie și de renume. Filistenii între acestea cu o furie încă și mai mare se mișcau asupra șovăelnicului Israil. Se începu încăerarea disperată. Fiii lui Saul și între dânșii viteazul Ionatan, deja căzuseră sub lòviturile dușmanilor. Dar iată arcașii duș=mani, ajungând deja pe însuși Saul, începură să=l împroaște cu o ploae de săgeți, „și el foarte rănit a fost de arcași". Evident, războiul fu pierdut și oștirea în desordine o luă la fugă. Peirea era evidentă și de neînlăturat. Mândrul rege totuși nu vrea să moară de mâna dușmanului necircomcis și în plină disperare, poruncește armașu=lui său să scoată sabia și să=l junghie. Dar armașul n'a îndrăznit să=și ridice mâna asupra unsului lui Dumnezeu, și atunci neferi=citul rege săvârșește ultima nelegiuire din viața sa: sinuciderea. Luând dela armaș greaua sa sabie, el întări mânerul ei în pământ și apoi se aruncă cu toată puterea și greutatea trupului său în=tr'însa. Ascuțișul îi pătrunsese inima și regele zăcea mort pe locul însângerat. Pilda lui o urmă și credinciosul său armaș. Și când sosi noaptea, nimenea nu mai rămăsese viu din acel detașament viteaz, care așa de bărbătește se luptase înprejurul conducătorului său. Aceasta fu ziua fatală pentru Israil. Regele și aproape toată casa lui peri; înfrângerea era totală; în culmea groazei, oștirea ce rămăsese fugi, molipsind cu panica ei și ceialaltă populațiune, care părăsindu=și casele, se îndreptă până și peste Iordan, așa că filistenii intrară în satele și târgurile părăsite și se dădură la pră=dăciuni nepedepsiți. Intorcându=se din urmărire, filistenii chiar adouazi se apucară să buzunărească morții și să adune prăzile. Abea atuncea văzură ei toată însemnătatea biruinței lor. Printre movilele din cei mai viteji ostași, găsiră și trupurile lui Saul și ale celor trei fii ai săi. Deși regele era despoiat deja de toate podoa=bele sale regești, totuși el fu ușor de cunoscut după figura sa jalnică și pelângă aceasta însuși fața lui de bună samă era cunos=cută multora dintre dânșii. Vestea despre peirea lui se lăți repede împrejur, și ea cu bucurie și entuziasm fu proclamată prin toate orașele Filistiei. Respectul față de trupul dușmanului nu era în obiceiu la filisteni. Ei se temeau de Saul, când era viu. Ei îi tăiară lui și fiilor lui capetele, luară depe trupurile lor armele și găteala, pe care le puseră în calitate de trofee în marele templu al Astartei

din Ascalon. Capul lui Saul îl trimiseră la templul lui Dagon din Azot, și celelalte capete prin alte orașe. Și în fine bătându-și joc în chip barbar de trupuri, le spânzurară pe zidurile orașului Betsana, al căruia locuitori hananieni firește se bucurau la vederea unei asemenea înjosiri a vechiului lor dușman. Acest oraș, cunoscut mai târziu sub denumirea de Schitopole, iar astăzi sub denumirea de Beisan, ocupa o pozițiune avantajoasă pe podișul stâncei ce se ridica pe o lature deasupra șesului Ezdrilon și de ceialaltă parte deasupra văii Iordanului, dela care se afla la o distanță de șase chilometri. Râul Djalud, care udă laturea răsăriteană a șesului Ezdrilon, trece în drumul său spre Iordan, chiar pela poalele acestui deal, formând vadi Djalud, marele drum între răsărit și apus, și căzând aproape visavi de marele vad al Iordanului. Pe coasta dealurilor Galaadului, cam la treizeci de chilometri, în dreptul Betsamisului, era situat Iavisul Galaadului, chiar acel oraș, care a fost izbăvit așa de bărbătește de Saul din mâna amaleciților în anul întâiu al domniei lui. Vestea despre groaznicul eveniment, ce lovise pe concetățenii lor, și despre batjocorirea trupului regelui lor, atinse dureros inima acestui popor recunoscător. Ei imediat hotărîră să arate, că ei nu uitase cele cu ce erau datori regelui lor ; trupul lui nu trebuia să rămână obiectul derâderei vrășmașului și pradă pentru paserile răpitoare și a insectelor. In urma acestora, cei mai viteji oameni ai orașului, chiar în noaptea următoare trecând Iordanul, sosiră neobservați la Betsan, ridicară depe ziduri cele patru trupuri și le duseră cu cuviință în cetatea lor. Deoarece trupurile apucaseră să intre în putrefacție și erau extrem de mutilate, așa încât nu se mai puteau supune, după datina acelui timp, la îmbălsămare, de aceea ei arseră aceste trupuri și resturile arse le îngropară sub un tamarinsc, ce se înălța aproape de orașul lor. Și pentruca să-și arate durerea lor, ei postiră timp de șapte zile, plângând pe rege, ca pe un prieten iubit și de mare cinste. După trecerea a câtiva ani, David strămută aceste rămășițe și le îngropă în grobnița familiară din Chis, anume în Cela, în pământul lui Veniamin (2 Reg. XXI, 14).

Vestea despre rezultatul luptei dela Ghelvua ajunse curând până la David. Un tânăr amalecit apucând coroana și cingătoarea lui Saul, alergă la David, nădăjduind să-l bucure cu vestea despre moartea lui și, ca să mărească presupusa recompensă, declară chiar fals, că el însuși l-a străpuns cu sabia. David însă se umplu de groază la auzirea acestei apostasii și porunci să dea morții pe amalecit, pentrucă și-a ridicat mâna asupra unsului Domnului,

iar el cu cei ce-l înconjurau plânse amar nu numai pe prietenul său Ionatan, ci și pe nefericitul rege Saul. Durerea lui se exprimă într'o cântare inspirată.

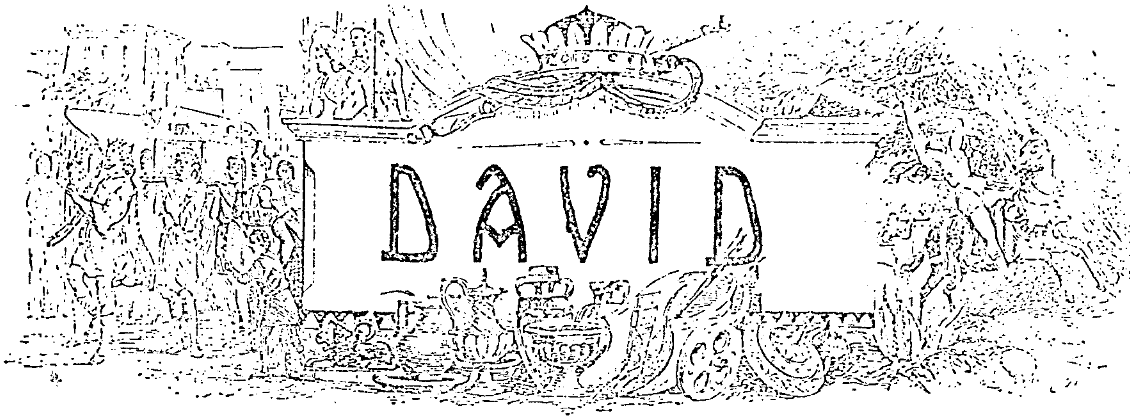
„Podoaba ta Israile, a fost frântă pe înălțimile tale!
Cum au căzut cei puternici și au perit de arma războiului!
Saul și Ionatan, dragi și uniți în viața lor,
Nu s'au despărțit nici la moartea lor...
Ficele lui Israil, plângeți după Saul,
Care v'a îmbrăcat în purpură și podoabe!...
Răpus a fost Ionatan pe înălțimile tale
Mă doare inima după tine, frate Ionatan
Căci tu ai fost tare scump pentru mine;
Iubirea ta a fost pentru mine mai sus ca cea femeiască.
Cum au căzut cei puternici de arma de războiu!

Càntarea asta a devenit istorică și s'o cânte s'a învățat tot poporul.

Așa s'a sfârșit primul rege al poporului israilit. Viața lui Saul se împarte în două perioade, dintre care primul prezintă viața lui cu Dumnezeu și al doilea viața lui fără Dumnezeu. Intâiul period deci prezintă manifestarea celor mai bune calități ale sufletului lui: smerenie, nădejde în Dumnezeu, ascultare de voia lui Dumnezeu, după care au urmat succese și victorii. Și în acest period el a făcut nu puține lucruri pentru înălțarea politică a statului său. Jugul străin a fost aruncat și popoarele prădalnice înconjurătoare au suferit grele înfrângeri, fiind constrânse să renunțe de a mai jefui regatul poporului celui ales. Dar în al doilea period au căpătat predominațiune cele mai rele însușiri ale lui: trufia, încrederea prea mare în sine, neascultarea, după care la rândul lor au urmat inevitabil desordinea în organizarea internă, urâtul, superstiția, înfrângerile, disperarea și sinuciderea. In toate acestea el a fost oglinda poporului său și prin soarta sa încă odată a dat o însemnată lecție, că poporul ales trebuia să-și pună puterea sa nu în om, fie acela măcar și rege, ci numai în Dumnezeu singur, care este singurul lor ajutor și ocrotitor, și fără de Dânsul inevitabil rămân fără ajutor și pradă jalnică a necredincioșilor lor vecini. Această lecție s'a întipărit adânc în inima lui David, care acum fără nici o pedică putea să se urce pe tron, în calitate de rege al poporului israilit.

CARTEA A DOUA

David şi vremea lui.



CAPITOLUL X.
URCAREA LUI DAVID PE TRON, ȘI DOMNIA LUI ÎN HEBRON

Odată cu moartea lui Saul pentru David a devenit însfârșit posibil să se întoarcă în patria sa și să pășască la realizarea acelei destinațiuni, care se recunoștea deja de toți ca a lui. El putea fără pedică să plece din înălțimile sălbatece ale Neghebului, unde se ascunsese de prigonirile lui Saul și să meargă în mijlocul poporului său. In curgere de câtva timp, totuși, fu greu de hotărît, în care direcție să facă primul pas. Țara după înfrângerea dela Ghelvua și după moartea regelui cu cei trei fii ai săi, cu toată floarea poporului israilit și aproape tot detașamentul de gardă, care au murit luptându-se pentru regele lor și pentru patria lor, era extrem de desorganizată. In tot cazul, David nu voi să înceapă o luptă intestină pentru domnie și pentru coroana regală și deoarece nu se știa de nu va trece ea către altcineva din neamul lui Saul, apoi el se hotărî să rămână câtva timp în Țiglag, așteptând un timp mai prielnic, care i-ar arăta, cum anume trebue să procedeze în cazul dat, cu atât mai mult, că însăși durerea, care apăsase pe David cu prilejul

căderei regelui și a nenorocirii poporului, îi răpise pentru un timp putința de a se orienta.

Dar curând după cazul de nenorocire a poporului, care pentru o vreme dărâmă monarhia și dăduse pământul făgăduinței în mânile celor necircomcişi, nu trebuia, totuși, să rețină mult pe David dela realizarea predestinației sale. Din contra, după primul ei flux, ea trebuia să lucreze asupra lui în chip ațițător, îndemnându-l să pășască cât mai repede la urcare pe tron, ca să capete putința pentru o organizație cât mai repede a treburilor statului și pentru izbăvirea țării de vrășmași. Din nefericire, alianța lui David cu filistenii și regele lor Anhus, deși numai nominală, slăbi o vreme influența lui în mijlocul concetățenilor, deoarece chiar și propriul său trib al lui Iuda nu se grăbi să-l proclame pe dânsul rege. Deaceea, el a trebuit mai întâiu de toate să ia măsuri pentru restabilirea popularității sale. Pururea chibzuit în treburile sale publice, el, mai întâiu de toate, găsi că e nevoe să trimită daruri din prăzile luate dela amaleciți, în diferite orașe din Nagheb, ca să le răsplătească, așa zicând, pentru prietenia din trecut și să-i încline și pe viitor în partea sa. Bunăvoința, ce i se arătase vădit de Samuil, prezența în tabăra sa a arhiereului Aviatar și procul Gad ce se alipi de partea sa, imnele și cântecele înălțătoare ale sale, răspândise deja peste tot, cu care se mângâia el în timpul izgonirii și în care cânta soarta schimbătoare a vieții poporului său, căsătoria sa cu fiica lui Saul, marele izbânzi în războiul din vremea răpunerei lui Goliat pânăla fuga sa din Nomba și, în fine, adunarea împrejurul lui a unui puternic detașament din cei mai distinși eroi: toate acestea vorbeau deja tare mult în favoarea sa și-i asigură o reușită deplină. Deaceea cerând sfatul suprem prin urim și tumim, hotărî să plece la Hebron, fără nicio invitație și să-l facă centru său pentru acțiunile următoare. Acest vechiu oraș sfânt, ca posesiune a vestitului Halebi din timpul cuceririi pământului făgăduinței și capitala tribului lui Iuda, în care trăiau bătrânii principali ai tribului, corespunde în chip deosebit acelor planuri, pe care el le avea în vedere. Afară de aceasta, orașul acesta era situat în afară de provincia cotropită de filisteni și deaceea nu se expunea primejdiei unei incursiuni. Calculul s'a dovedit bun. Indată ce el ocupă în țara natală un teren mai mult sau mai puțin solid, însușirile sale personale și influența prietenilor săi, nu întârziară să influențeze și asupra bătrânilor iudei, care deja demult ar fi voit să pună în capul poporului unul din tribul lor așa de vestit (2 Reg. II, 4), cu atât mai mult, că moartea lui

Saul deslegă acestui trib mânile pentru o acţiune independentă. In tot cazul bătrânii nu întârziară să proclame pe David rege. Când ei prezentară soluţia lor adunării naţionale, în trib, atunci poporul cu entuziasm primi această propunere şi astfel David deveni rege al ţării de sud, în timp ce ţara de nord şi Palestina de mijloc tot se aflau în întregime în mânile filistenilor şi mulţimile poporului fugise îngrozite chiar şi dincolo de Iordan, lăsând oraşele şi satele lor fără nicio încercare de a le apăra, din care pricină oraşele acestea au fost cotropite de vrăşmaşi fără nicio pedică. Tribul lui Iuda, din pricina situaţiei sale sudice, evită această situaţie nefericită şi, faţă cu actuala sdruncinare a statului, putea fireşte să dorească un conducător neatârnat, care l-ar mântui cel puţin pe dânsul de peirea generală. Afară de aceasta, însuşi drepturile casei lui Saul la tron erau mai prejos de alegerea poporului, pentrucă simpla moştenire până acum nu reuşise încă să schimbe manifestarea liberă a voinţei poporului. Ca la multe alte popoară în vremile primare regele ocupa tronul său nu după moştenire, ci după votul poporului, aşa era acum şi la israiliţi. Deaceea tribul lui Iuda se crezu în tot dreptul său să activeze independent în această privinţă, cel puţin în acea provincie, în care se extindea înrâurirea sa. In fine, şi David, ca uns al lui Dumnezeu, deja de mai înainte destinat la o situaţie aşa înaltă, avea deplin dreptul să primească vrednicia, care-i deschidea calea către îndeplinirea predestinaţiei divine a lui pentru conducerea destinelor poporului.

Intre acestea căpeteniile oştirii lui Saul, scăpând din înfrângerea dela Ghelvua cu fugă, se adăpostiră peste Iordan. Pintre ei Abner, vărul lui Saul şi comandantul principal al oştirii lui, dovedise în chip strălucit credincioşia sa către casa căzută. Luând pe cel mai tânăr fiu al lui Saul, anume pe Ievoftei îl proclamă rege, cu care prilej alese capitală pentru dânsul vechiul oraş sfânt Mahanaiiu, spre răsărit de Iordan, spre nord-vestic de râul Iavoc, pe frontiera dintre triburile lui Gad şi jumătatea de trib a lui Manase, şi în afară de hotarele incursiunii filistenilor. Dacă amintirile istorice vrednice de respect pot în genere să întărească tronul regal, apoi o asemenea importanţă ar fi şi putut să aibă acest loc pentru Ievoftei, pentrucă aicea anume s'a săvârşit vedenia a două oştiri îngereşti, căria s'a învrednicit Iacov când se întorcea din Haran. Afară de asta, localitatea s'a ales şi în genere în vederea a înseşi situaţiei sale, pentrucă prin ea trecea marele drum de caravane dela Marea Roşie spre Damasc. Dar Ievoftei era tare

slab și nehotărît, ca să tragă toate avantajele din această situație. Deși fiind de 35 de ani la moartea tatălui său, el chiar dela început a devenit o jucărie în mânile energicului și îndrăznețului Abner, care dealtmintrele apărea ca în totul devotat supus al lui, dar în realitate era adevăratul rege. Dacă undeva în aceste țări continua să existe în popor, după bătălia dela Ghelvua, dorința de a fi rege David, apoi Abner lua măsuri pentru înăbușire repede a tuturor mișcărilor acestora, ca să întărească autoritatea lui Ievoftei. Adunând forțe pe cât s'au putut, acest comandant experient și viteaz încet dar stăruitor, luă înapoi dela filisteni o mare parte a țării dinspre apus de Iordan. Triburile răsăritene chiar dela început îl recunoscură pe dânsul de stăpânitor al lor. Pas cu pas el își cuceri ținutul Gesur, șesul Ezdrilonului, triburile lui Manase și Veniamin (tribul natal al casei lui Saul), așa că însfârșit, după o luptă de cinci ani, el a putut să proclame pe Ievoftei rege al întregului Israil, esceptând tribul lui Iuda (2 Reg. II, 8–10). Venind astfel față în față cu David și simțind acea primejdie, care putea amenința poporul prin desbinarea statului, Abner prevăzu numaidecât și primejdia izbucnirei unui războiu intestin. Firește se puse întrebarea, către care din cei doi regi rivali va trebui să treacă puterea regală. Nici Ievoftei, nici David nu voiră să renunțe la situația ocupată de dânșii, și afară de asta era foarte îndoelnic, ca asemenea oameni activi, ca Ioab, căpetenia oștirii lui David, și Abner, căpetenia oștirii lui Ievoftei, la rândul lor ar fi dorit să cedeze situația avantajoasă ocupată de dânșii și să se retragă în obscuritate. Afară de aceasta, unirea era împedecată și de rivalitate, ce începuse a se observa între tribul lui Iuda și celelalte triburi. Tribul lui Efrem totdeauna se ținea mândru și trufaș, ca trib, care se fălea cu străbunul său Iosif, și mai ales față de tribul lui Iuda, care ca trib alcătuit din populație sătească, trăise până acum izolat de celelalte. Deci numai sabia singură putea rezolvi soarta viitorului. Astfel avantajul în această luptă inevitabilă, după cât se părea chiar dela început, se afla de partea tribului lui Iuda. Deși era mai puțin numeros decât celelalte triburi, luate la un loc, el le întrecea prin solidaritatea sa, pecând triburile, care proclamase pe Ievoftei erau desbinate înlăuntru prin rivalități. Pelângă Ievoftei nu se afla un detașament așa de puternic în genul celor 600 de bărbați viteji, care erau slugile devotate ale lui David. Afară de asta peste toată țara întinsă a lui Israil stătea numai slabul și nerăzboinicul Ievoftei, proclamat din partea lui Abner de rege și el trăia departe de centrul prin-

cipal al vieţii poporului, peste Iordan şi nu avea proclamarea supremă din partea lui Dumnezeu; pecând tribul lui Iuda se putea mândri cu David, care era uns la domnie de marele Samuil, care încă din zilele tinereţei lui se proslăvise prin vitejie în toată ţara, era ostaş vestit şi iscusit, capabil şi energic om de stat, care însfârşit din locul petrecerei sale din Hebron putea personal să urmărească tot ce se petrecea în ţară.

Deaceea, când în adevăr se începu lupta între casa lui Saul şi între casa lui David, rezultatele necontenit au fost defavorabile pentru cea dintâiu, cu tot numărul mare al partizanilor săi. In istorisirea biblică s'au păstrat numai puţine amărunţimi relativ de această luptă, dar în tot cazul din ele se vede, că tribul lui Iuda, sub conducerea lui Ioab treptat şi-a extins sfera influenţei sale şi asupra altor triburi israilite, care până atuncea recunoscuse pe Ievoftei. Aşa între altele au fost căştigate câteva ţinuturi din triburile lui Veniamin şi Dan, şi multe oraşe, care aveau nu puţină importanţă pentru popor, au trecut sub stăpânirea lui David. Aşa au fost între altele Chiriat-Iarim, unde fusese dus sicriul legii după întoarcerea lui dela filisteni, şi Masifa, unde Saul fusese uns ca rege, precum şi alte oraşe veniaminite, care acum intrară în alcătuirea tribului lui Iuda. Insfârşit posesiunile lui Iuda se extinseră până la Gavaon spre nord-vest, care oraş căpătă o influenţă cu deosebire mare, mai ales după dărâmarea oraşului Nomba el deveni sediul cortului adunării. Lupta crâncină pentru posedarea acestui loc important se reînoi nu odată, pânăce însfârşit Abner, ca să curme vărsarea de sânge, propuse, ca chestiunea să se curme prin lupta a câte 12 ostaşi din o parte şi din alta. Aici evident se propuse aceeaşi luptă mărginită, care cândva o dorise Goliat, şi Ioab primi propunerea asta. Cei doisprezece oameni, aleşi din oştirea lui David, înaintară pentru luptă şi fură întimpinaţi de doisprezece veniaminiţi. Dar rezultatul acestei lupte a fost pecât de neaşteptat, pe atâta şi de grozav. Cei doisprezece veniaminiţi, cu cunoscuta lor strălucire militară şi cu însuşirea de a lucra la fel cu stânga ca şi cu dreapta, se aruncară cu furie asupra protivnicilor lor, cu o mână apucându-i de cap, şi cu ceialaltă cu o putere neobişnuită înfingându-le săbiile în piept. Dar ostaşii lui David, aleşi dintre persoane, care posedau deasemenea însuşirea de a lucra şi cu stânga ca şi cu dreapta, urmară imediat aceeaşi tactică şi la rândul lor îşi implântară săbiile în rivalii lor, aşa că toţi cei douăzeci şi patru de ostaşi căzură morţi în această încăerare disperată. La vederea acestei încăerări disperate, oştirile

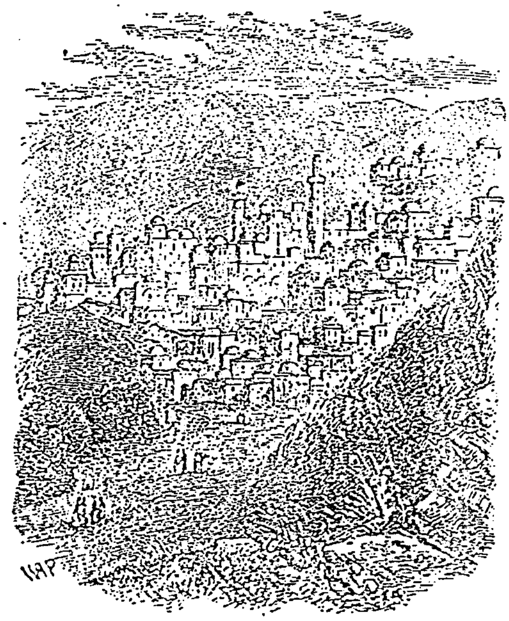
dușmane n'au mai putut fi reținute dela încăerare. Ele înaintară furioase una asupra alteia; se produse o groaznică ciocnire, în care Abner cu detașamentul său fu zdrobit și pus pe fugă. Armata înfrântă fu urmărită de biruitori, și aici se petrecu un caz nenorocit, care a avut o mare înrâurire în urmă. Trei din nepoții sau verii lui David: Ioab, cel mai bătrân dintre ei, Avesa și Asail, cel mai tânăr, favoritul fraților săi, se aflau în armata lui David și se aruncară întru urmărirea lui Israil. Asail cu deosebire era „sprinten de picior, ca o căprioară de câmp", și bizuindu-se pe sprinteneala sa, se repezi să ajungă chiar pe Abner. Neîntorcând atențiunea la ruga necontenită din partea acestui încercat ostaș să părăsască această urmărire și să nu-l facă să apeleze la o faptă, care ar putea servi drept causă unei dușmănii sângeroase între dânsul și Ioab, Asail l-a ajuns, pânăce Abner, ca să-și salveze viața sa, întorcându-și greaua sa suliță, lovi pe Asail, care-l urmărea, drept în pântece. Sulița îl pătrunse și el căzu mort pe loc. Dar vederea tânărului mort înfurià încă și mai mult pe Ioab și oștirea lui, și urmărirea disperată a israiliților se urmă cu aceeași furie, ca și mai înainte, pânăce oștirea lui Abner se desnădăjdui de mântuire, se hotărî să-și dea scump viața sa, grupându-se împrejurul conducătorului său pe vârful unui deal. Din vârful acestui deal Abner strigă tare iudeilor, ca ei să contenească urmărirea, amenințind în caz contrar cu un războiu nimicitor, și în adevăr obținu aceea, că Ioab chiemă pe oamenii săi înapoi. Dar deși a făcut aceasta, el totuși își arătă firea sa neînduplecată. „Viu este Dumnezeu!" zise el „dacă tu n'ai fi grăit altmintrelea, oamenii încă de dimineață ar fi contenit de a urmări pe frații lor". Din armata lui David, exceptând pe Asail, au căzut numai 19 oameni, dar Abner a pierdut 360 de oameni (2 Reg. 30, 31). Luând cu sine trupul fratelui său pentru a-l înmormânta în grobnița familiară din Betleem, Ioab plecă cu oamenii săi înapoi la Hebron așa de repede, încât ajunse acolo în revărsatul zorilor. Abner, pogorându-se în valea Iordanului și trecând peste valea Iavocului, cu aceeași iuțeală plecă spre Mahanaim.

Trecuse după asta doi ani. Tribul lui Iuda, sub conducerea lui David, continua mereu să sporească în puterea sa. Israil, sub slabul Ievoftei, din contra, pierdea în aceeași măsură, în care se întăria protivnicul său. In genere balanța se lăsa văzind cu ochii de partea lui David, și asta se vădi limpede prin aceea, că între Ievoftei și Abner, sprijinul principal al tronului lui, se iviră neînțelegeri însemnate. Intre ceilalți membrii ai casei lui Saul în

Mahanaim era concubina sa Riţpa, care se trăgea din vestitul neam al căpeteniei evreeşti Aia = „Şoimu". Dela dânsa Saul a avut doi fii, pe Armon şi Memfivotei; dar ea era încă tot tânără şi atrăgătoare. Adevărat ori nu, dar în tot cazul numai din zvon Ievoftei ajunse la gândul, că Abner s'a căsătorit cu dânsa, săvârşind astfel un pas foarte însemnat la curtea orientală, unde legătura cu femeea sau concubina regelui mort, se considera un fel de pas către tron. Bănuiala exprimată de rege relativ de omul, care până acum făcuse aşa de mult pentru dovedirea credincioşiei sale, otrăvi extrem de mult inima omenească a lui Abner, pentrucă dacă el ar şi fi voit înadevăr prin căsătorie să se înrudească mai de aproape cu familia lui Saul, apoi în tot cazul el, după părerea sa, merita această cinste cu mult mai mult decât David. Iritat de aceasta, el cuprins de mare mânie şi aruncându-se asupra regelui, lipsit de orce ajutor, începu să-l mustre pentru asemenea raport faţă de dânsul. „Oare eu sunt cap de câne? întrebă el iritat. Eu contra lui Iuda am arătat milă casei lui Saul, tatăl tău, fraţilor lui şi prietenilor săi, şi nu te-am trădat pe tine în mânile lui David, iar tu cauţi acum păcat contra mea pentru o femee. Cutare şi cutare să facă Dumnezeu lui Abner, şi încă şi mai mult să facă! Cum s'a jurat Domnul lui David, aşa îi voi şi face. Voi lua domnia dela casa lui Saul şi voi pune tronul lui David peste Israil şi peste Iuda, dela Dan pânăla Beerşeba (2 Reg. III, 8-10). Ievoftei, extrem de slab şi fără ajutor în faţa unui vrăşmaş aşa de tare, se pierdu cu totul din pricina cuvintelor ameninţătoare a lui Abner, şi nu putu să-i răspundă nimic. Soarta lui era hotărită. Abner se ţinu de vorbă şi începu legături tainice cu David, propunându-i să treacă de partea lui şi să întrebuinţeze înrâurirea sa pentru a supune lui tot Israilul. Era limpede, că domnia lui Ievoftei se apropiase de sfârşit; dară David, deşi mulţămit de asemenea declaraţiuni ale lui Abner în favoarea sa, era totuşi prea prudent, ca să lucreze după aceste indicaţiuni fără a urma să cerce mai departe sinceritatea şi cinstea lui Abner. El condiţionă primirea acestor servicii prin aceea, ca Melhala, soţia tinereţei sale, să-i fie reîntoarsă lui înapoi. Ea, cum se ştie, fusese dată de Saul unui oarecare Faltie, iar acum era de dorit, ca ea să fie întoarsă lui David, lucru foarte important pentru dânsul, deoarece asta putea servi de indiciu cel puţin al unei legături nominale cu casa lui Saul, şi totodată putea servi şi ca cercare a puterniciei şi sincerităţii lui Abner. Când asemenea comunicare se trimise lui Ievoftei, atunci femeea de mult părăsită fu imediat

dată, și Abner, oferind că este gata să o conducă la David, se folosi de această ocaziune pentru o întrevedere personală a sa cu David. Lucrul era așa de important, că durerea lui Faltie nu putea să încurce acest plan, deși el plângând urmă după femeea sa până aproape de muntele Eleonului, și se întoarse înapoi numai după porunca severă a lui Abner, iar Melhola după aceea a plecat mai departe în direcția Hebronului.

Intre acestea în intervalul dela primul contact al lui Abner cu David și această vizită el intră în contact cu bătrânii triburilor lui Israil și chiar cu ai tribului lui Veniamin, în scopul de a determina condițiile, în care toate triburile ar fi putut să-și strămute credincioșia lor de supuși dela Mahanaim la Hebron. După sosirea la Hebron, atât el însuși, cât și cei 20 de însoțitori ai săi, au fost primiți cu deosebită bunăvoință și li s'au oferit un mare ospăț, care în realitate a fost oarecum întărirea solemnă a învoelei oferite. Temându-se de furia aprinsă și rivalitatea lui Ioab, ostașul său cel mai de samă, David între acestea îl îndepărtă pentru un timp din Hebron, trimițându-l să urmărească niște arabi sau filisteni, care mișunau prin împrejurimi. Dar Ioab, terminând cu succes însărcinarea dată și încărcat de pradă, din nefericire, se întoarse curând dupăce Abner fusese concediat cu onoruri de către David și cu toate făgăduințele de prietenie din partea sa. Știrea că în Hebron abea fusese partizanul cel mai mare al lui Ievoftei și a fost învrednicit de o primire și ospăț regal, deșteptă numaidecât în Ioab toate patimile lui cele mai rele. El nu numai continuă să poarte în sine simțul răzbunării sângeroase contra lui Abner pentru uciderea fratelui său Asail, dar în același timp, după toată probabilitatea, se temea ca nu cumva Abner să-l mazilească din situația ocupată de dânsul și să nu atragă de partea lui bunăvoința lui David. Deaceea el se hotărî chiar acum să o isprăvească cu rivalul său. Trimise deci repede după dânsul oameni, sub acel pretext, cum că însuși regele ar fi dorit, ca Abner să se întoarcă. El în adevăr izbuti întru



Hebronul.

aceasta și Abner, nebănuind nimica, se îndreptă iarăși spre Hebron. Aceasta îi și trebuia lui Ioab. Intimpinându-l la porțile Hebronului, el, sub pretext că dorește să-i comunice o taină într'o convorbire secretă, îl conduse la o parte și apoi, fără să-i vorbească nici un cuvânt, îi împlântă sabia sa în piept. Prin aceasta el își răzbună pentru uciderea fratelui său și totodată înlătură definitiv și pe rivalul și concurentul său. Dar asemenea cruzime și asemenea călcare a jurământului de credință amărî peste măsură pe David. El căzu în adâncă întristare și, declarând nevinovăția sa pentru sângele lui Abner, se descărcă chiar cu un nestăpânit blestăm asupra lui Ioab, zicând, că „să cadă acest sânge asupra capului lui Ioab și asupra întregei case a tatălui lui; niciodată să nu rămână casa lui Ioab fără om care-i curge sămânța, sau fără lepros, sau fără om care umblă în cârje, sau fără ucis de sabie, sau de lipsit de pâne". Rupându-și hainele sale și îmbrăcându-se în sac, David sili pe Ioab să facă același lucru și să meargă înaintea sicriului lui Abner în timpul îngropării lui. In timpul îngropării nu numai regele însuși, ci și poporul plângea pentru peirea așa de nelavreme a unui om așa de strălucit. Acesta a fost un om, singurul numai capabil și gata să unească pe toți israiliții sub un singur steag, și el a fost ucis tocmai în ajunul actului propus de dânsul al unirii poporului. Asupra lui David însuși putea în asemenea caz să cadă bănuiala, că el intenționat a ademenit pe Abner, cu sprijinul principal al lui Ievoftei, ca să-l piarză, și această împrejurare putea stârni contra lui triburile israilite. Afară de asta, aceasta însemna a păta cu sânge primii pași ai domniei lui și a fi părtaș la cea mai josnică crimă, pecând toată inima lui tindea spre o viață pașnică și demnă. Tot ce putea el acum să facă, era să cinstească mortul prin o astfel de înmormântare, care ar fi dovedit pe deplin propria sa nevinovăție față de Abner. Renunțând la orce mâncare în tot cursul zilei, el plângea nemângâiat deasupra sicriului lui, înduioșind cu plânsul său și tot poporul ce era defață. Această plângere amară s'a întrupat la dânsul într'un imn funebru:

„Cum să moară Abner ca un rău?
Mânile nu ți-au fost legate,
Nici picioarele nu-ți erau încătușate,
Și ai căzut ca cei doborâți de tâlhari!"
(2 Reg. III, 3, 34).

Totodată fapta asta descoperi deplin și puternicia periculoasă a lui Ioab. David putea să-și exprime indignarea sa în cercul celor

mai apropiați oameni ai săi, dar n'a îndrăznit să exprime reproșuri în fața lui. „Știți oare, zise David, că o căpetenie și un mare bărbat a căzut în ziua aceasta în Israil? Eu acum sunt încă slab, deși sunt uns la domnie, iar acești oameni, fiii Saruei, sunt mai tari decât mine. Să dea însă Domnul celui ce face rău după răutatea lui" (2 Reg. III, 38, 39).

Vestea despre uciderea lui Abner se lăți repede în toată țara, și atrase după sine rezultate foarte însemnate. Pentru o vreme, cum se și temuse David, Israil se abținu cu totul dela contactul cu un om, care, cum se părea tuturor, a omorât așa de josnic pe un comandant atât de însemnat și de vrednic. Dar această oscilare trecu curând, când deveni bine cunoscute adevăratele împrejurări ale faptului. Pentru înseși Ievoftei moartea marelui său sprijinitor a fost fatală. Neștiind nimic de contactul trădător al lui Abner cu David, el simți numai întristarea pentru pierderea lui și căzu într'o desnădejde disperată. „Cine va apăra deacum țara contra filistenilor sau chiar și contra lui David?" cugeta el fără să vrea. Dar sfârșitul neliniștii și temerilor lui erau aproape. Garda lui, asemenea gardei tatălui său, fusese aleasă din propriul său trib veniaminit. Printre veniaminiți totuși se afla și populația hananiană a Beerotului, unul din orașele, ce se aflau în alianță cu Hebronul, pe cetățenii căruia Saul îi supusese cândva la un măcel așa fără de cruțare. Speriețí de acest măcel, locuitorii Beerotului fugiseră în Ghitaim, localitate, care după unii se afla în șesul filistenilor. Doi din ei, anume frații Baana și Rihav, plecară la Mahanaim și intrară în detașamentul de gardă al lui Ievoftei, contra căruia ei în același timp nutreau un simț neîmpăcat de răzbunare, ca în contra fiului ucigașului conaționalilor lor. Această dușmănie de moarte acum ei să și hotărîră să și-o împlinească prin uciderea lui Ievoftei, cu atât mai mult, cu cât ei erau în totul încredințați, că David, în împrejurările actuale, îi va răsplăti pentru asta. Dacă David, cum li se părea lor și cum puteau ei să judece după rumoarea publică, luase parte la uciderea lui Abner, apoi negreșit lui îi va fi numai plăcut lucrul pus de ei la cale. Palatul lui Ievoftei, un fel de casă mare, de care se întâlnesc și astăzi în Palestina, prezenta o clădire cu patru laturi, în care camerele erau lipite una de alta, având fiecare ușa sa. Ucigașii aleseră pentru săvârșirea faptei lor criminale timpul arșiții zilei, când regele, potrivit cu obiceiul din acel climat, pleca la odihna dela amiază. Portarul, care stătea la poartă, în timpul acesta cliposa de somn și adormise, așa că ucigașii putură fără pedică să pătrundă în casă.

Pătrunzind chiar în camera de dormit, ei păşiră imediat la săvârşirea faptei lor, uciseră pe rege cu sabia; după aceia ii tăiară capul şi luându-l cu dânşii, fugiră pe calea pustiului, ca să ajungă cât mai repede la Hebron. Dar când ei ajunseră la David şi, prezentându-i dovada materială a isprăvii lor, aşteptau toate laudele şi răsplătirile bogate din partea regelui, atunci văzură că se înşelase straşnic. Cum mai înainte David ordonase să se pedepsească sălbatecul amalecit, pentru pretinsa ucidere a lui Saul, aşa şi acum el nu cruţă pe ucigaşi. Cu adevărată mărinimie regească, David numai se întristă la vederea capului rivalului său şi, adresându-se către ucigaşi, cu amărăciune esclamă: „Viu este Domnul, care a izbăvit sufletul meu de orce întristare. Dacă pe celce mi-a adus ştirea, zicând: iată a murit Saul (şi Ionatan), şi care se considera vestitor de bucurie, eu l-am apucat şi l-am ucis la Ţiclag, în loc să-i dau răsplată, apoi acum, când nişte oameni netrebnici au ucis un om nevinovat în casa lui, în patul lui, oare nu voi cere sângele lui din mânile voastre şi oare nu vă voi nimici depe pământ?" A fost destul să facă un semn ostaşilor dinprejur şi ucigaşii îndată au fost daţi morţii. Şi pentru mai mare groază pentru amatorii de asemenea isprăvi, acelora li se tăiară mânile şi picioarele şi se spânzurară deasupra iezerului din Hebron, unul din acele două bazenuri, care există încă şi astăzi [1]). Iar capul lui Ievoftei fu luat cu îngrijire şi îngropat tot în Hebron, în mormântul lui Abner, şi asemenea respect faţă de memoria rivalului său in chipul cel mai minunat, a putut înclina spre David inimile celorlalte triburi ale lui Israil.

Acum din familia lui Saul rămăsese în viaţă numai un membru de parte bărbătească, anume Memfiboset, fiul lui Ionatan, băiat de 12 ani, dar olog de picioare şi în genere nedemn de tron in asemenea timp [2]) şi în vederea unor asemenea împrejurări, pentru triburile israilite nimic nu mai rămăsese, decât să recunoască pe David şi să-i jure supuşenie ca ultimului şi singurului om, care putea să apere ţara şi să cârmuiască poporul. Din această cauză, din partea întregului Israil fu alcătuită o măreaţă deputaţie din bătrâni, care se şi îndreptă către dânsul la Hebron, arătând hotărirea poporului, cu care prilej această deputaţie şi în genere

---

1) Un rezervoriu mare are 130 de picioare patrate şi pânăla 50 picioare adâncime şi e construit solid din piatră cioplită.

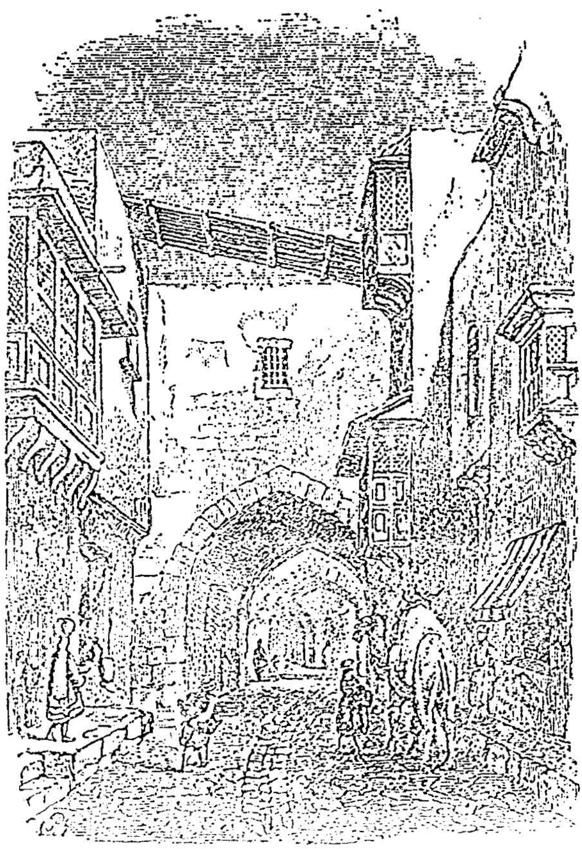
2) Memfiboset a devenit olog din o întâmplare nenorocită. El era de cinci ani, când veni vestea despre peirea lui Saul şi Ionatan şi manca luându-l, a fugit cu dânsul să scape de filisteni, In vremea fugii ei, el căzu şi-şi vătămă picioarele până întru atâta, încât a devenit olog pentru toată viaţa. 2 Reg. IV, 4.

o întovărăşi gloate mari de popor. Cu deplina conştiinţă despre necesitatea unităţii naţionale, ei au declarat sincer frăţia lor de sânge cu dânsul. „Iată, ziseră ei, noi suntem oase din oasele tale şi carne din carnea ta. Incă ieri şi alaltăieri, când domnea peste noi Saul, tu ai povăţuit pe Israil la războiu şi l-ai adus teafăr înapoi şi Domnul Dumnezeul tău ţi-a spus: tu vei paşte pe poporul Meu Israil şi tu vei fi povăţuitorul poporului Meu Israil. Chiar tribul lui Veniamin, tribul propriu al lui Saul trimise din sânul său 3000 de oameni ca să declare supunerea de credinţă lui David. Bucuria fu cu acest prilej generală, pentrucă în conştiinţa poporului slava lui David reînviase din nou şi pretutindenea se povesteau isprăvile lui, care deveniseră deja moştenirea tradiţiei populare şi a poeziei populare. Supunerea şi cinstea arătate noului monarh, exprimate la popoarele moderne de către demnitarii de stat prin depunerea jurământului solemn, în orient, din cele mai vechi timpuri, se exprimau prin aducerea de daruri din partea poporului în genere noului său cârmuitor, şi astfel de prinoase, negreşit, în formele cele mai simple ale produselor naturale primitive ale ţării, începură în cantităţi enorme să curgă la David din toate laturile ţării; chiar triburile lui Isahar, Zabulon şi Neftalim aduseră din belşug daruri din depărtatele hotare ale nordului (1 Paralip. XII, 40). La Hebron se aduseră cantităţi enorme de grâu; pe asini, pe cămile, pe catâri şi cu boii se aduse făină, smochine, stafide, vin, untdelemn, şi se mânară mulţime de tot felul de vite mari şi mărunte. Toate acestea au fost dovada simţită a dorinţei poporului de a se uni într'o putere strânsă sub conducerea noului lor rege. Insfârşit, reprezentanţii tuturor triburilor la adunarea naţională, înşirând meritele lui David pentru ţară, il proclamară solemn rege peste toate triburile, după care el a fost definitiv uns la domnie. Vechea rivalitate între Iuda şi Efrem fu uitată pentru un timp, şi desbinările trecutului se sfârşiră prin o sinceră unire. De partea lui trecură şi preoţii, şi prorocii. Până acum nenorocirile vieţii lui le împărtăşise cu dânsul Aviatar, reprezentantul celei mai tinere ramuri a casei lui Aaron. Acum tribul lui Levi, pentru a-i arăta cinste, trimise din sine 4.600 din fiii săi, şi împreună cu ei din ramura lui Eleazar, primul fiu al lui Aaron, se prezentă o deputaţie de 3.700 preoţi. La David încă de mai înainte se alăturase vestitul ostaş Vaneia, ba deasemenea şi Sadoc, viitorul arhiereu sub Solomon, împreună cu 22 căpetenii din neamul tatălui său şi, se pare, încă cu alţi 600 bărbaţi. Cu un cuvânt toţi, care preţuiau binele şi unirea poporului, recunoscură

fără condiţie autoritatea lui David şi se grupară împrejurul lui pentru întărirea puterei. Intre oamenii cei mai renumiţi, care au arătat în urmă cea mai mare înrâurire asupra vieţii lui David, a fost şi cunoscutul proroc Natan, care împreună cu prorocul Gad, care deja şi mai înainte aflându-se în numărul celor deaproape ai lui David, a devenit consilierul principal al regelui. Astfel aurora nouei domnii se arătă foarte favorabilă şi sub semne bune. Toate triburile în fine se uniră într'un singur popor; diferitele partide, ce existau în sânul lui, se uniră între dânsele şi toate erau însufleţite de cele mai bune sentimente pentru binele poporului. Şi David a justificat în totul această încredere a poporului într'însul, pentrucă geniul şi aptitudinile sale de om de stat se văzură deja dela primii paşi după urcarea sa pe tron. In persoana lui poporul lui Israil şi-a dobândit deja pe adevăratul rege. David avea treizeci de ani dela naştere. In armată el deja îşi câştigase un renume răsunător în toată ţara prin vestita sa luptă cu Goliat, care împreună cu alte isprăvi ale sale, se cânta în cântecele populare, care aţiţase aşa de mult zavistia lui Saul. In viaţa sa de pribeag, el, în calitate de surgunit, cutrierase toată ţara în lung şi în lat, cunoscând deaproape toată viaţa nu numai a poporului său propriu, ci şi a vecinilor celor mai apropiaţi, la care el nu odată a fost nevoit să-şi caute refugiu. In timpul grelei şcoli de încercare, el a învăţat să preţuiască viaţa nu din înălţimea depărtatului tron regesc, ci în nevoile şi cerinţele ei reale, a învăţat să fie milostiv şi compătimitor către poporul simplu, precum şi mărinimos faţă de duşmanii săi. Dar mai cu samă prin ispitele cărora a fost expus a învăţat să se nădăjduiască cu totul în Dumnezeu şi încă şi mai mult aprinse într'însul acel duh al religiozităţii, care se exprima în acele imne - psalmi minunaţi şi de Dumnezeu inspiraţi, care transpiră nădejde nemărginită în Pronia dumnezeească. Un asemenea rege nu se putea să nu trezească simpatia în popor şi împrejurul lui se formă o oştire mare, căpeteniile căria se devotară cu totul la dispoziţia lui David. Astfel marea sa predestinaţie acum se realiză în totul. Din simplu cap al unui trib el deveni cârmuitorul cu puteri depline al unui întreg popor.

In Hebron David a domnit şapte ani şi jumătate. In acest timp el ajunse la convingerea, că pentru întărirea deplină a autorităţii regale în ţară, el are nevoe de o capitală, care, neaparţinând la nici un trib aparte, ar putea să servească de capitală pentru întregul popor. Hebronul, care se afla la sud, era prea depărtat de centrul ţării, ca să fie pentru dânsa o bună şi îndămânoasă

capitală. Ca să-și găsască o nouă capitală, David, în acest scop, ochi o fortăreață puternică la hotarele dintre triburile lui Iuda și Veniamin, care, cu toate sforțările israiliților, își apărase neatârnarea sa și până atuncea aparținea neamului hananian al iebuseilor, pe numele căruia și înseși fortăreața se numea, Iebus. Fortăreața asta, ca una ce rămăsese neatârnată în curgere de veacuri întregi, în genere începuse a se considera invincibilă. Situația ei în realitate, după înseși natura sa, era foarte tare, deoarece fortăreața era construită pe două dealuri care în urmă s'au numit Sion și Moria, separându-se din trei părți de localitatea înconjurătoare prin văi adânci și puternic întărite dinspre nord, pe unde era accesul cel mai ușor la dânsa. Un timp israiliții chiar o luase, dar au fost siliți să renunțe la dânsa în favoarea vechilor ei posesori și se mărginiră la raporturile prietenești cu aceia. David, cu ochiul său pătrunzător, văzu îndată, cât de avantajoasă ar fi această situație pentru întemeierea nouei capitale. El la început propuse ebuseilor, ca ei pe cale pașnică să-i cedeze fortăreața, oferindu-le poate să le plătească pentru asta o anumită sumă de bani, dar la propunerea asta primi numai un răspuns ofensător. In încrederea lor absurdă în sine căpeteniile orașului chiar provocară pe David, ca el să facă o incursiune asupra orașului, declarând arogant în cazul acesta, că lor le ajunge să opună pe orbi și pe ologi, ca să împedece pe David de a lua cetatea lor inespugnabilă (2 Reg. V, 8). Asemenea derâdere hotărî soarta fortăreței. Ofensatul David decise să pășască imediat la împresurarea orașului și se îndreptă spre laturea ei de apus, unde din causa unei deosebite înălțimi și prăpăstiosității a stâncei; orașul era întărit cel mai puțin. Și



O uliță din Ierusalim.

afară de asta bizuindu-se pe bărbăţia şi patriotismul vitezei sale armate, David mai oferi încă şi o bună recompensă, declarând, că cel dintâiu, care va înfipge steagul lui David pe zidurile Iebusului, va fi făcut comandant al întregei sale armate. Cinstea asta căzu viteazului Ioab, care prin faima/ şi vitejia sa voi nu numai să-şi împlinească gândurile sale ambiţioase proprii, ci odată cu asta să şteargă vina sa în ochii lui David. Fortăreaţa fu luată şi David întemeie în Iebus capitala sa regală, numindu-o Ierusalim, adecă oraşul păcii sau cetatea lui David. Mulţămită situaţiei sale minunate pe muntele Sion, care se înalţă la 2.610 picioare deasupra nivelului mării şi dominaţiunei sale peste toate împrejurimile, Ierusalimul, odată cu ridicarea sa la treapta de capitală, începu să atragă repede la sine populaţia iudaică. Noua capitală înflori repede luxos şi bogat, şi Ierusalimul deveni unul din cele mai vestite oraşe din istorie nu numai a întregului Israil, ci şi al întregei omeniri.

Alegerea Ierusalimului în calitate de capitală fără îndoială s'a condiţionat în parte nu numai de fortificarea sa naturală, ci deasemenea şi de faptul că aparţinea tribului lui Iuda. David putea conta deplin pe fidelitatea propriului său trib, ştiind în acelaşi timp, că pe rivalul acestui trib, adecă pe tribul lui Efrem, nu se putea bizui în totul. In tot cursul periodului judecătorilor, efremiţii îşi arătaseră pretenţiunea la întâietatea în popor, şi nu odată în aceste pretenţiuni ale sale nu se dădură în lături chiar nici dela violarea păcii obşteşti, cum s'a petrecut aceasta pe vremea lui Ghedeon şi Eftae. Fiind situat între dealurile centrale, în cea mai bogată parte a Palestinii, tribul lui Efrem era cu deosebire bogat şi, negreşit, nu puţină sursă pentru mândria sa se găsea în amintirea despre vestitul său strămoş Iosif. In Sihem şi Samaria el poseda două asemenea puncte, care singure de sine erau vrednice de a deveni centre ale ţării unite, şi înadevăr mai târziu au fost pe rând capitale ale regatului lui Israil dezbinat. Dară David a preferat înţelepţeşte anume Ierusalimul. Şi înţelepciunea acestei alegeri s'a dovedit în mod strălucit în urmă, când, odată cu căderea tribului lui Efrem şi a nordului întreg dela uniune, sub nepotul său Roboam, rămaseră credincioase casei sale numai tribul lui Iuda şi o parte din Veniamin. Ierusalimul deacum a devenit, aşa zicând, inima poporului israilit şi în toate calamităţile următoare ale soartei, la israiliţi niciodată nu a contenit iubirea pasionată către această capitală a sa. Chiar când se aflau în Babilon, în calitate de sclavi, iudeii plângeau ruinele capitalei lor

în cuvinte adânc atingătoare, zicând: „De te voi uita Ierusalime, să mă uite dreapta mea. Să mi se lipească limba de ceriul gurii, de nu-mi voi aduce aminte de tine și de nu voi pune Ierusalimul început al bucuriei mele" (Ps. CXXXVI, 5, 6). Și în veacurile următoare, când poporul israilit era în risipire pe toată fața pământului, într'însul niciodată nu a slăbit această iubire pentru orașul lui David, așa că în fiecare sinagogă în toată lumea se înălțau rugăciuni obștești, ca Iehova, în îndurarea sa, să redea Ierusalimului slava sa de altă dată și să-l facă din nou orașul lor propriu. La asta a contribuit și zidirea într'însul a templului, care a făcut din Ierusalim centrul vieții religioase. Pentru psalmistul, după înfrângerea lui Senahirim, ideea, că Dumnezeu locuește în acest oraș, se părea amanetul a aceea, că el niciodată nu va fi mișcat în temeliile sale. Izvorul, ce curge din stânca Moria, în imaginațiunea poporului prezenta prin sine isvorul acelor ape, care umpleau acele vaste bazenuri ale templului și, după sentința entuziastă a psalmistului: „izvoarele natale au veselit acest oraș al lui Dumnezeu, locuința sfântă a celui prea înalt" (Ps. XLV, 5). Un astfel de deal nu mai era în toată țara, anume cum era Sionul. Vasanul de asemenea se putea considera muntele lui Dumnezeu, dar Sionul era anume ceeace dupăcredința poporului, se bucura de o deosebită bunăvoință a lui Dumnezeu și pe care El a binevoit și însuși să locuiască pentru totdeauna. Chiar prin înălțimea sa situația Ierusalimului prezenta oarecum un oraș domnesc. Adâncile văi, ce-l înconjoară din trei părți il făceau oarecum o insulă în mijlocul șesului ce-l înconjura și, separându-l de împrejurimi, îi dădeau o deosebită frumuseță, regalitate și dulceață. Acesta era oarecum un oraș cu totul deosebit. Inălțându-se din zidurile sale, el era din toate părțile protejat de întărituri artificiale. Imprejurul lui stăteau munții: cel mai apropiat Eleonul, după aceea mai departe Masifa, spre nord Gavaonul și Rama, iar la sud culmea Betleemului; și apoi și mai departe spre răsărit se zărea lanțul purpuriu al munților Moabului, așa că din toate părțile se aflau dealuri și munți, care prezentau un tablou uimitor de frumos în cel mai înalt grad.

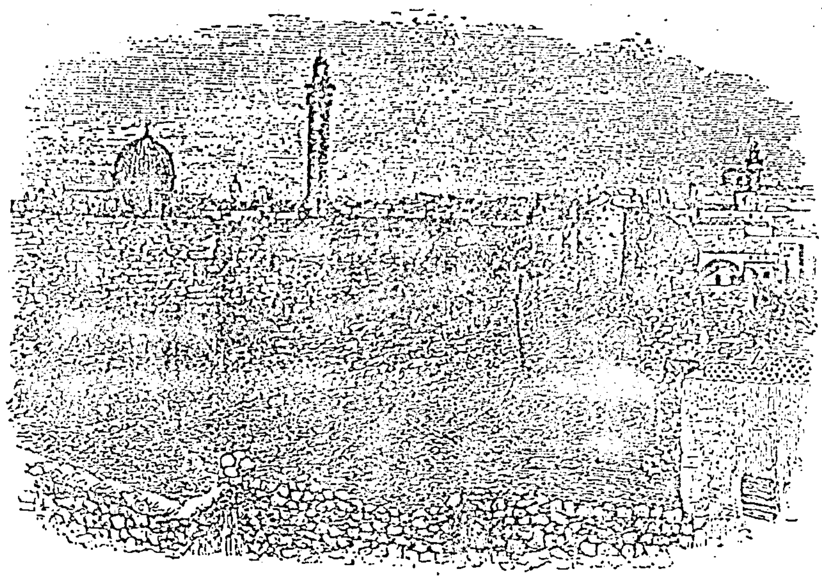
Luarea Ierusalimului fu începutul unei epoci nouă și mărețe în istoria poporului. Din acest moment David prosperă și se înălță și „Domnul Dumnezeu Savaot a fost cu dânsul". Unul din primii lui pași, afară de continuarea cu întărirea orașului, a fost zidirea unui palat vrednic de asemenea capitală. Adevărat, propriu în mediul poporului israilit arta construcției nu se afla la înălțimea cuvenită, ca să împlinească această problemă, și apoi și înseși

ţara nu putea să prezinte cantitatea suficientă de lemnărie necesară pentru acest lucru. Dar acum, când David se întărise pe tron, influenţa lui începuse a se simţi şi peste hotarele ţării. Hiram, regele Tirului celui bogat, trimise soli ca să felicite pe David cu prilejul urcării sale pe tron şi a cucerirei Ierusalimului, şi David, probabil, s'a folosit de sosirea acestor soli, pentru ca să intre în vorbă pe chestia zidirii palatului. El închiă cu Hiram condiţiile, ca acest din urmă să-l ajute la acest lucru şi să-i dea lemn de cedru din munţii Libanului, trimiţându-l cu corăbiile la ţărmurul Palestinei, şi totodată să-i trimită şi meşteri iscusiţi în ale pietrăriei şi lemnăriei pentru înseşi construcţia palatului. Toate în adevăr se şi aranjară după dorinţa lui David; materialele şi meşterii au fost procuraţi, şi palatul fu gata în scurtă vreme, servind drept nouă dovadă, că domnia lui David însfârşit a fost întărită de Dumnezeu. Urmând politica sa, de care se ţinea el încă în timpul alegerei sale la domnie în Hebron, David după aceea se sili să-şi întărească situaţia sa prin căsătorii nouă cu membrii principali ai familiilor Ierusalimului. Dar deşi prin aceasta el îşi înălţă, potrivit cu ideile orientale, vrednicia sa regească, totuşi el inconştient îşi pregăti pentru viitor un rău, care s'a dovedit foarte primejdios pentru casa sa şi a întregului popor.

Intre alte impulziuni, care a făcut pe Hiram să caute prietenia şi alianţa cu David, a fost, probabil, şi dorinţa lui să-şi asigure ajutorul puternicului rege al lui Israil contra filistenilor, care deja mai înainte cuceriseră odată Fenicia şi erau în tot cazul nişte vecini periculoşi. Ca atare ei curând se dovediră faţă de Israil. Neliniştiţi prin apucarea nouei capitale şi temându-se de tot felul de întâmplări din partea unui rege aşa de războinic ca cel al lui Israil, ei se hotărîră ca încă odată să se năpustească asupra israiliţilor, ca să slăbească şi să frângă încă odată puterea lui Israil, ce începuse a se întări. Dar acum era deja târziu. David, având la dispoziţia sa o fortăreaţă aşa de puternică, cum era Ierusalimul, uşor putea să susţină orce asediu şi putea aduna împrejurul său oştire pentru respingerea duşmanului. Filistenii pătrunseră în „valea uriaşilor" ce se întindea spre sud de valea Ghinom, chiar sub zidurile Ierusalimului, şi crezând că David se va teme să se ascundă după zidurile fortăreţei, înaintară mai departe spre Betleem. David însă se folosi de această împrejurare, repede şi cu bărbăţia obişnuită îi lovi din spate şi le pricinui o aşa înfrângere, încât filistenii cu mari pagube trebuiră să se retragă, lăsând în mânile lui până şi pe idolii lor, pe care David po-

runci să fie arși. Indreptându-se puțin, filistenii făcură a doua incursiune, dar fură bărbătește respinși și de data asta și urmăriți chiar până la hotarele maritime. Amintirea acestor biruințe erau încă proaspete chiar și după trecerea de sute de ani și în urmă prorocii nu odată se referiră la ele, ca la o deosebită îndurare a lui Dumnezeu către regele lui Israil. Insuși David, apărând în calitate de rege teocratic, nu-și însușia nicidecum onoarea acestor biruințe propriei sale puteri. Inainte de intrarea în luptă, el de fiecare dată întreba voința lui Dumnezeu prin urim și tumim și în genere se călăuzea de sfaturile unor astfel de consilieri blagocestivi și respectați, care-l înconjurau, cum erau arhiereul și prorocii. Infrângerile pricinuite filistenilor îi slăbiră până întru atâta, încât ei au fost nevoiți chiar să recunoască a plăti danie poporului Israilit la fel cu cea care o luau ei dela dânsul. Ghet, vechea capitală a lui Anhus și cel mai sudic din orașele filistene, cu ținutul și satele ce-i aparținea, a trecut în mânile lui David. Prin asemenea biruință David, exprimându-se cu cuvintele istorisirei biblice, „a smerit pe filisteni și luă întâietatea din mânile filistenilor“ [1]. „Și a păzit Domnul pe David pretutindenea, ori încotro s'a îndreptat el“.

1) 2 Reg. VIII, 4. In textul rusesc citim: „a luat David Meteg-Gaama din mânile filistenilor“. Meteg-Gaama însamnă supremația.



Turnuri pe zidurile Ierusalimului.

CAPITOLUL XI.

ORGANIZAREA LĂUNTRICĂ A REGATULUI

Desvoltarea nouei monarhii, care cu așa izbândă înfrânsese (poate și cu ajutorul Tirului) pe vrășmașii săi filisteni, altădată așa de înfricoșați, își găsi ajutorul în împrejurările prielnice ale acelui timp. Egiptul, altădată atât de puternic, către acest timp, sub ultimii regi din dinastia XX, succesorii marelui Ramzes, slăbise extraordinar, și Asiria, care sub Tiglat-Pilezer I își întinsese cuceririle sale pânăla Liban și aruncase groaza asupra întregei Asii apusene, se expusese după moartea lui unei decăderi așa de mari, poate din causa unei sforțări prea mari în războae, încât inscripțiile pe monumente se curmară aproape cu totul relativ la dânsa. Tot ce se știe despre dânsa se mărginește la aceea, că Asiria a fost zdrobită de regele Babilonului, și deasemenea de regele Heteilor, de regele Siriei, și pierduse o mare parte din posesiunile

sale. Deaceea în Asia apusană nu era o așa putere puternică, care ar fi putut să împedece pe David atât în activitatea lui cuceritoare, cât și în organizarea lăuntrică a trebilor statului, în scopul ridicării lui la gradul de monarhie puternică. Sub dânsul și sub Solomon lui Israil i-a fost dat să ocupe acel loc, pe care în trecut îl ocupau regii Asiriei.

Credincioșia și sinceritatea lui David față de cârmuirea teocratică între altele s'a manifestat în acea mișcare, pe care a dat-o eî religiei naționale. Chiar dela întemeierea capitalei sale în Ierusalim, el, evident, s'a hotărît să o facă marele său centru religios a întregului stat și păși la statornicirea unor rituale mai mărețe la cultul public decât cum fusese cunoscute până atuncea. Anume din timpul domniei lui își trage începutul său acea desvoltare a iconomiei Vechiului Testament, sau cel puțin statornicirea ei deplină, care s'a menținut până chiar la dărâmarea Ierusalimului. Nu numai calculele religioase, ci și cele politice făcură de dorit, ca poporul să privească la această capitală nu numai ca la reședința regelui său, ci și ca la centrul credinței sale. David nu uita că menirea principală a poporului celui ales de a fi lumină pentru păgâni sub raportul religios-moral, și deaceea își întoarse atențiunea sa principală la ridicarea duhului religios al poporului. In acest scop el hotărî să strămute sfințenia de căpetenie a poporului, sicriul legii, la Ierusalim. Sicriul legii, din timpul întoarcerei lui dela filisteni, se afla în Chiriat-Iarim. David plecă acolo în fruntea a treizeci de mii de bărbați aleși. Pentru sicriu fu pregătită o căruță nouă, pe care el fu transportat în triumf. Cei doi fii ai lui Abinadav, în casa căruia stătuse până acum sicriul, îl conduceau în procesiune solemnă, care exprima entuziasmul său prin muzică și cântări sfinte. Dar moartea lui Ozia, unul din fiii lui Abiatar, totuși arătă, că pentru lucrul cel sfânt trebuia alt mod de strămutare, anume pe umerii leviților și ai preoților. După trei luni de ședere în Ghet, sicriul din nou plecă la drum și în triumf fu dus de arhiereii din ambele linii ale preoției lui Aaron. După fiecare șase pași regele aducea jertfă; înseși procesiunea era însoțită de cântare entuziastă, de muzică și jocuri. Insuși David, îmbrăcat în efod simplu de in, cuprins de sentimentul entuziasmului religios, „salta din toată puterea înaintea Domnului“, revărsându-și entuziasmul în psalmi minunați, care se amestecau cu cântările leviților, cu strigătele de bucurie ale poporului și cu sunetele tunătoare ale trâmbițelor, chimvalelor și arfelor. Pe Sion se pregăti pentru sicriu un nou cort (cel vechiu a fost lăsat în Gavaon,

deoarece cu bună samă apucase a se învechi și chiar strica de vechime): acolo David aduse ardere de tot și jertfă de pace și „binecuvântând poporul în numele Domnului Savaot, el împărți la tot poporul – atât bărbaților, cât și femeilor – câte o pâne și câte o bucată de carne friptă, și câte o turtă, și câte o cană cu vin fiecăruia" în amintirea acestui mare eveniment. Dar amintire veșnică a acestui eveniment au rămas acei psalmi, cari au fost alcătuiți de David cu ocazia marei solemnități. Chiar la ridicarea sicriului pentru strămutarea lui la Ierusalim a fost alcătuit și s'a cântat psalmul 67, care se începe cu cuvintele: „Când se scoală Dumnezeu, se risipesc vrășmașii Lui, și fug dela fața Lui ceice-L urăsc pe Dânsul". La intrarea sicriului în fortăreața Sionului s'a cântat psalmul 23, în care chiar în momentul intrării se indică adresarea entuziastă către porțile fortăreței: „ridicați, porți, pragurile voastre cele de sus și vă ridicați porți veșnice, și va intra Impăratul slavei!" In acest psalm Iehova se proslăvește ca Impărat al slavei, Care însfârșit a săvârșit biruința asupra vrășmașilor păgâni ai poporului Său și s'a așezat pe Sion, de unde El își va supune sieși toată lumea. „Cine este acesta Impăratul slavei?" întreabă în acest psalm un cor, și altul răspunde solemn: „Domnul cel tare și puternic, Domnul cel tare în războiu„. „Cine este acest Impărat al slavei? – Domnul puterilor, acesta este Impăratul slavei!"

Dând drumul poporului, regele, ce se veselea, se întoarse la casa sa, ca să împărtășască entuziasmul său religios și cu toți casnicii săi. Dar acolo el fu întimpinat cu reproș jicnitor din partea soției sale arogante Melhola, căria nu i-a plăcut extrem de mult purtarea regelui înaintea sicriului: „Cum s'a distins astăzi regele lui Israil", zise ea cu ironie plină de venin lui David; „desgolindu-se astăzi înaintea ochilor roabelor robilor săi, cum se desgolește un om oarecare sec!" Asemenea aroganță a fiicii lui Saul, trebuea să sufere pedeapsa cuvenită. Făcându-i ei reproșul cuvenit, David îi răspunse, că pentru Domnul el este gata să se umilească și mai mult și entuziasmul religios al celor din urmă servitoare îl preferă trufiei mândre a reginei. „Și Melhola, fiica lui Saul, n'a avut copii până în ziua morții sale". Adecă ea a fost lipsită de marea cinste, de care putea să se bucure o femee în Vechiul Testament, și anume, de patul conjugal a bărbatului său regal și a trebuit din această pricină să suporte povoara cea mai grea și rușinea cea mai mare în acel timp, – adecă lipsa de copii.

Strămutarea sicriului la reședința sa din Sion se poate numi

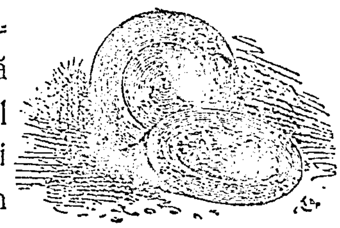
deoarece cu bună samă apucase a se învechi și chiar strica de vechime): acolo David aduse ardere de tot și jertfă de pace și „binecuvântând poporul în numele Domnului Savaot, el împărți la tot poporul – atât bărbaților, cât și femeilor – câte o pâne și câte o bucată de carne friptă, și câte o turtă, și câte o cană cu vin fiecăruia" în amintirea acestui mare eveniment. Dar amintire veșnică a acestui eveniment au rămas acei psalmi, cari au fost alcătuiți de David cu ocazia marei solemnități. Chiar la ridicarea sicriului pentru strămutarea lui la Ierusalim a fost alcătuit și s'a cântat psalmul 67, care se începe cu cuvintele: „Când se scoală Dumnezeu, se risipesc vrăşmaşii Lui, și fug dela fața Lui ceice-L urăsc pe Dânsul". La intrarea sicriului în fortăreața Sionului s'a cântat psalmul 23, în care chiar în momentul intrării se indică adresarea entuziastă către porțile fortăreței: „ridicați, porți, pragurile voastre cele de sus și vă ridicați porți veșnice, și va intra Impăratul slavei!" In acest psalm Iehova se proslăvește ca Impărat al slavei, Care însfârșit a săvârșit biruința asupra vrășmașilor păgâni ai poporului Său și s'a așezat pe Sion, de unde El își va supune sieși toată lumea. „Cine este acesta Impăratul slavei?" întreabă în acest psalm un cor, și altul răspunde solemn: „Domnul cel tare și puternic, Domnul cel tare în războiu„. „Cine este acest Impărat al slavei? – Domnul puterilor, acesta este Impăratul slavei!"

Dând drumul poporului, regele, ce se veselea, se întoarse la casa sa, ca să împărtășască entuziasmul său religios și cu toți casnicii săi. Dar acolo el fu întimpinat cu reproș jicnitor din partea soției sale arogante Melhola, căria nu i-a plăcut extrem de mult purtarea regelui înaintea sicriului: „Cum s'a distins astăzi regele lui Israil", zise ea cu ironie plină de venin lui David; „desgolindu-se astăzi înaintea ochilor roabelor robilor săi, cum se desgolește un om oarecare sec!" Asemenea aroganță a fiicii lui Saul, trebuea să sufere pedeapsa cuvenită. Făcându-i ei reproșul cuvenit, David îi răspunse, că pentru Domnul el este gata să se umilească și mai mult și entuziasmul religios al celor din urmă servitoare îl preferă trufiei mândre a reginei. „Și Melhola, fiica lui Saul, n'a avut copii până în ziua morții sale". Adecă ea a fost lipsită de marea cinste, de care putea să se bucure o femee în Vechiul Testament, și anume, de patul conjugal a bărbatului său regal și a trebuit din această pricină să suporte povoara cea mai grea și rușinea cea mai mare în acel timp, – adecă lipsa de copii.

Strămutarea sicriului la reședința sa din Sion se poate numi

punctul de reacție în istoria lui Israil, precum și cea mai mare epocă în activitatea lui David. De aicea petrecerea monarhului teocratic și prezența lui Iehova au fost unite într'un singur punct central; în tot cazul acesta a fost pasul prim și cel mai însemnat spre această împreunare. Câtă vreme cortul venerabil după vechimea sa și marele jertfelnic se aflau în alt loc, împreunarea cârmuirii și a cultului nu se putea considera terminată, și slujirea religioasă deosebită alcătuia o necesitate a acelui timp. David avea în inima sa dorința să zidească biserică Domnului, care să cuprindă în sine toate uneltele de slujbă, cele din timpuri mai vechi sau mai noui și să devină locașul de rugăciune și de slujbă pentru tot poporul. Dar pentru atingerea acestui scop trebuiau de făcut încă multe lucruri premergătoare. Unul din lucrurile importante în această privință era refacerea tribului preoțesc și levitic, ceia ce devenise indispensabil din pricina decăderei generale a religiei și a acelei desordine, în care decăzuse trebile leviților din timpul cârmuirei judecătorilor. Și iată David păși la o serie întreagă de măsuri, care săvârșindu-se în curgere de câțiva ani, avură drept rezultat o prefacere mântuitoare, care, cu oarecari prefaceri, continuară să rămână în putere în cursul periodului de existență națională a lui Israil. Uciderea preoților în Nomba adusese tribul preoțesc la o stare extrem de împilată și desordonată, și deși cultul se săvârșa încă în Gavaon, dar el se săvârșa cu ceremonii sărăcăcioase și neregulate, care nu aveau sprijinul cuvenit sau concursul din partea autorității regale. Rânduelele, statornicite la început încă de Moise, parte fuseseră părăsite și parte nu mai corespundeau deja împrejurărilor timpului de față, amărunțimele cereau schimbări, și totodată erau necesare noui dispozițiuni. In acest timp exista o preoție dublă și trebuia fixarea exactă a datoriilor ei deosebite. Sadoc, capul casei lui Eleazar, cu confrații săi fusese întăriți în demnitățile lor din Gavaon, în tribul lui Veniamin, unde tot se mai afla cortul și marele jertfelnic, despre mutarea cărora nu era nicio poruncă dumnezeească, pe când Aviatar și fiul său Abimeleh, din ceialaltă linie a lui Aaron a arhieriei, anume a lui Itamar, săvârșau cultul la cortul din Ierusalim, deși noi nu avem informațiuni, că acolo deasemenea se aduceau jertfe, și în tot cazul se știe, că primul și ultimul jertfelnic în acest oraș a fost ridicat de David la aria Orma deja la câțiva ani după aceea. Deja Samuil avusese în vedere, sau chiar începuse a săvârși câteva schimbări în slujirea levitică, și David continuă opera lui, conducându-se fără îndoială de acele indicațiuni, pe care el

în acea vreme le primise dela marele proroc. In Rama se studia cu îngrijire muzica sacră și cântările de imne, și David pururea era în legătură cu unele familii levite, dintre care unele, cum am văzut mai sus, au împărtășit cu dânsul soarta pribegiei în timpul izgonirii lui și a prigonirii din partea lui Saul. Deaceea David, pentru înălțarea cultului în Ierusalim, decise să chieme pe cei mai vestiți cântăreți, care trebueau să formeze coruri regulate și să compună imne religioase pentru întrebuințarea lor la săvârșirea cultului. Astfel de cântăreți vestiți au fost Eman, Asaf și Etan, pe care David i-a numit conducători ai laturii muzicale a cultului, în care caz dintre ei Asaf cu frații săi au fost puși la slujba, ce se săvârșea înaintea sicriului legii, ca ei să slavoslovească, să mulțămească și să preaînalțe pe Domnul Dumnezeul lui Israil, iar Eman și cântăreții supuși lui erau destinați pentru slujbele din Gavaon, ca ei să slujască la vechiul cort și „să proslăvească pe Dumnezeu, cântând din trâmbițe, din chimvale și din diferite instrumente muzicale (1 Paralip. XVI, 39-42). Tot la acest period se referă introducerea acelei sisteme a dejurnelor, care mai amărunțit a fost prelucrată mai târziu, după care toată tagma preoțască se împărțea în 24 cete, din care 16 aparțineau neamului lui Eleazar, și 8 neamului lui Itamar, și fiecare clasă avea în cap un deosebit arhiereu: în capul celor dintâiu stătea Sadoc și în capul celor de al doilea Aviatar. Aceste clase sau dejurnii se numeau pe numele șefului lor (cum de exemplu citim la Luca, I, 5 despre dejurnea lui Avia), care în timpul Mântuitorului se numeau preoți principali și alcătuiau o parte a marelui sinedriu. Aceste dejurnii își îndeplineau îndatoririle cu săptămâna, în care caz membrii lor își împărțeau între dânșii diferitele îndatoriri prin sorți, și întreaga ordine a slujirii era regulată în așa fel, că neamul lui Eliazar săvârșea îndoit mai multe dejurnii de slujbă decât neamul lui Itamar. Ceilalți leviți, care dela 20 de ani în sus se enumărau 38.000, erau repartizați în chipul următor: 24.000 din ei desemnați ca ajutoare la cele 24 de dejurnii preoțești la slujba lor în sanctuar; 4000 erau aparte în calitate de muzicanți și cântăreți, împărțiți în 24 de dejurnii sub conducerea tot a atâtora șefi sau regenți; 4000 erau puși în calitate de paznici sau portari ai sanctuarului, iar ceilalți 6000, numiți „părinți principali", se ocupau cu trebi referitoare la Dumnezeu și la rege, departe de capitală, și anume exercitau îndatorirea de funcționari și judecă-



Chimvale.

tori, și deasemenea probabil de învățători și cronicari. Pentru a susținea arta cântării și a muzicei, David n'a avut nevoe să întemeeze o nouă școală muzicală în Ierusalim; el a trebuit numai să strămute aicea școala proroocească a lui Samuil cu tot ce-i aparținea pentru muzică, pentru cult și pentru educație. După cât se poate judeca, după unele expresiuni a istorisirei biblice, capii familiilor levite nu erau numai simplu artiști sau muzicanți simpli executori. Aceștia erau oameni, pe care Dumnezeu îi învrednicise cu acele daruri supranaturale ale Duhului Sfânt, pe care noi le-am văzut în persoana celor 70 de bătrâni, ridicați de Moise ca să-i fie ajutoare în pustie, și pe care le-a găsit manifestarea așa de vestită din școlile proroocești ale lui Samuil din Rama. E extrem de improbabil, ca David să fi perdut prilejul de a se folosi de o instituție, care a contribuit așa de mult la înviorarea religiei în timpul lui Samuil. De aicea devine înțeles, că șeful principal al corurilor muzicale era Eman, nepotul lui Samuil, care putea a întrupa deplin în sine înaltele talente duhovnicești ale de Dumnezeu inspiratului unchiu al său, și scriitorii de psalmi, contimporani cu ai săi proprii, erau deasemenea leviți, care aparțineau familiilor educate în muzica religioasă. Inrâurirea acestor persoane a fost astfel, că numele lor s'au păstrat în amintirea poporului până în cele mai depărtate timpuri, și psalmii atribuiți lui Asaf și fiilor lui Cora, s'au întrebuințat în curgere de veacuri întregi după ce a mutit pentru totdeauna dulcele glasuri ale alcătuitorilor lor.

Insuși David, ca un cântăreț de Dumnezeu inspirat, a alcătuit deasemenea multe imne pentru cult, însărcinând pe Asaf și pe cântăreții lui să-i pue pe notele muzicale corespunzătoare. Drept exemplu de asemenea imne poate servi renumita cântare din 1 Regi, XVI, 8-36, o parte din care a intrat în psalmii CIV, XCV și CV, unde israiliții și păgânii lumii, și în genere toată făptura, sunt chiemate să slăvească pe singurul Dumnezeu adevărat. Ceilalți psalmi, alcătuiți la diferite ocaziuni în trecut, au fost deasemenea destinați pentru slujbele liturgice, așa că cu trecerea timpului pentru fiecare zi a săptămânii și pentru fiecare sărbătoare era un psalm propriu. Melodiile, după care se cântau acești psalmi, câteodată se notează în înseși designarea lor, și deși e imposibil, negreșit, să se reproducă astăzi înseși sunetele, deoarece ele nu ni s'au păstrat nici într'un fel de scrieri, totuși există oarecare temeiuri să presupunem, că vechea cântare, așa numită psaltică, sau cel puțin unele tonuri ale ei își trag începutul dela muzica

și cântarea templului iudaic și întrupează într'însele anume acele sunete, care acum aproape 3000 de ani umpleau de entuziasm pe israiliții evlavioși, înălțind cugetele lor la Dumnezeu. Iudeii spanioli, fiind poporul cel mai conservator din lume, cântă și până astăzi psalmii după melodiile simple suigeneris, uimitor de asămănătoare, dacă nu chiar identice cu muzica veche bisericească.

Pentru menținerea vocilor cântăreților și pentru a da și mai mult fast slujbelor dumnezeești, David a găsit posibil să recurgă la întrebuințarea a diferite instrumente muzicale, ca: chimvala, arfa de diferite tonuri și trâmbița (1 Paralip. XV, 19–24; XVI, 5–6). Nouă ne lipsesc diferite date, ca să putem să expunem cu preciziune metodul și ordinea cultului statornicit astfel, dar putem presupune, că slujba se începea prin un concert de arfe, sunetele lor se apucau de muzica vocală și instrumentală, oprindu-se în anumite pause. După pausă urma o intermesa, care se executa numai cu instrumentele muzicale. Intreaga adunare a celorce se rugau din când în când răspundea la corul leviților și obicinuita cântare a lor era urmată de vosglasurile „amin“ și „aliluia“.



Muzicanți (depe un monument asirian).

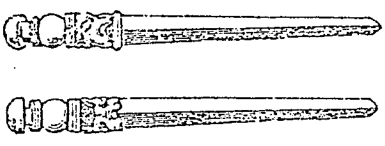
Regulând trebile religioase, David cu aceeași râvnă se apucă să reguleze trebile militare ale statului și organizația militară introdusă de dânsul ni e cunoscută cu o însemnată exactitate. Centrul oștirii a fost alcătuit dintr'un detașament de 600 oameni, care se alcătuise în jurul lui David încă din timpul exilului său și care pentru vitejia și a experienței militare, devenise detașamentul model și purta titlul de onoare al „ghiborimilor“, adecă al bărbaților puternici sau al eroilor. Aceștia erau în cea mai mare parte israiliți curați, dar pintre ei erau și câțiva străini, ca de exemplu Uzie heteeanul, care mai târziu a dobândit mare renume, și Țelec amoniteanul (2 Reg. XXIII, 37, 39). Acești eroi erau împărțiți în trei secțiuni, câte 200 de oameni în fiecare, și după aceea în părți și mai mici, câte douăzeci de oameni în fiecare. Din părțile acestea mai mici fiecare avea comandantul său deosebit, cari erau de toți 30, și înaintarea acestora totdeauna era o răsplată pentru vreo ispravă de vitejie. Peste fiecare 200 de oameni cu cei zece ofițeri ai lor era pus un comandant deosebit sau colonel, și în capul tuturor stătea generalul, care mai târziu, dacă nu chiar dela început, a fost Avesa, nepotul regelui.

Astfel acest detașament consta în total din 634 oameni, la care fără îndoeală erau nu puțini subalterni și armași. Ei aveau locuință gratis în Ierusalîm și primeau salar dela rege, deoarece stăteau esclusiv în slujba lui și nu aveau nici un fel de alte însărcinări, decât numai celece aveau legătură cu trebile militare. Isprăvile unora din acești osteni, după tradiție, s'au păstrat pentru posteritate și s'au scris în cronicile naționale. Din cei trei colonei, cel mai însemnat din ei, Isboșet, a devenit renumit prin aceea, că el singur cu sulița sa a rezistat atacului a opt sute de dușmani și i-a învins. Al doilea, Eleazar, a rezistat atacului deasemenea unui mare grup de filisteni la Efes-Damim și i-a înfrânt așa fel, încât mâna lui a obosit și s'a lipit de mânerul săbiei. Al treilea, Șama, a săvârșit tot o asemenea vitejie, respingând navala filistenilor la un câmp de linte, și astfel l-a scăpat de devastare. Asemenea izbândă uimitoare ale puterii și bărbăției erau roadele tendințelor naționale către libertate și a unei înflăcărate tendințe de concurență cu duhul războinic al vecinilor, susținută și insuflată de conștiința internă, că toate aceste fapte se săvârșau întru slava și cinstea lui Iehova, apărătorul și protectorul neschimbat al lui Israil. Masa principală a armatei, numită în genere „oștirea", consta din toți bărbații, capabili de a purta arma; la următoarea enumerare a lor s'au găsit optsute de mii de oameni în triburile lui Israil și cinci sute de mii în tribul lui Iuda, și peste toată această oștire comandantul general a fost Ioab. Toată oștirea aceasta se aduna numai în caz de nevoe și nu avea o pregătire militară deosebită. Dar pe această concentrare propriu nu se putea conta mult, pentrucă ea, cu tot numărul ei mare, față cu lipsa unei pregătiri militare deosebite, se putea înșela așteptarea conducătorului său. Deaceea în scopul de a alcătui o oștire reală gata totdeauna să se pună în mișcare la orce nevoe adevărată, fu alcătuită o miliție de 12 regimente, fiecare de 24.000 de oameni, și fiecare din aceste regimente făcea serviciu o lună pe an, sub conducerea propriului său comandant, trecând cu acest prilej o deosebită instrucție sau îndeplinind obligațiune de garnizoană în orașele sau satele repartizate. Deoarece detașamentul principal de 600 oameni adesa se afla la serviciu departe de palat, și în absența lui la rege nu era oștire deosebită pentru apărarea propriei sale persoane și pentru aducerea la îndeplinire a poruncilor sale, apoi ca adaos la aceste oștiri regele introduse încă un detașament deosebit de gardă, adecă un rest vădit a unui asemenea detașament dela curtea lui Saul, când poate chiar David era comandantul lui. Acest detașament a fost definitiv format în timpul pe-

trecerei lui în Hebron. El în total fu atașat la persoana sa, executa poruncile lui și niciodată nu era trimis la slujbă în țări depărtate. La început el era alcătuit din străinii, așa numiți heletei și feletei, care intrase la el în slujbă încă pe vremea petrecerei lui în Geto și Țiclag, și de atuncea se alegeau în genere din diferite orașe străine. Ei se aflau sub comanda lui Vaneia, fiul preotului principal Iodaia și omul cel mai remarcabil dintre gimborimi; și detașamentul acesta, probabil, presenta ceva în genul gardei elvețiene sau șotlandeze, ce se aflau în serviciul monarhilor franceji, și a detașamentului de gardă, alcătuit din varegi, din serviciul curței grecești din Constantinopole. Peste asemenea detașament fu nevoe neapărată să fie pus omul nu numai fără îndoială viteaz și încărcat de eroism, dar deasemenea și astfel, încât să fie și prieten devotat al regelui, liber de orce ambiție și pretenție. Tocmai așa și era Vaneia, care s'a dovedit în adevăr ajutor credincios atât lui David, cât și fiului său, și a fost succesorul lui Ioab în funcția de comandant principal peste puterea militară a lui Israil. Despre heletei pentru prima oară se pomenește în legătură cu năvălirea amaleciților, în timpul șederei lui David în Țiclag (1 Reg. XXX, 14). Aceștia erau, după toată probabilitatea, ostași aleși din filistenii din sud, și numirea lor unii cercetători o pun în legătură cu Creta, cu acea insulă, de unde, după presupunerea unora, filistenii s'au strămutat pe țărmurii Hanaanului [1]). După altă interpretare, cuvântul acesta e sinonim cu cuvântul „executorul torturii", care obligație în adevăr intra întrucâtva în îndatoririle heleteilor. Numirea feleteilor era, se pare, numai altă formă a numirii „filistean", deși și aicea unii compară această numire cu cuvântul, care are senzul de alergător sau curier, ceeace era numirea obișnuită a slujitorilor regali în orient. Regele israilit alegându-și oameni pentru garda sa din năimiți străini, urma în această privință obiceiului celorlalți monarhi orientali, care de obiceiu încredințau apărarea persoanei lor unor năimiți străini, legați cu dânșii prin interese personale și îngenere incapabili de a călca credincioșia în vederea vreunor calcule dinastice sau de stat. Ce se atinge propriu de persoana lui David însuși, apoi aceste oștiri năimite el le atașă la sine prin obligația purtării sale personale, deoarece singură această faimă era deajuns, ca să susțină fidelitatea lor permanentă față de dânsul

1) Dealtmintrelea alți cercetători dovedesc, că numirea de heletei nu are nici un raport cu Creta, ci provine dela Cheratea, un târgușor situat la vreo 20 de chilometri spre nord-nord-est dela Beit-Djebrin (Elefteropolis), unde deja în timpurile vechi s'au strămutat unii filisteni din Egipt, la care se găsesc indicațiuni la Fac. X, 13-14. Vezi Mémoires a societății palestiniene Britanice III, 260.

în acest detașament de gardă. Oștirea israilită se deosebea de oștirile popoarelor înconjurătoare mai cu samă prin aceea, că ea nu avea pelângă sine cavalerie. In Istorisirea biblică se vorbește de puține căruțe, care au fost reținute la o ocaziune din prada dela un popor biruit, și despre câțiva catâri, întrebuințați de prin-cipi și de comandanți; dar, esceptându-i pe aceștia, toată ceialaltă oștire israilită consta esclusiv din pedestrime. Legiuirile lui Moise priveau desaprobativ mijloacele artificiale în armată și la războiu; vitejia personală și nădejdea în Domnul trebuiau să dea oștirii israilite încredere și superioritate, pe care celelalte popoară le găseau în cai și in căruțe (Ps. XIX, 7). Armele principale ale armatei erau sulița și sabia, și în întrebuințarea primei dintr'însele unii ajungeau la o uimitoare ghibăcie. Arcurile cu săgeți și praș-tiile se întrebuințau mai puțin, și mai târziu au fost întrebuințat în mod principal de veniaminiți, iscusința cărora în această privință era admirată în toată țara. Probabil, ele erau întrebuințate în timpul robiei străine, când israiliții erau lipsiți de celelalte arme de cuceritorii lor fi-listeni, dar au fost scoase din întrebuin-țare, când a devenit posibil a recurge la arme mult mai proprii. Pentru ac-țiunea de defensivă o mare parte din pedestrime nu avea nimica decât scutul, care era de formă ro-tundă sau ovală și se făcea de obiceiu din lemn, acoperit cu piele și câteodată întărit cu metal. Un scut mare lungăreț, care acoperea tot trupul, era cu deosebire apanajul regilor și a comandanților principali, și un asemenea scut era purtat de obiceiu de armaș. Coiful și camașa de zale se purtau numai de persoanele cele mai renumite. Aceste deosebiri dintre armata israilită și armatele po-poarelor înconjurătoare îi separară încă și mai mult de ceialaltă lume și făceau să se bizue pe conducerea și ajutorul lui Dumne-zeu. Expedițiile militare ale israiliților se distingeau și prin alte particularități. Israiliții adesa luau cu dânșii în expediția militară sicriul sfânt al legii, dând astfel războiului caracter religios și arătând prin aceasta, că dușmanii lui Israil erau totodată și dușmanii lui Dumnezeu, și deaceea trebue supuși la cea mai crudă pedeapsă.



Săbii vechi.

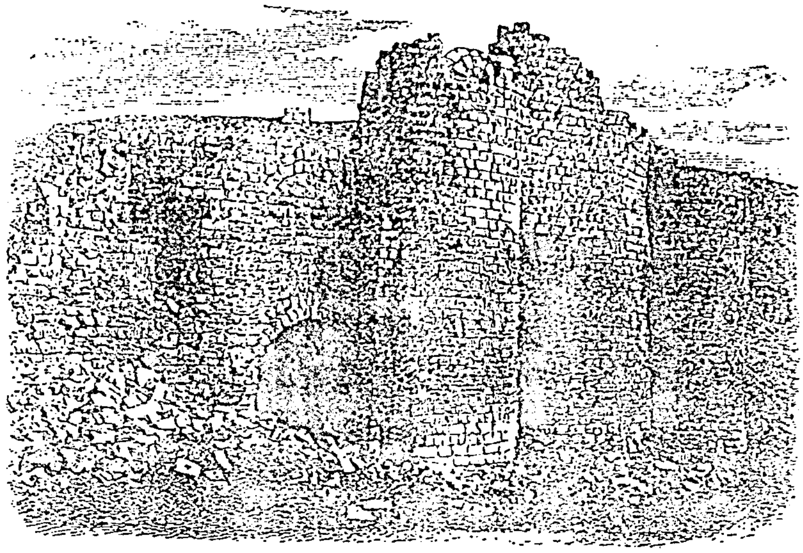
Perfecționând organismul militar al regatului, David totuși nu credea că a deplinit cu aceasta toată datoria sa de rege; tre-buia încă să pună în ordinea cuvenită propriu laturile socială și cetățănească ale vieții de stat a poporului. In timpul ultimilor ani de domnie a lui Saul ajunsese în desordine cu deosebire acea

parte a vieții de stat, care atingea introducerea justiției și a ordinei externe, și deaceea David intoarse o deosebită atențiune anume restabilirii dreptei judecăți. El nu mai era regele unui singur trib, ci regele unui popor unit și puternic, care avea o organizație re=gulată în interiorul său, intra în contact cu celelalte popoară și el însuși avea posesiuni întinse. Pentru ca să aducă în ordinea cuvenită tot acest stat vast, David introduse oarecare instituțiuni nouă, care au continuat să existe pânăla dărâmarea cu totul a monarhiei (2 Reg. VIII, 16; XX, 29; 1 Paralip. XVIII, 15; XXVII, 32). Insuși fiind capul cârmuirei întregilor instituțiuni de stat și militară, el în acelaș timp nu abrogă nici cârmuirea sfințită de timp a unor triburi a parte prin intermediul bătrânilor. Acestor din urmă el le rezervă administrarea trebilor lor locale, și la oca=ziuni mari naționale ei toți se adunau împreună pentru a discuta cum anume să lucreze într'un caz dat și o asemenea sistemă a ocârmuirei de sine locale înfluență foarte salutar asupra stărei generale a vieții de stat, de oarece servea totodată de pedică pentru desvoltarea despotismului obișnuit în răsărit. In acelaș timp regele se afla sub controlul unui consiliu deosebit, care consta din bărbați de stat însemnați și înțelepțiți de vreme, și pintre ei mai ales prorocii, cari, ca căpetenii religioase ale poporului, puteau dirija cât mai bine activitatea regelui conform cu menirea reli=gioasă a întregului stat. Acest consiliu de stat consta din consilieri sau prieteni ai regelui, și în capul lor stătea cronicarul, îndatorirea căruia era nu numai să înscrie evenimentele principale ale dom=niei pentru păstrarea amintirii lor în cronicile naționale, ci dease=menea și de a raporta regelui despre lucrurile vieții în curs și despre toate chestiunile importante, ce se stârneau de viața internă sau externă a statului. Astfel de cronicar era Iosafat. Dupăaceea, a doua funcțiune era funcțiunea de scriitor, de secretar de stat, care pregătea toate documentele formale, care cuprindeau toate dispozițiile regale, referitoare la trebile de stat. Poate separat de funcțiunea de scriitor era funcțiunea strângătorului de dări, prin mâna căruia treceau toate conturile statului, trebile financiare și numărarea poporului. Veniturile regale consta din diferite izvoară; aicea se refereau prinoasele de bună voe, cum era în deosebi la urcarea regelui pe tron, și după aceea la orce caz de apropiere de rege, când, după obiceiul oriental, se cerea aducerea de daruri. După aceea ca izvor de venit servea darea dela popoarele supuse, și la regele însuși erau diferite proprietăți, care constau din pă=mânturi și animale. Din acestea și alte asemenea izvoară, fără

nici o constrângere sau nedreptate, proprietatea regelui sporea ne= contenit, aşa că se cerea să se numească diferiţi funcţionari pentru adunarea, conservarea şi cea mai bună întrebuinţare a ei. „Şi a domnit David peste tot Israilul, şi a făcut judecată şi dreptate în= tregului său popor".

Organizând statul său, David tindea numai la un singur scop, ca să placă în această privinţă lui Dumnezeu şi supuşilor săi. Acesta era un rege oriental, idealul căruia era „de a umbla înaintea lui Dumnezeu cu inimă curată", de a se înconjura de cei mai buni oameni ai ţării şi de a face Ierusalimul, ca să fie, în curgere de generaţiuni întregi, anume model de cârmuire dreaptă, sau, după expresiunea proorocului Isaia, „capitală adevă= rată, plină de dreptate" (Is. I, 21). Toată purtarea lui purta asupra ei pecetea conştiinţii responsabilităţii sale înaintea lui Dumnezeu, reprezentantul căruia era el. El nu era nicidecum un despot, ase= menea regilor ce=l înconjurau ai orientului. Scopul întregei sale vieţi măreţe era numai de a împlini marele principii ale legii sfinte atât în trebile obşteşti, cât şi în cele particulare şi a le face sub toate raporturile lege fundamentală a poporului. In acest scop, el singur arăta poporului său pildă de mărinimie chiar şi faţă de vrăşmaşii săi, şi către acest timp, între altele, se referă un caz în cel mai înalt grad nobil, care ne arată câtă mărinimie avea în sine David, ca să se refere cu dragoste până şi către cei mai răi duşmani ai săi, cum era Saul. Cu totul străin de orice duşmănie dinastică către casa predicesoară, David cu iubire se raporta către membrii rămaşi din neamul lui Saul şi mai ales către cei din fa= milia lui Ionatan, prietenul său. Când intervalul de linişte delà trebile obşteşti absorbitoare îi dădură răgaz să se gândească la trecut, atunci i se ivi sincera dorinţă să=şi arate bunătatea sa pentru vreunul din urmaşii casei lui Saul, dacă din aceştia au mai rămas în viaţă. După cercetările făcute se dovedi, că cel mai bun cunos= cător al soartei familiei reposatului rege era un oarecare Siva, bătrânul cârmuitor al casei lui Saul, care totuşi demult violase credincioşia sa faţă de casa asta şi, folosindu=se de căderea ei, se silea să se îmbogăţească pe contul ei. Acest om comunică regelui, că în casa unui oarecare Mahir, locuitor bogat din Lodebar, oraş transiordanian aproape de Mahanaim, trăea în izolare şi în străi= nare fiul lui Ionatan, cu numele Memfivostei. Viaţa acestui prinţ se ducea în totală înstrăinare şi chiar în taină, şi Siva comunică adevăratul loc al şederei lui abea atuncea, când se încredinţă, că cercetările asupra casei lui Saul din partea noului rege s'au pro=

dus fără scopuri dușmănoase. Acest descendent al casei regale ducea o viață straşnic de tristă. După moartea tatălui său la Ghel=vua, el era încă copil, și tot atuncea, cum s'a spus mai sus, el, după o întâmplare nenorocită, din pricina sperierii și imprudenței mamei sale, primi o lovitură, care=l făcu infirm pentru toată viața și anume rămase olog. Din pricina acestei întâmplări nenorocite, el pentru totdeauna se lipsi de putința de a se gândi la niscaiva pretențiuni la tron, sau în genere de participare la trebile statului, și deaceea își găsi refugiu în acea localitate, unde, unchiul său Isboșet, stase vremelnic în capul regatului lui Israil, și după aceea fusese lăsat în deplină neîngrijire și neștire până acum. Acum David auzind de petrecerea lui acolo, trimise după dânsul, îl primi cu părintească amabilitate, îi reintoarse în posesiune toate pă=mânturile, care cândva aparținuse lui Saul, și=l făcu chiar membru apropiat al casei sale, rezervându=i loc permanent la masa regală, ca și cum el ar fi fost unul din fiii săi. Ca să=i ajute la adminis=trarea proprietăților sale, David numi pe Siva administrator al acestor proprietăți, punând asupra acestuia și toată răspunderea pentru întreținerea proprietăților domnului său în deplină rânduială.



Ruinele castelului din Raooa, capitala amoniţilor.

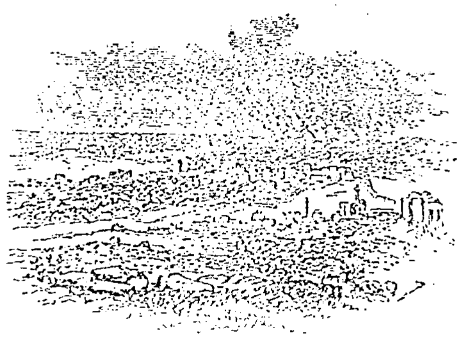
CAPITOLUL XII.
RĂZBOAELE LUI DAVID

In primii douăzeci de ani ai domniei lui David comparativ în pace, şi în curgerea întregului acest timp David s'a ocupat cu organizarea trebilor interne. Pelângă aceasta, pentru asigurarea hotarelor sale contra atacurilor de dinafară, el aşeză pretutindenea trupe de pază. Dar după terminarea acestei organizaţiuni, el, dispunând de oştire puternică, putu să păşască şi pe terenul politicei de cucerire. Imprejurul pământului făgăduinţei trăiau o mulţime de popoare duşmane, care nu numai că năvăleau adesa asupra poporului lui Israil, dar şi stăpâneau astfel de pământuri, care după făgăduinţa lui Dumnezeu trebueau să aparţină posesiunilor poporului ales. Şi iată se începe o serie întreagă de expediţii victorioase. David, plin de nădejde vie în Dumnezeu, decise să împlinească voinţa lui Dumnezeu, arătată în făgăduinţă, şi cuceri toate acele pământuri, care ilegal şi numai din slăbiciunea şi necredinţa lui Israil se aflau încă în stăpânirea

vrăşmaşilor lui păgâni. Aicea se deschide o lature cu totul nouă în activitatea şi caracterul lui David. Acela, care în anii de pace ai domniei lui cânta aşa de dulce din arfă şi intona imne inspi= rate, acum apăru cu sabia pe câmpul de cuceriri, ca să ridice statul său la rangul de monarhie puternică, cum şi fusese ea menită de Dumnezeu.

În istorisirea despre războaele ce au urmat istoricul biblic se mărgineşte numai la câteva indicaţiuni întâmplătoare, deoarece scopul lui nu era nicidecum să intre în expunerea tuturor acestor evenimente, care au importanţă mai mult civilă decât religioasă, şi el o expune numai din acea lature, din care ele au raport pro= priu cu desvoltarea vieţii religioase a poporului şi împărăţia lui Dumnezeu. Cu toate acestea el comunică suficient, ca să ne fa= cem o idee generală despre toate aceste întreprinderi, precum şi despre rezultatele lor.

Arma victorioasă a sa David o îndreptă mai întâiu contra filistenilor, care acum trebuiau să plătească definitiv numeroasele nenorociri, pricinuite de ei prin desele lor incursiuni asupra po= porului israilit. Această expediţie contra filistenilor a fost remar= cabilă sub două raporturi: întâiu, din causa acelei primejdii, la care s'a expus David în timpul uneia din bătălii, şi al doilea, prin acele rezultate importante, care au fost obţinute în timpul ei. In una din bătălii, la care luă parte personală însuşi David, el din causa sforţărilor neobişnuite slăbi peste măsură, şi un filistean uriaş, Iesvie, tăbărî asupra lui cu sabia sa colosală şi voia să-l ucidă; dar viteazul său comandant de oştire, şi nepotul lui Avesa îi alergă în ajutor şi ucise pe duşman. Această întâmplare impresionă pu= ternic pe israiliţi şi ei se jurară, că în viitor nu-i vor mai îngădui să iasă personal la războiu, „ca, după cum ziceau ei, să nu se stin= gă sfeşnicul lui Israil“ (3 Reg. XXI, 15). Mulţămită faimei arma= tei lui David, filistenii au fost în= frânţi; israiliţii năvăliră în pose= siunile lor şi garnizoane au fost aşezate prin diferite oraşe ale lor.



Vederea oraşului filistean Gaza.

Chiar oraşul Ghet, care cândva a servit de refugiu lui David, cu oraşele ce-i aparţineau, căzu în mânile biruitorilor şi deveni tri= butarul lui David. Cu cucerirea şi supunerea acestor locuri, partea apusană a ţării filistenilor se văzu în stare de extremă strâmtorare

și, așa zicând, a trebuit să depindă întotul de mila israiliților. Și în adevăr, duhul acestui popor neastâmpărat era acum cu totul înfrânt, și ei încetară de a mai fi turburătorii păcii statului israilit, deși David, din partea sa, se folosi de această victorie foarte mă= surat și lăsă poporului cucerit putința de a continua neîmpedecat să=și continue viața industrială și comercială în orașele maritime. Victoria aceasta asigură poporului celui ales hotarul legal al lui la sud=vest și lăți posesiunile lui până la „râul Egiptului, care des= părțea Palestina de posesiunele Egiptului".

După aceea, întorcându=se spre frontiera de răsărit, David se hotărî să lovească deasemenea pe vechiul dușman al poporului, anume pe moabiți. In timpul pribegiei sale, când propria sa țară nu=i oferea refugiul necesar, David odată căută însuși refugiu pin= tre moabiți și chiar încredință pe părinții săi grijei regelui moabit, cu care el în acel timp se afla în raporturi prietenești. Dacă acum el îndreptă arma sa contra moabiților, apoi pentru asta trebue să fi fost anumite pricini. Vechea tradiție iudaică afirmă, că regele moabiților a ucis în chip trădător pe Iesei și pe femeea lui, și astfel asupra lui David revenea datoria răzbunării sângeroase pen= tru asemenea crimă. Dar și afară de asta e prea posibil, ca prin incursiunile lor răsăritene și prin prădăciunile lor acești vecini neastâmpărați vătămau serios prosperitatea lui Israil, făceau viața și avutul nesigure și amenințau chiar existența locuitorilor din ți= nuturile apropiate. Pelângă aceasta e prea posibil, că moabiții, asemenea amoniților, rudele lor, în timpul incursiunilor lor, săvâr= șau felurite cruzimi, ca de exemplu scoteau ochiul drept al cap= tivilor și se raportau către femei în chipul cel mai barbar (1 Reg. XI, 2; Amos, I, 13). E posibil deasemenea, că ei se uneau cu edomiții, când aceia se aflau în războiu cu israiliții, și astfel pri= cinuiau mari neajunsuri acestor din urmă. In tot cazul David în= dreptă energic asupra lor armele sale și ele au avut succes de= plin; doi fii ai regelui moabit au fost uciși de Vaneia și armata dușmană, înconjurată de israiliți și lipsită de comandanții săi, căzu aproape toată în mânele biruitorului. Majoritatea monarhilor orien= tali, în asemenea cazuri de obiceiu supuneau pe captivi uciderei fără nici o alegere. David nu procedă astfel, dar cu toate acestea îi supuse unei aspre pedepse. El constrânse pe captivi să se culce la pământ și după aceea, împărțindu=i, cu ajutorul unei măsuri deosebite, în trei secțiuni, două treimi din ei ii ucise, și o treime o lăsă în viață. Astfel se împlini prorocia rostită cândva de Valaam: „celce se va ridica din Iacov va stăpâni și va perde ceeace va

rămânea din oraș (capitala moabiteancă)" (Numer. XXIV, 17). Din acest timp moabiții au fost reduși la starea de popor supus și au plătit tribut timp de 150 de ani, până ce s'au refăcut până întru atâta, încât să scuture jugul israiliților, ceeace au și făcut sub succesorul lui Ahab, Ohozia. In timpul pedepsirii captivilor, David recurse la unele măsuri deosebite, care nu se știe în ce constăteau, dar în tot cazul transpiră în ele oarecare cruzime, din pricina căria unii cercetători îl învinuesc de extremă neomenie și sangvinitate. Dar pentru a putea judeca aceasta, trebue privite lucrurile nu din punctul de vedere modern al creștinismului, care are în urma sa veacuri întregi de influență umanizatoare, ci din punctul de vedere contimporan lui David. David era om al timpului său, adevărat, care stătea mult mai sus de contimporanii săi, din causă a înseși situației sale în calitate de rege luminat al poporului celui ales, dar în tot cazul politica sa trebuia să stea pe același nivel cu spiritul veacului. In asemenea caz pentru noi va deveni lămurit, că David nici nu putea altmintrelea să procedeze în cazul dat, cu atât mai vârtos, că în înseși legislația lui Moise erau astfel de dispozițiuni relativ de orașele păgâne cucerite, care reflectează asupra lor anume spiritul vremii de atuncea. După aceste dispozițiuni, dacă orașul străin a refuzat să se predea la propunere și apoi a fost luat prin asediu sau prin asalt, atunci toți locuitorii de parte bărbătească trebuiau predați morții, femeile și copiii trebuiau luați în robie și locul însuși devastat; dar dacă orașul aparținea la careva din cele șapte seminții hananiene, atunci toată populația, atât de gen bărbătesc cât și de gen femeesc, trebuia supusă uciderei de sabie. Privit astfel în calitate de îndeplinitor al dumnezeeștii răzbunări și al legii lui Moise, David, s'ar putea zice, păcătuia prin indulgența sa și prin îndurarea sa. El pedepsea cu moartea nu pe toți locuitorii, ci numai pe aceia, care erau prinși cu armele în mână, și chiar și din acești din urmă o mare parte era deasemenea cruțată. In tot cazul vechile obiceiuri ale războiului, spiritul general și sentimentul popular cereau asemenea raporturi față de dușman, și David negreșit nu avea dorința și, probabil, nici putința să lucreze contrar. De aicea nu se poate nicidecum acuza de cruzime pe regele, care numai executa, și încă foarte dulce, legea și obiceiurile, ce se considerau obligatorii în toate acțiunele războinice ale acelui timp.

După războiul cu moabiții a urmat alt războiu, care a avut urmări foarte serioase și a dus la diferite expedițiuni, care s'au terminat prin întinderea posesiunilor lui David asupra acelui vast

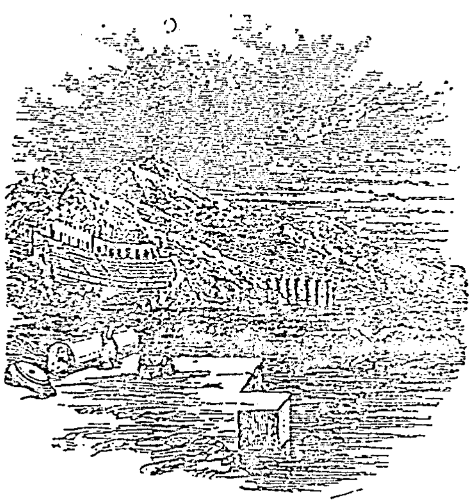
platou, de care se prezisese, ca de moștenirea lui Israil, încă depe vremea patriarhilor. Pentru aceste cuceriri pe David îl îndemnară nu setea de cuceriri. După cum israiliții manifestau puțin spirit misionar sau de prozelitism în trebile religioase, tot așa ei erau puțin ambițioși și în războaele lor. Războaele lor sau erau provo- cate de atacuri de dinafară, sau erau întreprinse pentru asigurarea neatârnării lor, și țările cucerite se rețineau numai pentru nepri- mejduiri și pentru asigurarea roadelor victoriei. Raporturile lor prietenești cu filistenii, pe care ei îi lăsară în folosirea pașnică a orașelor lor maritime și a fâșiei de pământ de lângă marea, do- vedesc îndeajuns că, caracterul politicei lui David nu era agresiv și cuceritor. Seria întreagă de războae, cè au urmat după supu- nerea moabiților, s'au stârnit din pricina unei jigniri nebunești, aduse lui David de un stătuleț de nimica.

Curând după supunerea moabiților, când înfrângerea aplicată lor și acea pedepsire, căreia ei au fost supuși, se afla încă proas- pătă în amintirea tuturor, a murit Naas, regele amoniților, și lui i-a urmat fiul său Anon. Acest Naas era, probabil, fiul acelui rege, care fusese învins de Saul la începutul domniei lui. El se afla în raporturi prietenești cu David în timpul vieții sale de exil și, asemenea regilor Moabului și Ghet, îl primiră prietenește la dânșii în calitate de dușman al lui Saul. Auzind de moartea lui, David trimise o deputație prietenească la noul rege, ca să-i expri- me condoleanțe cu prilejul morții tatălui său și să-l felicite cu ocazia urcărei sale pe tron. Astfel de deputațiuni pentru exprima- rea simpatiei sau felicitărilor, așa de obișnuite în timpul de față, totdeauna erau în obiceiu și în trecut. Așa Hiram a trimis solie către Solomon, ca să-l felicite cu prilejul urcării lui pe tron, și Merodah Balaban a trimis soli pentru felicitarea lui Ezechia cu prilejul însănătoșirii lui dintr'o boală grea (3 Reg. V, 1; 4 Reg. XX, 12). Dar în cazul prezent această deputație de sfetnicii tână- rului rege a fost interpretată dintr'o lature rea, solii au fost luați drept spioni și neînțeleptul Anon le aduse o grozavă jicnire, po- runcind „să se radă fiecăruia din ei jumătate de barbă și să le scurteze hainele pe jumătate, până la coapse, și în această stare batjocorită le dete drumul înapoi la David. O asemenea batjocură David nu o putu suporta și trimise imediat oștirea să pedepsească pe îndrăznețul Anon. Văzindu-și greșala sa și primejdia ce-l ame- nința, Anon alergă după ajutor la asirieni, și obținu ajutorul lor, plătind o mie de talanți de argint. Sirienii în adevăr pregătiră un detașament, care ajungea pânăla 32.000 de oameni, puterea cărora

consta în numeroase cară de războiu și cavalerie, contra cărora israiliții nu puteau opune nimica corespunzător, afară de obișnuita pedestrime. Unile neamuri siriene, care de mai înainte încă simțise mâna lui David, și acum se folosiră de ocazie, ca să se izbăvească de dânsul și să scape de vrășmașul comun. Comandantul suprem al armatei siriene era Adrazar, regele din Suva, care dispunea de multă putere și armată. Insuși orașul Suva nu avea mare importanță și era situat în provincia dintre Damasc și Eufrat. Acolo Adrazar și-a întemeiat regatul, care se întindea dela Imat „pânăla râul cel mare", adecă pânăla Eufrat, și avea sub conducerea sa chiar și unele provincii din Mesopotamia. Impreună cu dânsul se uniră contra lui David și alți regișori, și între alții regele de Damasc, stăpânirea căruia se întindea până la Ezerul Merom și la sud-est pânăla ezerul Genisaretului. Această coaliție se simțea așa de tare, încât păși la asedierea orașului fortificat Medeva în tribul lui Ruvim, care se afla cam la 18 chilometri spre est de capul nordic al Mărei Moarte și era situat pe marele drum ce străbătea pământul Moabului. Auzind că sirienii întreprinseseră o astfel de mișcare agresivă, David la rândul său se hotărî să plece în adâncul înseși a țării inamicului și astfel să atragă forțele lui din hotarele lui Israil. Din această cauză el trimise pe Ioab cu armatele sale cele mai credincioase contra Ravei, capitala poporului amoniților. Acesta era un loc bine întărit, ocupând o poziție foarte tare, cam la 30 de chilometri dela Iordan, pe malurile unuia din cei doui afluenți, care după unirea lor alcătuesc râul Iavoc. „Dar aspectul pitoresc al localității", zice un călător prin aceste țări, „eu nu pot încă compara nici un fel de ruine cu Amonul. Cea mai izbitoare pintre aceste ruine este citadela, care la început coprindea nu numai garnizoana, ci și orașul de sus, și acoperea o piață considerabilă. Inaltul platou, pe care era situată citadela, are forma de triunghiu; două laturi ale ei se formează de văile, care se despart din vârf, unde ele sunt separate de o culme joasă, și după aceea se pogoară separat către valea Iavocului, care alcătuește partea de jos a triunghiului, pe care e situat orașul de jos. Urcându-ne spre citadelă, putem observa încă resturile întăriturilor și, trecând prin ele, intâlnim o mulțime de ruine. Zidurile masive, partea de jos a cărora se păstrează încă și astăzi, ridicându-se pe laturile prăpăstioase a stâncei, făcând inaccesibil accesul în oraș [1]). Pentru a reacționa israiliților, amoniții concen-

1) Oliphant, Land of Gilead p. 259.

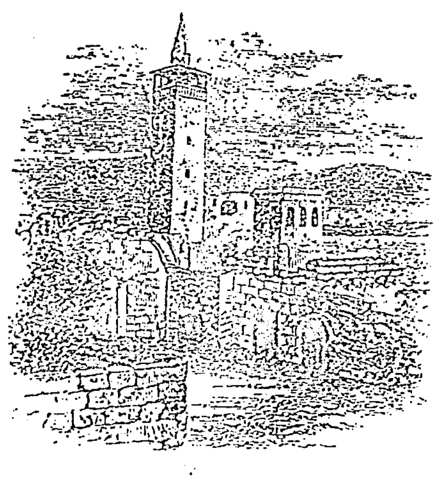
trară forțele lor sub zidurile orașului lor și, considerându-se în siguranță, erau deplin convinsi, că ei au atras inamicul într'o cap-cană, din care el nu mai are nicio eșire. Sirienii la rândul lor, auzind de mișcarea israiliților contra capitalei aliaților lor, ridicară asediul dela Medeva și porniră după dânșii, așa că atunci când Ioab sosi la Rave, el găsi înaintea sa nu numai oștirea amoniților, ci și o mare oștire asiriană, amenințând să-l atace din spate. Si-tuația era foarte periculoasă, dar bărbăția neînfrântă și iscusința militară a lui Ioab îl asigurară contra acestei situații. El împărți armata sa în două tabere, în care caz tabăra cea mai puternică, alcătuită din cei mai încercați os-tași, sub comanda sa proprie, o dispuse contra sirienilor, iar ceia-laltă armată o încredință fratelui său Avesa, poruncindu-i să rețină pe amoniți și astfel să-i împedece de a da ajutor aliaților lor. Pelângă aceasta se făcu învoială, că dacă careva din aceste tabere va fi în primejdie de atac, atunci ceialaltă imediat trebue să-i vină în ajutor. Luând toate aceste dispozițiuni, Ioab după aceea, pentru însuflețirea oștirii sale, se adresă credin-ței și patriotismului lui Avesa și a celorlalți șefi: „fii bărbat, zise el, și să stăm tare pentru poporul nostru și pentru orașul Dum-nezeului nostru, și Domnul va face, ce va binevoi“ (2 Reg. X,, 12). Inflăcărați prin acest îndemn și nădăjduind în ajutorul lui Dumnezeu, israiliții se năpustiră bărbătește asupra sirienilor. Ca-valeria și căruțele lor nu dovediră destulă reacțiune asaltului ne-înfrânt al israiliților; inamicul se cutremură și fugi, și sub că-peteniile amonite, care nu fură în stare să le dea ajutor, suferi o strașnică înfrângere. Căzind cu duhul și cuprinși de frică, amoniții se retraseră după zidurile orașului lor și se pregătiră contra ase-diului. Ioab asedià capitala lor și voi să o ia prin asalt, dar găsind că este foarte tare și nedispunând de mașini de războiu, cu atât mai mult, că și însuși timpul anului nu era tocmai favorabil pen-tru acțiuni militare, el socoti a fi mai bine deocamdată să lese oștirea sa și să se întoarcă la Ierusalim cu o mare pradă, apucată în timpul ultimii biruințe.



Ruine în Rava.

De a participat însuși Adrazar la această primă bătălie cu

israiliţii, nu se ştie. Dar în anul următor el din nou păşi la expediţie împreună cu un rege arameu. Pentru a asigura mai mult izbânda acestei expediţiuni, el atrase de partea sa Damascul, care până atuncea se ţinea de obiceiu la o parte, şi primise întăriri însemnate din Mesopotamia şi depe malurile Eufratului, unde se întindeau deasemenea cuceririle sale, urmând tacticei energicului şi activului comandant, David hotărî să prevină incursiunea acestui puternic vrăşmaş şi să se îndrepte cu toate puterile sale întru întimpinarea lui, înainte ca el să între în pământul lui Israil. Din cauza aceasta plecă el însuşi în fruntea armatei sale, de oarece întreprinderea aceasta era prea importantă, ca să fie încredinţată vreunui comandant şi, trecând Iordanul spre nor-est, întâlni forţile aliate ale duşmanului în orăşelul Elam, care nu se ştie unde era situat, dar după toată probabilitatea spre nord de Imat (2 Reg. X, 16-17; Paralip. XVIII, 3). Aicea sirienii au suferit o straşnică înfrângere; comandantul lor Sovac a fost ucis, 700 de căruţe au fost apucate şi luate în captivitate şi aproape 7000 de călăreţi şi pânăla 20.000 pedestraşi au căzut pe câmpul de bătae sau luaţi captivi. Dar victoria aceasta trebuea să fie complectată prin cucerirea înseşi regatelor, care participase în această alianţă duşmănoasă. Cel dintâiu simţi asupra sa mâna eroicului rege al lui Israil vestitul Damasc. Cu toată puternicia şi bogăţia sa, el n'a putut să reziste contra atacului nebiruit al lui David. 22.000 de apărători ai săi au perit în bătălie, şi acest mare oraş a trebuit să se supue lui David, deschise porţile sale pentru garnizoana israilită, şi plăti tribut biruitorilor. Continuând mergerea sa triumfală, David se îndreptă repede spre celelalte ţinuturi arameene, care dăduseră ajutor lui Adrazar, şi deasemenea îi supuse autorităţei sale. Regele hananian al oraşului Imat, Toi,



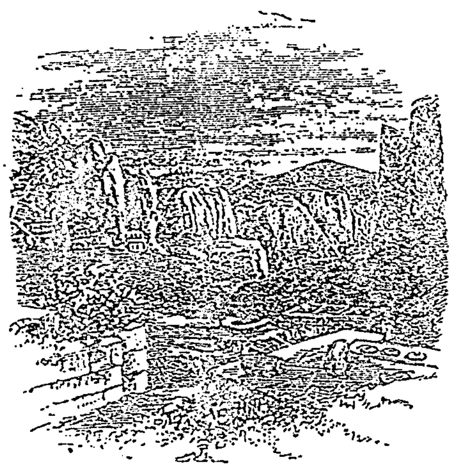
Porţile orientale ale Damascului.

posesiunile căruia se întindeau între Liban şi Antiliban şi care cu deosebire simţea apăsarea mânei tiranului arameean, trimise felicitare cordială lui David, însoţindu-o de daruri bogate de miere, argint şi aur. Orce împotrivire lui David se dovedi mai departe imposibilă, şi toată ţara pânăla ţermurii Orontelui se supuse israiliţilor şi a început să plătească tribut lui David.

In timpul acestor expedițiuni a fost apucată o enormă cantitate de prăzi, cu atât mai mult, că unele armate siriene erau înarmate chiar și cu scuturi de aur. O însemnată parte din această pradă a fost concentrată în Ierusalim și a intrat mai târziu la construirea și împodobirea templului. Dar era și astfel de pradă, de care nu se putea folosi. Fusese capturate o mulțime de cărute și de cai, relativ de care existau deosebite hotărîri în Vechiul Testament. Regelui lui Israil i se interzicea înmulțirea cailor, ca el să nu capete ispita de a se bizui prea mult pe forța materială, în paguba nădăjduirei în Domnul (Deutor. XVII, 16; I. Nav. XI, 6, 9). Potrivit cu aceste dispozițiuni, David distruse toate cărutele apucate dela vrășmași, exceptând o sută, care au fost păstrate pentru scopuri de stat și în calitate de trofee de război, și în genere au fost reținuți atâța cai, câți erau deajuns pentru cele o sută de cărute, iar toți ceilalți au fost nimiciți, sau făcuți nefolositori prin tăerea vinelor.

Astfel, când David era ocupat cu operațiile răsboinice în nord, edomiții cei neastâmpărați și pururea dușmănoși, văzind sudul cu totul lipsit de armată, și ațițați la războiu de răzbunătorii amoniți, făcură o incursiune asupra Iudeei cu o armată puternică. Ei stârniseră și pricinuiseră nu puțină neliniște deja lui Saul în primii ani ai domniei lui, dar până acum nu manifestaseră o deosebită dușmănie fața de succesorul lui. Primejdiei în această privință nu se putea să nu i se dea importanță. Unindu-se cu amaleciții și cu alte neamuri răsboinice ale pustiului, edomiții puteau pricinui vătămări serioase și biruințele asupra sirienilor ar fi fost răsplătite prin distrugerea și pustiirea lui Israil. Ioab și Amesa fură trimiși imediat în sud cu o parte de armată și pelângă aceasta lor li se porunci să se refere către dușman cu cea mai mare asprime posibilă. Ei găsiră, că edomiții pricinuiseră deja multe nenorociri, și acum, la apropierea israiliților, se retrăseseră în posesiunile lor proprii. Trimițând pe Amesa cu oștirea principală, Ioab însuși se ocupă o vreme oarecare cu îngroparea cuviincioasă a acelor, pe care acești barbari îi ucisese și-i lăsaseră neîngropați (3 Reg. XI, 15). Intre acestea curajosul său frate pășise la fapta răzbunării. Inaintând în lungul țermului vestic al Mărei Moarte, el întâlni pe neprieteni în valea Sarată, la capătul sudic al mării și le pricinui o cumplită înfrângere, în timpul căria ei perdură 18.000 de oameni. După aceasta a urmat un război destructiv în cel mai mare grad. Dar Idumeea, după situația sa geografică, era o țară greu de cucerit. Munții, văgăunile și peșterile ei prezentau refugii,

în care nu era ușor de pătruns și de luat cu asalt. Și de aceea s'au cerut șase luni întregi pentru supunerea acestui popor și pentru așezarea detașamentelor de apărare în provinciile cucerite. Toți cei apucați cu arma în mână, fură dați morții, dar foarte mulți au fugit și așteptau vreme prielnică, ca să se răscoale. Neamul regesc în mare parte a perit; unul din prinții lor, cu numele Adat, a fugit în Egipt și-și găsi primire binevoitoare la faraon, care i-a dat în căsătorie pe cumnata sa și i-a ajutat în urmă să turbure pe Solomon. Situația primejdioasă, în care fu pus David prin această turburare în propria sa țară, mai ales în acel timp, când el însuși era nevoit să-și încordeze toate puterile pentru lupta contra inamicilor săi sirieni, se descrie în psalmul 59, în titlul căruia alcătuirea lui se atribue anume acestui timp:



Valea Sarată.

„Lepădatu-ne-ai Dumnezeule, și ne-ai risipit,
Mâniatu-Te-ai pe noi, dar întoarce-Te!
Clătit-ai pământul și l-ai zguduit;
Vindecă zdruncinăturile lui, că se clatină!
Dat-ai poporului Tău să guste amărăciunea,
Și ne-ai adăpat cu vinul înfricoșerii!
Dăruește semn celor ce se tem de Tine,
Ca să-l înalțe în apărarea adevărului;
Ca să se izbăvească cei iubiți ai Tăi
Auzi-mă Dumnezeule, și mă mântuește cu dreapta Ta!
Moab este vasul Meu de spălat,
Spre Idumeia voi tinde încălțămintea Mea.
Strigă-Mi „ura", țara filistenilor!
Cine mă va duce la cetatea cea tare?
Sau cine mă va povățui pânăla Idumeia?
Au nu Tu, Dumnezeule, celce ne-ai lepădat?
Și nu vei eși tu oare cu oștirile noastre?
Dă-ne Doamne, ajutor la vreme de nevoe,
Căci ajutorul omenesc e amăgitor!
Cu Dumnezeu vom avea izbândă,
Că El va dărâma pe vrășmașii noștri!"

(Ps. LIX, 1-5; 8-13).

Dar dacă lupta a fost grea pe cele două fronturi, apoi cu atât mai îmbucurătoare a fost victoria în amândouă direcțiunile

acestea, și entuziasmul regelui victorios s'a exprimat în psalmul 109, unde gândul cel de Dumnezeu însuflat al psalmistului a văzut limpede și pe marele Biruitor al viitorului, căpătând vădit o nuanță Mesianică:

„Zis-a Domnul Domnului meu: șezi deadreapta Mea,
Până voi pune pe vrășmașii Tăi așternut picioarelor Tale!
Toiagul slavei Ți-l va trimite Domnul din Sion:
Domnește în mijlocul vrășmașilor Tăi!
Domnul este la dreapta Ta,
Impărați va sfărâma în ziua mâniei Sale,
Săvârși-va judecată asupra neamurilor,
Și va umplea pământul de cei căzuți,
Sdrobi-va capetele vrăjmașilor pe pământ
Din pârâu în cale va bea;
Pentru aceea va înălța capul.
(Ps. CIX, 1-2, 5-7).

Tot acest mare eveniment a putut servi de cauză și a originii și a psalmului doi, deoarece anume în acest timp „se aflau în turburare popoarele și națiunile cugetau lucruri deșarte; se sculau împărații pământului și prinții se sfătuiau împreună împotriva Domnului și a unsului Lui, în care caz nădejdea lui David la ajutorul lui Dumnezeu contra popoarelui ce se turburau s'a exprimat în cuvinte entuziaste, rostite ca din partea Domnului:

„Celce locuește în ceruri însă râde,
Domnul își bate joc de dânșii,
Odată însă le va grăi cu iuțime,
Și cu mânia Sa îi va umplea de groază:
Eu mi-am uns Regele Meu
Peste Sion, muntele cel sfânt al Meu.
Domnul a zis: Fiul meu ești Tu,
Eu astăzi Te-am născut.
Cere-Mi și-Ți voi da neamurile de moștenire,
Și marginile pământului în stăpânirea Ta.
Cu toiag de fer le vei paște
Ca pe niște vase de lut le vei zdrobi
Ințelepțiți-vă dar, împăraților,
Luați învățătură, judecătorii pământului!
(Ps. II, 1, 2, 4-6, 8-10).

După întoarcerea sa din Siria, David se întâlni cu victorioșii săi comandanți de oștire și împreună cu ei intrară triumfători în Ierusalim, cu care ocaziune enorma pradă, apucată în aceste expe-

dițiuni, scuturile de aur, armamentele bogate, vasele prețioase și sutele de căruțe și de cai sporiră strălucirea intrărei, mărturisind deplinătatea și măreția victoriei.

Niciodată încă în toată viața sa fiul lui Iesei n'a prăznuit în așa măsură ca anume acuma. Niciodată încă nu se pogorîse asupra 'sa razele unui soare așa de fericit. Acesta era zenitul slavei sale militare. Noi nu trebue să micșorăm importanța acestor victorii în vederea comunicatului așa de scurt, pe care ni-l dă istoricul sfânt. Biblia n'are nicidecum în vedere de a satisface curiositatea relativ de amărunțimile marilor bătălii și a evenimentelor uimitoare, prin care de obiceiu se umplu cronicile moderne și de dânsele în genere se comunică numai pentru aceea, ca să se arate împlinirea făgăduințelor, date lui Avraam cu o mie de ani înainte de asta, repetate în vremea lui Moise, și să arate cum stăpânirea poporului ales s'a răspândit dela hotarele Egiptului pânăla Eufrat, dela Marea Roșie pânăla marea Filistenilor, dela pustia din sud pânăla munții Libanului la nord. Cu alte cuvinte, stăpânirea israilită în acest timp ajunsese pânăla golful Elanait al Mărei Roșii și pânăla Tapsac pe râul Eufrat, având granița sa apusană Marea Mediterană, și granița de sud pustiul Arabiei Sur și Faran, și spre nord cuprinzând Siria inclusiv pânăla râul Oronte (Fac. XV, 18; Deutor. XI, 24; Eș. XXIII, 31). Acesta a fost rezultatul miraculos a unei lupte seculare. Poporul israilit, cândva neînsemnat și înăbușit, ocupa acum un loc de onoare între marele popoare; neavând nici cea mai mică idee despre cucerirea universală, constrâns de împrejurări de a răspândi stăpânirea sa în lung și în lat, el ajunse într'o situație puternică și influentă în cel mai înalt grad, care a putut fi ajunse numai cu ajutorul mânei de sus și prin supunere sfatului conducător al lui Iehova. Regatul poporului israilit acum nu mai era deja neînsemnat, stat rău organizat, prada popoarelor prădalnice vecine, care acuși-acuși năvăleau asupra lui, prădau orașele și locuitorii. El era acum o monarhie puternică, care un timp a poruncit întregei Asii apusene și în mânile căria se afla soarta a numeroase popoară, care cu cutremur își aducea tributul lor regelui groaznic pentru dânșii. Această schimbare miraculoasă foarte limpede o simțea David, și simțimintele sale cu acest prilej s'au exprimat în acel înălțător psalm de mulțămire, pe care istoricul biblic l-a introdus pe paginile istorisirii sale și care nu numai că poartă asupra sa pecetea tuturor încercărilor suferite, ci descopere și o vedere strălucitoare depărtată asupra vremii venirii lui Mesia. Primejdia ce-l amenința, nesfârșitele cazuri de

izbăvire miraculoasă a sa, consolidarea tronului său, vastitatea posesiunilor sale, dacă toate aceste lucruri au raport apropiat cu împrejurările vieții pământești a lui David, apoi în același timp în adâncul lor luminează viu și indicațiunile la nevoințele „Fiului lui David" și rezultatele luptei Sale duhovnicești. Așa, în ziua triumfului său dulcele cântăreț al lui Israil a cântat această cântare:

„Cu Tine voiu birui oştiri,
Cu Dumnezeul meu voi dobori ziduri.
Căile lui Dumnezeu sunt neprihănite,
Curat e cuvântul Domnului;
Scut este El pentru toți ceice nădăjduesc într'însul.
Căci cine-i Dumnezeu, afară de Domnul
Şi cine este apărător afară de Dumnezeul nostru?
Dumnezeu mă încinge cu puterea,
Şi regulează pentru mine cale sigură;
El face picioarele mele ca ale cerbului,
Şi la loc înalt mă aşază;
El învață mânile mele la războiu,
Şi brațele mele frâng arcul de aramă.
Tu mă umbreşti cu scutul Tău,
Şi cu dreapta Ta mă sprijineşti
Şi mă înalți cu bunătatea Ta.
Tu lărgeşti paşii mei sub mine,
Şi faci să nu şovăiască picioarele mele.
Urmări-voi pe vrăşmaşii mei şi-i voiu prinde
Şi până nu-i stârpesc, nu mă voiu întoarce.
Lovi-i-voiu şi nu se vor putea ținea,
Cădea-vor sub picioarele mele.
Căci Tu m'ai încins cu putere spre război
Şi ai doborît sub picioarele mele pe ceice se sculase asupra mea.
Tu m'ai izbăvit de răzvrătirea poporului,
Şi în fruntea popoarelor m'ai pus.
Popor necunoscut îmi slujeşte,
Şi numai cât aude de mine mi se supune.
Fiii celor de alt neam se gudură înaintea mea,
Fiii celor de alt neam tremură între zidurile lor.
Doamne, Tu m'ai înălțat peste vrăşmaşii mei,
Şi de omul nedrept tu m'ai izbăvit.
Deaceea te voi slăvi pintre neamuri,
Şi voi da slavă numelui Tău, Doamne!
Celce mântueşti minunat pe rege,
Şi faci milă cu David, unsul Tău,
Şi cu urmaşii lui până în veac.

(Ps. XVII, 30-41, 44-46, 48-51).

Plin de recunoștință către Dumnezeu, Celce binevoise să împlinească acum făgăduințele sale, referitoare la stăpânirea pământului Hanaanului, David hotărâ să dovedească recunoștința sa prin zidirea unui măreț templu, care să fie vrednic de Domnul puterilor și de Regele tuturor. La David erau multe bogății, ce se adunaseră din prăzi și tributuri. El zidise un splendit palat de lemn de cedru, în care și locuia, desfătându-se de laurii victoriilor sale. Sicriul legii însă se afla tot în cort. Această lipsă de corespondență între locuința regelui pământesc și a Regelui ceresc izbi pe David. Chiemând pe apropiatul său proroc Natan, regele îi zise: „Iată, eu trăesc în casă de cedru, iar sicriul lui Dumnezeu se află sub o șatră". Prorocul la început aprobă ideea regelui și cu plăcere ascultase ceeace David îi comunică deja despre intențiunea sa prietenului său Hiram, regele Tirului, care-i dase nu puțin concurs și la construirea palatului regal. Insă cugetele lui Dumnezeu nu sunt ca cugetele oamenilor. In aceeași noapte prorocul a avut o vedenie, care schimbă cu totul vederile lui asupra acestui lucru, și i se porunci să oprească această construire în acest timp. David, preocupat cu organizarea regatului pământesc, nu putea păși la această mare întreprindere, și trebuia să rezerve slava săvârșirei ei fiului său, moștenitorul tronului. Templul celui Preaînalt trebuia să fie templul păcii, și deaceea poate fi zidit numai de un om, care n'a vărsat sânge omenesc. David însă în timpul numeroaselor sale războae vărsase mult sânge și deaceea nu era vrednic de a fi ctitorul templului Dumnezeului iubirii și al păcii [1]). Dar înseși ideea de a se zidi un templu izvorâse în David din impulziuni bune, și deaceea Domnul îi arătă mila Sa într'o mare făgăduință. Prin prorocul Natan, El îi descoperi un mare viitor și-i prezise, că Israil se va întări puternic în pământul său, va fi cu desăvârșire izbăvit de jugul vrășmașilor și va crește necontenit în prosperitate și pace. După aceea prorocul adaose și prezicerea despre întărirea regatului propriu în neamul lui David. Deși lui nu i s'a îngăduit să ridice templul sfânt Domnului, apoi Dumnezeu îl va face pe el însuși „Casă", va înălța seminția lui. Acela va zidi casă numelui Domnului, și tronul lui (în înțeles duhovnicesc) va fi întărit pe vecie. „Eu te-am luat pe tine, aminti

1) E de remarcat, că tot o asemenea nepotriveală între vărsarea de sânge și slujirea lui Dumnezeu s'a recunoscut și la alte popoare vechi din lumea clasică. Așa lui Diomid și Ulise li se socoti drept crimă aceea, că ei s'au atins de paladiul sfânt cu mânele pline de sânge și Evei a pus pe tatăl său Anhise să ducă lucrurile sfinte în timpul fugii din Troia, pentrucă el insuși, ca unul ce abea se intorsese din luptă, considera a săvârși o impietate a se atinge de ele (Virg. Aen. 167, 717).

Domnul lui David, dela turmele tatălui tău, ca să fii conducător al poporului Meu Israil, și am fost cu tine pretutindenea, orunde ai fost tu, și am nimicit pe toți vrășmașii tăi înaintea feții tale, și am făcut numele tău mare, ca numele celor mari de pe pământ. Când se vor împlini zilele tale, Eu voi pune după tine sămânța ta și voi întări domnia lui. El va zidi casă numelui Meu, și eu voi întări tronul regatului lui pe veci. Eu îi voi fi Tată și el îmi va fi fiu, și de va greși el, Eu îl voi pedepsi cu toiagul bărbaților și cu loviturile fiilor oamenilor; dar mila Mea nu o voiu lua dela dânsul, cum am luat-o dela Saul, pe care Eu l-am lepădat înaintea feții tale. Și va fi nezdruncinată casa ta și regatul tău în veci înaintea feței mele, și tronul tău va sta în veci" (2 Reg. VII, 8-16). Aceasta a fost slăvita făgăduință, recompensă bogată pentru refuzul învoirei de a-și împlini dorința relativ de zidirea templului. Făgăduința asta cuprinde în sine trei părți, din care una decât alta e mai înaltă. Casa lui David va domni veșnic; sămânța lui David va înălța templu Domnului, pe care El îl va face locuință sfântă a sa, și această sămânță va fi înălțată la treapta de filiație cu Dumnezeu, în care caz pedeapsa și iubirea părintească se împreunează cu mila veșnică, care niciodată nu se va depărta de poporul ales. Se poate oare să nu vedem, că această prezicere înălțătoare se întinde mult mai departe de marele fiu al lui David, Solomon, și în genere de linia oricărei dinastii pământești? Monarhii de felul acesta au fost prevestitorii îndeplinirii ei, dar ea putea să se realizeze definitiv numai în persoana lui Mesia, Care a suferit pentru noi pedeapsă, a înălțat firea omenească pânăla cea mai înaltă sălășluire în ceruri, și acolo și-a întărit tronul său veșnic. Și noi știm din Apocalips, că va veni vremea, când Hristos va supune pe toți vrășmașii sub picioarele Sale, și Biserica luptătoare va deveni triumfătoare, și, după rostirea văzătorului de taine, „se va deschide templul lui Dumnezeu în ceriu, și se va arăta sicriul legii Lui în templul lui Dumnezeu" (Apoc. XI, 19). Cum a înțeles David această mare făgăduință în cel mai profund sens al ei, nu se poate determina cu exactitate. Dar că el a văzut într'însa ceva mult mai mare decât încredințarea și asigurarea în vrednicia de rege a fiului său și a succesorilor săi, aceasta e neîndoelnic. După mărturia ap. Petru, David fiind proroc, știa, „că Dumnezeu cu jurământ i-a făgăduit lui să ridice pe Hristos în trup din roada coapselor lui și să-l pună pe tronul lui" (Fapt. II, 30; Comp. 2 Reg. VII, 12; Ps. CXXXI, 11). El a recunoscut limpede, că făgăduințele anterioare toate au culminat în una măreață și anume,

că sceptrul lui Iacov se va afla în mânile propriei sale case și marea nădejde a lui Israil se va împlini în neamul său. Făgăduința, comunicată de Natan, umplu inima regelui de bucurie și de recunoștință. Acum el nu se mai gândea la aceea, că nu a izbutit să-și împlinească gândul său drag despre zidirea templului; regretul său fu înghițit de entuziasmul față de acel măreț viitor, care se deschisese acum înaintea sa; inima lui era așa de plină de sentimente de recunoștință și de satisfacție, încât el nu putu rămânea liniștit în palatul său, ci se îndreptă la sanctuar, unde se afla sicriul legii, ca acolo să-și reverse sufletul său înaintea Domnului, Care se arătase așa de milostiv față de dânsul. Și acolo își revărsă sentimentele sale în rugăciunea, care s'a păstrat de istorisirea biblică, care consta din două părți: din mulțămită pentru făgăduință și din cererea împlinirii ei. Sentimentul predominent într'însa fu mirarea uimitoare; el se mira că Dumnezeu a ales pe un om așa de neînsemnat și mărunt, cum era el, pentru împărăția veșnică și pentru împlinirea asupra lui a marelor Sale făgăduințe, și din această pricină el se rugă, ca toată această făgăduință să se împlinească la vremea cuvenită:

„Ce suntem, Doamne Dumnezeul meu, se ruga David,
Și ce-i casa mea,
De m'ai preamărit așa!
Ba aceasta s'a părut puțin în ochii Tăi, Doamne Dumnezeul meu,
Ci ai vestit încă și de viitorul casei robului Tău.
După toate mare ești Tu, Doamne Dumnezeul meu!
Căci nu este asemenea Ție și nu-i Dumnezeu afară de Tine
După toate câte am auzit cu urechile noastre.
Și Tu Ți-ai întărit pentru Sine pe poporul Tău Israil,
Ca popor propriu al Tău pe vecie,
Și Tu, Doamne, Te-ai făcut Dumnezeul lui.
Și acum, Doamne Dumnezeule, întărește cuvântul pe veci,
Și împlinește ceeace i-ai sortit.
Și acum începe și binecuvintează casa robului Tău,
Ca el să fie veșnic înaintea feții Tale,
Căci Tu, Doamne, Domnul meu, ai vestit asta,
Și prin binecuvântarea Ta va fi casa mea binecuvântată
Ca să fie ea înaintea Ta in veci!"

(2 Reg. VII, 18-29).

Trecând ani după aceasta, deja în înclinarea vieții sale spre mormânt, David recunoștea profund toate aceste speranțe, și ele au servit de obiect al ultimii sale cuvântări, pentru ultima cântare de lebădă a de Dumnezeu inspiratului rege psalmist (2 Reg. XXIII, 1 și următoarele).



Turnul lui David în Betleem.

CAPITOLUL XIII.
PĂCATUL ȘI URMĂRILE LUI

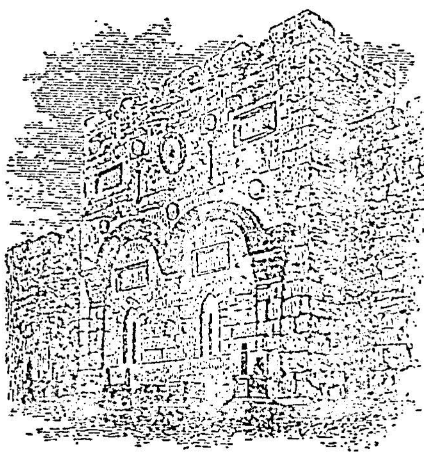
David fu urcat în culmea puterei și slavei prin seria victoriilor câștigate. Palatul lui strălucea prin lux și bogăție, și se asemăna cu pala= tele celorlalți regi ale orientului antic. Vrăș= mașii dinprejur se supuseră lui smeriți, plă= teau tribut și îmbogățau tezaurul lui. Inlăuntru poporul huzurea și se desfăta în totul de bunurile ocărmuirei bune și înțelepte. Regelui și poporului, cum toată mărirea și prosperi= tatea aceasta fusese creată de ajutorul atot= puternic al lui Iehova, care săvârșise sub ochii lor atâtea lucruri neobișnuite în folosul neamului său celui ales, le=ar fi rămas numai să mulțămească cu umilință lui Dumnezeu și să dovedească prin fapte bune, că ei sunt vrednici de această mare bunăvoință a lui Dumnezeu. Dar natura omenească e stri= cată și păcătoasă, și deaceea asemenea situație fericită mai curând ca orce e capabilă să slăbească smerita nădejde în Dumnezeu și să

trezească simțuri ale încrederei în sine cu decăderile morale legate de dânsa, atât de naturală mai ales sub luxul destrămător al vieții orientale dela curte. Asemenea ispită n'a putut-o evita nici David, și din acest timp se începe un nou period al vieții sale, care prezintă istoria căderei lui morale cu nenorocirile inevitabile.

Intâia ocazie pentru căderea morală a lui David a fost un rău, care totdeauna a ros viața morală a regilor orientului. După părerea răspândită pretutindenea în orientul antic, unul din apanajele măreției vieții de curte se considera poligamia, mulțimea femeilor. Fiecare femee își avea palatul ei deosebit, și numărul acestor palate, cu locuitoarele lor, după părerea poporului se considera semnul puterii și bogăției monarhului. Legislația lui Moise, având în vedere acest rău pretutindenea răspândit, s'a exprimat limpede contra poligamiei relativ de regele israilit, nu numai interzicând legăturile cu femei din popoare străine, ca ele să nu abată pe bărbatul lor la idololatrie, ci întinzând aceeași desaprobare și asupra căsătoriilor cu persoane de origină israilită, în caz de înmulțirea lor peste măsură. Dar pravila aceasta nu s'a împlinit cu rigoarea cuvenită, și părerea obștească admitea un anumit pogorământ, care întimpina o părere indulgentă chiar și din partea autorității religioase. David împărtășa în totul această slăbiciune a timpului său și a avut câteva femei chiar în timpul surgunului său, iar când a întemeiat capitala sa în Ierusalim, atunci a mărit și mai mult numărul lor, „luându-și mai multe concubine și femei". Urmările acestei slăbiciuni trupești au fost foarte serioase. Deși David, înmulțind femeile sale, la început a avut în vedere numai propria sa desfătare sau interesele politice ale statului său, dar totuși prin însuși aceasta și-a pregătit nesfârșite supărări și necazuri. Haremul în orient pururea servește de loc al nesfârșitelor rivalități, desbinări și învârtoșarea grozavă a inimii; fericita viață familiară acolo nu există, ci între diferitele ramuri ale familiei regești domnește ură nesfârșită și zavistie neîmpăcată. Dintre femeile legitime ale lui David știm numele numai a șase și anume a două, luate de dânsul în timpul izgonirii (Ahinoama și Avigheea), și patru în Hebron. Prima din cele din Hebron a fost Maacha, fiica lui Talmai, regele din Gesur, adecă al țărei sălbatece și stâncoase, ce se întinde în ungherul nord-estic al Vasanului. Anume din această femee i s'a născut lui David Abesalom, care, cum se poate crede, a și moștenit dela mama sa natura sălbatecă, proprie locuitorilor acestei țări sălbatece. Despre a doua, Agita, numele căria însamnă „dănțuitoarea", nu se știe nimic determinat, decât

doară aceea, că ea a fost mama lui Adonic, care asemenea lui Abesalom, se distingea prin frumuseța sa. Următoarea femee este Abitala, „copilul rouei", e cunoscută numai în calitate de mamă a prințului Safatie, puțin cunoscut. In fine Egla, care după o tradiție iudaică, a murit când a născut pe Ieteraam (2 Reg. III, 2-5). Femeile luate de dânsul în Ierusalim nu se mai pomenesc pe nume. Afară de ele se pomenesc încă 16 concubine, copiii cărora nu se pomenesc pe nume. Dintre copiii dela femeile legitime în istorisirea biblică pe nume se pomenesc până la douăzeci de inși (2 Regi. III, 2-5; V, 14-16), și la ei în urmă s'au mai adaos încă vreo câțiva. Toate aceste femei și familiile lor, dând, negreșit, mai multă strălucire curții regelui, inevitabil introduseră lucsul și fastul, care influențară și asupra felului de traiu al lui David însuși și în genere al curtenilor. Insuși regele, aflându-se acum în culmea slavei lui, pe fiecare an avea tot mai puțină putere de a se abține dela ispita de a se folosi de propria sa autoritate. Ce putea să-și refuze omul, care dispunea de așa de mare putere și așa de multe bogății? Rămăsese oare așa ceva, ce ar fi fost neîngăduit pentru regele cel așa de iubit de Dumnezeu și de popor? David și după înseși caracterul său era înclinat către senzualitate, dar până acum această înclinațiune dintr'însul se afla sub mărginirea legilor strict observate de dânsul și deaceea el era străin de orce violare a drepturilor speciale. Acum aceste legi, în toată rigoarea lor, David deja nu le mai considera obligatorii pentru sine, și din această causă a fost o grea crimă, care atrase după sine urmări fatale, care au întunecat toată viața sa următoare.

Primul prilej de decădere păcătoasă a lui David în această privință s'a produs în timpul războiului cu Amoniții. Aceștia cu toată înfrângerea lor, în curgere de câtva timp își păstrară neatârnarea lor, mulțămită mai ales fortificării puternice a capitalei lor. Pentru ca să smerească cu totul pe nesupușii munteni, David trimise pe comandantul său Ioab cu porunca, să ia cu orice preț orașul principal al amoniților Rava, și, în adevăr, împresură din nou capitala vrășmașului. Bizuindu-se în totul pe comandantul său, David rămase în Ierusalim, și anume în acest timp a săvârșit acel greu păcat,



Porțile de aur din Ierusalim.

care ca o cumplită povară apăsă conştiinţa sa în tot restul vieţii sale şi întunecă întreaga sa domnie. Când se lăsa arşiţa zilei, David avea obiceiul să se urce pe coperişul palatului său, şi folosindu-se de răcoarea de acolo, se desfăta de vederile frumoase ale capitalei sale, ce creştea şi se înfrumuseţea pe fiecare an. Trecând sub vederile sale regale casele înconjurătoare, el în curtea deschisă a uneia din ele, zări o femeie ce se înbăia. Aceasta era o femee frumoasă în cea mai înaltă măsură, şi frumuseţea ei aprinse într'însul imediat, patimă înflăcărată. Regele se afla în neactivitate şi în dispoziţie liniştită, când anume omul cedează foarte uşor ispitei, şi el în loc să-şi întoarcă privirile dela priveliştea oprită, se puse să privească ţintişi femeea, până ce dorinţa aprinsă umplu pieptul lui, şi el, ca om, dezvăţat deja de a-şi refuza la dorinţele stârnite, se hotărî să-şi satisfacă şi această patimă a sa. El la început a socotit, poate, că femeea asta nu-i măritată, dar după culegerea informaţiilor relativ de ea, se află, că aceasta era Virsavia, fiica lui Eliam, fiul consilierului său Ahitofel, şi soţia unuia din cei mai viteji ostaşi ai săi, anume Urie heteul, care acum se afla în oştirea lui Ioab, sub zidurile cetăţii Rava. Singur numai lucrul acesta ar fi fost deajuns, ca să potolească patima chiar şi a unui despot păgân. La votul conjugal în răsăritul antic în genere se refereau cu un respect extrem şi nimenea din căpeteniile poporului, pe cât se ştie, niciodată nu se încerca să-l turbure. Capul poporului era dator să dea pildă de supunere legii şi respect drepturilor poporului său, şi mai cu seamă îndatorirea sa era de a păstra neturburată cinstea familiilor acelora viteji osteni, care-şi sacrificau viaţa în slujba lui. Dar toate aceste socotele erau numai slabe îngrădituri în calea satisfacerei patimei strivitoare. Pofta odată aprinsă, ne găsindu-şi nici o împotrivire, inevitabil şi în chip fatal împingea la păcat. David nu făcu nici o sforţare ca să înlăture această grea ispită; el trimise după femee, înăbuşi în sine orice simţ de remuşcare, se folosi de situaţia sa atotputernică şi influenţabilă pentru plecarea ei să cedeze dorinţelor sale, şi deoarece el o găsi, poate, prea gata pentru propunerea sa, apoi el o şi luă în casa sa. Acésta a fost primul pas către o grozavă tragedie. Pentru justificarea regelui în această faptă josnică s'au făcut nu puţine încercări cu scopul de a strămuta o bună parte de vină a acestui păcat asupra Virsaviei. Ea fu învinuită de neruşinarea, cu care ea se desveli înaintea regelui, înbăindu-se la loc deschis, unde putea fi lesne văzută, precum şi de uimitoarea cedare dorinţei regelui la o astfel

de faptă, mai ales că avea la îndemână hotărârile severe ale legii. In unele din aceste presupuneri nu se poate tăgădui și o parte de adevăr, deși, întrucât palatul regal era de curând făcut, ea nici nu putea ști bine, că de pe acoperișul lui se deschidea vedere slobodă asupra curții casei sale, și în același timp ea, poate, se considera că nu este în drept să se împotrivească unui stăpânitor așa de puternic. Dar oricum ar fi lucrurile, păcatul lui David este evident și nu admite nici o putință de ușurare.

După sfârșitul acestei nefericite zile, observând legea rituală (Levit. XV, 18), deși nu se sinchisise a viola legea morală, femeea batjocorită se întoarse la casa sa. Trecuse câteva săptămâni, și când se văzu, că acest îndoit păcat nu se putea ascunde mai departe, ea trimise să se comunice lui David starea ei de însărcinare. Chestia căpătă o extremă încurcătură. Adulterul după legea lui Moise, era supus pedepsei cu moartea pentru amândoi vinovații (Levit. XX, 10). Trebuia de făcut ceva pentru evitarea acestei prescripțiuni a legii, a ascunde cu orice preț păcatul și a abate dela el atențiunea obștească. Bogat în experiențele vieții, David văzu, că mijlocul cel mai bun de a ascunde crima se cuprinde în aceea, ca să fie chemat pentru un timp acasă Urie, să fie făcut să petreacă o noapte în casa sa proprie, ca astfel el să poată fi considerat tată al copilului ce avea să se nască. In urma acestora el trimise îndată o scrisoare lui Ioab cu porunca să comande lui Urie să vină la Ierusalim cu oarecare însărcinări. După sosirea acestui viteaz ostaș la Ierusalim, regele, făcându-i câteva întrebări asupra mersului asediului cetății Rava și în genere starea oștirii. Apoi concediă binevoitor pe Urie, permițându-i să plece acasă să se odihnească după îndelungata călătorie, cu care prilej în semn de deosebită bunăvoință îi trimise porție de mâncare din propria sa masă, ceiace se considera ca o deosebită favoare. Avea oare Urie vreo bănuială relativ de legătura femeei sale cu regele, nu se știe; dar în tot cazul el nu făcu ceeace presupunea regele. In loc să se ducă acasă, cum era firesc pentru sine, el petrecu noaptea la palat, împreună cu celelalte slugi ale regelui, mâncă porția de mâncare trimisă din masa regelui în încăperea obștească și petrecu noaptea acolo, unde dormeau slugile curții. La întrebarea, pentruce el a făcut așa, Urie răspunse, că el socoti nedemn pentru sine să se desfăteze de toate îndămânările vieții casnice și de comuniunea cu femeea sa, când sicriul Domnului se află pe câmpul de luptă și tovarășii săi erau ocupați cu ostenele grele întru îndeplinirea slujbei regale. Prin aceasta el

manifestă o înaltă conștiință a datoriei sale, prin care se și distingea detașamentul ghiborimilor și tot prin asta prezintă un izbitor contrast cu senzualitatea și dorința de desfătări a regelui lui Israil. David, aflând de toate acestea, reținu pe Urie încă o zi, în speranță, că el în fine se va hotărî să mâe acasă la sine. El ospătă pe ostaș la masa sa proprie și-l adăpă cu vin; dar chiar și după asemenea ospătare, Urie nu și-a permis să arate vreo slăbiciune și să facă ceeace dorea regele, și noaptea următoare o petrecu iarăși în casa regelui cu slujitorii curții. Astfel, dacă în urmă s'ar ridica chestiunea despre origina copilului Virsaviei, atunci bărbatul ei ar fi putut să se refere la slujitorii curții, ca să dovedească adulterul soției sale. David văzu toate acestea, și atunci, neavând putința să ascundă în vreun chip oarecare păcatul făptuit, el se hotărî la o altă crimă încă și mai grozavă. Acum devenise deja clar, că altmintrelea nu era cu putință de procedat. Acum trebuea cu orce preț să se înlăture însuși Urie, și acest scop trebuia atins cumva prin vreun mijloc, care nu ar fi stârnit bănuială asupra nimănui și s'ar fi considerat o simplă întâmplare de războiu. Dar pentru a obține aceasta, era nevoe măcar în parte a consacra în această afacere pe Ioab și a se folosi de autoritatea comandantului general pentru executarea celor plănuite. In acest scop el scrise o scrisoare și o trimise lui Ioab însuși, care nu bănuia deloc, că în această scrisoare se cuprindea o pedeapsă cu moartea pentru sine. In scrisoare regele spunea următoarele: „Pune pe Urie acolo, unde va fi cea mai puternică luptă, și te retrage dela el, ca el să fie înfrânt și omorît". Spre lămurirea acestui ordin nu se indica nici o pricină. Iosif Flavie, adevărat, adeverește, cum că regele ar fi adăogat, că omul acesta ar fi săvârșit o crimă vrednică de moarte; dar istorisitorul biblic nu face nici cea mai mică aluziune la asemenea acuzație, ba și însuși Ioab te miră de ar fi avut temeiu să ceară lămurire pentru o poruncă atât de fatală. Afară de asta, dacă Urie ar fi fost acuzat după lege, atunci n'ar fi fost nevoe să se obțină peirea lui într'un chip așa de viclean. Ioab văzu, că la temelia acestei porunci se afla vreun motiv tainic, și deși el putea nici să nu știe toată esența lucrului, totuși el totdeauna era gata să împlinească porunca regelui. Mai mult încă, în cazul dat el avea chiar motive deosebite pentru a fi gata să împlinească asemenea poruncă. Regele astfel însuși se da întrucâtva în mânile lui; după asta el deja nu putea mai departe să reproșeze nepotului său pentru moartea trădătoare a lui Avenir, de oarece și însuși atrase asupra sa o aseme-

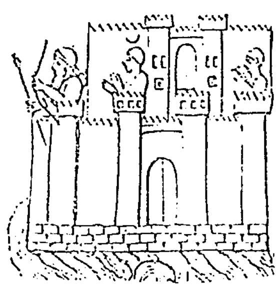
nea vină. Făcând pe Ioab copărtașul său la crimă, el se lipsea de dreptul de a reproșa celui din urmă pentru oarecare acte sil-nice și dădea temeiu pentru puternice îndoele relativ de sinceri-tatea religiosității sale și pentru bănuiala, că în realitate regele era tot așa de nelegiuit, ca și înseși Ioab. Aducând la îndeplinire o uneltire așa de vicleană contra vieții unuia din cei mai credin-cioși ostași, își amintea oare David despre niște uneltiri tot așa de viclene, care se uneltau cândva contra sa de către Saul, și de Providența, care atuncea risipea asemenea uneltiri? Oare își prezenta el clar acea prăpastie a păcatului, în care se afundase acum el, unsul Domnului? Cu adevărat cel mai cumplit jug al pă-catului și luase asupra sa David și pregătea grozave supărări și chinuri pentru inima sa delicată și simțitoare.

Ioab îndeplini întocmai dorința regelui. Viteazul Urie a fost pus în capul unui detașament atacator și împreună cu alții a căzut jertfă propriei sale faime, deoarece el, probabil, s'a apropiat prea tare de fortificațiile dușmanului. „Când eu m'am plecat peste stânca poncișă a ruinelor orașului Rava," zice Olifant, „și am privit în jos la 300 de picioare într'o vâlcea și la 400 picioare în alta, atunci nu m'am mirat, că regelui David i-a venit ideea, că aicea, sub aceste întărituri, va găsi fără îndoială moartea orice ostaș faimos, pentru care Ioab a și designat acest loc pentru Urie.[1]) Vestea despre acest eveniment fu trimisă imediat lui David, pe care a primit-o cu mare stăpânire de sine, ba chiar exprimă trimisului indignarea sa, că ostașii s'au apropiat să se lupte prea aproape de zidurile orașului. Trimisul îi explică amă-nunțit, cum au stat lucrurile. „Ne răpuseră pe noi oamenii aceia, zise el, și au eșit la noi în câmp, și noi i-am urmărit până la intrarea pe poartă. Atuncea săgetară arcașii de pe zid asupra robilor tăi, și au murit unii din robii regelui; a murit deasemenea și robul tău Urie heteianul". Ca și cum ar fi regretat pentru Urie, David însărcină pe trimis să transmită lui Ioab, ca toată treaba aceasta să nu-l turbure, „căci sabia mănâncă câteodată pe acela, câteodată pe acesta." Pentru ca Ioab să plătească această pagubă, regele porunci comandantului principal să sporească atacul contra orașului și cu orice preț să-l ia și să-l dărâme. Prin astfel de metod regele se silea să arunce umbra întâmplării asupra faptei sale păcătoase. Virsavia neștiind poate nimica despre acea în-șălăciune și viclenie, jertfa căreia a devenit bărbatul ei, petrecu

1) Oliphant, Land of. Gilead, p. 260.

obișnuitele șapte zile în plângere după bărbatul său și după aceia a fost luată în casa lui David și a devenit femeea sa, și cu căsătoria asta se grăbi în scopul de a ascunde după putință rușinea sa. Dar negreșit, adevărul s'a descoperit singur; situația regelui era astfel, că acțiunile lui erau obiectul discuțiunilor obștești, și lumina publicității lumina viu întreaga lui viață privată. Deaceea nu e greu de închipuit, ce impresiune grea produse pretutindenea evenimentul acesta; asemenea crime zguduiră simțimintele morale ale poporului și răspândeau teama, că regele, către care cu asemenea entuziasm se raporta până acum poporul, a intrat pe o astfel de cale, care nu promitea nimic bun. Dar încă și mai important decât părerea obștească era aceea, că această grozavă crimă nu s'a ascuns de judecata dreaptă a lui Dumnezeu. „Și a fost această faptă, pe care a făcut-o David, un rău în ochii lui Dumnezeu“.

Intre acestea, curând după această nefericită căsătorie, Ioab începu să roage pe David să ia personal parte la asedierea Ravei, pentru a încuraja oștirea și a grăbi luarea ei. Această cerere coincida deplin cu dispoziția proprie a lui David, care fără îndoială începuse deja să sufere de mustrarea conștiinței și acum căuta putința, ca prin lucruri externe, să detragă măcar cât de cât atențiunea și chiar să se depărteze de locul săvârșirii păcatului. In urma acestora David în adevăr plecă în expediție, și cu sosirea sa la locul atacurilor se începu o asediere mai puternică și mai viguroasă a cetății. Prada ultimelor războae dăduse israiliților la mână cea mai bună armă, și experiența dobândită de ei le dădu putința să săvârșască atacurile cu mai mare nădejde la izbândă decât înainte. Rava, cum am văzut, se împărțea în orașul de sus și orașul de jos, din care cel dintâiu era orașul pietrei, iar cel din urmă „orașul apelor,“ deoarece acesta era așezat pe un râuleț, care aicea cu ajutorul iziturilor era trasformat în iaz sau iezer. Insuflețiți prin prezența regelui, israiliții săvârșiră un puternic asalt asupra orașului și luară partea lui de jos. Dar obținând asta, ei puteau deja nădăjdui la repedea cădere și a fortăreței, deoarece acum izvorul aprovizionării fortăreței cu apă se afla în mânile lor, și ei puteau să lipsească cu totul de apă pe asediați. Dar, neașteptând nici măcăr aceasta, David făcu un nou asalt asupra capitalei, și apărătorii ei, perzând



Veche fortăreață

orce nădejde pentru a luptă mai departe, lăsară mânile și Rava se predete, așa că biruitorii se folosiră de mare provizie de pradă, apucară pe idolul național al amoniților și mulțime de lucruri prețioase, ce se prețuiau ca la un talant de aur. Printre lucrurile prețioase se afla și coroana regală, care fu aduse regelui ca parte de pradă, ce i se cuvenea lui, și de acum această coroană deveni unul din lucrurile ce aparțineau la îmbrăcămintea lui, purtată de dânsul la solemnitățile mari. Unii din locuitorii captivi atât din orașul de sus, cât și din cel de jos au fost supuși unei aspre pe= depse, asemenea celei la care fuseseră supuși mai înainte și moa= biții. Ei fură tăiați cu toporul sau cu ferăstrăul în bucăți, sau se punea sub zimții ascuțiți ai tăvălucelor de trierat, sau după cum acești idolatrii sileau pe copiii lor să treacă prin foc la Moloh, așa și ei acum erau arși în cuptoarele de ars cărămidă. Acesta era veacul barbariei. Chiar legea lui Moise cerea răzbunarea: „Ochiu pentru ochiu și dinte pentru dinte"; și de oarece amoniții totdeauna erau vestiți prin neomenia lor crudă și prin vrășmășia lor fără milă, apoi și trebuiau acum să încerce aceleași chinuri fără milă. Această pedepsire severă le arăta și popoarelor vecine, că cu israiliții nu se poate purta dușmănie nepedepsit, și că gân= dul ce=l purtau ei pentru nimicirea poporului ales, nu li=i dat să=l realizeze. Cruzimea asta se ex= tindea numai asupra ostașilor și poate asupra acelora dintre locuitori, care erau surprinși cu arma în mână, iar toți ceilalți locuitori erau lăsați în stăpânirea pașnică a caselor lor. Fratelui regelui Anon i se lăsă chiar situația sa înaltă, și în urmă, în timpul răscoalei lui Abesalom, el chiar dădu ajutor lui David, procurând provizie și alte lucruri pentru regele fugar.



Coroane vechi.

Și iată, în capul oștirii victorioase, lăudat până la ceriu de ostașii lui devotați și urmat de o pradă enormă și strălucită, Da= vid se întoarse iară la Ierusalim. Cu acest prilej lui fără să vrea îi veni ideea, că păcatul săvârșit de dânsul acum e uitat de toți, că turburarea produsă de el s'a șters și că el poate iară să ducă viața liniștită și plăcută. Dar curând trebui să afle, că păcatul atrage după sine urmări fatale și că nu se poate săvârși crima

fără să-ţi pregăteşti nenorociri pentru viitor. Dar şi în genere se poate pune întrebarea: fost-a oare fericit şi liniştit David chiar şi în această stare de triumf şi de entuziasm general al armatei şi poporului său cu ocazia nouei victorii? Izbutit-a el oare să înăbuşe în sine în genere şi să liniştească turburările conştiinţei sale? Putut-a oare omul aşa de evlavios şi de bun din fire să ajungă la o indiferenţă rece fără o mare luptă lăuntrică? Intrucât oare sufletul lui s'a împetrit prin pasiunea păcătoasă, încât într'însul să nu se mai mişte sentimentele cele mai bune, care să-l facă să se căiască de crima săvârşită şi să tindă către vreo satisfacere? Putem fi încredinţaţi, că şi în timpul acestui triumf regele nu s'a simţit fericit, ci din contra simţea în inima sa o mare turburare şi nelinişte. Acele sentimente, care-l turburau în acest timp, şi-au găsit expresie limpede în versetele 1-4 ale Psalmului XXXI:

„Ferice de cel căruia i s'au ertat fărădelegile,
Şi ale căruia păcate i s'au acoperit!
Ferice de omul, căruia nu-i va socoti Domnul păcatul,
Şi în sufletul căruia nu este vicleşug!
Cât am tăcut, mi se mistuiau oasele,
Din pricina suspinelor de toată ziua,
Căci ziua şi noaptea mă apăsa mâna Ta
Şi seca vlaga mea, ca de arşiţa verei".

In asemenea stare, pentru David, evident, trebuia numai un prilej oarecare de dinafară, ca să înceapă a curge într'însul pârâul pocăinţii şi să se deschidă calea pentru mărturisirea din inimă a celei mai adânci căinţe. Şi acest prilej de deşteptare de dinafară, din mila lui Dumnezeu, a fost dat lui David.

Anul păcătos din viaţa lui David se apropia de sfârşit, şi desfrânata Virsavia, acoperită de cununa nupţială, aduse casei regale un fiu. Când regele înăbuşi toate îndoielele sufleteşti ce-l apăsau la vederea bucuriei cu prilejul naşterei fiului, în acest timp asupra lui se desiănţui groaznica condamnare a dreptăţei dumnezeeşti, care nu doarme, rostită prin prorocul Natan. Acest consilier neschimbăcios a evlaviosului rege, primi o revelaţie de sus despre crima săvârşită de David, se prezentă la dânsul, oarecum în calitate de mijlocitor pentru nedreptatea adusă unui om fără apărare. El îi istorisi despre o nedreptate strigătoare la cer, care nu se putea să nu stârnească indignarea în inima lui David aşa de simţitoare la orce nedreptate. Intr'un oraş, spuse Natan regelui, erau doi oameni: unul bogat, iar altul sărac. Cel bogat avea foarte multe dobitoace mari şi mărunte; iar cel sărac nu avea decât o

oiță pe care el a cumpărat-o de mică și a hrănit-o, așa că ea a crescut cu copiii, era bucuria obștească a casei, mânca pâne din mâna lui și bea apă din cana lui, și în genere era ca pentru dânsul ca o fiică. Odată la omul cel bogat a venit un călător, și gazda nu se îndură să ia din oile sale sau din vitele sale, ca să pregătească masă pentru călător, și în cruda sa neomenie răpi oița saracului și pregăti din ea masă oaspetelui său. Auzind de această nedreptate așa de strigătoare la ceriu, David se mânie strașnic și ferbând de indignare pentru aceea, că în statul său sunt cu putință asemenea nedreptăți, spuse cu voce tare lui Natan: „Viu este Domnul! Omul, care a făcut aceasta, este vrednic de moarte!" Și când el începu să înșire mai amărunțit, cum trebue acest bogătaș fără inimă să despăgubească pe sărac nu numai pentru paguba pricinuită lui, ci și pentrucă el n'a avut nici cea mai mică compătimire, atunci din gura prorocului răsunară ca un trăsnet cuvintele groaznice pentru dânsul: „Tu ești omul acela, care a făcut aceasta! Tu ești acel răpitor, care a făcut această nedreptate strigătoare la ceriu, și tu, după propriile tale cuvinte, meriți această pedeapsă". Inaintea regelui mirat și îngrozit îndată se deschisă abizul grozav al crimei săvârșite de dânsul, și el stătea înaintea prorocului cuprins de groază mută. Iar prorocul, continuându-și groaznica cuvântare, începu să-l mustre pentru tot ce făcuse împotriva legii, a dreptății și a propriei sale meniri. „Așa zice Domnul Dumnezeul lui Israil", – continuă prorocul – „Eu te-am uns de rege al lui Israil, și Eu te-am izbăvit din mânile lui Saul; și ți-am dat casa stăpânului tău, și femeile stăpânului tău la sânul tău; și ți-am dat casa lui Israil și a lui Iuda. Și dacă aceasta pentru tine e puțin, ți-aș fi mai adaos încă și mai mult. Pentruce ai nesocotit tu cuvântul Domnului, făcând rele înaintea ochilor Lui? Pe Urie heteianul tu l-ai lovit cu sabia; pe femeea lui ți-ai luat-o ție de femee, iar pe dânsul l-ai ucis cu sabia amoniților" (2 Reg. XII, 7 – 9). Fiecare din aceste cuvinte ale prorocului era parecă un bubuit de tunet pentru sufletul lui David și ca o săgeată fulgerătoare, care-i străbătea inima. Aicea în toată grozăvia se deschise înaintea sa criminalitatea, cruzimea și josnicia îngăduită de dânsul. Doborât de toate acestea, regele continuă să tacă, și prorocul încheie mustrarea sa cu declararea pedepsei, ce-l așteaptă în viitor. Pentru distrugerea de către el a căminului fericit al lui Urie cu sabia și cu rușinea, sabia și rușinea de acum vor distruge și viața lui proprie, și afară de asta în măsură și mai rea. „Iată Eu voi ridica asupra ta râu din

casa ta, și voi lua femeile tale înaintea ochilor tăi, și le voi da aproapelui tău, și va dormi acela cu femeile tale înaintea acestui soare. Tu ai făcut tainic, iară Eu voi face aceasta înaintea a tot Israilul și înaintea soarelui." Izbit de această mustrare a grozavei crime, regele se cutremură în conștiința sa criminală, și se smeri In zdrobirea totală a inimii, el exclamă: „Am greșit înaintea Domnului!" Prorocul îi rosti îndată pedeapsa, că deși el însuși este ertat de Domnul și nu va muri, dar pentru crima sa trebue să suporte suferință în persoana noului său născut fiu, care, ca rod al nelegiuirii, nu trebue să trăiască. Aceasta încă și mai rău zdruncină sufletul lui David, și el, în grozavă întristare aștepta îndeplinirea osândei, care a și devenit repede la realizare. Noul născut fu supus la o boală mortală. Nelegiuirile lui David deve=nîră tot mai cunoscute, și necredincioșii atât dintre păgâni, cât și dintre israiliți, începură a=și bate joc cu obrăsnicie de religie, ai căria mărturisitori calcă așa pravilele ei și Dumnezeul cărora ocrotea pe un desfrânat și ucigaș. Turburat de sentimentele rușinii și ale amărăciunii, David nu știa ce să facă, și în disperare se îndreptă cu rugăciune de pocăință către Dumnezeu, socotind că cel puțin pentru mângâierea sa va fi schimbată pedeapsa cu moartea copilului. El plecă la locuința sa, își revărsă sufletul său într'o sinceră rugăciune, nu primi hrană și toată noaptea zăcu la pământ. Cei de aproape ai săi, cuprinși de mirare și de frică îi slujeau, îndemnându=l să se scoale și să mănânce pâne; dar el rămase surd la aceste rugăminți și gândurile lui le concentră toate asupra unui singur lucru, ca Dumnezeu să cruțe viața copilului și prin asta să=i dea semn al îndurării și ertării lui. Dar păcatul lui era prea mare, ca să se poată schimba condamnarea arătată mai sus. După trecerea unei săptămâni de suferință, copilul muri și curtenii se temeau să comunice lui David despre asta, crezând că vestea asta vor mări și mai mult suferințele lui și așa destul de mari. Dar privirile lor și convorbirile lor în șoaptă singure de de sine arătară lui David ce este, și ca răspuns la întrebarea lui, primi comunicarea, că rugăciunea lui s'a dovedit neroditoare. Auzind aceasta, în loc să se lase pradă unei întristări fără margini și desperării, cum credeau prietenii lui, David se ridică dela pă=mânt, se spălă și se unse; și schimbându=și hainele și supunându=se cu smerenie voinței lui Dumnezeu, se duse la cortul mărturiei pentru rugăciune, și abea după întoarcere de acolo, a luat pâne și s'a întărit. Toate acestea se păreau peste măsură de stranii pentru cei deaproape ai lui, dar el însuși le explică lor aceasta.

In timpul, când copilul era încă viu, lui ii mai rămăsese o nă=dejde; când însă viața asta s'a stâns, pentru David nu mai ră=măsese nimic, decât să se supună voinței lui Dumnezeu și să aștepte mila lui. „Oare pot eu să=l întorc?", zicea David. „Eu mă voi duce la el, iar el nu se va întoarce la mine". Supunerea lui voinții lui Dumnezeu a fost desăvârșită, cum era sinceră și pro=fundă pocăința lui. Intreg acest eveniment căzu adânc în sufletul lui David, și zdrobirea inimii sale se exprimă într'un înflăcărat psalm de pocăință, care a devenit pentru totdeauna rugăciunea de pocăință pentru orce păcătos ce se pocăește. Exprimându=și căința sa pentru păcat și cerând mila lui Dumnezeu, David se rugă cu înflăcărare:

„Miluește=mă Dumnezeule, după mare mila Ta,
Și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea!
Spală=mă de tot de fărădelegea mea,
Și de păcatul meu mă curățește!
Intoarce=Ți fața Ta dela păcatele mele,
Și toate fărădelegile mele șterge=le!
Inimă curată zidește întru mine, Dumnezeule,
Și duh drept înoește înlăuntrul meu!
Dă=mi iarăși bucuria mântuirii Tale,
Și cu duh stăpânitor mă întărește!
Deschide Doamne, buzele mele,
Și gura mea va vesti lauda Ta;
Jertfă de ai fi voit, Ți=aș fi dat
Tu însă nu voești arderile de tot.
Căci jertfă plăcută lui Dumnezeu e duhul umilit.
Inima înfrântă și smerită Dumnezeu nu o va urgisi.
(Ps L, 3, 4, 11, 12, 14, 17-19).

După trecerea zilelor de jălire și întristare, David reveni la viața sa de toate zilele și mângâi pe iubita sa Virsavia. Cu tre=cerea timpului ei i se născu alt fiu, pe care regele, văzind în aceasta dovada primirii pocăinții lui și statornicirea păcii cu Dumnezeu, îl numi Solomon, adecă „pașnicu". Incredințarea des=pre această împăcare a fost primită după aceea și dela prorocul Natan, căruia i se porunci să dea copilului și alt nume de Iedi=die, „iubitul Domnului", din care lucru tatăl primi încredințarea, că fiul său nu va muri înainte de timp și că el va fi înzestrat cu însușiri neobișnuite. Virsavia a devenit mamă și a altor fii: Șima, Șovav și Natan (numele celui de al doilea e însemnat și în ge=nealogia Mântuitorului), dar Solomon a fost cel mai scump dintre dânșii, de oarece lui îi era predestinată cea mai mare slavă în viitor.

Curând după naşterea lui Solomon, oarecum în scopul de a împedeca pe David de a uita căderea sa şi a suferi ca răsplată pentru ea pedeapsa, de către fiul său cel mai mare s'a săvârşit o grozavă nelegiuire. Nelegiuirea aceasta deasemenea a fost rezultatul al acelui obiceiu coruptiv al poligamiei, care a fost pricina a atâtor certuri şi nelegiuiri. Viaţa luxoasă în harem, senzualitatea obişnuită într'însul singure de sine au înlesnit introducerea moravurilor corupte pintre membrii mai tineri ai familiei regale. Această destrăbălare îşi găsi oarecare încurajare în înseşi exemplul lui David, şi acum el a trebuit să vadă reflexul proriului său păcat în nelegiuirea altuia. Fiul primei sale soţii Ahinoama, Anmon, avu pasiunea păcătoasă către sora sa vitregă Tamara, sora din aceeaşi mamă a lui Abesalom şi fiica femeei a treia a lui David Maaha. Amnon era om de un caracter turbulent şi îndărătnic, desfrânat pornit, nedeprins a-şi înfrâna dorinţele şi nu alegea mijloacele pentru împlinirea plăcerilor sale. Dedându-se pasiunei sale păcătoase, el ardea de nerăbdare. Prescripţiunile severe ale legii lui Moise (Lev. XVIII, 9, 11), care oprea toate aceste legături nelegiuite, nu aveau pentru dânsul nici o putere de cuminţire, şi înstrăinarea familiilor, care trăiau în case separate sub supravegherea deosebitelor lor mame, înlesnea slăbirea legăturilor de rudenie de sânge; dar calea spre aceste legături o tăia încă şi alte împrejurări. In casele orientale exista totdeauna o riguroasă izolare, care făcea grea orce apropiere cu fata; pedică spre aceasta putea servi şi modestia proprie a fetei, care se speria chiar de ideea de necinste; afară de asta, judecând după expresiunea istorisirii biblice (2 Reg. XIII, 2: „căci ea era fata") , se poate crede, că, sau după propria dorinţă, sau după dorinţa mamei sale, ea luă asupra sa votul fecioriei. In vederea unor asemenea pedici, Amnon disperă de reuşită, şi această neizbândă necontenit îl chinuia până întru atâta, încât influenţă distructiv chiar asupra sănătăţei sale şi se bolnăvea. Dar el avea prieten pe un oarecare Ionadav, fiul unchiului său Şamai, un parazit şiret, fără suflet, fără scrupule, care observând schimbarea feţii sale şi aflând dela dânsul causa, ii propuse planul, cu ajutorul căruia ar putea el să-şi ajungă scopul dorinţei sale. El îl sfătui să se prefacă serios bolnav şi să se culce în pat, şi când tatăl său, cum era el încredinţat, va veni să-l întrebe despre boală, el trebue să se folosască de avantajele omului bolnav şi să-i spună, că el ar vrea să se întărească cu ceva mâncare, pregătită înaintea ochilor săi de sora sa Tamara.

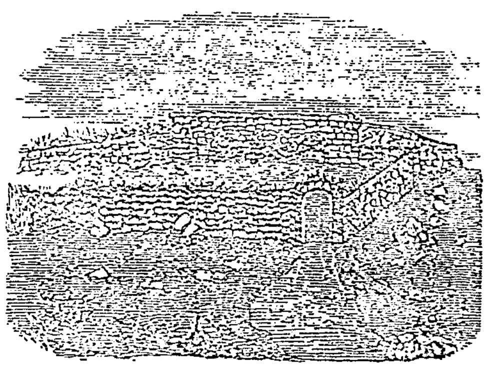
Amnon imediat se învoi la acest plan criminal, și toate s'au în=tâmplat tocmai așa, cum prezisese acest netrebnic consilier. Ta=marei, care era vestită prin iscusința sa de a prepara mâncarea, tatăl ei îi porunci să meargă în casa lui Amnon și să prepare înaintea ochilor lui „o turtă“, cum dorea el, și să o predea slu=gilor lui să o ofere bolnavului“. Tamara făcu toate, cum i se spuse, frământă făina, coapse turta și porunci slugii să o dea bol=navului ei frate. Amnon totuși refuza să o mănânce sau să pri=mească mâncarea din mâna ei, și ca și cum n'ar fi în stare să suporte prezența slugilor sale și ar avea nevoe de liniște absolută, porunci tuturor, afară de Tamara, să părăsască camera, și o rugă pe Tamara, ca ea singură să-i dea mâncarea. Nobila fată, nebă=nuind nimica rău, aduse turta chiar la patul lui, și atunci presu=pusul bolnav, apucându-o de mână, îi făcu propunerea păcătoasă. Ingrozită de aceasta, ea se smunci din mânile lui, rugându-l să părăsască gândul său josnic și-i vorbi s[illegible]os: „Nu, fratele meu, nu mă necinsti; căci nu se face așa în Israil; să nu faci astă nebu=nie“ (2 Reg. XIII, 10; Fac. XXXII, 7). In strașnică turburare, do=rind cumva să câștige timp, sau socotind chiar, că regele are putința să schimbe puterea legei existente, ea-i strigă: „și eu, unde să mă duc cu rușinea mea? Și tu, tu vei fi unul un nebun în Israil. Tu vorbește cu regele. El nu va refuza să mă dea ție“. Dar toate au fost zadarnice. Cu toate împotrivirile ei, Amnon își ajunse scopul său și după aceea, după ce fapta rușinoasă a fost săvârșită, într'însul deodată se petrecu o schimbare bruscă a sen=timentelor; iubirea, dacă a fost, se prefăcu deodată în grozavă ură, și o alungă grosolan dela sine. Inzadar ea se rugă, că ase=menea purtare cu dânsa e mai rea pentru ea decât pentru prima nelegiuire, de oarece aceasta va da a se înțelege pretutindenea despre batjocorirea ei și o va pecetlui cu numirea de femee ne=rușinată, care singură s'ar fi prezentat ca momitoare. Dar anume aceasta o și dorea netrebnicul desfrânat; el chiemă un servitor și-i porunci să scoată grosolan fata din cameră, cum că însuși prezența ei a fost pentru dânsul întinare, și nefericita jertfă a fost fără nici o turburare alungată, ca să fie expusă întristării și ru=șinii pentru toată viața.

Principesa batjocorită nu putu să ascundă pe nelegiuitul făp=taș Amnon; sfâșiindu-și haina sa de diferite culori, pe care o pur=tau tinerele fete ale regelui, presurându-se cu cenușe și punân=du-și mânile pe cap, în semn de durere negrăită, și plângând se duse acasă la fratele său Abesalom. Când Abesalom auzi dela

dânsa toate amănunţimele faptei, atunci se umplu de mânie neîmblânzită, dar pentru o vreme înăbuşi în sine această furie, ca să aştepte ocazie potrivită pentru răzbunarea batjocorirei surorei sale. El o rugă să tacă deocamdată şi să nu-şi pue fapta asta la inimă, deşi acesta era un astfel de sfat, care era uşor de dat, dar nu uşor de împlinit, şi nefericita fată, viaţa cărei pentru totdeauna era întunecată de necinste şi de crima săvârşită asupra ei, rămânea în izolare. Dar ce s'a petrecut cu Amnon, autorul nelegiuirii? Se poate oare, ca el să nu fie tras la răşpundere pentru fapta sa nelegiuită? Nu; Abesalom nu-i zise nici o vorbă, nici bună, nici rea, lăsând rezolvarea chestiunii timpului. Inseşi tatăl, deşi era foarte mânios, totuşi nu pedepsi pe criminal, cum era dator să facă. Mânile sale proprii erau necurate, şi de aceea el fireşte simţea înclinarea să se refere la fapta asta mai indulgent decât se cuvenea. Adevărat, prin legea sfântă era stabilită pedeapsa cu moartea pentru asemenea faptă (Lev. XVIII, 9, 29). Dar de oarece David şi însuşi cândva săvârşise tot o astfel de nelegiuire, apoi el nu putu osândi nici pe altul pentru ceeace era de osândit în persoana sa. Traducătorii greci, cărora urmează şi Vulgata latină, dau şi altă cauză pentru inacţiunea sa: „el nu întristă duhul lui Amnon, fiul său, căci îl iubea, pentrucă acesta era primul său născut" (2 Reg. XIII, 21). Această slăbiciune avu urmări fatale. Ea jigni adânc pe Abesalom şi-i dădu un nou prilej pentru împlinirea răzbunării plănuite. Acest tânăr trufaş nu putu să sufere, ca cu sora sa, care se trăgea din neam regesc din ambele părţi, să se poarte ca şi cu o desfrânată obişnuită omul, mama căreia era de neam prost, şi ca îndrăsneţul jignitor să nu rămână nepedepsit, nesuferind nimica nici personal, nici în situaţia sa, nici în cinstea sa. Amnon era vrednic de moarte şi deaceea el trebue să moară. Setea de răzbunare aicea coincidă cu ambiţia. In caz de înlăturare a fiului întâi născut, se putea deschide pentru însuşi Abesalom nădejdea să ajungă pe tron, de oarece al doilea fiu al lui David, Hileav, probabil nu se afla printre cei vii, sau acesta era un om cu totul liniştit, care nu lua deloc parte la treburile publice, şi deaceea nu putea sta în calea tendinţelor ambiţioase ale fratelui său. Nici David, nici Abesalom niciodată nu se gândise, că nelegiuirea săvârşită ar fi cumva ştearsă prin căsătorie. Evident, ideea pentru o asemenea căsătorie se considera ilegală şi de necugetat în Ţara Sfântă. Fratele simţea că, faţă de inacţiunea tatălui său, datoria să răzbune cinstea surorii sale stă asupra sa, şi că necinstirea putea

fi spălată numai cu sângele criminalului, după cum Simeon și Levi cândva au răzbunat necinstirea surorii lor Dina prin uci=derea sichemiților, și cum în prezent, în caz când vreun arab ar jigni o fată, frații ei se consideră obligați să urmărească pe ne=cinstitor până la moarte (Fac. XXXIV, 20).

Timp de doi ani Abesalom nutri în sine simțul răzbunării, și nici o durată de timp nu fu în stare să slăbească intențiunea sa, deși el făcu să adoarmă orice bănuială, pe care ar fi avut=o la început Amnon cu privire la o răzbunare sângeroasă contra sa pentru fapta săvârșită de dânsul. Abesalom căutase fără în=cetare ocazia să îndepărteze cumva pe Amnon dela palatul re=gal și să rămână acesta la dispoziția sa, și ocazia se prezentă însfârșit acum. El avea o proprietate mare în Baal=Hator, care fusese cândva centrul idololatriei din împrejurimea sa, deoarece localitatea asta se înălța cu vârful său cărunt mai mult de 3.000 picioare deasupra nivelului mări. Acum localitatea asta era cu=noscută sub numire de Tel=Azur, și este situată la câțiva chilometri spre nord de Betel, la 18 chilometri de Ierusalim. Aicea la el trebuia să se facă tunderea oilor, care, cum s'a întâmplat și în chestia lui Naval, servea totdeuna de prilej de veselie și ospăț. Ca să dea ospățului său mai multă stră=lucire, Abesalom pofti la sine și


Târlă de oi în orient.

pe tatăl său și pe curtenii însemnați. David renunță să ia parte la ser=bare, scuzându=se cu acea împrejurare, că nu voiește să împovăreze pe fiul său cu cheltuele pentru ospătarea unei suite așa de mare; dar deoarece Abesalom insistă în dorința sa de a avea la masa sa dacă nu pe rege, apoi cel puțin pe fiul său întâi născut și pe frații lui, apoi David, nebănuind absolut nimica și mulțămit, că între aceste rude apro=piate și frați se vedea că nu era nici o dușmănie, dădu învoirea sa să fie primită invitațiunea sa. Și tocmai aceasta dorea și Abe=salom, și el făcu toate pregătirile pentru executarea planului deja demult nutrit. El dădu poruncă slugilor sale, ca ele, chiar în culmea ospățului, când Amnon va părăsi toate precauțiunile și inima lui va fi încântată de vin, să tăbărască fără de veste asupra lui și să=l ucidă. Porunca lui fu executată cu toată punctualitatea. Momitorul, care după ușurătatea sa uitase deja cu totul nelegiuirea sa, se dedase vesel benchetuirii și când fu amețit de vin, atunci a fost

expus atacului și ucis fără milă chiar la masă. Ceilalți prinți, te=mându=se de o soartă la fel, cuprinși de grozavă panică, săriră dela masă și, inchingându=și și catârii, plecară cu grăbire spre Ierusalim. Oricât de repede fugiră ei, vestea apucă înaintea lor, și la David ajunse o poveste exagerată, cum că Abesalom a ucis pe toți frați săi. Istorisirea aceasta o vreme fu crezută, și tatăl cuprins de groază își rupse hainele și în amărăciune disperată, se aruncă la pământ. Dar Ionatan, care=și dete seama, sau era inițiat în intențiile tainice ale lui Abesalom, mângii pe rege prin încredințarea, că a fost ucis numai Amnon singur, și această în=credințare curând fu adeverită prin apariția celorlalți prinți, care cu grăbire aprinsă alergară spre oraș. Cu sosirea lor se află exact, ce anume se întâmplase, și lui David îi rămase să jălească numai pe fiul său cel mare. Dar aceasta fu o lovitură prea grea, — lovitură, în care până la un punct oarecare se socotea vino=vat pe sine însuși. Acest din urmă simț de asemenea îl împedeca să urmărească absolut pe ucigaș. Abesalom, adevărat, temându=se de mânia regelui, fugi peste hotar, căutând refugiu la tatăl mamei sale Talmaia, regele Gesurei. Dar acest mic regișor n'ar fi putut reține la sine pe Abesalom, dacă n'ar fi cerut dela dânsul formal predarea lui. O asemenea cerere totuși nu s'a pre=zentat la dânsul. Criminalul vinovat de moartea lui Urie nu putu să urmărească insistent pe răzbunătorul cinstei surorii sale și David se mărgini numai la rostirea unei sentințe pentru exilarea ucigașului de frate, față de care, cu toată cruzimea lui săvârșită cu așa sânge rece, el tot nutrea un atașament neînțelept.

Asemenea stare de lucruri se continuă în curgere de trei ani, în care timp David reuși să=și revină din zguduiturile aduse de moartea lui Amnon și începu să simtă puternic golul, pricinuit de lipsa iubitului său Abesalom. Slăbiciunea iubirii părintești din el se lupta cu asprimea judecătorului; după toate impulziunile politicei și dreptății era lucrul cel mai bun a ține departe de palat și de privirile poporului pe acest ucigător de frate deștept și îndrăsneț, care după fapta sa nu putea fi moștenitorul tronului teocratic; pasiunea părintelui către dânsul îl îndemnă totuși să se gândească la întoarcerea izgonitului și la aceea, cum l=ar în=duplecа la căință și apoi să=l erte. Prietenul tainic al exilatului, Ioab, observând această luptă în sufletul regelui, se hotărâ să se folosească de această stare a lui, în scopul de a se ajunge la împăcare. Prosperitatea statului se luă puțin în considerație de dânsul la această hotărâre; el dorea să induplece pe domnul său

să facă ceeace, după cum știa el, era o dorință tainică a lui, și nădăjduia să-și asigure astfel bunăvoința probabilului moștenitor al tronului, caracterul ambițios și îndrăsneț al căruia corespundea dispozițiunei sale proprii. Dar el nu era în totul convins de situația proprie în ochii regelui, care, din timpul uciderei lui Avenir, îl ținea la oarecare distanță, și deaceea socoti că e mai bine să recurgă la șiretenie. Asemenea lui Natan, el voi indirect să încline pe David la vreo hotărîre generală, care imediat s'ar putea aplica la afacerea lui Abesalom. Asemenea șiretenii erau foarte obișnuite în vechime. Chestia se prezentă la rezolvire nu singură în sine, ci sub formă de exemplu, după care se primește părerea judecătorului, și sentința dată astfel se aplică apoi direct la chestia cerută, și judecătorul totdeauna se pune în imposibilitate de a schimba soluția deja dată. Ioab se folosi de serviciile unei femei deștepte din Tecoa, sat la câțiva chilometri spre sud de Betleem, care în urmă a fost renumit prin nașterea într'însul al prorocului Amos. Invățată de șiretul comandant, ea se îmbrăcă în haine de doliu și plecă la rege, care în calitate de judecător, era accesibil tuturor supușilor săi. Căzind înaintea lui cu fața la pământ cu plângere de ajutor, ea-i spuse, că ea a rămas văduvă cu doi fii, dar fiii aceștia s'au certat între ei în țarină, și unul din ei a ucis pe celălalt. Acum toată familia cerea moartea vinovatului, potrivit cu legea răzbunărei sângeroase, și dacă ea va da pe fiul rămas, atunci nu-i rămâne nici un moștenitor pentru continuarea numelui bărbatului ei, și se va stânge ultima scântee a neamului ei. Regele ascultă cu luare aminte ruga și, mișcat de acest lucru mișcător, făgădui să dea dispozițiune pentru apărarea fiului ei. Atunci femeea, cu prefăcută turburare, se dete îndărăt și arătând că, după cât știe ea, nepedepsirea oferită a fiului ei e contrară legii, se rugă, că dacă această indulgență e ilegală, vina ar cădea asupra ei și nu asupra regelui. In convorbirea ce a urmat ea obținu jurământul de la rege, că ei i se va face totul, cum dorește ea. Obținând astfel în chipul cel mai expresiv învoirea regelui la exceptarea din regula generală și recunoașterea acelui mare adevăr, că este ceva mai presus și mai plăcut Domnului, decât răzbunarea sângeroasă, ea cu îndrăsneală, deși și respectuos, păși la executarea părței celei mai importante, dar și mai grele a însărcinării sale. Ea nu putu deschis să reproșeze regelui, cum a făcut prorocul Natan. Ea putu numai, oarecum prin o aluzie întâmplătoare și fără arătarea numelui, să aplice toate acestea la Abesalom și să arate, că situația, pe care o ocupă el acum, nu-i deloc compatibilă cu indulgența, arătată

de rege fiului ei. In câteva cuvinte echivoce ea arătă, că după cum rudele ei voiau să lipsască casa sa de singurul moștenitor, așa și el a lipsit poporul lui de moștenitorul direct, ceea ce e contra intereselor poporului. Viața e scurtă și răzbunarea nu poate satisface pe nimenea. „Noi vom muri, zise ea, și vom fi ca apa vărsată pe pământ, pe care n'o mai poți aduna; dar Dumnezeu nu dorește să piarză sufletul și se gândește cum ar putea să nu depărteze dela sine nici pe cel lepădat". In concluzie, oarecum cu scopul de a arăta, că citatul ei asupra faptei regelui a fost numai o întâmplătoare abatere, ea se întoarse iară cu ghibăcie la propria sa chestie și spuse, că acum poate merge liniștită acasă, pentrucă regele, ascultând plângerea ei dreaptă și dând ajutor celei obijduite, s'a dovedit pentru dânsa îngerul lui Dumnezeu. „Dar, zise ea, domnul meu Rege, ca înger al lui Dumnezeu, și poate asculta și bune și rele. Și Domnul Dumnezeul tău va fi cu tine". David nu se poate să nu fi observat scopul principal al cererei sale și înțelese, că anume în aceasta se coprinsese toată esența ei. Cunoscând pasiunea lui Ioab pentru Abesalom, el imediat gâci, că toată trebușoara asta a fost pusă la cale de dânsul. Aflând din întrebările femeei, că așa și era asta, el trimise după Ioab și-i dete învoire să se ducă la Gesur și să aducă acasă pe prințul izgonit. Ioab cu mare plăcere îndeplini însărcinarea lui, și Abesalom iarăși apăru în Ierusalim. Dar deși arătă indulgență către criminal, David totuși nu-i arătă deodată toată mila sa; sentimentul lui de dreptate nu-i îngăduia să se refere către Abesalom, ca și către un om, care n'ar fi săvârșit nici o nelegiuire grea. Tânărului om i se permise să trăiască în casa lui proprie, nu i se interzise sever să apară la palat. Tatăl nu-l putea vedea absolut, sau să-i îngădue a se folosi de vreunul din avantajele de fiu de rege sau de moștenitor. Asemenea raporturi continuară timp de doi ani. In zadar Abesalom se plângea contra acestor mărginiri și ruga pe Ioab să mijlocească pentru el. Acesta din urmă vedea primejdia restabilirii depline a privilegiilor regale a acestui tânăr îndrăsneț, ambițios și lipsit de scrupule, refuză absolut măcar să răspundă la cererea de a se vedea cu Abesalom. Atuncea, hotărându-se, ca cu orce preț să-și ajungă scopul său, Abesalom porunci slugilor sale să dea foc țarinei de orz a lui Ioab, contând, că proprietarul țarinei va fi nevoit să se jăluiască lui de această purtare. Când în adevăr așa să și întâmplă, el se folosi de acest caz cu așa succes, că convinse pe Ioab să plece la rege și să ceară la rege iertare deplină pentru el. Pătrunzătorul comandant

văzu, că jumătăţile de măsuri aicea vor fi o greşală. Vinovatul trebuia să fie sau cu totul ertat, sau supus pedepsei cu moartea. Această semi-izgonire nesatisfăcând în totul dreptatea ofensată nu mai irita pe însuşi vinovatul. El plecă la rege şi expunând înaintea lui acestea şi alte păreri, induplecă însfârşit pe David să graţieze pe prinţ şi să-i dea sărutarea păcii. Astfel, supunându-se ataşărei până la slăbiciune către fiu şi cedând rugăminţii lui Ioab, David prin însuşi aceasta îşi pregăti sieşi cea mai mare nenorocire din viaţa sa şi dădu rău intenţionatului tânăr ocazie potrivită, pe care el o şi aştepta, pentru ca să se folosască de dânsa pentru scopurile sale proprii.

Grozavul păcat, care întunecase viaţa luminoasă a lui David, între altele continua să se manifeste în diferite nenorocite consecinţe. Peste ţară veni o foamete grozavă, ce s'a continuat timp de trei ani (Reg. XXI, 1). Nu se ştie cum au fost causele secundare, care au servit de motiv pentru această vizită, — este oare, vreo întâmplare oarecare, sau în genere vremea neprielnică, — dară David în tot cazul o atribui unor cauze deosebite; el ştia, că popoarele se supun nenorocirilor pământeşti ca pedeapsă pentru vreo nelegiuire oarecare, şi iată el s'a hotărât să ascundă acea nelegiuire, care anume a şi servit de cauză nenorocirei de faţă. Din această pricină, când din an în an n'a venit nici o uşurare, el întrebă pe cale statornicită pe Domnul: nu se cuprindea oare cauza nenorocirii în vreun păcat apropiat şi n'a fost el oare transmis prin moştenire dela fostul rege? Ca răspuns la întrebarea sa, el primi comunicarea, că pedeapsa aceasta a fost trimisă „din pricina lui Saul şi a casei lui sângeroase, pentru aceea că el a omorât pe gavaoniţi“ (2 Reg. XXI, 1). Gavaoniţii erau acel popor, care în chip viclean obţinuse cruţare dela Iisus Navi în timpul cuceririi pământulu făgăduinţei (Is. Nav. IX, 3). Şi din acel timp a trăit necontenit liniştit, în situaţie de supuşi, între israiliţi. Dar Saul, într'un acces de râvnă, se dovedi vinovat de violarea făgăduinţei date lor de cruţare. El, evident, s'a încercat să nimicească acest rest de locuitori primitivi, sau referindu-se la dânşii cu asemenea cruzime, încât ea a lăsat pentru totdeauna în inima lor simţul stricăcios al setei de răzbunare. Indignarea, stârnită de călcarea barbară a tratatului solemn, era generală, şi gavaoniţii îşi găsiră compătimire chiar printre israiliţi. De însuşi evenimentul, la care se face arătare aicea, în Sf. Scriptură nu se găsesc nici un fel de informaţii şi noi putem numai a le presupune. Se poate, ca mulţi din gavaoniţi, care slujeau la cort în calitate de tăetori

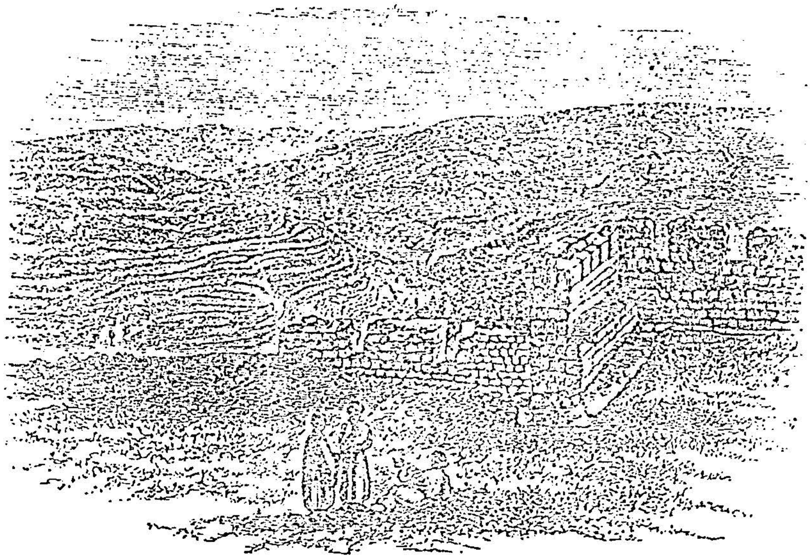
de lemne și cărători de apă, au fost uciși în timpul măcelului din Nomba, sau Saul a putut face atac asupra a patru orașe hananiene: Gavaon, Catir, Beerot și Chiriat-Iarim, în acel timp, când el a nimicit stafiile și descântătorii. Ewald exprimă părerea, că atunci când cortul a fost așezat vremelnic la Gavaon, după măcelul produs în Nomba, pe chestia asta s'a ivit discuțiunea între Saul și cetățenii, care se împotriveau strămutărei la ei a sanctuarului slujbelor sfinte israilite, ca fiind contrară libertății religioase, dăruite lor de Iisus Navi, și regele cu lipsa de judecată proprie lui, conducându-se de ideile sale, întunecate de diferite nelegiuite procedeuri și socotind să șteargă fapta sa sângeroasă din Nomba prin râvna contra vrășmașilor lui Israil, săvârși măcelul contra gavaoniților. Sunt indicii (2 Reg. IV, 3), că locuitorii din Veor (o suburbie a Gavaonului) au fost izgoniți în exil la Gitoaim, de unde se și trăgeau cele două persoane, care ucisese pe Isboșet. Pricina acestei strămutări a fost fără îndoială acea silnicie, căreia s'au supus ei. Dar dacă chiar se consideră evenimentul examinat astfel ca având cauzele sale determinate, totuși mai rămân încă și alte dificultăți, care cer deslegare. Fără să vrei se ivește întrebarea, pentru ce, dacă acesta a fost păcatul lui Saul, în fine trebuie să cadă asupra lui David și a poporului său, care nu luase nici o participare la crimă? Ca răspuns la asta poate servi aceea, că numai singuri regele și supușii îi face pe ei amândoi răspunzători de purtarea unuia. Saul a săvârșit nelegiuirea nu ca persoană particulară, ci ca rege și reprezentant al lui Israil, care a rămas liniștit față de fapta lui nelegiuită. Călcarea tratatului a fost lucru național, deaceea și în înseși pedeapsa pentru el trebuia să participe tot poporul. Se prea poate, că pământurile și proprietatea celor lipsiți de bunuri sau a gavaoniților uciși au fost împărțite curtenilor, așa că în această privință și poporul deasemenea a fost ca părtaș la nelegiuire, și și-a închis ochii săi la violarea vechei alianțe. David deasemenea a privit la fapta asta printre degete; el era destul de puternic, ca văzând aicea nedreptatea, să recompenseze pe cei obijduiți; dar, ocupat cu alte lucruri, n'a dat nici o atențiune la cererile ce i se făcuse cu acest prilej, și acum trebui să capete lecție relativ de responsabilitatea permanentă a poporului, vina căruia nu o poate șterge timpul. Păcatul național trebuie șters prin pocăință națională, la care poporul putea fi deștept numai prin oarecare nenorocire generală. Dar în asemenea caz pentru ce pocăința s'a amânat așa de mult? Dela timpul uciderei trecuse mulți ani, și pentruce pedeapsa și

răzbunarea nu atinse pe înseși vinovații și pe cei ce ajutase la făptuire cu mult înainte? La asta se poate spune, că Saul și fără asta a trebuit să plătească pentru multe păcate. Pe lânga aceasta, în curgerea vieții sale te miră de a putut să fie dată vreo atențiune deosebită acestei crime, cu atât mai mult, că nici mânia lui Dumnezeu nu s'a arătat în chip vădit, ci cu câtva timp mai târziu, când Israil se lupta cu vrăşmașii puternici pentru existența sa. Insuși lecția, dată prin foamete, nu putu fi recunoscută în toată puterea sa. Cer=cetarea aceasta în toată puterea sa a putut fi simțită abea în pe=riodul păcii și a unei prosperități comparative, când cugetarea poporului, neocupată cu nimic lăturalnic, putea pătrunde mai adânc în înseși senzul nenorocirei. Deasemenea poate că această lecție a fost necesară acum pentru prevenirea a unor fapte la fel de răzbunare, sau de violare a contractelor naționale în altă privință oarecare. Dar dacă de sigur causa nenorocirii a fost astfel de=terminată de sus, apoi cum se putea șterge acum această vină? In vechea părere asupra cârmuirei morale a lumii era nedespăr=țită ideea de răsplată proporțională, și această conștiință obștească își găsi confirmarea în legislația lui Moise. Sângele putea fi răz=bunat numai prin sânge, vina poporului putea fi ștearsă numai cu sângele săvârșitorului sau a reprezentantului său, deși în unele cazuri se admitea o egală plată de bani. Ce se atinge de măsura exactă, cerută de dreptate, apoi aceasta atârna de rudele cele mai de aproape; răsplată suficientă se considera numai aceea, ce=i sa=tisfăcea pe dânșii. In cazul de față David întrebă pe gavaoniți, ce satisfacție ar dori ei, și primi răspunsul, că ei nu voesc să ia bani pentru vărsarea de sânge sau înapoierea posesiunilor luate dela ei, și că nimic nu=i poate răsplăti pentru nedreptățile făcute lor, decât numai pedepsirea cu moarte a șapte din fii împilătorilor lor. Deaceea ei și rugară pe David să le predea pe acești des=cendenți ai lui Saul, ca ei să=i poată răstigni sau să=i pună în pari chiar în localitatea ucigașilor, anume în Ghiva lui Saul, înaintea înălțimei, ce se afla acolo. Inseși scena torturii trebuia să fi ară=tat, că tortura se produce anume pentru crima lui, și numărul șapte arăta, că răsplata era deplină. Cererea pedepsei cu moartea a rudelor ucigașului nu se justifica de legislația lui Moise, dar obiceiul oriental consfințea asemenea pedeapsă și legăturile familiare apropiate făcea natural, că păcatele părinților trebuiau să fie răs=plătite prin pedepse în persoana copiilor lor. In ochii lui David cererea aceasta nu prezenta nimic neobișnuit, și deși el personal se referea către casa lui Saul, predicesorul său, cu indulgență,

care era cu totul neobișnuită la monarhii orientali, el totuși nu putea în cazul de față să se împotrivească pretențiunilor gavaoniților și conveni la predarea în mânile lor a jertfelor cerute. El își rezervă numai alegera jertfelor; și în urma acestora, cruțând pe Memfiboșet fiul iubitului său prieten Ionatan, el luă pe cei doi fii ai Rițpei, concubina lui Saul, femee de neam străin, și pe cei cinci fii ai Merobei [1]), fiica mai mare a lui Saul, născuți cu Adriel, fiul lui Berzelie din Mehola, și-i dete gavaoniților celor dornici de răzbunare, care dându-i morții probabil prin înădușire, spânzurară trupurile lor înaintea sanctuarului din Ghiva. Această tortură crudă din partea gavaoniților semipăgâni servi de motiv pentru o scenă tragică în cea mai mare măsură. Rițpa, mama a două din nefericitele jertfe, nu putu să suporte tortura fiilor săi, și nefiind în stare să ia trupurile iubiților săi copii pentru o înmormântare cuviincioasă, ea stătu nelipsită lângă crucile lor în scopul de a apăra trupurile scumpe ei de sfâșierea lor de către paseri și de animale. Aceasta era vremea secerișului orzului, cam prin Aprilie al nostru, și țara tot suferea încă de secetă. Devotata mamă luă zdrențe, le așternu ca pentru culcat sau ca adăpost pentru sine pe stânca goală, unde atârnau trupurile fiilor săi, și rămase aicea, alungând paserile răpitoare și fiarele, până se satisfăcu mânia cerului și până ce căzu ploae. Prin legea lui Moise se poruncea (Deut. XXI, 22-23), ca trupurile criminalilor să se îngroape în pământ chiar în ziua torturei, însă gavaoniții se țineau de obiceiurile păgâne a concetățenilor lor, care nu aveau asemenea pravile, și insistară, ca trupurile celor omorâți să fie expuse în vederea tuturora până atuncea, când se va arăta semnul că jertfa a fost primită cu îndurare. La timpul cuvenit în adevăr se revărsă o ploae abondentă, și David, adânc atins de bărbăția și iubirea Rițpei, se grăbi să o izbăvească de această veghere sfâșietoare de suflet. El se folosi de acest caz, ca să ia dispoziție pentru luarea oaselor lui Saul și Ionatan din gropnița lor vremelnică din Iavisul Galaadului, și, luând trupurile celor răstigniți, îi îngropă pe toți în grobnița familiei Chis, din Țela, oraș în tribul lui Veniamin, care se afla la câțiva chilometri spre sud de Betel. „Și s'a milostivit Dumnezeu asupra țării după aceea, seceta conteni și foametea chinuitoare fu îndepărtată (2 Reg. XXI, 1-14).

---

1) In 2 Reg. XXI, 8 în loc de Melhola trebue să citim „Meroba". Vezi 1 Reg. XVIII, 19 și 2 Reg. VI, 23.



Munții dinprejurul Ierusalimului.

CAPITOLUL XIV.
RĂSCOALA LUI ABESALOM

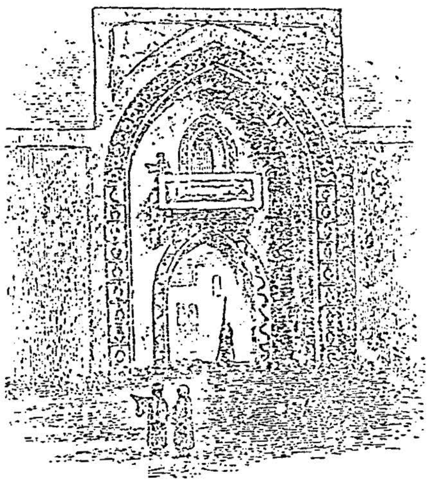
Indulgența, cu care David se raportă către fiul său Abesalom, curând începu să aducă roadele sale triste. Abesalom era acum în situație de fiul cel mai mare și moștenitorul direct la tronul tatălui său. Măsura de pedeapsă, încercată de dânsul, și acum bunăvoința redată a tatălui nu produse nici o schimbare cuvenită în caracterul său turbulent și nerecunoscător, și începu să nutrească intențiuni tot așa de îndrăznețe, pe cât erau de nelegiuite și josnice. Deja și înainte în curgerea acelor ani, când se afla departe de palatul domnesc și era nevoit să trăiască în surgun și neștiut, în capul lui roiau planuri îndrăsnețe.

Acum, când toate acestea se schimbase, el începu să vadă, că înaintea lui se deschide drum direct pentru realizarea planurilor lui ambițioase. La început poate că el nădăjduia, că tatăl său îl va

primi în calitate de tovarăş la conducerea statului. Dar curând văzu, că regele nu avea deloc asemenea intenţiune, şi de aceea începu să se silească în tot felul, ca să atragă asupra sa atenţiunea obştească şi să se facă cât mai popular în Ierusalim. Acestei in-tenţiuni pria foarte mult şi însuşi exteriorul lui. Vulgul capitalei pururea e înclinat să se lese atras de exterior, şi Abesalom era om de o frumuseţă neobişnuită. „In tot Israilul nu era bărbat aşa de frumos, ca Abesalom şi aşa de lăudat, ca el; din creştetul capului până în tălpile picioarelor nu exista nici un cusur". El avea un păr aşa de luxos pe cap, încât pe fiecare an lua oare-cum o lână întreagă în greutate de 200 siclii, după greutatea domnească. Prin purtarea sa fermecătoare el totodată fără să vrea dispunea pe toţi pentru sine, aşa că toţi îl lăudau şi erau încân-taţi de dânsul. Dar frumuseţa externă nu găsea corespondenta în bunătate lăuntrică şi sub un exterior magnific bătea o inimă rea şi vicleană. Observând buna dispoziţie a poporului pentru sine, el socoti să se folosească de aceasta pentru satisfacerea neînfrânatei sale iubiri de stăpânire şi se hotarî să pue mâna pe tron cu pu-terea chiar trăind tatăl său. Folosindu-se de dărnicia tatălui său, nu destul de chibzuit în această privinţă, el începu să manifeste în oraş aşa strălucire, cum niciodată mai înainte nu se văzuse. Imitând pe regii păgâni în luxul suitei sale, el introduse căruţele şi caii pentru întrebuinţarea zilnică şi eşind dela palat, totdeauna avea pe lângă sine 50 de alergători. Viaţa nepretenţioasă a lui David fu cu totul umbrită de strălucirea şi măreţia apucăturilor frumosului său fiu; linguşitorii dela palat şi diferiţi paraziţi nu în-târziară să se grupeze împrejurul astrului ce răsărea şi susţineau într'însul cele mai vii nădejdi.

Bizuindu-se pe popularitatea sa, Abesalom după aceea începu să tindă la aceea, ca să zdruncine influenţa tatălui în ochii popo-rului său. Datoriile regelui erau foarte complicate şi-i cereau ne-contenit atenţiune personală şi muncă. El era judecător suprem al supuşilor săi, trebuia să şadă la porţi şi să examineze toate pricinile ce ajungeau până la dânsul; dar de oarece regatul acum avea proporţii prea vaste, şi din pricina aceasta cazurile, care cereau deslegare, devenise din an în an tot mai numeroase şi mai importante, apoi adesea se întâmpla că petiţionarii nu erau în stare să obţină cercetarea cauzei lor şi trebuiau să sufere diferite amânări prelungite sau chiar să plece fără să fie satisfă-cuţi cu hotărârea regală. Abesalom se folosea de această stare de lucruri în scopul răspândirii pretudindenea a simţului de ne-

mulțămire și a unei dorințe vagi de schimbare. El se oprea la porțile palatului și întâlnind pe petiționari în chipul cel mai prietenos, nu le îngăduia nici chiar săi facă plecăciune de salut, cii lua de mână și-i săruta. Cu acest prilej el se silea să arate, că simte cea mai caldă compătimire și simpatie către toți ceice treceau pe acest drum, întreba pe toți despre situația lor, despre locul unde trăesc, despre ocupații; asculta plângerile lor, încredințând că afacerile lor sunt cu totul drepte, și în același timp făcea aluziune, că li e greu să obțină dreptatea, de oarece regele nu poate singur examina toate trebile de felul acesta, și în același timp n'a dat împuternicire nimănui, care ar lucra în locul lui; tot odată oarecum în treacăt observa și aceea, că dacă stăpânirea, așa de părăginită de tatăl său, ar fi trecută lui, atunci toate s'ar petrece altmintrelea. In asemenea tendințe spre popularitate nu cruța el nici o osteneală, apărea la porți disdedimineață și totdeauna oarecum cu inima deschisă și cu o amabilitate ne mai văzută până atuncea se referea către trecători. Nu-i de mirare, că „inima israiliților se pleca pe partea lui Abesalom" (2 Reg. XV, 3). Nu-i de mirare, că în popor se formă un partid considerabil, gata să susțină pe Abesalom în pretențiunile sale, deși la aceasta, cum vom vedea, afară de popularitate și trădarea criminală, mai erau și alte cauze, care favorizau scopurile lui.



Porțile răsăritene ale Ierusalimului.

După trecerea a câțiva ani [1]), Abesalom în fine socoti, că a venit vremea înfăptuirei planurilor sale. Se pot indica și câteva din cauzele, care l-au îndemnat să creadă, că acum se putea cu succes săvârși revoluția. El, negreșit, a contat pe sprijinul membrilor tineri și neastâmpărați ai poporului, care crescuseră împreună cu dânsul, erau încântați de frumusețea lui exterioară, se folosise de felul său de traiu destrăbălat și nădăjduiau să se folosească încă și mai mult de mișcările politice, ce aveau să înceapă. Dar totodată

1) In 2 Regi, XV, 7, se spune: „după trecerea a patruzeci de ani". Dar aceasta este o vădită greșală de transcriere, de oarece numărul acesta nu se potrivește nici cu vârsta lui Abesalom, nici cu domnia lui David. In traducerile arabă și sirlacă stă patru, care număr se confirmă de traducerea Itala și cu spusa lui I. Flavie (Antiq. VII, 9, 1). In textul nostru s'a menținut forma textului ebraic („după trecerea a patruzeci ani", cu adăogirea „a domniei lui David").

aicea au fost și alte cause mult mai profunde și mai puternice; în regatul israilit se îngrămădise destule materiale pentru un mare incendiu, pentru aprinderea căruia era deajuns numai o scântee, aruncată de o mână ghibace. David domnea deja demult și se afla deja la vrâsta de șaizeci de ani. Se pare că în această vreme el suferea de o oare care boală grea (vezi câteva expresiuni în psalmii XXXVII, XXXVIII și XL). In tot cazul puterile lui erau tare scăzute, așa că era om împilat și istovit de întristare. Toată viiciunea lui de mai înainte, inițiativa și entuziasmul său vioi dispăruseră. El nu mai entuziasma poporul cu astfel de putere neînfrântă, cum se petrecea mai înainte, și nu avea putința să susțină slava sa cu bărbăția sa măreață și cu abnegația: deși nici un observator imparțial, care cunoștea dificultățile întimpinate de dânsul și tendințele lui cinstite pentru îndeplinirea sinceră a datoriei sale n'a putut în realitate să-l învinuiască de cârmuire ilegală; totuși în trebile interne ale statului erau neajunsuri, care oamenilor tineri li se păreau posibil de îndreptat prin o schimbare a administrației. Impozitele, care erau necesare din pricina cheltuelelor cu războaele contra dușmanilor și cu susținerea autorității regelui în numeroasele provincii depărtate, devenise cu deosebire sensibile pentru popor, care tot își mai amintea de libertatea lui de altă dată și nu avea o deosebită dispoziție să jertfească din moștenirea sa în folosul binelui obștesc. Pe lângă aceasta reușise deja să se ridice o nouă generațiune, pentru care isprăvile și nevoințele anterioare ale lui David erau cunoscute numai din auzite și care privea la cârmuirea sa, ca de modă veche, și dorind o administrație mai energică și mai la modă, se simțeau strâmtorați de mărginirile impuse lor de severitatea unui monarh teocratic. Mulți oameni cinstiți după aceea erau extrem de amăriți și turburați de procedarea lui David în afacerea cu Urie și Virsavia, de slăbiciunea lui, cu care el a lăsat omorîrea lui Amnon nepedepsită, și pasiunea lui pentru fiul său criminal. Ei fără să vrea comparau slava lui strălucită din anii anteriori cu anii întunecoși din ultima vreme, și nu erau departe să mute devotamentul lor dela omul, care deja se lipsise de iubirea și respectul lor, către un oarecare altul. Ce se atinge de tribul lui Iuda, în care mai puternic se manifestase nemulțămirea, apoi acolo lucrase și alte cause deosebite. Acest trib era nemulțămit de aceea, că alegerea Ierusalimului în calitate de capitală a statului a dus la micșorarea însemnătății vechiului Hebron. Incercarea energică a lui David pentru unirea triburilor întimpină numai un ecou de neplăcere și nemulțămire

din partea tribului lui Iuda, care nu putea uita preferințele făgăduite lui și pretențiunile sale la heghemonia sa în țară (Fac. XLIX, 8; Deut. XXXIII, 7). Pelângă aceasta între el și ceilalți membrii ai poporului continua să existe concurență de moștenire, care contenind numai pentru o vreme, totdeauna a fost gata să se manifeste cu o nouă putere. Triburile nordice deasemenea aveau motive de a fi nemulțămite de disciplina introdusă de David și de exercitarea veștedă a justiției de către dânsul și nu era departe să încline către noua mișcare, care le oferea oarecare avantaje esențiale.

Toate aceste cauze diferite, care stârnise în popor dorința de schimbare și de care nu întârzii să se folosească Abesalom. El hotărî că lucrul cel mai bun și mai cu succes ar fi să înceapă lucrul la Hebron, în această mult cinstită cetate a Iudeei, unde e mai ușor de adunat pe nemulțămiți, de oarece el se afla nu la tocmai mare depărtare de Ierusalim, ca să nu se poată avea nici o legătură cu el, și nici prea aproape de dânsul, ca să fie expus unui atac nelavreme. Folosindu-se de pietatea bine cunoscută a tatălui său și știind cu ce bucurie a salutat el orce semn de religiozitate din inima fiului său, Abesalom făcu lui David declarația, că pe când se afla el în exil la Ghesur, a dat făgăduința să aducă jertfă în Hebron, îndată ce se va putea întoarce acasă. Timpul pentru împlinirea acestei făgăduințe acum a sosit și el rugă pe tatăl său regal să-i îngădue să plece la Hebron și să îndeplinească făgăduita aducere de jertfă chiar la locul nașterei sale. David nu bănui absolut nimica în această cerere, de oarece se referea absolut cu deplină încredere în devotamentul fiului său. Planurile ambițiosului principe se țineau în cel mai mare secret, și nici chiar Ioab, om extrem de sensibil față de interesele sale proprii, nu știa nimic despre conjurația ce se pusese la cale. In urma acestora regele cu bucurie dădu învoirea sa, și Abesalom plecă la Hebron, luând cu sine 200 de oameni din prietenii săi, pe care el i-a invitat să asiste la prăznuirea aducerei jertfei și cari îi puteau servi ca zălog în caz de împotrivire serioasă planurilor lui în Ierusalim. Acestor prieteni ai săi el deocamdată nu le comunică nimic despre intențiunea sa, dar știa că ei sunt cu totul devotați intereselor lui și vor fi gata să-i urmeze orunde-i va duce. In acelaș timp el trimise sol de încredere în toate triburile pentru ca să afle dispoziția poporului. Unde această dispozițiune s'a dovedit favorabilă, ei trebuiau să comunice poporului, că imediat ce va răsuna prin orașe sunetul trâmbiței, acesta va fi semnul, că Abesalom apare

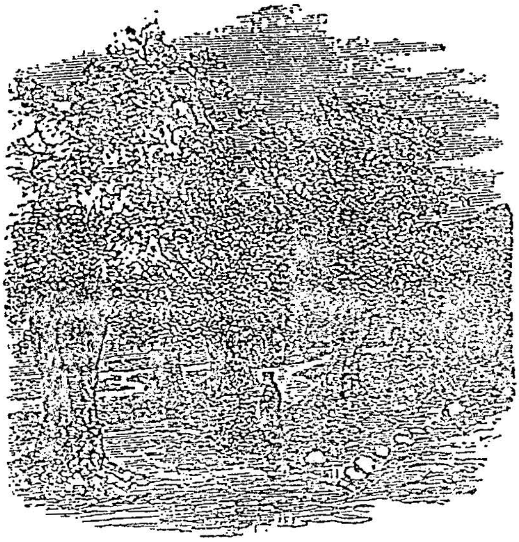
în calitate de rege uns în Hebron. Pentru reușita lucrului, interesant era după aceea să aibă lângă dânsul un om influent, recunoașterea din partea căruia ar fi nu numai singură de sine folositoare, ci ar și conlucra primirea lui și de ceilalți. Un asemenea partizan a fost găsit în persoana lui Ahitofel, unchiul Virsaviei, fiul căruia Eliam fusese prietenul și tovarășul nefericitului Urie. Acest om fusese consilierul cel mai de încredere al lui David; sfatul lui se prețuia așa de mult, încât la cuvântul lui toți ca la sfatul lui Dumnezeu, și regele s'a folosit mult de înțelepciunea și experiența lui. Dar Ahitofel acum de mult încetase de a mai cerceta curtea, deși nu rupsese cu ea legătura fățiș. El, evident, era extrem de amărât de acea necinstire, care se aduse familiei lui prin afacerea Virsaviei și prin moartea prin trădare a lui Urie, și de aceea cu extremă nemulțămire se retrase la Gilo, orașul său natal, care se afla la vreo zece chilometri la nord de Hebron. De aicea el a și fost chiemat de Abesalom. Consimțind în totul la conjurație, el deveni motorul principal al întregei întreprinderi, ba chiar a făcut planul scris pentru realizarea ei. Un om așa de înțelept și cu judecată n'a putut să se conducă numai de sentimentele personale. Trecând de partea unui lucru așa de îndoelnic, el, evident, socotea, că uzurpatorul va izbuti în planul său, și de oarece acest lucru coincidea cu dispozițiile sale personale, apoi el, satisfăcând nemulțămirea sa personală contra regelui, voea, dându-se de partea lui Abesalom „să-i dea acestuia încă și mai mari șanse de triumf contra bătrânului rege". Câteva zile se strecurară cu aducerea jertfei și cu sărbătoarea ce o însoți, și astfel a fost destul de avantajos atâta timp pentru extinderea mișcării și pentru adunarea forțelor trebuitoare. De înseși solemnitatea acestui caz conjurații se folosiră fără îndoială, ca să înduplece pe cei prezenți către întreprinderea lor. Agitația se lăți rapede pretutindenea; toate se păreau că favorizau întreprinderea; poporul, care în o stare mai liniștită, avea toate temeiurile să-și păstreze devotamentul către regele bătrân, acum cedă ațițărilor și se adună sub steagurile pretendentului, așa că împrejurul lui s'a format o armată întreagă, adevărat puternică nu atât prin experiență, ci doar prin număr. Intre acestea David rămăsese in deplină necunoștință de toate cele ce se petreceau la Hebron. Cu nobilă bizuire pe fiul său, rezervându-i lui, ca moștenitorului tronului, libertate deplină de acțiune, el nu vedea în tot ce se petrecea nimic așa ceva, ce ar putea să stârnească într'însul bănuială de răscoală, și afară de asta el nu avea la îndămână o poliție pentru aflarea tainelor po-

litice, sau ca să-i comunice informații asupra primejdiei ce-l amenința.

Dar iată sosi la Ierusalim o știre extrem de alarmantă despre răscoală, și informația asta fu pentru bătrânul rege tot atât de neașteptată, cât și de strivitoare. Zvonul poporului, negreșit, exagera proporțiile mișcării revoluționare, dar în tot cazul lucrul se părea atât de serios, încât imediat trebuea să se ia oarecare măsuri. David, fără nici o ezitare, hotărî din capul locului să părăsească Ierusalimul. La această hotărâre îl îndemnase și multe alte pricini. Capitala nu era pregătită, ca să reziste unui asediu, dar și afară de asta regele nu voia să fie pricină de vărsare de sânge pe ulițe în cazul, când capitala ar fi luată în urma unui asediu. Pelângă asta, trebuia a se folosi de timp cu nădejdea potolirei răscoalei și în scopul să se încredințeze mai exact de forța ambelor părți. El nu putea ști, cât de larg trădarea și-a întins rădăcinile în înseși Ierusalimul, și se temea de trădare chiar între pereții săi. Acestea și alte cause îl îndemnară să privească la îndepărtarea sa din Ierusalim ca la cea mai bună măsură în împrejurările date. Dar mai cu samă ca orce pe el îl apăsa și conștiința vinovăției sale, — acel sentiment, că răsplata, pronunțată de prorocul Natan, anume răul, care pleacă din casa lui proprie, anume acum a început a se prăbuși asupra lui și că el acum trebue să primească cu smerenie lovitura meritată de dânsul. De aceea el n'a făcut nici un fel de încercări de împotrivire, de oarece considera această nenorocire ca pedeapsă meritată de dânsul, și se hotărî să o suporte, așteptând un timp mai potrivit, când nenorocirea asta, din mila lui Dumnezeu, va trece dela sine.

Desmeticindu-se din prima sguduitură, David dădu imediat dispozițiuni pentru retragerea peste Iordan, în ținuturile triburilor orientale, pentru siguranța cărora s'a luptat cândva vitejește și cu isbândă și recunoștința cărora, cum se putea presupune, rezistă contra momelelor tânărului pretendent. Retragerea se săvârși în deplină ordine. Nimenea dintre cei de aproape ai regelui, sau dintre demnitarii de stat, n'a refuzat să urmeze pe domnitorul lor. Pe femeile și copiii săi el îi luă cu dânsul, lăsând numai zece concubine în calitate de păstrătoare ale palatului în lipsa sa. Detașamentul de gardă și vitejii săi veterani, glorioșii 600 de giborimi, cu strălucitul Etei Geteanul, și companionii săi, cu plăcere împărtășiră soarta lui și puteau să dea puternică răsfrângere ori și cărei urmăriri. Dar de ce oare prezența femeilor și copiilor făceau apărarea greoae, atunci mai bine ca orce fu ca să se scu-

tească de pericol, să se depărteze cât mai repede peste adânca vale a Iordanului. Etei, adevărat, ca unul ce era străin de țară și numai decurând intrat în slujbă la David, fu sfătuit de rege sincer, ca ori să se întoarcă la proprii săi concetățeni, sau să intre în slujbă la Abesalom; dar nobilul filistean evită și una și alta, dând regelui răspunsul renumit după sinceritatea și statornicia credincioșiei sale: „Viu este Domnul și să trăiască domnul meu regele, – zise el, – ori unde ar fi domnul meu regele, viu sau mort, acolo va fi și robul tău" (2 Reg. XV, 21). Asemenea devotament a străinului, negreșit a fost mângâitor, dar prezenta contrast trist cu purtarea fiului care fiind iubit, desmerdat, ertat, acum devenise nerecunoscător trădător și ucigaș de tată în inima sa. Fugarii plecară la drum, dar la ultima casă, la marginea răsăriteană a orașului, înainte de trecerea peste Cedron, s'a făcut o oprire și s'a făcut o inspecție grăbită și s'a stabilit ordinea mișcărei mai departe. Detașamentul de gardă trebuia să meargă înainte, și după el urmau giborimii, iar David cu toată casa sa alcătuiau arier garda. In asemenea ordine trecură pârâul și iară făcură un popas la primul măslin, la poalele muntelui Eleon, în acel loc, unde în urmă se afla grădina Ghetsimani, locul chinului sufletesc al Fiului lui David la un eveniment mult mai însemnat. Poporul cu plânsete și bocete petrecu pe iubitul său monarh, care cu picioarele goale și cu capul acoperit, în semn de cea mai adâncă durere, își vărsa amărăciunea sa. In situația sa nenorocită și nefericită pentru dânsul era oare care mângâere, văzind aceste semne de compătimire și de iubire dela supuși din clasele mai înalte decât aceia, care s'au dat de partea uzurpatorului. Dar el cu smerenie abătu dela sine o altă sprijinire însemnată, care i-o oferiră slujitorii religiei. Doi preoți principali, Sadoc și Abiatar, aduseră sicriul legii din oraș și cu o mulțime de leviți stătură în rând cu David când următorii lui defilau pe dinaintea sa. Prezența acestei sfințenii ar fi dat faptei poporului un caracter sfânt în ochii tuturor oamenilor evlavioși;



Pârâul Cedron.

toți ar fi văzut, că el se așază sub protecțiunea lui Iehova. Afară de asta absența acestei sfințenii din lagărul protivnicului singură de sine ar mărturisi, că partidul lui Abesalom nu se bucura de mila ceriului și nu o caută. Dar credinciosul rege nu voi să se folosească de asemenea însemnat ajutor. Poate că el își aduse aminte de rezultatul grozav a unei asemenea întrebuințări a sicriului legii de pe timpul arhiereului Elie și el se cutremură numai la gândul expunerei unei asemenea nenorociri. Sufletul lui se liniști încetul cu încetul de tristețea ce-l apăsase la început; el începu să privească mai puțin înegurat la starea lucrurilor. Sicriul sfânt fusese așezat de dânsul pe Sion; cu mare grijă pregătise locul pentru locuința lui, și Iehova prin semne arătase, că acolo este locul locuinței Lui și că aceasta fusese bine plăcută Lui. De aceea David socoti lucru nedemn, a depărta acum sicriul de acolo. Dacă Domnul e încă milostiv pentru David, el se va izbăvi iarăși din toate necazurile lui și se va întoarce cu bine la Ierusalim și fără ajutorul sicriului; dacă însă lui îi este dat să fie lepădat, atunci nu-l va mântui nici sfințenia sicriului; și el cu deplină supunere se plecă mânei pedepsitoare și zise: „Iată-mă-s! Să facă cu mine ce voește El!" După asta el își exprimă dorința, ca Sadoc să ducă sicriul legii înapoi, la locul lui cel sfânt, declarând odată cu aceasta, că el va fi bucuros să se folosească de îndatoririle lui în chestia primirei de comunicări despre planurile uzurpatorului. Ca slujitor al sicriului, el, negreșit, va fi scutit de orce atentat asupra persoanei sale, ba chiar către dânsul se poate adresa pentru sfat chiar Abesalom. Dar în tot cazul el va avea putința să știe tot ce se va produce și poate să stea în contact cu David prin intermediul fiului său Ahimaas, sau prin nepotul său Ionatan. Luând aceste dispozițiuni, David cu însoțitorii săi plecă mai departe la drum peste muntele Eleonului; mergea și plângea, capul îi era acoperit și picioarele disculțe, și toți oamenii, care erau cu dânsul, își acoperi fiecare capul său mergeau și plângeau. Poporul simpatiza peste măsură cu cârmuitorul lor extrem de amărât, care astfel la anii săi înaintați fusese lipsit de tron de netrebnicul său fiu și de gloata de derbedei din conjurație, care uitaseră nenumăratele faceri de bine aduse țării de detronatul monarh. Cu adevărat atât el cât și poporul său puteau să deplângă orbirea și nerecunoștința, care serviseră de cauze a unei răscoale atât de nebunești. La asta și fără voe vine în minte și alt eveniment, când după o mie de ani dumnezeescul fiu al lui David din același loc, de unde pentru prima oară se deschide vederea interesantă în cel

mai înalt grad asupra Ierusalimului, privea asupra acestui oraş şi-l deplânse, pentrucă n'a cunoscut timpul cercetării sale. După cum inima lui Hristos fu întunecată, că în mijlocul celor 12 următori apropiaţi ai săi s'a găsit un trădător, tot aşa de greu şi amară i-a fost şi lui David să audă, că consilierul său de încredere Ahitofel s'a alăturat la duşman, şi în amărăciunea sa negrăită David şi fără să vrea s'a rugat aşa: „Doamne, Dumnezeul meu, strică sfatul lui Ahitofel!" Sentimentele ce-l ajutau în referire către acest Iuda al Vechiului Testament adânc de atingător sunt exprimate în Psalmul cincizeci şi patru:

„Ascultă, Dumnezeule, rugăciunea mea,
Şi nu trece cu vederea cererea mea!
Ia aminte la mine şi mă ascultă,
Că suspin în durerea mea şi sunt turburat!
Inima mea tremură în mine,
Şi frica morţii a căzut asupra mea,
Căci de m'ar ocărî vrăşmaşul, aş răbda,
Şi de m'ar ameninţa celce mă ura, m'aş ascunde.
Dar celce a fost pentru mine un alt eu
Prietenul meu şi cel de aproape al meu
Cu care trăiam în strânsă legătură
Şi cu care umblam împreună în casa lui Dumnezeu.
(Ps. LIV, 2, 3, 5, 13-15).

Când David sosi în vârful muntelui, unde se afla bema sau culmea muntelui şi de unde pentru ultima dată putea să vadă oraşul, înainte de a se pogorî în valea Iordanului, atuncea ca şi cum i s'ar fi dat răspuns la ultima rugăciune a sa pentru risipirea sfatului lui Ahitofel. Când el înălţa rugăciuni în acest loc sfânt, atunci la el se alătura bătrânul şi prietenul de încredere Husie, din oraşul Arha, care se afla la hotarul tribului lui Efrem şi Veniamin, cam la zece chilometri spre apus de Betel. Acest om bun îl întimpină cu hainele sfâşiate şi cu cenuşă pe cap, în semn de durere cu prilejul nenorocirii obşteşti, şi-şi exprimă hotărîrea sa tare să împartă soarta monarhului izgonit. Dară David nu-i îngădui aceasta. Liniştindu-se din turburare şi fiind în stare să se refere la toate împrejurările chestiunii, regele văzu, că prietenul său putea să-i aducă servicii însemnate în Ierusalim decât urmându-l în exil. De aceea l-a şi rugat să se întoarcă în oraş şi prefăcându-se că trece de partea lui Abesalom, să-şi dea toată silinţa, ca să risipească sfatul viclean al lui Ahitofel, în care caz comunicările sale lui David el le poate trimite prin mijlocirea pe

cei doi tineri, fiii lui Sadoc și Aviatar. Husie primi cu plăcere această însărcinare mai scutită de pericole și, cum vom vedea, planul acesta fu încununat de succes deplin. Când David în fine porni hotărât mai departe în direcția pustiului ce-i stătea înainte, atunci la dânsul se alătură cu detașamentul său un oarecare Siva, un administrator șiret, căruia i se încredințase administrarea averii lui Memfiboșet. Acest om aduse doi asini pentru casnicii regelui și o însemnată cantitate de bucate, vin și fructe uscate pentru întărirea fugarilor, și când regele îl întrebă relativ de Memfiboșet, pentruce n'a venit și el cu slujitorul său, atunci Siva afirmă fals, că tânărul său stăpân a rămas în Ierusalim, în nădejde că în turburările actuale autoritatea regală ușor poate să treacă iară în mânile casei lui Saul. Intristat de o asemenea nerecunoștință a acestui principe, căruia el i-a făcut atâta bine, și ne făcând mai departe nici o cercetare, regele cu oarecare grăbire, trecu lui Siva toată proprietatea ce aparținea lui Memfiboșet. Când David cu însoțitorii săi plecă mai departe, atunci primi o grea jignire, care servi întrucâtva drept confirmare a părerei lui Siva cu privire la dispozițiunea rudelor răposatului rege. Aproape de micul oraș Bahurim, unde David propusese să se oprească pentru un timp, ei fură întâmpinați de unul din locuitorii orașului anume Semei, fiul lui Ghera din neamul casei lui Saul. Acesta începu să grăiască de rău pe David, aruncă asupra lui și a însoțitorilor cu petre și cu praf, zicând: „Pleacă, pleacă ucigașule și nelegiuitule! Domnul a întors asupra ta tot sângele casei lui Saul, în locul căruia te-ai făcut tu rege, și a dat Domnul regatul în mânile lui Abesalom, fiul tău; și iată tu ești în necaz, căci tu ești băutor de sânge" (2 Reg. XVI, 7-18). Semei, evident, se răzbună pentru acea cruzime, cu care gavaoniții, în urma intrigilor lui David, cum i se păruse lui, se referiseră către fiii lui Saul. La vederea unei asemenea grăiri de rău contra lui David și așa destul de amărît, unul din însoțitorii săi, anume Avesa, în obișnuita sa aprindere, rugă pe rege să-i îngădue să-i ia capul acestui jignitor. David însă nu se învoi la asta; el învățase să suporte smerit tot felul de ofense; celce suportă suferințe după sentința lui Dumnezeu, poate suporta cu răbdare jignirile și din partea acestui om de nimica. „Ce e între mine și voi, fiii Sarunei?" zise amărâtul David. Lăsați-l! Grăiască de rău cât a voi! Căci Domnul i-a poruncit să ocărască pe David. Iată, dacă fiul meu, care a eșit din coapsele mele, caută sufletul meu; cu atât mai mult fiul veniaminitencei; lăsați-l să ocărască! Poate că Dumnezeu va privi

la înjosirea mea și=mi va răsplăti Domnul cu bunătate pentru ocara lui de acum". Folosindu=se de această nobilă indulgență a lui David, îndrăsnețul Semei a continuat mult blestămile sale și prin asta a reținut mult mișcarea. După străbaterea obositoare a 25 sau 30 de chilometri, fugarii își opriră lagărul în șesurile Iorda=nului, fiind pentru un timp în siguranță contra vreunui atac. Aicea ei se hotărîră să aștepte informații din oraș, înainte de a=și con=tinua fuga. Pecând obosiții însoțitori dormeau încă împrejur, David, sculându=se disdedimineață, își revărsă sufletul său într'un psalm plin de nădejde și încredere:

„Doamne, cât s'au înmulțit vrășmașii mei!
Mulți se scoală asupra mea!
Mulți zic despre sufletul meu:
Nu=i pentru el mântuire la Dumnezeu!
Dar Tu, Dumnezeule, ești scut pentru mine,
Slava mea și celce=mi înalți capul.
Cu glasul meu am strigat către Domnul,
Și El m'a auzit din muntele cel sfânt al Lui.
De aceea mă culc, dorm și mă scol,
Căci Domnul este sprijinitorul meu.
Nu mă voi teme de mii de noroade
Care de pretutindenea mă împresoară
Scoală, Doamne, mântuește=mă Dumnezeul meu!
Căci Tu bați peste obraz pe vrășmașii mei
Și zdrobești dinții tuturor celor răi
Dela Domnul vine mântuirea,
Și peste poporul Tău binecuvântarea Ta".
(Psalmul III, 1-8).

Intre acestea Abesalom cu adepții săi intră în Ierusalim abea la câteva ceasuri după retragerea lui David, și a fost primit de poporul necredincios cu toate expresiile de bucurie și cu entu=ziasm. Intrarea asta s'a săvârșit fără nici o împotrivire, și Abesalom plecă imediat la curtea regală, ca să primească onorurile și feli=citările dela adepții săi. Printre ceice veniseră să=l felicite pe uzur=patorul, apăru și înțeleptul Husie, jucând rolul designat lui, și drept răspuns la întrebarea firească a lui Abesalom pentru ce a părăsit pe tatăl său, răspunse, că el consideră de datoria sa să se supună monarhului care domnește, iar nu celui detronat, și cum a slujit tatălui, așa acum va sluji și fiului. Abesalom, care la în=ceput simțise oarecare contrast în prezența acestui om bun între următorii săi desfrânați, ușor crezu acestor declarațiuni, care lin=gușiră extraordinar de mult ambiția lui și se referi către vorbele

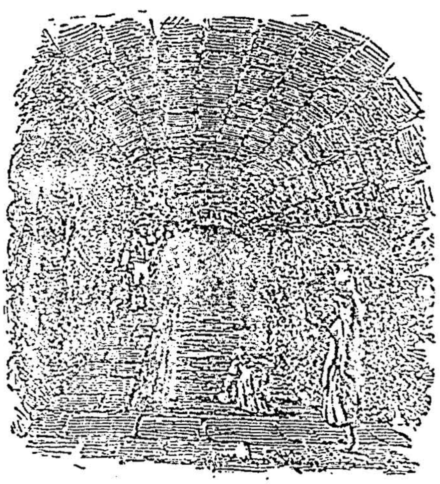
lui Husie: „Să trăiască regele!" ca și către expresiunea devotamentului lui față de Abesalom. Asemenea viclenie, la care recurse Husie, era cu totul în spiritul acelui timp; ea-i fusese șoptită de însuși David, și s'a practicat nu odată chiar și în statele creștine, și deși noi nu o putem socoti cu totul de laudă sub raport moral, de oarece din punctul de vedere creștin lucrarea lui Dumnezeu niciodată nu se poate servi cu ajutorul minciunilor, totuși noi trebue să judecăm acțiunile oamenilor istorici sub acea lumină, ce se afla la îndemâna lor, iar să nu le înlocuim din punct de vedere moral, care nu era cunoscut încă lor.

Acum firește se ivi întrebarea: ce măsuri din cele mai bune, în scopul de a se folosi cât mai bine de situația actuală și a asigura roadele biruinței obținută fără vărsare de sânge? Remarcabil era, că în acest caz printre răzvrătiți nu era nici cea mai mică idee ca să se adreseze după sfat lui Dumnezeu; adepții lui Abesalom, evident, nu se distingeau deloc prin vreo religiositate. Insuși uzurpatorul dorea să se conducă în totul după înțelepciunea lumii acesteea, și din această cauză se adresă mai întâiu de toate după sfat cu privire la asta către vicleanul Ahitofel. Acest sfetnic viclean, știind foarte bine, că e nevoe a se folosi de timp și cât mai repede a pune lucrurile în stare imposibilă de revenire, sfătui pe tânărul monarh, ca de îndată și public să intre în posesiunea haremului tatălui său și să se folosească de concubinele rămase în palat. Sfatul acesta, orcât de revoltător este pentru concepțiile noastre, se afla în deplin acord cu obiceiurile orientale. Haremul predicesorului trecea la succesor, în care caz femeile nu aveau în această chestiune nici cel mai mic drept la cuvânt și ele erau tratate ca niște simple lucruri; și întru aceasta era convingerea generală, că un asemenea lucru servea de confirmare a trecerei tronului dela vechiul monarh la cel nou. In cazul de față procedarea aceasta era cu deosebire grețoasă și rupea orce legătură între tată și fiu de neîmpăcat. David după slăbiciunea sau iubirea lui, putea încă să se refere cu indulgență către răzvrătit, dar el niciodată nu putea să uite această jignire grosolană adusă regelui și tatălui, și ceice susțineau pe Abesalom, au trebuit să vadă, că după aceasta nu mai rămăsese nici un mijloc de împăcare, și că lupta între vechiul și noul cârmuitor trebuia să ducă la un sfârșit definitiv. Tânărul și neexperientul domnitor imediat urmă sfatul vicleanului bătrân Ahitofel. Pe coperișul palatului a fost întins un cort chiar pe acel loc, unde David îngăduise inimii sale să se lase târâtă de acea ispită fatală, care atrăsese asupra

sa niște urmări așa de fatale, și acolo, înaintea ochilor întregului Israil și, cum declarase prorocul Natan, „înaintea soarelui“, el păși la luarea în stăpânire a concubinelor regelui, și astfel săvârși ruptura definitivă între sine și tatăl său. Dar Ahitofel era foarte pătrunzător, ca să nu vadă, că pentru asigurarea succesului conjurației erau necesare și alte măsuri și deaceea el sfătui pe Abesalom ca în aceiași sară să plece în urmărirea lui David cu un detașament ales de 12.000 de oameni și să cadă asupra lui, când el era obosit și se afla în desnădejde, de oarece se prezenta deplina putință de o victorie ușoară și fără vărsare de sânge. Insoțitorii lui David nu vor fi în stare să reziste atacului neașteptat al forțelor superioare, vor lua fuga fără nici o împotrivire și lui nu-i va fi greu să prindă pe însuși bătrânul tată și astfel să se discotorosască de dânsul. Cu moartea lui se va nimici orce opoziție și tot poporul se va supune noului domnitor. Sfatul acesta fu foarte viclean și deodată plăcu uzurpatorului celui fără suflet și capilor răsvrătirii adunați împrejurul lui. Cu admiterea lui ar fi fost înlăturată vărsarea de sânge nefolositoare, ar fi asigurat succesul întregei afaceri și trecerea la dânsul a stăpânirii regale s'ar săvârși repede și fără sforțări deosebite și cheltueli. Propunerea aceasta se păru așa de chibzuită, încât părea imposibil a se opune ei vreun alt plan. Husie se temea, că în cazul executării acestui plan, el se poate dovedi primejdios pentru prietenul său și întrebuință toate stăruințele sale, ca să împedece primirea lui. Când Abesalom îl invită și pe dânsul să-și spună părerea sa despre această afacere, el sfătui cu insistență să se mai temporizeze. Ideea lui tainică era, ca nunumai să se rezerve lui David timp să se ușureze din obosală și durere, și să facă pregătirile necesare pentru apărare, dar totodată să se lese și poporului destulă vreme să judece liniștit situația lui, și astfel să se dea putință să se mai potolească înseși furtuna revoluției, de care erau orbește târâți israiliții. Cuvântarea lui era cu iscusință adaptată la caracterul trufașului tânăr, către care se adresa el. Intr'însa el se întinse asupra caracterului și vicleniei lui David și a adepților lui; după părerea lui, ei acum sunt strașnic de înrăiți, asemenea unei ursoaice, lipsită de puii săi, și firește se vor lupta cu o îndărătnicie disperată. Pelângă aceasta, regele nu se va afla împreună cu oastea sa, ci se va ascunde în vreo peșteră, sau în alt refugiu tainic. Dacă dușmanul chiar dela început va avea oarecare succes, ceeace ușor se poate întâmpla, mulțămită unor ostași așa de încercați, atunci zvonul îndată va exagera acea izbândă pânăla gradul

de mare înfrângere, se va răspândi pretutindenea panica și causa lui Abesalom va fi expusă unei primejduiri nedorite, dacă nu cumva va fi pierdută cu totul. De aceea lucrul bun ar fi să se admită alt plan. Anume, trebue de așteptat, pânăce toți israiliții se vor aduna sub steagul lui Abesalom, dela Dan pânăla Virsavia și iată când Abesalom însuși, cum e cuviincios pentru dânsul, va sta în fruntea unei oștiri numeroase, atunci victoria va fi absolut neîndoelnică, el va fi în stare să cadă asupra fugarilor, cum cade roua pe troscot, și-i va zdrobi cu totul. Chiar dacă fugarii își vor găsi refugiu în vreun oraș, atunci armata lui Abesalom poate lua cu sine frânghii și-i va târî la râu și din orașul acela nu va rămânea piatră pe piatră. Un asemenea sfat al lui Husie plăcu extraordinar uzurpatorului celui amețit de primele succese. Referatu-s'a el oare întrucâtva cu gelozie către influența enormă a lui Ahitofel și a dorit să-și arate propria sa independență, sau fiind de data asta satisfăcut cu luarea Ierusalimului, el voi să se folosească un timp de roadele liniștei și a plăcerilor înaltei sale situații, – dar, din orcare pricină, el preferă sfatul lui Husie sfatului lui Ahitofel. Adepții săi înclinară către același sfat. Istoricul sacru vede în aceasta mâna Providenții celei a toate îndrumătoare, ca răspuns la rugăciunea lui David. „Așa a judecat Domnul să risipească sfatul cel mai bun al lui Ahitofel, ca să aducă necazul asupra lui Abesalom.

Despre hotărârea ce a avut loc între răsvrătiți și despre acel plan, care a fost oferit la început, trebuea comunicat imediat lui David. Abesalom a putut să înțeleagă necumințenia hotărârei acestei din urmă și deja lucra după sfatul mai înțelept al lui Ahitofel, și deaceea, în tot cazul, trebuia să se prevină partidul lui David, ca el să treacă peste Iordan și astfel cu o iuțeală cât mai posibilă să se asigure contra atacului răzvrătiților. Deaceea Husie trimise știre preoților principali, cari, cu toată supravegherea severă la toate mișcările lor, găsiră putința să dea de știre fiilor lor Ionatan și Ahimaas, cu însărcinare ca imediat să o transmită lui David. Tinerii aceștia stăteau deja gata la izvorul Rogel, la acel izvor, care în urmă a devenit cunos-



Izvorul Rogel (sau Iezerul Pururea Fecioarei).

cut sub denumirea de „izvorul Pururea Fecioarei“ și se află la poalele muntelui Ofeli, spre sud-est de oraș. Primind însărcinarea, ei imediat plecară la drum, dar un spion îi urmări și comunică despre ei lui Abesalom, care trimise îndată călăreți să-i prindă. Tinerii între acestea sosiră la Bahurim, și înainte de a sosi urmăritorii reușiră să se ascundă într'o fântână seacă, în curtea casei unui cunoscut al lor. Servitoarea casei acoperi fântâna cu un capac, în scopul de a înlătura orice bănuială, așternu o pânzătură și întinse pe dânsa niște grâu ca să se usuce; și când urmăritorii începură să întrebe despre fugari, ea îi îndreptă pe o cale opusă, deoarece ei fără nici o izbândă s'au întors la Ierusalim. Tinerii prezentară regelui cu bine informațiile încredințate lor, iar regele imediat îndeplini sfatul dat. El trecu pe însoțitorii săi peste Iordan și se îndreptă spre Mahanaim, acel oraș puternic, în care cândva a domnit Isboșet și care putea rezista asediului, fără să se teamă de rezultatul făgăduit de Husie trufașului usurpator. David pe lângă aceasta putea aștepta să-și găsească sprijin și în triburile răsăritene, cărora cândva le făcuse bine, și această așteptare se dovedi deplin întemeiată. De partea lui trecură cu grăbire trei galaaditeni însemnați, care dispuneau de mari mijloace, și aceștia îi arătară ajutoare materiale. Aceștia erau Sovi, fratele regelui amoniților Anon, căruia David îi redase proprietatea, deși nu tronul; fratele lui Mahir, care educase pe Memfiboșet în casa lui din Lodavar, și Berzelie din Roglim, un galaaditean mult cinstit, către care David nutrea cel mai sincer atașament. Ei aprovizionară pe David și oștirea lui cu toate lucrurile ce le trebuiau: cu paturi, cu vase de metal și de lut pentru nevoile casei, cu grâu, cu orz, cu făină, cu bob, linte, cu grăunțe prăjite, miere, uleiu, cu oi și cu brânză, deoarece ei vedeau, că poporul era flămând și obosit și trecuse prin mari nevoi în pustiu. Asemenea semne de devotament în timpul necazului deșteptară o nouă nădejde în inima regelui poet, și această nădejde se exprimă în cuvintele entuziaste ale unui Psalm:

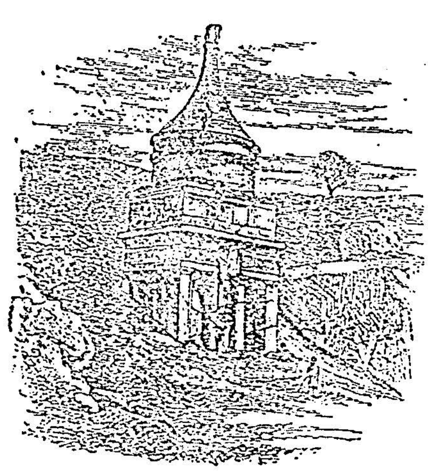
> „Când strig, auzi-mă, Dumnezeul dreptății mele,
> Celce m'ai scos din strâmtorare la loc larg!
> Miluește-mă și ascultă rugăciunea mea!
> Să știți că Domnul și-a cunoscut pe sluga credincioasă,
> Și mă aude Domnul când strig către Dânsul.
> Tu ai umplut inima mea de veselie
> Când acelora le-a sporit grâul și vinul și uleiul.
> Cu pace mă voiu culca și voiu dormi
> Căci Tu insuți, Doamne, m'ai întărit în nădejde“.
>
> (Psalmul IV, 1, 3, 7, 8).

Afară de aceşti cetăţeni bogaţi ai Galaadului, în Mahanaim la rege s'au alăturat şi mulţi alţi locuitori, care n'au fost atraşi de răscoală. Şi din alte triburi mulţi, judecând sănătos starea de lucruri, văzură motive de a se îndoi de folosul şi izbânda răscoalei lui Abesalom şi, căindu-se de trădarea lor vremelnică, se întoarseră la David şi sporiră rândurile oştirii lui, care către acest timp crescuse deja pânăla câteva mii de oameni.

Intre acestea Abesalom a fost uns solemn rege în Ierusalim şi, folosindu-se de stăpânirea sa, se silea să atragă împrejurul său pe toţi israiliţii şi să adune o mare oştire, deşi nedisciplinată, dar destul de mare, după părerea, ca să sfarme orce împotrivire. Dar curând se întâmplă un eveniment, care cea dintâiu aruncă o umbră întunecoasă asupra întregei afaceri a răscoalei. Abesalom perdu pe primul său consilier Ahitofel. Acest om viclean şi ambiţios, care, susţinând fapta uzurpatorului, tinzând spre scopurile sale personale, văzind sfatul său respins şi influenţa sa zdruncinată, înţelese îndată, că toată afacerea s'a prăbuşit. Cuprins de amărăciune extremă, părăsi cu grabă curtea, se întoarse în oraşul său, puse în rânduială trebile sale gospodăreşti, şi asemenea prototipului său din Noul Testament, Iuda, se spânzură de bună voe. Dar din această pricină nu căzu cu duhul, trebuia să numească comandant peste oştirea adunată. Ioab şi Avesa se aflau cu David; din această cauză Abesalom alese pe un oarecare Amesai, care se afla în aceeaşi rudenie cu David, ca şi ei, fiind fiii Avigheei sora Saruei. Tatăl lui era ismailtean, cu numele Iefer, din Izreel. Ca ostaş bine cunoscut şi încercat, Amesai, prin înseşi înrudirea sa cu casa regală, spori încrederea, cu care se refereau către dânsul în genere şi nu se putea alege un comandant general mai bun decât cum era el. Găsându-şi comandant general, Abesalom începu să se pregătească de atac. Dar în aceste pregătiri se strecurară nu mai puţin de două sau trei luni şi numai atuncea Abesalom plecă în adevăr din Ierusalim în fruntea unei forţe foarte impresionante. Când oştirea sa în coloane pedestre eşi din oraş, el însuşi mergea mândru pe un frumos catâr, fluturând în vânt pletele frumosului său păr, care-l păstra ca şi un nazoreu, deşi el era cu totul departe de viaţa curat ascetică a nazoreilor. Enorma dar puţin disciplinata oştire, trecu Iordanul şi se mişcă spre Mahanaim. La câţiva chilometri spre sud de acest oraş, oştirea lui Abesalom trebui să se oprească, de oarece a merge mai departe nu era sigură. Aceasta era aproape de localitatea, numită „Pădurea lui Efrem“, care numire indica, probabil, acel

eveniment de pe vremea judecătorilor, când Efremiții, năvălind asupra Galaadului, au pricinuit o straşnică înfrângere prin mânile lui Ieftae (Jud. XII, 1). Intre acestea armata lui David, care număra pânăla 20.000 de oameni, era împărțită în trei detașamente egale, sub comanda lui Ioab, Avesa și Eftei. Insuși regele voi personal să conducă oștirea dar comandanții oștirii sale nu-l sfătuiră să strice pravila, statornicită cu câțiva ani mai înainte, ca monarhul să nu-și expună viața primejdiilor luptelor; pentru el era lucrul cel mai bun să rămână cu rezerva în oraș și să le dea ajutor la caz când vor fi aruncați spre oraș. In vederea unor astfel de declarațiuni, el a trebuit să cedeze, și ocupând situația la porțile orașului, observa forțele sale militare, când ele în ordinea cuvenită, împărțite în sute și mii, se mișcau spre locul luptei. Tuturor coloanelor și conducătorilor lor el le da una și aceeași poruncă, arătând, că nu se temea deloc de rezultatul luptelor ce aveau să urmeze: „Păstrați-mi pe copilul Abesalom“, zicea el. Fiind pe deplin încredințat de dreptatea cauzei sale, știind că Dumnezeul lui Israil niciodată nu va da biruință deplină și definitivă răzvrătiților necredincioși, care se sileau să lipsască pe unsul lui Dumnezeu de tronul încredințat lui, el cu încredere aștepta victoria neîndoelnică și ruga pe comandanți numai, ca în ceasul izbânzei sale să cruțe pe nefericitul tânăr, care cu toate cele petrecute, rămăsese totuși scump pentru inima lui. Locul, unde se întâlniră armatele dușmane, era un ținut păduros, în care arborii crescuți în pâlcuri deosebite făceau grele mișcările în masă ale unei armate mari, dar ajutau tare mult atacurile eroice ale detașamentelor mici, care cunoscând țara, puteau alege așa timp pentru atacarea vrășmașului, când el putea fi împedecat de însuși particularitățile localității. Adunătura nedisciplinată, scoasă de Abesalom pe câmpul de bătae, nu se putea compara nici pe departe cu ostașii oștirii lui David, cari erau nu numai experienți în trebile militare, dar se și luptau la rând cu giborimii nebiruiți, ațâțați de aprobările lor. Rezultatul luptei era evident. Răzvrătiții deodată se cutremurară la atacul curajos al oștirii lui David și o luară la fugă; urmă un masacru grozav, și mulți din ei periră în mlaștinile vecine, așa că periră de toți până la vreo 20.000 de oameni. Abesalom, văzând înfrângerea ce i se adusese, căzu deodată cu duhul și nu avu putere să aducă din nou la ordine oștirea sa cuprinsă de panică. Văzându-și cauza sa perdută, se puse și el pe fugă. Fiind în acest ceas de nenorocire părăsit de toți, care nu de mult îl lingușau cu devotamentul lor, el alergă călare prin

pădure, silindu-se numai să scape cumva. Dar aicea curând îl și ajunse soarta meritată. Călărind nebunește înainte și silindu-se să evite detașamentul dușman, ce se afla aproape, el se aruncă cu catârul său chiar în desișul pădurii, și acolo luxosul său păr, fluturând în vânt din pricina fugii nebune, se încurcă în întregime de o cracă groasă a unui terevint enorm, încât catârul se smunci de sub dânsul și nefericitul uzurpator rămase spânzurat între cer și între pământ. In această situație el a fost văzut de unul din soldații lui David, care aducându-și aminte de porunca lui David, nu se hotărî săl ucidă, ci se grăbi să ducă această știre lui Ioab. Acest bătrân luptător, iritat de toiul luptei, se consideră liber de orce porunci ale regelui. In moartea lui Abesalom el vedea cel mai sigur sfârșit pentru actualele turburări și asigurarea păcii viitoare. Dacă s'ar mântui uzurpatorul, cugeta el, apoi cu timpul el va ocupa tronul și comandantul, care a acționat contra trebu-rilor lui și a pricinuit o înfrângere așa de strașnică, negreșit nu poate niciodată conta pe grația sa sau să ocupe vreo situație în-semnată. In vederea unor astfel de interese personale, porunca regelui avea pentru sine foarte puțin interes. De aceea, expri-mându-și indignarea pe ostașul ce-i adusese știrea asta, pentru nepriceputa lui prudență, plecă singur la locul indicat și sau cu mâna sa proprie, sau prin ostașii ce-l însoțise, ucise pe nefericitul prinț. Trupul lui mutilat fu aruncat într'o groapă, săpată în pă-dure și peste ea fură aruncate o grămadă mare de petre, în semn de ură și dispreț către marele criminal, îngroparea căruia a fost așa, singura care se cuvenea răz-vrătitului fiu, prins și ucis cu pietre afară de zidurile orașului său. (Deutor. XXI, 21; Iis. Nav. VII, 26; VIII, 29). Așa a fost sfârșitul vieții acelui tânăr desordonat, care a abuzat de darurile înalte dela natură și le-a transformat în unelte spre peirea sa proprie. Soarta sa nefericită prezintă același mare contrast cu promisiunile ma-nifestate de el în anii timpurii, pe care o prezintă această grozavă groapă în tristul fund de pădure întunecată cu acel minunat monument (stâlp) de marmoră, cu luxoasa inscripție de pe dânsul, pe care și l-a înălțat el singur în valea domnească, lângă zidurile Ierusalimului.



Monumentul lui Abesalom.

Sfârşind cu Abesalom, Ioab dădu ordin pentru oprirea urmăririi şi îngădui răzvrătiţilor învinşi să se împrăştie în toate direcţiile, dându-le putinţa de a se căi de nechibzuita lor faptă. Vestea despre victorie trebui acum să se aducă la cunoştinţa regelui, care aştepta cu nerăbdare informaţii la porţile Mahanaimului. Pentru a duce această veste fericită, a fost chiemat Ahimaas, fiul lui Sadoc, renumit ca curier, chiar acela, care transmisese ştirea lui David despre mişcarea răsvrătiţilor. Dar Ioab nu voi să încredinţeze prietenului personal al regelui vestea, în care se conţinea-şi trista comunicare despre moartea lui Abesalom. Vestea tristă, pe care trimisul trebuia să o comunice regelui, cum ştia el, putea să lovească prea crud inima iubitoare a tatălui şi să expună la oarecare răceală din partea regelui şi pe însuşi vestitorul. Afară de aceasta şi el însuşi nu era cu totul liniştit pentru participarea sa la uciderea lui Abesalom, şi se temea, că Ahimaas putea să facă oarecare divulgări nefavorabile pentru dânsul. Din nişte pricini ca acestea şi altele asemenea, el crezu că e mai bine, ca informaţia să fie transmisă prin o slugă simplă, care nu se află în legături personale cu neamul regesc, şi afară de asta printr'un om care n'ar stârni o deosebită compătimire, în caz când el ar fi expus la disgraţie, cum în genere se expun oamenii ce aduc vreo veste rea. Din această causă Ioab chiemă la sine pe propriul său rob, un etiopian, şi-i porunci ca să plece cât mai repede la Mahanaim şi să transmită regelui despre toate cele întâmplate. Sluga salută cu supunere stăpânul şi plecă la drum pe calea cea mai scurtă spre oraş. Dar Ahimaas nu părăsi intenţia sa. Când etiopeanul plecase deja la drum, el iar reînoi cererea sa, şi deşi Ioab îl preveni, că el ar întreprinde un lucru nefavorabil pentru dânsul, acela în fine obţinu învoirea după dorinţa sa şi plecă şi el la rege cu ştirea. Ahimaas apucă în lături dela drumul cel mai scurt şi străbătu pe câmpul neted al văii Iordanului, şi merse cu aşa iuţeală, încât sosi la Mahanaim cu mult mai înainte decât sluga lui Ioab. Intre acestea bătrânul rege şedea între porţile dinăuntru şi cele de dinafară ale cetăţei, aşteptând cu nerăbdare ştiri. Deodată santinela de pe coperişul casei de deasupra porţilor anunţă, că el vede în depărtare un om alergând, şi David imediat conchise, că acela-i un vestitor depe câmpul de luptă. Peste câteva minute se ivi şi al doilea curier, şi de oarece nu erau nici un fel de semne de ivire şi a altora fugind sau dând semne de agitaţie, apoi deveni clar, că şi acela e un vestitor de pe câmpul de luptă. Intre acestea santinela recunoscu în primul din cei doi curieri pe Ahimaas, şi

comunică aceasta regelui, care primi această indicare, ca prevestire fericită. „Acesta-i om bun", zise David, „și vine cu veste bună". Ajungând la porți, curierul strigă tare: „pace!" și după aceea, salutând pe rege, îi spuse: „Binecuvântat este Domnul, Dumnezeul tău, care a dat pe oamenii, ce se sculaseră asupra Domnului meu rege", și istorisi, că oștirea lui David a obținut victorie deplină asupra dușmanului și răzvrătiții, înfrânți cu totul, s'au risipit. Dar inima lui David era mai mult ca orce preocupată de soarta nefericitului său fiu, și prima lui întrebare fu: „e sănătos copilul Abesalom?" Răspunsul lui Ahimaas fu echivoc, dar așa, încât nu prevestea nimic bine. „Eu am văzut, zise el, o mare agitație, când Ioab, robul regelui, a trimis pe robul tău; dar eu nu știu, ce s'a întâmplat acolo". Regele ascultând raportul lui, îi porunci să stea la o parte și așteptă sosirea celuilalt curier, îi puse aceiaș întrebare și acestui curier, el primi un răspuns, care se putea tâlcui numai în senz trist, deși acela nici nu știa ce întristare pricinui regelui prin comunicarea sa. „Veste bună stăpânului meu regelui, esclamă cu bucurie etiopeanul. Domnul ți-a arătat acum dreptate în izbăvirea din mânile tuturor celor ce se ridicaseră asupra ta". Și apoi la întrebarea directă despre Abesalom, el continuă: „Ceea ce a venit asupra tânărului să fie cu dușmanii regelui, stăpânul meu, și cu toți ceice au uneltit asupra ta!" Etiopeanul se silea să îndulcească vestea sa prin declarația, că Abesalom și-a meritat soarta sa și că moartea lui a isbăvit statul de o stașnică primejdie; dar asemenea calcule în acest timp erau zadarnice și nu puteau ușura inima îndurerată a părintelui. David înțelese, că iubitul său fiu a fost ucis, și când înadevăr află despre soarta ce ajunsese pe Abesalom, atunci simțul inimii părintești și durerea birui într'însa toată bucuria despre victorie. „Și s'a turburat regele, și se duse în dormitorul de deasupra porților și a plâns, și când mergea vorbea așa: „fiul meu Abesalom, fiul meu Abesalom! O, cine mi-ar fi dat să mor împreună cu tine, Abesalom, fiul meu, fiul meu..."

Durerea regelui se răspândi peste tot poporul, și s'a prefăcut victoria acelei zile în plâns pentru tot poporul. Dar în acelaș timp între însoțitorii săi au fost nu puțini de acei oameni mai reci, cari au fost nemulțămiți de această întrerupere nelavreme a bucuriei obștești. Ei nu puteau accepta sentimentul lui David, nu-și închipuiau toată adâncimea întristării ce-l apăsa; nu simpatizau cu indulgența tatălui, iubirea căruia precumpănea toate socotelele patriotismului și politicei. Nu pricepeau amărăciunea tatălui, care plângea pe fiul său, care pierise în floarea vârstei, ne primind putința de a se pocăi de fapta sa nechibzuită, ci începură fățiș

să murmure contra lui David și săi reproșeze pentru această plângere deși firească, dar nu la locul ei. Curând de toate acestea află și Ioab, și observând cum poporul nemulțămit începu să intre timid în oraș, prezentând mai curând oarecum o gloată înfrântă decât o oștire biruitoare, el cu obișnuita sa asprime se hotărî să constrângă pe rege să curme această întristare și să se îmbărbăteze cu duhul. Prezentându-se regelui, el îi declară, că prin această desnădejde a sa și prin plânsul său el expunea la primejdie nădejdea în restabilirea sa și pierdea încrederea în sine a supușilor; ca să se îndrepte lucrurile, el trebuie ca imediat să se arate oștirilor și să le arate mulțămirea pentru fapta lor strălucită; el nu trebue să le dea ocazie să presupună, că viața răsvrătitului Abesalom în ochii regelui e mai scumpă decât jertfa poporului devotat lui, care i-a adus victoria; în caz contrar, dacă el nu va face aceasta și nu va mulțămi armatei, ea îl va părăsi și opera restabiliri lui poate fi supusă la primejdie. In vederea acestor sfaturi, regele înfine se întări cu duhul, ca să se folosească în chip cuvenit de roadele victoriei și să se întoarcă la Ierusalim.

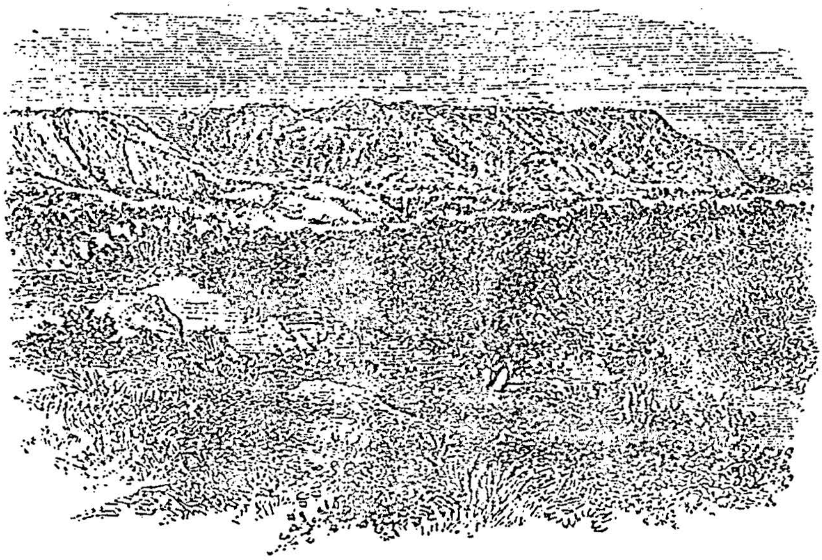
Refăcându-se din durerea sa, David cu o energie refăcută, luă măsuri pentru restaurarea autorității sale. Lucrurile acum stăteau așa, că nu era trebuință deosebită de a se grăbi. Adevărat, trebuia să fie smerite sau aduse la supușenie triburile apusene, care luaseră parte la răscoală și unseseră pe Abesalom la domnie; dară David vedea, că acum deja nu va fi nevoe să ia oarecare măsuri de constrângere. In opinia publică se produse repede o întorsătură; David trebuia numai să se folosească de această mișcare și să aștepte o împrejurare favorabilă, și atunci lui îi va fi ușor să se întoarcă cu pace. Acum, când nefericitul tânăr, după fapta criminală a căruia au urmat așa de orbește triburile apusene, nu mai era în viață și fapta lui perduse orce teren; israiliții își amintiră de meritele regelui, pe care ei îl detronaseră, luară în seamă serviciile aduse de el poporului, războaele lui victorioase, înțeleapta lui cârmuire și caracterul lui prietenos; și de aceea începură să recunoască nedreptatea, nerecunoștința și necumințenia pasului lor propriu, și dorința pentru restabilirea lui David deveni generală. Singurul trib, care continuă să se țină la o parte de David, era tribul lui Iuda. Celelalte trimiseseră deja deputațiuni la Mahanaim cu propunerea și declararea supușeniei lor; dar tribul propriu al lui David nu luase nici o participare în această afacere. Acesta era izvorul marei întristări

pentru rege, care mai mult ca de orice se temea de desbinare între concetăţenii săi, şi mai înainte de toate se hotărî să birue indispoziţia ce i se arăta şi să înduplece tribul lui Iuda să ia parte la mişcarea obştească. Ultima răscoală nu distrusese organizaţia triburilor, şi regele intră imediat în contact cu bătrânii, în mânile cărora se afla autoritatea, ca şi în timpurile mai paşnice. Din această cauză, el trimise pe amândoi preoţii principali, Sadoc şi Aviatar, ca să le arate cât de nechibzuită este referinţa lor rece faţă de regele, care era trup din trupul lor, şi os din oasele lor. In scopul de a atrage către sine acest trib, el trimise o veste deosebită lui Amesai, care stătea acum în capul lui, şi-i făgădui nu numai să-i erte participarea lui la răscoală, ci să-l şi numească comandant în locul lui Ioab. Acest din urmă din nou atrăsese asupra sa o puternică indignare din partea regelui prin procedarea sa samavolnică în chestia uciderei lui Abesalom şi pe fiecare zi manifesta tot mai multă nesupunere. David deja demult dorea să se discotorosască de influenţa strâmtorâtoare a acestui om fără scrupule, şi acum, când i se prezentase ocazie potrivită pentru asta, el cu plăcere s'ar folosi de ea. Nu se ştie care a fost rezultatul acestui pas relativ de însuşi Ioab, care nu era nicidecum un vrăşmas neînsemnat, dar în tot cazul acest fel de purtare influenţă favorabil asupra dispoziţiei iudeilor. Ei vedeau, că regele i-a ertat pentru participarea la răscoală, înţeleseră nobleţa neobişnuită a monarhului, aşa de greu jignit de dânşii şi căindu-se de necredincioşia lor, în unanimitate îl invitară să se reîntoarcă. Dela o duşmănie rece ei trecură la o râvnă nerăbdătoare; întru întimpinarea regelui la trecerea Iordanului fu trimisă o deputaţiune solemnă, şi David, părăsind Mahanaimul, se îndreptă solemn spre Ierusalim. Sosind pe ţărmul opus Galgalei, el găsi că tribul lui Iuda se îngrijise deja de mijloacele de trecere şi luase toate măsurile pentru o primire de onoare a regelui, fără să se sfătuiască cu celelalte triburi şi ne invitându-le chiar să ia parte la acest lucru. Aceasta fusese o măsură nu tocmai potrivită, dar de oarece acum era deja târziu de îndreptat, apoi David fu nevoit să primească întimpinarea solemnă numai dela tribul lui Iuda, deşi aceasta nu corespundea deloc dorinţei sale de a participa tot poporul.

Intre cei ce înaintea tuturora eşise întru întimpinarea lui David, erau Semei şi Siva. Primul, care fireşte se temea, că acum el va fi supus la o pedeapsă exemplară pentru purtarea sa nebunească şi jignitoare pentru David, se târâ umilit înaintea lui

David, rugându-l de iertare și aduse cu sine o mie de compatrioți de ai săi veniaminiți, declarând, că el e mâhnit de purtarea sa din trecut și că e gata înainte de toți ceilalți să arate onoruri și supunere lui David. Avesa, cu groșierul său simț de dreptate, voi să termine îndată cu dânsul, dar David, în acest moment solemn și măreț din viața sa, nu voi să schimbe obișnuita sa grație regală ci dărui viața acestui miserabil jicnitor. Asprimea nepoților lui era cu deosebire nesimpatică spiritului milos, al fiului lui Iesei; mărinimia și caracterul inalt al căruia niciodată nu procedau cu asemenea măreție, anume ca în aceste referințe față de învinși. „Acum oare să se ucidă cineva în Israil? întrebă David, Nu văd eu oare, că acum eu sunt rege peste Israil?" Ce se atinge de Siva, apoi acela, prin declarațiunea consimțirii sale la trebile regelui, dorise să obțină întărirea sa în stăpânirea averilor, de care el se folosise în urma clevetirilor, aruncate asupra lui Memfiboșet; dar acum el se temea să nu piardă tot. Prințul cel șchiop acum el însuși se prezentă pe malul Iordanului, și explică cât de viclean s'a purtat cu dânsul Siva, luând asinul dela dânsul pe care el intenționa să meargă, și fără de care el n'a putut din pricina ologelei sale, să însoțească pe rege; și Siva încredințind pe rege, că el a rămas în Ierusalim cu intenția să ocupe tronul, a lucrat viclenește. Ca semn al întristării cu prilejul ultimelor evenimente, el nici nu și-a tuns părul său, nu și-a tăiat unghiile și nu și-a peptănat barba; nu și-a spălat hainele chiar din acea zi tristă, când regele a părăsit Ierusalimul. Scuza lui Memfiboșet se păru verosimilă. Dar regele, evident, nu era străin de bănuială, că el a avut măcar o părtășie tăcută la răscoală, din care pricină nu l-a restabilit în drepturile sale asupra averei, ci o împărți în două părți egale, din care una i-a rămas lui, iar ceialaltă a trecut la Siva. In această hotărîre regele s'a condus de politica, care-i interzicea să-și facă un vrășmaș în persoana lui Siva, om foarte influent între veniaminiți, care, după cum vom vedea, erau foarte puțin de nădejde pentru dinastia regală. Memfiboșet, care nu era ghibaci în administrarea averei și nu era departe să se debaraseze de grijile, care stau în legătură cu marea proprietate, răspunse, că Siva poate să ia chiar tot, de oarece acum doar el nu mai are nevoe de nimica și e mulțămit cu aceea, că a trăit să vadă restabilirea regelui pe tron. Incă și mai plăcut pentru regele ce se întorcea a fost întâlnirea cu bunul Berzelie, care cândva aprovizionase pe rege și oștirea lui cu tot proviantul la Mahanaim. El deasemenea cu familia sa eșise întru întimpinarea regelui

la trecerea lui peste Iordan. David își exprimă dorința să aibă un prieten așa de devotat necontenit pe lângă sine și se încercă să facă pe Berzelie să se mute la curte; dar Berzelie foarte respectuos renunță la această invitațiune, de oarece el acum era tare înaintat în vrâstă, ca demnitățile oferite de rege să mai aibă pentru dânsul vreo atracție, și de aceea s'a hotărît să moară în orașul său propriu și să fie îngropat între compatrioții săi. Propunerea făcută lui el ar primi-o cu bucurie în folosul fiului său Chimham, pe care David l-a luat cu sine la Ierusalim și se raporta către dânsul cu cea mai mare atențiune. După o lungă și înfocată îmbrățișare, David și Berzelie s'au despărțit unul de altul și deja niciodată nu s'au mai întâlnit iară în lumea aceasta.



Vederea văii Iordanului.

CAPITOLUL XV.
TURBURĂRILE URMĂTOARE DIN VIAȚA LUI DAVID

Din acel timp, când cel mai puternic trib din poporul lui Israil, tribul lui Iuda, s'a întors să fie devotat supus lui David, acesta a putut socoti tronul său sigur, și deaceea el cu în=credințare tare și cu bucurie, a trecut peste Iordan și se opri în vestita Galgala, care se afla nu departe de vad. Se părea că toate vesteau o întoarcere liniștită la Ierusalim. Dar păcatul odată săvârșit, care dusese deja la un eveniment așa de grozav, ca răzvrătirea fiului contra tatălui, molipsi prin influența sa stricăcioasă și în genere viața morală și po=litică a poporului, așa că urmările lui, David a trebuit să le încerce nu numai într'un sin=gur caz. Așa și aicea în drum se întâmplă un eveniment, care întunecă bucuria solemnității și amenința cu urmări triste.

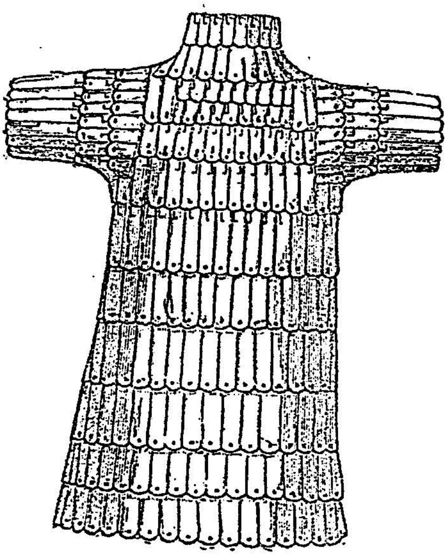
Tribul lui Iuda, declarând supușenia sa lui David și simțin=

du-și influența sa, negreșit, nu perdea ocazia, ca să ocupe situațiile cele mai vizibile pelângă David, și poate nu se da înlături chiar să arate, că el își atribuia cinstea principală a restabilirii lui David pe tron. Afară de asta trufia proprie și insușirea ei pentru David, o astfel de situație a tribului lui Iuda ușor putea să provoace nemulțămire și simțul rivalității în celelalte triburi. Așa s'a și întâmplat. Când reprezentanții din partea celorlalte zece triburi sosiră să întimpine pe David, atunci ele au fost extrem de amărîte și iritate, văzând că cu toate că ele cel dintâiu chiemase pe rege, lor nu le-a fost dat să ia parte la această restabilire, pe când tribul lui Iuda, care stătuse atâta vreme la o parte, se afla în fruntea întregei mișcări și conta să recolteze o mare recompensă pentru râvna sa ambițioasă în chestia regelui. Scânteea rivalității între cele două jumătăți ale poporului, ce a mohnit mult, se aprinse în fine, din pricina aceasta, într'o mare vâlvătae. Reprezentanții lui Israil se jăluiau, că tribul lui Iuda, au sechestrat, așa zicând, pe rege în mânile lor pentru interese egoiste; acești din urmă răspundeau, că regele se trage din neamul lor și că aceasta anume a și fost pricina activității lor energice, iar nu așteptarea vreunei cinste deosebite sau a unor avantaje. Dar israiliții obiectau, că ei alcătuesc zece părți din regat contra a două, care alcătuesc tribul lui Iuda; prin urmare propriu lor trebue să aparțină întâetatea. „Noi suntem zece părți la rege", ziceau certăreți izrailiții. „Deasemenea și la David noi suntem mai mulți decât voi. Noi întâiul născut, iar nu voi; pentruce ne-ați înjosit? Oare nu nouă ne aparținea primul cuvânt ca să se întoarcă regele nostru?" Cu toate obiecțiunile acestea, reprezentanții tribului lui Iuda nu au avut înclinarea să cedeze, și răspunseră la aceste obiecțiuni cu cuvinte furioase. Neînțelegerea începuse până la o serioasă izbucnire. De desbinarea aceasta se folosi un om netrebnic, care, de bună samă, aștepta deja de mult ocazie potrivită să apară pe scena turburării politice. In timpul discuțiilor aprinse, deodată răsună în tabără sunetul trâmbiței de alarmă. Acest sunet de alarmă a fost dat de un oarecare Savei, un veniaminit viclean și ambițios. El se numește „fiul furtunei", ceeace însamnă, că el se trăgea din neamul lui Furtună, fiul lui Veniamin, prin urmare din același neam, din care se trăgea deasemenea și Saul. Ciuda pentru trecerea regalității din casa lui Saul la casa lui David tot dospea încă în sufletul veniaminiților, și când Savei trâmbiță din trâmbiță proclamând ca un trădător: „nu avem parte cu David și nici o părtășie cu fiul lui Iesei", atunci după dânsul prin tabără răsună strigăt de trădare: „la corturi, Israile!" Și după aceea a

urmat separarea triburilor de nord, care lăsând numai pe tribul lui Iuda să însoţască pe rege la Ierusalim, ele s'au depărtat pe la casele lor, unele posomorâte de nemulţămire, iar altele după acest nou pretendent. Orizontul politic iar s'a întunecat şi pentru restabilirea autorităţii sale David a trebuit cât mai repede să se întoarcă în capitala sa şi să ocupe acolo o situaţie mai mult sau mai puţin solidă.

Sosind la Ierusalim şi aşezându-se iară în palatul său, David la început regulă treburile sale casnice şi se îngriji de viaţa în viitor a acelor zece concubine, care aşa de ruşinos fusese ne-cinstite de netrebnicul său fiu. Ele au fost aşezate într'o locuinţă deosbită de oarece deja nu aveau drept la măritare şi fusese osândite la văduvie dureroasă. După aceea regele îşi întoarse atenţiunea sa şi la trebile mai însemnate ale statului. Mişcarea trădătoare a lui Sevei sporea mereu şi ea trebuia curmată de-odată, ca să nu producă urmări mai triste decât răscoala lui Abesalom. Deaceea lui Amesai, care ocupa acum locul lui Ioab în calitate de comandant principal, i se porunci să adune în timp de trei zile armata iudaică, şi la sfârşitul acestui termen să se prezinte ca să primească ordin definitiv. Termenul trecu, dar el nu se prezentă, sau că întârziase în mişcările sale, sau că popo-rul nu era dispus pentru un nou războiu, sau poate nu vroia să recunoască pe Amesei ca conducător, şi David temându-se ca răscoala să nu ia proporţii primejdioase, sub formă de pre-venire şi fără nici un gând de schimbare a lui Amesei, porunci lui Avesa să ia cu sine detaşamentul de gardă şi al giborimilor, precum şi toate celelalte oştiri, ce se aflau de faţă în Ierusalim şi să plece îndată asupra lui Savei, ca el să nu apuce a ocupa vreo fortăreaţă puternică şi să nu fie în situaţia, care i-ar da putinţa să se susţină contra forţei trimise contra lui. Regele în-credinţă comanda peste aceste întreprinderi războinicului Avesa, deoarece el nu redase deloc lui Ioab bunăvoinţa sa de altă dată şi se ferise de a avea orce legătură cu dânsul. Dar aceşti doi fraţi se înţelegeau unul pe altul. Ioab, cu detaşamentul fruntaş al oştirilor sale proprii, însoţi acest detaşament nominal, în cali-tate de voluntar, dar în realitate cu intenţia să apuce în mânile sale demnitatea de comandant principal, îndată ce se va prezenta ocazia pentru aceasta. Indată ce acest detaşament nu tocmai mare ajunse la Gavaon, situat la câţiva chilometri spre nord de Ieru-salim, şi el fu întâlnit de Amesai, în capul armatei abea adunate de dânsul. Intâlnirea aceasta avu loc lângă o mare piatră, care

din cauza evenimentului sângeros, produs acolo, a devenit pentru totdeauna memorabilă. Ioab, îmbrăcat în toate vestigiile sale mili- tare și încins cu brâul, la care el totdeauna purta o sabie scurtă, în chipul cel mai prietenesc merse întru întâmpinarea vărului său. In timpul unei mișcări grăbite, sabia lui, pare că din întâmplare, căzu de sub brâu, ridicându-o cu mâna stângă, el continuă să meargă înainte și, apropiindu-se de Amesai, cu mâna sa dreaptă îl apucă de barbă, cum era obiceiu în vremea aceea între prieteni, ca să-l sărute pe obraz. Amesai ne- bănuind nimica rău și părăsind orce precauțiune, răspunse amabil la sa- lut; iată în acest timp primi o lo- vitură mortală din partea rudei sale celei fără scrupule, care neoprindu-se înaintea a orce când era vorba de vreun concurent primejdios al său, cum se petrecuse și mai înainte cu Avenir. Nefericitul Amesai fu lăsat în drum, plutind în sângele său; dar când s'a văzut, că oștirea lui era extrem de agitată din pricina uci- derii comandantului său și ezita ce să facă, unul din comandanții de oștire ai lui Ioab îndepărtă trupul din vedere și chiemând pe toți, cari doreau să servească cu Ioab de partea lui David, urmară imediat lui Ioab și convinse oștirea să recunoască asupra sa auto- ritatea vechiului lor comandant general.



Veche uniformă militară.

Ca și cum în scopul de a șterge evenimentul trist, Ioab începu să urmărească serios pe răsvrătiți. Savei, care avea numai puțină armată și care nu poseda nici un fel de talente militare, care ar fi putut să înlocuiasă pentru dânsul lipsa forțelor, a fost isgonit din poziție după poziție, așa că el n'a fost în stare să opună ni- căirea împotrivire și se retrase tot mai mult spre nord, pânăce în fine și-a găsit refugiu în Avel-Bel-Maaho, oraș puternic, situat la câțiva chilometri spre nord de locul Merom, unde unii din locuitorii orașului veniaminit Beerot au întemeiat colonia Berim. Locuitorii acestei localități, care cunoșteau puțin ultimile eveni- mente din sudul îndepărtat, primiră compătimitor pe fugar, deși nu simpatizau fapta lui, dacă nu cumva aveau vreun motiv să dușmănească pe David. Ioab sosi curând la acest oraș și începu operațiile militare prin ridicarea unui val de pământ, de pe care

se puteau ataca zidurile și să infrângă pe apărători. Orașul curând ar fi fost silit să se predea, și s'ar fi expus acelei soarte cumplite, care era fenomenul obișnuit după dreptul de războiu în vechime, dacă nu s'ar fi amestecat în treaba asta o femee deșteaptă, care a fost provocată să intre în tratative cu Ioab și se ridică cu aprindere contra amenințării din partea lui Ioab cu dărâmarea orașului, care, după cuvintele ei, „era mama orașelor din Izrail", adecă orașul principal din tot ținutul și o parte însemnată din moștenirea Domnului. Ioab răspunse, că el n'are deloc dorința să dărâme acest oraș vechiu și credincios; el urmărește numai pe răzvrătitul Savei, și dacă cetățenii l-ar da pe acesta, atunci el imediat ar ridica asediul. Femeea făgădui, că toate acestea se vor face; și în adevăr a convins pe cetățeni, ca ei să-și repare eroarea și să se mântuiască pe socoteala lui Savei. Cetățenii conveniră în totul cu argumentele femeei, și ticălosul trădător a fost înhățat și decapitat, și capul aruncat peste zid asediatorilor. Ca răspuns la asta Ioab imediat îndepărtă oștile sale, și de oarece răscoala a fost cu totul terminată, apoi el se întoarse triumfal la Ierusalim. Prin această expediție a sa el încă odată dovedi ingeniositatea militară a sa, și cu toată nesupunerea sa și grozavele lui crime, David se simți forțat să-l întărească iarăși în înalta demnitate de comandant general. Pentru rege fu extrem de umilitor de a prezenta iară această înaltă situație slugii sale atât de netrebnice; dar el a tribuit să considere și aceasta una din manifestările pedepsei pentru păcatul său fatal, și ținu pe Ioab aproape de sine în calitate de amintire necontenită a ceasului celui mai întunecat din viața sa. Trebue de observat de altfel, că Ioab nu numai era cel mai influent supus din tot regatul, dar, pelângă tot capriciul și sălbăticia sa, el totdeauna avea aproape de inima sa interesele stăpânului său și se dovedi cel mai activ îndeplinitor al poruncilor regelui. Interesele disciplinei și ale tronului fără îndoială cereau dela David să sufere lângă sine prezența greoiului și capriciosului Ioab, dar în tot cazul el era o povoară grea pentru dânsul și întuneca întreaga lui dispozițiune sufletească.

După înăbușirea celor două răscoale, în țară însfârșit se instaură pacea, și lui David i se prezentă putința să se apuce din nou de administrarea statului. Turburările trecute au dovedit, că trebile statului cereau în multe privințe o mare prefacere, și în deosebi trebuia a supune la o reorganizare mult mai simțită autoritatea executivă, care se dovedi mai puțin satisfăcătoare în timpul mișcărilor. Timpul acum se prezenta cel mai favorabil

pentru această reorganizare, de oare ce popoarele înconjurătoare, fiind slăbite prin înfrângerile suferite de dânsele înainte din partea lui David, nu aveau puterea a se amesteca în turburările lăuntrice ale lui Israil și nu făceau nici o incursiune asupra provinciilor sale. Inseși răscoalele s'au continuat foarte puțin timp, așa că dușmanii de afară te miră de aveau știre suficientă despre aceste turburări. Orcât de grele au fost urmările, pe care aceste răscoale le-au lăsat asupra slavei și situației regelui, ele în tot cazul contribuiră la întărirea guvernului său și îndemnă poporul să se bizue pe dânsul, ca cârmuitor. Din această cauză restul anilor vieții lui David promiteau să fie petrecuți în pace și prosperitate. Istoricul biblic ne dă lista comandanților militari din acest timp, care nici nu se poate compara cu lista precedentă, ne arată, că în acest timp au fost făcute considerabile schimbări atât de persoane, cât și de demnități (2 Reg. XX; compară XIII). Dar noi nu avem nevoe să ne oprim asupra acestui lucru, și ajunge să observăm că în această listă nu se pomenește nicidecum despre aceea, că acum regele ar fi făcut cârmuitori generali ai diferite provincii pe fiii săi, de oarece experiența ultimă dovedise toată primejdia de a le încredința lor o autoritate însemnată. Supunerea a multe state străine făcuse între altele necesară funcțiunea deosebită a adunătorului de dări, numindu-se ca atare Adoniram.

Mulțămită instaurării păcii și activităței energice a regelui, statul lui Israil ajunse din nou la un înalt grad de organizare. Cârmuirea pretutindenea deveni dreaptă și severă, armata era numeroasă, se afla sub o comandă bună și sta cu totul pe același nivel cu armatele marelor monarhii de pe malurile Nilului și Eufratului. Popoarele străine se raportau către statul lui Israil cu respect și se obțineau alianțe cu ele, și David, chiar dacă ar fi fost numai un simplu monarh oriental, ar fi putut pe deplin fi scuzat de oarecare simț de mândrie la vederea fericitelor succese ale poporului său și pășirea lui în numărul marelor monarhii ale lumii civilizate de atuncea. El era rege autocrat al unui stat mare, care se întindea dela munții Libanului până la hotarele Egiptului și dela Marea Mediterană pânăla Eufrat. Față cu asemenea stare, lui David nu-i mai rămăsese decât numai să mulțămească cu smerenie lui Dumnezeu pentru binefacerile revărsate peste el și peste poporul său, de oarece el însuși recunoștea, că toată această mărire o datora esclusiv ajutorului lui Dumnezeu. Dar într'insul se mișcă simțul de mândrie și bizuire în sine, și el săvârși încă un păcat, care întunecă restul vieții sale și atrase asupra sa și asupra

ţării sale o grea nenorocire. Păcatul acesta constă în numărarea poporului. Că acesta a fost un mare păcat, se vede din înseşi cu= vintele, cu care începe istorisitorul biblic despre aceasta. „Mânia Domnului iarăşi se aprinse", zice el, „asupra izrailiţilor pentrucă cineva din ei îndemnase pe David, zicând: mergi de numără pe Israil şi pe Iuda" (2 Regi, XXIV, 1). Expresia unui alt istorisitor biblic încă şi mai puternic dă păcătoşia acestei împrejurări, de oarece, după mărturia lui, David în această chestiune s'a condus direct de ispita diavolului (1 Paralip. XXI, 1). Păcătoşia în această chestiune se vede deasemenea din neplăcerea lui Ioab de a între= prinde această numărătoare, din căinţa însuşi a lui David şi din pedeapsa atrasă. Dar însuşi faptul atât de neclar, că el a fost su= pus la diferite interpretări. Pentru a înţelege mai bine întreagă istoria aceasta, e trebuinţă să privim la ea din punct de vedere religios, şi noi, aşezându=ne în situaţia lui David, vom privi, în ce anume putea să constea vinovăţia acestei procedări. Singură de sine numărătoarea poporului nu era lucru păcătos. Insuşi Moise de două ori a făcut asemenea numărătoare, şi deşi era statornicit, cu dela toţi cei supuşi numărătorii să se ia anumită dare în bani, această sta= tornicire totuşi a fost numai vremelnică, şi omiterea ei în cazul dat te miră de se poate considera un păcat greu (Eş. XXI, 12; Numer. I, XXVI). Unii cercetători, eliberând pe David de acuza= ţia de simplă uşurătate de curiozitate ca să afle numărul supuşilor săi, socot, că el a luat această măsură în scopul de a se încre= dinţa, ce cantitate de dări suplementare sau de alt fel putea su= porta poporul, şi astfel cu cât s'ar putea mări propriile sale te= zaure; dar o aşa luoare de măsuri ar fi fost tocmai contra pravilei, care interzicea regelui să=şi imulţască aurul şi argintul (Deutor. XVII, 17). Dar pentru o asemenea presupunere nu există absolut nici un temeiu, şi din cele ce urmează se poate mai curând con= chide, că aicea s'a avut în vedere exclusiv un scop militar. Nu se poate în acelaşi timp spune, că David a făcut această numă= rătoare a poporului său esclusiv în scopul lăudăroşiei sale trufaşe, aşa că, bizuindu=se pe marea sa putere proprie, să preţăluiască pu= ternicia sa deja nu după măsura ajutorului dumnezeesc, ci după resursele materiale ale statului său. O aşa privire asupra prospe= rităţei naţionale ar sta în contrazicere absolută cu întreg tonul şi direcţia vieţii lui, care cu deosebire şi remarcabil era o nădăj= duire desăvârşită în ajutorul lui Dumnezeu şi credinţă în Povă= ţuirea Lui. După aceea, dacă în această chestiune vina ar fi fost a sa esclusiv personală, atunci ar fi greu de înţeles justeţa faptului,

ca pedeapsa să se prăbușească deasemenea și asupra supușilor săi. Chestiunea însă se prezintă mai simplu. David, bucurându-se de pace și prosperitate, și uitându-se împrejurul său, și văzind cum ceilalți monarhi, posedând resurse naturale nu mai multe decât ale sale proprii, au devenit puternice și vestite cu ajutorul cuceririlor de popoară străine; pentruce dar și Israil nu s'ar face în adevăr una din aceste puteri universale? Pentruce dar să nu joace și el un rol mai însemnat pe pământ și să nu ocupe o situație însemnată între popoarele de frunte? Inaintea imaginațiunii sale se desemnă planul cuceririlor, care să facă numele lui David groaznic până și în țările cele mai depărtate, așa că prin victoriile sale regele va avea putința să transmită numele său slăvit până la cele mai depărtate generațiuni. Acesta era un vis politic, poate prea posibil de pus în acord cu înseși menirea poporului ales. Poporul acesta a fost strămutat în Hanaan, ca să poată trăi acolo în izolare și ferit de atingerea cu celelalte popoare. Lui îi era interzis de a întrebuința căruțe și cai, ca să nu aibă ispitirea să poarte expediții depărtate. Lui necontenit i s'a inspirat să nu nădăjduiască în numărul mare de oștire, în arme sau în iscusință, ci numai în Dumnezeul oștirilor lui Israil, care putea să mântuiască atât prin ajutorul unei oștiri numeroase, tot așa și prin una mică. Ei, negreșit, au avut de eșit și la război, dar în asemenea caz, ei trebuiau să se conducă nu de impulziunile ambiției sau ale iubirei de stăpânire, ci de glasul prorocului, de indicațiunile lui Dumnezeu. Și fiii lui Israil au putut să se înmulțască ca stelele cerului, numai cu acea condiție, dacă ei vor sluji Domnului și vor împlini voia Lui; altmintelea ei vor fi împuținați la număr și risipiți. Greșala, făcută de David, a fost în totul asemenea cu greșala compatrioților lui de mai târziu, când ei așteptau cu îndărătnicie în persoana lui Mesia un mare domnitor pământesc, un mare cuceritor pământesc, și au refuzat să-L recunoască așa, cum El venise în persoana lui Iisus Nazarineanul. Anume deaceea a și ajuns pe Israil asemenea pedeapsă grea, în scopul de a-l aduce la recunoașterea datoriei, și în chipul cel mai hotărît să tae într'însul tot duhul lumesc și deșert, care a ros adevărata viață a poporului teocratic. Dumnezeu nu a îngăduit să se lese târît de ispita acestei ambițiuni a sa, ca să-i predea cât mai puternic lecția mântuitoare prin o pedeapsă grea și să învețe pe locțiitorul său, că el trebue să trăiască pentru Dumnezeu, iar nu pentru sine însuși.

Hotărînd să facă numărătoarea, David încredință executarea ei lui Ioab și altor căpetenii, cu care prilej le porunci să străbată

toate triburile dela Dan pânăla Virsavia și să facă o catagrafie exactă a poporului. Insărcinarea aceasta n'a plăcut consilierilor săi de stat, și Ioab, în calitate de expresie a lor obiectă lui David contra acestei măsuri. Ei se țineau de părerea general răspândită în popor, că numărătoarea exactă a numărului posesiunilor tot= deauna atrage după sine în genere pierderi și sărăcie. Orcât de capricios și schimbător era în principiile sale Ioab și orcât de devotat era el propriilor sale interese, totuși el era patriot adevă= rat în inimă și se îngrijea și de binele țării sale. Față cu chibzu= ința și pătrunderea lucrurilor, el rar se înșela în activitatea sa, și încercându=se să abată pe David dela întreprinderea pusă la cale, întru aceasta el se călăuzi de interesele binelui obștesc. Numără= toarea aceasta nu era nicidecum o necesitate și nu corespundea nici unui scop bun, ci dimpotrivă putea chiar să ducă la un nou murmur și nemulțămire; pelângă aceasta intențiunea regelui de= curgea nu din impulziuni religioase, ci=i era șoptită de ambiție, care era cu totul protivnică voei lui Dumnezeu. Tot poporul al= cătuește supușii săi, și Domnul îl îmulțește din bunăvoința sa, așa că nu=i absolut nici un folos din numărarea exactă a lui. După părerea lui Ioab, din toate aceste întreprinderi nu poate rezulta nimica bun; împreună cu dânsul împotriva acestui plan erau și alți prieteni mai devotați lui David. „Domnul Dumnezeul tău“, zicea Ioab lui David din partea lor, „să mai îmulțească poporul încă pe atât cât este, și încă de o sută de ori pe atâta, și ochii domnului meu rege să vadă aceasta; dar pentruce stăpânul meu regele dorește acest lucru?“ Dar toate au fost zadarnice. David rămase neînduplecat, și demnitarii designați pentru numărătoare plecară să=și îndeplinească însărcinarea, pe care o și îndepliniră cu îngrijire, introducând în catagrafie toți bărbații cu vârsta bună de oștire. Lucrarea aceasta ei o începură în partea de ră= sărit a Iordanului, în tribul lui Gad, în Aroer, târgușor, care astăzi se numește Aire, situat pe partea dreaptă a vâlcelei Șaim, între Bet=Nimro și Ramotul Galaadului. Deacolo ei plecară spre nord, spre Galaad și spre poalele muntelui Ermon, până la Dan, orașul cel mai nordic al statului israilit. Intorcându=se deacolo, ei după aceea se îndreptară spre apus, spre Sidon și țărmul mării, până la Tir, de oarece aceste orașe se aflau în alianțe militare cu israiliții, vizitară orașele din triburile lui Neftalim, Zabulon și Isahar, — acel ținut, care în timpul din urmă se numea Galileea, și în fine, numărând atât triburile centrale, cât și pe cele sudice chiar până la Virsavia, acolo au și isprăvit lucrarea lor.

Pentru săvârşirea acestei numărători s'au cerut aproape zece luni, şi chiar nici acum nu era cu totul terminată, de oarece în numărătoare nu intra încă tribul lui Levi şi tribul lui Veniamin, numai dacă ultimul nu fusese enumerat împreună cu populaţiunea Ierusalimului. Se pare că fără de veste se ivi ciuma, care făcu să înceteze această lucrare, precum tot ea împedecă şi totalizarea exactă a cifrelor adunate şi introducerea lor în arhiva regală (1 Paral. XXVII, 23). De aicea a şi rezultat diverginţa între cifrele referitoare la numărătoarea produsă, cum ele sunt însemnate în cartea 2 Regi şi în cartea 1 Paralipomena, în care caz, după mărturia celei dintâiu, capabili de luptă în triburile lui Israil s'au găsit 800.000 de oameni, iar în tribul lui Iuda 500.000, pe când în ultima (XXI, 5) lui Israil i se atribue 1.100.000 şi tribului lui Iuda numai 470.000. Dacă vedem în aceste cifre mai mult sau mai puţin o numărătoare încheiată, atunci toată populaţia ţării trebue socotită astfel, că se ridica în acest timp până la şase sau şapte milioane; şi David în adevăr avea temeiu să se mândrească cu puterea numerică a poporului şi oştirii sale, să preţuiască resursele militare, ce se găseau la dispoziţia sa, de oarece se ştie, că şi cea mai puternică monarhie a vechii lumi, Egiptul, în cel mai înfloritor period al existenţei şi puterniciei sale avea o populaţiune nu mai mare decât acest număr.

De oarece la temelia întregei chestiunei acesteea se ascundea păcătoasa de ambiţiune, apoi însuşi David, se pare, că înainte de sfârşitul numărătorii, a început a-şi da sama profund de eroarea făcută de dânsul. Noi nu ştim cum anume Dumnezeu a trezit într'însul conştiinţa sa adormită. In tot cazul el se pare că şi-a dat sama de nebunia şi impietatea întreprinderei sale, fără nici o mustrare din partea vreunui proroc dela curte. Când rezultatul numărătorii, pe cât a fost el atins, a fost prezentat lui, atunci el fără să vrea cugetă la acele impulziuni care-l dusese la această întreprindere şi la acea întrebuinţare, ce el a voit să dea la toate acestea; el compară ambiţia sa lumească cu ideea teocratică, care până atuncea condusese în tot chipul activitatea lui, cumpăni fapta sa în cumpăna religiei, şi inima lui se cutremură de păcatul săvârşit. In cea mai adâncă smerenie îşi mărturisi păcatul său: „Am păcătuit greu", zise el, „procedând astfel. Şi acum Te rog pe Tine, Doamne, iartă păcatul robului Tău, căci am păşit grozav de nebuneşte". Milostivul Dumnezeu negreşit putea să ierte nelegiuirea lui, dar regele cu toate acestea trebuia la început să sufere pedeapsă pentru aceasta. Precum umbra însoţeşte lucrul, aşa şi pe-

deapsa urmează după păcat. Vina poate fi ridicată, dar pedeapsa trebue să fie suferită. După trecerea unei nopţi chinuitor petrecută, la rege veni un vechiu prieten al lui, prorocul Gad, şi transmise o veste tristă despre pedeapsa ce-l aştepta. El îi propuse spre alegere trei pedepse şi anume: o foamete de trei ani[1]), o urmărire de trei luni din partea duşmanilor, sau o molimă de trei zile de ciumă. Două dintre aceste nenorociri fusese deja cercate de rege: în curgere de trei sau mai multe luni el se aflase urmărit de duşman, anume în timpul răscoalei lui Abesalom; trei ani de foamete deja o cercase ca răsplată pentru uciderea gavaoniţilor; ce dar trebuia de ales acum? „Tare mi-i greu", zise pe gânduri David; şi după aceea, odată cu trezirea în el a credinţei în îndurarea şi ajutorul lui Dumnezeu, el exclamă: „Dar e mai bine să cad în mânile Domnului, căci e mare îndurarea lui, numai în mânile oamenilor să nu cad". El alese nu războiul, pentrucă cunoştea cruzimile aplicate în timpul lui de oameni unii altora, şi s'a cutremurat acum, cu deşteptarea într'însul a celor mai bune sentimente, numai la ideea, la ce-l putea duce ambiţia neînfrântă. El n'a ales nici foametea, pentrucă această nenorocire s'ar fi prăbuşit excluziv asupra poporului său, de oarece singur el în tot cazul ar fi putut evita greutatea ei; şi deaceea el alese molima, sau pentrucă pedeapsa asta pentru dânsul primejdia era tot aşa de mare, ca şi pentru cel din urmă dintre supuşii săi, sau rezervă alegerea între foamete şi molimă însuşi Domnului. Şi Domnul trimise molima. Cu o putere ne mai pomenită, arătând vădit vizita sa supranaturală, ea se năpusti asupra ţării, şi deşi a continuat de tot numai trei zile, totuşi în acest scurt timp au murit de dânsa 70.000 de oameni. Aşa a fost smerită în rege trufia, care decursese din conştiinţa puterii sale; aşa a fost sfâşiată încrederea sa în arma trupească, visul său ambiţios. Acela, Care a putut face pe Israil tot aşa de numeros, ca nisipul de pe malul mării, putea în acelaşi timp prin o singură lovitură scurta numărul lui, a putut schimba glasul bucuriei trufaşe în plâns disperat, a putut în câteva zile sfărâma puterea unui puternic popor şi preface puternicia sa în slăbiciune, în neputinţă.

Molima ciumei, care a bântuit în toată ţara, în lung şi în lat, până acum nu s'a atins de Ierusalim; dar iată ea se apropiă şi de

---

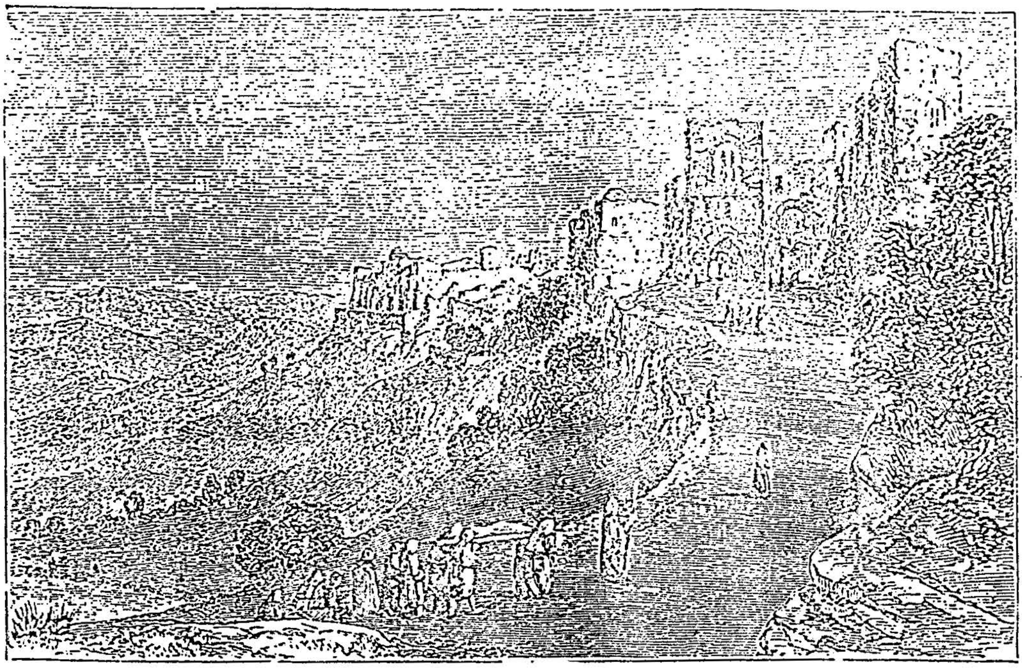
1) In textul ebraic 2 Regi XXIV, 13 stă scris „de şapte ani", iar în 1 Paralipomena XXI, 12 stă scris „de trei ani", şi asemenea citire e şi în textul grec în ambele locuri. Ea, se pare, corespunde mai mult contextului, de oarece şi celelalte pedepse se precizează deasemenea tot prin numărul trei.

capitală, și ochilor lui David se înfățișa o groaznică priveliște. Când, în groaznică turburare și groază, el aștepta lovitura inevitabilă, pe ceriu văzu un înger grozav, care, purtându-se pe deasupra orașului, întinse sabia din mâna sa, ca și cum ar fi voit să aplice lovitura de moarte. La vederea acestei priveliști neobișnuite, David fără să vrea își ridică glasul și strigă: „Iată eu am greșit, eu, păstorul, am procedat nelegiuit, iar aceste oi ce au făcut ele? Deci mâna Ta să se întoarcă asupra mea și asupra casei tatălui meu". Astfel regele în smerenia sa primi toată vina asupra umerelor sale. Dar în realitate și poporul din partea sa era vinovat în crima lui. Ultima lui răscoală fu extrem de criminală; israiliții manifestase deja că sunt cu totul gata să se abată dela calea datoriei; în prosperitatea lor ei uitaseră pe Dumnezeu și fără îndoială primiseră părtășie la planurile ambițioase și în trufia deșartă a monarhului lor. Astfel ei meritase în totul certarea și pedeapsa. Dar și în mânia sa cea dreaptă Dumnezeu nu uită miloserdia; El opri mâna nimicitoare a îngerului și nu-i îngădui să lovească cetatea sfântă. Cam cu o mie de ani mai înainte de asta, îngerul pe muntele Moria reținu mâna lui Avraam, când el ridicase cuțitul pentru a junghea pe fiul său, așa chiar tot în acel loc David văzu, cum la rugăciunea lui a fost desarmat îngerul pierzător și cum a fost mântuit poporul cel deja rânduit spre junghiere. Pe îngerul pedepsitor David l-a văzut la aria de trierat a lui Orna, pe muntele Moria. Acest loc se afla peste hotarele orașului, pe o înălțime, ce se ridica dinspre răsărit, osebită de Sion și de orașul lui David prin valea Tiropeea, având în vremea aceia câteva sute de picioare adâncime, deși astăzi abea se poate deosebi de localitatea înconjurătoare. Orna, proprietarul ariei, era un fruntaș ebuseu, căruia i se îngăduise să rămână aicea după luarea orașului. Unii socot chiar, că el a fost regele ebuseilor; în tot cazul acesta era om, care poseda mijloace însemnate, și dacă nu era prozelit, totuși era bine cunoscut cu religia israilită și era prieten personal al lui David. Și iată acum la David a fost trimis prorocul Gad cu altă comunicare. Lui i se poruncise să comunice lui David, ca el să ridice jertfelnic pe acel loc, unde a fost văzut îngerul și să aducă jertfă acolo. David



Arie de trierat.

cu cei de aproape ai săi procedară imediat la împlinirea poruncii divine. Acum era vremea secerișului grâului, când arșița verii cu deosebire sporește puterea molimei, și când regele se apropiă de acest loc, Orna era ocupat cu trieratul grâului. La întrebarea iebu-seului despre pricina acestei neașteptate vizite a regelui, David îi spuse, că el a venit la dânsul să cumpere această arie, ca pe locul ei să ridice jertfelnic de îndurare. Orna imediat, cu dărnicia inimii nobile, propuse să-i dăruiască nu numai aria, ci și boii, cu care el triera grâul, și chiar și unelte, ca să nu se piardă vreme pentru procurarea celor necesare pentru aducerea jertfei. Dară David, proclamând pravila înălțătoare, că lui Dumnezeu nu trebue a-l sluji, fără să facă nici o cheltuială pentru asta, nu voi să primească darul bogat, ci cumpără pământul, animalele și uneltele pe un preț bun. Repede a fost ridicat și jertfelnice de pământ, fu aduse jertfele hotărîte, care au fost miraculos consumate de foc venit din cer. Regele, toți ceice-l înconjurau se adresară cu rugăciune către Dumnezeu pentru izbăvirea poporului din nenorociri, și molima ciumei conteni lucrarea sa pustiitoare tot așa de fără veste și misterios, cum și apăruse, manifestându-și astfel caracterul său supranatural și făcând pe oameni să privească mai departe de causele secundare și să vadă senzul moral în asemenea cercetări. Din causa tuturor celor petrecute, localitatea aceasta căpătă un caracter sacru, și de oarece cu ea se lega și o amintire veche despre marele patriarh Avraam, care a fost aicea într'un ceas greu al celei mai mari din ispitirile sale și se împreuna cu cel mai fericit ceas a celui mai mare triumf în credință, apoi ea a fost aleasă ca cel mai potrivit loc pentru cultul întregului popor și a fost designată ca loc pentru zidirea templului în viitor.



Betleemul.

CAPITOLUL XVI.
ULTIMII ANI AI DOMNIEI LUI DAVID

Ispitirea grozavă, venită asupra lui David cu prilejul nechibzuitului său act a enumerărei poporului său, a fost cea din urmă cercare din viaţa sa, după care au urmat ani de domnie paşnică, cu care s'a şi încheiat viaţa bogată în întâmplări a marelui rege. Sara zilelor sale s'a petrecut în pace. Furtunile interne şi externe, tot felul de turburări posibile, pasiunile înflăcărate: toate acestea s'au liniştit, şi regele se apropia de sfârşitul său cu paşi liniştiţi, cum şade bine unei bătrâneţe respectabile. Despre activitatea acestor de pe urmă ani avem informaţiuni tare sărăcăcioase. In cursul lor n'au fost aproape nici un fel de evenimente însemnate, care ar fi cerut înscrierea lor în cronică. Poporul învăţase să se bizue cu totul în conducătorul său. El văzuse, că abaterea dela cărarea

legiuită totdeauna atrăgea după sine pedeapsa semnificativă; că siguranța și prosperitatea lui depind de devotamentul riguros față de principiile teocratice, și israiliții se mărgineau la așteptările răbdătoare a acelei înfloriri sau desvoltări, care trebuia să vină pe calea naturală la vremea cuvenită, și încă nu precedase evenimente, sau nu se introdusese asemenea îmbunătățiri, pentru care nu venise încă timpul. Nici un fel de războae externe n'au turburat pacea acestui period, și David putu să-și întoarcă toată atențiunea sa asupra trebilor dinlăuntru, să îmbunătățească starea cârmuirii sale și să îndrepte relele, care izbutiseră să se strecoare, neîntâlnind reacțiune între turburările și agitațiile marilor întâmplări ale trecutului. Unul din marile obiecte, asupra cărora își întorsese el atențiunea sa în ultimii zece ani ai vieții sale, a fost adunarea și pregătirea materialelor pentru zidirea templului, căruia i-a fost dat să-l zidească fiului său. La aceasta el a întâlnit un mare concurs și multă bunăvoință în bunăvoința supușilor săi, al cărora duh religios fusese întărit de ultimile evenimente și cari învățase să priceapă marea importanță a centralizării cultului, instaurat de David în Ierusalim, pentru podoaba căruia făcuse așa de mult însuși regele, care nu numai l-a desăvârșit sub raport ceremonial și muzical, dar care a adăogat la el o serie întreagă de slujitori sfințiți. Aceștia când nu erau ocupați cu datoriile speciale ale slujbii lor, răspândeau în popor cunoștința legii lui Dumnezeu până în cele mai depărtate ținuturi ale țării. Cronicarul biblic (1 Paralip. XXVIII, XXIX) face o completă dare de samă despre pregătirile pentru zidirea casei lui Dumnezeu, care erau așa de vaste și depline, încât succesorul a avut putința deja în primii ani ai domniei lui să pășască la executarea acestei mari întreprinderi. Cronicile contimporane, coprinse în cărțile regilor, adevărat, nu vorbesc nimica relativ de această vastă pregătire a materialelor, dar ele în tot cazul ne prezintă nu puține dovezi despre existența unor asemenea tesaure și confirmă probabilitatea redării în alt loc a amărunțimilor. Resursele proprii ale regelui erau foarte vaste, de oarece el poseda proprietăți agricole, vii, grădini de smochini și de maslini, turme de vite mari și mici. După aceea ca isvor de venituri mari servea și acea mare mulțime de dări dela popoarele supuse, precum și impozitele dela cetățenii proprii. De asemenea ca izvor de bogăție servea și acea mulțime de prăzi, care erau apucate în timpul războaelor externe. Față cu acea mare însuflețire, cu care poporul în anii din urmă se referea către David, era izvorul a nu puține prinoase voluntare, ce cu dărnicie se fă-

ceau de către cei mai bogați membrii ai poporului, care avea toate temeiurile să fie recunoscători regelui lor, de oarece mulțămită cârmuirii lui înțelepte, bună starea poporului se ridicase tare mult. Din acestea și din alte asemenea izvoară David a avut putință să adune o sumă enormă de 100.000 talanți de aur și 1.000.000 talanți de argint. Afară de această enormă cantitate de metale scumpe, el mai adună rezerve enorme de aramă, fer, lemn de cedru și alte esențe, marmoră și pietre prețioase. Apoi a năimit cioplitori de piatră și meșteri de tot felul, atât indigeni, cât și străini, în scopul de a pregăti aceste materiale pentru destinația lor viitoare. După aceea din economia propriei sale bogății, el mai destină încă în același scop 3.000 talanți de aur și 7.000 talanți de argint. Dacă vom considera talantul de aur drept 500.000 lei după prețul normal, când leul valora 1 franc francez sau o marcă germană, și talantul de argint drept 9600 lei de aceeași valoare, atunci toată suma acestui tezaur va fi chiar și pentru cele mai nouă păreri ale noastre uimitoare, deși în vechime nu sunt necunoscute și alte exemple de asemenea îngrămădire de valori scumpe. Așa Pliniu istorisește, că în vremea răsboaelor sale asiatice el a îngrămădit 544.000 chilograme aur și 120.000.000 lei argint, socotit leu ca mai sus.

Impreună cu materialul pregătit pentru viitorul templu, David încă de timpuriu a început a se îngriji și de acel succesor, care ar fi fost mai vrednic executor al planurilor lui. Chestiunea moștenitorului tronului nu fu ușor de rezolvat față de acea încurcătură a raporturilor familiare, care a fost cauza naturală necumpănirei căsătorei lui David. El a avut multe femei, mulți fii, și din pricina asta și mulți pretendenți la tron. Și din cauza acestei stări lui David i-a fost dat să sufere amărăciuni deja nu odată, produse de fiii săi pretendenți și rivali la tron. Chestia asta a fost deslegată numai prin aceea, care femee a avut asupra lui David mai mare înrâurire și care din fiii ei, după părerea regelui, avea mai multe însușiri pentru exercitarea vredniciei de rege, și din pricina asta a fost ales de moștenitor fiul Virsaviei, Solomon. Inseși împrejurările nașterei lui îl făcură cu deosebire scump regelui repede îmbătrânit. El era fiul femeei pasionat dar și nelegiuit iubite, și nașterea lui a fost umplerea unui gol, produs prin moartea primului copil al Virsaviei. David firește a putut considera nașterea lui și viața lui ca dovadă, că Dumnezeu a primit cu îndurare rugăciunea lui și s'a înduplecat la lacrămile lui de pocăință.

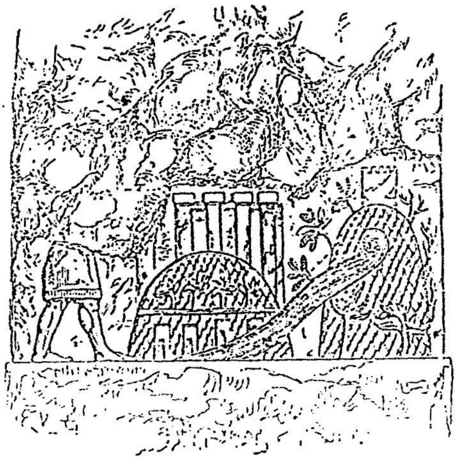
Când s'a născut Solomon, regatul se bucura de pace. David

deja văzuse destule și mai mult decât destule războae. Gândul la tot sângele vărsat de dânsul apăsa greu conștiința lui, și vrășmașii lui îl numeau „omul sângelui". Setea de pace se ivi la dânsul în numele „Abesalom", adecă „Părintele păcii", pe care el deja mai înainte îl dase fiului său, născut în Hebron din Maaha, fiica lui Talmai, regele Gesurului. In acest timp ea de bună samă era încă puternică și el dădu fiului său din Virsavia slăvitul nume Solomon (Șelomo), adecă „pașnicul". Nume, care și astăzi e așa de răspândit în răsărit sub forma de „Suleiman". Prorocul Natan, care a luat așa de multă parte la îndreptarea stărei religioso-morale a lui David, a fost acea persoană, care s'a prezentat educatorul firesc și cel mai de nădejde al copiilor regali, și pruncul a fost dat în grija lui. El deasemenea a salutat nașterea pruncului, care a fost făgăduit lui pentru pocăința lui. Deaceea el a dat lui Solomon, „după cuvântul Domnului", numele mult mai sfânt de „Ie-didie" „Iubit de Dumnezeu". Insuși David se numea cu un nume, care însemna „iubitul", dar lui Solomon prorocul a dorit să-i dea un nume, care exprima ceva mult mai profund decât iubirea familiară. Cu acest nume totuși el niciodată nu s'a mai numit în istorie, pentrucă el nici nu s'a predestinat pentru întrebuințarea în viața de toate zilele. Numele „Solomon" a fost potrivit inspirației prorocului un ideal și preînchipuia istoria marelui rege nerăzboinic. E firesc de așteptat, că în prorocul Natan copilul regal a putut primi educația pioasă, înțeleaptă și devotată a educatorului, și așa, după cât putem socoti, a și fost el într'o măsură oarecare. El, cum se știe, a trăit până chiar la urcarea pe tron a lui Solomon și, poate și puțin în timpul domniei lui, de care el a scris cronicile începătoare (1 Paral. IX, 29). Dacă e adevărată tradiția iudaică, amintită de fer. Ieronim, atunci Natan a fost al optulea fiu al lui Iesei, poate înfiat. El a putut fi deasemenea însuși acel Natan, fiii căruia au ocupat locuri înalte la curtea lui Solomon, și unul din ei, Zabud, a fost chiar prietenul regelui, și deasemenea preot. De altmintrelea tatăl acestor demnitari, după toată probabilitatea, a fost fratele mai tânăr al lui Solomon. Prorocul Natan n'a încetat să ocupe parte vizibilă în viața religioasă a poporului. David se sfătuia cu dânsul cu privire la zidirea templului și la organizarea cultului, deși cu trecerea timpului neputințele bătrânești evident a slăbit și influența lui la curte. In tot cazul glasul lui nu s'a ridicat în timpul acelor crime și turburări, prin care s'au întunecat anii din urmă ai marelui rege. Deja prevăzătorul Gad, iar nu Natan prorocul, a prevenit, de exemplu, pe David despre pe-

deapsa, care trebuia să urmeze crimei de trufie, care-l stârnise să numere poporul, contra sfaturilor celor mai înțelepți sfetnici. Dacă, totuși, se poate da oarecare însemnătate fragmentului neclar din istoricul grec Eupolem, apoi Natan a făcut, poate, revelația profetică lui David în timpul molimei de trei zile, deși Eupolem confundă, se pare, diferite evenimente. Și dacă această numărătoare a avut vreun raport cu sistema adunărei sumei pentru viitorul templu, apoi Natan a putut mai curând socoti, că măsura asta e dreaptă. Se poate, că sarcina anilor înaintați slăbise într'însul energia, dar totuși noi trebue să-i atribuim cele mai bune din înrâuririle, de care era anturată viața tânărului moștenitor. El însuși educat în școlile prorocilor, putea preda lui Solomon poezia, „înțelepciunea răsăritului", și literatura istorică a poporului său, și cu deosebire acele părți ale legii lui Moise, care erau predate în scris. Talentelor literare, pe care le-a moștenit Solomon dela tatăl său, de sigur li s'a dat o cultură îngrijită, deși ele au primit cu totul altă direcție în comparație cu aceea, care a făcut nemuritor numele lui David ca „dulcele cântător de psalmi al lui Israil".

Deși Solomon a fost primul rege al lui Israil, „născut în purpură", dar totodată nu e deloc neîndoelnic, că el chiar dela început s'a destinat ca succesor al lui David. Bătrânul rege vădit simțea aceeași nedorință de a-și numi succesor, cum se simțea și de alți domnitori; dar a designa un prunc sau un tânăr copilandru ar fi fost și primejdios. Abea numai către timpul răscoalei lui Adonie auzim despre jurământul dat Virsaviei, că fiul ei va moșteni tronul (3 Reg. I, 13, 17), și de oarece despre acest jurământ nu este mențiune deosebită, apoi noi nici nu știm, în care period a fost dat el. Negreșit toți simțeau, că designarea din partea regelui ar fi unul din cele mai puternice și adevărate drepturi la tron, dar designarea asta putea ea oare să fie singură arbitrară? Uciderea lui Amnon, fiul cel mai mare al lui David, se produsese deja în acel timp, când Solomon era copil. Despre al doilea fiu al său Hileav sau Daniil noi nu știm absolut nimica, și foarte probabil, el a murit de timpuriu. Dintre ceilalți fii cel mai mare era Abesalom, care, negreșit, se considera pe sine drept presupusul moștenitor. Nu numai că David era deja rege, când i s'a născut în Hebron Abesalom, dar acest tânăr era de obârșie regală din două părți, de oarece mama sa Maaha era fiica regelui Gesuriei. El era tare prin iubirea pentru dânsul din partea poporului, deasemenea și prin atașarea pasionată către el, ce i-o arăta tatăl său, când Abesalom a perit în bătălia contra tatălui său. Adonie, cel

mai mare dintre fiii rămași în viață, în aceeași măsură considera puternice și drepturile sale la tron. După Adonie mai erau cel puțin doisprezece fii, de care noi nu știm nimica și care n'au putut conta la tron sau din lipsa unor însușiri de seamă, sau pentrucă mamele lor se trăgeau din familii simple și neînsemnate. Făgăduința dată Virsaviei a putut rămânea una din tainele palatului, timid transmise, și în genere n'a fost obștește cunoscută. Ar fi fost neîntemeiat a o atribui în întregime acelei înrâuriri, pe care Virsavia o câștigase asupra sufletului regelui. Solomon de timpuriu începu să manifeste însușiri, care îl ridicară deasupra tuturor fraților. Pentru toți era limpede, că „Domnul îl iubea" (2 Reg. XII, 24). Prevederea lui David la alegerea lui de succesor al său a primit o încuviințare prorocească din partea lui Natan. Dar orcât de timpuriu s'a format această intenție, evident a fost un lucru înțelepțesc de a mărgini cunoștința acestei taine numai între puțini. A o face cunoscută tuturor, când Solomon era deja prunc, ar fi însemnat numai a deștepta ură răzvrătitoare printre concurenții săi puternici și fără scrupule și a-l expune aproape unei nimiciri de neînlăturat. Se vede că deja timpuriu deveni clar, că astfel de oameni, ca Amnon, Abesalom și Adonie, plini de patimi aprinse și de un temperament trufaș, ar fi fost extrem de nepotriviți pentru realizarea acelor scopuri religioase pașnice, pe care David voia să le încredințeze succesorului său. Semnele de înțelepciune liniștită și de bună purtare, prin care se distingea copilăria lui Solomon, împreună cu înfocatul devotament al lui David față de Virsavia, făcu ca Solomon să triumfe asupra pretențiunilor fraților mai mari ai săi și, la aprobarea consilierului său cu adevărat religios, David s'a jurat pe numele lui Iehova: „Solomon, fiul meu, va fi rege după mine".



Vederea presupusă a Ierusalimului (după un vechiu monument).

Neputințele anilor înaintați se năpustiră asupra regelui, zilele căruia chiar din tinerețe se petrecură în muncă grea, în războae și agitațiuni. La vrâsta de treizeci de ani David a fost ales rege în Hebron și a domnit acolo timp de șapte ani și jumătate. In Ierusalim el a domnit treizeci și trei de ani. Prin urmare el avea mai mult de 70 de ani, și chiar și în timpurile nouă oamenii de vârsta aceasta sunt adesea plini de viață și de

putere. Dar iudeii acelui timp rar treceau peste 70 de ani, ca hotar rânduit pentru viaţa omului. Solomon şi Manase au fost singurii regi iudei, cari au trăit mai mult de 60 de ani. Ba cu privire la Solomon încă nici nu-i cunoscut destul de bine, de a ajuns această vrâstă. In tot cazul David era cu totul slăbănogit şi puterea vitală într'însul s'a săcătuit până întru atâta, încât el nu se putea încălzi cu ajutorul a nici unei haine. Cei de aproape ai lui nu ştiau cum să ajute mai bine pe stăpânul lor, ci sfătuiră numai să ia o fată tânără şi frumoasă, care ar putea să-l încălzească cu trupul ei [1]). Alegerea în acest caz a căzut pe frumoasa Abisago din Sunem, un mic orăşel din tribul lui Isahar, de pe coastele sudice ale Ermonului Mic, la şase chilometri depărtare de Izreeli. De observat e că chiar pentru acest scop curtenii crezură necesar să caute fetiţa cea mai frumoasă, care se putea găsi în ţara lor.

Neputinţa crescândă a lui David între acestea a dat motiv altuia din fiii săi ambiţioşi şi neascultători să se folosească de împrejurări pentru apucarea tronului. Acum, când Amnon şi Abesalom deja nu mai erau în viaţă, cel mai mare din prinţi rămăsese Adonai, şi el anume alcătui o conjuraţie pentru grăbirea morţii tatălui său şi punerea mânei pe domnie. Prin talentele sale personale, cât şi prin caracterul său nepăsător, el semăna celor doi fraţi ai săi mai mari şi nu se uita deloc la avertismentul, care-l puteau trage din soarta ce-i ajunsese pe cei doi. Asemenea lui Abesalom, frumos şi stricat, el se născuse în acel timp, când David era deja rege în Hebron; dar de oarece numele mamei sale Aghita însamnă „dănţuitoarea", apoi de aicea se poate conchide, că ea după vrednicie stătea mai pe jos de Maaha din Gesur şi de Ahinoama din Izreeli. Dar Adonie, ca şi fraţii săi mai mari, a fost răzgâiat prin dragostea prea mare, arătată lui de tatăl său, care evita chiar împrejurarea de a-i cauza neplăcerea prin simpla întrebare: „pentruce ai făcut tu asta?" Primul lui pas a fost, spre imitarea lui Abesalom, să se aprovizioneze cu căruţe, călăreţi şi 50 de curieri. După aceia lui îi trebuia să-şi câştige doi adepţi, care ocupau demnităţi înalte regale şi de stat, şi anume pe Ioab, comandantul principal al oştirii, şi Abiatar arhiereul. E ciudat de spus, că el a izbutit să atragă de partea sa pe amândoi aceşti demnitari înalţi. Sau ei nu ştiau de designarea lui Solomon de

---

1) I. Flavie zice, că aşa a fost sfatul medicilor celor ce înconjurau pe David. Astfel de metod de transmitere a căldurii se recomandă şi de vestitul medic grec Galen, şi el s'a aplicat încă multă vreme în urmă până pela fincle evului mediu. In alt loc se pomeneşte, că tot un asemenea mijloc a fost recomandat împăratului Frideric Barbaroza.

succesor al lui David, sau ei au preferat frumuseţa şi forţa prinţului frumos de treizeci de ani faţă de acela, care deabea eşise din izolarea copilărească şi era încă copilandru. Ei au putut deasemenea socoti, că participarea lor în această răzvrătire le va asigura succesul, mai ales în vederea acelei neputinţe bătrâneşti, în care cădea din ce în ce mai mult David. In aceste impulsiuni au putut juca rol şi zavistia ambiţioasă. Ioab te miră de nu observase, că Vaneea deja îl împinsese afară din încrederea regelui, şi Aviatar, singurul din neamul arhieresc, măcelărit pentru David, companionul credincios al acestuia în timpul vieţii lui de pribegie şi a domniei din Hebron, te miră de putea privi liniştit la creşterea influenţei lui Sadoc. Poate deasemenea Adonie le făgăduise la amândoi ertarea a toate greşalele din trecut în schimbul acestui devotament. Trebue de avut în vedere, că ei amândoi, şi mai ales Ioab, aveau multe temeiuri să se teamă de începutul nouei domnii şi de aceea se sileau să lege pe noul rege cu cele mai strânse îndatoriri.

Intărit prin concursul a doi următori de felul acesta, Adonie aruncă masca şi, urmând iar lui Abesalom, invită pe toţi prinţii, afară de Solomon, şi toate slugile regale la un mare ospăţ. El, evident, contă pe aceeaşi rivalitate de neam, care făcuse şi pe Abesalom să aleagă Hebronul de punct principal al complotului său. In adevăr, locul, pe care-l alese Adonie pentru jertfa sa de încoronare, a fost „piatra Zohelet, care-i aproape de Rogeli". Relativ de această „Piatra Şarpelui" mai mult nu se ştie nimic, dar probabil cu dânsa se unea vreo amintire sfântă. Pentru această solemnitate se cerea un izvor de apă, dar noi ştim numai, că Rogeli, „Izvorul piuarului", era situat spre nord-est, pe graniţa dintre triburile lui Iuda şi Veniamin şi prinurmare nu departe de Ierusalim. Acesta e probabil acum izvorul Pururea-Fecioara, ce se află în faţa satului Siluam [1]).

Dar Adonie, faţă cu raportul său dispreţuitor către neputinţele tatălui său, nu întoarse destulă atenţiune la puterea influenţii a pretendenţei opuse sieşi. Sadoc, preot mult mai tânăr şi mult mai popular şi descendent al liniei mai vechi a neamului lui Aaron, era de partea lui Solomon, şi pe el îl ajuta Natan, prorocul mult respectat. Vaneea, fiul lui Iodai, om de mare trecut şi respect personal, putea dispune de devotamentul giborimilor şi acest detaşament disciplinat de gardă ca de 600 oameni

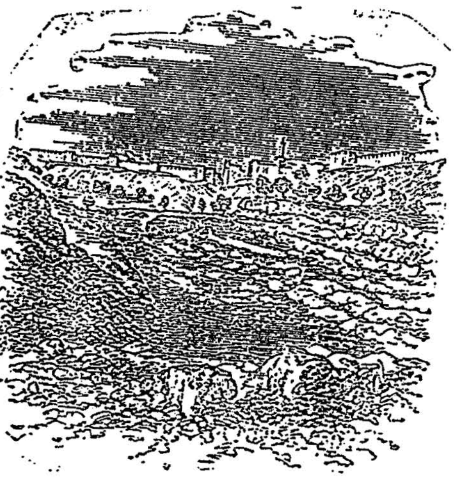
---

1) Vezi desenul mai sus, la pag. 244.

totdeauna era gata de acțiune. Și dacă Adonie reuși să atragă de partea sa pe tinerii principi din neamul lui David, apoi doi prinți mai mari și mai influenți, Semei și Resii, poate singurii rămași în viață din frații lui David, rămaseră credincioși lui Solomon. Prorocul Natan, scuturând de pe sine neputința anilor bătrâneții, văzu, că nu trebuie pierdută nici o clipă. Solomon, chiar dela nașterea sa, fusese încredințat cu deosebire îngrijirii lui, și prorocul totdeauna îl arăta pe el designat moștenitor al tronului lui David și executorul intențiunilor pentru care David se dovedise nevrednic după viața sa anterioară. Dar, la regele oriental e greu de dobândit acces în orice vreme și mai ales când e bolnav. Natan n'a putut găsi alt mijloc să raporteze lui David despre primejdia ce-l amenința, decât prin întrevederea cu Virsavia, care, cum știa el, avea mare înrâurire asupra regelui. El îi istorisi ei, că chiar în acel timp fiul Aghitei s'a proclamat pe sine rege, iar între altele David nu știa încă nimica despre asta, și că reușita lui Adonie vădit amenința cu moartea și pe ea, și pe Solomon. El o rugă să plece imediat la rege și să-i amintească despre jurământul lui dat ei, că Solomon va fi rege. Insuși el a făgăduit să fie tot aicea, sub mână și să confirme știrea, că Adonie a fost proclamat rege contra dorințelor lui David. Poate că el s'a temut, că după neputința anilor săi David să nu pășască la acțiune, și de aceea, cum nu era încă târziu, el grăbi pe Virsavia să-l deștepte la realitate.

Virsavia se duse la bătrânul rege, care se afla singur cu Abisaga. Ea intră cu plecăciune adâncă până la pământ, care arătă lui David, că ea avea să-i transmită ceva foarte important. Agitația evidentă și solemnitatea, cu care Virsavia (cum după aceea și Natan) se apropiă către bătrânul și istovitul rege, se afla în contrast acut cu acea adresă liberă și curajoasă, cu care ei se refereau către dânsul în timpul trecut. Aceasta arată, că David, după măsura apropierei de vrâsta înaintată, devenea stăpânitor oriental tot mai inaccesibil. Ca răspuns la scurta întrebare a regelui, Virsavia îi aminti de jurământul său, că Solomon trebue să se urce pe tronul lui, îi povesti amărunțimile despre planurile lui Adonie, și-i spuse, că ochii poporului sunt îndreptați spre dânsul și așteaptă, că el se va folosi de dreptul său recunoscut la designarea lui ca moștenitor și succesor. Dacă se admite, ca tronul să devină obiect de apucat cu puterea, atunci ea arătă, ce primejdie amenință viața ei și viața lui Solomon, singurul care din toți prinții n'a fost invitat la ospățul lui Adonie. Pecând

ea grăia încă, se vesti cum că și prorocul a venit, cum se și înțelesese cu Virsavia. El deasemenea se plecă până la pământ și, ca și cum ar fi simțit oarecare frică la redarea comunicatului său, începu să expună înaintea regelui chestiunea și zise: „Domnul meu rege, spus-ai tu oare: Adonai va domni după mine și el va ședea pe tronul meu? Iată la Adonai este oaspăț, și toți mănâncă și beau la dânsul și zic: Să trăiască regele Adonai! Iar pe mine, robul tău, și pe preotul Sadoc, și pe Vaneea, și pe Solomon, robul tău, nu ne-au chemat. Nu s'a făcut oare aceasta după voea stăpânului meu, regelui, și pentru ce tu n'ai descoperit robului tău, cine are să șadă pe tronul domnului meu, regelui, după dânsul?" Regele fu peste măsură de neliniștit și pentru hotărârea lucrurilor porunci să chieme din nou pe Virsavia, care, potrivit cu obiceiul oriental, părăsise camera, când vorbise Natan. Regele, închinându-se în chipul cel mai solemn, anume spunând: „Viu este Domnul, cel ce izbăvește sufletul meu din orice nenorocire", reînoi jurământul, ce-l dăduse mai înainte și, cu revenirea energiei de altă dată, luă măsurile decisive, ca să ungă și să facă rege pe Solomon chiar în timpul vieții sale. Făcând iarăși un salut solemn, Virsavia se retrase, iar Sadoc, Natan și Vaneea fură chiemați în camera regelui. El le porunci să așeze pe tânărul său fiu pe catârul regelui și să-l ducă solemn la pârâul Gion, care, asemenea izvorului Rogel, avea destulă apă pentru încoronare și era nu departe de oraș. Acolo Sadoc trebuia să ungă cu ulei sfințit, luat din cortul sfânt al lui David de pe muntele Sion. Măsura aceasta fu foarte importantă. Aceasta nu se făcuse pentru Adonai poate pentrucă uleiul sfânt se afla în grija lui Sadoc, sau poate iară pentrucă Adonai se considera succesor legal. După aceea ei trebuiau să trâmbițe cu trâmbița și să strige: „Să trăiască regele Solomon!" Levitul Vaneea, — semipreot, semiostaș, — răspunse la porunca regelui prin entuziastul „amin" și cu rugăciunea, ca Dumnezeu să întărească această alegere și să facă tronul lui Solomon chiar mai puternic decât tronul tatălui lui. După aceea fură toate pregătite pentru marele act, fu aranjată procesia solemnă, care se



Iazul și pârâul Gion.

puse în mișcare însoțită de detașamentul de gardă, și deodată se putea vedea, că doar un război intestin putea să sdruncine coroana tânărului,care avea de partea sa pe proroc, pe marele preot din casa lui Eleazar și pe comandantul gardei, și care astfel fusese uns și proclamat moștenitor din porunca directă a regelui. Poporul deasemenea era de partea lui. Ospățul zgomo-tos al lui Adonai n'a stârnit nici un entuziasm în popor; dar entuziasmul se produse cu așa putere în favoarea lui Solomon, încât pământul răsuna de muzica trâmbiților și de zgomotul jo-curilor. Opera întreprinsă de Virsavia și de Natan,, se duse dela început până la sfârșit cu o iscusință uimitoare și fu încununată cu deplin succes.

Intre acestea ospățul lui Adonie se termină și trebuia să se înceapă răscoala; dar urechea experientă a lui Ioab deodată auzi sunetul trâmbițelor din direcția Gionului și ecourile petre-cerei solemne din oraș. Inima lui tresări de o rea presimțire, și când el vorbea încă, cei ce erau cu dânsul zăriră pe copărtașul lor Ionatan, fiul lui Abiatar, care fugea grăbit spre dânșii. Adonie dădea a înțelege prin înfățișare, că consideră apropierea lui drept prevestire de bine. Dar Ionatan aduse vestea fatală, că în timp ce ei benchetuiau, prietenii lui Solomon operau; că acest din urmă a fost proclamat și uns solemn de rege la Gion, și că în această clipă el deja stă pe tronul regatului, primind felicitările entuziaste a întregului popor și a curții. După aceea el adaose și dovada cea mai stârnitoare de gânduri a nereușitei întreprin-derei lui Adonie, și anume, că însuși bătrânul rege și-a dat solemn consimțimântul său pentru încoronarea lui Solomon. Regele evi-dent a fost ridicat din patul său de boală și, în semn de apro-bare prin rugăciune a celor săvârșite, se închină în așternutul său și binecuvântă pe Dumnezeul lui Israil, care l-a învrednicit înainte de moarte să vadă pe unul din fiii săi șezând pe tronul lui. La această veste rânza umflată a lui Adonai plesni imediat de neizbutirea conjurației. Oaspeții cuprinși de frică încălecară și se împrăștiară în toate părțile. Insuși Adonai, părăsit de parti-zanii săi, fugi cuprins de groază spre jertfelnic, poate chiar acela, pe care David îl înălțase în aria lui Orna, și în disperare se apucă cu mânile de coarnele jerfelnicului. Despre strigătele lui de ertare se raportă tânărului rege. „Iată", i se spuse lui, „Ado-nie se teme de regele Solomon, și iată el se ține cu mânile de coarnele jerfelnicului, zicând: să se jure mie acum regele Solomon, că nu va ucide pe robul său cu sabia". Solomon se referi către

dânsul mărinimos. Devotamentul poporului arăta, că el n'are la ce se teme de rivalitatea lui Adonai. Dacă Adonie ar fi reușit în conjurația sa, atunci el fără îndoială ar fi dat morții pe Solomon și împreună cu el poate și pe Virsavia. Cel puțin așa se poate judeca după caracterul acestui om. Dar Solomon nu voi să adauge chinuri și suferințe nouă la acelea, care deja și așa torturau inima bătrânului său tată. El își dădu cuvântul său regesc, pe care-l socoti suficient fără adăogirea jurământului, că atâta vreme, cât Adonai va rămâne cinstit și fidel, nici un fir de păr nu va cădea din capul lui. Adonie a fost luat de pe treptele jertfelnicului și adus personal la Solomon. El se plecă înaintea fratelui său mai tânăr, care fără cel mai mic repros, se adresă căte dânsul numai cu o scurtă poruncă: „mergi la casa ta". El n'a fost nici măcar închis în temniță sau lipsit de cinul său. Dar odată cu acestea i se spuse direct, că alt caz de felul acesta nu va fi lăsat fără pedeapsă. Au fost ertați de data asta și ceilalți răzvrătiți. Răscoala, la care ei luaseră parte, a fost considerată numai ca un acces de nebunie, pentru care se putea erta cu dispreț în vederea bucuriei personale cu ocazia urcărei pe tron a regelui, negreșit, câtă vreme cei amestecați în această conjurație nu vor da dovadă din nou de vinovăție.

După întărirea tronului după moștenitorul legal, lui David îi mai rămăsese să facă încă o comunicare, înainte de a-și părăsi cariera sa pământească. El voea să comunice fiului său ceeace era cel mai mare scop al dorințelor lui, acel scop, pentru împlinirea căruia el făcuse pregătire așa de vastă. David făcu cunoscute lui Solomon toate amărunțimile templului, care avea să-l ridice el. Intru aceasta nu se uită nimica. El desfășură amărunțit înaintea fiului său planul templului cu toate edificiile, încăperile, curțile, situația, vasele și podoabele lui; toate, cum s'a arătat în lege la construirea cortului mărturiei de Moise. Toate aceste povețe el le pregătise deja mai înainte, când mâna Domnului era peste dânsul, și acum, în clipa de încheiere a vieții sale, preda toate acestea succesorului său în puține cuvinte solemne: „Iată eu mă duc în calea mea în acest pământ, tu însă fii tare, și fii bărbat. Și păzește așezământul Domnului Dumnezeului tău, umblând în căile Lui și păzând rânduelele Lui, și poruncile Lui, și hotărîrile Lui, și dispozițiile Lui, cum este scris în legea lui Moise, ca să fii chibzuit în toate orcâte vei face, și pretutindenea încotro te vei îndrepta; ca Domnul să-și îndeplinească cuvântul Său, pe care l'a zis despre mine, grăind: dacă fiii tăi vor păzi căile tale, ca să umble înaintea

mea întru adevăr din toată inima lor și din tot sufletul lor, atunci nu va lipsi bărbat din neamul tău, pe tronul lui Israil" (3 Reg. II, 2,-4). „Fii tare și bărbat, și apucându-te de treabă, nu te teme și nu te speria. Căci Domnul Dumnezeu, Dumnezeul tău este cu tine. El nu se va depărta de tine, și nu te va părăsi, până nu vei săvârși toată treaba, ce se cere pentru lucrul Domnului" (1 Paral. XXVIII, 20). Și după aceea din adânca sa experiență de viață îi zugrăvi un tablou al omului cu adevărat fericit, fericirea căruia e mai solidă ca temeliile lumii, expunând idealul acestei fericiri în renumitul Psalm:

„Ferice de omul, care nu se ia după sfatul necredincioșilor
Și pe calea păcătoșilor n'a umblat
Și în adunarea hulitorilor n'a șezut;
Ci legea Domnului e dorirea lui
Și la legea lui cugetă ziua și noaptea!
Acela în toate câte face are spor,
Și-i ca un pom sădit pe malul unor ape,
Care-și dă rodul lui la vreme,
Și ale cărui frunze nu se vestejesc.
Iar necredincioșii nu-s așa
Ci-s ca pleava spulberată de vânt depe fața pământului.
Pentru aceasta nu vor putea sta necredincioșii la judecată,
Nici păcătoșii nu vor putea sta în adunarea drepților
Căci știe Domnul calea drepților,
Iar calea necredincioșilor va peri.

(Psalmul I, 1—6)

Afară de povețele particulare date fiului său despre datoriile și responsabilitatea lui, ca rege teocratic, David dorea să vadă și recunoașterea solemnă a lui Solomon de succesor al său. Poporul din Ierusalim și din împrejurimile lui, adevărat, primi pe noul domnitor cu toate semnele de bucurie și de mulțămire, dar, în vederea opoziției de odinioară și a rivalității ce vădit a exista între triburi, regele muribund se hotărî la o măsură, care trebuia să servească de adeverire deplină pentru dânsul în scopul arătat. Imprejurul patului său el convocă adunarea reprezentanților principali ai țării, capii triburilor, conducătorii oștirii, căpeteniile diferitelor părți ale statului, veteranii, care-i slujise lui așa de strălucit în toate ispitele lui, împreună cu copiii lor și slujitorii, ca să le spună ultima sa voință. Ridicându-se cu sforțări dureroase din patul său de boală, el se adresă către adunare, numind pe ceice se adunase frații săi și poporul său. El avea să-i comunice două lucruri. Mai întâiu de toate, el aminti adunării, că Iehova a ales

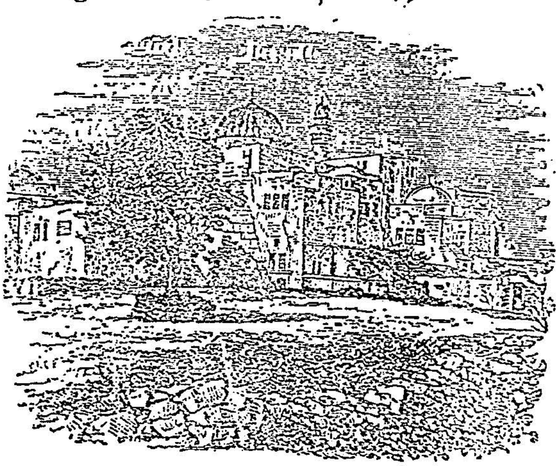
tribul lui Iuda ca să cârmuiască țara și din acest trib l-a ales pe dânsul ca să ocupe tronul de rege, și acum, când el trebuia să părăsească călătoria pământească, atunci după alegerea lui Dumnezeu, se prezentă Solomon să ocupe acest tron regal după dânsul. Al doilea, el desvoltă înaintea adunării planul pentru zidirea templului și îndemnă solemn pe cei adunați să ajute fiului său la realizarea acestei întreprinderi așa de mari și de dorite, care era cu deosebire sfântă înaintea Domnului. Voința regelui muribund era sfântă. Reprezentanții poporului cu plăcere și cu bucurie plătiră tributul cinstei și respectului noului monarh și-și exprimară toată dragostea de a-i ajuta la zidirea templului pânăla ultimul ban. Cu inima entuziasmată, David atunci rosti ultima sa cântare de mulțămire și mulțămi Domnului înaintea întregei adunări, recunoscând, că tot ce el avea, era darul lui Dumnezeu, și rugându-L pe Dânsul, ca El să susțină pe fiul și pe poporul său pe calea cea dreaptă. După asta s'a dat un ospăț măreț, și în mijlocul mulțimii prinoaselor de jertfe și ritualului solemn, Solomon a doua oară a fost uns rege și recunoscut cu cinste și cu felicitări din partea a tot poporul.

Dar iată se apropiă și sfârșitul, când trebuia să se stingă „sfeșnicul lui Israil". Simțind apropierea morții, David încă odată chiemă pe succesorul său și de pe patul său de moarte încă odată îl sfătui să îndeplinească poruncile lui Dumnezeu și legile lui Moise, dându-i în acelaș timp câteva povețe înțelepte relativ de oamenii dinprejur, dintre care pe unii Solomon trebuia să-i îndepărteze (și între aceștia era și neastâmpăratul Ioab), iar pe alții să-i apropie și să-i recompenseze. Și după aceea, înălțând ultima rugăciune înflăcărată pentru prosperitatea fiului succesor, a cântat ultima cântare inspirată de Dumnezeu. Intr'însa el se numește pe sine „bărbat sus pus, unsul Dumnezeului lui Iacov și dulce cântăreț al lui Israil", și vorbește despre darul său prorocesc, ca plecând dela Duhul lui Dumnezeu. Dumnezeu, ca stâncă a lui Israil, i-a predat lui lecție, că „celce stăpânește peste oameni va fi drept, stăpânind întru frica lui Dumnezeu". Un astfel de cârmuitor drept este lumina fără nori a soarelui de dimineață și iarba plăpândă, care crește și lucește sub strălucirea soarelui după ploae. El exprimă convingerea, că Dumnezeu a încheiat cu dânsul testament veșnic, tare și neschimbabil, așa că se vor împlini toate dorințele lui. Adevărat, în neamul lui vor fi și necredincioși, dar aceia vor fi ca spinii lepădați, care nu se iau cu mânile; „ci cine

se atinge de ei, se înarmează cu fer sau cu lemnul furcii și focul îi arde acolo pe loc" (2 Reg. XXIII, 1–7).

„Și a murit David la bătrâneță bună, sătul de viață, de bogăție și de slavă". El a trecut cu pace la odihnă veșnică în anul 71 al vieții sale, în anul 1018 a. Hr. domnind patruzeci de ani, din ei șapte peste tribul lui Iuda în Hebron și treizeci și trei peste toate cele douăsprezece triburi în noua capitală Ierusalimul. Sfârșitul vieții lui pământești l-a ajuns deja atuncea, când întreaga operă a vieții sale era fericit încheiată, trecutul uitat și șters, viitorul înțelepțește prevăzut și insuși caracterul, supus la atâtea încercări de împrejurările externe, fu curățit de suferințe. Mărturie pentru acest eveniment e atingător după înseși simplitatea sa.

„Și a răposat David cu părinții săi, și a fost îngropat în cetatea lui David" (3 Regi, II, 10). Intrebuințarea aicea a cuvântului „a răposat" preînchipuește pentru noi, creștinii, învierea viitoare, și fără îndoială aceeași idee a deșteptat el și în mințile celor mai luminați duhovnicește dintre israiliți. Ca rege, care se bucura de respect obștesc și de devotament personal și de iubire a majorității poporului său, David a fost îngropat cu o solemnitate negrăită într'o grobniță minunată, care și-o pregătise el însuși pe muntele Sion, și armele lui s'au păstrat, ca amintire națională și în urmă, ca rămășiță sacră au fost puse spre păstrare în templu (4 Reg. XI, 10). Situația exactă a locului acestui monument până acum nu s'a stabilit încă. El era bine cunoscut până la dărâmarea Ierusalimului. „Mormântul lui", zicea ap. Petru în cuvântarea sa la ziua cea mare a cincizecimii, „e la noi până în ziua de astăzi" (Fapt. II, 29). Dar din timpul dărâmărei Ierusalimului, situația locului acestuia a devenit numai obiectul conjecturilor, condiționate de importanța, ce se dă însuși termenului „cetatea lui David". Cei care consideră această numire ca aparținând muntelui templului, recurg pentru dovedirea acestui lucru la Neem. III, 16 și Iezec. XLIII, 7–9, unde se indică, pare-se, că grobnițele regilor erau situate în partea apuseană a muntelui Moria. Se prea poate, ca aceasta așa să fi și fost, și totuși se poate deasemenea



Grobnița lui David.

ca grobnița proprie a lui David să se fi aflat undeva aiurea. Ea, negreșit, n'a putut fi depărtată când au fost făcute celelalte grobnițe de Irod la lărgirea curții templului de către dânsul; prin urmare ea nici n'a putut fi acolo. Sunt destule temeiuri a crede, că Sionul, Acra, orașul lui David și orașul de jos, — toate aceste numiri în diferite perioade s'au atribuit acelui deal, care era situat spre nord-vest de Moria, pe care încă și astăzi ni se arată locul, care se numește „grobnița lui David". Acest monument stă nemijlocit peste hotarul bisericii Mormântului Domnului. Chiar și astăzi sunt semne, că în această grobniță se aflau nouă trupuri, așezate în sicriuri sub pardoseală. Aicea anume erau îngropați regii David, Solomon, Roboam, Ahia, Iosafat, Amasia, Iotam, Ezechia și Iosia. In această grobniță, ori unde s'ar afla ea, a fost îngropată împreună cu regele o mulțime enormă de tezaure, despre soarta cărora povestește amărunțit Iosif Flavie. Când arhiereul Hircan asediat în Ierusalim de Antioh Sidet la anul 133 a. Hr. el obținu condițiuni favorabile dela dușman, făgăduindu-i o mare sumă de bani, și deoarece în tezaurul său nu erau nici un fel de sume, atunci el deschise una din încăperile grobniței lui David și luă de acolo 3.000 talanți de argint, din care oferi a zecea parte lui Antioh, prin care și-a și asigurat despresurarea cetății și retragerea lui Antioh. După trecere de mulți ani Irod cel Mare, având nevoie de bani și aflând, ce a făcut Hircan, și hotărî să-i complecteze resursele tot în acel chip. In urma acestora, designând o anumită noapte pentru întreprinderea sa apostatică și luând cu sine mai mulți prieteni de încredere, se duse în grobniță. Cercetările sale fură încoronate cu succes, și el găsi, adevărat, nu bani, ci un enorm stoc de aur și de lucruri prețioase, pe care a și pus mâna. Când el stărui să pătrundă mai departe, chiar până la încăperea, unde odihnea pulberea lui David și Solomon, atunci deodată fu oprit de o putere divină, de oarece momentan de acolo izbucni o flacără și arse pe cei ce mergeau înainte din oamenii săi. Pentru milostivire pentrucă intrase acolo, Irod ridică la intrarea în grobniță un monument de marmoră albă.



Steaua Betleemului (plantă).

CAPITOLUL XVII.

CARACTERUL LUI DAVID.

Fazele vieții lui David, a acestui mare rege al lui Israil, au fost așa de variate și atât de cuprinzătoare, încât nu-i deloc ușor a cuprinde într'un tablou diferitele trăsături, cum apar ele în istoria vieții lui. Fiecare fără să vrea își simte nimihnicia sa înaintea persoanei unui om așa de mare: aceasta era personalitate multilaterală în cel mai înalt grad, și David a apărut înaintea noastră ca păstor, curtezan, ostaș, comandant de oștire, poet, bărbat de stat, proroc și rege; totodată ne prezintă și o figură în cel mai înalt grad caracteristică de prieten, de bărbat și de tată. Sub toate aceste raporturi viața lui, cu adevărat, prezintă chipul măreției neobișnuite, deși nu ireproșabile câteodată, dar în tot cazul vrednic de studiat și prezentând un adânc interes pentru urmat.

La prețuirea caracterului lui David trebue de avut în vedere toate diferitele sale laturi și de privit la dânsul fără prevenire, care ușor se șoptește de principiile moderne de viață mai cultă. La el trebue de privit așa, cum el a fost în sine și cum a fost

în raporturile sale cu alții, cum era acea formă, în care el s'a alcătuit sub influența evenimentelor din viața sa și a împrejurărilor situației sale, și care a fost rezultatul propriei sale activități și ocârmuiri. In persoana lui noi vedem atât marile vrednicii și virtuți, cât totodată și toate neajunsurile veacului și țării lui, și dacă în multe privințe el s'a arătat mai presus de aceste neajunsuri, apoi aceasta el o datora puterei înăscute a duhului său și harului lui Dumnezeu, căruia el s'a supus cu toată sinceritatea și plăcerea. Intr'însul, ca și în toți oamenii, erau unele slăbiciuni, imperfecțiuni, atracțiuni neînfrânate, dar toate acestea au găsit într'însul contrapond în niște virtuți neobișnuite, și chiar în mijlocul neajunsurilor sale încă și mai vădit și izbitor apar însușirile sale cele mai bune. Ca și fiecare om, el nu arareori cădea din înălțimea idealului său religioso-moral, și cădea adânc; dar și în această cădere el ne-a dat cea mai măreață pildă de pocăință, care i-a dat putință și putere să arunce din nou de pe sine povoara păcătoșiei și să se scoale pentru o nouă viață duhovnicească. Te miră de ne putem închipui o cădere mai mare, decât aceea pe care o vedem în persoana lui, dar în schimb n'a fost nici pocăință mai adâncă. Cu adevărat, minunată a fost acea credință, care din bezna păcătoșiei a putut a se îndrepta spre Dumnezeu cu nădejde nebiruită de îndreptare și ertare. Vrednică de laudă a fost acea credință, pe care a manifestat-o el în acea împrejurare, când anume, nădăjduind în Domnul oștirilor lui Israil, el cu simplul său toiag păstoresc a eșit la duel cu groaznicul uriaș, contra căruia n'au îndrăsnit să pășască cei mai viteji din oștire. Vrednică de laudă a fost acea credință, pe care a arătat-o el și în peștera Adulam, în fortăreața Engedi, în timpul prigonirii lui Saul și a turburărilor pentru cârmuire, când asediat de vrășmași din toate părțile, el îi birui pe toți cu puterea superiorității morale și a minții superioare; dar încă și mai sus, și încă și mai minunat și mai vrednică de laudă decât toate acestea a fost credința, care l-a făcut pe dânsul să se îndrepteze cu înflăcărare către Dumnezeu în cea mai grea cădere a sa și nu a slăbit într'însul iubirea către Dumnezeu. Și anume aceasta ne și dă nouă putința să vedem deplin, ce fel de om a fost acesta. Cea mai remarcabilă particularitate a sa a fost anume credința sa în Dumnezeu, simțul adânc și permanent al prezenței nevăzutului Dumnezeu și dependența totală de conducerea Lui. Această credință vădit străbate prin toată viața sa mult ispitită, manifestându-se și în sincerele revărsări ale inimii lui, care cu

toată variația lor, alcătuesc adevărata expresie a spiritului său. Istoria ne povestește despre evenimentul extern, iar cuvintele sale proprii desfășură înaintea noastră ideile tainice, care altmintrelea ar fi fost cunoscute numai lui Dumnezeu singur. Anume această credință l-a adus la lupta inegală contra intenționatului Saul, i-a dat putința să aștepte cu răbdare mersul evenimentelor, l-a susținut în toate războaele cu dușmanii; iar mai vital și mai vădit decât toate ea s'a manifestat în marea lui pocăință. Ea s'a manifestat deasemenea și în predarea lui în mâna pedépsitoare a lui Dumnezeu, în smerita lui suportare a pedepsei pentru păcatul său, — în acea smerenie, care l-a făcut să sufere orce mustrare și orce pedeapsă, ca dreaptă răsplătire. El a avut iubire adevărată către Dumnezeu și adânc devotament a-i sluji Lui. Cu ce sete tindea el la zidirea templului celui Preaînalt, și când a primit refuzul acestei mari cinste, cu ce râvnă păși el la pregătirea mijloacelor pentru succesorul său, care fu predestinat să îndeplinească această dorință așa de mult desmerdată de el? Religia pentru dânsul nu era un simț simplu inactiv, nu era o simplă armă politică pentru satisfacerea ambiției sale și pentru cârmuirea poporului superstițios. Ea era pentru dânsul înseși viața și viața întregului popor Dacă vom întreba, cum un om așa de cu adevărat evlavios și religios a putut săvârși asemenea crime, apoi oare nu ne răspunde propria noastră conștiință, că și religia noastră nu ne împedecă dela săvârșirea păcatului, că vreo pasiune oarecare, sau vreun atașament oarecare lumesc și deșert și astăzi întunecă credința noastră și ascunde de noi pe Dumnezeu? Posibilitatea crimelor, tot atât de josnice, ca și crimele lui David, e proprie înseși naturei omenești. Dela marile crime ne ferește nu numai harul Dumnezeesc, ci și educația timpurie, amenințările legii, organizările societăței, opinia publică, etc. Pentru David multe din aceste pedici și îngrădiri nu existau. In realitate el era om, ce stătea în afară de orce responsabilitate. Greșalele, de felul celor săvârșite de dânsul, erau în realitate cele mai obișnuite printre vechii monarhi orientali. Pe lângă aceasta erau și multe împrejurări, care îndulceau sau cel puțin explicau ca ne grozave. Prosperitatea îl făcuse pentru o vreme egoist și despotic; lingușitorii îi afirmau, că el nu putea întru nimic greși, or ce ar face; după o viață, plină de activitate neobosită și de griji, el deodată trecu la o viață, plină de mulțămiri și la o inactivitate slăbănogitoare; când el odată cu aceasta obosea în rugăciune și încetă să simtă dependența sa de Dumnezeu, cum era mai înainte,—atuncea anume

îl ajunse ispita fără veste și puternică, înaintea căreia el n'a putut rezista, și a săvârșit păcatul, care atrase după sine păcatele următoare. Dar această crimă a fost rodul pasiunei trecătoare, și când a fost răpus acest vrășmaș periculos și din nou a răsunat glasul conștiinței, David iarăși s'a privit pe sine cu ochii săi de altă dată, într'însul iarăși s'a deșteptat viața dumnezeească lăuntrică, și pocăința lui a fost tot așa de adâncă, ca și căderea lui, și a lăsat pecetea ei peste toată viața lui viitoare. Viața religioasă, din nou deșteptată într'însul era prea puternică, ca să se poată satisface prin o căință particulară, ci ea l-a făcut să simtă greutatea păcatului său în curgerea tuturor celorlalte zile ale vieții sale. In timpul trecut el era vioi, vesel și om bucuros de viață; dar sub greutatea împilării grele ale conștiinței păcatului această plăcere de viață se stinse din el pentru totdeauna; înaltul său spirit, caracterul său vesel și vioiu fură expuse unei schimbări semnificative. Dându-și acum seama de păcătoșia inimii sale, el simțea, că merită în totul mânia lui Dumnezeu, atrasă de nelegiuirile sale, și toate necazurile, ce-l ajunseseră, el le suporta ca răsplată dreaptă pentru nelegiuirile sale. In măreția întristărei sale atotstrivitoare, el își uită de toate amărăciunile sale mai mici; singurul lucru, de care el începu să se neliniștească de ce începu să se teamă, se coprindea în aceea, ca să nu fie lepădat de Domnul. In fundul inimii sale necontenit răsuna plânsetul de pocăință, care găsindu-și expresiunea sa în vestitul psalm de pocăință, deveni plânsetul de pocăință al întregei omeniri păcătoase. O astfel de credință, fără îndoială, și este credința adevărată, și ea ne arată, că, independent de marea lui cădere, regele David a fost cu adevărat om religios, evlavios și cuvios.

O altă particularitate a lui David era delicateța inimii sale. El era plin de sentimentele cele mai duioase și atașamentele cele mai dulci. Se poate oare găsi în toată istoria episod mai atingător decât istorisirea despre prietenia sa cu nobilul Ionatan? El a fost fiu devotat, bărbat iubitor, vrășmaș mărinimos. Către tot ce era frumos și nobil el se referea cu cea mai vie simpatie, totdeauna era de partea dreptății și evlaviei, deși în același timp era aspru cu făcătorii de rele. Fiind tată extrem de iubitor și duios, el chiar greșa în datoriile sale părintești cu privire la fiii săi. Iubirea, care ar fi trebuit să-i dea și lecțiuni mai adânci, îl ducea la indulgență nemăsurată, așa că chiar la cele mai grele crime ale fiilor săi, David nu avea atâta severitate, ca să amărască pe careva din ei măcar prin întrebarea nevinovată: „Pentruce ai făcut asta?"

Viaţa poligamică, adevărat, cu familiile ei separate şi cu rivalităţile mărunte, fireşte, slăbea supravegherea părintească asupra copiilor şi făcea educaţia adevărată şi regulată a lor o problemă foarte grea, deşi sub o anumită tărie şi limitare severă greutatea aceasta s'ar fi putut birui. Dară David se dădu cu totul ataşamentului a toate copleşitor, şi erorile serioase şi înclinaţiunile vicioase ale fiilor săi rămâneau sau fără nici o observaţie din partea sa, sau fără mărginire, consecinţele cărui lucru s'au şi prăbuşit în urmă asupra lui cu toată nenorocirea lor.

In caracterul lui David nu era nimic mărunt. El a fost mare atât pentru bine, cât şi pentru rău. Adevăr pentru dânsul a fost binele, că împrejurările vieţii lui au fost astfel, că ele au înfrânat şi au schimbat înclinaţiunile sale naturale. Inăscuta bărbăţie şi bizuire pe sine, împreună cu îndămânarea şi sprinteneala de atlet încercat, ar fi putut să-l ducă la trufie şi cruzime, dacă aceste însuşiri nu s'ar fi mărginit într'însul sub înrâurirea pietăţii, desvoltate în el chiar din copilărie, şi de mărginirile impuse lui din partea evenimentelor externe ale vieţii lui. Fiind favoritul oştirii, câştigându-şi devotament şi simpatie pretutindenea orunde se arăta, el ar fi putut uşor juca rolul de demagog, uzurpator şi tiran; dar religia lui a fost mântuire pentru dânsul. Glasul de proroc cârmuia mersul activităţii sale, şi răbdarea îi da putere de a se stăpâni pe sine necontenit. Cu puternice simţuri omeneşti de ataşament, nu fără amestec de înclinaţiuni senzuale, el poseda o natură ambiţioasă şi cu tendinţe de înaintare, care îl puse mai presus de momeala pasiunilor şi nu-i îngădui să devină simplu un ambiţios iubitor de plăceri. Şi dacă iubirea din partea înconjurătorilor se arăta prea ademenitoare şi corupătoare, apoi împreună cu aceasta el avea totdeauna un deosebit bold în trup, care mărginea lauda lui de sine şi pedepsea mândria lui. Prezenţa unui astfel de om, cum era Ioab, consacrat în toate tainele păcătoase ale domnitorului său, îl făcea câteodată să simtă cu amărăciune nimihnicia sa înaintea supusului său, pe care el cu toate acestea nu era în stare să-l înlăture, de oarece acest om era pentru dânsul întruparea conştiinţii, amintirea trecutului şi avertisment pentru viitor. Oricât de greu îi era lui David să suporte jignirile acestui confident al multora din crimele sale, totuşi el nu putea să se izbăvească de acest jug greu, şi a învăţat smerenia, răbdarea şi umilinţa. El niciodată nu putea să se uite şi să se dedee laudei de sine, când el necontenit avea să poarte greaua sarcină a prezenţei unui astfel de om. El necontenit simţea greutatea

lanțului ce-l încătușa, conștiința cărui lucru așa de adesea se repeta în exclamația nerăbdătoare: „Ce să fac eu cu voi, fiii Sarținei?“ Această necontenită prezență a monumentului slăbiciunii și vinovăției era necesar pentru desăvârșirea sfântului, și David primea smerit cea mai grea lecție a vieții sale. Deprins să birue contra acțiunea, tinzând către libertatea de acțiune, constrângând societatea să se închine înaintea dorințelor sale, el natural ar fi putut să se prefacă în despot crud, dacă și în această privință nu l-ar fi mărginit iarăși respectul de lege și religie. Simțindu-și marile sale însușiri, știind că el în talent, vederi și tendințe stătea mai presus de contimporanii săi, el totuși, mulțămită smereniei sale, adâncei conștiințe a nimihniciei sale în ochii celui Preaînalt, a fost ferit de trufie și cu smerenie cânta imn smereniei:

„Doamne, inima mea nu s'a mândrit,
Nici ochii mei nu s'au semețit.
După lucruri prea mari n'am umblat,
Nici după cele peste puterile mele.
N'am avut eu oare sufletul blând și smerit,
Ca un prunc înțercat dela sânul mamei sale?
Așa a fost sufletul meu înlăuntrul meu,
Ca un prunc înțărcat dela sânul mamei sale!“
(Psalmul CXXX, 1—2).

Cât de mărinimos a fost el în purtarea sa cu aceia, cari l-au jignit adânc? Cât de gata era el a se jertfi pe sine pentru binele altora și cât de mult nu-i plăcea să se folosească de primejdia lor, la care nu participase el însuși? Pasiunile lui erau puternice; el era înclinat spre mânie, grabnic în hotărârile de răzbunare, și cu toate acestea totdeauna era gata să asculte dovezile înțelepte și simțul puternic al dreptății totdeauna triumfa asupra patimilor vremelnice. In multe privințe el stătea mult mai sus de prejudițiile patriei sale și a timpului său; el privea mult mai departe de hotarele înguste ale patriei sale și ar fi voit să vadă, ca și păgânii să se facă părtași avantajelor lui.

Sufletul lui era impresionabil în cea mai mare măsură și talentele lui erau extraordinar de felurite. Acesta era un om contemplativ, omul rugăciunii și al cugetării; iubirea lui pentru natură era înflăcărată; el era observator pasionat al feluritelor tablouri ale cerului, ale pământului și ale apei. El era înflăcărat de iubirea ferbinte pentru țara sa natală. Totuși șezând cu arfa lui la înălțimea răcoroasă, cânta frumusețele vieții și naturii înconjurătoare și

exprima inspirat nădejdile, care încălzeau peptul său propriu: sufletul lui se adresa cu rugi înflăcărate către Iehova, prezenţa Căruia el o simţea pretutindenea şi inspiraţiile căruia le recunoştea necontenit în sine. Dar odată cu asta el nu mai puţin era şi omul acţiunii. In tinereţe oare, când apăra turma sa de lei şi de urşi nu lua el parte la alungarea fiarălor pustiului? Sau mai târziu, când intrând în armată, nu lua oare parte la întreprinderile militare şi conducea oştirea la victorie? Sau în anii mai maturi, când el, stând în fruntea statului, îi dădea instituţiuni nouă, organizaţiune religioasă, civilă şi militară, — el totdeauna a fost om energic, harnic şi muncitor, necruţând nici o osteneală, ştiind să se folosească de toate împrejurările; bărbătos în primejdii, activ, răspunzând menirii sale şi în toate privinţele competent. El iubea libertatea; viaţa aspră a pustiului pentru dânsul era mai plăcută decât viaţa de curte a despotului cu eticheta ei plictisitoare. El cu neplăcere renunţa la propriile planuri şi ceice se împotriveau lor nu erau prietenii săi; libertatea de acţiune era pasiunea lui şi el totdeauna şi insistent o apăra pentru sine. Adevărat, el era ambiţios, dar ambiţiunea lui era nobilă şi curată. Intr'însul nu era nimic josnic sau îngust-egoist. El totdeauna dorea să fie demn de înalta sa chiemare şi rege cu adevărat teocratic. Pe supuşii săi îi învăţa să tindă, ca să fie cu adevărat poporul Domnului nu numai cu numele, ci cu inima şi cu viaţa, şi cu propria lor persoană dând pildă de ascultare şi pietate, când în toate acţiunile lor se vor conduce de indicaţiunea de sus a lui Dumnezeu. Slăbiciunea naturei omeneşti, negreşit, întuneca şi submina acest înalt ideal, dar idealul acesta pururea a rămas steagul vieţii şi activităţii sale. Şi faţă cu asemenea tendinţe el n'a putut să nu iubească tot ce era bun şi frumos, atât sub raport moral, cât şi fizic. Simpatia sa totdeauna s'a deşteptat de tot ce era nobil şi virtuos; el presera cu îndurări pe aceia, care meritau aceasta, şi însuşi era gata să le arate tot felul de îndatoriri. Acel mare scop, spre care tindea el, deştepta şi ascuţea într'însul cele mai bune însuşiri ale sufletului său; întărea mâna sa, înfrâna patimile sale, conducea politica sa, îl întorcea la calea dreptăţei în timpul abaterei dela dânsa şi-i da putinţa să suporte cu răbdare amărăciunile şi tot felul de desiluzii şi cursul întregei vieţi o lăsa călăuzirii lui Dumnezeu.

Dar ca să preţăluim drept toată măreţia caracterului lui David, ca rege, trebue să avem în vedere rezultatele domniei lui de patruzeci de ani. Ceeace au început şi intrucâtva au sfârşit

Moise și Iisus Navi, spre ce a tins Samuil, dar ce el a obținut numai pe jumătate, toate acestea pentru prima oară au fost puse pe teren solid numai de către David. El a dat poporului său acea unitate, care a făcut posibilă lucrarea împreună pentru binele național. Sub ocârmuirea lui acest popor unit s'a desfătat de siguranță, care-i da posibilitatea să crească și să se răspândească fără pedică; religia adevărată a fost susținută și recunoscută în calitate de temelie acestei stări bune; artele, care erau în stare să înalțe îndămânările și bunurile vieții, precum și acelea, care contribuiau la frumuseța și luxul unei vieți bine organizate, se desvoltau și se susțineau cu râvnă, așa că poporul lui Israil ocupa cu încredere o situație influentă între numeroasele popoară ale pământului. Acestea erau cu atât mai mult remarcabile, că iudeii nu aveau nici o misiune de a cuceri și a uni la sine diferite pământuri. Ei, după destinația lor, trebuiau să se mulțămească cu propria lor țară, frumoasă și roditoare, și să apere hotarele ei fără nici o dorință de a pune mâna pe proprietățile altora. Sforțările lor se încununară cu un succes neașteptat și extraordinar de mare. Imprejurările îi făcură să-și lărgească hotarele; apărându-și propriile lor ținuturi, ei nu putură să nu năvălească cu armele în mână în pământul vrășmașilor, și, în scopul de a-și asigura liniștea lor viitoare, transformară pe vrășmașii dedinafară în tributari ai lor. Din causa aceasta posesiunile israiliților către sfârșitul domniei lui David se întinseră la nord asupra Siriei, spre sud asupra Edomului și triburile pustiului, și spre răsărit chiar pânăla malurile Eufratului. Mulțămită talentului militar uimitor, David a știut să creeze puterea militară, care deveni hotărâtoarea puternică a soartei vieței istorice a acelui timp. Puterea aceasta se ridica pânăla 300.000 ostași. Dar orcât de puternică părea a fi prin numărul său oștirea israilită, adevărata ei putere cu toate acestea se coprindea în acel spirit, de care era ea însuflețită și care era turnat într'însa de regele însuși. David înțelegea toată puterea însuflețitoare a religiei și știu să se folosească de ea. El își da perfect sama, că devotamentul către Iehova și era anume izvorul bunei stări naționale, că Domnul se lupta pentru Israil de fiecare dată, când poporul rămânea credincios Lui. El apărea nu simplu ca comandant luptător sau ca despot puternic, ci ca rege teocratic, adecă ca, cârmuitor, care cârmuia poporul după înalta indicațiune dumnezeească, urmând nu planurile sale proprii, ci glasului inspirat de Dumnezeu al prorocilor. Recunoașterea acestei călăuziri supranaturale făcea poporul să privească la unsul

lui Dumnezeu cu înalt respect și să i se supună cu devotament. Și același sentiment se răsfrângea îndărăt și asupra poporului însuși, făcându-l părtaș al slavei monarhului său și dându-i putința să se ridice pânăla înalta convingere, că după cum regele lui este locțiitorul lui Iehova, așa și însuși poporul este poporul lui Dumnezeu. Israiliții, sub influența lui David, se simțeau cu adevărat ai Domnului; ostașii lor erau ostași sacri, conduși contra vrășmașilor lui Dumnezeu; în această convingere ei deveneau popor de eroi și simțau convingerea în triumful lor; cu toată imperfecțiunea lor în arme și experiență, ei intrau adesa în luptă cu vrășmașii, care-i întreceau în toate privințele, cu așa încredere, în fața căria nu era în stare să reziste nimica. Și astfel de măreț și puternic Israil a devenit anume sub domnia lui David.

La locul său s'a spus, ce a făcut David pentru cultul public și pentru perfecționarea religioasă. Pietatea lui era cu totul practică și el tindea, ca în tot poporul să trezească și să întărească aceleași sentimente în acest lucru mare. El recunoștea, că pentru religie e de trebuință laturea externă, că fără forma exterioară a ritualelor și ceremoniilor poate peri și înseși esențialul. Deaceea el a prelucrat măreața sistemă a cultului, a stabilit toate amărunțimile și a pregătit materialele, de care s'au folosit până în timpurile cele mai târzii a regatului Iudeu. De bază pentru el în această privință a servit sistema lui Moise. Ideea sa de a sluji lui Iehova a fost numai o desvoltare a celor prescrise în Pentateuc. Multe din prescripțiunile, atribuite lui de către cronicarii biblici, au fost introduse treptat, dar el a fost autorul centralizării cultului religios în Ierusalim și lui trebue atribuite reforma slujirei religioase a leviților, care nu numai a asigurat săvârșirea regulată și demnă a cultului divin, ci deasemenea a procurat slujitorilor religiei o situație publică și o întreținere, care fusese tare sdruncinată în timpul turburărilor din perioadele precedente. Rezultatul inevitabil și firesc a unei organizațiuni religioase a fost ridicarea pietății și moralității în popor. Unele din instituțiile lui David au fost direct calculate, ca să susțină nivelul înalt al pietății religioase și al cunoștinței de Dumnezeu. Preoții nu se aflau necontenit în Ierusalim, Indată ce se isprăvea rândul lor la slujbă, ei se întorceau pela casele lor, răspândind astfel până în cele mai depărtate ținuturi sfințenia religiei și dând însuși pildele de gospodari pioși. Leviții deasemenea în situațiile lor diferite trăiau în toată țara. Deși o parte însemnată din ei se intebuința la sanctuar în calitate de cărători, cântăreți, paznici, totuși foarte mulți din ei ocupau demni-

tăţi de slujbaşi, judecători şi învăţători în alte părţi ale ţării. Până la 3.000 din aceste funcţiuni de slujbaşi trăiau între triburile răsă-ritene, care din causa depărtării lor de centru, aveau şi nevoie mai mare de îngrijire. Leviţilor li era încredinţată purtarea cronicelor obşteşti; ei erau legişti şi supraveghetori ai societăţii, şi între ei se puteau întâlni acea puţină cunoştinţă de medicină şi de alte ştiinţi, care putea să existe în vremea aceea. In ostenelele lor cu trebile religioase, ei găseau foarte însemnată susţinere în şcolile proroceşti, în care David lua cea mai călduroasă participare, în-demnat la asta la început de prietenul şi dascălul său Samuil, iar după aceea de prorocii săi dela curte: Gad şi Natan. Dacă, cu toată această instituţie şi multe alte mijloace, care existau pentru susţinerea adevăratei religii, poporul uşor era cuprins de ispita de a se răscula contra unsului Domnului să se dea de partea uzur-patorului necredincios, apoi noi trebue să ştim, că chiar şi cele mai bune instituţiuni de stat niciodată nu pot să ajungă absolut la re-zultatul avut în vedere, câtă vreme oamenii rămân aşa, cum ei sunt. Aşezămintele lui Moise, sfinţite şi întărite în chipul cel mai miraculos, niciodată nu s'au împlinit cu desăvârşire. Slăbiciunea omenească obişnuită şi imperfecţiunea mărginesc înrâurirea institu-ţiunilor celor mai bune şi mai perfecte. Schimbabilitatea şi nete-meinicia gloatei sunt capabile să desorganizeze şi cele mai înţe-lepte ipoteze. Inseşi pietatea lui David a putut fi câteodată cauza neplăcerii pentru mulţi din oamenii dedaţi deşertăciunei lumii, şi stârnea duşmănie contra lui. Reproşul tăcut al vieţii, însufleţită de iubirea către Dumnezeu şi călăuzită de poruncile Lui, era causa neplăcerilor şi chiar a duşmăniei, care şi duceau câteodată la răs-coale făţişe. Dar aceste împrejurări neplăcute nu micşorează slava regelui, care primul a dat viaţă şi putere sistemei religioase de-pline, care a dovedit o aşa de remarcabilă însuşire la aranjarea trebilor religioase şi la orânduirea şi combinarea puterilor răsleţe a oştirii duhovniceşti. Şi oricât rătăcirile vremelnice ar fi întunecat legalitatea şi devotamentul către rege, religia adevărată în cursul întregei acestei domnii a fost aşa de puternică şi s'a bucurat de o aşa recunoaştere generală, încât idololatria a devenit cu totul necu-noscută şi în cele mai depărtate sătişoare nu se producea închi-nare nici unui alt Dumnezeu, decât numai lui Iehova. Acesta a fost cu adevărat rezultatul mare şi nobil al sforţărilor strălucite ale lui Dumnezeu.

Dar veacurile următoare datoresc lui David încă şi alte mari comori, care pentru totdeauna au devenit izvorul re-

naşterei morale şi a nenumărate bunuri. Anume el a fost înte-meetorul cântării psalmice. Imnele lui religioso-morale sau psalmii în care el după împrejurările vieţii sale, bogată în întâmplări şi tot felul de încercări, a exprimat în chip inspirat sentimentele sale de credinţă şi nădejde în Dumnezeu, de mulţămire şi slavoslovie, de bucurie şi de întristare, de veselie şi pocăinţă, după puterea şi duioşia expresiunilor, precum şi după înălţimea şi înflăcărarea sentimentului religios, nu au nimic asemănător nu numai în poe-zia sacră a celorlalte popoare, dar nici în cărţile Noului Testa-ment. Adevărurile cuprinse într'însii se apropie mai mult de adevărurile Noului Testament şi deaceea Psaltirea apare şi la popoarele creştine drept cartea cea mai iubită, în care milioane caută şi găsesc mângâere şi pace pentru sufletul lor, care se luptă cu ispitele şi cu necazurile.

Dar David n'a fost simplu cântător de psalmi, ci odată cu aceasta şi proroc însuflat de Dumnezeu. Această numire i se atribue lămurit de ap. Petru în cuvântarea sa din ziua Cincizeci-mii. „Fiind însă proroc," zice apostolul despre David, „şi ştiind că Dumnezeu cu jurământ i-a făgăduit din rodul coapselor lui să ridice pe Hristos în trup şi să-l pună pe tronul lui, el mai înainte a spus despre învierea lui Hristos" (Fapt. II, 30). Aicea apostolul exprimă părerea inspirată de Dumnezeu despre psal-mistul, şi împrejurările vieţii lui ca şi produsele condeiului său confirmă în totul această sentinţă. Insuşi Dumnezeescul Mân-tuitor a mărturisit deasemenea, că David a vorbit după inspiraţie, adică inspirat de Duhul Sfânt (Mat. XXII, 43). Duhul Domnului, celce s'a pogorât peste Dânsul, când a fost uns el în casa tatălui său din Betleem, nu numai a înflăcărat în pieptul lui tendinţa spre scopuri înalte, şi l-a pregătit pentru cârmuirea poporului, ci l-a şi inspirat să slavoslovească pe Dumnezeu şi a pus în gura lui cuvinte de însemnătate deplină a cărora putere a putut să se desvelească numai în veacurile următoare. In şcolile proro-ceşti el a fost martor al entuziasmului religios şi el însuşi s'a dedat unui asemenea entuziasm, şi pe măsura creşterei sale şi mai ales în anii de mai târziu ai vieţii sale, Duhul Sfânt şi l-a făcut unealtă a expresiunii sale, şi nădejdile piosului israilit într'un viitor măreţ au fost exprimate în cuvinte, care nu pot avea nici un înţeles altul, decât mesianic. In acelaşi timp David niciodată n'a luat asupra sa sarcina formală sau caracterul formal de proroc; el vorbea cum se pogora asupra lui inspiraţia. Cât înţelegea el chiar miezul evenimentului, care avea să se săvârşească şi pe

care el îl cânta, e cu neputință de spus. Dar vederea lui pătrunzătoare mergea mult mai departe de tronurile pământești și de biruințele pământești și se oprea la acea persoană Dumnezeească, care trebuia să realizeze măreţul ideal al regelui. Unele din imnele lui se pot în totul aplica anume numai lui Hristos, Mântuitorul lumii. Altele, adevărat, au înţelesul lor primordial, condiţionat de împrejurările propriei lui vieţi, sau de viaţa poporului. Dar acelea, care nu pot fi interpretate prin aplicarea la aceste împrejurări, au înţeles strict prorocesc. Noi ştim un caz semnificativ, când ideea mesianică a fost lămurit descoperită lui, şi el a înţeles, că această mare făgăduinţă va fi împlinită în neamul lui, şi că împărăţia lui era o preînchipuire şi prototip împărăţiei lui Mesia. Aceasta a fost anume după aceea, când el şi-a exprimat dorinţa să zidească templu lui Iehova în Ierusalim, când Natan l-a şi bucurat prin această mare făgăduinţă (2 Regi, VII, 1; 1 Paral. XVII). Prorocul i-a comunicat că, căpetenia din casa lui Iuda va domni veşnic şi va fi pus în împărăţie veşnică; că sămânţa lui va zidi templul cel veşnic al Domnului, şi că Dumnezeu se va raporta către dânşii, ca şi către fiii săi, pedepsind şi miluind. Primind această făgăduinţă la inimă şi cu respect şi nădejde reflectând la dânsa, David în ultima sa cântare solemnă, întorcându-şi privirile către marele Rege viitor, ca şi spre marea sa mângâere, a prevăzut aurora împărăţiei regelui dreptăţii, îşi exprimă încredinţarea sa în neschimbabilitatea aşezământului şi credinţa sa, că mântuirea se va răspândi pretutindenea, făgăduinţa domniei nu se va mărgini de biruitor pământesc, ci va aparţine neamului regesc până atuncea, până când toate acestea se vor împlini prin triumful lui Hristos. Prezicerea lui Natan după aceea încă şi mai mult se descopere în psalmul 109, la care nu odată se recurge în Noul Testament, atât de Hristos, cât şi de apostoli. Intr'însul se prezice despre un aşa Rege şi Stăpân, care va şedea deadreapta lui Dumnezeu şi va pune pe vrăşmaşii săi aşternut picioarelor sale; despre regele, Care va fi preot în veci după rânduiala lui Melhisedec, în care regalitatea şi preoţia se împletesc între ele în aşa măsură, cum aceasta niciodată n'a fost în istoria poporului israilit, cum aceasta David nici n'a putut să şi-o închipue în afară de revelaţia supranaturală; pentrucă asemenea prezicere cuprinde în sine credinţa în superioritatea lui Mesia şi în abrogarea sistemei lui Moise, care n'ar fi putut să şi-o închipue nici un iudeu inspirat. Dacă în psalmul al doilea mai întâiu se vorbeşte de biruinţa deplină asupra vrăşmaşilor, care s'au pornit împreună contra regelui

pământesc, cu toate acestea psalmistul dela aceste trebi pământești și dela acești vrășmași pământești de nimica își întoarce privirile sale la nădejdea supremă a lui Israil, — care șade deadreapta lui Dumnezeu în calitate de Fiu al Lui și care se bucură de toate avantajele acestei slăvite situațiuni. Aicea noi deasemenea ne întâlnim cu numirile de „Unsul lui Dumnezeu", „Hristosul Domnului", și „Fiul lui Dumnezeu". Aicea fără îndoială psalmistul apare în situație de proroc, prezicând limpede viitorul. In psalmul 17 David vorbește de multe primejdii și izbăviri ale sale din ele, de consolidarea definitivă a tronului său și despre lărgirea stăpânirii sale; dar prin aceste indicațiuni nu se epuizază tot obiectul. Deși ele erau în totul aplicabile la dânsul însuși, dar el le aplica mai mult la Hristos și puteau în totul să se realizeze numai în El, și psalmistul în inspirația sa dădu o așa formă sentințelor, încât cuvintele lui puteau avea o aplicare mai depărtată superioară, și apostolul, între păgâni (Rom. XV, 9), fără cea mai mică sforțare a putut găsi într'însele indicație la opera lui Hristos între păgâni. Când David a alcătuit psalmul 23 pentru amintirea strămutării sicriului legii la Ierusalim, atuncea oare poetul regesc n'a avut o vedenie a lui Mesia, înălțându-se triumfal la cer după slăvita sa înviere? Când el a alcătuit psalmul al optulea, în care a amintit de viața sa păstorească și de pășunele Betleemului, apoi oare el n'a avut în vedere pe acel om ideal, care din înjosirea sa a fost ridicat până la șederea deadreapta lui Dumnezeu? Când în psalmul XV privește la Dumnezeu, ca la moștenirea și refugiul său în lumea aceasta și în cea viitoare, apoi rostirea sa se explică de apostolul (Fapt. II, 27; XIII, 35) în legătură cu învierea lui Iisus Hristos, întru care omul pentru întâia oară a atins nădejdea binecuvântată la viața veșnică.

Fiind proroc, David împreună cu aceasta a fost și prototip al lui Hristos. Această lature a caracterului său, ni e cunoscută nouă mai mult ca orce, de oarece ea a fost recunoscută în Biserica creștină din vremile cele mai timpurii. Ea a fost confirmată prin înseși cuvintele lui Hristos și ale apostolilor Lui, și anume ea ne explică multe din acțiunile și sentințele Lui, dându-ne cheia cea mai bună și mai sigură către înțelesul lor lăuntric. Dacă psalmul 21 a fost scris de David pentru exprimarea adâncei întristări a sufletului său, din pricina vreunei întristări grele și pentru exprimarea mulțămitei sale pentru izbăvire, apoi în înțelesul lor deplin toate aceste sentimente și-au putut găsi realizarea numai în suferințele și moartea lui Hristos și în siguranța acelei bucurii, care

trebuia să urmeze pentru lume în urma acestei suferinţe. Inseşi amărunţimile psalmului şi-au găsit o complectă reproducere în patimile lui Mesia, Care însuşi a aplicat aceste cuvinte la Sine şi a văzut în suferindul zugrăvit acolo preînchipuirea sa proprie. In toate împrejurările vieţii sale David apare limpede ca prototip al Dumnezeescului său Fiu. Naşterea Sa în Betleem, tainica sa ungere acolo, biruinţa lui asupra uriaşului vrăşmaş, care hulea oştirea Dumnezeului celui viu, dulcea lui muzică, care gonea puterea duhului celui rău dela nefericitul rege Saul, prigonirilor căruia s'a expus el; suferinţa şi ertarea, pe care a exprimat-o el; râvna lui pentru casa lui Dumnezeu, luptele şi biruinţele lui asupra popoarelor păgâne; lepădarea lui de către propriul său popor; trădarea din partea încercatului său prieten; biruinţa sa definitivă asupra a tot protivnicul: toate acestea şi alte asemenea amărunţimi au un caracter prorocesc şi preînchipuitor şi mărturisesc iubirea, suferinţele şi izbânda Mântuitorului lumii.

Despre acel respect, cu care iudeii se refereau la David, atât în timpul lui, cât şi în timpurile următoare, se poate judeca din aceea, că lui i s'a rezervat cel mai vizibil loc printre cei mai slăviţi bărbaţi ai poporului. „Ca grăsimea osebită din jertfa de pace", zice de exemplu fiul lui Sirah, „aşa a fost David osebit din fiii lui Israil. El s'a jucat cu leii, ca şi cu nişte ezi, şi cu urşii, ca şi cu nişte miei. In tinereţa sa n'a ucis el oare pe uriaşul, şi n'a şters ocara neamului, când a ridicat mâna cu piatra praştiei şi a doborât trufia lui Goliat? Căci a strigat către Domnul cel Preaînalt, şi El a dat tărie mânei lui celei drepte să lovească pe omul cel tare în războiu, şi a înălţat fruntea poporului său. Aşa întru zecele de mii l-a mărit pe el poporul şi l-a lăudat întru binecuvântări Domnul, ca pe un vrednic de cununa slavei. Că a înfrânt pe vrăşmaşii de prinprejur şi a smerit pe filistenii cei protivnici, şi chiar până în ziua de astăzi a smerit fruntea lor. Intru tot lucrul său, da mărturisire Sfântului celui Preaînalt, prin cuvinte de mărire. Cu toată inima sa a lăudat şi a iubit pe Celce l-a făcut. Şi a pus cântăreţi înaintea altarului, şi din glasul lor, ca prin glasul lor să îndulcească versurile. Dat-a sărbătorilor bună cuviinţă, şi a împodobit prăznuirile până la culme, lăudând ei numele cel sfânt al Domnului, şi de dimineaţă umplând de cântare sfântul lăcaş. Domnul a şters păcatele lui şi a înălţat pentru vecie fruntea lui, şi i-a dat lui făgăduinţa regilor şi scaunul măririi lui Israil" (Sir. XLVII, 2–12). David a fost regele ideal al lui Israil, modelul, după care s'a rostit judecata despre toţi regii următori. Insuşi

numele lui David a devenit nume istoric și s'a eternizat în astfel de numiri, ca „Orașul lui David", „tronul lui David", „Sămânța lui David". Acest nume se considera așa de înalte încât nimenea n'a mai îndrăsnit să-l poarte apoi, din care cauză nu-l mai întâlnim în istoria biblică a timpurilor următoare. Drept cea mai înaltă laudă pentru David servește aceea, că într'însul însuși Dumnezeu „și-a ales sieș bărbat după inima sa" (1 Reg. XIII, 14), și că înălțimea vieții lui religioso-morale se măsura cu viața celor mai buni din urmașii săi, laudă pentru care era expresia: „el a umblat pe căile cele dintâiu ale lui David, tatăl său."*

Cu toate slăbiciunile nedespărțite ale naturi omenești, David a rămas pentru totdeauna modelul cel mai măreț al omului bun moralicește și însuflețit de cele mai înalte sentimente, care din toate puterile tinde spre binele și se luptă curajos cu ispitele doborâtoare. In această luptă el poate cădea, și încă tare jos, dar el niciodată nu lăsă această luptă, și după fiecare cădere, cu lacrimi și zdrobire, din nou începe această luptă nesfârșită și cruntă, și la urma urmelor triumfă într'însa asupra tuturor puterilor întunecate ale iadului. Deaceea Psaltirea, ca cronică poetică de Dumnezeu însuflată a încercărilor din viața duhovnicească a marelui psalmist, — ne și frapează prin dreptatea sa de viață uimitoare și într'însa fiecare găsește expresia inspirată a acelorași sentimente, pe care le poate încerca fiecare om în diferitele împrejurări și calamități ale vieții. Timpul care aruncă valul uitării peste toate, fie ele chiar slăvite și mărețe, n'a făcut decât să înalțe și mai mult slava lui David și a întărit acea iubire, cu care priveau la dânsul generațiile următoare. In toate veacurile următoare, în scrierile istoricilor și prorocilor, în cărțile canonice și necanonice, figura lui necontenit apare în toată măreția și strălucirea sa, până s'a arătat în trup Acela, pentru Care el a fost prototip și înainte mergător, caracterul și viața căruia el a preînchpuit-o așa de minunat, anume Hristos, mărețul fiu al lui David, Care s'a arătat să isprăvească opera marelui său strămoș și să răscumpere omenirea. Anume atuncea s'a descoperit complect toată taina și tot înțelesul vieții lui; atunci s'a împlinit făgăduința trecutului, anume când a venit acela, despre care s'a vestit mai înainte lui David: „Și-I va da Dumnezeu Lui tronul robului Său, David, și va domni El pestè casa lui Iuda în veci și împărăția Lui nu va avea sfârșit".



CAPITOLUL XVIII.

PSALMII LUI DAVID.

Orcât de mare a fost David după faptele sale, importanța cărora s'a simțit în curgerea tuturor veacurilor următoare ale vieții istorice a poporului ales, dar măreția lui s'a arătat încă și mai mult în acea puternicie duhovnicească a lui, înrâurirea căria s'a întipărit neșters nu numai asupra poporului ales, ci și asupra întregei omeniri. El a fost nu numai întemeietorul monarhiei, ci și întemeietorul Psaltirii. David a fost primul mare poet al lui Israil. Deși și pânăla el au fost izbucniri de poezie ebraică, totuși David a fost primul, care i-a dat un loc determinat în cultul israilit. In cultul ceremonial al lui Moise nu era loc pentru dânsa, și însuși absența ei poate servi drept una din dovezile cele mai puternice a vechimei acestui ritual în toate trăsăturile ei esențiale. Pentru o așa de măreață inovațiune un inovator nu mai puțin măreț decât cum a fost David. Toată deplinătatea acelei uimitor de variate lumi vechi orientale, cu ale ei chimvale, trâmbițe și arfe, cu ale ei entuziaste jocuri și mișcări ale corpului, cu ale ei imne în întrebări și răspunsuri, în strofe și antistrofe, având însușirea

să stârnească spiritul din tristeță, sau să-l pacifice în timpul furtunii în așa măsură, cum aceasta e de neînțeles pentru Nordul și Apusul nostru mai indiferent și mai liniștit, - toată această lume a sunetelor era înrudită regescului păstor, când el s'a urcat pe tronul regal, și în calitate de deosebită mare moștenire fu introdus în sistema cultului bisericesc. Alăturea cu prețioasele aduceri de jertfe de animale ocupă loc lăudarea lui Dumnezeu prin cântarea a dulce răsunătoarelor versete și a muzicei, devenite oarecum „jertfa buzelor" (Osie, XIV, 3). Arfa lui, sau, cum se numește ea la traducătorii greci, Psaltirea lui [1]) era pentru dânsul aceeași, ce era toiagul miraculos al lui Moise, sulița biruitoare a lui Iisus Navi, sau sabia pentru Ghedeon. El se înrudi cu dânsa chiar din tinerеță. Ea era tovarășa nedespărțită a lui în vremea acelei pribegii pline de întâmplări, când el trebuia să se izbăvească de prigoanele lui Saul [2]). Cântăreții și cântărețele erau locuitorii recunoscuți și permanenți ai curții sale (2 Reg. XIX, 35). Insuși el era inventatorul instrumentelor muzicale, și din toată inima cânta și iubea pe Creatorul său (Sirah. XLVII, 10). Impreună cu aceste daruri poetice, el mai poseda, cum s'a spus mai sus, și un astfel de dar prorocesc, care cu dreptate îl așază în rândul prorocilor, deși el n'a fost chiemat formal la slujirea prorocească. Deși, la caz de nevoe de povețe prorocești, el se adresa la alții, totuși propriile sale sentințe au vădit caracter prorocesc [3]). Chiar prorocii îi recunosc prevederea sa prorocească uimitoare. Chiar și între persoanele cele mai înzestrate ale poporului său el se considera ca un înger al Domnului, — anume după însușirea sa de a asculta cu răbdare pretențiile atât bune cât și rele, după vasta sa cunoștință a lumii și a oamenilor, după dreptatea judecăților sale, care fiind odată exprimate, nu puteau fi abătute nici la dreapta, nici la stânga [4]). Din causa unor așa dăruiri, el a devenit deja în viața sa, și încă și mai mult în scrierile sale, proroc, prevestitorul nouei lumi a adevărului religios, care ne prezintă o nouă treaptă în desvoltarea contemplațiunei religioase, în comparațiune cu însuși Moise.

---

1) Cuvântul „Psaltire", ca numire a cărții, derivă dela manuscriptul alexandrean, a traducerei celor LXX ψαλτήριον μετ ᾠδαῖς, — adecă „arfa cu cântări".

2) 2 Reg. XXIII, 2. Este o iztorisire, în care se vorbește, că arfa totdeauna atârna deasupra patului lui și da sunete la mezul nopții, când sufla peste ea vânt de nord.

3) Fapt. II, 30. Tradițiunile musulmane cu deosebire îl fac „prorocul lui Dumnezeu", după cum Avraam a fost „prietenul", și Mahomed „trimisul lui Dumnezeu".

4) Vezi remarcabila descriere a înțelepciunii lui David după 2 Regi, XIV, 17, 19 și 20. Compară deasemenea 2 Regi, XIX, 27.

Introdusă astfel în întrebuințare, Psaltirea a deschis o nouă ușă pentru desvoltarea literaturei sacre. Imnele se scriau unele după altele, și privind după cerința vremii, se schimbau și se prefăceau. La rând cu imnele, și oarecum sub adăpostul acestei rodnicii inspirate, au apărut și alte cărți, care nu pot fi riguros referate nici la lege, nici la proroci, și care se apropie mai curând de numirea generală a psalmilor, deși ni se prezintă atât de neasămănătoare nici una cu alta, nici cu Psaltirea, cum sunt cărțile Rut și Eclesiastul, Paralipomena și unile părți din Prorocul Daniil. Dar chiar și afară de aceste opere suplementare, cartea Psaltirea este oarecum singură de sine o mică Biblie[1]). Psaltirea este o Biblie în înseși Biblia, de oarece în ea se concentrează o mare parte a acelor particularități, atât interne, cât și externe, prin care se distinge în genere Cartea sfântă. Ea, asemenea Pentateucului, cuprinde în sine deasemenea cinci cărți deosebite, și diferite părți ale ei se referă către diferite perioade și aparțin la diferiți autori. Aicea, ca și în alte cazuri, credința poporului, că Psaltirea lui David este în întregime alcătuită de David, a trebuit să cedeze locul unei cercetări mai amărunțite, care deja demult a descoperit o variație nu tocmai mică în psalmi, atât după timpul scrisului, cât și după autorul lor. Recunoscând cu plăcere pe de o parte unitatea izvorului și a inspirației, care a servit de motiv pentru producerea a înseși cărții, noi totuși recunoaștem, pe de altă parte, că sub numirea generală de Psaltire, care poartă asupra sa numele unui singur poet și dulce cântăreț inspirat al lui Israil, până la noi au ajuns opere inspirate și de ale altor cântăreți slăviți, numele cărora, așa zicând, s'au întunecat în fața strălucirei orbitoare a marelui rege. Evident adaptarea multor psalmi la diferite evenimente, trăite de popor, manifestând acea libertate, cu care editorii următori se referiră către aceste poeme sacre, încă și mai mult înalță interesul lor, anume din causa acestei strânse legături a lor cu istoria poporului. Poezia cuprinsă într'înșii nu este epică, ci sacră-lirică. Poezia epică era străină semiților și alcătuește o particularitate a rasei indo-germane. Dar acest neajuns în măsură considerabilă se completează prin acea uimitoare flexibilitate, cu care creșterea și desvoltarea liricei ebraică se leagă și se împletește cu curgerea fundamentală a istoriei israilite chiar mai mult și mai strâns decât ar fi capabilă de aceasta poezia epică.

Alcătuindu-se astfel din unirea liberă din cântări daosebite,

---

1) Psalmii în Coran se recunosc ca a cincea carte sacră, în care caz primele trei se consideră drept Pentateucul, Evanghelia și Coranul.

Psatirea a devenit cea mai prețioasă din cărțile sacre ale lumii. Nu numai ea ocupă loc în cultul liturgic al bisericei iudaice, nu numai de ea mai mult de cât de orcare carte din Vechiul Testament se folosesc scriitorii Noului Testament, dar ea în deosebit senz alcătuește cea mai bună moștenire a bisericii creștine în toate ramurile ei deosebite. „Din orce punct de vedere ar privi o anumită biserică la esența doctrinei creștine, cu orce nume s'ar numi ea, și orcât de tăios s'ar opune ea celorlalte în ce privește administrația sau observarea ritualelor, totdeauna și pretutindenea, pare că oarecum după o înțelegere unanimă și generală, fiecare biserică primește Psaltirea, ca pe acea formă externă, cu ajutorul căreia ea își exprimă sentimentele lăuntrice ale vieții creștine" [1]). Același lucru s'a petrecut și în cele mai timpurii vremi. Psalmii pashali au fost anume acea „cântare", care a fost cântată de dumnezeescul Mântuitor al lumii cu ucenicii Lui în momentul cel mai critic al vieții lor, după cina de taină [2]). In primele veacuri ale creștinismului psalmii la cinele dragostei alcătuiau imnele obișnuite de dimineața și sara ale creștinilor primari (Ps. CXII și CXL). „Despre celelalte cărți ale sf. Scripturi", zice fer. Teodorit, prin veacul al V, „majoritatea oamenilor aproape nu știu nimica, dar voi pe nică pe ceas veți auzi cum psalmii se cântă prin casele particulare, în piață, pe ulițe, dela ceice i-au învățat pederost, și se desfătează cu dumnezeeasca lor melodie". „Când se întrebuințează alte părți din sf. Scriptură", zice sf. Ambrosie, „în biserică se produce așa sgomot de convorbiri, încât nu se poate nici auzi ce se citește. Iar când se citește psaltirea, toți tac". Psalmii se cântau de plugarii Palestinii pe vremea fr. Ieronim, de barcagii Galiei în timpurile lui Sidonie Apolinarie. Prin majoritatea bisericilor barbare, de exemplu în cea abisiniană, la psaltire se refereau aproape ca la dumnezeirea înseși: ea este singura carte, care se îngădue să se citească de copiii mirenilor, și se cântă toată dela început pânăla sfârșit la fiecare înmormântare. In cea mai mare parte a bisericilor protestante cântarea psalmilor aproape se confundă cu caracterul obișnuit al vieții familiare. In bisericile romană și anglicană psalmii se citesc zilnic, și afară de asta în bucăți așa de considerabile, încât ei deodată arată, întrucât iubirea de această carte întrece cu mult iubirea către celelalte cărți ale sf. Scripturi. In fine, în biserica ortodoxă rusască Psaltirea nu numai e cartea cea mai întrebuințată în timpul slujbelor bisericești, în care cele

1) Irving, Introd. to The Psalms, p. 5, 6.

2) Mat. XXVI, 30. Acei psalmi se numesc ai marei alilul, adecă ps. CXII și CXVII)

mai importante părţi constau anume din citirea psalmilor, ca de ex. înainte de liturghie ceasurile, ca şi cei şase psalmi la privegherea de toată noaptea, dar ea mai mult decât orcare din cărţile sfinte este până într'atâta carte de masă a fiecărui creştin simplu, şi generaţiuni întregi dobândesc primul meşteşug al cititului anume pe Psaltirea lui David.

Dacă acum trecem dela biserici către persoane particulare, apoi şi aicea nu se va găsi altă carte, care ar juca un rol mai mare în istoria personală a atât de multor muncitori, însemnaţi ai omenirii. In Psalmii lui David fer. Augustin a găsit mângâiere după convertirea sa şi pe patul său de moarte. Din psalmi şi-a scos mângâere şi încurajare în timpul necazurilor şi prigonirilor vieţii pământeşti atâţia mari lucrători religioşi, ca sf. Ioan Gură-deaur, sf. Atanasie, Savanarola, etc. Cu cuvintele psalmului şi-au dat sufletul său sf. Policarp, Columb, Bernard, Hus, Ieronim de Praga, Melanchton şi mulţi alţii. Pentru mulţi Psaltirea a fost o carte aşa de scumpă, încât la moarte au spus să li se pună în sicriu. Cu psalmul LXVII Conwel stârni spiritul soldaţilor săi şi conlucră prin aceasta la victoria Domnbarsc. Lochke în ultimile zile ale vieţi sale rugă pe prietenii săi să-i citească psaltirea şi ultima lovitură a morţii căzu asupra lui anume în vremea entuziastei lui atenţiuni la cuvintele dulci ale cântătorului psalmist al lui Israil. Lordul Berkeley găsi în psalmi cea mai dulce mângâere a sa. Ei au fost parola de războiu a lui Luter, şi tot ei au fost ultimile cuvinte, care au căzut în auzul imperialului său vrăşmaş, Carol V.

Prin ce se explică o astfel de iubire generală pentru psalmi şi această uimitoare impresie a lor asupra inimii omeneşti? Mai întâi de toate în această privinţă nu puţin depinde de însuşi forma lor poetică externă. La unii totdeauna există un fel de neplăcere pentru poezie, ca fiind oare cum nepotrivită cu importanţa şi seriozitatea sentimentului religios. Ba unii chiar cred, că a vorbi despre vreo carte biblică, ca poetică, însemnă a o supune la oare care înjosire. In multe comunităţi şi biserici a existat şi între câtva există convingerea, că cu cât sunt mai scolastice, mai seci şi mai prozaice formele, în care se exprimă învăţătura religioasă, cu atât mai fidel se zugrăveşte esenţa ei. Din toate definiţiunele umane cele mai depărtate de poezie sunt definiţiunile şi simbolurile de credinţă, în care credinţa lumii creştine se cuprinde, ca în sicriul legii. Pentru asemenea păreri măreţia înflăcărată a lui David, superioritatea generală a Psaltirii servesc

drept reproș permanent. David a fost nu numai rege, ostaș și pro= roc, dar odată cu aceasta a fost și cântăreț dulce a poporului ales. Dacă Rafael ar fi scris un tablou din poezia evreească, cum a scris din cea europeană, atunci pe David el l=ar fi închipuit șezind undeva în vârful parnasului israilit în calitate de Omer al poe= ziei iudaice. Caracterul lui pasionat, încordat și expansiv ar fi fost anume acel caracter, de care în toate timpurile au fost însoțite cele mai mari talente ale geniului muzical sau poetic. Loviturile repezi, ca dela niște semne ale aripelor, „ridicările și pogorârile ca ale unei inimi agitate“, — prin asemenea figuri minunate se caracterizase în genere esența acelei urziri paralele a versurilor ebraice, care corespund exact jocului nesfârșit al sentimentului omenesc și sunt accesibile pentru priceperea tuturor veacurilor și tuturor popoarelor. Psalmii, incontestabil, sunt poetici dela primul pânăla cel din urmă, și cel ce ar zice, că o anumită carte e mai puțin inspirată, sau mai puțin adevărată, sau mai puțin ortodoxă, sau mai puțin divină anume pentru că ea e asemenea cu psalmii, acela ar fi un om tare îndrăsneț. Proro= cul, ca să găsească acces în altarul vieții obișnuite a poporului, a trebuit neapărat să se facă cântăreț de cântece.

Insemnătatea și influența ei, Psaltirea, al doilea, le datorește variațiunii neobișnuite de idei și sentimente, cuprinse într'însa. In psalmi noi vedem o complectă reflexiune a acelei variațiuni neo= bișnuite complicațiuni uimitoare a caracterului și istoriei, care se observau, și înseși viața lui David. „Arfa lui“, după expresiunea minunată a unui cercetător, era cu multe strune și fiecare înger al bucuriei sau întristării revărsa în strunele ei propriile sale sen= timente. Inimile a sute de oameni se îngrămădeau și se luptau în hotarele strâmpte ale inimei lui siguratece, și se găsesc oare oa= meni așa de rece disprețuitori, care n'ar fi simțit simpatie către omul aflător în așa situație, ci s'ar fi referit către dânsul cu dis= preț, pentrucă el ar fi condus nu cu liniște permanentă acea mul= țime de necârmuit de naturi felurite, care locuiau în singurul său suflet? Noi nu ne luăm asupră=ne apărarea neajunsurilor și gre= șalelor, pe care însuși David le=a mustrat mai aspru, le=a văzut mai limpede și le=a deplâns mai amar decât careva din mustră= torii lui, pentrucă ele într'un fel oare care erau necesare să ex= prime tot felul de forme posibile a sentimentului duhovnicesc. Domnul n'a voit, ca biserica Lui să rămână fără conducere pentru expresia slavei sale și a bucuriei sale, a plângerei sale și a du= rerei sale, și ca să dea o asemenea conducere, El a ridicat pe

robul său David, cum mai înainte ridicase El pe Moise, ca să dea bisericei instituția legii, și cu acest scop El l-a trecut prin toate condițiile vieții omenești, ca el să cunoască duhul omenesc în manifestările lui cele mai felurite și să-l poată exprima în acord cu dreptatea vieții. El nu i-a îngăduit să-și mărginească existența sa la înplinirea directă și rece a datoriei sale, dar prin mijlocirea cercărilor de tot felul, a prefăcut întreaga lui ființă și a umplut sufletul lui de înțelepciune și de tot felul de sentimente. El l-a făcut obiectul a tot felul de atașamente, așa ca iubirea într'însul să nu dormiteze și să nu moară. El l-a educat pe dânsul pe pășunile cu turme de oi, ca desvoltarea fundamentală a caracterului lui să fie așezată pe temeiul formelor celor mai simple și celor mai obișnuite ale sentimentului. El l-a povățuit pe câmpul de luptă și l-a făcut biruitor, ca să-l umplă de nobleța duhului și de conștiința slavei. El l-a întrodus în palat, ca să-l umplă de conștiința măreției și de demnitatea regală. El l-a povățuit în pustie și l-a făcut să locuiască prin peștere singuratec, pentru ca sufletul lui să poată pătrunde ideile înalte despre Dumnezeu și despre lucrurile Lui atotputernice, și după aceea în curgere de mulți ani El l-a ținut, așa zicând, abea la un pas de moarte, ca să-l învețe să-și pună toată speranța sa în Providența Dumnezeească" [1]).

David, lovind cu experientele sale degete pe strunele înrudite cu inima sa, stoarse din ele mii de tonuri diferite, și ele din ce în ce mai mult găsiră ecouri în inimile a sute de alți autori, vocile cărora au fost stârnite sub înrâurirea lui inspirată. Solomon, Ezechia, Asaf, Eman și Etan cu toți următorii lor, triștii cântăreți dela râurile Babilonului, cu prorocii cei de mai târziu, cu necunoscuții cântăreți, cari au încurajat duhul oștirii Macabeilor, — aceștia toți și fiecare din ei în cap cu regele David în felurite tonuri și forme au exprimat sentimentele de recunoștință, de întristare, de desperare, de speranță, de mânie, de iubire, de îndurare, de răzbunare, de îndoială și de credință, — fiecare din ei, exprimând în imnele lor diferite încercări ale lor, — pelerinajul, fuga, robia, izgonirea, privațiunea, prigoniria, prigoana, sentiment încercat când în contemplarea liniștită a naturei, când în grozava agitație pe câmpul de luptă, în strălucirea mărețelor încoronări, în solemnitatea înmormântărilor slăvite, — în toate aceste evenimente și împrejurări ei au găsit un inepuizabil material pentru acea bogăție de poezie uimitor de dulce, pe care Psaltirea o prezintă pentru omenire. Când vechii mucenici creștini și toți cei ce abea în timpurile ur-

1) Irving, Introd. p. 38.

mătoare au suferit necazuri, prigoniri și tot felul de nedreptăți, și-au găsit mângâerea lor în psalmi, apoi aceasta pentrucă ei literalmente s'au găsit în aceeași situație cu psalmistul lui Israil, când se ascundea el în peștera Adolam, sau se găsea în văioagele Enghedi, sau dincolo de Iordan, căutând să scape de Saul sau de Abesalom, de filisteni sau de Sirieni. Când Berkeley sau Locke găsiră ecou de simpatie pentru filosofia lor liniștită în psalmii lui David, apoi aceasta pentrucă ei luase aminte la acele dulci tonuri, care eșau din gură sau fermecau auzul înțeleptului rege și a profund cugetătorului om de stat israilit. Dar de îndată ce atrase asupra sa atențiunea acea împrejurare, că cu cât mai bătrâni devin oamenii, cu atât mai mare interes câștigă pentru dânșii psalmii, și potrivit cu aceasta, aproape fără îndoială se poate zice, că cu cât mai bătrân devine neamul omenesc, cu atât mai mare interes vor avea psalmii lui David și pentru toată omenirea. Cei mai mari critici, cei mai capabili să priceapă adâncimea inimii omenești și nevoile ei cele cu mai multe laturi, mai lămurit ca orce pricep și importanța Psaltirii pentru oamenii singuratici, ca și pentru toată omenirea. „Există oare ceva de așa fel, ce omul trebue să știe neapărat, și pe care el n'ar putea se afle din psalmi?“ întreabă de exemplu Hooker. „Pentru începători ei prezintă o introducere ușoară și înțeleasă; pentru maturi ei servesc ca mare izvor pentru orce virtute și știință; pentru cei mai desăvârșiți prezintă o puternică întărire. Mărinimia eroică, dreptatea riguroasă, cumpătarea serioasă, înțelepciunea exactă, pocăința neprefăcută, răbdarea neclintită, tainele lui Dumnezeu, patimile lui Hristos, grozăviile mâniei, mângâerea harului, faptele Proniei în această lume și bucuriile făgăduite în lumea viitoare, — toate acestea e bine de știut, de făcut sau de avut, și toate acestea se coprind în acest singur izvor ceresc. Nu există o așa întristare întâmplătoare sau boală, nu există așa rană sau lovitură ce atinge sufletul omenesc, pentru care în această comoară nesecată nu s'ar găsi lecuirea cuvenită, care necontenit se poate găsi într'însa în toată vremea“. Nu mai puțin elocvent se exprimă și un alt scriitor. „Numai celce știe numărul valurilor oceanului și abundența lacrămilor ochiului omenesc, numai celce vede oftaturile inimii omenești înainte de ce ele s'au smuls afară, și celce le-a auzit, când ele au fost înăbușite de tăcere, — numai acela poate spune câte sentimente sfinte, câte agitații binecuvântate s'au produs și pururea se vor produce în sufletele oamenilor de

1) Hooker, Eccles. Polity, V, XXXVIII, 2.

vibrațiunile minunate ale acestor strune, de aceste imne de Dum-nezeu inspirate, citite, discutate și cântate în fiecare ceas din zi și din noapte, la fiecare izbucnire de lacrămi aicea pe pământ. Psaltirea lui David este oare cum o arfă tainică, care scrie pe zidurile Sionului. Sub suflarea Duhului lui Dumnezeu ea produce o variație nesfârșită de sentimente pioase, care răsunând ecou peste ecou dela un suflet la altul, deșteaptă în fiecare din ele o notă deosebită și toate să contopesc într'un singur glas nesfârșit de recunoștință și de pocăință, de slavaslovie și de rugăciune [1]).

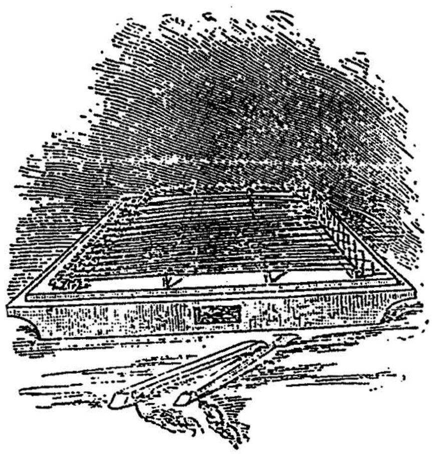
Dacă așa este impresiunea generală, produsă de Psaltire asupra sufletului omenesc, apoi o importanță și mai adâncă pentru inima omenească au anumiți psalmi, cari fac pe David oarecum un al doile Moise. Sentimentele cuprinse într'înșii sunt felurite în cea mai mare măsură. Unii psalmi, negreșit, nu sunt străini de repro-ducerea prin ei a acelui nivel general al desvoltării religioso-morale și general-umane, prin care se distingea veacul lui David, și de aceea într'înșii câteodată se reflectează vădit și sentimentele mai întunecate ale acelui veac, ca de pildă răzbunarea contra vrășmașilor și disperarea. Dar aceste sentimente se prezintă numai ca un fel de nouri pe orizontul curat al vederilor fundamentale, și sub acest raport din urmă psalmii prezintă ceva, ce nu-și are pereche în toată sf. Scriptură. Mai înainte de toate sub acest ra-port profunzimea expresiunii personale și a experienții. Fără în-doială sunt cazuri, unde psalmistul vorbește în calitate de expre-sie a poporului. Dar în cea mai mare parte el apare singuratec în raportul său personal cu Dumnezeu. Fiecare cuvânt al lui e pătruns de o extraordinară putere a vreunei dureri sau a vreunei bucurii, cu-noscută sau nu din istorie. Dacă învățătura ap. Pavel jumătate din expresivitate și putere o primește din legătura sa cu necazu-rile și agitațiunile sale personale din viață, apoi și sentințele lui David anume de aceea și frapează prin vitalitatea și înflăcărarea lor neobișnuită, pentrucă ele alcătuesc oare cum scântei din aurora experienței din viața omenească, proprie fiecărui om. Patriarhii de obiceiu vorbesc, ca părinți ai neamului ales; prorocii vorbesc ca reprezentanți și căpetenii ai lor. Dar psalmistul vorbește ca expresie a sufletului personal, liber, neatârnat, din conștiința sin-guratecă a omului, oriunde ar fi el și în orce situație s'ar afla.

A doua latură însemnată a psalmilor servește aceea, ce se poate numi înt'un cuvânt: naturalețea desăvârșită a lor. Mai pu-

---

1) Dogme de la pénitences, 213, a răposatului arhiepiscop

ternic ca orice se manifestă poate în libertatea și bucuria entu-ziastă a inimii. Adevărat, cum spune Becon, ascultând arfa lui David, voi veți auzi tot atâtea arii plăcute, câte-s și imnele; și totuși imne în Psaltire sunt mult mai multe decât oriunde".



Vechiu instrument cu strune.

„Bucurați-vă drepților în Domnul", — cântati-I Lui cu bucurie", — „bucurați-vă drepți în Domnul: celor drepți se cuvine să slavoslovească", cântați-I Lui armonios, cu excla-mațiuni", — „slăviți pe Domnul în timpane, cântați-I Lui în psaltire cu zece strune". De acestea și de alte îndemnuri asemenea la slăvirea veselă a lui Dumnezeu e plină Psaltirea. Aceasta în realitate e și înseși înțelesul cuvântului „psalm". Unul din cuvintele eveești cele mai semnificative și expresive, care necontenit se întâlnește în psalmi este cuvântul „aliheia". Ei exprimă, dacă putem zice așa, datoria sfântă de a fi fericit. Fericirea, veselia și mulțămita își găsesc expresia cea mai înaltă anume în psalmi. Psalmistul se veselește, esclamă, râde, strigă și dănțuește de bucurie. In ei câte odată se aude oare cum o veselie cu totul estasiată. Psalmii entuziasmează precum în triumful atrăgător al luptei, tot așa și în contemplarea liniștită a naturei. Ei pretutindenea contemplează bunătatea lui Dumnezeu și nu se turbură a o mărturisi. Latura luminoasă a creațiunii dumnezeești apare pretutindene pe primul plan; laturile întunecate simțit, cel puțin ale lumii externe, te miră de le poți observa undeva într'înșii. Furia furtunei înfricoșate, mugetul mării, pentru psalmist sunt pline de maistate și veselie. Iubire de paseri, de fiară, de plante, de soare, lună și stele ca o dâră de flacări străbate prin toți psalmii, și la toată natura însuflețită și neînsu-flețită Psalmistul privește ca fiind înrudită cu dânsul. Au fost și astfel de oameni, pentru care, anume din această cauză, în mo-mente de slăbiciune sau de împilare, psalmii s'au socotit cu totul necorespunzători pentru entuziasmul lor; cu toate acestea tonul acesta de veselie sfântă a și avut mai ales însemnătate în misi-unea universală a poporului celui ales. Și aceasta cu atât mai mult, că el a izbucnit din alt sentiment din psalmi, care deaseme-nea a frapat ciudat mințile scolilor evlavioase dar înguste, și anume din acea inimă regală liberă și nevinovată, care pentru

religizitatea seacă adesa s'a rostit prin fariseism și prin lipsa unei smerenii adevărate. Nădejdea Psalmistului luminoasă și răpitoare; pretenția lui îndrăsneață la răsplata ce-i aparținea lui după faptele lui cuvioase; încrederea lui în propria lui nevinovăție, și nu mai puțin ca și agonia sufletească din pricina propriilor sale păcate; desfătarea sa înflăcărată față de lege, nu ca față de cel mai crud dușman, ci ca față de cel mai dulce din conducători, mai dulce ca mierea și fagurul, — toate aceste sentimente s'au arătat prea naturale și directe pentru un oarecare Calvin sau Pascal. Cu toate acestea ei cuprind în sine propria lor dreptate: dreptatea în raport cu natura, dreptatea în raport cu Dumnezeu, pe care totdeauna o va recunoaște orice inimă omenească curată. Binecuvântarea nemărginită pentru tot omul cucernic și cinstit — pentru această făptură prea nobilă și cinstită a lui Dumnezeu, — pe care o deschide Psaltirea în psalmul: „Ferice de omul", este numai preludiul minunat, spre care ea chiamă toată suflarea fără mărginire sau alterare, să laude pe Domnul.

Astfel de cuvântări entuziaste poate impulzul lor cel mai mare îl datoresc în parte epocei celei nouă de prosperitate națională și energiei personale, care cu o deosebită putere s'au arătat sub domnia lui David; dar ele au atras sufletul poporului israilit înainte, dirijindu-l spre acea mare soartă, care-l aștepta, și din acel timp, deși poate nu cu acea repeziciune, ele au continuat a atrage spiritul întregei omeniri în mișcarea sa înainte. Râul de foc a poeziei sacre n'a încetat din acel timp a curge, cu toate că însuși sorgintea se răcise deja. Precum despre scriitorii clasici ai Greciei cu dreptate s'a observat, că ei posedă sublimitatea cu totul independent de geniul lor, care se cuprinde în scânteerea frumuseței lor strălucite și pururea tânără, același lucru se poate spune și despre psalmi, că ei posedă aceeași frumuseță, independent chiar de adâncimile sentimentelor lor religioase sau de înălțimea teologiei lor. In frumusețea lor liberă și nobilă, veșnic tânără și veșnic slăvită, David parecă iarăși învie spre viață cu putere nouă. „Și ceice cântă din gură și ceice cântă din instrumente, toți sunt izvoarele mele în tine", adecă în David și în Psaltirea lui.

Toate aceste particularități deosebite ale psalmilor ne duc, parte pe calea contractului, parte pe calea legăturei strânse, deși ascunse, la particularitatea lor principală, care nicăirea în Biblie nu apare cu aceeași putere „decât doar în cartea vieții și cuvintelor lui Hristos. Pricina, pentru care psalmii întâlnesc o astfel de iubire generală în toate clasele și comunitățile bisericii creștine,

cu toate că forma învăţăturei şi că vederile religioase au suferit atâtea schimbări diferite pentru reprezentarea spiritului vremei, veşnic schimbător, se cuprinde în aceea, pentru că ei ating simţul natural cel mai simplu al sufletului renăscut. Ei înfăţişează „prospeţimea sufletului copilăriei, iubirea sufletului juneţei, şi deaceea pentru creştin ei alcătuesc acelaşi lucru, ce iubirea părinţilor, simţimintele dulci ale ataşamentului de casa părintească şi amintirea neştearsă a scenelor copilăriei pentru oameni în genere" [1]. „Dumnezeule, Tu eşti Dumnezeul meu, disdedimineaţă mânec către Tine. Sufletul meu Te doreşte înainte de straja dimineţii", — prin acestea şi alte aseminea sentinţe, care exprimă devotamentul cel mai profund de dragoste către Dumnezeu, sunt îmbibaţi cei mai mulţi dintre psalmi. In adâncimea şi frăgezimea acestei vieţi duhovniceşti şi găsim noi primele urme lămurite ale unei legi mai înalte şi mai generale decât legea lui Moise, ale unei vieţi mai bune şi mai profunde decât aceea, pe care a descoperit-o omului sistema lui Moise. „Dumnezeu nu este Dumnezeul morţilor, ci al viilor", — acest adevăr prea adânc, deşi presupus în Pentateuc, avea nevoe, ca să-i dea o însemnătate pipăibilă pentru conştiinţa obişnuită, de o astfel de arfă inspirată, cum era arfa lui David.

Definind caracterul multilateral al psalmilor lui David, un mare cunoscător al vieţii duhovniceşti zice în această privinţă următoarele: „Celce începe a pricepe limpede frumuseţa maiestoasă şi veşnicia lui Dumnezeu şi simte, cât de mic este în comparaţie cu ea însuşi omul, cât de slab şi dependent este el, acela începe a-şi căuta sprijin la Dumnezeu. Şi-apoi unde să caute cel slab ajutor, dacă nu la cel Atotputernic? Unde să caute făptura vremelnică ajutor, dacă nu la Cel Preaveşnic? Unde să-şi găsască cel nedesăvârşit desăvârşire, dacă nu la centrul desăvârşirii? Şi dealtmintrelea unde să locuiască Dumnezeu, dacă nu în inima omului? — pentrucă dacă Dumnezeu locueşte în univers, între lucrurile neînsufleţite şi lipsite de conştiinţă, apoi cu cât mai vârtos El trebue să locuiască în sufletele noastre, şi sufletele noastre posedă tendinţă nesfârşită, pe care o poate satisface El. Un instinct oarecare neliniştit veşnic agită sufletul, silindu-l să simtă turbure, că el este creat pentru un raport nedeterminat şi necunoscut cu Dumnezeu. Simţul golului creşte pânăla o nelinişte pozitivă, până ce soseşte tendinţa lăuntrică, deşi neexprimată în cuvinte, apoi în fond nu e străină după ton de vestitul psalm al vechimii:

---

1) Irving. Introd. p. 7.

„Cum doreşte cerbul de izvorul apelor,
Aşa doreşte sufletul meu de Tine Dumnezeule!
Insetat este sufletul meu Dumnezeul cel tare şi viu
Când oare voi merge să mă arăt dumnezeeştei Lui feţe!
Lacrămile mi-au fost hrana ziua şi noaptea
Când mi se zicea mereu: unde-i Dumnezeul tău?"
(Psalmul XLI, 1—3).

Sufletul atunce înţelege şi cunoaşte, că Dumnezeu este Dumnezeul lui, care locueşte în apropiere mai strânsă; decât poate oricare altă făptură; şi totuşi nici stelele, nici marea, nici natura zîmbitoare nu cuprind într'însele aşa de apropiata prezenţă a lui Dumnezeu, ca sânurile sufletului. El devine sufletul sufletului. Toată natura este desfăcută de psalmistul în metafore pentru singura idee, că „Dumnezeu e pentru sufletul meu şi sufletul meu este pentru Dumnezeu". Tatăl, fratele, prietenul, regele, stăpânul, păstorul, conducătorul, — toate acestea sunt cele mai obişnuite numiri. Dumnezeu este tăria lor, slava lor, stânca lor, scutul lor, soarele lor, stelele lor, bucuria lor, moştenirea lor, viaţa lor. Psalmistul descrie sufletul său, ca pe singurul copil iubit al lui Dumnezeu, ca pe favoritul Lui. Şi de aceea bucuria la el necontenit se preface în slavoslavie, toate se par aşă de luminoase şi strălucite, orce greutate se pare uşoară, datoria devine plăcută, dispreţul neputincios, şi fiecare bucăţică de pâne devine dulce. Toată lumea capătă pentru dânsul oarecum o dulceaţă neobişnuită înainte de a se fi atins el de dânsa. Se poate oare ca toate acestea să fie închipuire şi vis, o filosofule? Poţi tu oare să explici toate acestea? Poţi tu oare să te referi cu dispreţ la toate acestea? Or cum ar fi, dar toate acestea alcătuesc un fapt neîndoelnic al naturei umane şi a unei anumite vrâste deasemenea, pentrucă David înseta după Dumnezeu şi se bucura extraordinar întru El. Acelaşi lucru îl făcea şi ap. Pavel şi aceeaşi au făcut şi au încercat sute şi mii de persoane după dânşii. Fericit şi încântat este acel creştin, care, citind psalmii însuflaţi de Dumnezeu, găseşte şi simte într'înşii anume aceea, ce au găsit şi au simţit într'înşii oamenii cei mai mari şi mai inspiraţi de Dumnezeu. Ferice de acel om, care găseşte într'înşii un izvor nesecat de credinţă şi de nădejde în Dumnezeu, care înţelege, că aceste cuvinte sfinte sânt destinate pentru stârnirea inimii spre lupta cu vicleniile păcatului, cu iubirea de sine şi cu făţărnicia, cu lipsa de credinţă în adevăr, cu disperarea la vreme de întristare, de boală şi de moarte. Acela, care va pricepe toată vrednicia internă a Psaltirii, cu dreptate poate exclama:

„Căci afară de Tine pe cine mai am în ceriu?
Şi cu Tine ce-mi mai lipseşte pe pământ?
De-mi slăbeşte trupul şi inima mea:
Dumnezeu este tăria inimii mele şi partea mea în veci.
Că iată, ceice se depărtează de tine per
Tu pierzi pe ceice se abat dela Tine la necredinţă;
Iar pentru mine bine e să mă lipesc de Dumnezeu!
In Domnul mi-am pus nădejdea
Ca să vestesc toate laudele lui în porţile feţei Sionului".
(Psalmul LXXII, 25—28).

Fiecare credincios va găsi în psalmi un izvor nesecat de nădejde şi de mângâere, şi în toate necazurile vieţii va afla linişte şi astfel de cuvinte:

„Nădăjdueşte în Domnul şi fă bine;
Păzeşte adevărul cât trăeşti pe pământ!
Cântă fericirea ta la Domnul,
Şi El va împlini dorinţa inimii tale.
Incredinţează Domnului căile tale,
Nădăjdueşte în El şi El te va călăuzi,
Face-va să lucească dreptatea ta ca lumina,
Şi dreptul tău ca soarele între amiază,
Căci cei binecuvântaţi de Dânsul vor moşteni pământul,
Iar cei blestămaţi de El vor peri.
Drepţii vor moşteni pământul,
Şi vor trăi pe dânsul în veci.
Mântuirea drepţilor vine dela Domnul,
Şi El e apărarea lor la vreme de necaz.
Domnul le va ajuta şi-i va izbăvi,
Isbăvi-i-va de cei răi şi-i va mântui;
Pentrucă ei au nădăjduit într'însul".
(Psalmul XXXVI, 3—6; 22, 23, 39—40).

Afară de cauzele arătate despre sfinţenia deosebită a Psaltirii, cauze deopotrivă recunoscute atât de creştini, cât şi de iudei, şi putem zice chiar şi de păgâni, sunt şi astfel de cauze, care au caracter exclusiv creştinesc. Când noi examinăm pe David singur de sine şi în calitate de prevestitori al unei noui revelaţiuni pentru om, atunci fără să vrei se ridică şi altă întrebare. Slava lui David a servit de amanet al existenţei neîntrerupte a dinastiei lui până la veacurile cele mai îndepărtate, de care a putut numai să vi-seze imaginaţiunea iudaică. Această credinţă statornicită în veş-nicia casei lui David, a căruia expresie mai timpurie şi perma-nentă servesc psalmii, îşi găseşte reflexiunea în acele viziuni, care în alte ţări serveau ca izvor al originii poveştilor reîntoarce-rei a celor mai iubiţi monarhi, ca de exemplu a lui Artur al

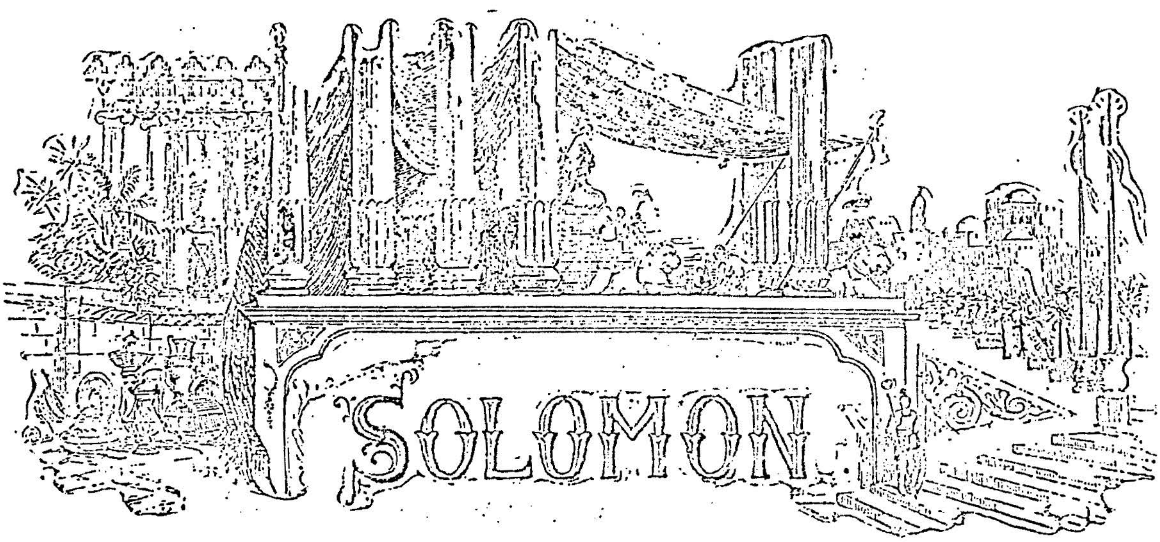
Britaniei, a lui Sevastian al Portugaliei, a lui Frderic Barbaroza al Germaniei, etc. Dar credinţa iudaică avea un temei mult mai adânc. Când a început a se observa decăderea în neamul lui David şi ameninţa speranţele legate cu dânsa, atunci aceste nădejdi, în loc să dispară, cum s'a petrecut cu visurile naţionale abea amintite referitor la monarhii doriţi, în biserica iudaică primiră o nouă formă şi se manifestară cu o vitalitate sporită. Nădejdile acestea, cu trecerea timpului, începură a se funda deja nu pe dinastia distrusă şi întreruptă de o nenorocire naţională din cele mai mari şi nu pe persoana reală înseşi a lui David, ci pe venirea Aceluia, care trebuia să fie Fiul lui David şi să restatornicească tronul zdruncinat, să ridice iară cortul primar, aşezat de David la prima sa intrare în Ierusalim. Această aşteptare a Fiului lui David, care trebuia să înoiască strălucirea stânsă a casei tatălui său, contopită cu speranţa obştească în restatornicirea puterniciei regatului iudeu, atinse punctul culminant de încordare peste o mie de ani după moartea lui David. Şi anume atunci a venit Acela, Căruia, deşi nu după dorinţa Lui proprie, i s'a dat numirea lui de alţii. Pe el necontenit l-au numit fiul lui David (Mat. IX, 27; Marc. X, 47; Luc. XVIII, 38, etc.) Adevărat, El a fost cu totul neasemănător acelui neînfrânat şi pasionat rege, acelui psalmist entuziast şi înflăcărat, extrem de neasemănători aceluia, care a exprimat chiar în psalmi atâta rugăciuni în stare de extaz, — totuşi în trăsăturile suigeneris ale psalmistului, de care am vorbit, e atât de multă asemănare, încât citind despre sentimentele lui, noi pare că citim sentimentele, simţirile şi încercările din viaţa însesi a lui Hristos, şi biserica creştină din cele mai timpurii vremi le-a citit anume în acest înţeles. Acest spirit natural, nestrâmtorat, şi câteodată încântător şi solemn, de care e îmbibată Psaltirea, încă niciodată şi de nici un alt învăţător religios, înlăuntrul sau în afară de cercul istoriei sacre, nu s'a reprodus cu aşa deplinătate, cum s'a reprodus de Acela, Care a venit în cele mai obişnuite condiţii ale vieţii, a mâncat şi a băut, a fost în cel mai însemnat înţeles al cuvântului mire şi prieten al mirelui, prietenul copiilor, simplu şi iubitor la infinit. Compătimirea pentru poporul suferitor, simpatie nobilă către cei ce se ostenesc şi sunt împovăraţi, sinceritatea mărinimoasă, — încă nicăirea în istoria iudaică nu se înlănţuesc într'un chip aşa de remarcabil, ca în persoana eroului din Adulam şi din Enghedi, şi apoi în Acela Care iubea pe vameşi şi pe păcătoşi, Care a plâns Ierusalimul şi chiar pe cruce a ertat pe vrăşmaşii săi. Acea variaţie de idei şi situaţii, prin care s'a distins viaţa lui David, în schimbările ei

fără de veste dela necunoscut la slavă, și dela slavă la întunecata păcătoșie, — această repede trecere la toate sentimentele omenești, pe care le putem urmări în jocul variat al tonurilor și sentințelor Psaltirei, alcătuește în măsură nu mai mică și pe un fond miraculos de variat al marei drame a istoriei evangelice. Impreună cu această variație a situației externe s'a împreunat sentimentul intern al unirei absolute a sufletului cu Dumnezeu, care unire, după cum am văzut, alcătuește trăsătura cea mai evidentă a vederilor religioase ale Psaltirii, dar expresia cea mai desăvârșită a căria o găsim numai în sufletul lui Hristos. Și anume deaceea, când în psalmii lui David suntem răpiți de cuvintele înfocate, când în bezna adâncă a întristării, când la cea mai mare înălțime a slavei, atunci simțim necontenit, că în toate aceste cuvinte noi alcătuim una cu Hristos și El alcătuește una cu noi: nu prin răstălmăcirea artificială a cuvintelor, sau prin aplicare îndoelnică a prezicerilor fine, ci prin asămănarea reală a spiritului cu spiritul ne lăsăm, așa zicând, chiar pânăla fundul acelei comuniuni, în care Hristos este una cu Tatăl său. Maestoasa limbă a Psaltirii se înalță câteodată până la însemnările, care pot fi deplin înțelese numai în aplicarea lor cea mai înaltă și mai generală. Deasemenea poate pentru aceia, cari doresc aceasta, e îngăduit a afunda împrejurările istorice ale cărții în povețile ei morale și religioase. Dar totuși rămâne acel fapt, că mulțămită anume asămănării în situație și sentiment, pururea s'a susținut și pentru totdeauna s'a eternizat legătura cuvintelor autorului primar cu Hristos și cu biserica creștină. Psaltirea este în deosebi o carte proroocească despre Hristos, pentrucă mai mult decât orcare carte din Vechiul Testament, ea pătrunde în acele adevăruri ale vieții duhovnicești, marele povestitor al cărora a fost El. David și împreună psalmiștii săi au fost prototipuri, adecă asămănări ale lui Hristos, pentrucă ei mai mult decât orcare alte persoane din istoria sfântă, iau parte la sentimentele zilnice și agitațiile vieții și morții, la neizbânzile și izbutirile, cu ajutorul cărora El, ei și noi dobândim nădejdea, pentru întâia oară descoperită omenirei anume în acești psalmi, deși El în cel mai înalt și mai măreț din toate înțelesurile [1]).

1) Vezi Stanley, Lectures, Ccd. XXV, (în tomul II, pag. 120 și următoarele. Ediție nouă din anul 1887).

CARTEA A TREIA

Solomon și vremea lui.



CAPITOLUL XIX.
PALESTINA PE VREMEA LUI SOLOMON.

Domnia lui David, mulțămită căria Israil dintr'o stare de nimica și desorganizată s'a ridicat până la mărirea și strălucirea unei monarhii puternice, inevitabil a trebuit să dea un puternic impuls întregei vieți naționale. Până acum el se putea mândri cu străbunii săi, cu destoiniciile lui Iisus Navi și eroicii săi judecători, iar acum conștiința lui de sine se ridică pânăla cea mai înaltă treaptă, din causa slaviei și a puterei ne mai pomenite. Precum Grecia a ajuns la starea sa cea mai măreață după războaele persane, după acea luptă, care a atins cele mai adânci interese ale întregului popor și a trezit în părțile lui, până atunci răslețite, sentimentele înalte de ajutorare reciprocă și de unitate națională, așa și la israiliți răsboaele lui David au dus marea ridicare a vieții naționale în toate direcțiunile. Israil acum ajunse la cele mai înalte tendințe ale sale în calitate de popor, la curmarea rivalităților și desbinărilor dintre triburi, la locul vrednic și la situația respectabilă între popoarele înconjurătoare și la o înaltă

prosperitate externă. El mai ajunse, afară de aceasta, la convingerea nobilă și înălțătoare, că toate aceste mari isprăvi au fost săvâșite spre împlinirea menirei de mai înainte arătate lui. La războaele întreprinse de dânsul el privea nu ca la niște războae politice, sau care decurgeau din ambițiuni naționale, ci ca săvârșite din ascultarea voinței lui Dumnezeu, — care convingere lega inevitabil pe toți prin conștiința comună a înălțimei destinațiunii proprii.

Dar o astfel de stârnire religioasă și intelectuală firește se exprima în diferite forme. Intre altele, ea se manifestă în acea desvoltare și înflorire a scrisului, la care o parte așa de importantă și renumită a luat David prin psalmii săi larg răspândiți și de sus inspirați, și această lirică a dus în timpul următor, sub Solomon, la o activitate și mai largă în aceeași direcțiune. După poezia religioasă a înflorit luxuriant și cea cetățănească, și istoricii în cronicile lor au eternizat tradițiile și faptele timpurilor trecute. Dar cu laturile luminoase ale acestui period istoric au fost legate indisolubil și altele, așa zicând, laturile umbroase, care puteau amenința viitorul poporului, dacă asupra lor nu s'ar fi întors cuvenita luare aminte. Ideile religioase chiar și a celor mai nobili din popor stăteau încă în oare care raporturi mult mai jos de acel ideal curat și înalt, care se cerea de legea dumnezeească. Esclusivitatea tăioasă și mândria disprețuitoare, cu care israiliții priveau la celelalte popoară, împedecă iudaismul chiar deodată de a deveni evanghelia păcii și a iubirii pentru omenire în genere. Lui îi lipsea acel duh de duios al iubirii de oameni, care ar fi putut să fie contrapondul acelei cruzimi întunecate și cruzimi fără suflet, care din când în când se manifesta chiar și în astfel de om, cum a fost David. Formele externe ale religiei, afară de asta, predominau încă până întru atâta în cult, încât din pricina lor adesa se perdea din vedere laturea internă a vieții religioase mult mai profundă, din care cauză poporul nu era departe de pericolul de a cădea în ritualismul mort, care în împejurări istorice mai întunecate putea servi de trecere ușoară la idolilatrie. Puține din mințile mai înalte puteau să vadă limpede marele ideal religios al economiei Vechiului Testament, dar ideile majorității poporului continuau să rămână joase și grosiere. Soarele adevăratei religiuni putea să lumineze, așa zicând, vârfurile munților, dar razele lui nu pătrundeau încă deplin cu lumina binifăcătoare în adâncimea văilor. Dacă chiar o regină, de felul Melholei, își avea zeul ei de casă,

apoi poporul cel simplu încă demult se putea ţinea de obiceiurile lui superstiţioase şi cu plăcere ceda influenţei corupătoare de dinafară.

Noua situaţie politică a ţării, cu toată rărirea externă, cuprindea în sine şi nu puţine pericole. Intemeierea monarhiei israilite putea să aibă avantajele sale, dar tebuia încă să se convingă de aceea, cum asemenea schimbare a putut să se reflecteze asupra spiritului teocraţiei. Tronul putea deveni despotic, după asemănarea tronurilor popoarelor păgâne înconjurătoare, şi astfel să ajungă în conflict cu spiritul şi libertatea poporului ales. Regii puteau să uite adevărata chemare a lui Israil şi să se predea în totul intereselor superioare ale politicii de stat şi planurilor de cucerire. Arhiereul după aceea şi instituţia obştească a religiei în realitate putea să ajungă în dependenţa totală de rege, după cum şi deveniră ei în asemenea dependenţă. Sadoc a fost numit, iar Aviatar depus prin un singur cuvânt al regelui, şi centrul cultului obştesc se află în Ierusalim, unde deasemenea clasele înalte ale preoţiei trăiau sub umbra curţii. Acel zel şi caracter spiritual înalt, prin care se distingea domnia unui astfel de rege, cum a fost David, uşor putea deasemenea să se transforme în formalism rece şi în făţărnicie lipsită de viaţă sub alt monarh mai puţin demn şi mai devotat lumii. Şi dacă autoritatea regală, ne mai dând atenţiune poporului, s'ar fi dedat tendinţei spre strălucirea externă puterei politice şi laudei de sine, atunci religia cea simplă a lui, Israil uşor putea să fie supusă la neglijenţă în comparaţie cu credinţa şi moralitatea marelor popoare păgâne din lumea înconjurătoare.

Sub David poporul israilit se transformă într'un stat colosal. Ocupând o astfel de situaţie însemnată între popoarele înconjurătoare şi intrând în momentul critic a vieţii sale istorice, poporul ales, prin necesitate, a trebuit să-şi încordeze toate puterile sale, ca să menţină după sine această situaţie însemnată. Până atuncea fiecare trib îşi trăia viaţa sa închisă şi aproape nu aveau între ele nimica comun, şi puţin venea în contact cu popoarele înconjurătoare. Numai triburile nordice şi nord-vestice, şi anume a lui Dan, Isahar, Asir, Zahulon şi Neftalim, veneau în atingere cu lumea externă înconjurătoare, reprezentanţii căria erau atuncea în Palestina fenicienii. In mare măsură chiar trăiau ei atuncea în mijlocul acestui popor şi împreună cu dânsul se ocupa cu industrii mărunte, muncind în calitate de agricultori şi de muncitori agricoli, de conducători de caravane, de marinari, de barcagii şi de alte asemenea ocupaţiuni. Triburile centrale, sudice

și răsăritene, între care cel al lui Iuda și Efrem alcătuiau centrul principal al puterii naționale, totuși rețineau după dânsele o independență trufașe și neînduplecată, respingând orice contact cu lumea păgână și se mărgineau numai la ocupația lor ereditară, care consta din creșterea vitelor și agricultură. Sub David aceste diferite triburi, aproape contra voinței lor, intrară în contact mai strâns cu popoarele încojurătoare. Din timpul lui Saul luptă cu vrășmașii lor răsăriteni,: cu amoniții se extinse tot mai mult. Ea aduse poporul, în timpul domniei lui David, în ciocnire cu regatele siriene înconjurătoare și siliră pe israiliți să-și încordeze toate puterile lor întru apărarea sa contra unei puternice alianțe. Rezultatul acestui lucru a fost un șir întreg de biruințe și cucerirea multor popoare de alt neam, și deci trecerea dela un stat de mică importanță la o mare putere politică. Prin cucerirea Edomului, israiliți veniră în atingere nemijlocită cu monarhia egipteană. Prin înfrângerea sirienilor, atinseră malurile Eufratului și apucară sub stăpânirea lor căile de caravane, care duceau dela răsărit spre Fenicia și Egipt. Izolarea de altă dată de popoarele străine acum deveni imposibilă; pentru a păstra pentru sine cuceririle obținute, trebuia inevitabil să renunțe la izolarea de altă dată. Asemenea situație atrase, afară de aceasta, o importantă schimbare chiar în sistema militară a lui Israil. Deși infanteria de altă dată tot prezenta încă puterea principală a poporului, totuși în vederea expedițiilor depărtate, deveniră necesare în scopurile militare caii și căruțele. Simplitatea veche nu putu să reziste contra ispitei și momelelor bogăției naționale și pildei străinătăței, și pentru ridicarea generală a vieții poporului firește urmară artele și literatura.

Influențele civilizației înconjurătoare, din nenorocire, se dovediră în contrast absolut cu spiritul religiunei celei curate a lui Moise. Arta, cultura și morala la popoarele păgâne se bazau exclusiv pe divinizarea puterilor naturii, legată de cea mai grosieră imoralitate. De aicea chiar dela început se născu o vie luptă între elementele conservative din Israil și partidul progresului; și lupta aceasta a durat în curgerea întregei istorii următoare a poporului chiar pânăla căderea Ierusalimului. Deoparte stătea tronul regal, foarte adesa înclinat să imiteze instituțiile și cultura popoarelor păgâne, tinzând chiar să le întreacă prin strălucirea sa; dealtă parte stăteau prorocii, care fără frică și stăruitor mustrau asemenea abatere dela spiritul teocrației, — și din pricina asta s'a început o luptă îndârjită, al căria rezultat inevitabil a trebuit

să fie dărâmarea deplină a poporului, de oarece orce împăcare a acestor părți s'a dovedit imposibilă. Când păgânismul triumfă deplin și se termină strămutarea israiliților la Babilon, atunci printre captivi se începu o strașnică reacție contra a tot ce-i păgânesc. Dar ritualismul mort, adoptat atuncea de popor cuprindea chiar in sine semințele propriei sale descompuneri, și astfel a pregătit involuntar calea spre dărâmarea păretelui celui din mijloc dintre lumea păgână și cea iudaică, cu ajutorul libertății duhovnicești și a iubirii evanghelice a toate cuprinzătoare.

Țara, cu care israiliții, la urcarea pe tron a lui Solomon, în raporturi mai strânse și înrâurirei căria ei au cedat mai mult, a fost Fenicia, deși în acelaș timp ei stăteau în apropierea prea periculoasă și cu Egiptul. Marile căi comerciale se aflau acuma în mânile regelui israilit, și de oarece orașele feniciene prezentau mari locuri de depozite pentru negoțul Palestinei și al Asiei apusene, apoi aceste două popoară au trebuit să intre între dânsele în strânse raporturi. Rezultatul unei asemenea apropieri s'a arătat foarte curând. Deja chiar sub David, viața dela curte, cu noile introduceri într'însa sub forma haremului, în mare măsură a fost organizată după modelul fenician [1]). Până la acest timp raporturile israiliților cu hananienii au fost cu totul altele și se distingeau în cea mai mare parte prin înstrăinare și prin neîncredere reciprocă. Acum însă raporturile prietenești crescură răpede în toate direcțiile și înrâuririle acestor raporturi curând se manifestară în toate laturile vieții publice și particulare. Religia, politica, instituțiile obștești și civile și obiceiurile poporului israilit s'au expus mai mult sau mai puțin influenței acestui vecin puternic. Deaceea, nu va fi de prisos să examinăm, în ce consta particularitățile poporului, care exercita o așa de largă și puternică influență asupra viitorului poporului lui Dumnezeu.

Fenicia, „țara palmierilor“, prezinta numai o îngustă fășie de țărm spre nord-vest de Palestina. Mulțămită climatului său, ea era roditoare în cea mai înaltă măsură. Situată sub umbra Libanului, ea abunda în izvoare, pârae și râuri, și încă aceste din urmă erau atuncea navigabile pânăla oare care distanță de marea, de oarece pădurile primitive, de care erau acoperiți atuncea munții vecini, dădeau un depozit de apă mult mai mare decât cum dau ele astăzi. Cu deosebire roditoare erau localitățile, pe care se aflau vestitele centre comerciale Berit (astăzi Beirut) și Tripoli (astăzi

1) Vezi de exemplu mărturia, că David pentru zidirea și împodobirea palatului său s'a servit de lucrători fenicieni și de artiști duși din Fenicia. 2 Regi, V, 11.

Tralus) la nord, și văile Sidonului și Acra la sud. Intâmpinând din partea mărei pedici pentru întinderea mai departe spre apus, primii locuitori ai acestei țări, curând părăsiră viața lor nomadă de mai înainte și se apucară de agricultură. Dar geniul lor nu putu fi satisfăcut cu ogoarele sau cu pășunile pe câmpii sau pe coastele dealurilor. Având înclinațiune înăscută pentru comerț și industrie, ei curând se ocupară cu întreprinderi comerciale și începură să privească la marea, care spăla țărmurii lor, ca la calea largă spre țările necunoscute, unde lor li se putea prezenta speranța de mari avantaje. Providența, așezind pe acest loc un neam așa de energic și întreprinzător, se îngriji deasemenea de a-i pune la îndemână toate mijloacele naturale, care îi erau necesare pentru îndeplinirea marei sale misiuni. Și anume a misiunii răspândirei culturii și ideii răsăritului spre țările apusului încă barbar pe atuncea. In toată Palestina numai singură Fenicia poseda prisosul bogat de păduri frumoase pentru construiri de corăbii; cedrii și chiparișii Libanului alcătuiau un depozit așa de vast de asemenea păduri, încât se prezenta posibilitatea deplină de a se ocupa cu exploatarea acestor păduri și expedia și în alte țări. Munții abundau în fer, așa de necesar pentru corăbii, și șesurile vecine produceau minunată cânipă și in pentru funii și vintrele. Lipsit de orce golfuri, revărsări și debarcadere la sud, țermul mărei Mediterane abunda în toate acestea în hotarele feniciene. Micile insule, cu suprafața lor stâncoasă, prezintau afară de aceasta locuri îndămânoase de refugiu de pe contenent în timpul războiului și puteau servi de depozite comerciale pentru mărfuri, ferite de primejdii la vreme de invaziune. Peste aceste avantaje, Fenicia era situată în centrul lumei antice și era astfel punctul natural al depozitelor pentru comerțul dintre răsărit și apus. Căile comerciale din toată Asia se întâlneau pe țărmurii Feniciei. Din centrul comerțului depe malurile Eufratului și Tigrului mărfurile plecau spre țărmurii Nilului, în Arabia și la apus pe calea ce ducea prin orașul Tir, și pe de altă parte produsele vastelor țări, situate pe malurile mărei Mediterane, în mișcarea lor spre centrele lumii orientale, treceau deasemenea prin această capitală feniciană.

Asemenea situație a fost causa naturală, că pe țărmurii Feniciei au apărut o mulțime de orașe și de sate înfloritoare. La capătul sudic erau situate: vechiul oraș regal Sidonul [1]). Deasemenea tot

1) Sidonul, după origina sa etimologică, însamnă locul pescarilor, identic cu Betsalda.

acolo era situat și vestitul Tir [1]) și Aradul. Mai departe, spre nord, se aflau Biblos, Berit, Sin, Smirna și Acra, iar la oarecare depărtare marea, pe malul Orontelui, în mijlocul populațiunei heteene, era situat vestitul centru comercial Imat, fost în parte și oraș fenician. Din timpul luării Sidonului de către filisteni, în fruntea tuturor acestor orașe deveni Tirul, și apoi el se atinse mai de aproape cu istoria poporului israilit. Situația lui fu favorabilă în cea mai mare măsură. El stătea, cum zice prorocul Iezechiil, „pe malul mării, făcea comerț cu popoarele de prin multe insule; hotarele lui erau în inima mărilor, pentrucă el stătea o parte pe insulă, și „constructorii lui au desăvârșit frumuseța lui (Iezech. XXVII, 1, 4). „Tir“, adaoge prorocul, „tu zici: eu sunt perfecțiunea frumusețe, eu sunt Dumnezeu, șed pe scaunul lui Dumnezeu, în inima mărilor“. (Iezech. XXVII, 3; XXVIII, 2). El putea în totul să



Sidonul.

se compare cu una din marile sale corăbii comerciale sau tarsiene proprii care erau atuncea una din minunile lumii. Insula înseși era locul sactuarului național, a templului lui Melcarț, și în urmă a devenit marele centru al comerțului. Dinspre uscat orașul era înconjurat, exceptând laturea de apus, de un șes vast, roditor în cel mai înalt grad, udat de izvoară și pârae în toate direcțiunile. Localitatea aceasta era renumită prin fructele și viile sale, și pe dânsa creșteau luxos chiar și trestia de zahăr. Așa era Tirul vechiu, renumit prin palatele și templele sale. Despre populațiunea lui se poate judeca după înseși marea întindere a orașului, care ocupa nu mai puțin de 35 de chilometri. Totuși încetul cu încetul insula, din causa siguranței sale contra incursiunilor sale de dinafară, deveni după clădirile și strălucirea sa un concurent însemnat al orașului de pe continent. Pentru lărgirea spațiului, la el se adaoseră și insulițile situate în apropiere; mâliturile dinprejur au fost umplute cu nisipișuri, și prin aceasta au fost aduse în legătură cu orașul și pe piața lărgită astfel în lung și în lat se întinse docuri enorme și depozite de mărfuri, ce erau necesare pentru marele și uriașele afaceri, ce se produceau în oraș.

1) Tirul, adecă Țur, stânca, numit așa dela insula stâncoasă, pe care era zidită o parte din acest oraș.

Aceste miraculoase lucrări la lălgirea insulei marchează cel mai strălucit period din istoria Tirului, care odată cu aceasta a fost și periodul de înflorire al monarhiei poporului israilit, dela veacul al XI până la al X a. Hr. Dar chiar și atuncea fenicienii cu gelozie aruncau privirile asupra depărtatului lor trecut. (Is. XXIII, 7). „Inceputul lui", zice prorocul Isaia, „e din zilele cele de demult." Și în adevăr, după mărturia lui Herodot, Tirul a fost fondat cu 2700 de ani înainte de Hristos [1]). Inainte de intrarea israiliților în Palestina, primul loc între orașele Feniciei îl ocupa Sidonul, și religia și cultura lui erau larg răspândite atuncea printre neamurile hananiene. Deja și mai înainte el avea numeroase colonii, dar acum ele încă și mai mult se îmulțiseră și se întăriseră. Cipru, Creta, insulele mărei Egeia, Sicilia și Sardinia erau sămănate cu factori și așezări comerciale, și pe țărmul Africei de nord era deasemenea un șir întreg de orașe feniciene [2]). Abătându-se din cale la aceste orașe, enormele corăbii comerciale din Fenicia pluteau apoi mai departe peste hotarele strâmtorii Gibraltarului spre Tarsis (Tartes), în acea Californie a acelui timp, unde la gurile Guadalviverului, în calitate de mare port maritim, era întemeiat Gadesul („fortăreața"), Cadixul de astăzi, zguduirea, produse de năvălirea israiliților în Palestina, siliră neamurile hananiene să se miște chiar la țărm, sau chiar să se strămute cu totul din țară, ceea ce se pare a și dus la această largă desvoltare a colonizării. Aproape de timpurile lui Samuil [3]) totuși orașele Feniciei erau încă destul de puternice, ca să reacționeze incursiuni israiliților și chiar să aducă triburile nordice mai mult sau mai puțin la supunere și dependență de ei. Dar iată pe la anul 1200 a. Hr. Sidonul a căzut sub atacul filistenilor, și Tirul din acel timp, ocupând situația capitală, a început a crește tot mai mult în putere și bogăție, așa că pe timpul lui David și Solomon el devenise orașul cel mai mare, cel mai bogat și cel mai influent al țării (3 Regi, V, 18; XVI, 31). Sub regele Hiram I, contimporanul acestor regi ai lui Israil, el ajunse la cea mai înaltă slavă și putere a sa. Pe vremea tatălui său în organizarea politică a Tirului se produse o mare schimbare. In locul cârmuirei anterioare prin sufeți, care prezentau ceva în felul șofetimilor israiliți, sau a judecătorilor, a fost întemeiată monarhia, care a și ridicat orașul la cea mai înaltă situație. In această regală vrednicie Hiram a pășit, fiind în

1) Asta, negreșit, e o mărturie numai a tradiției, și totuși mulți nu îndrăsnesc să o combată, și consideră acest oraș în genere tare vechiu.

2) Ugica, de exemplu, a fost întemeiată cam pela anul 1100 a. Hr.

3) In Sirah XLVI, 18. se spune, că Samuil a purtat un războì reușit cu Tirul.

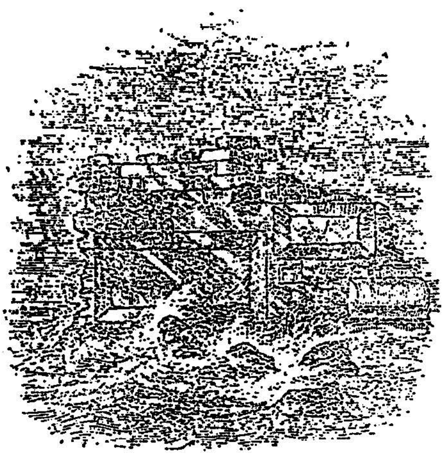
vârstă cam de 20 de ani. Impodobirea capitalei a devenit obiectul de căpetenie al ambiţiunei lui. Anume el a întreprins lucrările de umplere a nisipişurilor de pe lângă ţărm, în scopul de a face piaţa locuită a insulei, şi pe acest teren artificial a zidit marele templu şi palate, de felul acelora, pe care arhitecţii şi meşterii săi au zidit apoi pentru Solomon în Ierusalim. Sub protecţiunea sa darnică idololatria locală deasemenea căpătă o strălucire neobişnuită. N'a fost el străin nici de războae externe, pentru că anume el a supus şi a alipit la posesiunile sale insula Cipru, poate atras de minele bogate de aramă din acea insulă [1]).

Victoriile şi cuceririle lui David, care împresurară Fenicia din toate părţile prin nouile cuceriri de posesiuni iudaice şi dădură în mânile guvernului iudaic controlul căilor comerciale dinspre răsărit şi în Arabia, fireşte constrânse pe Hiram să întreţină raporturi de prietenie cu dânsul şi cu Solomon, de oare ce duşmănia lor ar fi dus la pagube serioase pentru afacerile comerciale. Anume pentru asta Hiram „a fost prietenul lui David în toată viaţa" (3 Reg. V, 1), şi a rămas în raporturi de prietenie la fel şi cu fiul său Solomon, deşi în raporturile sale cu David respectul personal faţă de un om aşa de renumit fără îndoială în măsură mare se lega de calcule simple politice. El cel dintâiu felicită pe David după cucerirea de către el a Ierusalimului (2 Regi, V, 11). şi cu plăcere i-a procurat atât materiale, cât şi lucrători iscusiţi pentru construirea palatului lui şi în urmă i-a dat deasemenea un larg concurs la adunarea materialului pentru zidirea templului proectat (1 Paral. XXII, 4). Se poate chiar crede, că tot acest concurs şi toate materialele trimise lui David au fost din partea lui Hiram oarecum un simplu dar, în scopul câştigărei prieteniei lui David, de oarece în istorisirea biblică nu se pomeneşte, ca pentru toate acestea regele izrailit ar fi plătit cu ceva din partea sa. Asemenea raporturi strânse ale poporului israilit cu un stat păgân bogat şi influent nu se putea să nu atragă după sine consecinţe foarte semnificative. Şi în adevăr, din acest timp viaţa israiltenilor, atât publică, cât şi privată cedă în mare măsură înrâurirei fenicienilor. Bogăţiile enorme şi comerţul răspândit până departe a acestui stat hanaian, făcu să se simtă influenţa lor până departe. Ingrămădirea de bogăţii, atât din causa comerţului universal, cât şi din causa răfuirei ţărmurilor străine fără putere, duse la desvoltarea uimitoare a luxului în

1) Arama se numea metal de Cipru. De la numirea Cipru derivă numirea latină a aramei „Cupru", nemţescul „Cupfer" şi englezeasca „Copper".

Fenicia. Casele și palatele Tirului se distingeau prin tot ce putea desmerda gustul și ochii. Cei mai însemnați reprezentanți ai orașului trăiau ca niște regi, și nu cunoșteau astfel de dorințe, pe care ei n'ar fi putut să le satisfacă. Dar odată cu subțierea vieții într'însa în măsură îngrozitoare se desvoltă și corupția grosolană; numai activitatea neobosită și vitalitatea poporului împedecară desvoltarea ei pânăla o măsură primejdioasă.

O influență cu deosebire mare asupra stărei Feniciei a avut descoperirea Tardesului sau a Tarsisului din Ispania. Toți vechii scriitori unanim mărturisesc despre bogăția enormă, pe care Fenicienii au extras-o din această colonie. In schimbul untdelemnului și a altor lucruri de mică valoare, primii marinari, cari au acostat la acest țărm, au căpătat mai mult argint, decât ar fi putut purta corabia lor, așa că ei, părăsind vechea corabie, își construiră alta nouă, făcând toate lucrurile ei, inclusiv pânăla ancoră, din metale scumpe. Poeții greci, cântând râul Tarkes, ziceau, că el își ia începutul în muntele de argint. Strabon mărturisește, că încă nici o țară n'a întrecut Tarsisul prin belșugul și bogăția tuturor darurilor pământului și ale mării, Nicăirea nu s'a întâlnit încă aur și argint așa de curat, sau în atâta cantitate, precum și aramă și fer, ca în această colonie feniciană. Aurul se obținea atât din mine, cât și din spălarea nisipului din râuri și pârae, și afară de asta adesa se găsau și sloiuri întregi enorm de mari. Localitatea abunda afară de asta și în sare de munte. Vitele cornute și oile procurau cea mai frumoasă lână, și turme enorme pășteau prin pășunile minunate de munte. Principalele produse locale erau grâul și vinul. Țermurii abundau în o enormă variație de scoice de purpură, care procurau vestita purpură de Tir, și vânzarea de pește de tot felul era inepuizabilă. In enormă cantitate se procura deasemenea ceară, miere, smoală și chinovar. Atrași de o țară așa de bogată, fenicienii curând acoperiră cu așezări de ale lor țărmul sudic și vestic al Ispaniei, și printre ele, chiar și pe vremea lui Strabon (născut în anul 19 d. Hr.) Cadixul, deși fondat într'o insulă mică și săracă, nu ceda nici unui alt oraș în bogăție, și numai Romei îi ceda în ce pri-



Ruinele Vechiului Tir.

vește populața. Pătrunzând mai departe cu corăbiile lor spre nord, fenicienii adăogiră la comerțul Spaniei încă și comerțul cu plumb, ce se procura în insulele Britanice. Pe țărmurii mării orientale Chihlibar auriu, din care deja în veacul al X a. Hr. ei pregăteau podoabe scumpe pentru gât și tot felul de podoabe, cu atât mai scumpe cu cât în vremea aceea se prețuia aproape ca aurul. Din minile insulei Taso, spre sud de Tracia, ei extrăgeau aur pentru suma dela 200 pânăla 300 talanți anual [1]).

Astfel de comerț vast negreșit a desvoltat o mare activitate în artele și produsele de manufactură ale Feniciei. Populațiunea ei stătea în același raport cu indigenii Traciei, Greciei, Siciliei, Libiei șt Spaniei, în care portughezii și spaniolii după 2500 de ani se aflau cu indigenii sălbatici ai ambelor indii. Cele mai bogate comori, cu care se mândreau și se încântau eroii Iliadei și Odiseei, vasele de bronz și de argint pentru băut, care uimeau prin arta lor, și „vestmintele frumos lucrate“, strălucind asemenea stelelor lucitoare, — erau produsul industriei sidoniene. Dar fenicienii purtau comerț nu numai cu manufacturile lor proprii sau cu produsele artei lor proprii; orașele lor erau porturi comerciale pentru astfel de centre ale vieții universale, cum erau Babilonul și Niniva. In depositele de mărfuri ale Tirului se îngrămădea comerțul întregei lumi vechi dela golful Persic pânăla stâlpii Herculani. Comerțul pe uscat cu orientul și sud-estul era nu mai puțin vast, ca comerțul maritim. In punctele principale de pe căile principale ale caravanelor se afla o serie întreagă de colonii feniciene. Din aceste căi una mergea prin Baal-Bec, Emesa și Imat spre Tapsac, la țărmul Eufratului, și deacolo, prin Haran și Nixibia, spre malurile Tigrului în Armenia și Asiria, precum și în jos pe râu, la Babilon. Alt drum mergea la răsărit, prin Iadmar sau Palmiera și Țirțezia (Carhemis), în aceleași provincii, trecând prin șesul Ezdrilonului, și deacolo, în lungul țermului filistenilor, la Gaza, în direcția Egiptului. Colonie feniciană era deasemenea și Laisul din nordul Palestinei, la întretăierea drumurilor din Siria prin Damasc. Urmele comerțului fenician le găsim până chiar și pe țărmurii golfului Persic, unde ei țineau în mâinile lor comerțul Indiei, Africei și Arabiei de sud. Delta din Egipt era preserată cu atât de multe așezări feniciene, încât ea din această causă se numea Fenicia mare. Cursul permanent al co-

---

1) Un talant de aur alcătula 500.000 de lei după cursul normal al leului din vremea bună, și prin urmare toată cantitatea de aur procurat egala cu 100.000.000 sau 140.000.000 lei.

merțului cu caravanele ce se mișcau în diferite direcții, făcu numele Tirului cuvânt cunoscut si circulator în toate țările lumii de atuncea. Un tablou limpede în cea mai înaltă măsură al acestei neobosite activități îl zugrăvește cu penelul său minunat prorocul Iezechil. Comparând Tirul cu una din propriile lui corăbii, prorocul zice, că toate bordurile sale el și le-a făcut de chiparis de Sevir[1]); catargurile sale și le-a făcut de cedru de Liban; vâslele și le-a făcut de stejar din Vasan, ba chiar și băncile sale și le-a făcut de lemn de fag, cu podoabe de fildeș din insulele Kitim[2]). Pânza simplă era prea proastă pentru vintrele sale, și de aceea el întrebuință pentru ele pânză scumpă de Egipt cu alesetură, care servi de asemenea și pentru steag. Chiar și pentru așternut pe bord țăsături de culoare albastră și purpurie din Insulile Elisa[3]). Locuitorii Sidonului și Arladului erau la el vâslași, iar tiranii înseși, ca cei mai buni cunoscători ai navigației, erau cârmaci. Toate popoarele dinprejur îi procurau muncitori pentru dregerea corăbiilor și pentru celelalte munci de rând. Părăsind apoi graiul figurat, prorocul trece la o descriere mult mai exactă și literală a particularităților marelui oraș. Toate corăbiile maritime cu echipagiile lor veneau în porturile lui pentru a lua sau a preda încărcăturile lor. Armata lui consta din năimiți, aleși din cele mai diferite popoară din toate marginile lumii: din Persia dela răsărit, și din Lidia, cea mai depărtată parte a Africei, din sud-vest. Fiii Arpadului și alți ostași viteji străjuiau stepele lui și atârnau centurile lor la turnurile de strajă. Tirul purta comerț cu Tarsisul, care plătea mărfurile lui cu argint, fer, custor, plumb. Iovan, Tubal și Meșec, adecă țările care coprindeau în sine Grecia și Sciția, schimbau mărfurile lor pe suflete omenești și pe vase de aramă". Togarma din Armenia îi procura cai și catâri. Pe depărtatele maluri ale Africii negutătorii săi procurau fildeș și lemn scump de abanos, în senzul ei cel mai larg, vindea negustorilor lui materii de purpură, haine de diferite culori, pânză minunată, mărgăritare din oceanul Indian, pietre scumpe din răsăritul depărtat. Iudeii și țara israilită îi plătea pentru mărfuri grâu, miere, untdelemn și balsam. Din Damasc venea vin de Halbon (singurul vin, pe care-l beau regii Persiei) și lână albă dela vastele turme din Palestina răsăriteană. Arabia de sud și

1) Sevir este o numirea amoree, ba și siriacă a Ermonului.

2) Insulele mării Mediterane se numeau insulele Kitim.

3) Adecă Grecia. Cele mai bune scoici de marea pentru extragerea purpurei se primeau la malurile Liconiei.

pustiul Siro-Arabic îi procura fer minunat, casie și erburi mirositoare, care serveau la prepararea mirului și la tămâerele mirositoare. Din părțile depărtate ale Arabiei se procura harnașamente scumpe pentru călărie. Deacolo se aduceau deasemenea turme mari de mei, oi și capre, care se vindeau pe piețele Tirului. Negustorii din Iava și Raema, de pe aceiași vastă peninsulă aduceau mirodenii, petre scumpe și aur, și din multe locuri, astăzi necunoscute ale Mesopotamiei și Babiloniei veneau enorme caravane, încărcate cu baloturi mari de materii colorate, mantale împodobite cu purpură, covoare și materii pentru corturi; cu un cuvânt tot ceeace făcea mândria Asiei apusene.

Starea politică și socială a Feniciei era extraordinar de sui-generis. In diferite orașe se aflau regii lor deosebiți, care se făleau cu mari haremuri și erau necontenit înconjurați de cântărețe și dănțuitoare. Curțile lor prezentau o strălucire, pe care o imită în urmă Solomon în propria sa capitală. Dar ca și în statul israilit, alăturea cu regele, soarta poporului o conducea sfatul bătrânilor, care servea ca mărginire a puteri regale. Regele era ales, cel puțin după lege, anume de acest sfat, și alegerea se întărea depindeau de acordul general al cetățenilor. Pentru o astfel de alcătuire a cârmuirei, în Fenicia niciodată nu s'a putut desvolta despotismul oriental, și deaceea Fenicia, după forma sa de cârmuire, se apropia cea mai mult de Israil. La guvernare luoau parte cetățenii, care se împărțeau în diferite corporațiuni. In anumite cazuri împreună cu regele lucrau sfatul bătrânilor și poporul; In cazurile cele mai importante soluția aparținea acestui din urmă. In împrejurările obișnuite totuși regele și poporul erau împilați de aristocrație, care ținea în mâinile ei funcțiunile publice și astfel dispunea de autoritatea principală. Această aristrocrație bogată și puternică în deosebi se referea trufaș și crud către țărănimea provinciei Fenicia, atât indigenă cât și străină. Pământul era proprietatea sau a regelui și preoțimei, sau a aristocrației, așa că agricultorii erau în realitate robi. Astfel de avantaje pe de o parte, și o situație supuse pe de altă parte duceau la necontenite revolte prin orașele, populația cărora ajunse la o însemnată desvoltare intelectuală, mulțumită întreprinderilor sale comerciale, nu ceda ușor impilațiunilor tiranice. Intreagă această organizație socială nu se poate compara cu organizațiunea socială a lui Israil, la care în robie se aflau numai resturile de hananieni, iar israiliții toți se bucurau de drepturi egale înaintea legii și ca cetățeni. Dar, din nefericire, aceste vechi libertăți în urmă au fost expuse

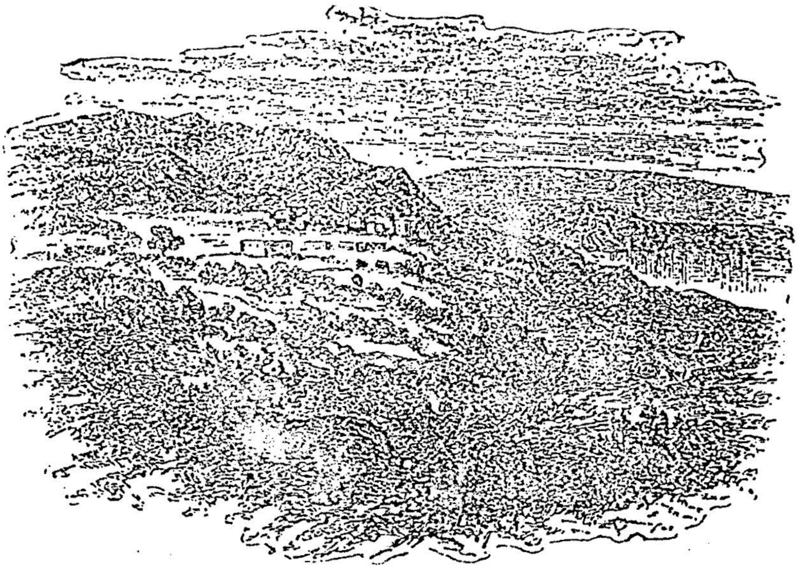
deasemenea la serioase mărginiri, și poporul se apropie tot mai mult de nivelul social al populațiunei înconjurătoare, când se statornici treptat un contrast acut între bogați și săraci, între cei de sus și cei de jos, între nobilime și prostime.

In Fenicia, ca și în pământul lui Israil, religia se afla sub conducerea sacrificatorului suprem și alcătuia un fel de teocrație, regele căria se cosidera Zeul Melcart; dar sacrificatorul suprem în realitate se afla sub autoritatea regelui cârmuitor. Influența lui la început era foarte mare, pentrucă el era capul aristocrației, conducea toată bogăția castei sacrificatorilor precum și toate trebile religioase. Dar de oare ce sacrificatorul suprem era fratele regelui, apoi prin aceasta se înlătura orice rivalitate cu autoritatea regească, și regele concentra autoritatea adevărată în mâinile sale proprii, dispunând după propria sa voință atât în chestie de politică, cât și în cele ale religiei. Religia feniciană, după cum s'a spus mai sus[1]) se baza la început pe credința într'un singur Dumneze suprem, dar în urmă această credință primitivă s'a expus la alterațiuni externe și s'a transformat în divinizarea grosieră și sensuală a cerului și a pământului. Zeii lor „care după credința filistenilor se manifestau pe sine și activitatea lor în verdeața arborilor, în frumusețea florilor, în mișcarea vieței animale, în puterea mistuitoare a focului, în murmurul pâraelor și râurilor, în dealuri, în înfocata omorâtoare a Samumiului, în realitatea a tot ce era nivificator sau ucigător în natură, — avea simbolurile sale și reprezentanții lor în stelele cerului. Astfel era taina universului interpretată de imaginațiunea acestor fii ai lumii vechi. Cultul persan a magilor a păstrat simplitatea sa până foarte târziu, dar neadmițând nici un simbol pentru divinitate, afară de focul sacru, și a divinizat soarele sau stelele numai în aerul liber sau pe coperișurile caselor lor. Dar fenicienii treptat-treptat au personificat puterile naturii, care la început le atribuiau stelelor și simbolizându-le prin idoli, în legătură cu care s'a desvoltat o idololatrie în cel mai înalt grad grosieră, crudă și sensuală.

Anume cu un astfel de popor, care avea o religie extrem de revoltătoare după necurățenia și grosietatea sa, a și venit în cea mai deaproape atingere poporul israilit, care era reprezentantul cultului celui curat al lui Iehova. Această apropiere a lor între dânsele pare că intenționat a fost aranjată de Providență, pentru ca omenirea să poată mai bine să-și lămurească contrastul dintre

1) Vezi în tomul II, capitolul „religia hananienilor.

aceste două sisteme religioase. Intre dânsele se întindea o prăpastie din cele mai adânci și la atingerea lor între dânsele a trebui' să se producă o luptă pe viață și pe moarte, pentrucă ele nu puteau exista împreună. Și nici o priveliște alta nu are un interes mai mare pentru istoria omenirii, decât acela, care susținea această luptă dintre lumină și întuneric, care a durat veacuri întregi și după Solomon. In curgerea acestor veacuri adevărata religie a continuat să țină steagul său contra grețoasei slujiri de idoli a păgânismului, și a păzit curățenia sa cu o statornicie uimitoare și cu un elan inepuizabil, în cele mai nefavorabile împrejurări, până ce în fine nu numai că a obținut victoria, dar și izgoni din mediul său tot ceeace putea aminti despre grețoasa idololatrie.



Gavaonul (locul visului minunat al lui Solomon)

CAPITOLUL XX.
PRIMII ANI AI DOMNIEI LUI SOLOMON.

Atunci când Solomon a venit la cârmă, a moștenit dela marele său părinte un stat întins, pentru conducerea căruia se cerea o mare minte de domnitor. Statul acesta ocupa toată suprafața cea mai bogată a Asiei apusene dela hotarele Egiptului pânăla râul Eufratului, cu mulțimea neamurilor și popoarelor cuprinsă într'insa, cucerite de David sau cu puterea armelor, sau prin faima măreției lui. Ocupând tocmai situația de mijloc din lumea veche istorică și venind acum în contact nemijlocit cu reprezentanții cei mai măreți și mai renumiți ai culturei vechi păgâne, poporul israilit trăia în acest timp una din cele mai însemnate crize din istoria sa. El nu mai era un popor închis și izolat. După înseși situația sa, el pășise pe arena vieții istorice universale, când înrâurirea sa trebuia să se simtă asupra popoarelor înconjurătoare și când popoarele înconjurătoare trebuiau inevitabil

să exercite asupra lui înrâurirea lor. Pe această treaptă de des=voltare poporul israilit se asemăna tânărului, care părăsește căminul liniștit al familiei părintești pentru cariera vieții în lume; timpul trebuia să arate, fi=va el oare în stare să contra=acționeze înrâuririlor vătămătoare ale mediului înconjurător al său, sau se va supune lui; prelucra=și=va el oare un caracter de putere bărbătească, sau se va dovedi slab; crește=va el oare în putere și nobleță, sau va ceda ispitelor, răului și viciului. Israil, deja n'a mai putut rămânea popor păstoresc și agricol. El prin necesitate a trebuit să intre în vâltoarea civilizației contimporană cu dânsul și să se ocupe cu comerțul și industria. Dar această trecere dela izolare la viața plină de noui interese și de mișcare nouă, tot=deauna nu e scutită de primejdii pentru popor. El expune la primejdii simplitatea credinței sale sincere și ușor ajunge la refe=rințe nepăsătoare față de principiile originale de traiu și față de vechile sale virtuți, de vechile moravuri și obiceiuri. Tot ce=i nou și străin devine atrăgător, iar toate cele vechi ale sale se expun la o nemeritată neglijență; viața familiară — temelia vieței sociale sănătoase — își pierde caracterul său sacru de mai înainte, și în genere simplitatea și seriositatea moravurilor dispar repede, dacă noua direcțiune a vieții nu=și găsește un conducător înțelept și destul de bărbătos.

Tocmai în asemenea situație se afla poporul israilit în periodul suirii lui Solomon pe tronul lui David. Insuși regele era tânăr, având nu mai mult de 20 de ani dela naștere. Sub stăpânirea lui se aflau o mulțime de popoare și triburi, care nu era departe, ca la fiecare ocazie potrivită să se răscoale pentru independența și neatârnarea lor. Cu toate hotarele sale statul său se mărginea cu astfel de țări vestite, ca Egiptul, Fenicia și Babilonia, bogata cultură a cărora, — deja numai pentru că drumurile principale comerciale și industriale treceau prin statul israilit, — prin necesi=tate trebuia să exercite asupra lui o puternică înrâurire și să=l pătrundă cu spiritul lor, care, din nefericire, era cu totul idolatru și prin urmare se afla în absolut contrast cu spiritul poporului israilit. Cu adevărat coroana lui David trebuia să apese greu pe capul tânăr al lui Solomon, mai ales în primele momente. Greu=tatea aceasta se mări încă și prin aceea, că însuși tronul nu era pedeplin consolidat pentru Solomon. Independent de nereușita conjurației lui Adonia; de partea acestui din urmă rămăsese încă un partid destul de puternic la curte, și câtă vreme acesta exista, Solomon nu putea să se simtă liniștit pe tron și nu putea în totul

să se dedee la organizarea statului. Trebue să sfarme și să nimi=cească acest partid. El se și hotărâ, negreșit, după sfatul celor mai înțelepți sfetnici ai tatălui său, — mai întâi de toate să în=toarcă atențiunea sa la acest lucru interesant. Și curând se pre=zentă și ocaziunea pentru el.

Neastâmpăratul Adonia, de îndată ce suferi neizbutirea, nu se opri la asta; și nu părăsi gândul său de a domni. Lingușind pasionat pe tânărul său frate pe din față, el în același timp, în scopul de a=și câștiga partizani, pe dindos continuă a purta intriga și ajunse că iarăși alcătui împrejurul său un însemnat partid. Dar, neîndrăsnind acum să pășască la o conjurație fățișe, el voia să=și ajungă scopul pe căi piezișe, și anume exprimându=și dorința de a se căsători cu frumoasa sunamiteancă Abisaga, ca să câștige prin asta, așa zicând, firul, pe care el apoi ar fi putut să se ca=țere și până la tron. In acest scop el se adresă la ajutorul mamei lui Solomon, Virsavia, nădăjduind să se folosească de influența ei asupra fiului acesteea. Aceasta vădit fu chiar îngrijorată de vizita la dânsa a lui Adonia. „Cu pace e oare venirea ta?" întreabă ea pe vizitator, în care întrebare răsuna oare care temere. „Cu pace", răspunse el și rugă să=i îngădue să=i adreseze o rugăminte de altă natură. „Vorbește", zise ea. Adonie îi aminti, că domnia în realitate îi aparține lui și întregul Israil își îndreptase spre dânsul privirile sale, ca asupra viitorului rege; dar de oarece domnia, după voea lui Dumnezeu, a trecut dela dânsul și s'a încredințat fratelui său, apoi acum el ar dori să se mulțumească cu puțin, și anume cu o mijlocire către Solomon, ca să=i îngădue să se căsătorească cu Abisago sunamiteanca. E de mirare, că Virsavia nu înțelese sensul adevărat al acestei rugăminți. Poate că ea, după sentimentul femeesc, compătimea întru câtva pe prinț, în mânile căruia aproape fusese tronul regal, — și poate crede deasemenea, că situația Abisagăi era cu totul altmintrelea, decât aceea, pe care o ocupau celelalte femei ale lui David, care, după părerile ce se statorniciseră, prin legăturile lor de căsătorie să mărea dreptul la tron. „Bine", răspunse Virsavia, „eu voi vorbi despre tine regelui". Ea se pare că n'a pierdut timpul spre a împlini făgăduința, și pleacă la Solomon. Regescul fiu o primi cu tot felul de onoruri și cu iubire și respect; el se sculă întru întâmpinarea ei, se plecă înaintea ei și porunci să pună pentru dânsa alt tron la dreapta sa. Ea expuse înaintea lui „mica sa rugăminte" și=l rugă să nu o refuze. Și regele îi zise:

cere mama mea? Eu nu te voi refuza“ [1]). După aceea ea în cuvinte puține, dar fatale, expuse rugămintea, care inevitabil aduse pe Adonie la moarte. „Dă pe Abisaga sunamiteanca de femee lui Adonie, fratele tău“, zise ea către regescul ei fiu, Dar de ce groază fu ea, de bună seamă, cuprinse, când această mică rugăminte îndată aduse pe Solomon la o mânie neînteleasă de dânsa. Repede închipuindu-și cu tânăra și agera sa minte taina cugetului tainic a lui Adonie, Solomon răcni: „Dar pentruce tu cei pe Abisaga sunamiteanca de femee pentru Adonie? Cere pentru dânsul deasemenea și domnia; căci el e fratele meu mai mare, și lui preotul Abiatar și Ioab, fiul Sarnei, comandantul oștirii, îi sunt prieteni?“ Aceasta deodată rezolvi soarta lui Adonie. Solomon văzu, că intrigile fratelui său mai mare se pot curma numai cu curmarea vieți lui, și el exclamă pe loc: „chiar acum, viu e Domnul, Cel ce m'a întărit și m'a pus pe tronul lui David, tatăl meu, și mi-a zidit casa, cum a zis El, acum zic, Adonie trebue să moară!“ Și condamnarea curând fu aduse la îndeplinire. Grozava veste despre moartea lui Adonie iute ajunse și la prietenii lui tainici. Ei deasemenea au trebuit acum să sufere pentru spiritul lor neastâmpărat. De oare ce la această conjurație vădit se dovedi ca părtaș iarăși și preotul Abiatar, apoi el a fost îndepărtat dela preoție; a fost lipsit de viață deasemenea și periculosul Ioab, cu toate că el caută refugiu în cortul mărturiei. Impreună cu asta aceliași soarte se supuse și Semei, care cu toate că fusese ertat de David pentru batjocora lui răutăcioasă și injuria rostită asupra lui, dar cu acest prilej manifestă atâta răutate contra lui David, încât el nu mai putea suferi pe lângă sine pe tânărul rege. Toate acestea au trebuit să arate tuturor, că succesorul lui David nu era deloc un tânăr slab și fricos. El deodată arătă o profundă pricepere a adevăratelor nevoi ale tronului său, și în urmă în pildele sale găsim ecoul acestor evenimente, care au dat motiv pentru unele sentințe înțelepte, ca unele ce prezintă idealul domniei. „Regele înțelept pe scaunul de judecată, împrăștie cu ochii săi tot ce-i rău“. „Regele înțelept suflă pe necredincioși și îndreaptă asupra lor roata„ „Mânia regelui este vestitorul morții, dar omul înțelept îi face milostiv“. „Turburătorul

---

1) Din tot tabloul acesta vedem, ce insemnătate enormă avea in răsărit, la curte regina mamă. In calitate de femee a lui David Virsavia, apropiindu-se de rege, trebuia să se plece inaintea bărbatului său, pe când in calitate de regină mamă deja ca primea plecăciune dela rege. Femeea regilor orientali in genere avea puțină insemnătate socială, dar regina mamă totdeauna se bucura de cel mai adânc respect chiar și din partea regilor domnitori.

caută numai răul; deaceea îngerul nemilostiv, va fi trimis asupra lui". „Indepărtează pe cel nedrept dela rege și tronul lui se va întări prin dreptate". „Amenințarea regelui e ca mugetul leului; cine-l mânie, acela greșește contra sa înseși". Dar pe de altă parte „viața e în mila regelui". Indepărtând pe vrășmași, Solomon firește a trebuit să arate deosebite mile partizanilor săi, și dintre ei mai ales îi era scump lui Verzelie, care arătase la vremea lui îndatoriri neprețuite lui David. Chimham, fiul cel mai mic al bătrânului galaaditean, a fost enumerat la curte și a fost admis la masa regală și a primit se pare în dar o parte din moșiile lui David. El a fost protopărintele casei, descendenții căria au ocupat o situație însemnată chiar și pe timpul lui Ezdra. A întemeiat în Betleem un han sau un caravan serai, care era cunoscut după numele lui și după o sută de ani. Intemeierea acestui Caravan serai a fost poate provocată de întreprinderile comerciale ale lui Solomon, dar, după o sută de ani, el a servit și pentru un scop mai înalt: în eslele acestui han anume, s'a născut dumnezeescul „Fiu al lui David" — Hristos.

După aceea lui Solomon îi rămăsese numai să-și întărească autoritatea sa peste toate popoarele, și ajungând la asta după sforțări neînsemnate, el se arătă în fine în adevărata lui vrednicie de rege pașnic, slava căruia se cuprindea mai cu seamă în organizația internă a statului, care a ajuns anume sub dânsul la strălucirea supremă, la mărire și bogăție.

Agitațiile, abea petrecute, au trebuit să arate lui Solomon, cu ce greutăți avea el de luptat în timpul domniei și cât de insuficientă ar fi fost rațiunea sa proprie pentru conducerea marelui stat. Deaceea el, educat sub înrâurirea binefăcătoare a prorocului Natan, natural trebuea să se adreseze pentru ajutorul suprem și hotărî să mulțămească Domnului Dumnezeu prin o jertfă solemnă. In acest scop în procesiune solemnă plecă spre Gavaon, care se afla la vreo zece chilometri depărtare de Ierusalim, și acolo, pe jertfelnicul de lângă cortul vechiu, aduse o mare jertfă de o mie de arderi de tot. Și anume în acest timp în Gavaon Domnul s'a arătat lui Solomon noaptea în vis. In acest timp noi nu mai vedem, ca voința lui Dumnezeu să fi fost întrebată prin urim și tumim. Pentru aceasta comunicarea cu Dumnezeu se făcea sau prin proroci, sau prin vedeniile în vis. De oarece activitatea prorocească a prorocilor Natan și Gad în acest timp, se închiase deja, iar proroci noui nu apăruseră, de aceea singurul mijloc al comunicării cu Dumnezeu rămăseseră arătările în vis. Și iată într'o

vedenie de felul acesta Dumnezeu spuse lui Solomon să ceară dela Dânsul ceeace socoate că-i trebue. Solomon, potrivit cu întreaga direcţiune a caracterului său, ceru aceea, de ce avea el mai multă nevoe, şi anume înţelepciune la conducerea regatului. El era abea „copil mic" şi nu se putea compara deloc cu tatăl său David — vestit luptător, cântăreţ, bărbat de stat şi rege, educat în curgere de încercările lungi şi felurite ale vieţii. Israil crescuse şi se făcuse popor puternic şi nenumărat, şi de aceea Solomon ceru anume înţelepciune, ca să fie în stare, în trebile sale judecătoreşti, să deosebească binele de rău. Cererea aceasta se arătă plăcută lui Dumnezeu, de oare ce ea era nobilă şi străină de orce egoism. Un om mai puţin înalt la minte ar fi putut cere bogăţie, slavă, izbândă în războiu sau mulţi ani de viaţă. Dar Solomon stătea mai presus de acestea, şi de aceea Dumnezeu, ca răsplată pentru nobila sa dispoziţie, îi făgădui într'o neobişnuită măsură darul înţelepciunii şi al inimei pricepute şi împreună cu acestea îi dădu şi ceeace el nu ceruse, şi anume bogăţie şi slavă. Tânărul rege astfel păşi solemn în calitate de om, care a căutat mai întâiu de toate împărăţia lui Dumnezeu şi dreptatea Lui, şi deaceea şi toate celelalte i s'au adăogat lui. „Şi i-a zis Dumnezeu: pentrucă tu ai cerut aceasta, şi nu ai cerut viaţă lungă, nu ai cerut bogăţie, n'ai cerut sufletele vrăjmaşilor tăi, ci ai cerut minte ca să ştii să judeci, —iată Eu voi face după cuvântul tău. Iată Eu îţi dau inimă înţeleaptă şi pricepută, aşa că asemenea ţie n'a fost înainte de tine şi după tine nu se va ridica asemenea ţie. Şi ceea ce tu nu ai cerut, Eu îţi voi da: şi bogăţie, şi slavă, aşa că nu va fi asemenea ţie printre regi în toate zilele tale, şi dacă vei umbla pe calea Mea, păzind aşezămintele Mele, cum a umblat David, tatăl tău, Eu voi lungi şi zilele tale". Din causa tresăririi de bucurie tânărul rege se trezi şi văzu, că aceasta a fost numai un vis, dar un vis adânc semnificativ, care a regenerat toată viaţa lui duhovnicească. Ca recunoştinţă pentru astă minunată vedenie Solomon întorcându-se dela Gavaon la jertfenic, pe muntele Sion, aduse o nouă jărtfă şi mulţămită şi făcu un mare ospăţ pentru toţi cei deaproape ai săi şi pentru slugile sale. Curând după aceea lui i se prezentă şi cazul să dovedească înţelepciunea sa în hotărîrile judecătoreşti. Când el, după obiceiul timpului său, se ocupa în porţile oraşului cu deslegarea cazurilor de judecată, la dânsul au venit două femei, care aduseră cu ele doi copii: unul viu şi altul mort, şi fiecare din ele se silea să dovedească, că copilul viu îi aparţine ei. Lucrurile negreşit erau încurcate şi nu era uşor

de deslegat pe calea obișnuită a cercetării judecătorești. Dar Solo-mon îl rezolvi imediat prin înțelepciunea sa. El porunci unuia din ostași să tae copilul cel viu în două și să dea câte o jumătate fiecăria din cele două femei. Atunci una din ele cu inima sfâ-șiată strigă: O, domnul meu, dați-i ei copilul acesta viu și nu-l omorîți!" Acest strigăt rezolvă singur cazul, cui anume aparține copilul. Regele imediat puse hotărîrea: „Să se dea acesteia copilul viu și să nu-l omoare, căci aceasta este mama lui".

Dar slava înțelepciunii lui Solomon se întemeie încă și pe alte daruri mai bogate și mai vaste, decât această socoteală prac-itcă rapidă. Dumnezeu i-a dat lui înțelepciune în cel mai înalt înțeles al acestui cuvânt. Prin înțelepciune se slăveau și țările inconjurătoare: Egiptul, Arabia și Haldeea, dar nici una din aceste țări n'a dat oameni, cari prin erudiție și pătrundere s'ar fi putut egala cu Solomon. El îi întrecu pe toți fiii răsăritului, și istoricul sacru, care a descris domnia lui Solomon, te miră de a găsit cuvinte suficiente pentru zugrăvirea acestei înțelepciuni. „Și a dat Dumnezeu lui Solomon, — zice el, — înțelepciune și foarte mare judecată, și minte largă, cât nisipul de pe malul mării. Și a fost înțelepciunea lui Solomon mai presus de înțelepciunea tuturor fiilor răsăritului și decât toată înțelepciunea Egiptului. El a fost mai înțelept decât toți oamenii și numele lui a fost în slavă la toate popoarele înconjurătoare". Dela tatăl său el moște-nise darul inspirațiunei poetice, care împreună cu înțelepciunea sa personală, s'a manifestat în aceea, că el a rostit trei mii de pilde, și o mie cinci cântări. Impreună cu acestea mintea lui iubitoare de știință s'a dedat la cercetarea naturei, așa că și în sfera științelor naturale el a uimit pe contimporani cu lărgirea și profunzimea cunoștințelor sale: „și a vorbit despre arbori, dela cedru, ce este în Liban, pânăla isopul, ce crește din părete. A vorbit de animale, și de paseri, și de târâtoare, și de pești", adecă, cu un cuvânt, a posedat științi în toate sferele științelor naturale, — științe, prin care el, evident, stătea în legătură cu cei dinprejur, necontenit vorbind cu dânșii despre aceste lucruri. Impreunarea unor astfel de daruri neobișnuite și cunoștințe vaste în tânărul rege negreșit îl făcură minunea veacului său. „Și veneau dela toate popoarele să asculte înțelepciunea lui Solomon, dela toți regii pământului, care auziră de înțelepciunea lui. Intărindu-și astfel tronul pentru sine, Solomon, urmând politica obișnuită a regilor orientali, trebuia să se îngri-

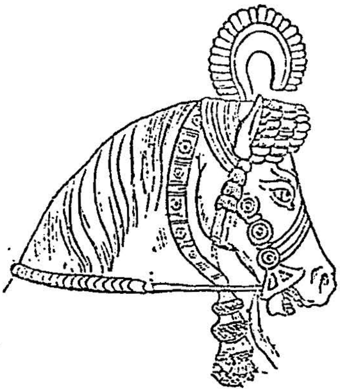
jască de întărirea situaţiei sale prin alianţe de căsătorie cu familiile regale ale statelor vecine. Cu Fenicia el se afla deja în legături de mare prietenie, trecute la sine, aşa zicând, prin moştenire, dela David, şi aceste legături nu cereau niscaiva griji deosebite, de oarece ele se asigurau prin nevoile esenţiale ale acestor două ţări, pelângă care statul israilit, ca ţară agricolă, servea drept jitniţă pentru Fenicia, iar Fenicia, ca ţară comercială şi industrială, putea să aprovizioneze şi pe israiliţi şi regele lor cu cele mai superioare produse ale civilizaţiei. Rămăsese deci de stabilit tot nişte asemenea raporturi cu Egiptul, de oarece faraonii acestei ţări nu se dădeau în lături de a face incursiuni asupra ţărilor vecine şi astfel puteau expune şi regatul israilit nu numai la nelinişte, ci şi la pericole. Pentru înlăturarea acestor pericole Solomon găsi posibil să se înrudească cu Egiptul, căsătorindu-se cu fata lui Faraon, care ivindu-se însuşi cu oştirea în Iopia, cuceri oraşul principal Gazer şi-l dărui ginerelui său oarecum ca zestre pentru fată. Căsătoria aceasta evident se săvârşi încă în primii ani ai domniei şi tradiţia transmitea temeinic amărunţimile acestei nunţi, declarând între altele, că regina mamă cu propriile mâni puse cununa de nuntă pe capul fiului său încă tânăr. Această minunată legătură, egală căria nimenea nu închiase dintre cârmuitorii şi regii israiliţi, dădu lui Solomon încă şi mai multă mărire şi slavă în ochii popoarelor de prin prejur. Socrul său era, probabil, un faraon din dinastia douăzeci şi una, aşa numită Tanit, care se afla deja în decădere, de oarece către sfârşitul domniei lui Solomon stăpânirea Egiptului trecuse deja în mânile unei noui dinastii, întemeietorul căria a fost Şişac sau Susachim I. Deaceea socru lui Solomon după toată probabilitatea a fost unul din ultimii doi regi ai dinastiei Tanit, sau Pinotem I, sau fiul său Pisevhan, — mai probabil primul, de oarece Pisevhan a domnit numai paisprezece ani şi cu dânsul a contenit dinastia Tanit. Despre fiica lui faraon se ştie tare puţin. Se ştie numai, că dela dânsa Solomon n'a avut copii şi ea probabil a murit înainte de ruşinoasa formare de către el a haremului său. Făcutu-s'a ea oare prozelită a iudaismului sau nu, asta nu se ştie, dar în tot cazul ea n'a înclinat pe Solomon pentru zidirea templului vre unei zeităţi egiptene. Cu toate acestea, conştiinţa poporului niciodată nu s'a împăcat bine cu această abatere dela vechile tradiţiuni teocratice. „Când Solomon s'a căsătorit cu fiica lui faraon, - zice Talmudul, - arhanghelul Gavriil a pogorît din ceriu o trestie în marea. Aproape de ea s'a format o mâlitură de nisip şi pe aceasta

în urmă a fost orașul Roma". Senzul acestei istorisiri evident e acela, că în momentul încheierei acestei căsătorii s'a început o serie de evenimente, care în urmă, după câteva veacuri, au adus poporul israilit la peire prin romani, cari au prefăcut Ierusalimul și templul într'o movilă de dărîmături.

Dar mai însemnată decât slava externă a fost aceea, anume în ce direcție noul rege va îndrepta statul său. In adevăr, activitatea cuceritoare era străină spiritului poporului, așa că și marile lui dobândiri au fost rezultatul mai curând al războaelor de apărare, decât expediționare. Noua situație a poporului, totuși a făcut pentru dânsul imposibil de a păstra simplitatea timpului trecut. Născut în purpură și prin urmare deprins cu măreția regală chiar din copilărie; înzestrat cu însușiri sufletești înalte; fiind om cu o natură înflăcărată și impresionabilă; iubind luxul și măreția, și în acelaș timp îngrijindu-se de desvoltarea prosperității poporului său; referindu-se către Dumnezeu, deși neavând încercări duhovnicești adânci ca tatăl său, — Solomon firește a trebuit să desăvârșească cele ce fuseseră începute de tatăl său David; dar pe lângă aceasta el negreșit n'a putut să nu manifeste și astfel de acțiuni, care au trebuit să alcătuiască particularitatea personală a domniei lui. Neavând nici o înclinare către activitatea răsboinică, în care el pentru acelaș motiv n'ar fi găsit simpatie la supușii săi, Solomon se îndreptă către victoriile lumii mai puțin strigătoare, dar mult mai solide. Mai întâiu de toate el totuși a trebuit să se îngrijască pentru întărirea statului său, și pentru asta s'a cerut nu puțină muncă și timp. Nu numai Ierusalimul, ci și toată țara cu 12 ținuturi ale ei, era apărată de o mulțime de fortărețe, și o fortăreață fusese ridicată chiar în Liban, pentru ca să comande calea comercială și militară spre Damasc. Pelângă aceasta regele nu se mărgini numai la întăriturile simple exterioare. Contrar tuturor obiceiurilor anterioare, el introduse în oștirea sa cărușe și cavalerie, până atuncea aproape necunoscute poporului israilit. In acelaș timp cu creșterea cailor se fălea Egiptul, și această împrejurare, precum și căsătoria lui Solomon, firește îndreptară ideea sa spre țara socrului său. Și iată, chiar în Ierusalim apărură cărușe egiptene, care erau vestite în tot pământul. Din Egipt au fost aduse 1400 de cărușe cu tot harnașamentul și caii lor, și afară de asta au mai fost aduși 12.000 de cai pentru cavalerie; și acest miez de cavalerie a fost distribuit sub formă de detașamente deosebite parte în capitală, parte în alte orașe fortificate ale țării. Pentru ele s'au construit chiar grajduri enorme cu mă-

reție curat regească. Dar deși Solomon putea să socoată, că el astfel a întărit statul, totuși o astfel de imitație a instituțiilor păgâne n'a întârziat să stârnească protest din partea prorocilor și a reprezentanților vechilor principii ale teocrației, deși glasul lor, în vederea prosperității poporului, la început n'a avut o deosebită influență.

Până acum israiliții nu avuseseră nici un fel de comerț extern, dar și în genere foarte puțini se ocupau cu el chiar și înlăuntrul țării; dar noile raporturi, în care se puse statul cu Fenicia, curând dădură motiv lui Solomon să se intereseze și de crearea și desvoltarea activității comerciale în posesiunile sale, și nu numai pentru interesele sale personale proprii, ci și pentru întreg poporul său. Și iată, anume mulțumită lui, în poporul israilit se născu acel spirit comercial, care a devenit în urmă particularitatea lui deosebitoare, și Solomon anume a început să desvolte în acest popor acea industrie, ghibăcie și înțelepciune practică, prin care el începu să se distingă din acest timp. Până acum israiliții erau mai ales agricultori, deși încă din timpul Deborei erau deja semne de ivire a luxului prin casele acelor puține persoane, care începuseră a se ocupa cu afaceri comerciale. Măsurile luate pelângă aceasta de Solomon erau în cel mai înalt grad înțelepte și mărinimoase. De oare ce marile drumuri militare și comerciale spre Babilonia și Asiria se aflau în mânile sale, așa că el avea putința să cârmuiască întreaga mișcare comercială, ce se făcea între Eufrat și Nil, apoi el construi în locurile cele mai avantajoase orașe, devenite centre ale comerțului și puncte de depozite de mărfuri pentru vânzare, recurgând odată cu asta evident la sistema de mult existentă în Egipt. Aceste orașe se aflau mai cu samă în partea de nord a statului, unde se producea cu deosebire contactul vioi cu celelalte popoară, precum și în noua provincie cucerită dela Imat. Pentruca poporul său să încline către marea mișcare comercială și, așa zicând, să apuce comerțul Egiptului și Feniciei din Asia apuseană, Solomon întemei Tadmorul, în urmă cunoscut sub numele de Palmira, în oaza izbutit aleasă în pustie, cam la 200 chilometri dela marea Mediterană, pe aceeași linie cu Tripolisul din Siria, unde această colonie continuă a înflori în curgere

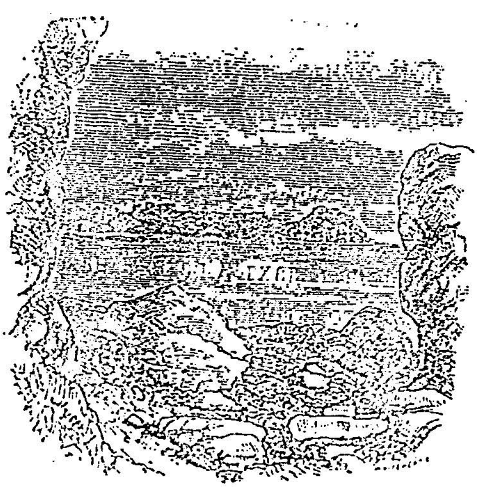


Cap de cal egiptean împodobit (de pe un monument egiptean)

de mai bine de o mie de ani, anume mulțămită pozițiunei sale avantajoase și numeroaselor izvoară dinprejur. Din ce anume constătea comerțul ce se producea pe calea aceasta, e greu de spus exact, dar în tot cazul el era tare vioiu. Egiptul în acel timp era renumit prin producerea de cai, ce se distingeau prin o mărime și putere deosebită, și acești cai erau mult căutați prin țările înconjurătoare, la regii heteilor și sirienilor. Dar de oare ce cheia acestui comerț se afla în mâna lui Solomon, câtă vreme el a rămas în raporturi de prietenie cu Egiptul, apoi el prezentând anumite avantaje poporului său, în acelaș timp și el însuși primea mari venituri dela vamă ce se percepea dela fiecare cal vândut și dela fiecare căruță. Dar punctele și orașele comerciale ar fi fost puțin folositoare în lipsa căilor de comunicație îndămânoase dintre ele. Deaceea regele se îngriji pentru facerea de drumuri nouă, care au fost trase din Ierusalim spre nord și la sud, așa că pe aceste drumuri se puteau întreținea legături îndămânoase din orce parte a Palestinii cu țările vecine. Iosif Flavie zice, că drumurile acestea pardosite cu îngrijire cu bazalt negru, dar de oare ce cronica biblică nu comunică nimic despre aceasta, apoi se poate crede, că drumurile acestea prezentau simplu drumuri curățite de pietre, ceeace negreșit făcea mișcarea pe dânsele comparativ comodă și ușoară.

Comerțul simplu pe uscat, totuși, nu putea satisface spiritul întreprinzător a lui Solomon. Indemnat de pilda feniciană, el se hotără să pășească și la comerțul extern, maritim. Comerțul pe apele mărei mediterane se afla în mânile Feniciei, care, chiar și după un secol, așa de râvnitor se opunea tuturor încercărilor de a viola monopolul ei în această privință, că aceasta în urmă a dus chiar la o strașnică ciocnire cu romanii, care a avut ca urmare distrugerea vestitei colonii feniciene Cartagina. Primul război punic a fost provocat anume de hotărârea fenicienilor să nu permită Romei să participe la comerțul său pe apele mărei Mediterane. Considerându-se pe sine stăpâni deplini ai acestei mări, marinarii fenicieni din Tir și Sidon circulau liber pe toate țărmurile și insulele ei, pătrunzind până chiar la portul extrem Tarsis, vestita colonie feniciană înfloritoare din Spania; ce se afla, cum s'a zis mai sus, nu departe de gurele Tartesului sau Guadolviverului. Ca să ajungă la acest port, ei trebuiau să treacă chiar prin strâmtoarea Gibraltar, adecă să meargă până dincolo de vestitele coloane Herculane, și să pătrundă falnic în provincea misterioasă a oceanului Atlantic. Din cauza unei asemenea navigațiuni, corăbiile

comerciale feniciene erau cunoscute sub denumirea de corăbiile „Tarsisului", deși ele adesea navigau și mai departe de acest punct, cotrobăind întregul țărm al Spaniei, pătrundeau îndrăsneț în primejdiosul Golf Biscaia și chiar atingând țermurii sudici ai Britaniei. Dar față cu asemenea apărare râvnitoare a monopolului comerțului său maritim, cum au putut ei îngădui pe Solomon în calitate de concurent în această privință? In una din cărțile Regilor se comunică, cum că Solomon avea una din „corăbiile Tarsisului", împreună cu o corabie a lui Hiram; dar această numire putea pur și simplu să se refere la comerțul lui pe marea Neagră, de oarece numirea „corabie tarsiană" în genere se da corăbiilor de o anumită formă. Acele mărfuri, care se duceau pe această corabie tarsiană, veneau probabil nu din Spania și apoi navigarea ei de obiceiu a continuat trei ani, pe când pentru atingerea Tartesului se cerea mult mai puțin timp. In cartea Paralipomena se zice, că "corăbiile regelui mergeau la Tarsis cu slugile lui Hiram și aduceau aur și argint, fildeș, momițe și păuni". Aceste lucruri aduse iarăși arată, că aicea se înțelege nu colonia spaniolă. In genere e greu a presupune, ca acest popor exclusiv comercial maritim, ca Fenicienii, să fi admis pe marea Mediterană un asemenea concurent al său puternic și periculos. Pe lângă asta se pare cu totul imposibil, ca Solomon să fi putut avea flota sa deosebită, pe care el prin necesitate trebuia să o întrețină în Tir sau în Sidon, de oarece porturi proprii pe țărmul palestinian al mărei Mediterane el nu avea, din cauză că acest țărm nu era bun pentru asta. De aici putem conchide, că aicea se are în vedere navigația



Vedere din apropierea lui Ețion-Gofer de pe malul Mărei Roșii.

comercială pe marea Roșie, unde Solomon avea portul Ețion-Gofer, pe țărmul nordic al golfului Acabo, probabil chiar pe acel loc, pe care astăzi stă jalnicul sătucean Acabo. Ețion-Gofer era portul orașului Elat, care a continuat să existe până pe vremea lui Abulfeda (anul 1300). Hiram și tirioții săi te miră de au putut să simtă o deosebită râvnă pentru întreprinderile comerciale din portul, care se află cu totul la o parte de dânșii, cu atât mai mult, că însuși navigațiunea dintr'însul se putea face numai în

astfel de țări, care în realitate erau inaccesibile pentru ei. Dar împreună cu asta fenicienii nu se dădeau înlături ca să se folosească cât mai bine de acele avantaje, pe care le ofereau lor Solomon cu comerțul său pe marea Roșie, și-l aprovizionau cu marinari experienți. Solomon era așa de mult interesat de această întreprindere, încât a vizitat personal Elatul, poate pentru ca să asiste la lansarea corăbiilor.

Despre caracterul general și coprinsul acestei navigațiuni noi, din nefericire, nu avem nici un fel de informațiuni, dar pe vremea lui Solomon marinarii israiliți și fenicieni pătrundeau pânăla depărtatul Ofir. Ar fi plictisitor și nefolositor să înșirăm diferitele păreri referitoare la acest depărtat punct vestit. Majoritatea cercetătorilor socot, că el se afla în Arabia sudică. Dar, pe de altă parte, cercetătorii învățați astăzi înclină în genere către părerea, care identifică Ofirul cu Abira, adecă cu țara păstorilor, dela gura Indului. Țara aceasta era populată de un popor, care vorbea un dialect sanscrit, și faptul acesta își găsește o minunată confirmare în aceea, că mărfurile, ce se aduceau pe corăbiile lui Solomon sunt toate de origină indiană și chiar numele, ce li se dă prezintă cuvinte sanscrite deși schimbate în pronunție. E ușor să-ți închipui, cum locuitorii răsăritului renăscând erau plini de mirare, când pentru prima oară au văzut întrebuințarea minunatului fildeși pentru mobile și lemnul prețios și rar pentru diferite construcțiuni scumpe. Unii presupun, că corăbiile Tarsisiene ale lui Solomon plecau din Iafa, săvârșeau o navigațiune ocolitoare împrejurul Africei și după aceea pătrundeau în insulele, situate în apropiere de malurile Indiei. Dar dacă în genere ele pătrundeau până la insula Ceilon, apoi mai exact e a presupune, că ele se îndreptau direct din Ețion-Gofer prin golful Babelmandeb. Corăbiile feniciene te miră de îndrăsneau să facă navigația împrejurul „Capo tormentoso", căruia numai optimismul fericit al regelui Ioan de Portugalia i-a dat numirea de „Capul Bunei Speranțe". Dar periodul de timp de trei ani, întrebuințat de corăbiile lui Solomon la această navigație din marea Roșie, prezenta cu totul destulă vreme pentruca pomenitele corăbii să poată vizita malurile Indiei, și deși negreșit nu-i imposibil, ca pomenitele produse să poată fi primite și din locuri mai apropiate, dar în tot cazul este destulă probabilitate în folosul părerei, că corăbiile lui Solomon cu mateloții lor fenicieni și israiliți, să pătrundă pânăla gurile Indului, către care aurul și lucrurile de preț se aduceau din nord, iar arborele de sandali, maimuțele și păunii din India sudică

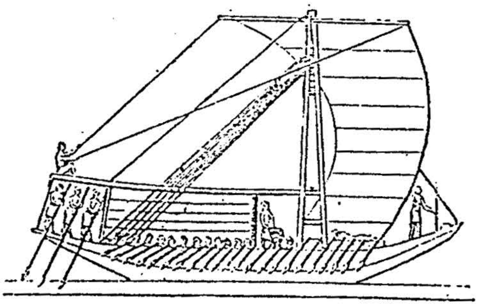
și centrală. In acest loc găsim un târgușor, pe care Ptolomeu îl numește „Abiria", iar geografii indieni îl numesc „Abira", și unde cei mai noui călători găsesc încă tribul „Aghirilor", după toată probabilitatea descendenții poporului, care a purtat comerț cu Hiram și Solomon cu mărfurile lor scumpe. Părerea aceasta e foarte veche. In traducerea „celor șapte zeci Ofirul se numește Sofir,. și Sofirul este numirea coptică a Indiei. Traducerile arabe deasemenea redau cuvântul „Ofir" prin cuvântul „India" [1]. Iosif Flavie identifică deasemenea cu Chersonesul de aur, adecă cu peninsula Malaeză. Aceste date determină suficient direcțiunea flotei comerciale a lui Solomon. In tot cazul, acesta e un punct depărtat și marinarii lui Solomon au avut de îndurat să suporte toate primejdiile și grozăviile navigațiunei pe ocean. Ecourile ei se pot găsi în acei psalmi, în care se descriu primejdiile oceanului, ca de exemplu în următorul:

„Ceice pleacă cu corăbiile pe marea,
Și lucrează pe apele cele mari,
Aceia văd lucrurile Domnului și minunile lui în adânc
El zice și se stârnește furtuna,
Și rădică sus valurile mării
Se ridică până la cer și până în adânc se pogoară;
Și sufletul lor încremenește de groază.
Ca omul beat se clatină, când umblă,
Și toată înțelepciunea le piere.
Dar în strâmtoarea lor chiamă pe Domnul
Și El îi izbăvește din necazurile lor.
El preface furtuna în liniște,
Și valurile se potolesc iute.
Toți se bucură că s'a făcut liniște,
Și-i va duce Domnul la limanul dorit.
(Ps. CVI, 23—30).

Dar acest comerț maritim nu era singurul izvor de venit și a bunei stări a lui Solomon și a poporului său. Popoarele supuse lui și triburile dela râul Egiptului și până la Eufrat, și dela Siria și până la marea Roșie, plăteau anual un anumit tribut, și regii lor și căpeteniile lor, potrivit cu obiceiul oriental, anual trimeteau daruri bogate la Ierusalim, ca expresie a respectului lor, mirodenii,

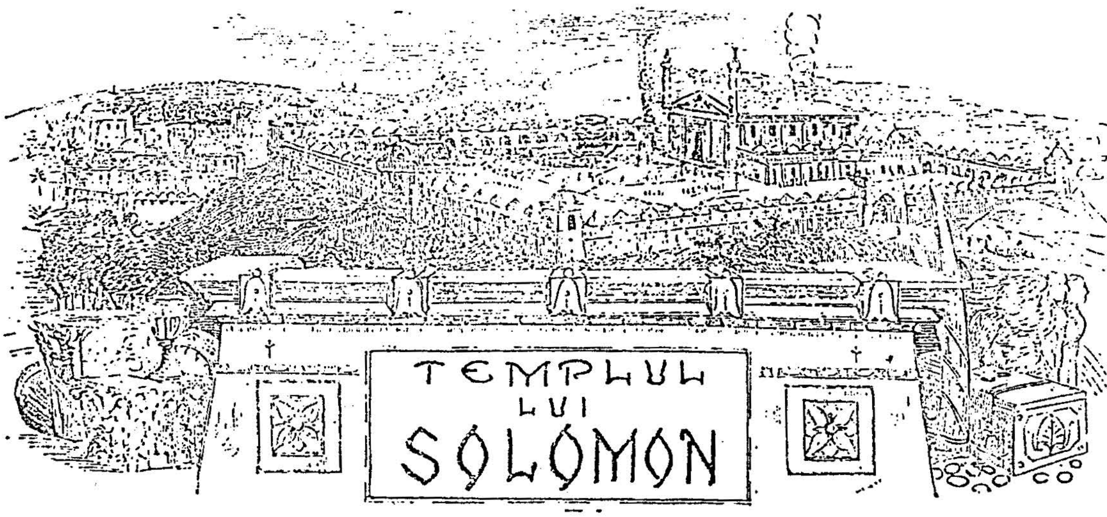
1) In Vulgata un loc din cartea lui Iov, XXVIII, 16, anume „nu se prețuește ca (înțelepciunea) cu aurul din Ofir" e redat cu cuvintele: „non conferetur tinctis Indiae coloribus".

și cai și catâri minunați, vase și vaze de argint și de aur, haine bogate și mantale, arme prețioase. Asemenea bogăție niciodată nu se văzuse în Israil și ea niciodată n'a mai revenit după Solomon. Argintul, după mărturia cronicei sacre devenise tot atât de obișnuit în Ierusalim, ca pietrele, și lemnul scump de Cedru înlocui sicomorul obișnuit, deși mai înainte el se întrebuința numai la construirea palatelor luxoase. Insfârșit, mai principal ca orce, în toată țara domnea pacea; fiecare cetățean mulțămit și în siguranță trăia sub smochinul său pe tot întinsul țării dela Dan până la Virsavia. Mulțămită acestora, populațiunea se înmulți repede, devenind ca nisipul mării și-și petrecea zilele în mulțămire și bucurie.



Corabie militară egipteană.

In asemenea stare regele avea putință deplină să pășască la executarea testamentului principal a marelui său părinte, adecă la zidirea templului, ceeace a și făcut el în anul al patrulea al domniei lui.



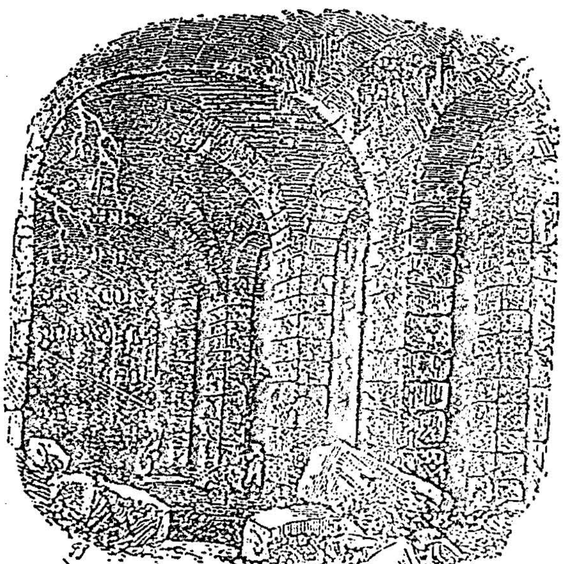
CAPITOLUL XXI.
TEMPLUL LUI SOLOMON.

Fiind pe deplin asigurat contra tuturor primejdiilor de dinafară și dispunând de bogăție enormă, atât din causa moștenirii economiilor tatălui său, cât și a dobândirilor proprii, Solomon se hotărîse deja chiar la începutul domniei sale să înplinească testamentul principal al lui David, și anume despre zidirea templului Dumnezeului Celui Preaînalt. Mijloace pentru aceasta erau cu totul îndestulătoare. David lăsase lui Solomon, cum se spune în carta întâia a Paralipomenelor cap. XXIX, vers. 4, o sută de mii de talanți de argint. Față de prețul actual al acestor metale, aceasta ar alcătui aproape șasezeci de miliarde lei [1]). Această sumă enormă, dealtmintrelea, se obține în acel caz, dacă vom avea în vedere talantul propriu iudeu. Dar cartea Paralipomen, în care se dau aceste cifre, a fost scrisă după captivitatea babilonică, și unii cercetători presupun ca probabil, că aicea se înțelege talantul

1) Prețul după valoarea leului din anul 1890.

haldeian. In vederea aceasta, sumă indicată trebue micşorată la jumătate. Dar dacă la scriitorul sacru se înţelege talantul sirian, apoi în asemenea caz suma amintită trebue coborâtă încă şi mai jos. In cartea a 3-a a Regilor, X, 14 se spune, că Solomon în curgere de un an a primit venit, afară de venitul dela comerţul intern, 666 de talanţi, ceea ce alcătueşte cam la 100.000.000 lei; afară de asta flota, ce naviga la Ofir, a adus după o călătorie, 450 talanţi, ceea ce alcătueşte 72.000.000 lei; după a doua călătorie a adus 420 de talanţi, care fac 60.000.000 lei. După aceea dela regina Savei a fost primit un dar de 120 talanţi, adecă 18.000.000 lei; şi tot o aşa sumă a primit Solomon dela regele Tirului Hiram. Aceste sume ne dau numai o ideie aproximativă despre bogăţia, ce se afla la dispoziţia lui Solomon, dar ea cu evidenţă ne arată, că Solomon dispunea de mijloace prea suficiente pentru executarea testamentului, lăsat lui de David cu privire la zidirea templului.

Tradiţia iudaică ne dă în urmă o mulţime de închipuiri exagerate cu privire la templul lui Solomon. Dar chiar dacă noi ne vom ţinea numai de cele mai treze şi mai probabile mărturii, apoi ele ne vor dovedi, că deşi acest templu a fost de proporţii restrânse, el totuşi alcătuia un fel de minune pentru secolul lui. Numai singure clădirile din subsol merită a fi puse alăturea cu vestita Cloaca Maxima din Roma şi cu alte construcţii măreţe ale vechimii. Ca loc al zidirii a fost ales muntele Moria, care se considera sfânt deja pentru aceea, că tradiţia îl considera drept acel munte, pe care Avraam intenţionase să aducă pe Isaac jertfă. El era situat spre nord-est de muntele Sion.



Construcţiile din subsolul Templului lui Solomon.

In timpul din urmă el căpătase un caracter încă şi mai sacru, în urma vederei de către David a îngerului, care anume din acest munte şi-a tins sabia sa nimicitoare asupra Ierusalimului în timpul bântuirei ciumei. Jertfelnicul, ridicat de David în urma izbăvirii Ierusalimului de boală, designa înseşi locul viitorului templu, care

altmintrelea ar fi putut fi zidit pe niște înălțimi mai vizibile ale muntelui Eleonului. Dar cu alegerea locului acestui templu stăteau în legătură mari dificultăți. Coastele muntelui erau foarte poncișe, vârful lui stâncos și nu avea destulă întindere pentru curțile de dinainte ale templului. Intreg sanctuarul cu cele două curți ale sale se propunea să se facă în forma unui mare patrat, cum se poate judeca după observațiile proorocului Iezechil, trebuia să aibă câte cinci sute de pași în lungime și în lățime (Iez. XLII, 15—20; XLV, 2). Aceste curți trebuia să fie susținute de niște enorme ziduri, care în parte s'au păstrat până în ziua de astăzi, cu toate furtunile războaelor pustiitoare, ce s'au deslănțuit peste orașul sfânt. Cel mai timpuriu din ele, anume cel de pe laturea de răsărit, fără îndoială prezintă lucrarea însuși a lui Solomon, deși marile construcții anexe au fost făcute de Ioas și de alți regi de mai târziu, până ce au fost terminate toate cele patru laturi, din care causă piațeta dela început a fost mult lărgită. Blocuri colosale de piatră netedă și sculptată, din care unele ajung pânăla 30 picioare lungime și 7 picioare înălțime, și cântăreau pânăla 100 de tone, au fost lucrate în stilul preafrumos al arhitecturii ciclopice și alcătuesc obiectul glumirii pentru orce călător. Aceste ziduri erau de o înălțime uimitoare. Partea de zid vechiu și astăzi se ridică pânăla 30 picioare, dar unul din cei mai noui cercetători (căpitan Boren) a descoperit, că chiar o parte încă și mai însemnată a lui stă acoperită sub moluzul secular. Piatra a fost extrasă parte din acele carière adânci și din peșterele, pe care e așezat Ierusalimul. Cisternele încăpătoare și drumurile subterane, ce s'au cerut cu acest prilej, au trebuit să fie scobite din stâncă întreagă, și ele au servit la pogorârea și ducerea apei, care era necesară pentru curățirea curților templului de sângele ce se strângea acolo, din causa mulțimei jertfelor ce se aducea.



Grobnița lui Hiram (presupusă).

Chiar la începutul pregătirilor sale, Solomon primi o solie dela Hiram, regele Tirului, care totdeauna se aflase în raporturi de prietenie cu David și cu o fiică a căruia a fost căsătorit So-

lomon, după tradiție. Hiram, cum aflăm dintr'o mărturie a lui Menandru de Efes, păstrată de Iosif Flavie, era fiul regelui Abi=baal și a moștenit tronul dela tatăl său când era tânăr, în anul 1001 a Hr. El domnise deja unsprezece ani, când Solomon, fiind rege numai de trei ani, intră cu dânsul în raporturi strânse. Alianța lui fu în cel mai înalt grad interesantă pentru viitorul comerț al poporului israilit, și el numai a făcut posibile acele frumoase construcțiuni, cu care începea acum să se împodobească Ierusalimul. El a domnit 34 de ani și a murit în vrâstă de 53 de ani. Lui i=a urmat la tron fiul său Baltazar și nepotul său Abdas=tart, și după aceea, după diferite revoluții sângeroase, tronul a fost răpit de Etbaal, sacrificatorul Astartei, tatăl renumitei la vre=mea ei Izabela. Textul traducătorilor greci spune, că el a trimis pe slugile sale „să ungă" pe Solomon, ceeace arată dorința lui Hiram să arate o deosebită cinste vecinului său Solomon, și în tot cazul acest fapt mărturisește, ce alianță strânsă exista între regii, cari cei dintâi au înălțat Tirul și Ierusalimul la culmea slavei și strălucirii lor.

Solomon, primind bucuros amiciția, ce i se oferea din partea regelui Tirului, se folosi de această ocaziune, pentru ca să gă=sească ajutor folositor pentru săvârșirea marei sale întreprinderi. Solomon îl rugă să îngădue lucrătorilor săi să tae arbori de cedru și de chiparis din Liban, și Hiram, drept mulțămită pentru cele 20.000 de măsuri de grâu, și de orz și 20.000 de măsuri de unt=delemn, ce primea în dar dela Solomon, își exprimă învoiala să=i dea tot concursul. Munca ce sta înainte era enormă. Catargurile trebuiau pogorâte din vârful Libanului, cu ajutorul unui mijloc technic deosebit, pânăla râu și deacolo pe râu pe plute până la marea. De aicea formau plute colosale din catargurile prețioase și pluteau pe marea pană la Iopi pe o distanță de 180 chilometri, și după aceea cu o greutate extraordinar de mare, ele trebueau târâte pe o distanță de 60 de chilometri pe drumuri stâncoase și petroase la Ierusalim. Pentru aceste lucrări s'a cerut o anumită dare, anume „darea în oameni" din tot Israilul, în număr de 30.000, cari în grupe de câte 10.000 au lucrat timp de trei luni, în care caz o lună se petrecea de ei în Liban, iar două acasă. Toată oștirea asta de lucrători obligați a fost dată sub conducerea lui Adomiram. Dar afară de ei mai erau nu mai puțin de 70.000 de cărători și 80.000 de petrari, care se aflau sub conducerea a 3.600 de persoane funcționărești. Acești din urmă lucrători, po=trivit cu spusa cărții Paralipomen, erau robi din resturile ne nimi=

cite din triburile hananiene. In realitate, aceștia erau oare cum iloții Palestinii. Fiind rupți dela familiile lor la slujbă pentru un rege străin de ei și pentru muncă în folosul unui cult străin lor, ei oare cum lucrau nu cu tragere de inimă; dinpotrivă, printre dânșii trebue să se fi auzit adesea murmure surde de indignare, negreșit strângându-se în cea mai mare parte în pieptul lor nemulțămit. O întâmplătoare aluziune arată, că asemenea lucrări de ale robilor au fost introduse în acest timp ca un fel de novism și totuși au fost păstrate și pentru timpurile următoare; așa anume cei mai inferiori dintre captivi, întorcându-se din Babilon, — mai inferiori chiar și decât vetinimii, descendenții savaonitenilor, care cândva au fost osândiți la situația de „tăetori de lemne și cărători de apă", — erau 392 de ierodali sau slujitori inferiori, care se numeau „fiii robilor lui Solomon", — și ei, evident, prezentau rămășița mizeră anume a acelor robi, care fără nici un fel de răsplată, suportase muncile grele dela zidirea templului. Ce se atinge de lucrările mai iscusite, apoi regele în acestă privință a trebuit să recurgă la ajutorul meșterilor sidonieni, printre cari în deosebi se amintesc geveiții, locuitorii din Geval sau Biblas, care se află spre nord de Berit și mai aproape decât toți de pădurile de cedrii Libanului. Prorocul Iezechil, după trecerea de câteva veacuri, cu entuziasm vorbește de înțelepciunea și de geniul artistic al acestei populațiuni feniciene (Iez. XXVII, 9). Chiar în poema lui Stamer sidonienii erau renumiți în pregătirea pentru lucrările de brodărie și în genere iscusința în meserie. Și Solomon rugă pe Hiram să-i trimită lucrători, iscusiți la lucrările de aur și de aramă, în sculptură, gravură și vopsire. Ca adaos la numeroasa alcătuire de lucrători se mai întrebuințau încă și alți lucrători și artiști, care se ocupau cu turnarea bronzului în forme de lut. Acestea se făceau din terenul argilos al văii Iordanului dintre Suchat și Țartan. Poleirea și lucrarea bronzului trecea peste puterea de iscusință a israiliților, și pentru toată lucrarea de ornamentație regele a trebuit să se folosească de îndatoririle unui deosebit meșter din Tir, cu numele Hiram, care, deși era născut în Tir, totuși era fiul unei femei din tribul lui Neftalim, și arta sa, asemenea artei lui Michel Angelo, se pare că era atât de variată, încât cuprindea toate ramurile muncii artistice. Dar înainte de a se fi putut începe această lucrare artistică, au trebuit trei ani întregi pentru lucrarea metalului însusi, pregătit pentru acest scop.

Ce se atinge de caracterul extern al arhitecturii, admisă pen-

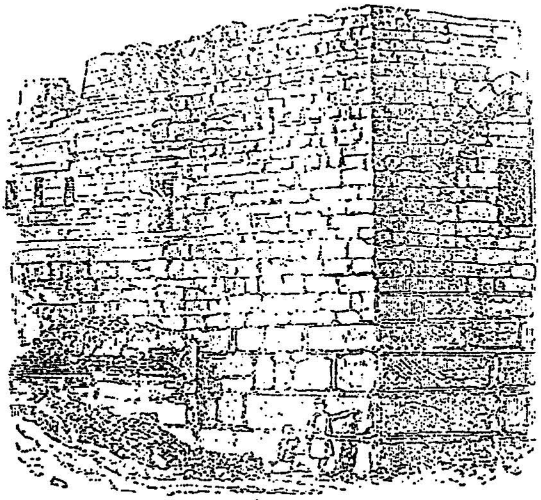
tru templu, apoi te miră de ne putem îndoi, că el (cu excepția negreșit a planului fundamental, corespunzător construirii cortului) a fost fenician. Precum în construcțiile Tirului, cunoscute nouă, așa și la templul și palatele lui Solomon, particularitățile caracteristice au fost ziduri enorme de piatră, îmbrăcate cu lemn de cedru, cu plăci de lemn, deasemenea acoperite cu aur, simplitatea trăsăturilor, masivitatea construcției clădirei, camere în formă de cuburi, balcoane de cedru și etaje de sus construcție ușoară de lemn. Din Tir deasemenea au fost împrumutate întrebuințarea perdelelor, văpsite în zeamă roșie din peștele bicasta, precum și în văpselele ce se căpătau din scoica purpurie, anume carmezin, purpură, violete și ametist, care erau foarte scumpe, fiindcă pentru a vopsi de exemplu 20 chilograme de lână se cerea nu mai puțin 200 kilograme scoici de acestea.

Tomuri întregi sunt scrise relativ de templul lui Solomon și al lui Irod, dar înseși variațiunea părerilor, a cercetătorilor competenți dovedesc pozitiv, că datele ce le avem sunt insuficiente, ca să putem să ne formăm o ideie mai mult sau mai puțin exactă despre aceste temple. Proporțiile generale, adevărat, sunt destul de autentice, și ele imediat ne arată, că templul propriu prezenta un edificiu foarte neînsemnat după proporții. Pereții erau foarte groși și spațiul dintre ei alcătuia 60 de coți sau 150 de picioare în lungime (socotind cotul de 60 centimetrii) dela răsărit spre apus și 20 de coți sau 35 picioare în lățime dela nord spre sud. In înălțime partea principală a clădirii avea 30 de coți sau 52 1/2 picioare. Aceste cifre ne arată, că proporțiile templului s'a avut în vedere să dubleze exact proporțiile vechiului cort al mărturiei, planul general căreia s'a urmat întocmai. Adevărat, aicea erau încăperi pe acoperiș, care, alcătuesc, se pare, o totală abatere dela vechiul model, dar acestea puteau ocupa prin analogie un spațiu, care se afla la cortul vechiu între acoperișul lui plan și învălitoarea în formă de cort. Pridvorul deasemenea prezenta spațiu dintre adevărata intrare, în templu și locul umbrit de acoperișul extern de piei. Acest pridvor ocupa spațiul în toată lățimea clădirei și avea 10 coți în adâncime dela răsărit spre apus. Dacă cifrele, date de autorul cărții Paralipomen, sunt adevărate, apoi el se ridica până la o înălțime uimitoare și neproporțională de 120 de coți sau de 210 picioare. Astfel-el era de patru ori mai înalt decât corpul templului. Cifrele acestea nu se pomenesc în cartea Regilor, în care nu se vorbește deloc cât de înalt era pridvorul. Asemenea uimitoare disproporție nu ne prezinta nici unul din

templele cunoscute nouă din vechime, și de oarece templul lui Zorobabel avea 60 coți în înălțime și templul lui Irod avea 120 coți în înălțime, apoi e posibil, ca numărul lor să prezinte oare care eroare, făcută de decopietori în timpurile de mai târziu. Înălțimea reală a pridvorului era, după toată probabilitatea, de 30 de coți sau 52 $\frac{1}{2}$ picioare, adecă aceeași înălțime, ca și a templului însuși. Aceasta e și de așteptat, pentrucă anume așa era și la cort. Se poate părea improbabil, că autorul cărții Paralipomen a putut alcătui cifra sa de 30 coți pe fiecare lature a pridvorului, din care cauză s'a și format la dânsul cifra de 120 coți; dar există oare care temeiu de a-l bănui pentru un asemenea metod? Anume așa procedează el la determinarea aripilor heruvimilor. El la început spune, că aripile erau de 20 coți în lungime, și după aceea singur lămurește, că fiecare aripă era de 5 coți în lungime (2 Paral. III, 11).

Sfânta sfintelor era toată îmbrăcată cu aur curat, la care a mers uimitoarea cantitate de 600 talanți de aur. Ca și la cort, ea prezenta un cub adevărat și totul era cufundat în întunerec misterios. Propriu aicea nu a fost nici o necesitate arhitectonică pentru lipsirea acestei încăperi de lumină, de oarece ea avea 20 coți în înălțime, iar trei etaje de camere, construite pe laturile ei, aveau numai 15 coți în înălțime. Astfel rămânea putința să se facă ferestre pe spațiul ultimelor cinci picioare la înseși partea de sus a clădirii. Dar această lumină ar fi violat misteriozitatea încăperii înseși, care servea de loc înfricoșat al șederei lui Iehova. Și apoi lumina nici nu era de trebuință pentru această parte a templului, de oarece în sfânta sfintelor intra numai arhiereul și încă și acesta o singură dată în an, la anumite momente. Pe de altă parte, în sfânta, unde zilnic se aducea tămâere pe jertfelnicul cel de aur și unde preoții, cu rândul, trebuiau să aprindă și să stingă sfeșnicul, să pună și să ridice pânile punerii înainte, ferestrele erau necesare atât pentru lumină, cât și pentru ventilație. Ele erau făcute aicea cu hermină îngustă, adecă cu zebrele în formă de cruce, pe spațiul de 15 picioare al peretelui, care se ridica mai sus de construcțiile accesorii ale templului. Două laturi ale templului erau înconjurate cu camere în trei etaje. Ele se numesc „camere laterale“ (3 Reg. VI, 5) și evident se întindeau în toată lungimea atât a sfintei, cât și a sfintei sfintelor. Înconjurau ele oare deasemenea și capătul sfintei sfintelor, asta se pare îndoelnic. Fiecare etaj era de 5 coți înălțime. Etajul cel mai de jos era de 5 coți lărgime, al doilea de șase și al treilea de șapte. Marea lărgime a etajului de sus era posibilă din causă că peretele

se îngusta sus. O scară în formă de spirală ducea în camera din mijloc a etajului din mijloc și deacolo în etajul de sus. Aceste camere comunicau între ele, și, după mărturia lui I. Flavie, ele erau în număr de 30. Ele erau folositoare pentru felurite scopuri. Se pare, că ele niciodată n'au servit ca locuințe, ci prezentau un fel de cămări de păstrare pentru vestmitele preoțești și pentru păstrarea nenumăratelor lucruri ale templului. Perdelele și acoperemintele vechiului cort (de care noi nu mai auzim nimic) probabil au fost strânse în una din acelea, care nu erau beciuri pustii și întunecoase, ci evident aveau și ferestre în afară. Nouă cu exactitate nu ni se comunică nicăirea numărul sau lungimea acestor camere, despre care în genere chiar nici nu ni se pomenește în cartea 2 Paralipomen. Prorocul Iezechil spune: „camere laterale erau trei, una peste alta, și treizeci în ordine". Aceasta însamnă se pare, că ele erau de toate treizeci pe laturile clădirii templului, afară de camerile (dacă în adevăr existau ele) dela capătul sfintei sfintelor. I. Flavie, a înțeles, se pare, expresiunea „treizeci în ordine", în acel senz, că asta însamnă de trei ori treizeci, de oarece el zice, că astfel de camere erau nouăzeci. E mult mai probabil, că erau trei etaje cu câte cinci camere de fiecare parte, așa că dacă erau camere și la capătul clădirii templului, atunci ele de toate puteau fi treizeci și nouă.



Un colț al peretelui templului.

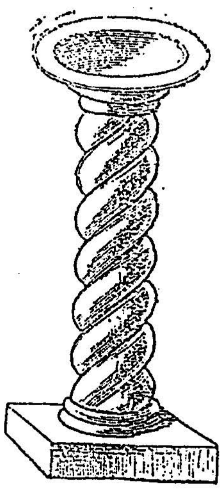
Frumuseța templului consta în valoarea înseși a materialului. S'au pus toate stăruințele, ca să se zidească o locuință vrednică de Iehova, pe cât îngăduiau istoricește și cunoștințele arhitectonice ale acelui timp. Dar arta acelui timp nu stătea încă așa de sus, și apoi și isvoarele statului israilit erau, negreșit, foarte mărginite, în comparație, de exemplu, cu izvoarele bogatei Rome sau ale imperiului Bizantin. Se știe, că Iustinian, construind biserica sf. Sofia, a exclamat cu mândrie: „Solomoane, te-am învins!" Iar califul Omar, cu aceeași mândrie judecând mecetea zidită de dânsul în Ierusalim, cunoscută sub denumirea „casa stâncei", zise; „Iată, eu aicea sunt mai mult decât Solomon"; dar și afară de aceștia

au putut să se laude tot astfel și mulți alții monarhi mult mai puțin însemnați.

Pentruca să ne închipuim mai lămurit însuși planul și caracterul general al templului, să ne închipuim, că s'ar prezenta ochiului vizitatorului căruia i s'ar fi îngăduit să treacă prin curțile sacre și prin încăperea acestui sanctuar cel mai renumit din câte-s pe pământ.

Trecând printre casele strâns unite ale leviților și prin pridvoară, vizitatorul trebuia să intre în cuprinsul templului pe una din multele părți, pomenite în cartea Paralipomen și în alte locuri. Oprindu-se în curtea exterioară, el ar fi văzut deoparte a piațetei templului o dumbravă de arbori: maslini, palmieri, cedrii și chiparisi, cari măreau frumuseța clădirii, dar în urmă serveau ca obiect de abuz pentru scopuri idololatre. Camerele pentru adunări din această curte au fost construite mai târziu. Sara ea era plină de închinători și de leviți, umblând înainte și înapoi, după nevoile slujbei lor. Pentru a trece din curtea exterioară în curtea, pe care prorocul Iezechil (XXXVI, 10) o numește „curtea de sus" și care de obiceiu e cunoscută sub denumirea de „curtea preoților", vizitatorul trebuia să se urce pe câteva trepte în sus într'o împrejmuire, făcută din trei rânduri de pietre cioplite, încoronate de un carniz, făcut de bârne de cedru. Aicea înaintea ochilor săi se prezenta marele jertfenic de aramă, care, adevărat, era văzut printr'un perete intermediar și din curtea exterioară. Prin un astfel de aranjament se avusese în vedere, ca poporul, ce stătea în curtea exterioară să poată vedea toată rânduiala slujbelor zilnece și praznicale; și aducerea de jertfe, care se săvârșau acolo de fiii lui Aaron. Acesta era o construcție mare, acoperită cu aramă și umplută înăuntru cu pământ și pietre. Pietrele acestea era oprit a se lega între ele cu fer, pentrucă, după cum zice Talmudul, ferul are însușirea de a scurta viața, și jertfenicul trebue să lungească viața. El era de zece coți în înălțime și câte douăzeci coți în lungime și lățime. După aceea în partea de sud-est vizitatorul ar fi văzut enorma spălătoare pentru spălările permanente ale preoților, și ea se considera unul din cele mai frumoase modele ale artei meșterilor lui Hiram de Neftalim. Ea era făcută din aramă și era cunoscută sub denumirea de „marea de aramă" sau „marea turnată". Ea avea câte treizeci de coți în lungime și lățime, și fiind de cinci coți înălțime, stătea pe spinarea a doisprezece boi de aramă de aceiași înălțime, care câte trei erau întorși cu capetele în cele patru

laturi ale lumii. Intr'însa încăpea până la 2000 de vedre [1]) de apă. Marginile ei avea forma unei flori de lilia, iar sub margine atârna sub formă de gherlandă podoabe de bronz în număr cam de 300, atârnate în două rânduri. Spălătoarea aceasta servea drept un mare rezervoriu pentru toate trebuințele de curățenie, iar cantități mai mici de apă curată puteau fi duse, unde se cereau, în zece cazane de aramă pe roate, din care cinci stăteau în partea dreaptă a templului, și cinci pe partea stângă. Aceste cazane deasemenea erau împodobite cu tot felul de embleme și gherlande atârnate. Se putea observa pelângă aceasta, că sub spălătoarea cortului nu erau nicidecum boi (Eș. XXXVIII, 8) Dacă însă vizitatorul uimit ar fi întrebat, nu cumva acești doisprezece boi alcătuiau vreo violare a severei porunci a doua, și nu cumva se află admiterea unor asemenea chipuri în casa lui Dumnezeu ca vădită contrazicere cu expresiva lege a Domnului, apoi la aceasta i s'ar fi răspuns probabil, că însuși Moise a admis închipuirea heruvimilor, fiind simboluri ale prezenței divine, și că ideea de heruvimi presupunea a patra formă a boului, vulturului, leului și omului. Totuși un atare răspuns nu se considera riguros de către iudei cu totul satisfăcător. I. Flavie zice, că Solomon „a greșit și a căzut în rătăcire cu privire la observarea legilor". Construind marea turnată pe boi și ridicând sub treptele tronului său.



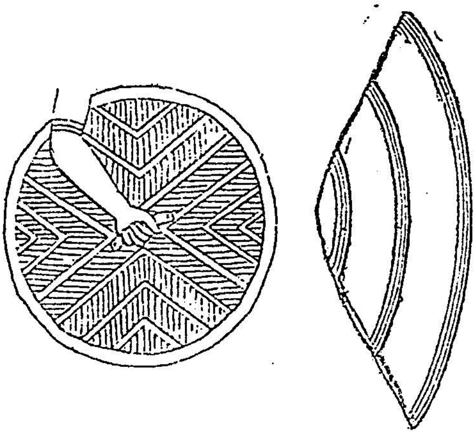
Spălător din vechime.

Noi posedăm patru descrieri desvoltate ale templului lui Solomon. Cea mai veche și mai autentică se coprinde în cartea a treia a Regilor (V—VII). Ceva mai târzie, dar întemeiată neîndoelnic pe descrierile anterioare și pe documente se prezintă descrierea din cartea a doua Paralipomen. După aceea urmează descrierea lui Iosif Flavie, dar ea deja arată în sine amestec de tot felul de exagerări rabinice și apocrife. A patra descriere e păstrată de Eusebie de Cezareea din istoria greacă a lui Eupolem. Despre importanța acestei mărturii nu suntem în stare să judecăm mai mult sau mai puțin temeinic, de oarece nu știm, din ce sorginte este ea împrumutată. E probabil totuși, că templul stătea pe o înălțime deosebită; ea și astăzi se ridică la 16 picioare deasupra nivelului terenului, în centrul căruia stă scala Sahara, care

1) Vadra are $1^1/_2$ decalitri.

a dat numirea de „casa scalei" mecetei lui Omar. Templul lui Irod, după mărturia mișnei, a fost întocmai construit pe arcadele ridicate. Noi știm, că înăuntrul templului nu era nimica de piatră, totul era din cedru aurit, acoperit cu sculpturi diferite de maslini și cedrii, împodobiți pe alocurea cu perdele de purpură și bro-date. Dar care era înfățișarea de dinafară a templului, „această bucurie a tot pământul"? E ciudat de spus, că toate mărturiile, ce le avem despre dânsul, nu ne dau în această privință nici un fel de indicațiuni. In scrierile rabinilor de mai târziu avem des-criere entuziaste și în cea mai mare măsură fantastice a înfățișerii externe a templului; dar chiar și aceste descrieri sunt prea ne-determinate, ca să ne putem face o închipuire mai determinată. Exteriorul templului lui Solomon și aspectul său general au fost lăsate aproape cu totul nedescrise. Noi știm, că la el era un pridvor bogat ornat, dar nu știm chiar cu exactitate, fost-a oare această clădire acoperită cu un acoperiș compact, sau în exterior, ca și înlăuntru sfânta sfintelor avea un acoperiș mult mai jos. Nu știm dacă era un acoperiș compact, sau, cum spun rabinii, sau în formă de povârniș. In vârful ei erau câteva camere aurite. Nu poate fi nici o îndoială rațională, că acoperișul cortului vechiu se ridica în formă de povârniș, de oare ce altmintrelea peile de dinafară s'ar fi lăsat în jos și ar fi apăsat asupra perdelelor, care, în caz de ploae mare, ar fi putut să se rupă cu totul. Templul, adevărat, era acoperit cu căpriori și scânduri de cedru, dar dacă ele n'ar fi fost făcute cu înclinațiuni în ambele părți sau dacă nu s'ar fi susținut pe stâlpi, atunci ar fi fost greu de susținut chiar căpriorii lungi mai bine de 30 de picioare. Noi știm, că odată cu apropierea de templu ți se prezenta o clădire cu trei etaje, deasupra căria se înălța peretele însuși templului împestri-țat de un grilaj; dar afară de nesiguranța în ce privește acope-rișul, noi nu știm nici chiar de era această suprafață exterioară de piatră, sau ea era înbrăcată cu lemn de cedru sau cu metale scumpe, cum se pare că vrea să spună autorul cărții Paralipo-mena; de asemenea nu știm, fost-a ea împodobită sau a fost lă-sată simplă. Mai mult, se prezintă ca obiect absolut de discuție și întrebarea se asămăna oare cu caracterul general al templului de stilul grecesc, sau egiptean sau fenician, deși întrebuințarea bârnelor de cedru și a blocurilor mari de piatră, tăete patrat și unite între ele fără var, împreună cu toată istoria construirii, pare a dovedi hotărît, că stilul arhitecturii a fost împrumutat dela Tirul vecin.

Apropiindu-se de pridvor, vizitatorul mai întâi de toate vedea înaintea sa două coloane minunate, care se considerau pe vremea aceea o minunăție a artei și care, după cauze necunoscute nouă, primise numirea de Iahin (numele fiului lui Simeon din Numere, XXVI, 12). și Boaz (numele strămoșului lui Solomon). Coloanele acestea erau de o grosime uriașă, fiecare de 12 coți (21 picioare) împrejur, și erau turnate din bronz. Coloanele erau numai de 18 coți ($32^1/_2$ picioare) înălțime. Capitele lor, având câte 5 coți ($8^1/_2$ picioare) înălțime, prezentau forma unei flori de lotus în timpul începutului deschiderei ei, și împrejurul păhărutului fiecărei flori era o mulțime de ornamente, la care se adăoga o dublă cunună de granate de bronz la număr până la 200. Chiar în vârful coloanelor era o deosebită floare împodobită cu o lucrare îngrijită în formă de lilia. Și cu toate acestea, printre cercetătorii învățați până astăzi e discuție: aceste coloane stăteau ele oare înaintea pridvorului, sau prezentau o podoabă înlăuntrul lui; alcătuiau ele oare o întărire necesară pentru dânsul sau însfârșit, cum socot mulți acum, aparțineau porților, ce se aflau în partea de dinainte a lui? După patru veacuri ele au fost sfărmate și luate de regele Babilonului. Pridvorul, probabil, era împodobit înăuntru cu scuturi atârnate, care alcătuiau prada de războiu a lui David, care le-a răpit dela ostașii strălucit înarmați ai lui Adraazer al Asiriei; ba poate și cu alte forme de arme, în felul săbiei lui Goliat. El, evident, era ornat cu așa gen de



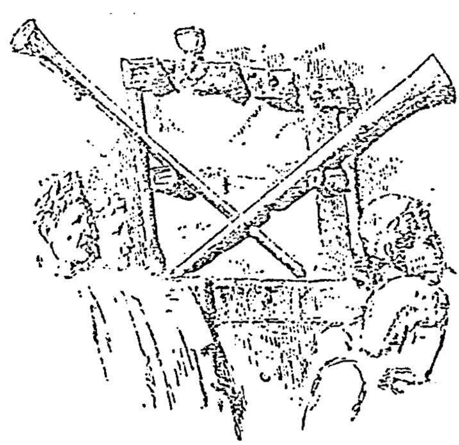
Scuturi.

sculptură rotundă, care anume descrie în formă de lilie și alcătuia forma obișnuită de podoabă în casele persane.

Trecând prin acest pridvor, preoții se apropiau de marea ușă în două canaturi a sfintei. Ușa asta era făcută de chiparis, acoperită cu cel mai fin aur, și se susținea în balamale de aur. Cu aur era acoperit deasemenea și plafonul și păreții, pe care se întindeau podoabe sculpturale de flori, meregranate și ramuri de palmieri. In sfântă se afla jertfelnicul de aur pentru tămâere și masa de aur, pe care zilnic se puneau pânile punerei înainte, — pâni, aduse în prezența lui Dumnezeu. De acord cu scriitorul cărții Paralipomena, în locul unei singure mese ale pânilor pune-

rei înainte din cort, în templu erau zece: cinci în partea sudică și cinci în cea nordică. Ce a devenit sfeșnicul de aur cel cu șapte lumini, nouă nu ni se comunică nimic despre asta. El fără îndoială s'a păstrat până atuncea, dar Solomon, a pus, se pare, în locul lui zece sfeșnice nouă, câte cinci de fiecare parte a ușei, ce ducea către sfânta sfintelor (3 Reg. VII, 49). In sfânta sfintelor din sfântă nu se vedea nimica, decât numai capetele de aur ale drugilor cu care se purta sicriul legii.

Ușa, care ducea în sfânta sfintelor și care era, probabil, mult mai mică decât ușa sfintei, era făcută din lemn de maslin sălbatec și care deasemenea era din două canaturi. Scopul construirei ei în acest chip, probabil, era acela, ca la intrarea în sfânta sfintelor să se deschidă cât mai puțin spațiu, care ar putea da loc să pătrundă ochiul neconsacrat. Canaturile de lemn ale acestei mici uși, erau împodobite cu heruvimi, palmieri și cu flori sculpiate și îmbrăcate cu aur. Această ușă era totdeauna dischisă, dar interiorul încăperii se ascundea de ochii omului prin o perdea de materie azurie, purpurie și maslinie, brodată cu heruvimi. Peretele despărțitor, în care era fixată ușa, era de lemn de cedru. Podeaua întregei clădiri era de chiparis și îmbrăcată cu aur.



Masa pânilor punerei înainte.

Fără să vrei se naște întrebarea: era susținută toată această clădire pe niște stâlpi interiori sau nu? De niște asemenea stâlpi nu se pomenește deloc, dar se pare aproape neîndoelnic, că ei trebue să fi existat, pentru ca să susțină grinzile de cedru. Dacă-i așa, atunci, după toată probabilitatea, ei erau câte patru de fiecare parte a sfintei și câte doi de fiecare parte a sfintei sfintelor. Mese în sfânta în atare caz trebue să fi stat, în tot cazul, în intervalul de spațiu dintre acești stâlpi.

Sfânta sfintelor era afundată într'un întunerec misterios și permanent. Intr'însa nu era nimica decât numai sicriul legii și unul sau două din lucrurile prețioase de pe vremea lui Moise, între care, probabil, erau vasul cu mană, toiagul lui Aaron și cartea legii, deși de ele nu se pomenește. Fără îndoială aicea s'a aflat și cea mai mare sfințenie și anume tablele legii cele de piatră ale legii lui Moise, care, după strămutarea lor în templul

lui Solomon, au fost puse în vestita stâncă, pe care anume se aflase aria lui Orna și pe care tradiția iudaică o identifica cu acea stâncă, unde intenționase Avraam să aducă jertfă pe fiul său Isaac. Dar deși sicriul și „sediul lor primordial" a rămas fără nici o schimbare, Solomon totuși a ridicat deasupra lor un aco-periș nou și măreț. Acesta consta din doi heruvimi de câte zece coți înălțime, aripile întinse ale cărora erau de câte cinci coți în lungime, atingeau pereții în ambele părți și se atingeau între dânșii chiar în centrul sicriului. Acești heruvimi prezentau cele mai superioare forme ale rațiunei create. Aflându-se deasupra „tronului îndurării", acești heruvimi se prezentau oarecum puru-rea privind la tablele legii morale, ca descoperire directă a voin-ței lui Dumnezeu. In cort acești heruvimi erau întorși cu fețele unul spre altul (Eș. XXXVII, 9). In templu ei priveau în direcția sfintei. Nu se știe, în ce formă erau acești heruvimi, dar se poate crede, că ei nu erau asemenea cu heruvimii cei cu patru fețe, pe care i-a văzut prorocul Iezechil.

Nu-i nevoe să adăogăm, că slujba dumnezeească în templu cerea o mulțime nenumărată de vase de aur, de argint și de bronz, care toate au fost făcute sub supravegherea meșterului tiriot. Chiar și cel mai obișnuit lucrușor pentru slujbă în sfânta și în sfânta sfintelor, cum erau: cadelnițile, cupele, taberile și chiar instrumentele pentru aprins sfeșnicul, toate erau de aur curat (Reg. VII, 48—51).

Toată construcția a fost lucrată în tăcere sfântă. Infricoșata sfințenie a templului ar fi fost violată, dacă zidirea lui ar fi fost însoțită de zgomot și bubuitul, nedespărțite la obișnuitele construc-țiuni de piatră. Deaceia, fiecare piatră și fiecare grindă erau dinainte pregătite cu îngrijire și se aduceau și se așezau la locul lor, „așa că nici ciocan, nici teslă, nici orce fel de instrument de fer nu s'a auzit în templu la construirea lui". Zidirea, evident, a fost bună, de oarece repararea nu s'a vădit de nevoe, decât abea în timpul domniei lui Iosia, cam pe la anul 856, adecă după un veac și jumătate după sfințirea templului. Templul a durat timp de patru veacuri, până ce a fost dărâmat de Nabuhodonosor. Cu tot volumul neînsemnat al templului în înțelesul propriu al acestui cuvânt, construirea lui s'a continuat șapte ani și jumătate (dela anul al patrulea pânăla al unsprezecelea al domniei lui Solomon. Volumul pe lângă aceasta nu prezenta, de altmintrelea, laturea de căpetenie a aces-tui templu, de oarece el era mult mai mic decât multe din bise-ricile creștine. Dar trebue de amintit, că el nu era destinat nici

pentru preoţi, nici pentru închinători. In vechime la răsărit slujbele sfinte se săvârşa mai ales sub ceriul liber; templul însuşi era numai simbolul prezenţei lui Dumnezeu. Dar chiar dacă vom presupune, că toate nenumăratele pregătiri au fost făcute înainte, apoi timpul, cheltuit la construirea înseşi, se va dovedi extraordinar de neînsemnat. Templul Artemidei Efesului s'a construit în 200 de ani întregi şi în curgere de 400 de ani s'a reparat; pentru o singură piramidă s'a cerut munca a 360.000 de oameni în curgere de 20 de ani. Insfârşit, catedrala din Colonia a căpătat proporţiile actuale şi înfăţişarea numai după multe veacuri. Dar nicio clădire din lume nu s'a bucurat de o slavă mai largă decât templul lui Solomon. Numirea capitalei Iudeei n'a avut nicio legătură nici cu templul, nici cu Solomon, dar ea a fost până întru atâta identificată cu regele şi cu oraşul în închipuirea omenirei, încât cuvântul „Ierusalim" în înţeles mult semnificativ a fost schimbat în „Hierosolimo", ca şi cum cuvântul acesta ar fi fost de origină grecească şi ar însemna „templul lui Solomon".

Israil avea un mare şi slăvit rege, dar deosebite triburi încă nu uitaseră, că idealul lor era cârmuirea teocratică, că în înţelesul cel mai înalt al cuvântului regele lor era Domnul Dumnezeu, şi că locuinţa lui era în Ierusalim şi în acest templu, zidit pentru Dânsul. Templu de acum devenise centrul întregei lor vieţi naţionale, şi acest centru nu era oare care capişte, oare care figură materială, ci templul plin de simboluri înalte ale Aceluia, pe Care nu-l poate încăpea ceriul şi nici cerul cerurilor. Intre oameni era acum locuinţa lui Dumnezeu. El va locui şi va trăi cu ei, deşi ei nu-l vor putea vedea nimic material: nici un fel de asămănare nu trebue să întunece adevărata lor ideie de Dumnezeu, care este spirit. Această imprejurare uimi în deosebi pe păgâni, şi ei se mirau tare mult de o asemenea religie. Când piciorul apostatic al lui Pompei păşi în sfânta sfintelor, atunci el literalmente se pierdu de nedumerire, negăsind acolo absolut nimica[1]). Din această pricină la greci şi la romani s'a alcătuit o părere generală despre iudei, că ei nu aveau nici un obiect văzut de adorare şi se închinau norilor[2]). Trebue de amintit, că templul de faţă în acele zile nu se destinase anume să fie casă de rugăciune. In camerile sale aurite n'au păşit picioarele nici unui închinător, exceptând pe preoţi şi pe leviţi, şi nimenea, afară de arhiereu, niciodată n'a păşit în încăperea întunecoasă sfânta sfin-

1) Vacuum sedem et inania arcana.

2) Nil praeter nubes et coeli numen adorant.

telor, dar și el numai odată în an. Templul era vădit casa lui Dumnezeu, locul unde locuia El, case mai curând pentru Dânsul decât pentru cei ce se închinau Lui. Și apoi și cultul public în cuprinsul templului consta numai din cântări și aducerea de jertfe, deși sunt informații de asemenea și de rugăciuni, ce se înălțau atât public, cât și particular în marea curte deschisă a templului.

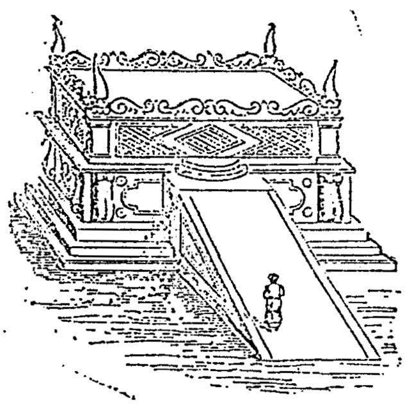
După terminarea construirii templului s'a făcut sfințirea lui solemnă. Timpul pentru aceasta fu ales înseși vesela sărbătoare a corturilor, în luna a șaptea (Tisri, Septemvrie sau Octomvrie) a anului sfânt. Terminând toate muncile câmpului său și culegându-și viile, poporul se aduna la Ierusalim din toate margenile vastului regat al lui Solomon. Se arătară reprezentanții tuturor triburilor poporului și tot tribul lui Levi în complecta sa alcătuire. Imprejurul marelui jertfenic, în curtea interioară se așezară în rânduri preoții pentru aducerea de jertfe și alăturea de ei leviții, cântăreții în haine de vison, cu chimvalele, psaltirioanele și țiterele, și 120 de preoți cu trâmbițe. Vechiul cort, care prezenta prin simplitatea sa severă un contrast neobișnuit cu luxul bătător la ochi al noului templu și care servea drept dovadă izbitoare a faptului, ce pas mare sub raport artistic făcuse poporul în veacurile ultime — fu adus în procesiune solemnă de preoți și de leviți din Gavaon, unde el se aflase până acum. Impreună cu el se aduse și toate cele ce mai rămăsese într'însul din vechile vase și accesorii, mai ales jertfenicul de aur al tămâerii și masa de aur al punerii pânilor înainte. Strămutarea aceasta fără îndoială a fost însoțită de aducerea de jertfe. Dar încă și mai solemnă a fost strămutarea sicriului legii din sanctuarul lui vremelnic de pe muntele Sion, unde fusese el pus cu 40 de ani în urmă. Când leviții se apropiară cu sicriul de porțile pridvorului, numerosul cor al cântăreților tună ultimile versete din psalmul 21: „Rădicați porți, pragurile voastre cele de sus, și vă ridicați porți veșnice, și va intra Impăratul slavei". O parte din cor întrebă: „Cine este acest Impărat al slavei?" și tot corul răspunse iară: „Domnul puterilor, Acesta este Impăratul slavei!" Sicriul legii a fost pus în sfânta sfintelor, sub umbra aripilor heruvimilor. In acest moment totul răsună de sunetele solemnității: „Și cei ce trâmbițau și cântau pare că erau una, scoțînd un singur glas spre lauda și slavaslovirea Domnului, — și când bubui sunetul trâmbițelor, și al chimvalelor, și al instrumentelor muzicale și au lăudat pe Domnul, că El este bun, căci în veac este mila Lui, atunci casa Domnului a umplut-o nourul, și n'au putut preoții să stea la slujbă din pri-

cina nourului, căci slava Domnului umpluse casa lui Dumnezeu (3 Reg. VIII. 11).

Când sicriul legii a fost așezat la locul rânduit pentru dânsul în sfânta sfintelor, sub umbra aripilor heruvimilor celor de aur, regele ocupă locul, în fața întregului popor adunat, pe un tron de bronz, inalt de trei coți, cinci lățime și cinci lungime, care fusese ridicat pentru sine în mijlocul curții preoților, direct în fața jertfenicului. Din acest loc el era văzut întregului popor, adunat în curtea templului, de oarece el era despărțit de dânsul numai prin păretele cel jos despărțitor și pelângă aceasta se afla la loc înalt. Treptele uriașului jertfelnic erau ocupate de grupe dese de preoți și de leviți, de muzicanți, îmbrăcați în haine albe și ținând în mânile lor arfe și chimvale și psaltirioane ce luceau la soare, în garnituri roșii de lemn scump. Și iată, când se ivi public asemenea dovadă prezenței lui Dumnezeu, regele se ridică de pe înălțimea sa și bine cuvântă poporul: spunând istoria construirii templului, el se lăsă în genunchi și, ridicându-și mânile spre ceriu, rosti mare rugăciune de sfințire, în care cerea bunăvoința și îndurarea lui Dumnezeu în soarta viitoare a lui Israil, „Doamne Dumnezeul lui Israil", se ruga el, „dacă cerul și cerul cerurilor nu Te încap pe Tine, apoi cu cât mai vârtos templul acesta, pe care l-am zidit eu. Dar caută la rugăciunea robului Tău și la cererea lui. Să fie ochii Tăi deschiși și urechile Tale cu luare aminte spre rugăciunile ce se vor înălța în locul acesta. Preoții Tăi Doamne, să se îmbrace întru mântuire și cuvioșii Tăi să se desfăteze întru bunătăți. Doamne Dumnezeul meu, să nu-ți întorci fața Ta și pomenește mila Ta către robul Tău David. In timpul rugăciunii nourul deveni mai luminos și strălucitor și, în semn de osebită bunăvoință, „s'a pogorît foc din ceriu și a mistuit arderea de tot și jertfele, și slava Domnului umplu casa". „Și toți fiii lui Israil căzură cu fețele la pământ și slavosloviră pe Domnul, căci El e bun, că în veac este mila Lui".

Prăznuirea ce a urmat după aceea a continuat două săptămânii (îndoit de cât sărbătoarea obișnuită a corturilor), și în acest timp s'au dus jărtfă 22.000 de boi și 120.000 de oi, pe lângă care atât regele, cât și poporul se întrecură în galantonie la jertfe. Nouă ni e greu să ne închipuim putința unor jertfe așa de multe, dar în istorie nu-i lipsă de asemenea exemple. Așa, aducerea de jertfe a lui Iulian au fost așa de numeroase, încât cei dinprejurul lui vorbeau în glumă, că el în curând va isprăvi toate animalele curate. Iosif Flavie istorisește, că în Ierusalim într'un an au fost jun-

gheaţi 256.500 de miei pashali, şi în timpurile moderne e cunoscut cazul, când în Meca califul Moctaber a adus jertfa 40.000 de că=mile, şi 50.000 de oi. Pelângă aceasta trebue amintit, că, excep=tând aşa numitele arderi de tot, cea mai mare parte de animale aduse jertfă, se mâncau de ceice le aduceau, în care caz pe jert=fenic se ardea numai grăsimea, adecă partea grasă. De oare ce jerfenicul de aramă, cu toate proporţiile lui uriaşe, era cu totul insuficient pentru atâtea jertfe ne mai pomenite, apoi cu acest prilej Solomon a convocat pentru acest lucru toată curtea templului. Când serbarea sfinţilor templului se termină, — solemnitate, pe care o viza cândva David şi o cânta (Vezi Psalmul CXXXI), — regele dând drumul poporului şi toţi „binecuvântând pe rege, se duse=seră pela corturile lor, bucurându=se şi veselindu=se în inimile lor de tot binele, ce făcuse Domnul robului Său David şi poporului Său David şi poporului Său Israil. In toată istoria lui Israil n'a fost solemnitate mai mare decât aceasta, şi amintirea s'a continuat în toate veacurile următoare. Pe lângă aceasta atrage asupra sa aten=ţiunea acel fapt remarcabil, că atât în timpul sărbărei înseşi, cât şi după aceea Solomon apăru în toată deplinătatea drep=turilor sacre aparţinătoare lui ca rege şi ca uns al lui Dum=nezeu, si nu numai personal câte de trei ori pe an aducea jertfe pe jertfenicul de aramă, dar lui i se îngăduia să intre în sfânta şi să aducă tămâere pe jert=felnicul de aur. Această împrejurare a fost cu totul excepţională, de oare ce asemenea însuşire aparţinea numai preoţilor, şi când mai târziu regele Ozia şi=a permis să=şi însuşască asemenea îndatoriri preoţeşti, ca pedeapsă pentru aceasta a fost lovit de lepră. Semn de osebită bunăvoinţă a lui Dumnezeu pentru regele Solomon a fost nu numai nourul slavei şi pogorât din ceriu, ci şi un nou vis, ce a avut Solomon. Dumnezeu se arătă lui în vis şi a zis, că El a primit rugăciunea lui, şi cu condiţia credincioşiei lui faţă de aşezământul dumnezeesc, El întăreşte domnia în casa lui şi nu va înceta a revărsa binecuvântare asupra poporului lui.



Jertfenicul

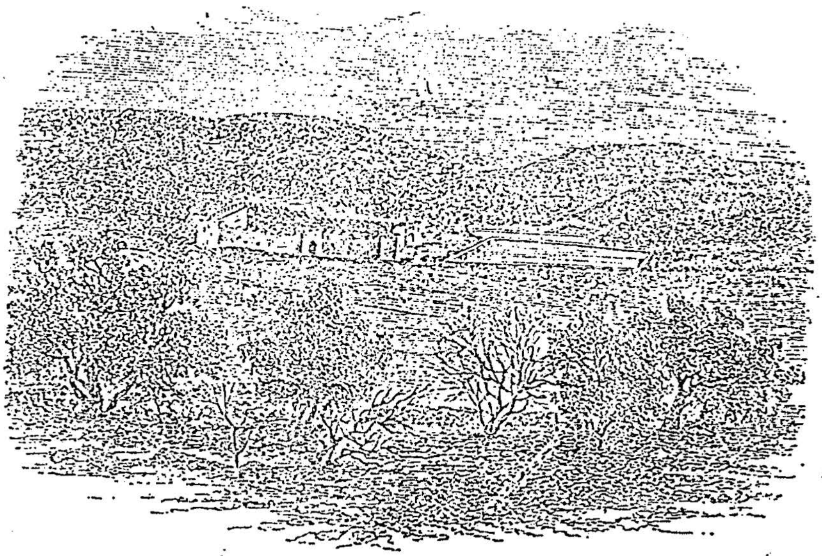
Pentru a pricepe toată adâncimea elanului şi iubirii, ce a stârnit în inimile credincioşilor israiliţi templul şi slujba dumne=zeiască, ajunge să se citească, de exemplu, următoarele versete din psalmul LXXXI: „Cât de dorite sunt lăcaşurile Tale, Doamne

al puterilor? S'a istovit sufletul meu de dorirea curților Domnului! Ferice de cei ce locuesc în casa Ta; aceia necontenit Te vor lăuda pe Tine. O zi în curțile Tale e mai bună decât mii? Doresc mai bine să fiu la pragul casei lui Dumnezeu, decât să locuesc în corturile necredinței". Același entuziasm îl arată și psalmul CXXI: „Bucuratu-m'am, când mi s'a zis: să mergem la casa Domnului? Pentru frații mei și pentru cei deaproape ai mei zic eu: pace ție? Pentru casa Domnului Dumnezeului nostru, îți doresc binele?" Asemenea sentimente transpiră și în multe din ceilalți psalmi. Iubirea poporului către acest mare sanctuar nu a contenit niciodată. El îl numea „Casa sfințeniei", „casa veacurilor". In Talmud este o deosebită enigmă: „Să vie iubitul fiu al iubitului, să zidească el iubita locuință iubitului pe pământul iubitului, în care iubitul ar putea găsi ertarea păcatelor". Această enigmatică sentință, la traducerea în limba simplă, însemna: „Să zidească Solomon (2 Reg. XII, 25), fiul lui Avraam (Ierem. XI, 15), templu (Ps. LXXXIII, 1) lui Dumnezeu (Is. V. 1) în moștenirea lui Veniamin (Deutor. XXXIII, 12) întru răscumpărarea lui Israil (Ierem. XII, 7)". Templul în curgerea tuturor celorlalte veacuri a rămas moștenirea și mândria cea mai mare a poporului, pentru care israiliții erau gata să-și pună capul. La ultima sa dărâmare de legiunile lui Tit, împrejurul lui s'a produs măcel, care după îndârjirea apărătorilor a fost fără pereche în istorie, de oare ce aicea iudeii au fost hotărît absolut mai curând să piară decât să-și predea sfințenia lor spre batjocura păgânilor; și în adevăr au perit toți. Din acel timp fiecare iudeu, la intrarea în Ierusalim întâia oară în viața sa, neapărat își sfâșie hainele sale și esclamă: „Casa noastră sfântă și măreață, unde părinții noștri Te-au lăudat pe Tine, e arsă cu foc". „Din timpul dărîmării templului", zice rabinul Simon ben Gamaliil, „n'a trecut ziuă, care să nu fi adus vreo nenorocire sau blestăm. Roua nu s'a pogorât cu binecuvântare și fructele și-au pierdut orce gust.

Terminarea templului a servit de motiv firesc pentru realizarea acelei reorganizări a întregului cult dela dânsul, care, cum se știe din cartea Paralipomen, fusese statornicit încă de David și care a devenit esențial neapărată față de mulțimea extraordinară a preoților și leviților. Leviții divizați în trei familii principale: fiii lui Caat, ai lui Gerșan și ai lui Merari, prezintau o numeroasă clasă, care număra nu mai puțin de 38.000 de suflete. Acum ei toți au fost chemați la slujbă în diferite secțiuni ale slujirei sfinte la templu, acum tare complicate. Ei au fost împărțiți astfel: îngri-

jirea generală de slujbă la templu a fost încredinţată la 24.000 de suflete, din ei 6.000 erau slujbaşi şi judecători, 4.000 uşieri, 4.000 muzicanţi. Cum s'a creat slujirea muzicală, despre asta se poate judeca după faptul, că afară de cântăreţi era o orhestră nu mai mică de 288 oameni, iscusiţi la executarea imnelor sacre cu diferite instrumente muzicale; cântăreţi se enumerau 3.700 inşi, şi ei erau împărţiţi în 24 de dejurnii. Slujirea antifonică la templu era, evident, aşa de măreaţă şi impunătoare, cum era cu putinţă faţă cu instrumentele muzicale ale acelui veac, şi muzica, măreaţă chiar în simplitatea sa, producea impresiune neobişnuită asupra masei poporului adunat şi spori într'însul iubirea faţă de măreaţa şi slăvita casă a Domnului. Cele două familii preoţeşti fură împărţite deasemenea în 24 dejurnii, care erau obligate să întreţină slujba la templu din săptămână în săptămână. Afară de preoţi erau o mulţime de aşa numiţi „netimimi", servitori simplii ai templului, îndatorirea cărora era să împlinească diferite servicii de gen inferior, ca tăetori de lemne, cărători de apă, etc.

Intreg cultul poporului se concentra astfel împrejurul templului, care trebuea să servească ca simbol adevăratei prezenţe a lui Iehova în mijlocul poporului său. Iată pentru ce nici un fel de comori de aur şi pietre preţioase nu se considerau prea scumpe; nici o artă nu era prea frumoasă, spre a o întrebuinţa la sanctuar, unde, după credinţa întregului popor, locuia însuşi Dumnezeu pe sicriul aşezământului, între aripile întinse ale heruvimilor.



Iazurile lui Solomon.

CAPITOLUL XXII.

SLAVA ȘI ÎNȚELEPCIUNEA LUI SOLOMON.

Fericita conducere a poporului înălță extraordinar slava lui Solomon și nu numai în propriul său regat, ci și în țările vecine. El în adevăr se considera cel mai slăvit și mai înțelept dintre regii răsăritului, și el însuși dându-și sama de aceasta, tindea în toate privințele să întrecă pe regii contimporani cu dânsul. Mai întâiu de toate aceasta se vedea din înseși luxul și numărul mare al suitei sale și oamenii dela curtea sa.

Una din apartinențele indispensabile a vredniciei regale în răsărit se considera posedarea a mulțime de femei. Chiar în Egipt, contrar vechii legi, care interzicea poligamia, faraonii aveau femei multe și concubine; același lucru și regii Palestinii și ai Asiei Apusene, cari deasemenea aveau pe lângă sine haremuri mari. Insuși David a avut 16 femei, dar aceasta era o nimica toată în comparație cu ordinile de casă ale

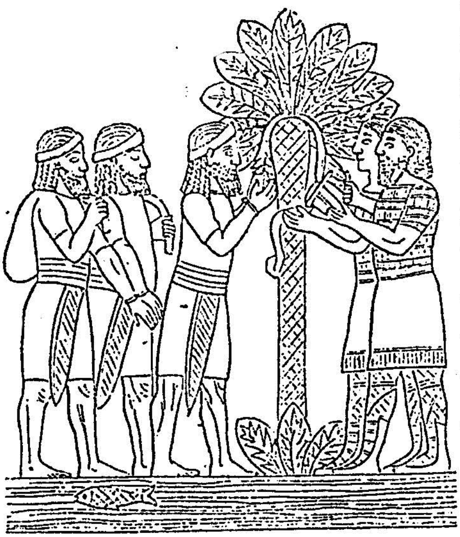
regilor Feniciei și în alte țări înconjurătoare. Credincios caracterului său și considerându-se model al marilor monarhi răsăriteni, Solomon se hotărî în această privință să-i întunece pe toți, parte neîndoelnic, ca să-și asigure legăturile cu principii vecini prin raporturi conjugale, dar încă și mai mult pentru înălțarea mărirei regatului său. El avea 700 de femei și 300 de concubine, care chiar prin numărul său mărturiseau totodată și mărirea sa regală, bogăția lui și sensualitatea lui. Prima lui femee, mama lui Roboam, pe care, poate, însuși David i-a ales-o, a fost Naama, — „prea frumoasa“ — fiica regelui amoniților. După aceea celelalte femei au fost luate dela curțile lui Moab și a Siriei, și la ele au fost adaose chiar edomitence, fenicience, și heteence frumoase, fără îndoială din case regale sau nobile, deși astfel de legături conjugale stăteau în contrazicere directă cu legea.

Toată viața la curte a fost rânduită cu același lux, care cerea cheltueli extraordinare; ospețele regale erau uimitor de luxoase, și tot odată și scumpe în cel mai înalt grad. Toată vesela și toate vasele pentru vin erau de aur, de oarece argintul se considera metal prea sărăcăcios de întrebuințat la curte Numerosul stat de slugi, gloate întregi de funcționari și curteni, favoriți regali și oaspeți, de felul lui Chimham și a fraților lui, trimișii regilor supuși și ai popoarelor depărtate, mia de locuitoare a haremului — toți aceștia cereau zilnic pentru întreținerea lor cheltuele foarte mari. La curte zilnic se consumau 10 boi îngrășați și 20 din pășuni; 100 de oi, afară de cerbii și căprioarele și paseri îngrășate, 30 măsuri de cea mai bună făină și 60 măsuri de miere, care cantitate era deajuns pentru hrănirea a 14.000 de oameni. De oare ce domeniile regale nu puteau procura o cantitate de provizie așa de enormă, apoi trebuea să o procure țara toată. In acest scop toată țara era împărțită în 12 provincii, din care fiecare era pusă sub conducerea unui administrator, cunoscut sub denumirea de „pristav“, și din ei doi erau cumnații lui Solomon. Acești demnitari, între alte îndatoriri ale lor, trebuiau să se îngrijească pentru procurarea proviziei, necesară la masa regală și în genere pentru întreținerea curții, în care caz îndatorirea asta o împlineau cu rândul câte o lună pe an. In genere ei erau, se pare, cârmuitorii acestor provincii și erau datori în toate privințele să împlinească voința regelui Aceasta a fost o introducere nouă foarte importantă, de oare ce prin ei s'a desființat vechea împărțire în triburi. Tribul lui Veniamin a fost lăsat în vechea situațiune, de oare ce el era prea mic, ca să fie împărțit; dar

dela tribul lui Efrem de peste Iordan și la frontierele de vest au fost tăiate porțiuni însemnate, și jumătate de trib al lui Manase a fost împărțit în trei provincii. Triburile de nord deasemenea au fost prefăcute, iar cele trei triburi de pe laturea de răsărit a Iordanului au fost prefăcute în două provincii. Numai tribul lui Iuda, ca trib al lui Solomon însuși și care din această pricină se bucura de o deosebită bunăvoință „a rămas în hotarele sale din trecut și se pare că chiar a fost cu totul eliberat de îndatorirea contribuției. Această măsură puțin cugetată în mijlocul unui popor, care prețuia așa de mult datinile vechi cum erau israiliții, a fost primul pas către viitoarea desbinare a regatului, anume din causa acelei iritațiuni, care a fost provocată de dânsa.

Afară de cei 12 cârmuitori ai acestor provincii din nou hotărnicite, mai erau încă alți 12 funcționari înalți, care se numeau principi, deși cuvântul acesta se traduce de obiceiu prin cuvântul „căpetenie". Aceștí din urmă alcătuiau, se pare, consiliul de stat pe cât acesta putea să existe sub Solomon. Ei, cu toate acestea, ocupau diferite demnități. Unii erau scriitori, având îndatorirea lor evident scriptele tuturor poruncilor referitoare la impozite și la viața civilă a cetățenilor statului, decretele de întărire regală, pregătirea listelor, cedări și multe altele, referitoare la laturea curat administrativă. Iosafat, care la curtea lui David ocupase funcția de scriitor sau de cronicar, a reținut după sine acest post și sub Solomon, și el în adevăr a fost oare cum un cancelar al statului. Cuvântul evreesc, cu care se numește el (mațchir), înseamnă „amintitorul", care, în calitate de „gura regelui", îi raporta acestuia despre toate lucrurile cele mai importante, de genul jalbelor, amnestierilor și dorințelor atât ale supușilor, cât și ale străinilor. El scria deasemenea hârtiile pentru orientarea regelui și pregătea toate documentele, care serveau de expresie a voinței regelui și se decopiau de scriitori. Sub supravegherea lui se aflau toate tratatele, și tot pe sama lui era păstrarea arhivelor naționale și cronicile, la care el, ca istoriograf al curții, asemenea unor demnitari de curte din Asiria și Egipt alătura cronicile curente ale regatului. Vanea, care la început fusese căpetenia a 600 de giborimi sub David, după moartea lui Ioab a ocupat înaltul post de comandant general al armatei. Arhiereu după îndepărtarea lui Abiatar rămase singur Sadoc, după care s'a și consolidat vrednicia de arhiereu. Una din demnitățile cele mai importante era vrednicia de căpetenie a casei regale, — vrednicie, înființată evident ca imitare a obiceiurilor, ce existau la curțile egipteană și asiriană. Aceasta era o demnitate influentă în cel mai

înalt grad, de oarece acest curtezan avea dreptul de a prezenta regelui persoane și lucruri și în multe cazuri înlocuia pe rege. Inaintea unui astfel de demnitar încetul cu încetul a început a se sfii chiar și cronicarul regal, și el în fine ocupă situația cea mai evidentă din stat. Sub David, în timpul războaelor necontenite persoana cea mai marcantă era Ioab, comandantul general. Sub Solomon însă, regele păcii, cel puțin în primii ani, de asemenea cinste s'a bucurat arhiereul. Dar pe măsură ce statul a decăzut sub următoarele domnii, șeful curții deveni ministrul principal, de oare ce împreună cu demnitatea sa proprie, el împreună și demnitatea de păstrător al Tezaurului statului și al trofeilor statului, în care calitate se distingea de ceilalți demnitari prin un luxos costum de curte și prin un brâu. Cheia uriașă dela casa lui David, asemenea unei săbii de stat, necontenit era pe umărul lui, orunde s'ar fi aflat el. Sub domnia lui Solomon mari abuzuri din partea acestor demnitari nu erau încă, dar în timpurile următoare găsim mustrări contra lor din partea prorocilor, cari se plângeau contra trufiei, a luxului și a tiraniei unor asemenea demnitari. Demnitarii apropiați regelui erau numai israiliți, dar mai târziu în demnitățile înalte au fost admiși și străini. Eunucii, ca șefi ai haremurilor, au fost necunoscuți pânăla dezbinarea regatului, dar după aceea dobândiră o foarte mare influență asupra mersului general al trebilor statului. Mai era încă și un astfel de demnitar, care pregătea dormitorul regelui și care pretutindenea purta cu sine toate necesariile tualetei regale.



Scriitor (după un monument asirian)

La început Solomon se mulțămea să apară în popor, asemenea lui David, călare pe catâr, dar curând asemenea apariție începu să se pară prea simplă. Deaceea curând eșirile, el începu să le facă în lectice luxoase, străjuite de detașamente de 60 giborimi voinici și urmați de căruțe și curieri. Persoana, care se bucura de cea mai mare autoritate la curte, în afară de demnitarii amintiți, era mama regelui, de oarece din causa poligamiei, regina nu putea să aibă influența trebuitoare. Autoritatea mamei era așa de mare, încât în urmă Hotolia, contrar tuturor obiceiurilor din poporul is=

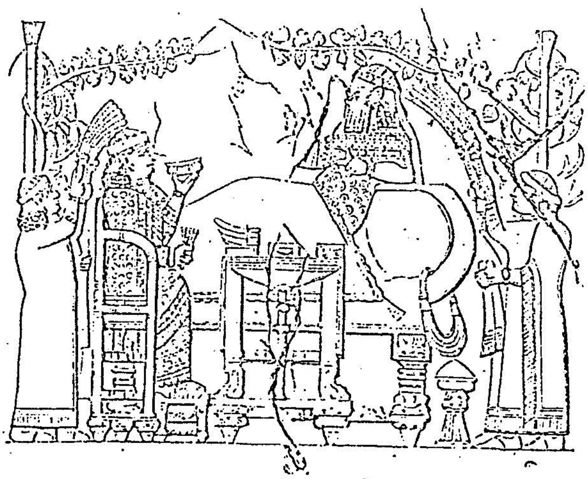
railit, a putut să apuce până și tronul regal pentru sine. Corona era semnul cel mai vădit al regalităței în timpurile vechi, dar Saul purta abea numai un văl regal, iar David s'a folosit de corona regelui amoritean. Insuși Solomon, se pare, n'a purtat coronă până la căsătoria sa cu fiica regelui Egiptului, dar din acest timp ea deveni pentru dânsul semnul cel distinctiv al regalității.

Corespunzător cu acest stat numeros de slujbași ai palatului era și măreția înseși a palatului. In primii ani de domnie a sa, încă înainte de zidirea templului, Solomon trăia în acea casă de cedru comparativ modestă, pe care David o construise pentru sine; dar curând Solomon încetă de a se mai mulțămi cu ea. Deaceea el și-a ridicat un palat nou măreț, loc pentru care a fost aleasă, evident, coasta de miază-zi a muntelui templului, cunoscută sub numele de Ofel. Palatul consta mai curând dintr'un șir întreg de edificii, decât dintr'o singură clădire mare. Despre capacitatea și luxul cărora se poate judeca după acel fapt, că la construirea lor s'au cerut treisprezece ani, — mai mult decât s'a cerut pentru construirea templului. Și în adevăr, ele alcătuiau un măreț monument al slavei lui, nu mai puțin vestit decât însuși templul. Ca și la construirea templului, Solomon s'a folosit de arhitecți, artiști și lucrători asirieni și fenicieni, de oarece israiliții n'ar fi putut zidi un asemenea palat fără ajutorul vecinilor mai culți. Edificiul principal, de 175 picioare lungime, 87 ½ lățime și 58 ½ înălțime, era cu trei etaje cu un măreț pridvor cu cinsprezece coloane arătoase pe trei rânduri din cedru prețios și înalt, ceeace dădea și înseși casei denumirea de „pădurea Libanului" (3 Reg. cap. VII). Alăturea cu această clădire se înălța turnul casei lui David, vestit prin scuturile ce atârnau pe păreții lui (așa era în vechime obiceiul de a împodobi păreții palatelor și a fortărețelor). Păreții în palatele Tirului erau deasemenea împodobiți cu scuturi atârnate. Arme atârnau și pe păreții templului al doilea din Ierusalim. In Roma templul Belonei era împodobit cu scuturi, iar în Atena cu semne rotunde de scuturi, ce atârnaseră cândva pe pereții Partenonului, se pot vedea încă și astăzi. Turnul lui David prin splendoarea sa întrecea pe toate celelalte fortărețe prin numărul și frumuseța acestor podoabe. Imprejurul lui atârnau o mie de scuturi, și scuturi tot de ale oamenilor viteji. 500 din ele au fost făcute de Solomon pentru garda sa, iar celelalte 500 fusese răpite încă de David în timpul războaelor siriace dela regele Adaazar. Poeții evrei asămănau acest turn, cu podoabele frumoase de pe dânsul, cu gâtul unei mirese, acoperit

după obiceiul răsăritean, cu rânduri întregi de monede de aur. Camera regelui și ale femeilor sale se aflau în clădiri deosebite, și deosebit de dânsele se afla camera de judecată, spațioasă, asemenea celorlalte, din blocuri de piatră și căptușită cu cărămidă. Aici se afla un tron, vestit prin frumusețea și arta lui, făcut din fildeș și îmbrăcat cu aur curat. El stătea la o înălțime de șase trepte, pe care erau 12 lei, fără îndoială, că leul era simbolul lui Iuda. Câte un leu stătea deasemenea pe ambele părți ale tronului. Spătarul lui se termina sus cu un semicerc. Insuși locul de șezut prezenta un bou de aur, cu capul aruncat pe umăr; acesta probabil era boul lui Efrem, simbolul acestui trib. Așa era „tronul casei lui David“ — „scaunul de judecată“. De oarece el stătea în pridvor, apoi prin aceasta s'a păstrat obiceiul vechiu al efectuării judecății la poartă, cum făcea de obiceiu aceasta David și cum se făcea aceasta și mai înainte de dânsul din cele mai vechi timpuri. Celelalte edificii, fondate, ca și însuși palatul, pe fundamente de piatră, erau necesare pentru femei, pentru diferiți slujbași ai curții, și deasemenea și pentru primirea vizitatorilor însemnați. Un palat deosebit a fost ridicat deasemenea pentru femeea egipteancă a lui Solomon, de oarece mândria fetei lui faraon nu-i îngăduia ei să locuiască împreună cu celelalte femei ale lui Solomon.

Dar toate aceste palate, cu toată măreția lor, nu se puteau considera terminate, mai ales în răsărit, fără grădinele luxoase, care prezentau toată bogăția imperiului plantelor. In urmă regii celor zece triburi au putut ușor să creieze pentru sine în imprejurimile roditoare ale Samariei și ale lui Isreel, dar Solomon a trebuit să-și creieze grădina regală între dealurile golașe ale Iudeei. In acest scop, din locuri îndepărtate, cu ajutorul conductelor de apă acoperite, au fost aduse în Ierusalim cursuri de apă curată, care se aduna în iazuri mari pentru aprovizionarea templului și a orașului, și din aceste iazuri, cu ajutorul unor canaluri deosebite, apa se distribuia și pentru udatul grădinilor și a pajiștelor. Unul din aceste iazuri a fost făcut chiar sub zidurile Ierusalimului, la împreunarea văilor Ginom și Cedron. Al doilea, în proporții mult mai mari, se afla probabil pe înălțimea patrată a dealului, cunoscut sub numele de El-Fureidis, adecă „muntele raiul“, situat cam la zece chilometri spre sud de capitală. Anume acolo marele rege „și-a plantat o vie, și-a aranjat grădini și dumbrăvi și a plantat într'insele tot felul de pomi roditori, susținând toată această vegetație sub cerul dogoritor al răsăritului prin curentele curge-

rilor artificiale din bazinurile artificiale. Aicea el singur și curtea lui se puteau desfăta de răcoare în zilele călduroase de vară, să adune lilii și să se odihnească la umbra arborilor stufoși. In aceste grădini artificiale erau meri granați cu minunate roade, plante cu nard și șafran, și scorțișoară, cu tot felul de arbori mirositori mir și aloe cu cele mai bune aromate. Murmurul pâraelor artificiale dădea frăgezime și răcoare întregei acestei vegetațiuni, aroma căreia, la cea mai mică adiere de vânt, desfăta pe toți cei de față.



Regele și regina desfătându-se de răcoare sub ramurile viţelor de vie (după un monument asirian)

Impresurându-se cu toată această strălucire exterioară, Solomon, după mărturia lui Iosif Flavie, se îngriji în tot felul și de înălțarea propriei sale persoane. El totdeauna purta haină albă, care-l deosebea de toți cei ce-l înconjurau, și eșa într'o magnifică căruță, înhămată cu cei mai iuți și mai frumoși cai. Pe lângă aceasta, pe el totdeauna îl însoța un detașament de arcași, care toți erau aleși din tinerii ce se distingeau prin o statură și frumuseță deosebită, îmbrăcați în haine de purpură siriană și înarmați cu arme strălucitoare. Părul lor lung și negru lucea sub pudra de aur, care zilnic se presura pe capul lor, al căruia păr flutura în vânt în timpul mersului iute" ai cailor ce făceau salturi și jocuri spre plăcerea regelui.

Dar arșița de vară a Iudeei era prea mare, pentru a o suporta, când ea se putea evita prin retragerea vremelnică pe înălțimile răcoroase ale Libanului. In acest scop acolo a fost construit un palat deosebit de vară. Cu deosebire era vestit prin frumuseța și luxul său via regală din Baal-Ermon. Din înălțimea măreață a muntelui se putea vedea în jos pe coaste până departe corturile negre ale arabilor, care prezinta un contrast așa de izbitor cu perdelele pavilioanelor, în care locuia vremelnic regele cu curtea sa. Stâncile Amonului, Șemirului și Ermonului, foaste până acum refugiile inaccesibile ale leilor și leoparzilor, deveniră în acest timp locuri de veselie sărbătorească. Despre sosirea lui Solomon cu suita sa la aceste așezări de vară se vestea prin anumite străji, care observau din înălțimile muntelui. „Cine-i ceeace se ridică din pustie, ca o coloană, ca un stâlp de fum,

parc'ar arde smirnă și tămâe, parc'ar arde mirezme iscusit gătite? Iat-o, este ea, lectica lui Solomon, de viteji șeizeci înconjurată, de-ai lui Israil falnici viteji. Toți sunt înarmați, toți în război deprinși! Fiecare are sabie la șold, pe care o poartă pentru orce întâmplare și frică de noapte. Regele Solomon lectică și-a făcut de lemn de cedru din Liban. Stâlpușorii ei sunt de argint, pereții de aur curat, patul e de purpură, iar coperișu-i de scumpe alesături, darul dragostei alese a fetelor din Rusalim". (Cânt. cânt. III, 6—10). In așa măreție trecea el dintr'o locuință în alta.

Toată viața regelui era înconjurată de un ceremonial ales. La toate eșirile sale el apare cu corona pe cap, pe care regina mamă a pus-o pe capul lui în ziua cununiei sale. Imbrăcămintea regelui era până în așa măsură îmbibată cu cele mai alese parfumuri, din India și Arabia, încât el însuși devenise ca de mir și de aloe. In palatele împodobite cu fildeș răsuna muzică veselă din instrumente cu coarde. Pe el îl înconjura un buchet din cele mai frumoase femei, soțiile și concubinele sale, majoritatea cărora erau fiice de regi. Regina mamă ședea la dreapta lui, în haine ce străluceau de aur din Ofir. Cântăreții și cântărețele desfătau auzul său și toată viața lui era fericirea pământească.

Dar Solomon era nu numai cel mai bogat și mai slăvit dintre regii după strălucirea exterioară a vieții lui dela curte, dar și cel mai înțelept dintre regi, întrecând pe toți contimporanii prin înțelepciunea sa, adecă prin acea bogăție duhovnicească, care în persoana monarhului teocratic avea încă și mai multă însămnătate decât strălucirea de dinafară.

Domnia lui Solomon a fost veacul înflorirei supreme a literaturii iudaice și a înțelepciunei. Ințeleptul rege era oarecum Aristotelul poporului său. Există o tradiție rabinică, care deși se exprimă basmial, dar cu toate acestea nu mai puțin și caracteristic în unele privințe și anume, că atunci când Alexandru cel Mare a luat Ierusalimul, atunci a răpit toate operile lui Solomon și le-a trimis lui Aristotel, care din ele a și împrumutat tot acel bine, ce se află în filosofia sa. Literatura iudaică începuse deja a se desvolta în formă sistematică chiar dela începutul monarhiei. Muzica și poezia în deosebi s'au desvoltat și s'au prelucrat în școlile prorocești ale lui Samuil și în izbucnirile timpurii ale duhului poetic-războinic al poporului s'au adaos operile cele mai prețioase ale lui David, primul întemeietor al poeziei sacre a Iudeei și a toată lumea și în observațiile și scrierile pierdute ale lui Samuil, Gad și Natan se prezintă primele informațiuni lămurite despre

povestirea istorică. Dar cu urcarea lui Solomon pe tron, pentru israiliţi se ivi o nouă lume de cugetări. Perdeaua, care-i despărţea de popoarele înconjurătoare, a fost, cum aţi văzut, cu totul dată la o parte. Pentru dânşii devenirä vizibile minunile Egiptului, comerţul şi industria Tirului, viaţa romantică a Arabiei şi chiar, poate, veacul omeric al Greciei. Primul şi cel mai simţit rezultat a acestora, a fost desvoltarea arhitecturei. Dar influenţele generale asupra întregului spirit al poporului au fost încă şi mai profunde. Cugetărei israilite, evident, i se dădu o nouă direcţie, prorocii şi cântătorii de psalmi se retrag pe planul al doilea, şi locul lor este ocupat de o nouă forţă, cunoscută sub denumirea de „înţelepciune". Două din cele mai renumite modele ale ei în vechime au fost „înţelepciunea egipteană" şi „înţelepciunea fiilor răsăritului", adecă a arabilor idumeeni. Exponenţii ei sunt patru înţelepţi vestiţi: Etan ezahiteanul, Eman, Halcala şi Darda, fiii lui Mahala (3 Reg. IV, 31). Se poate chiar crede, că pentru acest scop deosebit a fost înfiinţat oarecum un întreg colegiu, „Casa înţelepciunii pe şapte stâlpi" (Pild. IX, 1). Se ridică o clasă întreagă de oameni, cari, spre deosebire de preoţi şi de proroci, au început a se numi înţelepţi (Cagamimi: Pild. I, 6, XIII, 20, XV, 12, XXII, 17; Eş. XXIX, 14). Invăţătura lor, felul lor de traiu era deopotrivă nelafel cu învăţătura şi felul de traiu al acestor două clase puternice în popor. Insuşi obiectul învăţăturii lor şi numirea erau aproape necunoscute mai înainte. In sens mărginit cuvântul acesta e întrebuinţat despre arhitecţii cortului (Eş. XXXI, 3, 6) şi, într'un înţeles mai larg, despre două sau trei persoane remarcabile în timpul domniei lui David (3 Reg. XIV, 2; XX, 16). Dar, începând din acest timp, cuvântul acesta se întâlneşte în istorisirea sfântă, cel puţin de trei sute de ori. Ce anume însamnă el, asta se poate vedea foarte bine la cel mai mare reprezentant al înţelepciunii. Deja mulţămită acestei lumi din nou descoperite, în popor a trebuit să se producă o mare schimbare, — dar ea cu deosebire a fost întărită de acel mare spirit, care s'a arătat expresia nouei direcţiuni. Această înţelepciune a întrecut înţelepciunea tuturor înţelepţilor timpului său. Germenii ei au fost observaţi deja în vremea cea mai timpurie. Poate că în acest dar a fost chiar ceva ereditar. „Chibzuinţa" (1 Reg. XVIII, 5, 14, 15, 30) a fost una din însuşirile vădite ale lui David şi a celor doi fraţi ai săi, fiii lui Semei. Inţelepciunea aproape supranaturală a lui Ahitofel a avut, poate, izvorul său în familia mamei sale şi (dacă se poate atribui anume lui Solomon sfatul dat regelui Samuil de către

mama lui[1]), înseși Virsavia, probabil, era vrednică de bărbatul său și de fiul său. „Procedează după înțelepciunea ta, căci tu ești om înțelept și știi, ce să faci cu dânsul" (3 Reg. II, 6, 9). Astfel sunt, între altele, povețele, date lui de tatăl său încă în tinereța sa. „Domnul a dat lui David fiu înțelept" în astfel de cuvinte felicită Hiram pe Solomon (3 Reg. V, 7). Dacă luăm în înțeles literal inscripția din Pilde, apoi David a prevăzut importanța acestui dar pentru fiul său și necontenit a insistat întru aceasta: „câștigă înțelepciune, câștigă rațiune", zicea el; „nu uita aceasta, și nu te abate dela cuvintele gurii mele. Ne părăsind-o pe dânsa și ea te va păzi. Principalul e înțelepciunea: dobândește înțelepciune și cu toată averea ta câștigă judecată. Prețuește-o sus și ea te va înălța; ea te va proslăvi, dacă tu te vei lipi de dânsa, va pune pe capul tău cunună prea frumoasă; îți va procura cunună minunată" (Pild. IV, 5—9).

Prima trăsătură caracteristică a acestei înțelepciuni a fost exact definită de însuși Solomon în vedenia ce a avut în Gava·n: „Dă-mi, se ruga el, inimă înțeleaptă, ca să judec poporul Tă·· și să deosebesc ce-i bine și ce-i rău". Acesta a fost la începu· în-țelesul acestui cuvânt. Aceasta a fost o raționare înțeleaptă, ··iș-tită, care trebuia să înlocuiască impulsiunile pasionate, nereg···ate și izbucnitoare ale veacului trecut. Conducerea rea a judecă·· de către fiii lui Samuil, a fost una din causele înființărei monar··ei. In timpul domniei lui Solomon schimbarea aceasta a trebu·· să primească o deplină justificare. Prima pildă a acestei înțelep···ni departe văzătoare s'a manifestat, cum am văzut mai sus, în ···e-sarea îndrăsneață la instinctul naturei, anume în vestita jud···tă dintre cele două mame, ce se certau între ele pentru un ···il viu și unul mort. Tot astfel o tradiție orientală descrie, cum ···o-mon pașnic de deslegat disputa între două persoane, care ···e-tindeau una și aceeași vistierie, hotărînd, ca fiul unuia dintr··· n-pricinați trebue să se căsătorească cu fiica celuilalt. Pe lângă ···a sa dreptate, el era apărătorul permanent al celor săraci, ne··· și, împilați, suferinzi din pricina împilărilor și înșelătoriei, și izbă···a unor asemenea persoane din nevoe și împilarea de dinafar··· a pentru dânsul mai prețioasă decât toate în viață (Ps. LXXI, 12—14). Despre aceeași dreptate se întâlnesc acuși-acuși mă··· ii și în cartea Pildelor: „Regele prin judecată dreaptă întărești··· -mântul"; „dacă regele judecă pe săraci după dreptate, a··· ·i

1) Pild. XXXI, 1. Samuil se identifică de interpreții iudei cu Solomon.

tronul lui se întărește pentru totdeauna" (Pild. XXIX, 4, 14). In timpurile de mai târziu acest chip a fost sau umbrit de însușirile sale mult mai strălucite, sau întunecat de anii săi de mai târziu. Dar în cei mai buni ani de domnie el a fost măreția lui de temelie. „Tot Israilul auzise de judecata cu care regele judeca, și ei se temeau de rege, căci ei vedeau, că înțelepciunea lui Dumnezeu era într'însul pentru facerea judecății". Și nu numai în propriul său veac, ci și mult după aceea, amintirea despre această slăvită domnie susținea ideea despre regele drept în ochii poporului și-i da putința să priceapă în ce chip la sfârșitul istoriei lor trebue să se arate iarăși Cineva, încă un fiu și mai mare al lui David. Când prorocul descrie că acest nou Rege din casa lui Iesei va fi înzestrat, asemenea lui Solomon, „cu duhul înțelepciunii și al priceperei, cu duhul luminii și al tăriei, cu duhul științei și al pietății", atunci prin o deosebită manifestare a acestui duh al Lui va fi aceea, că El „va judeca nu după vederea ochilor săi, și nu după auzul urechilor lui va hotărî chestiunele, ci va judeca pe săraci după dreptate, și pricinele suferinzilor pământului le va deslega după adevăr, și toiagul gurii sale va lovi pământul, și cu duhul gurii sale va ucide pe necredincios, și fi-va încingătoare a coapselor sale dreptatea" (Es. XI, 1—5). Când noi ne gândim, cât de încet lumea creștină a ajuns la priceperea întregei importanțe a unei asemenea înțelepciuni, cum au trebuit să treacă multe veacuri înainte ca ea începu să se aplice la toate pricinile religiei, cum chiar și acum o recunoaștem cu neplăcere, ca cunună a frumuseței civilizației creștine; cât de cu neplăcere admitem această regulă mai ales în polemică, — atunci noi vom vedea, cu cât era înaintea veacului acestuia, era această înaltă privire la înțelepciune din istorisirea biblică.

Alăturea cu această înțelepciune, ca expresiune a inimei cu adevărat înțeleaptă și simțitoare pentru bine, era și altă latura a ei, și anume aceea, care se referea la lărgimea cunoștințelor în sfera lumii înconjurătoare. Solomon, după expresiunea unui înțelept de mai târziu, Iisus fiul lui Sirah, „a fost înțelept în tinerețã, și, asemenea râului, plin de rațiunea sa. Sufletul lui acoperea pământul, și el l-a umplut de pilde enigmatice. Numele lui a sburat pânăla cele mai depărtate insule, și el era iubit pentru pacea lui. Pentru imne și sentințe, pentru pildele și lămuririle lui se mirau țările" (Sirah. XLVII, 16—19). Din toate aceste manifestări ale înțelepciunei, mai ales de vasta sa slavă în timpul său s'a folosit înțelepciunea întrebărilor și răspunsurilor, adecă explicarea intre-

bărilor grele și a enigmelor. Cea mai înaltă definiție a înțelepciunii era „pătrunderea cu mintea a pildelor și înțelesurile adânci, graiurile celor înțelepți și tâlcuirea lor nepătrunsă" (Pild. I, 6). Cei dimprejurul lui, curtezanii, erau evident încurajați de exemplul lui, sau, poate, pilda lor îl încurajau să se ocupe cu un fel de dialoguri socratice între dânșii. Exemple de aceste dialoguri se pot, pare-se, găsi în cartea Pildelor, mai ales în cuvintele lui Agur. „Care sunt cele șase lucruri, pe care le urăște Domnul? Care-s cele trei fiice ale nesațiului? Care-s cele trei lucruri ne pătrunse? De care trei lucruri se cutremură pământul? Care-s cele trei lucruri mici, dar mai înțelepte decât înțelepții? Cine-s cei trei, care au mersul armonios?"[1]). Istoricii Tirului mărturisesc, că între Solomon și Hiram necontenit se făcea schimb de asemenea vorbe enigmatice, în care caz pentru fiecare enigmă nedeslegată trebuia să se plătească o anumită sumă condiționată. Solomon își arăta înțelepciunea mai izbutit decât Hiram, pânăce acest din urmă nu recurse la ajutorul unui băiat tiriot, fiul cel mai mic al lui Audemon, care nu numai deslega enigmele lui Solomon, ci și punea astfel de enigme, la care nu putea răspunde Solomon[2]). Dar exemplul cel mai bătător la ochiu a fost cazul, care a lăsat după sine urme nu numai în istorisirea biblică, ci și în bogăția nemărginită a imaginațiunilor timpurilor de mai târziu.

Prin povestirile larg răspândite despre înțelepciunea lui Solomon a fost deșteptată curiozitatea unei regine a unei țări depărtate, și aceasta a dorit să se încredințeze personal de veracitatea acestor povestiri și să-i propună propriile sale gâcitori. In amintirea israiliților au trăit multă vreme istorisirile despre marele caravane, ce au însoțit-o, pe care ea a adus preaînțeleptului rege daruri: aur, pietre scumpe și balsamuri. Monumentul vizitei ei, după tradiția poporului, au rămas grădinile de balsamuri din Ierusalim. Dar povestirea despre vizita ei în istorisirea biblică se descrie scurt, și de aceea nu-i de mirare, că în timpurile următoare s'au ivit dorințe de a complecta aceste istorisiri prin informațiuni suplimentare. De aicea s'a creat o mulțime de legende în această privință. Legendele se împart în trei categorii. Legendele Abisiniei, confirmate de traducerea arabă a numirii reginei Savei

1) Pild. VI, 16; XXX, 15–25. Compară ceva asămănător din legendele musulmane; „Ce este ceva și ce este nimic?" (răspunsul: „Dumnezeu și lumea"). „Cine este ceva și cine este mai puțin decât nimica?" (răspunsul. credinciosul și fățarnicul". „Ce este lucrul cel mai urât și ce este cel mai frumos?" (răspuns: „apostasia credinciosului și pocăința păcătosului").

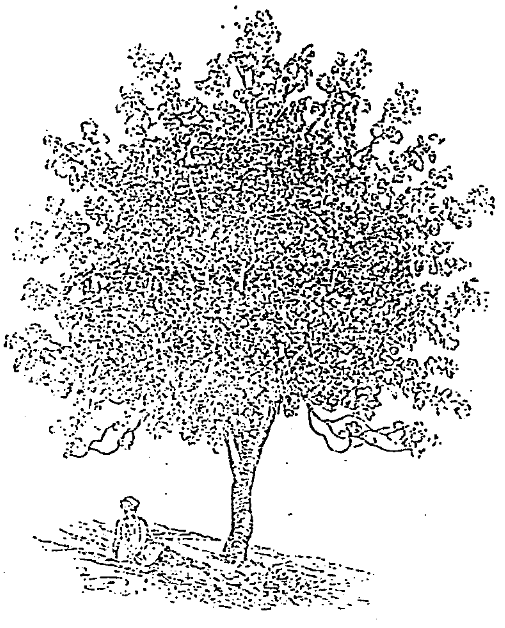
2) Josephus, c. Apion, I, 17, § 18.

prin regina sudului, arată că ea a venit din Meroe. Drept oare care adeverire a acestui lucru serveşte aceea, că Iosif Flavic o numeşte regina Egiptului şi Etiopiei, iar Meroe fără îndoială se cârmuia de regine. Această povestire îi dă numele de Macheda, şi după ea, ea a născut lui Solomon (lui Melimelak) un fiu, din care îşi trag neamul actualii demnitari (neguşii) Abisiniei şi tot odată prin povestire se leagă tradiţia despre Solomon şi despre acele ceremonii iudaice, urmèle cărora se observă aşa de limpede în biserica abisiniană. Este foarte curios faptul, ca una din cele mai părăsite şi inculte biserici creştine declară astfel pretenţia la reprezentanţa periodului celui mai înalt şi mai civilizat al bise= ricii israilite. Tradiţiile arabe se razemă, poate, pe un temei mult mai durabil. Însuşi numirea de regina Savei arată fireşte la Sabra arabă, precum tot la aceasta arată şi darurile aduse, ba poate de asemenea şi aceea, că ea a putut auzi povestirile despre înţelep= ciunea lui Solomon mulţămită flotei lui, care naviga la Ofir. Numele ei, după tradiţia arabă era Balchisa. Iar în timpul vizitării lui Solomon de către dânsa, între dânşii s'au produs multe expe= rienţe curioase de manifestare a înţelepciunii. Unul din spirite, după porunca unui curtezan al lui Solomon, a adus tronul Bal= chisei la Ierusalim, şi Solomon l=a schimbat aşa, încât să pună pe regina înţeleaptă în nedumerire la descoperirea identităţii lui. Regina Savei se apropie şi fu întrebată: „Nu=i al tău acest tron?“ Ea imediat prin mintea sa trează pătrunse înţelesul întrebării şi dădu răspuns care uimi pe toţi prin pătrunderea şi amabilitatea sa: „evident, acesta e acelaşi“, zise ea. Din partea sa ea trimise la Solomon două detaşamente de băeţi, îmbrăcaţi ca fetiţe, şi fetiţe îmbrăcate ca băeţi, buchete de flori artificiale, care trebuiau deo= sebite la prima vedere de altele naturale; şi deasemenea un briant, prin care trebuea vârâtă o aţă, şi un vas, care trebuia umplut cu apă nici din nouri, nici din pământ. Solomon deosebi băeţii de fete după modul lor deosebit de a se spăla; florile artificiale de cele naturale le deosebi prin aceea, că dădu asupra lor drumul unor albine; prin briant vârî o aţă de mătasă cu ajutorul unui verme, care pătrunse prin porii lui, şi ca recompensă pentru toate acestea regele primi lemn de tutovae pentru viitoarea sa locuinţă. Ce se atinge de umplerea vasului cu apă, apoi Solomon porunci unui rob uriaş să sară înainte şi înapoi pe un cal înferbântat, şi din şiroaele de sudoare ale lui s'a umplut vasul. Solomon după aceea s'a căsătorit cu regina Savei şi, deşi ea s'a întors în Arabia, el petrecea trei luni pe an în comunitatea ei. După moartea ei,

anumite duhuri, după porunca lui, au dus trupul ei la Tadmor unde grobnița ei încă și astăzi se păstrează în fața ruinelor Palmiere.

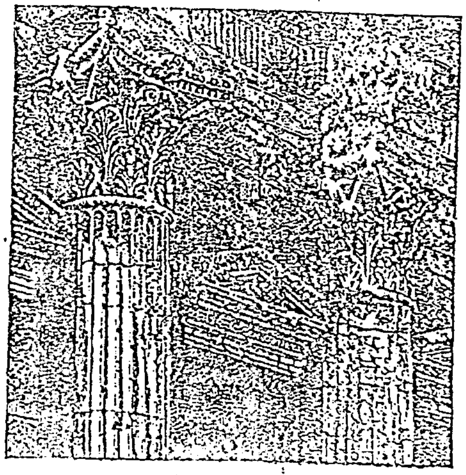
Cu tot caracterul elementar al formelor exterioare a unei asemenea înțelepciuni, totuși spiritul acestor întrebări și rezolvirea enigmelor obscure este înseși esența adevăratei filosofii. „A pune adevărat întrebările", zice Becon, „este jumătate de știință". Și Solomon a fost anume primul exemplu al acestui proces, ce stârnește cugetarea, al acestui cointerogări vioi, acestei extrageri a noui înțelesuri din cuvinte vechi. Când noi cercetăm, când în neliniște punem întrebări în alergarea după adevăr și ne silim să-l găsim în sfere neașteptate, atunci noi urmăm numai pe urmele înțeleptului rege al lui Israil și a reginei Savei.

Dar Solomon afară de asta a fost întemeietorul și unicul reprezentant, un simbol al înțelepciunei israilite și al științ[illegible] israilite. Precum cuceririle lui Alexandru cel Mare au procurat material pentru prima istorie naturală a Greciei, așa aceeași importanță au avut pentru prima istorie naturală a lui Israil și întreprinderile comerciale ale lui Solomon. Mintea lui proprie iubitoare de știință s'a dedat la cercetarea naturii, așa că și în sfera științelor naturale el [illegible]imi pe contimporani prin vas[illegible]atea și profunziunea cunoști[illegible]elor sale. „Și a vorbit despre [illegible]bori dela cedrul din Liban p[illegible] la isop, ce crește prin zid[illegible]; a vorbit despre animale, [illegible]despre paseri, și despre târ[illegible]re, și despre pești", adecă, [illegible] un cuvânt, de toate ramur[illegible] de științe naturale. Din [illegible]stă cauză, trebue să privim [illegible]în[illegible]sul, ca la primul mare [illegible]ce-tător naturalist al lumii, care s'a ocupat cu studiul ciudatel[illegible]ni-male, — maimuțe și păuni, pe care el i-a procurat din India, [illegible]e rari în grădini între bogateie izvoară ale Etamului, sau în [illegible]u-nile adâncului pârâu de sub zidurile templului nou constr[illegible]in Ierusalim, unde fără îndoială se putea vedea cedrul răsădi[illegible]re înlocuia pe modestul Sicomor al Palestinei, — în grădinile, [illegible]e erau răsadnițe deosebite „de meri granați cu minunate road[illegible]i-



Arborele Tutovoe din Biblie

puri cu nard, nard și șafran, air și scorțișoară, cu feluriți arbori mirositori, mir și aloe, cu cele mai bune aromate (cânt. IV, 13-14). Tradițiile arabe asupra acestei particularități a lui Solomon și-au întemeiat istorisirile lor fantastice despre convorbirea lui cu paserile, cu care „el sta de vorbă, atât din cauza minunatei lor limbi, pe care el o înțelegea, ca și pe a sa proprie, cât și din cauza acelor frumoase pilde, care sunt în circulațiune printre ei. Favoriții lui deosebiți erau nagâțul, cocoșul și pupăza; stoluri de paseri alcătuiau umbrarul tronului și patului său. Porumbeii locuiau în templul lui. Ei s'ar fi înmulțit dela loviturile mânei sale așa de repede, încât el putea umbla sub acoperișul aripilor lor. Mintea mai prozaică a lui I. Flavie era înclinată să vadă în istorisirea biblică despre științele naturale ale lui Solomon înclinațiunea lui de a extrage pilde din toate formele de viață vegetală și animală, — care presupunere cu probabilitate i-a fost șoptită de indicațiunea întâlnită la Solomon la exemplul furnicii (Pild. VI, 6-8; XXX, 25; Antiq. VIII, 2 § 5). Dar într'un punct iudeul cu cugetarea sănătoasă și fantasticul arab coincid în totul unul cu altul. Și unele și altele din povestiri închipuesc știința lui Solomon întinzându-se peste hotarele lumii fizice în sfera magiei și a puterilor drăcești. Potrivit cu legendele arabe, Solomon avea un inel deosebit de misterios, cu care el cu putere absolută cârmuia geniile. După porunca lui, ele au construit templul și zidurile Tadmorului și Baal-Becului. Pe aripile lor el umbla în diferite direcțiuni, dejuna în Persepole, prânzea în Baal-Bec și cina în Ierusalim. Sub tronul său a îngropat el cărțile lor magice. După mărturia lui I. Flavie, descântecul despre vindecările deranjerilor fizice și mintale, exorcismele pentru izgonirea dracilor, ar fi fost descoperite de Solomon, și din acel timp s'au întrebuințat în Palestina încă și în timpul lui [1]).



Stâlpi sculptați din Baal-Bec.

E interesant, că despre aceste puteri ascunse nu există nici cea mai mică amintire în sf. Scriptură. Ea nu ne vorbește nimic,

1) Josephus, Aut. VIII, 2 § 5. Aceste mijloace sau altele asemenea lor au trecut și în timpurile creștine sub denumirea de „Cheia lui Solomon" etc.

că ar fi aparţinut lui Solomon puterea magică. Dar despre cunoştinţele lui ea ne vorbeşte destul pentru a ne arăta, că în prelucrarea acestei mari ştiinţe noi suntem adevăraţii lui următori, că geologul, astronomul, şi în deosebi botanicul şi fizicianul pot în totul săl considere primul lor dascăl. Istorisitorul biblic comunicând aceasta, despre nimica alta nu vorbeşte mai mult, în scopul de a ne inspira adevărul, că ştiinţa lui este obiectul Bibliei, de oarece ea se ocupă cu alte lucruri mult mai importante. Bacon, într'un loc izbitor din scrierea sa „Noua Atlantidă", pune în gura cârmuitorului acestei insule o cuvântare către străini, despre comorile lui Solomon, adecă „despre cărţile despre toate plantele şi despre toate lucrurile, care au viaţă şi mişcare", — despre cărţile, care sunt pierdute pentru noi, dar s'ar fi păstrat acolo. Aceasta este o fericită idee, dar din nefericire nu are în temeiul ei realitatea. Dacă scopul descoperirei a fost de a ne învăţa minunile făpturei naturale, de a premerge lui Linné şi Cuvier, apoi anume în acest timp s'ar fi ivit mai ales motivele pentru ca rezultatele ştiinţei israilite să se enumere în canonul sf. Scripturi. Dar asta nu a fost aşa. Toate aceste produse au perit. Noi avem putinţa să ne folosim de pilda lui Solomon, dar nu avem putinţa şi preferinţa de a citi în original teoriile şi descoperirile lui.

Manifestarea principală a înţelepciunei lui Solomon scrise au fost pildele — aceeace pe evreeşte se numeşte maşal. Spiritul intern al filosofiei (dacă se poate numi aşa vechea înţelepciune evreească în apropierea ei de ideea apusană) consta în chestiunile referitoare la sfârşitul vieţii, în chestiuni şi răspunsuri referitoare la greutăţile prezentate de experienţa omenească. Forma ei erau sau asămănările, sau scurte formule expresive. Pildele, în înţelesul modern al acestui cuvânt, arată origina populară şi naţională şi însamnă, potrivit cu vestita definiţiune a unuia din cei mai remarcabili cugetători, nu numai „ingeniositatea unui om, ci înţelepciunea multor oameni". Altmintrelea aceasta totuşi s'a petrecut cu pildele lui Solomon. Ele poartă asupra lor pecetea produsului personal, iar nu naţional. Anume pentrucă ele prezintă nu înţelepciunea multor oameni, ci ingeniositatea vestită a unui om, ele şi produc o aşa de profundă impresiune. Ele au fost un dar adus poporului, iar nu produsul poporului. „Cuvintele înţelepţilor sunt ca acele", care cu ingeniositatea lor stârnesc la dobândirea mai departe a ştiinţei. Aceasta pe de o parte. Pe de altă parte ele sunt ca „nişte cue înfipte", care pătrund până în fundul inimii, şi „alcătuitorii lor sunt dela un singur Păstor"

(Ecles. XII, 11). Forma ascuțită li se dă pentru aceea, pentru ca să le facă cu deosebire simțite pentru inimă și memorie, și ele năvălesc, așa zicând, în suflet cu toată greutatea autorității, ca să dea persistență și tărie întregei sisteme. Deși pildele de două ori se amintesc în timpul lui David (1 Reg. X, 12; XXIV, 13), iar poemele, sub denumirea de pilde, se amintesc încă din timpul cucerirei Palestinei (Numer. XXI, 27), dar pildele în sens de înțelepciune, se referă numai către timpul lui Solomon. Se pot indica două pricini, care au contribuit atât la îndreptarea minții proprii, cât și a minții poporului său, în această direcție. Una din ele a fost predominarea acestui metod de activitate a minții printre neamurile arabiene, cu care regele și poporul său venise acum în contact. Proorociile înalte ale lui Valaam din Mesopotamia se numesc deasemenea cu acest cuvânt. Altă pricină a fost însușirea acestui stil de către prietenul și dascălul lui Solomon, Natan. Cunoscuta pildă despre oița săracului, deși nu se numește în istorisire pildă în înțeles propriu al acestui cuvânt, este totuși primul exemplu de aplicare a ei la lucrurile morale și religioase, și chiar în această formă ea amintește deaproape o pildă, ce se cuprinde în cartea Eclesiastul (Ecles. IX, 13—15). Cuprinsul acestei literaturi a fost mult mai mare decât cum a ajuns pânăla noi. „Și a rostit Solomon trei mii de Pilde (3 Reg. IV, 32). Cea mai mare parte din ele sunt păstrate în cartea Pildelor[1]). Toată cartea în întregime e îmbibată de spiritul înțelepciunii lui și poartă asupra ei pecetea apăsată a experienții lui vaste și a toate coprinzătoare. In cea mai simplă formă, pildele sunt scurte și constau în genere din două membre, care lămuresc și înputernicesc ideea ce se are în vedere, sau prezintă un contrast edificator. După forma lor pildele prezintă o colecțiune de învățături și idei morale, îndreptate spre binele tuturor claselor a veacului aceluia și a tuturor veacurilor. Iată modele de astfel de pilde:

„Unul se dă drept bogat, dar n'are nimica.
Altul se dă drept sărac, dar are multe bogății [2])".

„Nădejdea îndelung neîmplinită, chinuește inima.
Iar dorința împlinită e ca un pom al vieții" [3]).

---

1) Pildele din această carte se împart în trei clase: pildele lui Solomon în cap. I—XXIV, 2; Pildele lui Solomon, scrise după porunca lui Izechia XXV—XXIX; și proorociile lui Agur și Semuil, XXX și XXXI.

1) Pild. XIII, 7.

2) Pild. XIII, 12.

„Darul este piatră scumpă în ochii celui ce-l are;
Ori încotro se întoarce, izbuteşte" [1]).

„Cine ţine pânea la el, pe acela-l blestemă poporul;
Iar pe capul celui ce o vinde, este binecuvântare" [2]).

Monarhia a servit drept ocaziune pentru producerea a multe pilde, care au caracter sau contrar, sau potrivit cu situaţia regelui. Aşa în pilde se descrie idealul cel mai înalt al regelui în chipul următor:

„In gura regelui să fie cuvânt inspirat,
Buzele lui nu trebue să greşască la judecată.
Cântarul şi tereziile drepte sunt dela Domnul,
Tot dela El sunt toate greutăţile pe terezie.
E urâciune pentru regi lucrul nelegiuit,
Pentrucă prin dreptate se întăreşte tronul.
Buzele ce rostesc dreptate sunt plăcute regelui,
Şi pe cel ce spune adevărul el îl iubeşte.
Mânia regelui e ca vestitorul morţii;
Dar omul înţelept îl înduplecă.
In privirea luminoasă a regelui e viaţă,
Şi bunăvoinţa lui e ca nourul cu ploae târzie.
(Pildele, XVI, 10—15).

O serie întreagă de pilde sunt consacrate datoriilor femeei. Femeea în Israil ocupa o poziţie înaltă comparativ cu situaţia ei la celelalte popoare orientale. Ea era ajutorarea bărbatului ei şi cârmuitoarea tuturor trebilor gospodăriei, domnind în familia sa asemenea unei regine. In caz de netrebnicie şi nevrednicie, ea a ruinat pe bărbatul său şi a adus ruşine şi necinste asupra copiilor săi. In cartea Pildelor se presupune că omul are numai o femee şi o laudă sau o huleşte, potrivit cu vrednicia ei.

„Femeea cu purtare bună agoniseşte laudă bărbatului,
Iar Femeea ce urăşte dreptatea, este culmea ruşinei" [3]).

„Femeea înţeleaptă zideşte casa sa,
Iar cea proastă o dărâmă cu mânile sale" [4]).

„Casa şi averea sunt moştenire dela părinţi,
Iar femeea înţeleaptă este dar dela Dumnezeu" [5]).

---

1) Pild. XVII, 8.
2) Pild. XI, 26.
3) Pild. XI, 16.
4) Pild. XIX, 14.
5) Pild. XIV, 1.

„Cine a găsit femee bună, a găsit binele,
Şi a primit har dela Domnul" [1]).

„Mai bine să trăeşti într'un ungher în pod,
Decât cu o femee sfădăuşă în casă largă" [2]).

„Mai bine să trăeşti în ţară pustie,
Decât cu o femee sfădăuşă şi cătrănită" [3]).

„Picurii neconteniţi în zi ploioase
Şi femeea sfădăuşă sunt tot una"
Cine vrea să o dosească.
Acela vrea să oprească vântul" [4]).

„Asupra a tot locul sunt ochii Domnului,
Ei văd şi pe cei răi, şi pe cei buni" [5]).

Pildele totuşi, cum se şi cuvenea, au dat o deosebită însemnătate vieţii religioso-morale, idealul căreia e înalt în cel mai mare grad şi curat.

„Toate căile omului sunt curate în ochii Lui.
Dar numai Domnul cercetează sufletul" [6]).

„Inima omului se gândeşte la calea sa,
Dar numai Domnul povăţueşte paşii lui" [7]).

„Urâciune este înaintea Domnului calea necredincioşilor,
Iar pe cel ce umblă pe calea dreptăţii El îl iubeşte" [8]).

„Cine poate zice: eu mi-am curăţit inima,
Şi sunt curat de păcatul meu"? [9]).

„Cântarul nedrept, măsura nedreaptă,
Şi una şi alta sunt urâciune înaintea Domnului" [10]).

Cu deosebire numeroase sunt pildele, care au raport cu purtarea particulară în viaţă şi ele alcătuesc codicile curatei înţelepciuni, pe care în zadar ne-am apuca noi să-l căutăm în vreo altă literatură oare care. Ideea fundamentală a tuturor pildelor se cuprinde în aceea, că „cine umblă în nevinovăţie, acela umblă

1) Pild. XVIII, 22.
2) Pild. XXI, 9.
3) Pild. XXI, 19.
4) Pild. XXVII, 15.
5) Pild. XV, 3.
6) Pild. XVI, 2.
7) Pila. XVI, 9.
8) Pild. XV, 9.
9) Pild. XX, 9.
10) Pild. XX, 10.

în siguranță" [1]). Pe această bază se razmă toate sfaturile, date cu privire la conducerea vieții noastre și înfrânarea înclinațiunilor și patimilor noastre.

„Indelung răbdătorul e superior viteazului,
Și cel ce se stăpânește pe sine e superior unui cuceritor de oraș" [2]).

„Chibzuința face pe om târziu la mânie,
Și slava lui e în a fi indulgent cu cei ce greșesc" [3]).

„Cum e cetatea dărimată și fără ziduri,
Așa-i omul, care nu-și stăpânește firea" [4]).

„E mai bun puținul cu dreptate,
Decât mulțimea veniturilor cu nedreptate" [5]).

„E mai bună o bucățică de pâne cu pace,
Decât o casă plină de bunătăți cu vrajbă" [6]).

Prin pilde cu deosebire se îndeamnă la sirguință și hărnicie și se mustră aspru orce lenevire și trândăvie.

„Cine-și lucrează pământul său,
Acela se va sătura de pâne;
Iar cine umblă pe calea iubitorilor de lene,
Acela are mintea săracă" [7]).

„Cel nepăsător la lucrul său,
Acela-i frate cu risipitorul" [8]).

„Leneșul își lasă mâna in blid,
Și nu voește să o ridice la gură" [9]).

„Nu iubi somnul, ca să nu sărăcești;
Ține-ți deschiși ochii tăi,
Și vei mânca pâne pânăla saț" [10]).

Dar iată pilda cu adevărat izbitoare prin simplicitatea sa și totodată plină de experiența vieții, care a devenit universală și nu odată s'a prelucrat de poeții diferitelor popoare, care au înțeles mai mult taina vieței sănătoase și mulțumite a poporului:

---

1) Pild. X. 9.
2) Pild. XVI, 32.
3) Pild. XIX, 11.
4) Pild. XXV, 28.
5) Pild. XVI, 8.
6) Pild. XVII, 1.
7) Pild. XII, 11,
8) Pild. XVIII, 10.
9) Pild. XIX, 24.
10) Pild. XX, 13.

„Trecut=am pe lângă ogorul omului leneş,
Şi pe lângă via omului scurt la minte,
Şi iată toate erau pline de buruene,
Suprafaţa lor era acoperită de urzici,
Şi îngreditura lor de piatră era prăbuşită.
Şi am privit, şi=am cugetat în inima mea,
Şi căutând, am luat lecţie:
Dormi puţin, puţin stai somnoros,
Şi încrucişind mânile, iar te culci;
Şi iată vine, ca un călător, sărăcia ta,
Şi nevoea ta vine ca un om înarmat,
Şi pune stăpânire pe tine" [1]).

In toate pildele acestea, care servesc ca o zugrăvire a înțe= lepciunii lui Solomon la diferite popoară a vieții lui pline de ex= periențe, descriu un monarh cu adevărat înțelept, care a fost vred= nic în cei mai buni ani ai săi de tronul poporului ales și prin o putere mai mare a voinței ar fi putut deveni izvor nesecat a înălțării și naşterei morale a omenirii.

1) Pild. XXIV, 30—34.



CAPITOLUL XXIII.
CÂNTAREA CÂNTĂRILOR.

Fiind cel mai mare înţelept al poporului lui Israil, Solomon a fost totodată şi moştenitorul vrednic al tatălui său în darul poetic. Istoricul biblic-ii atribue lui alcătuirea a o mulţime de cântări şi anume a 1005 cântări. Printre aceste cântări se găsesc câţiva psalmi, care au intrat în alcătuirea generală a Psaltirii lui David[1]). Dar afară de psalmi, expresia cea mai remarcabilă a acestei laturi de dăruiri ale marelui rege serveşte renumita carte, care poartă numele de „Cântarea Cântărilor", adecă cea mai bună din cântări. In această carte cu adevărat s'a revărsat cea mai dulce curgere a inspiraţiunii înalte şi înveselitoare a vieţii, pe care a putut-o poseda regele, care a cercat în viaţa sa toată deplinătatea bucuriei, în cea mai profundă manifestare a ei — a iubirei. In istoria literaturei universale au fost multe imne entuziaste de iubire, şi cu proslăvirea acestui sentiment prea curat,

---

1) De exemplu psalmul CXXVI.

prea nobil și cu adevărat dumnezeesc s'au ocupat marii poeți și cugetători; dar toate aceste imne pălesc în fața operei de Dumnezeu inspirate a lui Solomon, care în a sa „Cântarea Cântărilor" a revărsat toată acea plenitudine a iubirii, ce a fost capabilă să o simtă, să o perceapă și să o exprime inima omenească cea mai profundă și mai plină de viață.

După caracterul său și după conținut „Cântarea Cântărilor" ocupă o pozițiune cu totul exclusivă între celelalte cărți ale sf. Scripturi. Ea este aceeași enigmă în Vechiul Testament, cum se arată în Noul Testament Apocalipsul, din care pricină din cel mai vechiu timp au fost exprimate nu puține păreri diferite despre dânsa din partea a diferiți interpreți și cercetători. După exterior, aceasta pare că ar fi o poemă cu totul lumească, atât de lumească, că într'însa nici odată nu se pomenește numele lui Dumnezeu, care de obiceiu servește de pecete a fie cărei pagine din celelalte cărți ale sf. Scripturi. Din această cauză au fost nu puține încercări de a o bănui și de a lepăda caracterul ei canonic. Dar în această privință nu sunt pentru îndoeli destule temeiuri. Cântarea Cântărilor de demult a alcătuit o parte indispensabilă a canonului evreesc și deacolo a trecut și în Biserica creștină. Precum în sinagoga iudaică, așa și în Biserica primară creștină ea necontenit s'a bucurat de recunoașterea generală și de un înalt respect. După mărturia vestitului rabin Achiba, „nimenea în Israil niciodată nu s'a îndoit de canonicitatea Cântărei Cântărilor, căci curgerea veacurilor nu poate rivaliza cu acea vechime, când a fost dată lui Israil această carte. Toate chetubimele (cărțile de învățătură) sunt sacre, dar Cântarea Cântărilor este sacra sacrelor" [1]). Tot astfel se exprimă cei mai vechi tâlcuitori creștini, mărturisind recunoașterea și canonicitatea ei de către Biserica primară. Origen, părintele exigezei creștine, enumerând diferitele cântări, ce se întâlnesc în sf. Scriptură, ca acea cântare la trecerea Mărei Roșii, Cântarea lui Moise, a Deborei și ale altora, în încheiere zice: „când tu vei trece toate aceste cântări, atunci tu trebue să te rădici încă mai sus, ca să cânți cu mirele Cântarea Cântărilor". In cartea Pildelor după părerea fer. Ieronim, oamenii tineri învață obligațiile vieții, în cartea Eclesiastul oamenii de vârstă mijlocie pătrund esența a tot ce-i pământesc, iar în Cântarea Cântărilor oamenii desăvârșiți, la care lumea zace sub picioare, sunt primiți în brațele mirelui ceresc" [2]).

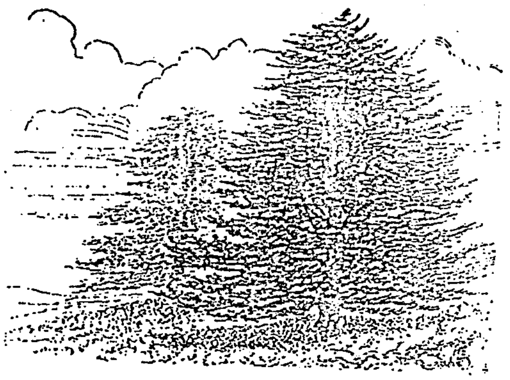
1) Mișna, Jodaim, III, 5.
2) Comment. in Eccles. I, 1.

Dar cu recunoașterea caracterului canonic al cărții nu dispar dificultățile legate cu dânsa. Inseși forma ei a fost și este o mare piatră de poticnire pentru interpreți, o adevărată cruce pentru știința exigetică. Cântarea cântărilor s'ar putea numi o palmă li-rică-dramatică, dar în realitate și această numire nu se potrivește ei cu totul. Ea este expresia cea mai suigeneris, care nu poate intra în ramele literare ale geniului. Intr'însa se pot distinge per-soane deosebite activând, dar ele vorbesc și activează până întru atâta nu după regulele dramei artistice, încât aplicând la dânsa această numire din urmă însamnă a abuza de termin. Aceasta cu adevărat este producția liberă a unui geniu creator liber, o re-vărsare entuziastă din deplinătatea preadulcelui sentiment al iu-birii, care și-a găsit expresia în culorile acelei entuziaste bucurii de viață.

După cuprinsul său „Cântarea Cântărilor" are un caracter dublu lateral. Pe de o parte ea prezintă un simplu fapt istoric, care a avut loc în istoria vieții lui Solomon, care l-a și cântat în această minunată cântare. In această privință cartea asta în adevăr este o cântare lirico-dramatică, în care se expun în culori poetice sentimentele și faptele persoanelor, ce acționează în anumite limite ale spațiului și timpului. Dar într'însa este și o altă lature mult mai profundă și mai tainică, care aruncă umbră asupra viitorului îndepărtat. Iubirea zugrăvită într'însa e așa de curată și dumne-zeească, așa de adâncă și de înaltă, că nici-o inimă omenească nu e capabilă să servească de organ al întrupărei ei în întregime. Asemenea iubire în toată plenitudinea ei e posibilă numai pentru inima divină, și anume de aceea pătrunderea cu adevărat pro-fundă au manifestat acei mari tâlcuitori creștini, cari au văzut în această carte reflexiuni profetice a iubirii lui Hristos către Biserică, ale dumnezeescului Mire către mireasa Lui pământească. Și acei, care citesc această carte preasfântă anume în acest înțeles înalt, capătă desfătare inspirată nemăsurat mai multă decât acei critici înguști la minte, cari voesc să pogoare această carte divină pe același nivel cu dramele amoroase ale veacului nostru corupt.

Origina cărții se referă către periodul celei mai înalte pros-perități a lui Solomon, când el, înconjurat de toată slava sa, se desfăta neturburat de toate bunătățile; ne întunecate încă, de nici o meteahnă religioso-morală, cărora s'a expus el în anii săi de mai târziu. In acest timp el era omul cel mai fericit din lume, și inima lui curată și înălțată era capabilă să bată ca răspuns la orce iubire curată și neprefăcută, măcar de ar fi plecat ea din

inima nu a unei regine luxoase, ci dela o simplă fiică a naturei ne atinsă de prefăcătoria vieții dela Curte, dela o păstoriță. Cântarea Cântărilor este anume poema entuziastă în cinstea unei asemenea iubiri a lui Solomon. In timpul arșițelor de vară, Solomon avea obiceiul să se mute în nordul țării, ca acolo sub umbra răcoroasă a munților și cedrilor Libanilor, să se desfăteze de bunătățile situației sale regale. Acolo o păstoriță, frumoasa Sulamita, robește pe luxosul rege, înconjurat de slava nepătrunsă, și acest din urmă, preferând iubire față de tot ce este mai scump pe pământ, pogoară din înălțimea mărirei sale și dăruește iubirea sa regească sărăcuței fete a naturii, toată vrednicia căreia se cuprinde în frumuseța corpului ei și în curățenia inimei.



Cedrii de Liban.

Cartea se începe cu un cor de laude a fetelor dela curte, „a fiicelor Ierusalimului", care întimpină cu entuziasm pe aceea, pe care a ales-o inima regelui. Adusă la pavilionul regal frumoasa păstoriță, văzîndu-se într'un mediu neobișnuit, printre damele curții, luxos îmbrăcate, strălucind de albeața fină a fețelor, se simte extrem de agitată și se adresează către dânsele cu o cuvântare de justificare:

Fete din Ierusalim!
Neagră-s, dar frumoasă
Ca sălașurile lui Chidar
Ca perdelele lui Solomon.
Nu vă uitați, că-s neagră;
Că doar soarele m'a ars
Fiii maicei mele s'au mâniat pe mine,
Trimisu-m'au viile să le păzesc [1]).

Dar iată apare și însuși regele. Privind la mireasa sa, Solomon rămâne încântat de frumusețea ei fermecătoare și exclamă:

Cât de frumoasă ești tu, draga mea
Cât de frumoasă ești!
Ochi de porumbiță-s ochii tăi.

1) Cânt. I, 4--5.

Păstorița turburată, nu știe ce să răspundă la această salutare a marelui rege și se mărginește la repetarea vorbelor lui cu aplicare la el însuși, cu adăogirea ce putu izvodi inima ei simplă:

Cât de frumos ești dragul meu
Și cât de drăgălaș ești tu!
Pajiștea de iarbă verde ni-i al nostru pat.

Adresându-se către fetele din Ierusalim, Sulamita le spune lor istoria întâlnirei sale cu Solomon, pe care ea l-a putut socoti drept un simplu tânăr și abea numai mai târziu a aflat de vrednicia lui regală. Povestirea ei nevinovată încă și mai mult entuziasmează pe Solomon și el adresându-se către dânsa, o cântă în versuri entuziaste:

Cât de frumoasă ești, draga mea,
Cât de frumoasă ești!
De porumbiță-s ochii tăi, umbriți de negre sprincene;
Părul tău turmă de capre pare,
Ce din Galaad pogoară
Dinții tăi par turmă de oi tunse
Ce din scăldătoare ies,
Ele toate au doi gemeni,
Și-ntre ele nici o stearpă nu-i;
Cordeluțe purpurii sunt ale tale buze,
Și gura ta-i încântătoare.
Două jumătăți de rodii par obrajii tăi,
Sub buclele tale cele bogate.
Gâtul tău turnul lui David e,
Arsenal menit să fie.
Scuturi mii atârn'acolo
Și tot scuturi de viteji!
Cei doi sâni ai tăi, par doi pui de căprioară
Ce prin crini nutrețu-și cată.
Cât de frumoasă ești tu draga mea,
Și nici o pată-n tine nu-i [1]).

După aceea regele îi face propunere formală și o poftește să-și părăsească Libanul ei natal și să schimbe văgăunele ei sălbatece cu strălucirea și luxul palatului regesc:

Vino din Liban, mireasa mea,
Vino din Liban cu mine

1) Cânt. IV, 1-11.

Degrab pogoară din Amana,
Din Senir şi din Ermon,
Din a leilor culcuşuri
Şi din munţi cu leoparzi.

Solomon nu mai poate fără ea.

Inima tu mi-ai robit, sora mea
Numai c'o privire-a ta,
Numai cu colanul dela sin.
Cât de dulce-i desmerdatul tău,
sora mea mireasă!
Şi mai dulce-i decât vinul, dulce-i
mângâerea ta.
Şi miresma ta plăcută-i
Mai presus de orice mir!
Ale tale buze miere izvorăsc, iubito,
Miere curge, lapte curge de sub
limba ta
Şi mireazma hainei tale,
E mireazmă din Liban [1]).



Culcuş de leu.

Insuşi Sulamita răspunde deplin la iubirea mirelui rege c cu tot focul inimii sale bune şi entusiaste fecioreşti. Ea povesteşte damelor dela curte, cum ea, când nu se ştia de o va învrednici regele de iubirea lui, tânja de dorul lui, cum chiar îl vedea în vis şi era amărită, negăsindu-l nicăirea. Dar acum ea e fericită. Iubitul ei este cu dânsa, şi el e mai frumos decât toţi fiii oamenilor.

„Iubitul meu e alb şi rumen,
Intre zeci de mii întâiul.
Capul lui aur curat;
Părul lui păr ondulat
Negru-nchis pană de corb.
Ochii lui par porumbei,
Ce în lapte trupu-şi scaldă,
La izvor stând mulţămiţi.
Obrăjeii lui trandafiri mirositori,
Strat de ierburi aromate.
Buzele-i ca crinul roş
In mir mirositor scăldate.
Braţele i-s drugi de aur,
Cu topaze-mpodobite;
Peptul lui e scut de fildeş,
Cu sapfire ferecat.

1) Cânt. IV, 8—11.

Stâlpi de marmoră-s a lui țirloae,
Pe temeiu de aur așezate
Infățișarea-i ca Libanul,
El măreț este ca cedrul.
Gura lui este dulceață,
Iubirea întrupată este el.
Iată cum i-al meu iubit,
Fete din Ierusalim,
Iată cum i-al meu iubit! [1])

Se face nunta. Mărețul rege se pleacă în fața puterii iubirii, care-i mai puternică ca orce din lume și este deopotrivă stăpână atât pentru oamenii simplii, cât și pentru regi. Preafrumoasa Sulamita în calitate de femee a regelui, din o biată păstoriță se preface în regină. Ea iubește pe regele cu toată sinceritatea și cu toată inima ei plină de foc și simte fericirea din conștiința, că și regele o iubește pe dânsa. In elanul iubirii ea exclamă entuziastă:

Eu a iubitului meu sunt,
Și iubitul meu i-al meu!
(Cânt. V, 3).

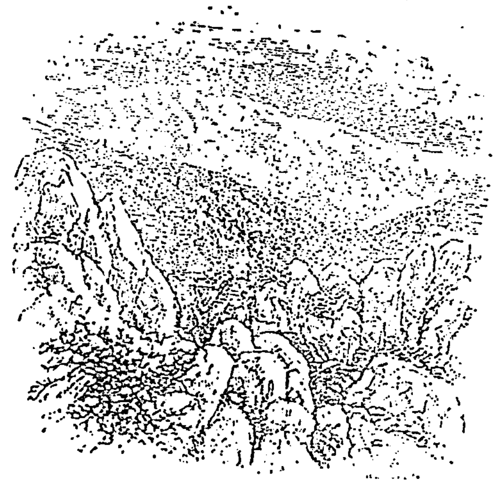
După săvârșirea căsătoriei, se începe viața familiară fericită. Nouii căsătoriți se iubesc unul pe altul cu tot focul inimii lor sincere, neviciate și a toate cuceritoare. Regele niciodată n'a simțit încă așa desfătarea conjugală, și el, adresându-se către iubita lui soție, îi spune simțimintele stârnite înlăuntrul său de frumuseța și caracterul ei:

Frumoasă ești, iubita mea, frumoasă ca Tirța,
Ca Ierusalimul ești de dragă,
Și ca oastea în război temută.
Intoarce-ți ochii dela mine,
Că ei de tot mă scot din fire
Șeizeci de regine sunt și optzeci de concubine,
Iar fecioare, — socoteala cine le-o mai ține
Dar ea e numai una, porumbița mea,
Una-i ea la a ei mamă,
Singură-i la născătorii ei
Fetele când au văzut-o,
Laude i-au înălțat,
Iar reginele osanale i-au cântat [1]).

---

1) Cânt. V, 10–16.

Se desfătează de viață și Sulamita; e mulțămită și ea de fericirea vieții conjugale cu regele în strălucitele lui palate din Ierusalim. Dar sufletul ei se educase în văgăunile libere ale Libanului, acel munte falnic, sub umbre veșnic răcoroasă a Ermonului cărunt, cu pârâile lui cu murmur zgomotos, cu livezi mirositoare cu tablourile vieții simple de țară. După refluxul primelor impresiuni a nouei fericiri, ea începe să simtă oare care dor în inima sa: ei începu să-i fie înăbușitor în răsăritul palat, sufletul ei cere lărgimea dela țară, unde baldachin pentru dânsa era ceriul înstelat, muzică însuși natura vecinic grăitoare, pat verdeața moale catifelată. Ea e tristă și și-a plecat privirea sa înflăcărată, sau și-a întors ochii săi de foc într'acolo, spre depărtatul nord natal. Regele observă această schimbare și chiamă pentru distracția ei corul de cântărețe, care se îndreaptă spre dânsa cu rugămintea:



Muntele Ermon.

> Intoarce-te, întoarce-te, Sulamita,
> Intoarce-te, fața să ți-o privim!

Dar Sulamita e plictisită de aceste coruri și de mângâerile lor artificiale, și ea cu oare care iritare le răspunde:

> La ce să priviți la Sulamita,
> Ca la hora din Manahaim?

Corul totuși vrea să distreze și să înveselească pe trista Sulamita și-i cântă o cântare de laudă (deși poate nu fără un amestec de ironie):

> Ce frumoase-s picioarele tale în sandali,
> Domniță aleasă!
> Rotundă-i coapsa ta,
> Ca un colan de meșter iscusit lucrat!
> Sânul tău e cupă rotunzită,
> Pururea de vin tămâios plină;
> Trupul tău e snop de grâu,
> Incins frumos cu crini de câmp.
> Cei doi sâni ai tăi par doi pui de căprioară,

Par doi iezi micuţi de gemeni.
Gâtul tău e stâlp de fildeş;
Ochii tăi par iazerele din Heşbon
Dela poarta Bat-Rabim!
Nasul tău ca turnul din Liban
Ce priveşte spre Damasc.
Capul tău măreţ cum e Carmilul
Iar părul ţi-i de purpură scumpă,
Cu-ale lui şuviţe ţii un rege în robie!

In acest timp intră însuşi regele, continuând cântarea de laudă în cinstea Sulamitei, îi cântau:

Cât de frumoasă eşti
Şi cât de-atrăgătoare,
Prin drăgălăşia ta, iubito!
Ca finicul eşti de zveltă
Şi sânii tăi par struguri în vie!
In finic sui-m'aş, ziceam eu,
Şi de-a lui crengi m'aş apuca!
Sinii tăi mi-ar fi drept struguri
Suflul gurii tale ca miros de mere!
Sărutarea ta mai dulce-ar fi ca vinul!

Sulamita întrerupe pe rege şi continuînd firul cugetării lui, cu fericirea iubirei i se-aruncă în braţe şi cântă:

El [1]) ar curge spre cel iubit
A lui buze înflăcărate potolind!
Eu sunt a lui, a celui drag,
El de dorul meu se poartă'

Dar folosindu-se de dispoziţia şi iubirea ce-i arăta regele, Sulamita îşi revarsă înaintea lui tristeţa inimii sale şi îndeamnă pe rege să părăsească cât mai repede palatele înăbuşitoare din Ierusalim şi să plece la binecuvântata lărgime a câmpiilor şi satelor:

Hai iubitul meu la câmp,
Hai la ţară să mânem!
Mâne hai la vie să vedem!
De a dat viţa de vie,
Merii de-au îmugurit
De-s aproape de-nflorit
Şi-acolo ne-om mângâia!

1) El, adecă vinul.

Regele în fine se învoește la cererea Sulamitei și curtea se mută la reședința de vară spre nord, sub umbra falnicelor păduri și munți ai Libanului. Primăvara e în plină desvoltare, și Sulamita e fericită. Exprimându-și fericirea sa, bucuria sa nesilită, văzind natura înrudită, ea se silește în tot felul să împartă fericirea sa și cu regele:

Mandragorile mireazmă varsă
Și la ușa noastră tot felul de poame,
Vechi și nouă, Iubitul meu,
Pentru tine sunt păstrate!

Bucuria ei e nemărginită și e gata să fie în fiecare ceas, în fiecare clipă, dar ea e sfiioasă și se rușinează de oameni. Ah, de ce nu-i ea sora lui, ci e soție.

O, de mi-ai fi fost tu frate,
Ce la sinu mame' a supt,
Atunci pe uliță de te-ntâlneam,
Cu drag prelung te sărutam,
Și nimene nu-'ndrăsnea
Osândirii să mă dea.
Eu la braț te-aș fi luat
Și-n casa mamei te-ași fi dus
In casa celeia ce m'a născut
Tu graiuri dulce mi-ai fi spus,
Și eu cu drag te-aș fi-adăpat
Cu vin bun și must de rodii!

Dar regele nu-i fratele, ci bărbatul ei. Și ea-ș dă sama, că acest raport e încă și mai înalt decât acel raport, care poate să existe între frate și soră. Aceasta e reîntruparea a două suflete într'o singură ființă. Sulamita cu trecerea timpului a înțeles deplin această mare taină morală și o exprimă în niște versuri minunate, după puterea și profundul ei entuziasm:

Ca pecete pe sânul tău mă poartă,
Poartă-mă ca brățea la mâna ta!
Că iubirea ca moartea e de tare,
Și ca iadul de grozavă-i gelozia:
Săgețile ei sunt săgeți de foc,
Și flacăra ei ca fulgerul din cer!
Marea dragoste n'o poate stânge,
Nici râurile s'o potolească!
De-ar da cineva pentru iubire
Tot avutul casei sale
Cu dispreț ar fi răspins acela! [1])

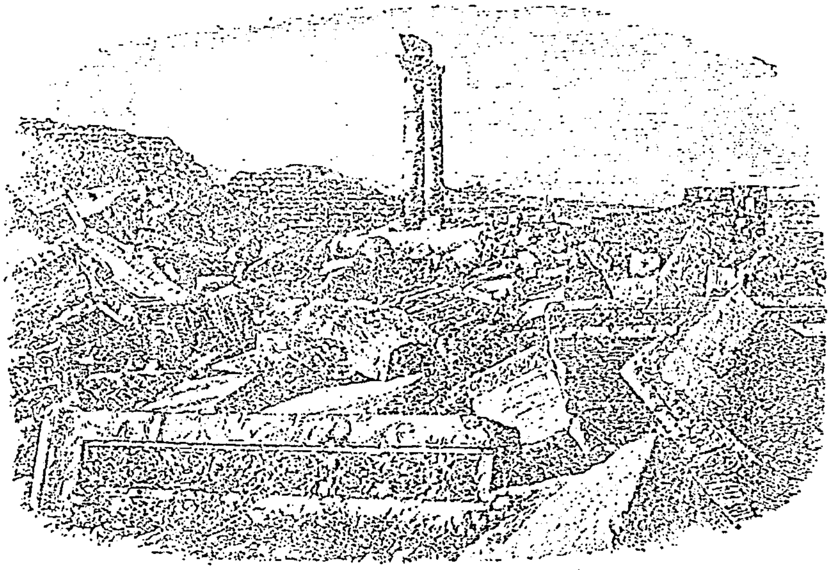
---

1) Cânt. VIII, 6-7.

Acesta-i în trăsături generale senzul cărții „Cântarea Cântărilor", din punctul de vedere al cuprinsului istoric[1]). Dar că afară de sensul istoric, într'însa se coprinde și alt sens, mult mai profund, un sens figurat. Aceasta a fost credința de totdeauna a Bisericii, atât a celei iudaice, cât și a celei creștine; și un asemenea sens fără să vrei se prezintă fiecăruia la o cugetare mai adâncă. In adevăr, simțul a toate cotropitor, care însuflețește persoanele ce activează, e atât de mare și dumnezeește de curat, că nici o inimă omenească, chiar nici inima preaînțeleptului rege, n'ar fi putut să instaureze și să realizeze toată deplinătatea acestui sentiment. Asemenea sentiment în toată deplinătatea sa e posibil și accesibil numai Dumnezeu - Omului în raportul său cu Biserica. Dar și în înseși mersul acțiunii apare lămurit o paralelă atât de izbitoare cu înaltul raport dintre Hristos și Biserică, încât însemnătatea figurativă a ei devine neîndoelnică. In îndurarea marelui rege către iubirea unei simple păstorițe de țară fără să vrei se vede indulgența Regelui Ceresc către această biată Biserică a Vechiului Testament, robită de puterile lumii acesteea, și în înălțarea păstoriței pânăla patul nupțial regesc și pânăla situația de regină, fără să vrei se vede iarăși înălțarea omenirei neputincioase și supuse robiei pânăla înfierea ei de către Dumnezeu, a Bisericii celei de sub lege și împilate pânăla binecuvântata situație de mireasă a lui Hristos. Numai anume în astfel de sens figurat preaînalt capătă cartea „Cântărilor Cântărilor" importanța sa profundă, și anume în acest sens ea devine chiar mai înaltă decât toate celelalte cărți ale Vechiului Testament. „Această cântare", — cu toată dreptatea zice Bernard, — „întrece toate celelalte cân-

1) Conținutul cărții „Cântarea Cântărilor" s'a expus de noi așa, cum în genere se înțelege în știința istorico-exegetică serioasă. Dar această înțelegere nu e unica și diferiți cercetători au făcut nu puține încercări să prezinte altă concepție, așa că după una din ele în carte nu-s numai două persoane în acțiune, ci trei, și anume Solomon, care cântă iubirea Sulamitei, Sulamita înseși și mirile ei sătean, iubirea față de care se luptă într'însa cu ispita, prezentată de situația de femee a regelui și de strălucirea dela curte. Dar interpelarea aceasta a unei a treia persoane nu se justifică de mersul conținutului și este numai o idee preconcepută de tâlcuitori, care se încearcă să pogoare cartea sfântă la gradul de simplă dramă cu inevitabila ciocnire între rivali. Mult mai profund interes prezintă teoria, exprimată nu de mult de profesorul Academiei de Kiev A. A. Olesnitchii, în cercetarea sa la „Cântarea Cântărilor". După teoria lui, inspirată lui de un indigen al Palestinei (Taiar), care-și sorbea privirile sale asupra lumii din adâncimea contemplațiunei nemijlocită a orientului, — cartea aceasta ne prezintă închipuirea înalt-poetică a raportului dintre soare (regele-mire) și Palestina (ca mireasă) în diferite timpuri ale anului. Teoria aceasta în desvoltarea ei talentată a profesorului de Kiev e atât de verosimilă, încât fără îndoială varsă lumină nouă asupra uneia din cele mai misterioase cărți ale Vechiului Testament. Și ea merită cu atât mai mare atențiune, cu cât pe temeiu ei apare mai direct și mai clar și senzul adânc și figurat al cărții. Vezi A. A. Olesnitchii: „Cartea Cântarea Cântărilor și criticii ei cei mai noui". Kiev, anul 1882, capitolul ultim, p. 339—387.

tări ale Vechiului Testament. De oare ce aceste din urmă în cea mai mare parte sunt cântări în cinstea izbăvirii din robie, apoi Solomon nici n'a avut prilej pentru alcătuirea lor. In culmea slavei sale, înpodobit cu aoreola înțelepciunii, în prisosul de bogăție și în pace neturburată, el aicea a slavoslovit pe Hristos și Biserica Lui, harul iubirei sfinte, taina căsătoriei veșnice, deși persoane necontenit, asemenea lui Moise, punând vălul pe fața sa, de oare ce în acea vreme nu era nimene, sau erau puțini de aceia, care ar fi putut se contempleze direct această slavă". Aceasta este credința Bisericei și tot aceasta este și convingerea tuturor, celor ce sunt capabili să privească mai adânc ceea ce se prezintă abea numai puțin privirei superficiale.



Ruinele Tatmorului (Palmierei).

CAPITOLUL XXIV.

ULTIMILE ZILE A-LUI SOLOMON.

De slava lui Solomon, ca a unui mare monarh oriental, răsuna în tot răsăritul, așa că ceice inconjurau pe monarh cu respect înaintea lui se plecau și considerau ca o deosebită cinste primirea de către dânsul a darurilor lor. Dar nimic nu-i vecinic sub lună, și chiar slava lui Solomon, cu toată strălucirea ei externă, a putut să țină numai până atuncea, cât a fost sănătoasă aceà bază internă, pe care odihnea ea. De aceea, când Solomon, sub povara anilor, a început a slăbi în viața sa morală, atunci și slava lui a început să se întunece repede, lăsând după dânsa numai o amintire turbure în tradiții. Cronica biblică, autorul cărții a 3-a a Regilor, jucându-se cu numele lui Solomon, spune, că atunci când el a înbătrânit, (deși el nu putea să aibă mai mult de 55 de ani), „au răzvrătit femeile inima lui, și inima lui nu era în totul devotată (șalem) Domnului". Autorul cărții Paralipomen,

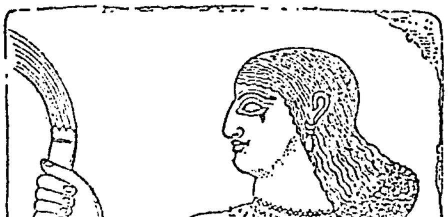
descriind toată mărirea slavei lui, zidirea de către el a templului, rugăciunile lui și întreprinderile sale comerciale, indicând pe pro= rocii, care au activat în calitate de istoriografi, după aceea adaoge cu tristeță, că cel mai înțelept rege „a răposat cu părinții săi".

Două rele grozave se arătau de sub suprafața strălucită a acestei domnii și aduceau grozavă vătămare regelui și poporului, – și anume răul poligamiei și răul despotismului oriental. Simplita= tea primitivă a monarhiei, cu mica strălucire a sa, era mai bine făcătoare, decât strălucirea stagnațiunii morale și descompunerea strălucită. Probabil nu erau puține persoane printre israiliți, care priveau desaprobativ la faptul, cum simplitatea națională se măr= ginea de măreția adusă de peste hotar. Deși dispozițiile legii lui Moise în acest timp se aflau evident aproape în nesocotință ge= nerală, mai ales în legiuirile de stat, și deși însuși Solomon, evi= dent, își da puțin sama, pânăla ce punct viola el vederile lui Moise, el în tot cazul făcea în toate privințele anume aceea, ce mai puțin ca orce era în acord cu adevăratul ideal al autorității regale în mijlocul poporului celui ales (Deut. XVII, 16–17).

Cu deosebire trei lucruri erau interzise statului israilit, și toate aceste trei lucruri Solomon pare că într'adins le=a făcut. Dacă judecăm numai din acest punct de vedere, atunci va trebui să recunoaștem, că Solomon a fost tocmai exemplul a tot aceea, pentru care n'ar fi trebuit să fie rege. După prescripțiunile lui Moise, regelui îi era interzis să=și îmulțască caii sau să trimită caravane în Egipt în scopul de a aduce de acolo cai, pentru că contactul cu Egiptul se considera de nedorit, și Moise interzicea direct, ca „regele să nu=și îmulțască caii și să nu întoarcă poporul în Egipt". Și cu toate acestea, comerțul lui Solomon cu cai și sumele, pe cari ii procura el, pentru regii hetei și sirieni, erau cele mai însemnate în întreprinderile comerciale pe uscat. După aceea era interzisă îmulțirea peste măsură a bogăției personale și anume de a îngrămădi aur și argint, și Solomon tocmai contrar, considera ca o deosebită slavă a sa de a îngrămădi atâta argint, încât să ajungă acesta ca pietrele în Ierusalim, așa că din causa îngrămădirei peste măsură a aurului de Ofir, argintul se considera drept nimica. In fine, lui îi era interzis „a îmulți femeile, ca să nu se răzvrătească inima lui; iar el tocmai contrar, a iubit multe femei străine, afară de fata lui faraon, și anume femei „moavi= tence, amonitence, idumeene, sidoniene și heteene, din acele po= poară, despre care Domnul zisese fiilor lui Israil: să nu între la ele și ele deasemenea să nu între la voi, ca ele să nu abată inima

voastră la zeii lor; tocmai de acestea s'a lipit inima lui Solomon. Unii au presupus, că aceste femei și concubine au fost numai un fel de amanet al prieteniei cu popoarele înconjurătoare, și că înmulțirea lor din sânul popoarălor păgâne, cu care orce apropiere era riguròs și lămurit interzisă, a decurs mai curând din setea de putemicie și de slavă, decât din iubirea de plăceri. Dar istoricii sfinți nu lasă loc pentru asemenea concluzii indulgente. Cel mai vechiu letopiseț vorbește direct, că „Solomon s'a lipit de ele din iubire". „Și a avut el 700 de femei și 300 concubine; și au răzvrătit femeile inima lui". Asemenea număr de femei și concubine e absolut fără pildă în istorie.

Cel mai mare harem, ce este cunoscut în istoria antică și modernă, l-a avut Darie Codomanul, și totuși despre acela se știe, că a avut numai o femee și 329 concubine. Despre unii regi egipteni deasemenea se știe, că au avut mai mult decât câte 300 femei. Astfel Solomon și în această privință pare că și-ar fi pus ca scop să întunece pe monarhii înconjurători, deși acest obiect al mândriei și înclinațiunei lui, și cuprindea în sine izvorul inevitabil al corupției și stricăciunei, și cu o necesitate fatală pregăti căderea adevăratei lui slave. Te miră de se poate a ne îndoi, câ între alte abuzuri, indisolubil legate cu o asemenea înmulțire de femei, la curtea lui Solomon se iviră membrii inevitabili în asemenea caz ai curților orientale și anume enuncii cu intrigile lor obișnuite. „Asemenea insecte", vorbește un vechiu istoric, „se adună în palate, asemenea muștelor în zi de vară"; într'un mare harem ei se fac cu atât mai inevitabili, și deaceea se întâlnesc pretutindenea, unde există poligamia. Adevărat, că de ei se pomenește numai odată și aceasta numai la Curtea lui David (1 Paral. XXVIII, 1). Dar, pe de altă parte, Samuil amintește clar despre dânșii în mijlocul mulțimei acelor prădători sălbateci, lăcomia cărora trebuia să o satisfacă regele (2 Reg. VIII, 15). In domnia de mai târziu, în cazul când cuvântul *saris* să ia în senz literal, ei au devenit tot așa de obișnuit eveniment la curtea lui Israil, ca și la cea persană. În cazul cel mai bun, viața, ce se ducea la curțile și haremurile orientale, dă numai aspectul a tot felul de imoralitate, corupție și necazuri. Ea trezește rivalitate și furioasă invidie între toate aceste biete femei,



Enunc (după un monument asirian).

corupte prin lux și trândăvie, cărora nu le rămânea nimica de făcut, decât numai să se certe veșnic între dânsele și prin tot felul de intrigi să dobândească bunăvoința regelui, împreună și a supraveghetorilor lor josnici, mizerabili și răscorupți. De remarcat e, că autorul cărții Paralipomena trece cu totul sub tăcere decăderea lui Solomon și nu pomenește nici chiar de nerușinatul număr al femeilor lui sau de apostasia lui, declarând, că în anii săi timpurii Solomon „iubea pe Domnul Dumnezeul lui, ca inima lui David, tatăl său[1]). Impreјurarea aceea, că această apostasie a sa s'a săvârșit când el a îmbătrânit (deși el nu putea să aibă mai mult de 60 de ani când a murit), arată negreșit, că puterea voinții lui a fost puternic zdruncinată de desfătările vătămătoare. Asemenea lui Samson, el a devenit prea slab, pentru ca să se mai poată împotrivi slăbiciunii femeești, care-i da necontenit război. Dar și în afară de asta, noi nu putem nega în totul aicea și un fel de calcule politice, care, prin forța lucrurilor au năpădit în sufletul lui Solomon, datorită contactului necontenit, care stârneau ambiția de imitațiune. E posibil, ca oare care înclinațiune de a se ocupa cu magia, vrăjitoria și gâcitoria asupra întunerecului tainic al viitorului, au introdus un nou element de descompunere[2]). Senzualitatea a dus la indiferentismul religios, și indiferentismul religios a dus la deșărtăciunea a tot copleșitoare, care s'a terminat cu cea mai îndrăsneață călcare a poruncilor expresive a lui Dumnezeu.

Era deja destul de contrar legii a intra în căsătorie cu femei idolatre, fără a lua măsuri pentru aducerea lor la adevărata religie. Dar dacă acest pogorîmânt ar fi și putut fi scuzabil pentru anumite cause; dacă psalmiștii cântau cu entuziasm nunta lui cu fata lui faraon, și întru cât se știe, nici un singur proroc nu s'a ridicat contra acestui lucru, apoi fără îndoială lucrul cel mai mare, ce putea fi îngăduit pentru aceste regine străine de neam, era anume îngăduirea ritualelor păgâne în viața lor privată, inaccesibilă nimănui. Dar în realitate Solomon proceda cu totul altmintrelea. De și el, probabil, continua să viziteze templu de trei ori

---

1) In talmud este un model curios de cazuistică: „cine va zice, că Solomon a păcătuit, acela absolut nu va fi drept. Femeile lui au abătut inima lui să urmeze altor zei, dar el n'a mers... Dar ce să zicem de 3 Reg. IX, 7? El intenționa să facă loc înalt pentru Hemoș, dar nu l-a facut". (Shabbath, f. 56, 3, Comp., Sanhedrin, f. 55, 58). Tot ce poate fi spus în favoarea lui Solomon, se cuprinde în aceea, că în cărțile istorice nu se spune, că el personal ar fi slujit la zei străini.

2) Suida zice, că Ezechia a găsit în urmă formula pentru vindecarea boalelor, sculptată pe stâlpii templului și l-a dărâmat, pentrucă ele abăteau la idololatrie. Decanul Plumitr socoate, că aceasta poate servi de explicare a asprei acuzațiuni a lui Asa, pentrucă el în boala sa a chiemat doftori, iar nu pe Domnul (2 Paral. XVI, 12).

pe an, totuși el nu numai că îngăduia, ci încuraja, și încă pe față, săvârșirea ritualelor păgâne chiar în vecinătatea templului, pe care el pare că îl construise zadarnic. In această privință nu se poate să nu vedem o vădită decădere morală a regelui. La început el se jena chiar de prezența fiicii lui faraon în cetatea lui David, pentru că ea era sfințită prin prezența sicriului legii (2 Paral. VIII, 11). Pentru dânsa el, evident, n'a construit nici un fel de templu, și unii chiar presupun, că ea s'a făcut prozelită, deși talmudul zice: „când Solomon s'a căsătorit cu fata lui faraon, ea i-a adus o mie de diferite instrumente muzicale și l-a învățat cântări în cinstea a diferiți idoli" (Shabbath, I, 56, 2). După toată probabilitatea, ea a murit de timpuriu, așa că după terminarea construirei templului despre ea deja nu se mai pomenește mai mult. Dar spre plăcerea altor femei Solomon nu numai nu s'a mărginit de toleranță față de idololatrie sau de indiferență față de ea, ci fățiș lua parte la cele mai revoltătoare forme de superstiție. Simpla amintire despre această împrejurare din cartea Regilor nu ne prezintă măsura cuvenită a profunzimei decăderei religioase și morale a lui. Dacă vom lua mărturiile date acolo literal atunci el a adus arderi de tot și jertfe de mulțămire în anumite cazuri în cursul întregei sale vieți pe marele jertfelnic de aramă, și deasemenea a înălțat și tămâeri. Aceasta singură de sine era contra legii. Dar religiositatea lui Solomon vădit își pierdu curățenia sa și într'însa năvăli o mulțime de astfel de elemente, între care nu putea fi nimic comun. Asemenea drojdiilor populațiunei amestecate, pe care regii Asiriei au așezat-o în Samaria, asemenea acelei gloate ignorante, care se temea de Domnul și slujea zeilor săi" (4 Reg. XVII, 33) așa și Solomon, dar încă și cu mai puțină scuză, se închina deopotrivă atât în templul lui Iehova, cât și în capiștea lui Hemon, și aceasta nu numai tainic, ci și fățiș, pe dealul, ce se afla în fața propriului său palat și a templului (4 Reg. XXIII, 13). Peste toate aceste înrâuriri, care l-au abătut pe dânsul dela calea dreaptă, se poate, probabil, adăoga și mândria neobișnuită cu cunoștințele sale, care-i inspirau simțul deșert al superiorității peste toți și peste toate, către care putea el acum, după părerea sa, să se raporteze ca la niște prejudiții exclusive ale propriului său popor. Otrăvit de îndoiala savatlâcului rece, și orbit de izolarea întunecată a despotului oriental, regele, care rostise cândva o rugăciune în cel mai înalt grad spirituală și cordială la sfințirea templului, acum înclinarea către uricioasa divinizare a naturii, care-l adusese la apoteozarea cruzimei și a

poftei. Şi iată Solomon în adevăr „le luă urmele", cu alte cuvinte în chip idololatru diviniză pe Astarta, zeiţa Sidonului. După mărturia lui Iustin filosoful, Solomon chiar a mers la Sidon şi acolo, ca o amabilitate pentru femeea sa, a luat parte la slujbele idololatre. Unul din oraşele principale ale Vasanului a fost numit în cinstea ei Astarot Carnaim, adecă „Astarta cu două coarne", sau „semiluna încornorată". Nu-i nevoe a descrie acest cult care la diferite popoară semitice lua extraordinar de multe forme. Se poate numai nădăjdui, că această divinizare a lunei şi a puterilor cereşti a avut la vechii fenicieni o formă mult mai curată decât acea din veacurile de mai târziu. In acea formă, în care cultul ei a fost admis de Solomon, la care personal a luat parte, el te miră de nu s'a pogorît pânăla aşa josnicie, în care el se afla, după descrierea fer. Augustin printre coloniştii tirioţi din Cartagina [1]). O tradiţie mai târzie spune, că printre femeile lui Solomon era fiica lui Hiram, şi că în cinstea ei a fost admis acest cult răspingător [2]).



Zeitate femenină (după un monument asirian).

Dacă divinizarea Astartei sta inevitabil în legătură mai mult sau mai puţin cu imoralitatea, apoi adorarea lui Milhom, „urâciunea amoniţilor", inevitabil era întovărăşită de sânge. Pofta, ca în toate formele de idololatrie păgânească, era legată indistructibil cu cruzimea. Te miră de poate fi îndoială, că Milhom este numai forma deminutivă sau desmerdătoare, poate, a lui Moloh, afară doar dacă terminaţiunea nu se va lua drept sufix, însemnând „regele lor". E clar, în tot cazul, că Milhom (amintită în 3 Reg. XI, 5), nu poate fi divinitate, deosebită de Moloh, amintit în versetul 7, în care caz fie care din aceşti idoli se numeşte „urâciunea fiilor lui Amon" [3]). Dar în adevăr Milhom este identic cu Moloh, atunci nu-i greu de închipuit, că idololatria către el era însoţită de toate grozăviile jertfirii de copii, cu care ea stătea în legătură de obiceiu la popoarele păgâne înconjurătoare, care se închinau acestui zeu. Aproape toate formele vechi de slujire idolească erau numai diferitele forme de divinizare a Soarelui şi a stelelor. Precum Astarta era „regina cerului" şi personifica mă-

1) Augustin, „Despre cetatea lui Dumnezeu", II, 3.

2) Ier. VII, 18; XLIV, 19; 1 Reg. XXXI, 10; 3 Reg. XIV, 24; Os. IV, 14, etc.

3) Movers, totuşi, face deosebire între dânşii, şi Ewald cu pasivitatea sa obişnuită zice: „nu este îndoială, că Moloh se deosebea de Milhom".

reția plăcută a nopții, așa Moloh era regele, ce personifica arșița dogoritoare a amezei de vară, puterea grozavă distrugătoare, pe care mai firesc ca orce era să se înduplece cu sânge. De aceea dacă Solomon în adevăr și-a îngăduit să ia parte la adorarea acestei divinități grozave, atunci e greu de spus, că această adorare a constat în altă ceva, afară de acele rituale, de care Biblia vorbește cu cel mai adânc desgust (Lev. XX, 1—5).

După aceea încă o divinitate, direct pomenită în calitate de adorare de către Solomon, a fost Hemoș sau Hamoș, „urâciunea moabită". Acestei forme de idololatrie moabiții, se pare, erau așa de exclusiv dedați, încât la prorocul Ieremia ei se numesc „parul lui Hamos", sau simplu „Hamos" [1]. O interesantă confirmare a acestei împrejurări servește aceea, că numele lui adesa se întâlnește pe vestita piatră moabită și de oare ce Kar-Hemiș însamnă fortăreața lui Hamoș, apoi închinarea la el, evident, era larg răspândită printre neamurile heteene. Asemenea lui Milhom, el deasemenea era zeul soarelui și, poate, deasemenea zeul războiului și adesa se îmblânzea cu jertfe sîngeroase. Pe piatra moabită ucișii în timpul luptei se numesc „prinosul lui Hemoș".

Istoricul sacru mărturisește, că Solomon nu s'a mărginit la aceste divinități, ci „a făcut așa pentru toate femeile sale străine de neam, care tămâiau și aduceau jertfe zeilor lor". Această mărturie dă dreptul a conchide, că au fost ridicate jertfenice și altor zeități, cărora deasemenea aduceau jertfe și tămâere. Dacă de ele nu se pomenește în deosebi, apoi aceasta pentrucă toate aceste zeități erau deja secundare și puteau să între sub enumerarea tipurilor superioare. Heteii și idumeii, din mediul cărora au fost luate alte femei, evident nu aveau niscaiva zei deosebiți.

De altmintrelea capiștea pentru aceste uriciuni păgâne nu se zideau chiar în orașul sfânt. Cu tot cosmopolitismul său nemărginit și cu tot indiferentismul său religios, Solomon chiar și în cele mai rele timpuri din viața sa, n'a avut, se pare, destulă îndrăsneală, ca să spurce așa locurile cele mai apropiate de templu. Cu toate acestea aceste capiști au fost zidite în îndrăzneață apropiere de templu, față de care ele stăteau în adevăr în față, „pe dealul cel de dinaintea Ierusalimului" (adecă spre răsărit de el). Acest deal nu putea fi decât muntele Eleonului. In timpul de astăzi „muntele smintelei" se identifică cu masivul de Sud al Eleonului. Dar aceasta, se vede, că e o indicațiune mai nouă, de oarece în

1) Ier. XLVIII, 7. Comp. Jud. XI. 24. Ieronim zice, că locul principal al acestei idololatrii era Divanul. Hemoș înseamnă „Biruitor".

veacul al XII, după mărturia lui Brocard, capiștea lui Moloh, după credința generală, se afla pe acest deal, iar capiștea lui Hemoș pe înălțimea de sud a muntelui. E de remarcat, că aceste capiște păgâne se ridicau aicea în curgere de câteva veacuri și au fost dărâmate abea sub domnia evlaviosului rege Iosia. Lui Ieroboam, fiul lui Navat, care a servit de unealtă pentru apostasia lui Solomon, se face grozavă mustrare, că el „a induplecat pe Israil la păcat". Nici o înferare de felul acesta nu se aplică pe numele lui Solomon, și totuși din toată istoria următoare e clar, că pilda lui a influențat fatal în toate privințele. El a făcut cunoscute poporului său numele și adorările divinităților, către ritualele cărora el a fost necontenit atras în anii următori. Deja în al patrulea an al domniei lui Roboam așa numitele înălțimi (bamot) sau capiștile împodobite ale divinităților păgâne deveniseră fenomen obișnuit, și monumentele în formă de conuri, consacrate lor, se puteau vedea pe fiecare deal înalt și sub fiecare arbore verde". Si această divinizare firește a deprins poporul cu cea mai grețoasă corupțiune morală (3 Reg. XIV, 22—24) Prevenirea lui Moise își găsi o grozavă realizare, și vătămarea pricinuită de corupția lui Solomon a precumpănit cu mult avantajele de scurtă durată a măreției și înțelepciunii lui exterioare.

Dar rădăcina slavei lui Solomon a ros-o și un alt verme, care a grăbit distrugerea ei. Dacă poligamia lui a atras după dânsa distrugerea fizică și întunecarea duhovnicească, apoi luxul său exterior cerea dela poporul său jertfe, care deveneau din an în an tot mai grele, decât ar fi putut el să le suporte. Templele, orașele, fortărețele și palatele, prin construirea cărora Solomon își satisfăcea pasiunea sa de construiri, erau posibile numai cu condiția muncei de ocnaș; și tot luxul și slava aurită a curții sale putea fi susținută numai prin perceperea impozitelor, care apăsau ca o strașnică povară asupra poporului repede sărăcit. Fără îndoială, Solomon se silea la început să obțină munca necesară prin „munca robilor", impusă asupra populației fără drepturi a popoarelor cucerite. Amoreii, heteii, eveii și ebuseii. — toate aceste popoară erau obligate cu sila la muncă, în care caz israiliților născuți liberi li se oferea slujba mai de onoare în chestia apărărei naționale a statului (3 Reg. XI, 20-22. Comp. 1 Paralip. XXII, 2). Dar această muncă de salahori a popoarelor de alt neam nu era suficientă, așa că Solomon a fost nevoit să adune darea pentru lucru dela înseși israiliții în proporție de 30.000 (3 Reg. V, 15—18). Din timpul părăsirii Egiptului, israiliții niciodată până acum n'au

fost încă nevoiţi la asemenea muncă şi astfel asupra lor s'a îm- plinit avertismentul lui Samuil, când el, în răspunsul la marea lor dorinţă de a se înfiinţa autoritatea regală, a spus, că regele lo: va lua „pe robii voştrii, şi pe roabele voastre şi pe tinerii voştrii cei mai buni, şi pe asinii voştrii, şi-i va întrebuinţa la tre- burile sale" (1 Reg. VIII, 16). Aceşti 30.000 de robi alcătuiau o a patruzecea parte din populaţiunea capabilă de a munci. 10.000 din ei se aflau necontenit la lucru, şi greutatea ei se simţea adânc de toată populaţiunea.

La început negreşit poporul orbit de conştiinţa mândriei sale naţionale, se împacă cu situaţiunea asta. Dar situaţia asta deveni din ce în ce mai insuportabilă, pe măsura ce se întuneca strălucirea slavei externe. Afară de această muncă silnică, poporul era silit să plătească şi o dare bănească, care se aduna fără cruţare de către Adoniram. Trebuia se întreţină o armată enormă şi a plăti un detaşament strălucit de gardă. O asemenea curte, ca a lui Solo- mon, singură de sine cerea zilnic un depozit enorm de provizie. In ce chip trebuea a întreţine întreg acest harem şi întregul stat de curteni străluciţi, dacă nu din mijloacele poporului? Solomon epuiză până întru atâta hasnaua sa, încât fu nevoit chiar să ce- deze o parte din pământul sfânt lui Hiram, şi dacă această ce- dare a fost singură de sine înjositoare, apoi cu atât mai mult ea a devenit astfel prin împrejurările, de care a fost urmată. Nu în- cape îndoială, că toate calculile ar fi trebuit să reţină pe Solomon dela adunarea dărilor silite. Plăţile băneşti totdeauna au fost ne- populare în ţările orientale, şi până la acest timp ele au fost cu totul necunoscute israiliţilor liberi. De aceea a zecea parte, pe care o cerea Solomon, trebuia să stârnească nemulţămire în popor. Dar nici desatina (zeciuiala), nici comerţul, nici darurile, nici munca celor de alt neam, nici veniturile dela proprietăţile personale nu puteau satisface toate nevoile unei curţi aşa de luxoase şi strălu- cite. De aceea Solomon a fost nevoit să caute noui izvoară de venit. De şi nu există mărturie directă, că el ar fi introdus o dare pe suflet, dar plângerile, ce vădit s'au exprimat după moartea sa, au fost atât de puternice, încât ne arată probabilitatea unei asemenea presupuneri. Jugul, impus de Solomon, poporul îl considera foarte greu, cum s'a exprimat aceasta către succesorul său Roboam. Scânteea nemulţămirei adânci şi întunecate mohnea deja în ini- mile poporului şi a fost deajuns numai o mică adiere de vânt, ca ea să se prefacă într'o flacără nemărginită.

Dar Solomon n'a fost lăsat fără avertismentul cuvenit, despre

nenorocirea, care trebuia să întunece ultimile sale zile și să se prăbușască cu toată greutatea ei asupra primelor zile ale domniei unicului său fiu. Dumnezeu, care de două ori s'a arătat lui în vedenie pentru binecuvântarea marelor fapte a primului period din viața sa și Care i-a dat făgăduința atâtor daruri excepționale și a atâta milă, i s'a arătat lui și acum cu vestirea soartei ce-l aștepta. De oare ce Solomon a părăsit pe Dumnezeu, apoi și Dumnezeu l-a părăsit pe dânsul și l-a prevenit, că fiul lui va moșteni numai o parte din regatul ce avea să se desbine. Dar deși această pedeapsă în toată întregimea ei a fost amânată, însuși Solomon personal n'a fost lăsat fără pedeapsă, și acea formă, în care s'a manifestat dumnezeeasca mânie, a trebuit să se pară cu atât mai grea regelui, care așa de mult s'a desfătat de deplină fericire și de nemărginită răbdare. Comerțul lui a început a decădea repede, slava lui să se întunece, posesiunile lui să se împuțineze, și Solomon deveni prada protivnicilor, pe care el a putut să-i disprețuiască la aurora slavei sale, dar pe care el acum nu putea nici măcar să-i pedepsască în aceste zile de încheiere ale vieții sale. In Biblie nu se spune nimic despre simțimintele sale personale, dar un rege așa de înțelept și așa de dăruit n'a putut să fie orbit cu privire la urmările inevitabile a unei direcțiuni așa de greșite a ambiției sale și a deșărtăciunei sale. Când regii dau pildă nevrednică și destrămătoare, atunci poporul urmează repede după dânsul. Poligamia, indiferentismul religios, exclusivismul trufaș, care au servit de indiciu principal al curții lui Solomon, își găsiră imitație deplină în casele prinților și a tuturor persoanelor înalte. Deaceea silniciile de tot felul, corupția și necinstea se instaurară deplin prin orașele poporului celui ales, și refluxul enorm de negustori străini și de coloniști a adus totdeauna cu sine „femei străine", care au răspândit o strașnică corupție în mijlocul poporului și mai ales al tineretului. O împrejurare ne dă putința să măsurăm toată profunzimea prăpastiei morale, care despărța timpul lui David de timpul lui Solomon. Când Solomon a murit și zece triburi se aflau în plină răscoală, atunci bătrânii, care fusese contimporani ai zilelor celor mai bune ale lui Solomon, dădură lui Roboam cel mai bun sfat, pe care, dacă l-ar fi urmat, ar fi evitat împărțirea ori desbinarea regatului. Iar când el se adresă pentru sfat la adevărații fii ai regatului său, către „tinerii de vrâsta lui, care, crescuți sub influența răzvrătitoare ai ultimilor ani ai domniei lui Solomon, priveau la toate ușuratec, apoi ei îi dădură sfat așa de absurd până la nebunie,

așa de ațițător, așa de străin de orce dreptate și de cuviință, încât aceasta ne dă putința de a defini acel duh arogant de împilare, care predomina în anii din urmă ai domniei lui Solomon, și care vădit imita ordinea de stat din Egipt. Asemenea tineri ușurateci în trufia lor erau cu totul de neînchipuit în timpul regilor de mai înainte ai lui Israil. Ei ne arată până la ce înbătare amețitoare și până la ce nebunie ajunsese clasele înalte „educate sub influența corupătoare a regelui, care nu voia să știe nici de cum de dispoziția poporului său, fiind cu totul absorbit de propriile sale desfătări și orbit de aroganța sa. Neînfrânatul lux și desfrâul peste orce margini își făcuse deja opera sa distructivă în inimile fiilor și fiicelor lui Israil. Țara lor era plină de argint și de aur și șirul căruțelor lor nu avea sfârșit. Dar odată cu acestea țara lor era plină și de idoli, și în ea nu mai era nici urmă de moralitatea simplă de altă dată, dar totodată lipsea și virtutea morală de altă dată.

Când toate asemenea fapte ale lui Solomon desveliră totala abatere a lui dela așezământul cu Dumnezeu, de oare ce prin asemenea fapte se nimicise total însuși scopul alegerei lui Israil în calitate de „lumină pentru popoară", atunci Domnul s'a mâniat pe Solomon. Asupra lui se rosti o aspră condamnare, că regatul va fi luat dela dânsul și dat robului lui. Curând nu întârziară să se arate și primele semne ale mâniei lui Dumnezeu. Slăbănogit de luxul palatului, Solomon nu intoarse cuvenita atențiune la starea lăuntrică a statului său. De aceasta nu întârziară a se folosi oare care prințișori de ale popoarelor supuse și ridicară răscoala. La sud-est răscoala o stârni prințul idumean Ader, care scăpase în timpul cucerirei Idumeei de către David cu fuga în Egipt și acum ivindu-se din nou cu scopul de a-și relua posesiunile pierdute atuncea; iar la nord-est răscoala o stârni un oare care Razon, robul regelui Adraazar, răpus de David. Punându-se în capul unei bande, el puse mâna pe Damasc și se instaură acolo în calitate de prinț domnitor, formând un puternic regat sirian cu Damascul în cap ca a sa capitală. Dar aceste turburări la marginile depărtate erau nimica în comparație cu acel pericol, care se pregătea pentru tronul lui Solomon înlăuntrul a înseși statului. Domnul în mânia sa prezisese lui Solomon, că regatul va fi luat dela dânsul și se va da „robului lui". Și acest rob a fost Ieroboam, fiul lui Navat, din tribul lui Efrèm.

Numele Ieroboam a acestui tânăr seamănă cu numele fiului lui Solomon. Roboam, ne arată acea împrejurare, că el e născut

în anii timpurii și de aur ai prosperității, în curgerea cărora poporul se mândrea cu puternicia sa și cu numărul crescând al populației. Roboam, asemenea lui Polidem al Greciei. ne arată multitudinea, și Ieroboam, asemenea lui Evridem, înseamnă mulțimea poporului. Situația lui era suigenèris și origina lui obscură. El era fiul unei văduve din nînsemnatul orășel Țereda (probabil Țertan din valea Iordanului), iar văduvile în orient în genere aparțin celei mai necăjite și mizere clase de oameni. Apropierea Țertanului de acest teren hleios, pe care vasele de bronz ale templului turnate de Hiram, probabil a și adus pe Ieroboam în atingere cu marele mase de robi ai lui Solomon. Bărbăția sa proprie și activitatea sa au făcut restul. Acesta evident era om cu mare minte și cu un frumos exterior, și Solomon, care deși era moleșit prin tot felul de curteniri ale favoriților și curtezanilor, fără să vrea își întoarse asupra lui atențiunea, se raportă binevoitor către dânsul și către activitatea lui la producerea lucrărilor de pământ pentru împodobirea orașului lui David. Regele ridică pe acest tânăr la gradul de supraveghetor peste lucrători, mulțimea cărora erau din tribul lui natal efremit. Situația asta nu numai era invidiată, ci și periculoasă, și nimic nu arată așa de limpede tactul și mintea lui Ieroboam, ca acea împrejurare, că el a știut să placă în totul șefilor săi, fără să înstrăineze dela sine pe lucrătorii și conaționalii săi. Dar aicea el, între altele, făcu cunoștință cu laturea opusă a vieței de stat: văzu greutățile, pe care trebuia să le suporte poporul pentru satisfacerea capriciilor nenumărate ale regelui, auzi murmurul muncitorilor, văzu desmățul dela curte și destrăbălarea morală a înseși regelui. La vederea tuturor acestora se deșteptă într'însul mândria de demult a efremiților și el se rușină pentru tribul său natal. In binecuvântarea lui Iacov lui Efrem i se prezise un mare viitor, care în parte și-a găsit realizarea în aceea, că anume din tribul lui a ieșit un așa de mare conducător, ca Iisus Navi. In genere el pânăla ridicarea la domnie a casei lui David era centrul și dădea tonul vieți religioase și de stat a poporului. Și iată acum el trebuia să facă slujbă de rob reprezentanților uriciosului pentru el a tribului lui Iuda. Această idee a fost pregătitoarea firească a lui pentru destinația ce-l aștepta, și ea se consolidă definitiv într'însul, când i-a fost confirmată de prorocul Ahia din Silom, care, întâlnindu-l odată la câmp, și-a rupt înaintea lui hainele sale în 12 părți și, dând-o din ele 10 lui Ieroboam, a zis, că așa sfâșia Domnul regatul lui Israil, și că sub succesorul lui Solomon vor trece la Ieroboam 10 triburi ale lui Israil, și după

casa lui Solomon vor rămânea numai două triburi şi acelea numai „pentru David", ca să rămână acest sfeşnic al lui Israil înaintea feţii lui Dumnezeu, şi pentru oraşul Ierusalim, pe care Dumnezeu l-a ales Sieşi pentru petrecerea numelui Său acolo.

Aceste cuvinte ale prorocului îşi găsiră imediat ecou în sufletul tânărului visător şi ambiţios. Ce-a răspuns el şi cum a lucrat, nu se ştie. Se pare, că el a fost prea nerăbdător, ca să aştepte moartea regelui său şi a trebuit, ca din pricina unei vremelnice neizbutiri, să ajungă la convingerea, că realizarea proroćiei se află în mâna Celui de sus, iar nu în a sa proprie. Or cum ar fi, el „ridică mâna sa asupra regelui". Probabil Ieroboam nu ascunse de prietenii şi cunoscuţii din tribul lui Efrem prorocia făcută lui de Ahia şi din această pricină, prin necesitate, ajunse la o răscoală înainte de vreme. Ştirea despre conjuraţiunea lui ajunse la cunoştinţa regelui, şi acesta a trimis să aresteze pe trădător. Dar Ieroboam, la primele semne ale nenorociri fugi în Egipt. Egiptul pentru Solomon, ca şi pentru mulţi regi iudei în urmă, se dovedi o trestie prea slabă, ca aceştia să se poată sprijini pe ea. Faraonului, care ajutase pe Solomon şi-i dăduse în căsătorie pe fiica sa, îi urmase la tron un oare care Susachim I, primul rege din dinastia XXII şi primul faraon, care în Biblie se numeşte pe nume şi deaceea poate fi determinat în mod precis. El a pus stăpânire pe tronul Egiptului şi a întemeiat dinastia Bubastică. In cartea regilor Susachim nu se numeşte faraon, ci simplu rege al Egiptului (3 Reg. XI, 40). Acesta a fost tocmai acel rege, care peste 20 de ani, în timpul domniei lui Roboam, a luat cu asalt Ierusalimul şi a prădat templul şi palatul, apucând toate comorile lor [1]).

Identitatea acestui rege cu ocrotitorul lui Ieroboam se confirmă de monumentele egiptene, pentru că într'o mare inscripţie de pe peretele sudic al templului din Karnac el e închipuit într'o remarcabilă scenă, în care el vântură sabia sa biruitoare asupra a 133 învinşi dintre vrăşmaşi şi pleacă la picioarele Trinităţei Tebane capetele a 30 popoară învinse, între care se pomeneşte şi Iudeea [2]). Sub protecţiunea anume a acestui rege a şi fugit Ieroboam. Susachim nu avea aceeaşi nevoe de alianţa cu vecinii, ca predicesorul său, şi înrudirea regelui tanit cu Solomon putea fi un temeiu destul de suficient, pentru ca Susachim să salute cu

1) 2 Paralip. XII, 9. Despre Susachim se va vorbi mai la vale.

2) Shampoleon a citit deasupra unei figuri bărboase inscripţia: „Iudago Melek" (regele sau regatul Iudeii) deşi citirea asta e destul de îndoelnică. Vezi Dancker, II, 233. Din 133 inscripţii se pot discifra numai o sută, şi între ele nu se întâlneşte numele Ierusalimului, deşi se poate descifra numirea oraşelor Aialon, Gavaon, Rimmon, etc.

bucurie pe rivalul casei lui David. El iubi până întru atâta pe Ieroboam, încât îi dădu chiar în căsătorie pe Ano, sora femeei sale Techemina, care era mama lui Abia. Dar orcum ar fi, Ieroboam a rămas, se pare, în Egipt sub protecţiunea sigură a lui faraon până la moartea lui Solomon. De oare ce el, evident, continuă să fie în contact cu partidul nemulţămiţilor, apoi imediat după moartea lui Solomon, la invitarea compatrioţilor săi, se întoarse în patrie şi se puse în capul răscoalei, care a dus la desbinarea poporului israilit în două regate. Regatul lui Israil, înălţat de Solomon, zice un istoric iudeu mai nou, „a fost asemenea unei lumi magice, înălţat de nişte genii măreţe. Farmecul dispăru cu moartea lui. El nu lăsă fiului său de moştenire inelul său magic [1]).

In mijlocul unor asemenea nelinişti şi încercări Solomon se apropiă de sfârşitul său. Istoria nu spune, cum au influenţat asupra lui toate aceste încercări şi n'au deşteptat ele oare într'însul adevărata căinţă şi pocăinţă? Dar cărţile lăsate de el şi mai ales cartea Eclesiastul, complectează istoria vieţii lui. In această din urmă carte se face o ochire deplină a întregei experienţe a vieţii sale. Aicea noi vedem pe omul, care a cercat toate plăcerile vieţii şi a băut pânăla fund paharul bucuriilor pământeşti, şi totuşi a rămas nesatisfăcut, şi la urma urmelor a trebuit cu tristeţă să exclame: „Deşertăciunea deşertăciunilor, toate sunt deşertăciune şi vânare de vânt“! Din toată experienţa vieţii el a ajuns la convingerea, că adevărata viaţă constă în supunere lui Dumnezeu şi împlinirea sfintelor Lui porunci. „Să ascultăm esenţa a toate“, încheie el cartea sa: „Teme-te de Dumnezeu şi păzeşte poruncile Lui, pentrucă în aceasta se cuprinde totul pentru om!“ Solomon a murit în Ierusalim în al 40 an al domniei lui şi a fost îngropat în cetatea lui David. Cronica încheie simplu sfârşitul vieţii lui cu cuvintele: „şi a răposat Solomon cu părinţii săi şi l-au îngropat în oraşul lui David, tatăl său, şi s'a făcut rege Roboam, fiul său, în locul lui (2 Paral. IX, 31).

Aşa s'a încheiat viaţa celui mai înţelept dintre regi. E greu de caracterizat această vestită personalitate după fiinţa ei lăuntrică, pentru că istoria nu ne dă despre dânsa nici un fel de informaţiuni, ci numai fapte externe din viaţa ei. Dar aceste din urmă ne arată limpede, că viaţa lui Solomon s'a împărţit în trei mari perioade.

In primul din aceste perioade, care durează pânăla începutul

1) Graëtz, I, 366.

domniei lui, el în înțelesul deplin al cuvântului a fost Iedidia, „iubitul Domnului“, și în totul vrednic de destinația ce-l aștepta de a fi mare monarh și ziditorul templului Dumnezeului celui Atotputernic. Dumnezeu a revărsat din belșug asupra lui toate darurile sale cele mai bune: frumuseță regală, minte iute, scopuri înalte, inimă înțeleaptă, la care a fost adăogată și acea înțelepciune cârmuitoare, pentru care se rugase tânărul regesc. Când în mijlocul mulțimii poporului cuprins de elanul de bucurie, „Preotul Sadoc și prorocul Natan au uns pe Solomon de rege“, atunci această măreață scenă involunar stârni în toți cele mai luminoase nădejdi pentru viitor. Și Solomon evident a făgăduit să justifice aceste luminoase nădejdi mai mult decât se aștepta.

In periodul al doilea al vieții sale Solomon se arată în toată slava măreției sale regale. El a zidit templul măreț din lemn prețios mirositor și scump, împodobindu-l cu metale scumpe și pietre prețioase; el cu o minunată strălucire a ridicat oraș după oraș, palat după palat, unul mai strălucit decât altul; cedrii seculari ai Libanului au fost aduși pentru el de cele mai vechi corăbii ale mării și tot corăbiile i-au cărat tot felul de comori din cele mai depărtate țări, din Tarsis și Ofir; veniturile curgeau la el de pretutindenea, umplând tezaurile sale, și el ședea pe un tron măreț și minunat, străjuit de lei, primind semnele de respect și mare cuviință de pretutindenea, chiar și dela vestita regină a Savei, care la vederea tuturor celor ce s'au prezentat privirilor sale, aproape se pierdu de uimire. Dar deja și prin această strălucire orbitoare a măreției regale se strecoară oare cum lugubru umbra îndoelii relativ de durabilitatea și durata acestei slave. La descrierea întregei acestei străluciri, involuntar se simte, că toate acestea nu au o importanță deosebită pentru omenire, pentru care un singur lucru slăvit, o singură idee inspirată e mai scumpă decât tot luxul orbitor al strălucirii orientale; un smerit muncitor, în cabinetul singuratec ocupat cu descoperirea legilor naturii și ale vieții, un poet, care a îmbogățit tezaurul omenirii măcar cu o singură cântare dulce, e mai scump decât mulțimea sultanilor preserați cu mărgăritare și pietre prețioase.

Și în adevăr strălucirea domniei lui Solomon, ca ne având temeiu durabil extern, repede s'a întunecat în periodul al treilea a vieții lui. Sosi o deziluzie neașteptată. Aurul se întunecă, în vin se amestecă apă. Binele, făcut de Solomon, rămase moștenire poporului și omenirii. Dar tot ceia ce a fost în viața lui a fost exclusiv personal și egoist, — dispăru ca o fantomă. Largile sale întreprinderi comerciale se terminară cu neizbândă; alianțele sale

politice se dovediră armistiţii dubioase; ruşinosul său harem nu-i dădu nici un adevărat cămin familiar, nici o iubire cordială. Năimiţii lui străini pentru garda lui răciră iubirea către dânsul din partea poporului. Muncile forţate, introduse de dânsul, instaurară sărăcia şi desordinea. El lăsă după sine un fiu slab şi nevrednic, pare că numai pentru aceea, ca să sfărâme regatul său şi să-i batjocorească numele. Regele, care zidise şi sfinţise templul singurului adevăratului Dumnezeu, deveni politeist; tânărul strălucit şi mult promiţător deveni un bătrân istovit şi hlebuit de păcate; monarhul iubit tiraniză cu biciul poporul grozav îndârjit. Regele păcii a trebuit să ducă luptă cu vrăşmaşi îndârjiţi; regele slavei a fost împovărat de datorii; favoritul Domnului zidi capişti lui Moloh şi Astartei. Hiram al Tirului cu desgust se întoarse dinspre dânsul, neprimind răsplata cuvenită pentru concursul dat la toate întreprinderile lui Solomon. Noul faraon al Egiptului oferi adăpost celui ce răvrătise pe robii lui. Cu adevărat lui Solomon deveni în cel mai adânc înţeles aplicabilă zicătoarea istoricului sacru, care cu prilejul vedeniei sale de după încoronare a spus: „Şi s'a deşteptat Solomon, şi iată acesta fusese un vis!".

Da, Solomon s'a trezit din somnul măreţiei externe, şi s'a pomenit, că el pierduse cheia senzului vieţii. Sufletul lui s'a întunecat, credinţa lui apusese şi râvna lui se răcise. Din viaţa lui dispăruse orce fericire şi mulţămire. Pretutindenea se instaurase golul. Tatăl său David în ultimii anii ai vieţii sale era înconjurat de ostaşi devotaţi, de proroci şi boeri; iar Solomon stătea într'o grozavă izolare, de oarece clica ce-l înconjura de făţarnici josnici introducea încă şi mai multă răceală în inima regelui, pustiită de cele mai bune sentimente. Copiii lui nu-i procurau, se pare, nicio bucurie şi nici o mângâere, aşa că noi nu ştim nici chiar câţi copii avea el dela nenumăratele sale femei. Nouă ni e cunoscut numai un singur fiu, Roboam, şi încă şi acela deja la vârsta de 40 ani nu manifestase nimic decât o uşurătate nebunească şi cruzime. Oare unui suflet întunecat a unui astfel de om cum trebue să se fi părut palatele nesuferit de luxoase ale trufiei sale din trecut. „La început, zice talmudul, înainte de a se fi căsătorit el cu femei de neam străin, el domnea peste îngeri, şedea pe tronul Domnului (1 Paral. XIX, 23), după aceea numai peste acelea, ce sunt jos, peste toate regatele (3 Reg. IV, 21); apoi numai peste Israil (Eccles. I, 12); apoi numai peste Ierusalim („cuvintele Ecclesiastului, fiul lui David, rege in Ierusalim", Eccl. I, 1). In fine, el a domnit numai peste toiagul său propriu, cum s'a zis: „Şi a-

ceasta a fost partea mea de osteneală". Prin cuvântul „aceasta" el a înțeles, după învățătura rabinilor, toiagul, ce era în mâna sa și a rămas singura sa moștenire.

O legendă arabă te miră de spune adevărat și deslușit, că toiagul, pe care se sprijinea Solomon, a fost tainic ros înăuntru de un verme. Acesta a fost vermele mândriei, sensualității și al egoismului. Tot cu asemenea caracteristică povestește altă legendă despre împrejurările morții lui. Luxos îmbrăcat și cu coroana pe cap, intra el în templu și oprindu-se în mijlocul măreţelor coloane, sprijinindu-se pe prețiosul său toiag, cu o tainică pecete pe dânsul, privea tăcut în direcția heruvimilor, sămănând mai curând cu o statue cu barbă lungă căruntă, ce se pogora pe haina sa de purpură de Tir, și deodată la un semn al mânei dumnezeești el muri. Deși el era deja fără suflare, dar nimenea nu îndrăsni să se apropie de dânsul. El a stat multă vreme acolo cu ochii stânși de frigul morții și nimenea din preoții cei prezenți și din închinători nu îndrăsniră să se atingă de el, chiar după ce s'au încredințat că este mort. Dar iată în fine de sub coloană alergă un șoarece, începu să roadă acoperișul de pele dela capătul toiagului lui, și regele mort, turburat de el în măreția sa moartă, căzu cu fața în jos și luxoasa sa coroană au ridicat-o din praf și din cenușă. Praf și cenușă, iată în ce s'a prefăcut toată slava sa pământească! Insuși regele a recunoscut aceasta în totul încă în viață fiind, și de aicea cu sunet de înmormântare pentru orce slavă pământească sună vestitele lui cuvinte: „Deșertăciunea deșertăciunilor, totul este deșertăciune și vânare de vânat"!

In cel mai înalt grad e de remarcat, că sf. Scriptură a veacurilor următoare îl trece sub tăcere. Exceptând singura indicare a Mântuitorului la slava lui (și încă și aceea cu acel scop, ca să arate, că o simplă floare de câmp prin frumuseța ei întrece această slavă), la interval de câteva veacuri te miră de pomenește măcar ici colea numele lui, — fie la istoricii și prorocii lui Israil, fie la apostolii și evangheliștii Bisericei lui Hristos. Saul cu timiditatea și cu mărinimia sa în primii ani ai vieții sale, cu fărădelegea și posomorîta nebunie în ultimul period, și cu moartea sa tragică pe câmpul de luptă; David cu eroismul, cu căderea și cu disperarea sa — amândoi acești regi sub raport moral au fost mult mai însemnați pentru omenire, decât strălucitul rege-constructor, ce s'a prefăcut într'un afemeiat iubitor de plăceri și apostat. Istoria lui Solomon este istoria omului, a căruia inimă și voință au fost corupte și slăbănogite de lux și de mândrie nemărginită. Acesta a fost un rege, la care se putea privi cu uimire, ca la o figură or-

bitoare în strălucirea și măreția sa, dar răceala adia din toată această măreție, și a-l iubi era imposibil.

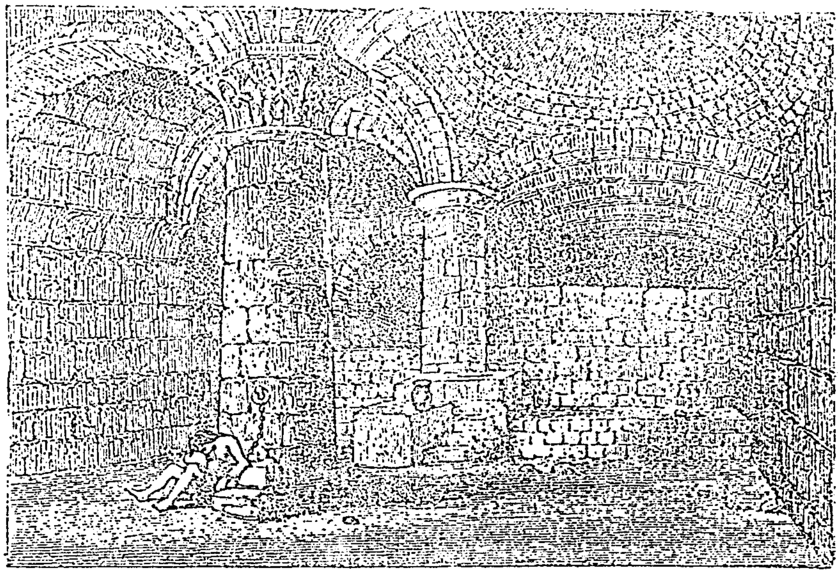
Dar ar fi nedrept a spune, că domnia lui Solomon n'ar fi lăsat după dânsa nici un fel de urme bune. El pentru o vreme a ridicat pe Israil la cel mai înalt grad de tendințe naționale și a arătat pânăla ce puternicie și strălucire putea să ajungă acest popor. El deșteptă într'înșii conștiința independenței sale naționale și în același timp îi făcu mai puțin înguști la vederile lor asupra lumii. El descoperi pentru viața intelectuală a evreilor cariere cu totul nouă. El organiză pânăla desăvârșire servirea leviților, o puse pe o temelie durabilă și dete poporului un templu statornic și măreț pentru slujbele dumnezeești. In primii ani ai puterei sale el a arătat în sine pe regele ideal, care cârmuește înțelept și tare în frica de Dumnezeu. El făcu pe poporul său mai puternic și mai bogat, posedând o capitală întărită, el întări și apărarea țării cu turnuri și fortificații. Dacă prin păcatele sale el personal pentru sine a pierdut dreptul la făgăduința dată lui de viață lungă și domnie inalienabilă, dacă maniea sa nebună de a construi l-a dus aproape la dărâmarea de către el însuși a bunei stări a poporului, — cu toate acestea anume el a dat poporului său o ne mai pomenită greutate între popoarele înconjurătoare, consolidă puternic unele din cele mai utile instituțiuni și „trezi printre ei tendința puternică către o mai profundă înțelepciune și către o mai înaltă artă —, tendință, care deja niciodată n'a murit, cu toate furtunile veacurilor următoare, iar în unele privințe și direcțiuni chiar s'a desvoltat cu o putere și frumuseță tot mai mare[1]). Dacă Solomon n'ar fi arătat încă poporului său nici un serviciu altul, decât numai zidirea templului, apoi și atuncea influența sa asupra vieții religioase a poporului s'ar fi resimțit pânăla ultimile zile a vieții lui istorice. Templul a fost pentru israiliți monumentul permanent și văzut simbol al prezenței divine și a protecțiunii lui Iehova, digul puternic al legii și tradiției, mărturia datoriei, trezirea spre cunoașterea istoriei, inspirațiunea pentru cântările sacre[2]).

Și anume în acest sens regele Solomon a rămas pentru totdeauna adevăratul prototip a acelui dumnezeesc „Rege al Păcii", în care cu adevărat și puteau să se realizeze cele mai bune așteptări ale popoarelor și ale întregei omeniri.

---

1) Ewald, Geschichte, III, 317.

2) Vezi I. W. Farar, Solomon, his Life and Times, din seria Men of the Bible „Stranie", Ianuarie, Fevruarie, Octomvrie și Noemvrie, anul 1888.



Vechile construcții subterane, descoperite sub templul lui Solomon în Ierusalim.

CAPITOLUL XXV.
STAREA LĂUNTRICĂ A POPORULUI ALES ÎN TIMPUL REGILOR MONARHI.

În periodul cârmuirii a celor trei mari regi ai poporului israilit a fost timpul desvoltării lui superioare atât sub raport politic, cât și duhovnicesc. După nenorocirile și desordinile periodului judecătorilor, acesta a fost timpul prosperității, puterniciei și strălucirii, când poporul israilit a atins deplina realizare a marilor făgăduințe dumnezeești și sub acoperământul unei autorități tari a putut fără pedică să-și arate toate calitățile cele mai bune ale geniului său național; prin buna organizație de stat a putut să arate adevăratul model al „teocrației“, iar prin înălțimea vieții religioso-morale a justificat în toată strălucirea marea sa chiemare — de a fi lumină pentru păgâni. Dacă poporul israilit n'a justificat destinațiunea sa nici în asemenea împrejurări favorabile și a prezentat multe fapte triste de decădere profundă religioso-morală chiar și prin cei mai buni reprezentanți ai săi, în

persoana a înseşi regilor săi, apoi aceasta arată numai cum răul cel dintru început, s'a încuibat în natura morală a omului şi, asemenea unei pietre de moară la gât, neîmpedecat l-a tras în prăpastia răului, cu toate sforţările tendinţei spre bine. Astfel era soarta omenirei Vechiului Testament, care gemea în robia păcatului, şi singura mângâere pentru el servea nădejdea în viitoarea izbăvire, în persoana acelui mare Izbăvitor, pentru păstrarea făgăduinţei Căruia şi fusese destinat poporul ales.

Făgăduinţele despre Mântuitorul în acest period îşi găsiseră o clară confirmare în slăvita făgăduinţă, dată lui David, că Dumnezeu îi va râdica sămânţa lui, tronul căria va dura în veci, şi acestei seminţe El îi va fi tată, iar ea Lui îi va fi Fiu (2 Reg. VII, 12—16). David n'a putut referi această făgăduinţă la succesorul său şi de aceea a înţeles-o anume în acel sens, cum a tâlcuit-o mai târziu ap. Pavel, anume în sensul făgăduinţei despre un duhovnicesc succesor şi „Fiu al lui David", Fiu al lui Dumnezeu. Mântuitorul lumii şi Regele universal, tronul căruia „va dura în veci". Afară de această făgăduinţă, adeverită şi în legământul cu Solomon (3 Reg. IX, 5), ideea despre viitorul Izbăvitor în acest timp pătrunde toată viaţa poporului: însuşi ţăria politică era preînchipuirea puterniciei duhovniceşti a lui Mesia, şi înseşi regii lui, mai ales David şi Solomon, în cele mai bune perioade ale vieţii lor au fost prototipuri vădite ale Mântuitorului: cel dintâiu prototip al Lui ca Regele biruinţei, iar al doilea ca rege al păcii. După aceea toţi psalmii lui David sunt plini de expresiuni ale unei înflăcărate aşteptări a lui Mesia şi de cele mai limpezi prorocii despre toate evenimentele vieţii Lui pământeşti, dela naştere pânăla patimi şi moarte, dela înviere pânăla proslăvita şedere de a dreapta Tatălui. Psalmii proroceşti ai lui David prezintă o dovadă lămurită a faptului, cât de viu a fost în cea mai bună conştiinţă a poporului marea făgăduinţă a lui Dumnezeu despre Mântuitorul lumii şi cum spiritul religioso-moral al omenirii înseta de împlinirea acestei făgăduinţe.

Insufleţirea lăuntrică a sentimentului religioso-moral şi-a găsit deplina sa expresiune în desvoltarea slujbei dumnezeeşti şi în ritualele legate cu ea. In această privinţă serviciile incalculabile aduse operei adevăratei religii şi bisericii Vechiului Testament, le-a arătat David prin instituţiile sale religioase-bisericeşti. Fiind însuşi psalmist inspirat de Dumnezeu şi proroc, el întrebuinţă toate sforţările sale pentru organizarea şi înălţarea slujbei dumnezeeşti.

Strămutând sicriul legii în Ierusalim, el a produs deplina refacere în ordinea levitică a slujbei, statornicind slujba dumnezeească re=gulată și permanentă la cortul mărturiei. In aceast scop au fost alese trei familii a fraților cântăreți, ca ei să vestească în arfe, psaltirioane și chimvale. Sub conducerea acestor iscusiți cântăreți (Asaf, Eman și Iditun, numele cărora sunt însemnate în titlurile multor psalmi) s'a format numerosul cor, care, împreună cu le=viții slujitori și cu preoții, „slăvea, mulțămea și preaînălța pe Dom=nul Dumnezeul lui Israil" înaintea sicriului Domnului. Pentru în=deplinirea datoriilor superioare a slujbei sfinte au fost numiți ur=mașii a doi fii ai lui Aaron: Eleazar și Itamar. Deși lui Aaron propriu i=a urmat fiul cel mai mare al lui, Eleazar, dar cinstea arhierească într'un chip oare care a împărțit cu dânsul și Itamar, la casa căruia câteodată trecea în întregime arhieria (de exemplu în persoana lui Elie arhiereul). In timpul lui David vedem pe reprezentanții ambelor acestor linii în persoana marilor preoți Sa=doc și Abitar, dintre care unul a fost arhiereu la vechiul cort în Gavaon, iar celalalt la cortul cel nou în Ierusalim. Dar casa lui Eliazar prin numărul familiilor preoțești întrecea de două ori casa lui Itamar, de oare ce după catagrafia făcută de David, în prima erau 16, iar în a doua numai 8 familii. 24 capi ai acestei familii au fost făcuți sub David căpetenii ai celor 24 de „dejurnii", adecă a grupelor, ce slujeau cu rândul membrii acestor familii preoțești. Tot în astfel de „dejurnii" au fost împărțiți și leviții și cântăreții, cari și săvârșeau slujbele împreună cu dejurnele preoțești cores=punzătoare. „Dejurnea" după toată probalitatea se începea sâm=băta și continua o săptămână, când pentru schimbarea ei venea dejurnea următoare. Impărțirea aceasta s'a observat cu exactiate până în timpurile cele mai târzii, cum se vede aceasta din istoria lui Zaharia, tatăl Sf. Ioan Botezătorul, care s'a învrednicit de ară=tarea îngerului sieși, „când el în rânduiala dejurnei sale sluja înaintea lui Dumnezeu (Luc. I, 8). Ordinea stabilită la cort pentru slujbă a fost strămutată și în templul lui Solomon, unde totuși, pentru sporirea solemnității slujbelor, se accelerează cazurile, când la slujbă participau în același timp toate cele 24 de dejurnii, cum s'a și petrecut aceasta cu deosebire la sfințirea templului. Cu sfințirea templului tot cultul se concentră într'însul, și vechiul cort din Gavaon perdu orce însemnătate; odată cu aceasta, cu lepădarea lui Abiatar din cinul preoțesc (pentru participarea lui la conjurația lui Adonie) arhieria se curmă cu totul în ramura lui Itamar și se concentră în ramura lui Eliazar, în persoana lui Sadoc,

uns la arhierie în timpul lui Solomon. Ritualul bisericesc la slujba religioasă în vremea asta căpătă o înaltă desvoltare, dar numai în laturea exterioară, în sens de lux și măreție. Esențialul ei însă e acelaşi, cum a fost stabilit de Moise la cortul mărturiei, deşi în acelaşi timp corespunzător cu noile cerințe se iviră și rituale noui. Un alt-fel de ritual deosebit fu ungerea la domnie. Ea era particulară și publică. Prima de obiceiu se săvârşa de proroc, ca împlinitor al voei lui Dumnezeu; iar a doua o săvârşa în adunarea obştească preotul principal sau arhiereul, ca mijlocitor între voia lui Dumnezeu și voea poporului. La ungere se întrebuința elei, ca instrument văzut al comunicării harului dumnezeesc. Unsului i se înmâna cartea legii, cu care trebuia el să se conformeze în toată viața și cârmuirea sa.

In cârmuirea statului în acest timp se săvârși o importantă schimbare, care consta anume înființarea autorității regale. Intemeierea ei a fost provocată de necesitatea esențială a organizărei vieții poporului, deoarece lipsa unei autorități serioase în timpul judecătorilor dusese la complectă anarhie și la nenorocirile legate de dânsa. Dar înființarea ei în acelaşi timp a fost expresia într'un chip oare care a lipsei de nădejde din partea poporului în cârmuirea nemijlocită însesi a lui Dumnezeu, și dorința de a avea o cârmuire la fel cu a popoarelor înconjurătoare. De aceea la întrebarea lui Samuil Domnul i-a răpuns: „nu pe tine te leapădă ei, ci mă leapădă pe Mine, ca Eu să mai domnesc peste dânşii (1 Reg. VIII, 7). Inseși existența autorității regale într'un stat teocratic slăbi principiul lui esențial, de oare ce poporul putea primi înclinațiunea de a-și pune nădejdea mai mult în regele văzut uitând pe cel suprem și nevăzut. Cu toate acestea, era autoritatea solidă absolut necesară și pentru viața internă și pentru cea externă politică a poporului, și de aceea ea a fost înființată cu acele mărginiri, care fuseseră puse în legislația lui Moise, care deja mai dinainte prevăzuse acest moment inevitabil în viața poporului ales. Mărginirile acestea consistau mai înainte de toate în aceea, că poporul nu trebuea să-și pună rege un străin, ci neapărat un israilit de naştere, și apoi astfel, „pe care il va alege Domnul Dumnezeu" (Deuter. XVIII, 15). După această mărginire a alegerei urmează legile, care mărginesc însesi puterea regelui. Şi e interesant, că aceste mărginiri sunt îndreptate mai ales contra a aceea, prin ce se distingeau mai ales regii orientali, și anume contra îngrămădirii de averi personale și a desvoltării luxului, care totdeauna atrag după dânsele stricăciunea morală și uitarea legilor

și a poporului. „Să-ți pui rege", zice legiuitorul, „numai el să nu-și înmulțască caii și să nu întoarcă poporul în Egipt, ca să-și înmulțască caii" (Deut. XVII, 15). Senzul acestei legi e acela, că prin ea se interzice de a intra în contact și în alianță cu Egiptul, care se distingea în vechime prin creșterea cailor. Dorința de a avea cei mai buni cai, ar fi făcut a intra în contact cu faraonii, și apoi și în alianță politică, pe când asemenea alianță, după situația geografică a Palestinii, ar fi putut fi primejdioasă pentru poporul israilit, ceeace în urmă s'a și dovedit de istorie. Afară de asta, înmulțirea cailor, cu totul de prisos într'o țară muntoasă, ar fi servit nu spre păstrarea intereselor poporului (de exemplu, în timp de războiu), ci pentru satisfacerea mândriei deșarte a regelui. Ca să nu-și înmulțască femeile, ca să nu se răzvrătească inima lui (Deut. XVII, 17). Haremurile până astăzi în orient alcătuesc una din cele mai grețoase instituțiuni ale curților, în care monarhii despoți își pierd ultimele lor puteri fizice și morale, cufundându-se în cea mai grosolană corupție. Deaceea hotărîrea, care interzice de a avea harem, e de la sine înțeleasă. „Și ca argintul și aurul să nu-l înmulțască peste măsură". Ingrămădirea peste măsură de bogății putea da prilej, cum se vede aceasta din istoria vieții lui Solomon, a largi întreprinderi comerciale, care ar fi fost nepotrivite cu adevăratele interese ale poporului, ar fi înlesnit desvoltarea inegalității după stare, și prin aceea ar fi violat legea fundamentală a lui Moise, care statornicea egalitatea socială-economică; ar fi introdus luxul la curte, necorespunzător cu organizația teocratică a statului și prin aceasta ar fi separat pe rege de popor. „Dar când el se va urca pe tronul regatului său, trebue să scoată pentru sine o copie a legii acesteea din cartea, care se află la preoți și la leviți, ca să fie ea la dânsul și să o citească în toate zilele vieții sale, ca să învețe a se teme de Domnul Dumnezeul său și să se silească a împlini toate cuvintele legii acesteea și hotărîrile acestea". Regele nu era legiuitor și trebuia să cârmuiască statul nu după capriciul său personal, ci după legea dată de sus, după care el trebuia să aibă o copie autentică, ca să o aibă necontenit înaintea sa, neabătându-se nici la dreapta, nici la stânga (Deutor. XVII, 20); prin urmare, în genere trebuia să cârmuiască după legea recunoscută de popor. Prin asemenea dispozițiune era pus hotar despotismului, în care așa de ușor cad cârmuitorii orientali. Insfârșit, legiuitorul dă o definițiune generală a raportului puterii regale către popor. In vechile monarhii orientale raporturile dintre cârmuitori și popor de obiceiu se distingeau prin un dispreț trufaș din partea câr-

muitorului și prin o supunere și umilință de rob din partea poporului. In statul poporului ales asemenea raporturi nu trebuiau să aibă loc; de aceea legiuitorul cere dela rege, „ca să nu se trufească inima lui în fața fraților săi" (Deut. XVII, 20), sau, aplicând aceste cuvinte la cârmuire, ca să cârmuiască pe supușii lor cu blândețe și iubire, nu ca pe niște robi, ci ca pe niște frați. Cei mai buni regi au fost credincioși acestei pravile. David, de exemplu, în raporturile cu poporul, numea pe supușii săi frați: „Și s'a sculat David regele pe picioarele sale și a zis: ascultați-mă, frații mei și poporul meu!" (Paral. XXVIII, 2). Astfel, autoritatea regilor poporului israilit era mărginită prin o reglementare riguroasă — în spiritul vechilor principii ale teocrației și ale cârmuirei de sine a poporului. Astfel să și prezintă ea în istorie. Pentru a se comunica cea mai mare obligativitate pentru rege, fu chiar statornicit următoarea ordine, că la urcarea pe tron regele încheia o legătură cu poporul, în care, după toată probabilitatea, se îndatora să împlinească legea, care stabilea limitele autorității lui (1 Reg. X, 25; 2 Reg. V, 3; 4 Reg. XI, 17).

Din istorie se vede, că regele nu împlinea totdeauna exact aceste legi referitoare la autoritatea regală, și în persoana lui Solomon noi vedem pe regele, care chiar direct a violat unele din tezele fundamentale ale legiuirii, de oarece intrând în alianță cu Egiptul și a introdus o cavalerie, s'a dedat la poligamie și la lux nemăsurat. Dar întru aceasta ei au fost numai expresia spiritului general de neascultare a poporului lor și au suferit pedeapsă în înseși urmările violării legii de către dânșii, cum a și fost aceasta mai ales cu Solomon. Totuși în genere autoritatea regală a fost foarte folositoare pentru desvoltarea virtuților cetățenești și a vieții de stat a poporului. Mulțămită, anume ei, poporul israilit a ajuns la o neobișnuită putere și strălucire politică, așa că sub înrâurirea ei politică s'a aflat toată lumea civilizată contimporană. In caz de o mai mare ascultare atât a regilor, cât și a poporului însuși de legile sfinte ale lui Dumnezeu, poporul israilit ar fi putut uni în influența sa politică și pe cea religioso-morală și astfel ar fi putut în înțelesul deplin să devină marea făclie purtătoare de lumină pentru omenire. Dar păcatele contra legii repede au tocit puterea lui și a puterii lui morale, și el a început rostogolirea repede spre cădere.

Odată cu întemeierea puterei regale, voința lui Dumnezeu și-a găsit expresiunea nemijlocită în persoana prorocilor, activitatea cărora în timpul regilor capătă o foarte mare însămnătate

în stat. Aceştia au fost purtătorii vii ai voinţei lui Dumnezeu, pe care ei bărbăteşte o spuneau regilor şi prin asta-i chiemau la ascultarea de lege şi la pocăinţă. Unii dintre proroci, ca de exemplu Natan şi Gad, au fost sfetnicii de aproape ai regelui, care dirijau activitatea lui potrivit cu cerinţele voinţei lui Dumnezeu şi a legii. La orce greşală sau nelegiuire a regelui contra legii ei se arătau proprii răzbunători pentru legea călcată, precum şi expresia voinţii lui Dumnezeu, pe care ei personal o exprimau regilor greşiţi. In faţa mustrărilor bărbăteşti şi severe a lui Natan, David a fost nevoit să-şi arate cea mai mare căinţă de păcate şi pocăinţă. Tot prorocii au fost şi cei mai mari „cronicari", adecă istoriografi, care scriau faptele regilor. Tot ei împreună cu asta erau principalii răspânditori ai culturii în poporul israilit în acest timp. Către acest timp se imulţise cu deosebire frăţiile proroceşti sau şcolile proroceşti, în care se învăţa legea, poezia sacră şi muzica. „Cetele prorocilor" erau în câteva oraşe principale, de unde ei treceau şi în alte oraşe vecine, însoţind prorocia lor, adecă predica despre lege, cu muzică solemnă din diferite instrumente muzicale (psaltirion, timpane, fluere şi arfe, 1 Reg. X, 5), şi ei exercitau o aşa de puternică înrâurire, încât prin inspiraţiunea lor cedau şi înconjurătorii, cum s'a petrecu asta cu Saul, care după ungere a intrat în ceata prorocilor unde a şi primit pregătirea necesară pentru înalta sa chiemare, care-l aştepta. In şcolile proroceşti a primit probabil cultura sa şi cu deosebire înalta sa artă în poezie şi muzică şi marele psalmist David, în timpul căruia muzica sacră şi muzica deveniră zestrea necesară a cultului. Şi în genere către acest timp „cetele prorocilor deveniră şcolile culturii multe-laterale şi a educaţiei. Despre înălţimea şi vastitatea acestei educaţiuni mărturiseşte exemplul lui Solomon, care fără îndoială tot în aceste şcoli, sau dela învăţători de curte proroci a sorbit cultura sa multe-laterală în toate ramurile de ştiinţă erudită şi artistică.

Impreună cu răspândirea culturii se răspândea şi scrisul, care în acest timp căpătase o aşa de largă desvoltare, încât devenise mijlocul relaţiilor obişnuite şi întâlnim amintiri despre scrisorile prin intermediul cărora se întreţinea corespondenţă între persoanele, ce se afla în depărtare (2 Reg. XI, 14; 2 Paral. II, 11). La palat pentru lucrările de stat erau deosebiţi scriitori şi chiar „cronicari" de curte sau istoriografi. Prorocii de curte ţineau scriptele lor despre activitatea şi viaţa regilor, cum se ştie aceasta cu deosebire despre Samuil, Natan şi Gad, care rezultat al acestor scripte s'au ivit cărţile sfinte, referitoare la acest timp: Cartea Judecătorilor, scrisă de Samuil, în scopul de a arăta, ce nenorociri a atras asupra sa

poporul prin abaterea dela așezământul său cu Iehova; cartea întâia și a doua a Regilor, din care cea întâiu conține istoria po=porului israilit dela nașterea lui Samuil pânăla moartea lui Saul, și în a doua continuarea acestei istorii pânăla ungerea lui Solo=mon la domnie. Tot la acest period se referă alcătuirea cărții Rut, apariția căria a putut fi provocată de necesitatea de a lămuri is=toricește genealogia lui David celui mai mare rege al poporului israilit.

Dar afară de aceste cărți istorice, cel mai bun indicator a înălțimii culturii acestui timp servesc înseși cărțile regilor, anume a lui David și Solomon. Lui David îi aparține cea mai mare parte a acelor cântări și psalmi inspirați, care împreună cu psalmii acestor cântăreți, atât din timpul său, cât și de mai târziu, alcătuesc Psal=tirea. După conținutul său și după expunerea sa, acești psalmi cu adevărat o mare revărsare a geniului religios de Dumnezeu ins=pirat a poetului. care în imne minunate a întrupat cel mai bun conținut al contemplațiunei religioso=morale din acel timp, o atât de înaltă contemplare, încât ea nu=și va pierde interesul său ins=pirator până la sfârșitul lumii, câtă vreme inima omenească va bate, mișcată de sentimentele credinței, nădejdei și iubirii. Lui So=lomon aparțin patru cărți sfinte: Cântarea cântărilor, Cartea Pildelor lui Solomon, Cartea Eclesiastul sau a Propoveduitorului și Cartea Înțe=lepciunei lui Solomon. Aceste cărți fără îndoială alcătuesc o parte a celor 3.000 de pilde și 1.005 imne, despre care se vorbește în cartea a treia a regilor (IX, 32). După tradiția iudaică din aceste cărți, întâia e scrisă de Solomon în tinerețe, a doua la maturitate și a treia la bătrâ=nețe. A patra nu se află deloc în canonul evreesc al cărților, și ea se păstrează numai în traducerea greacă a celor șaptezeci de tradu=cători, de unde e tradusă și în Biblia noastră. In cartea Cântarea Cântărilor adecă cântare înaltă și prea frumoasă, sub chipul de mire și mireasă se zugrăvește legătura tainică a lui Hristos cu Biserica, sub care simbol el necontenit se zugrăvește sau se pre=zintă și în alte cărți ale sf. Scripturi atât ale Vechiului Testament cât și ale Noului (Es. XLIV; Iezec. XVI; Os. II, 19; Mat. XXV). In cartea pildelor, cum se vede din înseși numirea ei, se cuprind pildele sau povețele înțelepte morale ale unui rege înțelept, care a exprimat adevăruri adânci din viață pe temeiul experienței sale proprii. Adunarea pildelor s'a făcut parte de însuși Solomon, iar parte de colectorii următori de sentințe ale înțeleptului rege în timpurile mai târzii. In cartea Eclesiastul sau Propoveduitorul avem oarecum ultimul testament al înțeleptului rege, care, cercând toată fericirea, accesibilă omului pe pământ, a ajuns în fine la

trista convingere, că toate cele pământești „deșărtăciunea deșărtăciunilor, toate sunt deșărtăciune și vânare de vânt". Singurul lucru, în care omul își poate găsi satisfacția, este împlinirea regulei: „teme-te de Dumnezeu și păzește poruncile Lui, pentru că în aceasta se cuprinde totul pentru om".

In periodul examinat poporul israilit în toate privințele stătea mai sus de popoarele înconjurătoare și nu avea în răsărit rival în ce privește armele. Egiptul în acel timp era extrem de slăbit de neajunsuri interne și externe; dinastia XXI, care domnise acolo, trebuia să îndrepte toate sforțările sale, ca să-și apere țara sa de năpădirea asupra ei a libienilor și ale altor nomazi ai pustiurilor africane și asiatice, cari, folosindu-se de slăbirea Egiptului, necontenit năvăleau asupra lui cu războiu. Asiro-Babilonia, o altă țară puternică, deasemenea era cu totul absorbită de desordinile interne dintre cele două jumătăți ale ei (Asiria și Babilonia) și astfel își pierduse însămnătatea sa în politica internațională. Rămăsese numai micele state, care sau cu puterea fusese cucerite de regii lui Israil și plăteau tribut, sau înseși căutau alianță și amiciție cu dânșii (ca de exemplu regele Tirului Hiram) și cu atât mai mult sporea puterea lor. Impreună cu puternicia politică, Israil sta sus deasupra popoarelor înconjurătoare și sub raport spiritual. Toate aceste popoară în comparație cu dânsul, nu posedau nici un fel de opere literare remarcabile. Dacă predominarea politică a lui Israil ar fi fost mai solidă și mai durabilă, atunci popoarele înconjurătoare n'ar fi evitat influența binefăcătoare a lui și din punct de vedere literar și religioso-moral, cum a și fost asta în exemplul cu regina Savei, care se întoarse în țara sa cu simțul unui adânc respect pentru toate cele văzute de dânsa. Din nefericire cunoscuta slăbiciune a lui Solomon a împedecat aceasta și el îngădui chiar în Ierusalim să se practice acele grețoase rituale păgânești, care alcătuiau un neîmpăcat contrast cu înălțătoarea religie a lui Iehova. Istoria căderei lui Solomon ne arată, că din punct de vedere religios popoarele înconjurătoare stăteau pe aceeași treaptă joasă, ca și pe vremea intrării israiliților în pământul făgăduinței, și sălbateca imoralitate a cultului lor încă și mai puternic apărea înaintea feții unei astfel de expresiuni înalte a adevăratei religiuni, cum erau de exemplu psalmii lui David și alte cărți contimporane lui, care au intrat în canonul sf. Scripturi.

Din punct de vedere cronologic periodul regilor-monarhi cuprinde cifra rotundă de 120 de ani, de oare ce fiecare din ei

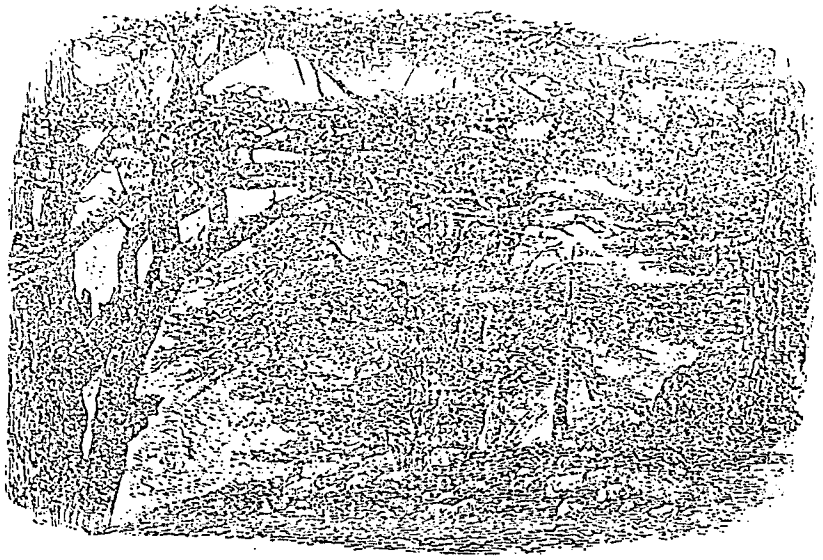
a domnit câte 40 de ani[1]). Indicațiunea principală se cuprinde în observația din 3 Reg. VI, 1, și anume că zidirea templului s'a început în anul 480 „după eșirea fiilor lui Israil din pământul Egiptului, că în același timp coincida cu anul al patrulea al domniei lui Solomon. Astfel înființarea monarhiei a fost în anul 396 și moartea lui Solomon în anul 516 dela eșirea din Egipt. După calculul obișnuit al anilor, moartea lui Solomon cade în anul 980 sau mai exact în 978 a. Hr.

1) Saul propriu a domnit 20 de ani, dar această cârmuire, ca o directă continuare a lui Samuil, se determină, împreună cu acest din urmă în cifră rotundă de 40 de ani.

465

CARTEA A PATRA

De la dezbinarea regatului pânăla căderea Samariei.



Cedrii Libanului

CAPITOLUL XXVI.
DEZBINAREA REGATULUI.

După moartea lui Solomon, pe tronul lui Israil, s'a suit evident unicul său fiu, Roboam. Acesta avea deja 41 de ani dela naştere [1]), dar nenorocirea sa a fost aceea, că el s'a născut şi a fost educat în luxul moleşitor şi corupt al vieţii de curte, cum a fost ea în a doua jumătate a ultimei domnii. După aceea, dacă tatăl său a fost un astfel de monarh vestit şi slăvit, ca Solomon, apoi mama lui a fost principesă amoniteancă, şi prin urmare idolatră [2]). Reproducând în sine întru câtva vioiciunea intelectuală a tatălui său, el totuşi a moştenit puţine din celelalte însuşiri bune ale lui, cum se întâmplă aceasta cu fiii oamenilor mari. Miop şi arogant, el în acelaşi timp nu poseda deloc

1) Dar mulţi din cercetătorii cei mai noui văd în această indicaţie o eroare de transcriere, care a schimbat între ele literile asemănătoare după trăsături (mem cu capa), aşa că găsesc posibil a considera pe Roboam la urcarea pe tron un tânăr de 21 de ani, ceea ce în adevăr ar fi potrivit cu mersul lucrurilor în urmă.

2) Ea era fiica lui Anon, regele amoniţilor. 2 Paral. X, 1. Comp., 1 Reg. XII, 24,

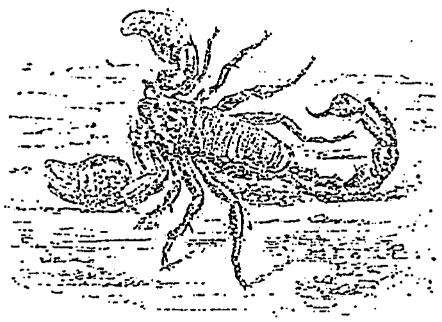
independența, așa de necesară pentru un monarh așa de nemărginit și nu manifesta nici însușiri înalte, nici bărbăție cetățenească. Față cu acele împrejurări, în care s'a început domnia lui, înconjurat de primejdiile politice, ce-l amenințau, el era cu totul incapabil să conducă statul. Incapabil de a pricepe clar adevărata stare de lucruri, el, ca un cârmaci nexeperient, îndreptă corabia statului său spre stânca de sub apă, de care ea s'a și sfărâmat pentru totdeauna.

Unchiul lui Roboam, David, a primit declarațiunea de devotament și cinstirea dela toate triburile, aflându-se încă la Hebron, înainte de cucerirea Ierusalimului, și Solomon tot astfel a fost public proclamat rege, înainte de moartea tatălui său, în care caz urcarea lui pe tron s'a făcut în prezența reprezentanților poporului. Altmintrelea s'a făcut asta cu Roboam. Se pare că a trecut nu mai puțin de un an dela urcarea sa pe tron, până ce el a găsit cu cale să ia măsuri ca să obțină recunoașterea sa din partea reprezentanților poporului, ba chiar și atuncea, se pare pasul acesta pleca dela triburi decât dela dânsul. El, se pare, ajunsese la o închipuire falsă într'un stat teocratic, că tronul era proprietatea sa inalienabilă, după dreptul de succesiune, pe alăturea cu orce întărire a drepturilor lui din partea poporului, și a început să lucreze cu aceeași nemărginită aroganță, proprie vechiului orient, cum s'a observat aceasta deja și la Solomon în a doua jumătate a domniei lui, ca și cum poporul ar fi fost creat pentru ca să se supună, iar el era născut ca să-l cârmuiască după capriciul său. Deja vechea cârmuire obștească de sine alcătuia o parte atât de esențială a vieții de stat a poporului ales, încât el nu voia deloc să se procedeze astfel, și în tot cazul veghea cu gelozie dreptul său de participare la faptul urcării regelui pe tron. Văzând acum pretențiunea neobișnuită din partea noului rege, triburile din nord nu voiră să recunoască urcarea lui pe tron până atunci, până când ea nu va fi întărită de ele, și în acest scop bătrânii sau reprezentanții acestor triburi se adunară la consfătuire, și încă nu la Ierusalim, cum ar fi fost de așteptat, ci în capitala lor proprie, la Sihem. Sihemul, fost multă vreme centrul vieții israilite, pe vremea lui Avraam și Iacov, susținu vechea sa vrednicie în curgere de veacuri întregi, asemenea de exemplu faptului, cum Reims, vechea capitală a Franței, a continuat să fie locul încoronării regilor Franței mult după ce Parisul a ocupat locul lui în calitate de capitală națională, sau după cum Moscova, vechea capitală, servește până astăzi ca loc de încoronare a țarilor Rusiei, cu toate

că capitala reală a imperiului e aproape de două veacuri la Petersburg. Adunarea aceasta imediat declară o așa independență, încât lucrurile nu prevesteau nimica bun. Ea evident conta, că Roboam se va vedea nevoit să vină la Sihem și se va prezenta adunării, iar nu adunarea lui Roboam. Dar tânărul rege evident încă nu bănuia nici o primejdie, aflându-se în fericita neștiință a adevăratei stări de lucruri, fiind orb și surd față de cele cei i se pregăteau. Cu toate acestea din partea adunării nu s'au dat încă nici un motiv, ca să se consi ere înclinată spre violarea supușeniei. Reprezentanții triburilor de nord doreau numai unele prefaceri, la care ele, ca cetățeni liberi, aveau tot dreptul, și în acest scop îi propuseră anumite condițiuni pentru ușurarea dărilor poporului, care în ultimii ani ai domniei lui Solomon, din pricina necontenitelor construcțiuni și a luxului nemăsurat, sporise în așa măsură, încât deveniseră un jug greu de purtat pentru popor.

Când Roboam sosi la Sihem, atuncea reprezentanții poporului se adresară lui cu următoarea cuvântare: „Tatăl tău a pus asupra noastră un jug greu; tu însă ușurează-ne munca pusă de tatăl tău, și jugul greu, pe care el l-a pus asupra noastră, și atuncea noi îți vom sluji ție" (3 reg. XII, 4). Chestiunea era serioasă și cerea cu atât mai multă chibzuință, cu cât era propusă de reprezentanții adunării poporului, în capul căruia stătea Ieroboam, care se întorsese în acest timp din Egipt, lucru care nu putea fi necunoscut lui Roboam. Regele și-a rezervat trei zile ca să răspundă la această cerere și asta era cu totul de înțeles. Chiar dacă el avea în vedere să facă oare care cedări, apoi vrednicia sa de rege îi cerea să procedeze astfel, cum e demn pentru un rege. Dacă el s'ar fi arătat în acest moment la înălțimea chiemării sale, atunci viitorul poporului israilit ar fi fost cu totul altul. Dar împrejurările istorice ale vieții poporului pregătiseră deja terenul pentru o cu totul altă deslegare a lucrurilor. In sfatul de stat, adunat pentru discutarea acestei chestiuni, voturile se împărțiră. Vechii consilieri, care serviseră sub Solomon, înțelegând starea reală a statului și a poporului, sfătuiră pe Roboam să cedeze poporului, zicând: „dacă tu în ziua aceasta vei fi sluga poporului acestuia, și-l vei servi, și vei satisface cererea lui, și vei grăi cu dânsul binevoitor, atunci ei vor fi robii tăi în toate zilele". Dar tânărul și neexperientul rege a nesocotit acest sfat înțelept și a urmat sfatul consilierilor săi tineri de o vrâstă cu dânsul, cari educați fiind sub influența coruptă din ultimii ani ai domniei lui Solomon, priveau ușuratec la toate. Ei sfătuiră pe rege să refuze

hotărît cererea poporului, declarînd totodată, că cerinţele noului rege sunt încă şi mai mari decât cerinţele lui Solomon, de oare ce, după expresiunea obraznică a consilierilor, „degetul cel mic al lui e mai gras decât coapsa tatălui său". Ca odată pentru totdeauna să desveţe poporul dela asemenea cereri, regele a trebuit, după sfatul acestor demnitari, să-l ameninţe cu sporirea încă şi mai mult a jugului. Când Ieroboam, în fruntea reprezentanţilor poporului, se arătă din nou la rege, atunci Roboam le răspunse după sfatul tinerilor consilieri şi a zis: „tatăl meu a pus asupra voastră un jug greu, dar eu voi mări jugul vostru. Tatăl meu v'a pedepsit cu biciul, iar eu vă voi pedepsi cu scorpionul", adecă cu acele cnuturi noduroase, cu care se pedepseau criminalii şi greu vinovaţii[1]). Atunci poporul revoltat dădu frâu liber simţului de nemulţămire, ce ferbea într'însul şi pretutindenea răsună strigătul ce răsunase mai înainte: „Ce parte avem noi cu David? Nu avem moştenire cu fiul lui Iesei! La corturile tale Israile! Acum să-ţi cunoşti casa, Davide! Şi s'a împrăştiat Israil la corturile sale". Astfel nechibzuinţa noului rege a dărâmat opera, creată cu atâtea sforţări de două generaţiuni. Triburile devotate şi credincioase lui David însuşi în mare măsură erau deja înstrăinate de tirania grosolană şi abuzurile egoiste din timpul domniei lui Solomon; avantajele, date tribului lui Iuda, aprinseră vechea rivalitate şi stârniră o aşa de straşnică tendinţă spre independenţă, încât se arătă neputincioasă orce împotrivire. Intrigat de asta, Roboam nu ştia ce se facă. Incercându-se să îndrepte cumva lucrul stricat, el trimise pe bătrânul Adoniram să le propună prefaceri şi în acelaşi timp pentru strângerea dărilor, ca şi cum ar fi dorit prin asta să se încredinţeze de dispoziţiunea reală a poporului. Dar te miră de a putut el să aleagă un reprezentant mai rău din partea sa decât omul, care fusese şeful principal al strângerii dărilor în ultimii ani grei a domniei tatălui său. Indată ce acest slujbaş urîcios apăru în mijlocul populaţiei triburilor din nord, îl şi împroşcară cu pietre, şi a şi murit. Inspăimântat de soarta slujbaşului său, insuşi regele cu grabă a trebuit să se mântuiască prin fugă la Ierusalim, iar adunarea po-



Scorpion.

1) 3 Reg. XII, 11. Romanii numeau biciul, care avea legate de ramurile lui diferite bucăţele de metal ascuţite, tot scorpion.

porului proclamă la Sihem rege pe Ieroboam, pe care l-au recunoscut cele zece triburi nordice. Greşala sa de stat, Roboam voi să o îndrepte prin puterea armată şi, în acest scop, adună o armată de 180 de mii de oameni pentru supunerea triburilor desbinate; dar vărsarea de sânge a fost împedecată de Samei, „omul lui Dumnezeu", care convinse pe Roboam, că toate acestea nu-s după voia lui Dumnezeu, şi de acea războiul ucigător de fraţi va fi crimă directă contra lui Dumnezeu, şi Roboam a trebuit să se împace cu revoluţia săvârşită, deşi duşmănia lui Ieroboam, care adesa se transforma în războae pustiitoare, n'a contenit „în toate zilele vieţii lor".

Aşa s'a săvârşit desbinarea poporului israilit în două regate, care au primit numele de regatul Iudeei şi regatul lui Israil. La prima privire se poate socoti, că casa lui David a pierdut totul. Sub autoritatea sceptrului lui a rămas numai un trib, cu neînsemnatele adaose la dânsul. Aproape chiar dela Ierusalim, spre nord, pânăla valea râului Oreont, dela marea Mediterană pânăla Eufrat, toate aceste vaste provincii trecură în mâniie omului, care deja în timpul vieţii lui Solomon era pretendent periculos la tron. Lui Roboam îi rămase credincios numai tribul său propriu, cu partea sa nu tocmai mare de dealuri neroditoare. Hotarele triburilor în genere în curgerea veacurilor mai mult sau mai puţin s'au schimbat. Ierusalimul era situat în hotarele tribului lui Veniamin, şi populaţiunea lui aparţinea în mare parte acestui trib[1]). Partea de sud a a lui deci aparţinea tribului lui Iuda pânăla Masifa şi Ghiva. Iar jumătatea de nord, exceptând vechile şi mult veneratele sfinţenii Betel, Rama, Galgala şi Ierihon, îşi lega soarta sa de tribul lui Efrem (Reg. XV, 22; XII, 29; XV, 17; XVI, 34). Tribul lui Iuda, la rândul său, înghiţise deja o parte din Dan, de oarece populaţia din Ţor şi Aialon se considerau deja ca aparţinând la el, (2 Paral. XI, 10), şi astfel o parte din posesiunile acestui trib deasemenea au rămas sub stăpânirea lui Roboam. Dar capitală a tribului lui Dan în acest timp era deja oraşul de nord Dan, şi din această causă tribul acesta în acest timp aparţinea regatului de Nord. Tribul lui Simeon niciodată nu ocupase vreo situaţie evidentă în popor, pentrucă posesiunile lui erau situate în Neghebul neroditor, mult

1) 2 Reg. XII, 20. Că populaţia Ierusalimului în mare parte consta din Veniaminiţi, aceasta se vede din Ieremia, VI, 1. In Iezec. XXXVII, 16 prin fiii lui Israil se înţelege Veniaminiţii. In întregul său cuprins tribul lui Veniamin se cuprindea in regatul de nord sub Ievosten (2 Reg. II, 9), şi acelaşi lucru a fost după căderea acestui regat (Ps. LXXIX, 2). Cumpliţii vrăşmaşi ai casei lui David, Saul, Semei şi Siva, erau deasemenea Veniaminiţi. Cu toate acestea o parte a acestui trib a recunoscut pe Roboam, — evident acea parte a lui, care trăia înlăuntru şi împrejurul Ierusalimului. (Vezi 3 Reg. XII, 21).

mai spre sud de Hebron, prezintând păşuni sărace pe înălţimi, care meneau populaţiunea la starea primitivă de păstori. Tribul acesta se încercă să desvolte şi viaţa orăşănească cu cultura s'a mai înaltă, dar deja în timpul lui David el începuse să o părăsească, şi să se întoarcă iară la viaţa păstorească. De aicea, fireşte, el începu să întreţină o necontenită legătură cu tribul lui Iuda, către care se adresa el pentru susţinere şi apărare de puternicii săi vecini şi de care a şi fost el înghiţit.

In asemenea alcătuire cele două jumătăţi ale poporului se determină şi numirele lor. In timp ce posesiunile lui Roboam puteau primi numirea numai pe numele acelui singur trib, care a rămas cu dânsul, regatul de Nord pe de altă parte putea să-şi însuşască înaltul nume de Israil, „tatăl întregului popor", şi să se mândrească cu aceea, că în adevăr el era un regat naţional. Pretenţiunea aceasta se întemeia pe astfel de date fundamentale, atât geografica întindere a pământului cât şi numărul mare al populaţiunii, încât şi numirea lui „regatul lui Israil" intră deacum în întrebuinţare generală. Ea niciodată nu s'a întrebuinţat pentru regatul lui Iuda chiar până la dărâmarea Samariei, pecând chiar de la început chiar prorocii totdeauna au numit aşa numai regatul de nord. In timpurile de mai târziu, adevărat, odată cu întinderea idolatriei, prorocii au început să numească regatul lui Israil regatul lui „Efrem", dar asta mai curând din causa indignărei înfocate contra apostasiei, decât din causa negărei pentru ei a vredniciei naţionale pentrucă până în cele de pe urmă timpuri regatul de nord s'a numit regatul lui Isaac, Iacov şi Iosif (Avac. III, 13; VI, 8; VII, 2, 5, 9, 16; Os. XII, 2). Infiinţarea lui totdeauna s'a recunoscut din partea prorocilor ca unul din actele economiei divine, aşa că nerânduelele şi răzvrătirile în viaţa lui istorică nu au fost puţine ca şi în soarta tribului lui Iuda, după părerea prorocilor, se aflau sub ştirea nemişlocită a Proniei. In hotarele lui, exceptând Ierusalimul şi Hebronul, se aflau toate localităţile, scumpe pentru orce fiu al lui Israil, atât spre răsărit, cât şi spre apus de Iordan, şi într'însul cu o deosebită putere s'a desvoltat activitatea prorocilor. Deşi, cel puţin după Ilie şi Elisei, în regatul Iudeu au apărut mai mulţi proroci, pe nume numiţi în sf. Scriptură, totuşi anume în regatul lui Israil, pe cât se ştie, s'au aflat majoritatea şcolilor prorocești şi acolo s'au întâlnit mari cete de proroci, care numărau 50, 100 sau pânăla 140 de inşi într'o vreme.

Chiar la împărţirea regatului a putut să se aibă în vedere şi scopuri mai înalte. De oare ce sub stăpânirea unui aşa monarh,

ca Solomon, cârmuirea teocratică a suferit în multe privințe o atingere foarte esențială și întreaga sistemă a teocrației era amenințată de o mare primejdie din partea absolutismului regilor nelegiuiți, apoi împărțirea regatului putea servi mai întâiu de toate ca amintire despre aceea, că soarta poporului israilit se afla în mânile Regelui său suprem, și după aceea, mărginind autoritatea Regelui putea prezenta și condițiuni mai favorabile pentru desvoltarea concurenței între regate în interesul religiei și moralității. Dacă în asemenea stare regele unei jumătăți a poporului putea să se rătăcească și, violând legile teocrației, să cadă în idolalatrie, atunci se putea nădăjdui, că regele celeilalte jumătăți va susține legea lui Dumnezeu și prin înseși existența sa va servi de repros pentru celalalt rege rătăcit. Dar acestor nădejdi le-a fost dat să sufere un deplin naufragiu. Dacă dela împărțirea regatului se părea, că se putea aștepta mărginirea autocrației regale prin vechile dispozițiuni teocratice, apoi în realitate în loc de aceasta cârmuirea regală curând deveni chiar mai arbitrară decât cum fusese pânăla desbinare. Neavând nici un sprijin solid în renumele faptelor sau în caracterul propriu neavând în urmă un trecut istoric, înstrăinați de popor prin înclinațiuni mai despotice decât iubitoare de popor, așezați apoi între două puteri dușmane: regatul Iudeii la sud și al Siriei de nord, — regii lui Israil au știut să creeze numai un stat războinic, și purtară grijă mai ales de aceea, ca să înăbușe turburările din lăuntru și să apere hotarele sale de năvălirile de dinafară. Din această causă, chiar dela început importanța principală în regat a căpătat-o puterea militară; conducătorul oștirii deveni chiar mult mai puternic și autoritar decât fusese el în regatul nedesbinat, când Ioab putea nepedepsit să jignească chiar pe David. Comandantul oștirii deveni prima persoană după rege, și se considera mijlocitorul necesar la căpătarea grației regale. In două cazuri funcția sa și influența îi dădură putința chiar să pue mâna pe tron (3 Reg. XVI, 16; 4 Reg. IX, 5). Din această causă pentru susținerea autorității puterei regale nu mai rămăsese nici un mijloc altul, decât numai făurirea puterei militare, și regii israiliți, nemulțumindu-se cu vechea infanterie, se apucară să introducă stăruitor carele de război și în genere cavaleria. In locul detașamentului de 600 giborimi, care fusese garda lui David, regii israiliți își formară, în calitate de gardă, un detașament întreg de cară de război cu călăreți, după modelul celor egiptene sau asiriene, și la fiecare car se aflau un purtător de scut, un vizitiu și un ostaș. Odată cu aceasta încă un

deosebit detașament păzea palatul și persoana regelui, în unul și același timp asigurând siguranța regelui și servindu-i în calitate de curieri și împlinitori ai dispozițiunilor sale. Propriu de armă națională, totuși, continuă să rămână arcul, prin întrebuințarea căruia se distingeau israiliții și erau capabili să se folosească de el atât din cară, cât și din lupta pedestră.

O altă pricină importantă a dezbinării regatului, fără îndoială, a fost acea nelegiuită toleranță a păgânismului, care sub Solomon a produs o așa de puternică sminteală în popor. In realitate anume pe acest temeiu prorocul Ahia a și declarat lui Ieroboam, că des-binarea monarhiei se va săvârși după hotărârea lui Dumnezeu (3 Reg. XII, 33). Dar regii lui Israil nu și-au justificat destinația. Ei nu numai nu și-au însușit o politică favorabilă adevăratei re-ligii, nu numai n'au manifestat un devotament esclusiv ei, dar n'au luat chiar nici o măsură de prevenire contra incursiunii idolatriei, ci în multe cazuri o și favorizară direct. Prorocii nu numai că n'au fost apropiați de curte în calitate de sfetnici ai tronului, cum fusese Natan și Gad sub David, ci au fost sau ne-glijați, sau chiar cu sila răspinși sau prigoniți. Ne reținuți de mărginirile, care tot se mai simțau în regatul lui Iuda, regii nu manifestară chiar nici o dorință să activeze după legile teo-crației; ci au voit să se conducă după propriile lor vederi poli-tice. Din această causă, prin necesitate a trebuit cu o nouă putere să se reînoiască conflictul între biserică și stat, — acel conflict, care se produsese încă sub Saul și Samuil, și acest conflict de-veni trăsătura cea mai distinctivă a istoriei regatului lui Israil. In curgere mai bine de 250 de ani a existenții acestui regat, într'însul se produse o luptă necontenită pe viață și pe moarte între regi și proroci, în care caz aceștí din urmă, după arătarea de sus, întemeind acest regat, în chip strălucit se siliră, ca să dirijeze soarta lui pe cărările dreptății. Tronul în realitate începu să se dea mai curând prin alegere, decât prin moștenire, înconjurat de toate turburările unei atari sisteme. Prorocii acuși-acuși apăreau cu mustrările lor, întărindu-le cu amenințările, că regatul va trece la altă casă, dar toate au fost zadarnice. Cu toate sforțările pro-rocilor, viața statului israilit se îndreptă tot mai mult din rău în mai rău.

Tăiat dela viața religioasă-morală și dela izvorul renașterei duhovnicești, noul regat creat prin o muncă înceată, dar stărui-toare a lui Samuil, David și Solomon, suferea foarte tare anume din pricina lipsei de influențe sănătoase și nobile. Curând după

întemeierea sa a primit o grea lovitură prin depărtarea din el a preoților și leviților, cari s'au dus la Ierusalim. Aceasta a fost o mare pierdere, de oarece anume dela această clasă pleca luminarea poporului; anume ei erau reprezentanții artei, Regii religiei și a cunoștințelor generale. Statornicirea închinării vițelului de aur în Betel și Dan, în locul slujirii dumnezeești din Ierusalim fu o greșală fatală a regelui lui Israil; poporul nu numai s'a lipsit de înrâurirea întăritoare și înălțătoare a adevăratei credințe, dar deacum pierdu capacitatea de a rezista incursiunii păgânismului, și cu trecerea timpului trebui inevitabil să se supună în totul lui. De îndată ce idolatria fu recunoscută în anumită măsură, nimica nu mai putu împedeca revărsarea ei din Fenicia și Siria, cu care regatul lui Israil se afla în cele mai strânse relațiuni, atât comerciale, cât și politice Din causa răsturnărilor politice în mare măsură se instaurară aceleași turburări, prin care se distinsese periodul judecătorilor; la rând cu descompunerea internă, crescu ignoranța poporului și superstiția lui, se înrădăcină tot mai mult și să lărgi idolatria, și împreună cu ea se răspândi și imoralitatea, care a ros însuși bazele vieții naționale. In mijlocul lui apărură din când în când proroci, și apărură și regi capabili, dar ei deja nu mai putură să oprească rostogolirea poporului pe panta povârnită, și în sfârșit ea fu lăsată până și de cei mai buni cetățeni ai săi, propriei lui soarte, care inevitabil îl duse la peirea politică.

Alta a fost istoria începătoare a regatului sudic sau iudeu. Fiind în afară slab, ferit de toate acele tendințe vătămătoare, care duseseră la prezentul desnodământ, el totuși păstră nu puține avantaje, asigurate lui de domnia lui David și Solomon. Regatul acesta a fost în realitate o continuare a trecutului slăvit, s'a fundat pe aceleași principii. Deși nemărginit de proroci și de popor, regele totuși cârmui în acord cu ei, susținând vrednicia sa, și în același timp cu respect raportându-se către opinia publică și sfatul prorocilor, acordând căpitenia în stat cu supunerea morală glasului conducătorilor duhovnicești. Strălucirea primelor două domnii a dat după aceea tronului un fel de aureolă, care a susținut în popor fidelitatea către casa lui David în curgere de 500 de ani. In cursul acestui lung period de succesiune a rămas incontestabilă, și dinastia a fost în fine detronată numai de o stăpânire străină. Idealul vredniciei regale, cum a fost el proclamat în inimele inspirate ale lui David și Solomon, și credinciosia neschimbată a lor față cu datoriile lor în calitate de cârmuitori ai unui stat teocratic, au rămas exemplu și pentru succesorii lor,

mărginind pe cei slabi sau nevrednici și conducând prin prefaceri și activitate pe cei sinceri și pioși. In fața închipuirei tuturor regilor următori și a generațiunilor succesive necontenit și din ce în ce mai mult se aprinse strălucirea acelui veac de aur, când domnia lui David, se conducea de sfaturile inspirate ale prorocilor Natan și Gad. De aici trebile publice în regatul lui Iuda mergeau mult mai liniștite și pașnice, decât în regatul dela nord. Turburările se puteau naște și aicea, dar ele nu erau atât de puternice, încât să sgudue tronul. Cu toată slăbiciunea sa, regatul iudeu putu susținea existența sa în curgere de mai bine de o sută de ani și după ce rivalul său mai puternic deja devenise prada cuceritorilor externi.

Causa aceste tării și perzistențe a vieței poporului în regatul lui Iuda a fost fidelitatea sa mai mare față de legea Domnului și așezământului cu Iehova. Incursiunea idolatriei într'însul întimpină împotrivire mai mare decât în regatul lui Israil, și când ea câteodată amenința să se înrădăcineze în totul în țară, atunci regulat se dărîma de sforțările sincere ale regilor credincioși și ale prorocilor și poporului. Idolatria, introdusă de Solomon, peste câteva zeci de ani a fost izgonită, și când în timpurile următoare, sub Hotolio și Ahaz, ea pătrunse iarăși în popor, apoi poporul împreună cu noul său rege cu puteri unite începea lupta cu ea și solemn restabilea slujba ereditară a lui Iehova. Din această cauză acolo n'au fost luptele fatale între proroci și regi. Având mai multă libertate să rostească avertismentele lor și sfaturile decât în regatul lui Israil, acești martori neînfricați ai adevărului dumnezeesc fără slăbire susțineau acolo adevărata credință și împreună cu dânsa și viața religioasă-morală în popor. Activitatea lor pelângă aceasta nu se termina cu viața lor. Predica lor inspirată de Dumnezeu o veșniceau în cărțile lor prorocești, care deveneau izvorul nesecat al educației morale și al înălțării omenirii. Cu toate acestea și aicea păgânismul dădea asalturi tot mai mult. Excluderea exclusivă a lui în fine se dovedi imposibilă. Contactul necontenit cu popoarele idolatre, prezența partidului activ și închinat spre păgânism, care-și trăgea începutul din o fatală greșeală a lui Solomon, influența regelui și a Curții foarte adesa închinată spre păgânism, înclinațiunea firească a laturii inferioare a naturii, ce se alipea de orce cult senzual, — toate acestea încetul cu încetul strâmtorară adevărata credință din situația ei supremă și treptat-treptat slăbi puterea ei. Odată cu creșterea înrâuririi Asiriei și Babiloniei acest element păgânesc, întărit cu trecerea timpului,

așa că în sfârșit a devenit predominant. Alianțele cu monarhiile păgâne și imitarea exemplului lor încetul cu încetul împinse vechea credință pe ultimul plan și au atras după ele inevitabilele fructe, care se manifestau în decăderea spiritului național al vredniciei și puterei naționale. Chiar înseși credința adevărată, unde ea se mai păstrase, fu supuse influenței considerabile elementelor străine ei. Sub înrâurirea preoțimei fără suflet și devotată lumii, care se îngrijea mai mult de bunăvoința curței decât de interesele religiei, religia căpătă tot mai mult un caracter ritualist, degenerând într'o formalitate moartă, ce conlucra la adormirea duhovnicească a poporului, care din nou se trezi din somnolența sa duhovnicească numai prin glasul curajos al neadormiților proroci. In același timp însuși tronul deveni tot mai puțin asămănător cu idealul vechiu cel măreț, și însuși contrastul lui cu cel precedent conlucră la slăbirea influenței lui. Dorința nebună de a se amesteca în politica furtunoasă a acelei vremi și a lua parte în conflictele celor mai puternice monarhii între dânsele, desăvârși peirea regatului. Impreună cu el căzu și tot ce rămăsese mai curat în viața națională a poporului ales. Dar lucrul prorocilor manifestă o vioiciune uimitoare, așa că aceste elemente se treziră din nou din această lovitură, părută mortală, din care causă în urmă deveni posibilă întoarcerea poporului din robirea Babilonului și în genere restaurarea iudaismului, liber de orce amestecătură a influenței păgâne.

Luând în considerațiune toate datele relativ de puterile celor două jumătăți ale poporului ce se desbinase, se poate zice, că în genere ele erau egale, cu toată păruta neproporționalitate a lor după alcătuirea exterioară. Dacă la prima privire se putea crede, că regatul lui Israil, ca alcătuit din zece triburi, care coprindea $^2/_3$ din toată populația țării și ocupau cea mai bună și mai rodnică parte a ei, avea de partea sa toate avantajele și amanetul vădit al celei mai mari puternicii politice, apoi pe de altă parte trebue de avut în vedere, că regatului lui Iuda îi rămăsese capitala ca centru al cârmuirii statornicite și a intereselor materiale ale poporului, împreună cu enormele tezaure ale statului, îngrămădite acolo de Solomon. Pe lângă aceasta, fără a mai vorbi deja despre energia călită și caracterul întreprinzător al înseși tribului lui Iuda, de partea lui erau toate avantajele sub raport religios și moral, de oare ce în capitala lui se afla templul, sfințenia principală a întregului popor, zidit prin silințele generale al întregului popor, sfințit prin participarea întregului popor și de aceea

atrăgea involuntar la sine simpatia generală a poporului. Prin asemenea însemnătate a templului se explică și toată istoria următoare a raporturilor dintre ambele regate. Văzând această gravitațiune a poporului către templu din Ierusalim, regii israiliți începură să privească la el cu bănuială, temându-se, ca nu cumva gravitațiunea religioasă către templu să nu se tranforme în gravitațiune politică către Ierusalim, ca o capitală politică. Și iată, contrar făgăduințelor lui Dumnezeu, care stabilise fidelitatea și devotamentul către adevărata religie drept condiție a vesniciei casei lui Ieroboam, regele israilit odată cu primii pași ai domniei lui încep să tindă spre înstrăinarea poporului său dela templul Ierusalimului, se silesc să întemeieze un centru propriu al vieții religioase și chiar să introducă o astfel de religie, care să nu aibă nimic comun cu religia templului Ierusalimului. Asemenea politică ducea direct la o sectă religioasă care s'a și săvârșit fățiș de primul rege al lui Israil, Ieroboam.



Ruinele dela Petra.

CAPITOLUL XXVII.
DOMNIA LUI IEROBOAM ȘI A CASEI LUI.

Fiind recunoscut din partea adunărei poporului la Sihem, rege a zece triburi din poporul lui Israil, Ieroboam se putea deplin mândri cu situația sa. In locul dealurilor stâncoase ale Iudeei, el primi în stăpânirea sa șesurile roditoare și înălțimile păduroase ale Palestinei centrale, marele șes al Ezdrilonului, ținutul înalt și bogat, cunoscut în urmă sub numele de Galileea de sus, pădurile și pășunile Galaadului și Vasanului și vastele stepe ale triburilor lui Gad și Ruvim. Dacă partea sudică a șesului Filistenilor și a munților lui Edom, cu condițiunile lor favorabile co- merțului din Ețion-Gever pe marea Roșie, au rămas sub stăpânirea lui Roboam, apoi rivalul său, în schimbul acestora, primea bir dela în- treaga jumătate a Filistiei și dela bogatele țări Amon și Moab. Siria, pânăla malurile Eufratului, care intra înainte în coprinsul monarhiei lui Solomon, în realitate deja deveni independentă

Acea parte a ei, care alcătuia regatul Damascului, pricinuise nu puțină neliniște deja lui Solomon, anume când ea se răsculă sub conducerea lui Rezon sau Ețion, comandantul oștirilor regelui Savei, deja biruit de Solomon, și în urmă, în vremea lui Rimon, nepotul lui și a regilor următori în curs de veacuri întregi a devenit vrășmașul de moarte al lui Israil. Necontenit cucerind celelalte pământuri arameene de dincoace de Eufrat, Siria în sfârșit în timpul domniei lui Ahab a putut aduna 32 de prinçipi vasali pentru luptă, sub steagurile sale, contra regatului lui Israil. Din această causă Roboam a întreținut se pare relații prietenești cu dânsa, ca să neliniștească pe Ieroboam. Dar vicleanul cârmuitor dela nord a fost mai mult decât răsplătit de această ghibăcie politică, asigurându-și o susținere activă din partea socrului său, regele Egiptului, având în el totdeauna un puternic aliat, amenințând spatele regatului din sud.

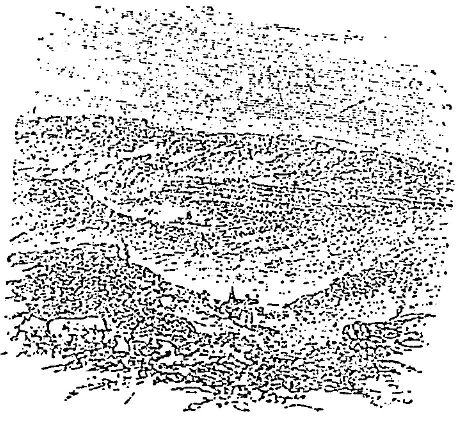
După urcarea pe tron, Ieroboam înainte de toate păși la consolidarea situației sale din partea de dinafară. In acest scop el întări câteva orașe, și anume Sihemul de iasta parte de Iordan și Panuel de aceia parte de Iordan, care și deveniră două fortărețe puternice ale vastului său stat. Drept capitală a sa el făcu Sihemul, și te miră de se putea găsi un loc mai frumos pentru rezidență; de oare ce Sihemul nu numai că era orașul principal al tribului lui Efrem, dar tot odată și cel mai vechiu luminător a lui Israil în Palestina. Insuși Avraam cândva a ridicat jertfenic în valea Sihemului; Iacov cumpără aicea pământ și săpă acolo vestita fântână; tot aicea se afla grobnița lui Iosif, și sub Iisus Navi tot aicea din munții Gheval și Garizim, situați spre nord și spre sud de dânsa, s'au citit binecuvântările și blestămile legii. Dar sichemiții, dela timpul lui Iacov, nu odată și-au manifestat natura lor dublă. Cândva, pe vremea judecătorilor, își proclamară ca rege pe Abimeleh, și apoi tot ei se ridicară contra lui și de data asta proclamând pe Ieroboam de rege al lor, ei în același timp, deja chiar din primile zile, ii pricinuiră nu puține turburări. Ieroboam din această pricină părăsi curând un loc așa de neliniștit și căutându-și un teren mai solid pentru consolidarea tronului din nou creat, se strămută la Penuel, aproape de Iovoc, peste Iordan, un alt sanctuar vechiu al poporului, vestit în istoria lui Iacov, și l-a făcut a doua capitală, poate pentru aceea, ca să țină în mânile sale pământurile moabite și amonite. Dar curând părăsi el deasemenea și acest oraș și alese definitiv de rezidență a sa Tirța, frumosul oraș situat în munții pitorești spre nord de

Sihem. Inălţimea, pe care stătea acest oraş, el o întări puternic şi ridică acolo un palat regal şi alte clădiri, dându=i aşa strălucire, ca să poată rivaliza cu însuşi Ierusalimul. Pe acest deal se afla un vechiu oraş hananian, dar el căzuse în timpul năvălirii lui Iisus Navi şi despre el nu se mai pomeni până ce Ieroboam nu=l făcu capitala sa. Cinstea aceasta Tirţa a păstrat=o pentru sine numai cât a domnit Ieroboam, şi de asemenea şi sub următorii regi, până ce ea perdu această vrednicie a sa sub dinastia lui Amirie, care a strămutat reşedinţa sa în oraşul din nou întemeiat, Samaria. Organizând regatul său din laturea externă, Ieroboam putu cu mândrie să privească la rivalul său, care rămăsese cu singurul trib al lui Iuda. Dar şi cu posedarea acestui frumos regat, nu=l părăsi o idee fatală. Simţind lipsa drepturilor sale la tron, el fără se vrea se gândea: „domnia se poate întoarce iară la casa lui David. Dacă poporul acesta va merge la Ierusalim, ca să aducă jertfe la casa Domnului, atunci inima poporului aces=tuia se va întoarce către domnitorul de acolo, Roboam, regele Ierusalimului". Regele lui Israil observa evident că în popor con=tinua să existe o puternică gravitaţiune spre templu şi către marea sa sfinţenie istorică; şi de aceea se temea, ca gravitaţia religioasă către templu să nu se prefacă în gravitaţiune politică spre înseşi Ierusalimul, ca spre capitala politică. Singurul mijloc, cum se părea lui Ieroboam, de a se izbăvi de această primejdie, era de a stabili centre religioase locale în propriul său regat, cum s'a petrecut asta în timpul judecătorilor, şi el imediat păşi la faptă. Poporul în acele vremuri turburi se închinase lui Iehova sub simboluri externe, şi fără îndoială va fi gata să facă asta şi acum. Trebuia numai să se atragă înclinaţiunea religioasă a poporului la alegerea unui nou cult pentru dânsul. In amintirea poporului se păstrase încă tradiţia despre adorarea boului sacru Apis sau viţelului Mnevis în Egipt, legăturile cu care erau cu atât mai strânse, că femeea lui Ieroboam era egipteancă. Afară de aceasta, şi în toată Asia de apus, inclusiv şi părţile păgâne ale Palestinei, boul dea=semenea era un simbol iubit a lui Baal şi, negreşit, cunoscut deja lui Israil. Din această causă, sfătuindu=se cu cei deaproape ai săi, regele hotărî să întemeeze o nouă religie anume în această formă, şi intenţionat răzămându=se pe exemplul lui Aaron, făcu doi viţei de aur, pe care şi dispuse să=i aşeze în nordul şi în sudul ţării, proclamându=i ca embleme ale lui Iehova. Aceasta fu o repetare a aceliaşi apostasii, care se sevârşise cândva la Sinai, în timpul adorării viţelului de aur. Inseşi ideea se născu, evident, din causa

ânume a acestui eveniment fatal, de oare ce la proclamarea noului cult Ieroboam întrebuinţă aceleaşi cuvinte. Adresându-se către popor, el zise: „Nu trebue să vă duceţi la Ierusalim; iată dumnezeii tăi, Israile, care te-au scos din pământul Egiptului" (3 Reg. XII, 28). Alegerea locului pentru noul cult a fost făcută cu calcul înţelept: Betelul, acest vechiu sanctuar, era consacrat prin amintirile despre Avraam şi Iacov, iar Dan la nord era deasemenea locul cultului de demult, cel puţin de pe vremea cunoscutului Miha, când strămutaţii din tribul lui Dan întemeiară acolo sanctuarul lor neatârnat. Ambele aceste locuri, afară de asta, se considerau, cum se pare, sfinte chiar din partea hananienilor din cele mai depărtate vremi.

Asemenea reformă religioasă se considera foarte reuşită, de oare ce israiliţii primiră cu plăcere noul cult şi începură să meargă la închinarea viţeilor de aur în Betel şi Dan. Dar această introducere nouă fireşte a stârnit indignare printre preoţi şi leviţi, răspândiţi prin triburile israilite, de oare ce ei, faţă de cunoaşterea legii lui Moise, se îngroziră de pasul făcut, şi vedeau într'însul o deplină abatere dela adevărata credinţă. Din această causă, ei nu numai nu se învoiră să fie slujitori la nouile sanctuare, cum ar fi dorit asta Ieroboam, ci se hotărâră cu cârdul să părăsască hotarele statului nelegiuit şi se îndreptară spre Iudeea, dându-i ei deplină putere. Atunci regele a făcut un nou pas spre violarea legii şi „punând din popor preoţi, cari nu erau din fiii lui Levi. Dar viţeii de aur alcătuiau numai o parte a nouei sisteme. In toată Asia apusană, în curgere de veacuri întregi, era foarte puternic răspândită adorarea zeilor pe „înălţimi". Pe malurile Eufratului de obiceiu se ridicau turnuri înalte, ca în vârful lor să se poată face jertfenice, deasemenea şi în Palestina multe dintre dealuri deasemenea au fost consacrate cultului sfânt. La acest obicei, fără îndoială, a dus divinizarea soarelui, răspândită în genere în aceste ţări, din care causă pentru scopurile religioase de obiceiu se alegeau locurile cele mai deschise pentru înrâurirea razelor solare. Dela popoarele înconjurătoare obiceiul acesta a trecut şi la israiliţi, şi cu trecerea timpului a devenit pentru ei atât de scump, încât a continuat să existe chiar şi după zidirea templului, şi a fost schimbat numai prin actul energic al lui Iosia, nu cu mult înainte de căderea regatului Iudeei. Alăturea cu viţeii în Betel şi Dan au fost înălţate jertfenice. In Betel afară de asta a fost făcut un nou templu, cunoscut în curgere de o sută de ani în calitate de sanctuar regal şi naţional şi care era rivalul marelui templu din Ierusalim, şi la el preoţia din nou înfiinţată săvârşa toate slujbele şi prăznuirile cu fastul, care conta să riva-

lizeze deasemenea cu Ierusalimul. Din acest timp locuitorii tribu= rilor israilite trebuiau să înalțe rugăciuni și să aducă jertfe anume aicea, în sanctuarele locale, și să nu mai meargă la Ierusalim. Dar nici aceasta nu fu totul. Dorind cu orce preț să distragă atențiunea poporului dela locașul sfânt iudeu și să o lege de noua sistemă, Ieroboam, cu o extremă nerușinare, imită cele mai rele su= perstiții și patimi ale poporului și ridică jertfenice (în formă de țapi) demonilor pustiului, care totdeauna a fost obiectul groazei supersti= țioase a poporului. Introducând acest nou cult, Ieroboam urmărea numai scopuri politice și nu voea propriu să răspingă adevărata re= ligie. Dar însuși caracterul noului cult coprindea în sine semin= țele celor mai rele urmări. Poporul israilit în totdeauna s'a arătat foarte înclinat spre un cult sensual și se menținu la înălțimea adevăratei adorațiuni numai prin legiuiri severe. Acum, când în= suși guvernul începu să imiteze această înclinare, n'au putut să întârzie nici rezultatele inevitabile ale acestui lucru. Primul pas după introducerea adorărei viților a deschis drum larg pentru incursiunea păgânismului în genere. După puțin timp în pământul israilit începură să se instaureze liber și Așerele hananiene, cu toate datinele lor cultului lor grețos și conrupător.



Betelul.

Proclamarea nouei religiuni, cum se poate socoti, s'a săvâr= șit cu mare fast și ceremonie, asemenea de exemplu strămutării sicriului legii de către David la Ierusalim, sau a sfințirei templu= lui de către Solomon. Regele hotărî deasemenea să statornicească o mare sărbătoare religioasă în calitate de contrapond a sărbă= torii corturilor din Ierusalim. Din acest timp, în ziua a 15=a a lunii a opta, în locul zilei a 15=a a lunei a șaptea, cum era în Ierusa= lim, în regatul lui Israil trebuia să se săvârșască marea sărbătoare a secerișului. Ce se atinge de Paști și de cincizecime, care ser= veau de amintire a Ieșirei și dărei legei, apoi din acest timp ele, probabil au eșit din întrebuințare, deși paștele cel puțin nu s'au uitat niciodată, și necontenit au continuat să servească în timpu= rile următoare drept puternică legătură între nord și sud, cu toate stăruințele lui Ieroboam de a o rupe. Deși cu toată introducerea viților de aur, în conștiința poporului cultul acesta a continuat a se identifica cu adorarea lui Iehova, cu toate acestea, chiar

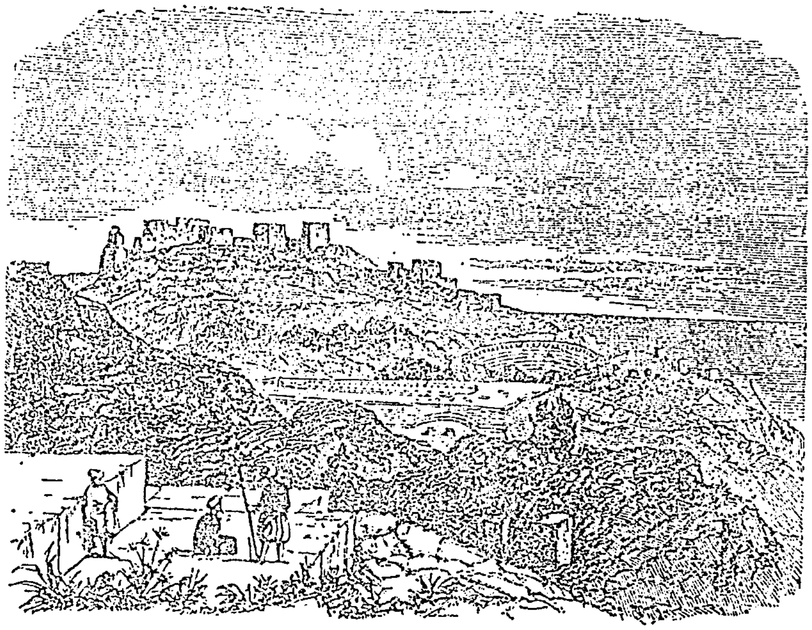
după înseși caracterul acestei inovațiuni, aicea se prezenta o mare primejdie pentru abaterea la idololatrie. Din această causă, primul pas important, așa de împovorat de viitorul rău, imediat stârni râvna prorocilor. Ei cu toată dreptatea văzură într'însul abaterea dela acea concepție duhovnicească despre Dumnezeu, care se desvoltase încet în sufletul poporului din timpul lui Samuil. Întristarea și indignarea lor au fost cu atât mai puternice, întru cât ei însuși au contribuit la dezbinarea poporului, cu nădejdea de a procura adevăratei religii mai multă putință de înflorire, decât s'ar fi putut asta în ultimii ani ai lui Solomon. De oarece Ieroboam totuși a continuat să meargă pe calea odată trasată de dânsul, apoi reacțiunea lor deveni tot mai puternică, până ce în sfârșit se transformă în timpul din urmă în luptă fățișe între ei și regi.

Când erau făcute toate pregătirile pentru sărbătoare, atunci la jertfenicul din Betel Ieroboam voi se aducă personal jertfă, ca să deschidă solemn noua religie, înființată de dânsul. Dar iată din Iudeea apăru „un om al lui Dumnezeu" și stând față în față cu Ieroboam, rosti o prezicere, că unul din urmașii lui David chiar pe acest jertfenic va aduce jertfă pe preoții ce slujesc la idoli, și adeveri prezicerea sa prin un semn, că jertfenicul nou ridicat de rege se va distruge și cenușa de pe el se va spulbera. Regele înfuriat ordonă să prindă pe îndrăsnețul prezicător, și el însuși și-a întins asupra lui mâna sa, dar mâna lui imediat a înțepenit, și tot odată jerfenicul s'a desfăcut, și cenușa de pe el s'a risipit. Atunci Ieroboam s'a smerit și, în urma rugăciunii „omului lui Dumnezeu", mâna lui s'a vindecat. El oferi „omului lui Dumnezeu" să vie la el în palat și să se întărească cu mâncare, comunicându-i să-i ofere și un dar. Dar omul lui Dumnezeu spuse regelui: „chiar de mi-ai da jumătate din casa ta, eu nu merg la tine, și nu voi bea apă în acest loc. Căci așa mi s'a vorbit mie prin cuvântul Domnului: să nu mănânci acolo pâne, și să nu bei apă, și să nu te întorci pe acea cale, pe care ai mers". Cu toate acestea el după aceea însuși a călcat această poruncă și, ascultând de un proroc mincinos, s'a dus la el și primi gustare, pentru care a și fost omorît pe cale de un leu, ce a tăbărît asupra lui, ca prevenire tuturor acelora, cari nu stau tare în poruncile lui Dumnezeu (3 Reg. XIII, 1—32). Evenimentul acesta a lovit adânc imaginația poporului și s'a păstrat mult în amintirea poporului. Blestămul prorocului asupra jertfenicului ridicat de Ieroboam își avu tăria sa și el în adevăr nu odată a fost supus distrugerei. Conform cu prezicerea prorocului, chiar în ziua deschiderei solemnității religioase el s'a desfăcut în două, după

aceea iară a fost distrus de cutremur în timpul lui Amos; după 20 de ani și, în fine, când a căzut regatul de nord, Iosia, arzînd „înălțimea" și chipul greţos al Așerei de lângă el, a dărâmat și întreg acest jertfenic, a sfărâmat însești pietrele lui în praf și a ars pe el, pentru mai multă batjocură, oasele preoților, care fusese cândva slujitori la acest jertfenic, care acum de mult odihneau în mormintele lor de piatră în valea învecinată. Locul, unde prorocul și-a găsit moartea, deasemenea s'a păstrat multă vreme în amintirea poporului, așa că chiar în timpul lui Iosia se indica încă piatra de pe mormântul prorocului (4 Reg. XXIII, 17, 18).

De oare ce cu toate cele întâmplate, Ieroboam nu s'a cumințit și nu a ținut samă de prevenirea dată lui, apoi ca pedeapsă pentru această purtare a lui îl ajunse o nefericire familiară. Se bolnăvi fiul său Avia, singurul om în casa sa, „în care se găsea ceva bun înaintea Domnului Dumnezeului lui Israil". Regele în vremea asta trăia deja în noua sa capitală Tirța, înecată în vii și grădini de maslini, prezântând un curat colțișor de rai în pământul lui Israil. Duios și pasionat iubind pe moștenitorul său, Ieroboam, dorea tare mult se afle, îndreptase-va oare din boala sa primejdioasă, și în acest scop voi să se folosască tainic de mila acelui Dumnezeu, pe care el îl lepădase fățiș. El hotărî să roage în această privință sfat la bătrânul proroc Ahia, — chiar pe acela, care-i prezisese, că el va fi rege, și anume era trist din pricina nelegiuirilor regelui, — și-l întrebă de soarta, ce aștepta pe fiul său. Femeea lui, princesa egipteană, cu bucuria de mamă se prinse să se ducă însești la proroc, dar știind care erau raporturile între Ahia și bărbatul său, ea găsi că e mai bine să se ducă în haine primenite, ca prorocul să nu o cunoască, cine este. Luând cu sine, potrivit obiceiului, daruri pentru proroc, și anume zece pâni, turte și un borcan cu miere, ea plecă la Silom, care era la o depărtare de 27 chilometri, spre sud de Tirța. Dar când ea intră în casa lui Ahia, atunci bătrânul proroc, cu toată orbirea sa, o cunoscu îndată cine e vizitatoarea lui, și nu numai nu primi darurile aduse lui, ci rosti o osândire grozavă asupra întregei case a lui Ieroboam, declarând, că pentru idolatria introdusă de dânsul Domnul va aduce asupra casei lui, „și va mătura casa lui Ieroboam, cum se mătură gunoaele pânăla curățenie", iar Israil însuși va fi aruncat din pământul făgăduinței și va fi dus peste râu (peste Eufrat) în robie, pentru că ei și-au făcut idoli, mâniind pe Domnul. Din această causă, fiul bolnav al regelui va trebui să moară, și asta se va întâmpla mai înainte ca regina, după întoarcerea sa, va păși pragul palatului său. Și așa s'a și întâmplat în adevăr.

Indreptând regatul său pe calea nelegiuirii și a idolatriei, Ieroboam prin înseși aceasta l-a scos din sfera economiei dumnezeești și supuse uitării înseși propria sa personalitate. Din această causă autorul biblic lasă domnia lui cu totul fără atenţiune și amintește scurt abea numai de sfârșitul lui, la care a ajuns el după o domnie fără glorie și turbure, care a durat 22 de ani. El a fost îngropat în mauzoleul regal, probabil în Tirţa. Dar răul odată instaurat a continuat și după dânsul să-și arate influenţa sa și s'a desvoltat repede. După moartea lui Ieroboam imediat s'a arătat neputincioșia autorităţii regale în regatul lui Israil. Mâna lui tare a fost încă în stare să înăbușe orce nemulţămire făţișe, dar el, așa zicând, a sămănat vânt, și fiul său Navat a avut să secere furtună. De oare ce tronul regilor israiliţi era susţinut esclusiv de armată, apoi din causa aceasta el, prin necesitate, deveni în dependenţă de armată, și asta a servit în urmă ca isvorul unor mari turburări. Regele devenit sluga oștirei și în deplină dependenţă de dânsa, întocmai așa, cum se petrecea asta cu împăraţii romani în cele mai rele timpuri ale imperiului. Poporul nu mai avea deja nici un fel de drepturi politice. Au fost deajuns doi ani, pentru ca toate elementele nestatornice să împingă lucrurile până la răscoala pe faţă. Navat întreprinse asedierea unui oraș levitic al Gavaonului, spre apus de Tibna pe dealurile ce se ridică peste valea filistenilor, pe aceeași linie cu Ierusalimul. Și de oare ce întreprinderea, după cât se pare, n'a fost fericită, apoi aceasta a fost deajuns, ca deodată să stârnească nemulţămiri în oștire, și aceste nemulţămiri să ducă la o conjuraţie ghibace a oștirii, condusă de comandantul Vaasa, din tribul lui Isahar, care ucizînd pe rege, s'a urcat pe tron. Blestămul, rostit asupra casei lui Ieroboam de către Ahia din Silom, acum în adevăr se prăbuși asupra ei. Pentru consolidarea situaţiunii sale, Vaasa asemenea regilor orientali, în genere, porunci să nimicească pe toţi membrii de genul bărbătesc ai dinastiei detronate. Aceștia în adevăr au fost supuși nimicirii unii chiar în Tirţa, unde corpurile ucișilor au fost aruncate pe uliţe drept mâncare cânilor rătăcitori, iar unii în alte localităţi, unde ei de asemenea au fost lăsaţi fără îngropare, devenind mâncarea vulturilor rapaci. Așa a perit casa lui Ieroboam, care a ocupat tronul regal abea numai în curgere de douăzeci și patru de ani.



Vederea Așcalonului.

CAPITOLUL XXVIII.
CRONICA AMBELOR REGATE PÂNĂ LA AHAB.

După detronarea casei lui Ieroboam, în regatul lui Israil s'a început un șir de zguduiri, care nu prevesteau nimic bun pentru soarta viitoare a acestui regat. Dinastia Vaasa, care apucase tronul în chip nelegal, nu putu să dea statornicie acestui tron deja chiar din causa acestei nelegalități, cu atât mai mult, că această dinastie în politica sa urmă sistema lui Ieroboam, ba chiar mai mult decât acesta să dete la impietate și idolatrie. Dinastia asta se curmă cu fiul lui Vaasa. Ila care prin netrebnicia sa, grăbi soarta fatală, inevitabilă, care a ajuns pe toată casa lui Vaasa. Timpul cerea cârmuitor puternic, iar el era pur și simplu un desfrânat răsfățat. Lăsându-și regatul său și oștirea sa de capul ei, el necontenit își petrecea timpul în petreceri și destrăbălări chiar în Tirța. Dar abea trecură doi ani dela urcarea sa pe tron și domnia lui a fost întreruptă. Dedându-se la războae fără socoteală și primej-

dioase, care se duceau numai în scopul de a găsi satisfacție pentru planuri ambițioase și iubirea de slavă, el și-a găsit moartea în timpul asedierei chiar a acelui oraș, în care a fost ucis fiul și succesorul lui Ieroboam, anume Gavaton. Trimițind pe comandanții săi să asedieze acest oraș, regele însuși, rămânând la Tirța, se dădu la petreceri și înbuibări. Din această causă unuia din comandanți îi veni în gând să se folosască de această viață ușuratecă a regelui și să răpească tronul pentru sine. Acest trădător fu de astă dată Zamvrie, șeful unuia din detașamentele de cară de război. Plecând cu însemnată forță la Tirța, Zamvrie hotări se răsfoarne cu forța pe Ila, și a obține aceasta îi era cu atât mai ușor, că Ila tocmai în acest timp era oaspete la căpetenia curții sale Arsa, și „bău pânăla îmbătare". Năvălind în palat, Zamvrie fără nici o jenă ucise pe Ila și se proclamă pe sine rege, și apoi, după obiceiul uzurpatorilor orientali, nimici toată casa lui Vaasa. Dar astfel de revoluție, care mărturisea limpede despre cruzimea și nelegiuirea lui Zamvrie, natural nu putea servi de garanție pentru durabilitatea domniei lui și lui nu i-a fost să domnească decât șapte zile. Aflând că poporul nerecunoscându-l, a proclamat rege pe celalalt comandant, Amvrie, care în capul unei oștiri puternice se apropiă de Tirța și luă fortăreața capitalei. Zamvrie, prevăzînd peirea sa, asemenea lui Sardanapal, „intră în o cameră interioară a palatului regal, și dădu foc casei domnești, peri pentru păcatul său, de care se făcuse vinovat, făcând lucruri neplăcute Domnului, umblând în căile lui Ieroboam și în păcatele lui, pe care acela le făcuse, ca să ducă pe Israil în păcat".

Dar nici cu aceasta nu se terminară turburările politice în regatul lui Israil. Alăturea cu Amvrie, păși ca pretendent la tron un oare care Tamnie, care atrase de partea sa jumătate de popor, așa că regatul israilit se desbină și se începu războiul intestin cel de patru ani, și numai după moartea lui Tamnie tronul se consolidă după Amvrie, care a și domnit încă opt ani. Acest cârmuitor energic se distinse prin asemenea însușiri, care îi dădură lui putința să-i consolideze dinastia sa întru atâta, că ea pentru multă vreme se instaură în capul regatului israilit, și dădu o serie întreagă de regi, care au avut o mare înrâurire asupra soartei regatului. Pentru consolidarea tronului pentru dinastia sa, el luă câteva măsuri și mai înainte de toate părăsi Tirța cu palatul său ars și cu zidurile semi-aruncate, și se hotărî să zidească o nouă capitală. Insuși alegerea localității ne arată într'însul o mare prevedere politică. Cam la zece chilometri spre nord-vest dela Sihem, într'o vale din belșug udată, cam la 400 picioare deasupra loca-

lităţei înconjurătoare, se ridică un deal lungăreţ, şi aproape cu totul izolat, de calcar alb. Dinspre răsărit el prin terase lungi, dar nu mari, se pogoară spre şes, dar pe toate celelalte părţi este prăpăstios şi tare înponcişat, deşi în toate direcţiunile prezintă frumoase terase pentru livezi, care poate că la început erau destinate pentru apărare. La o mică depărtare de el se ridică dealuri minunate, înverzite de o bogată vegetaţiune şi despărţite de o întreagă reţea de văi roditoare, mari şi mici. Deşi un lanţ de înălţimi dinspre nord comandă această localitate, totuşi pânăla introducerea prafului de puşcă şi a tunurilor fortăreţele de pe acest deal se puteau considera aproape inespugnabile. Intreg dealul acesta Amvrie l-a cumpărat cu doi talanţi de argint[1]) dela un oare care Semir, un bogat proprietar de pământ din acel timp, numele căruia s'a eternizat prin numirea a înseşi oraşului, construit în urmă în această localitate sub numele de Samaria sau Şomeran[2]). Pe însuşi vârful muntelui au fost zidite fortăreaţa şi palatul, iar celelalte clădiri orăşeneşti se lăsau în jos pe coastele lui, în care caz un zid puternic, pe care mergea un drum lat, înconjura toată piaţa aceasta. Din palat, care se înălţa deasupra oraşului, Amvrie putea privi întreaga localitate spre apus chiar pânăla Mediterana, de oare ce vârful dealului era situat la peste 1500 picioare deasupra nivelului mării. Din partea ceialaltă se prezenta o panoramă felurită de dealuri şi văi minunate. Dinspre sud se afla „raiul" domnesc, cu ale sale izvoară luxoase şi grădini bogate, iar dinspre răsărit se deschidea o piaţă întinsă, potrivită pentru săvârşirea a diferite ceremonii, când regele apărea pentru trebi de stat. Casele în oraş la început se construiau din cărămidă cu furci de sicomor obişnuit, iar după creşterea bogăţiei asemenea care în cea mai mare parte cedară locul unor minunate palate de piatră cioplită şi de cedru (Isaia, IX, 9—10). In cele mai bune zile ale prosperităţii sale, Samaria trebue să fi prezentat din văi şi de pe dealurile înconjurătoare o vedere foarte atrăgătoare, de oare ce uliţile ei pogorau pe coastele minunatului deal, sub forma unor linii încingătoare. Şi această capitală, din nou construită, a devenit anume acea vestită Samarie, care a rămas reşedinţa regilor lui Israil până chiar la căderea regatului.

Concursul poporului, dat lui Amvrie, a fost justificat din partea sa prin acel înţeles pătrunzător şi politică energică, care pe lângă caracterul său religios, singură a şi putut contribui la

1) Cam 5000 de ruble, după valuta din timpurile normale, adecă 20.000 lei.
2) In iscripţiile asiriene Samaria se numeşte de obiceiu Samirina.

prosperitatea ţării sau să asigure pacea ei. Desbinarea între regatul lui Iuda şi cel al lui Israil dăduse deja aşa rădăcini, mai ales că între ele din timpul lui Roboam şi Ieroboam se deslănţuise războae aproape necontenite, în cât la o reunire a lor nu mai era deja nici o nădejde, şi de aceea cârmuitorii aveau să se îngrijască numai de consolidarea existenţei independente a acestor două regate. Din această causă, Amvrie hotărî să schimbe politica predicesorilor săi în această privinţă, şi se silea să caute pacea cu regatul dela sud. Chiar Vaasa, cu toată energia şi însuşirile sale, îşi zdrobi dinastia sa, aşa zicând, râvnind dealurile neroditoare ale Iudeei. Amvrie decise să facă o experienţă, ce poate face ramura de maslin. Intărindu-se puternic în noua sa capitală, care putea chiar să dispreţuiască orce asediu, el încheie pace cu regele Iudeei Asa, şi susţinerea acestei păci făcu una din trăsăturile principale ale politicei interne a casei sale. Din nefericire, pacea aceasta nu avu pentru sine o bază mai adâncă sau mai nobilă, ci simplu se motivă de dorinţa de a da putinţa ambelor regate de a se apăra contra vrăşmaşilor lor comuni. Menirea supremă a lui Israil, ca popor ales al lui Dumnezeu, — menirea de a susţinea şi a răspândi adevărata religie, singura care putea să-i comunice prosperitatea durabilă sau slava, fu cu totul pierdută din vedere de Amvrie. Piatra moabită arată, se pare, că Amvrie a constrâns pe moabiţi să-i plătească din nou tribut cu oi şi ţapi, care la început a fost impusă de David, dar la care în urmă ei renunţase. Aceasta, totuşi, atrase după sine atacul puternicului domnitor Benadad al Damascului. Amvrie a fost înfrânt şi a putut căpăta pacea numai cu condiţiuni crude, după care câteva oraşe au fost luate lui Israil. Samaria, după aceste condiţii, a trebuit să aibă în lăuntrul său un cartier sirian cu scopuri comerciale; în oraşul acesta trebuia să trăiască necontenit un împuternicit sirian pentru supravegherea politicei siriace externe a lui Amvrie; oraşele transiordaniene, luate dela Israil, inclusiv Ramotul Galaadului, fură cu totul reţinute de către Benadad, şi toate drumurile trebuiau să fie deschise pentru trecerea caravanelor siriene prin ţara lui Israil în ţările situate dincolo de ea.

Nesuferind neizbânda pe calea războiului, Amvrie concepu altă idee: se lege regatul său cât mai strâns de Tir, de comerţul lui, industrie şi enormele lui bogăţii. După înseşi limba lor, israiliţii şi fenicienii în realitate ar fi trebuit să fie aliaţi naturali, dacă aceasta nu ar fi împedecat-o urâta închinare la idoli. Ţara israilită deja şi fără asta se afla în dependenţă de comerţul Tirului, şi

industriaşii tirioţi îşi găsise deja pieţele de desfacere în ţara lui Israil. Amvrie, după inseşi situaţia sa, ca om, care se îngrija numai de consolidarea dinastiei sale şi care nu avea în vedere niscaiva interese superioare ale poporului, nu se gândea de loc la acele urmări, ce puteau fi rezultatul alianţei strânse cu popoarele păgâne. Oare s'au produs vre un bine pentru Israil în urma înstrăinării lui de celelalte popoară? Fără se vrea se gândi el. Oare Tirul s'a expus vre unei vătămări dela religia lui şi, din contra, oare populaţia lui nu e cea mai bogată din lume? Numai dacă el ar fi izbutit să instaureze prosperitatea pământească pintre supuşii săi, atunci el ar fi fost cu totul mulţămit, s'ar fi considerat că şi-a atins scopul şi însuşi dinastia întărită, de oare ce, dedându-se la ocupaţiuni comerciale, poporul mai uşor s'ar fi împăcat cu situaţia sa, şi ocupându-se cu treburi interne, ar uita şi aceea, că casa lui Amvrie ocupă tronul ilegal.

Intre acestea starea lăuntrică a Tirului în timpul din urmă era tot aşa de neliniştită, ca şi starea lui Israil. Regii unul după altul au fost detronaţi şi omorâţi, până ce în fine autoritatea supremă o apucă un oare care Etvial, sacrificator al Astartei, care a omorît pe fratele său Falla[1]). Astfel de zguduiri, prin forţa lucrurilor, slăbiră statul, constrângând cu deosebire la mari strămutări a populaţiunei bogate, tinzînd să formeze de noui colonii în Africa de nord. Afară de asta, Benadad damasceanul, care acum dispunea de o mare putere militară, după convingerea generală, se pregătea să năvălească asupra comunităţilor filistene, ca să le adaoge la regatul său. Etuaal fără îndoială de aceea dorea să încheie alianţă de apărare şi de atac cu Amvrie, şi de aceea între ei se hotărî să se pecetluiască această alianţă cu căsătoria între Ahab, moştenitorul tronului israilit, şi una din fiicele sale, principesă de Tir. Dar acest eveniment, care în acel timp să putea părea un strălucit act politic din ambele părţi, aduse în urmă cea mai mare nenorocire pentru Israil şi chiar pentru casa lui Amvrie, de oare ce această principesă, vestita Iezabela, a şi servit de causă a peirei înseşi dinastiei. Ea a fost deja nu prima regină israilită din vechiul neam hananian, de oare ce şi înainte David a fost căsătorit cu fiica regelui de Ghesur (1 Paral. III, 2), şi Solomon şi-a luat femei aproape din toate popoarele înconjurătoare, inclusiv hetaii şi sidonienii (3. Reg. XI, 1). Dar până acum aceste regine jucase numai un rol secundar în ţară, deşi în timpul

1) Josephus, Antiq. VIII, §13, 1, 2. Con. Apsion. I, 18. Movers, Phoeniciers, II, 344.

lui Solomon au dus deja la prima introducere formală a idolatriei în Ierusalim. Dar Iezabela a fost prima hananiană, care s'a hotărit cu stăruința proprie ei, să introducă cultul său național în mijlocul unui popor, religia căruia ea o disprețuia. In dorința sa de a se folosi de alianța cu Tirul, și poate deasemenea nădăjduind, că introducerea în poporul său a obiceiurilor hananiene îl va izbăvi de influența prorocilor, care au fost așa de primejdioși pentru predecesorii săi, Amvrie nu numai că ignoră baza teocratică a poporului său, ci și dădu ajutor activ la introducerea păgânismului. Pentru apropierea cu noul său aliat, Amvrie publică câteva decrete, care în urmă au fost cunoscute sub numirea de „hotărîrile" sau de „obiceiurile lui Amvrie" (Mih. VI, 16), și clar erau pătrunse de idolatrie. Către proroci el începu să se refere ca și către niște dușmani ai ordinei publice (3 Reg. XVI, 25). Chiar adorarea vițeilor de aur nu se mai bucura de bunăvoința curții, iar adorarea lui Iehova, sub vre un simbol sau fără simbol, se considera deja cu totul necorespunzătoare cu nevoile timpului. Acest cult putea servi numai ca înstrăinare între Israil și Tir, și fiindcă scopul lui Amvrie era cu totul contrar, apoi și trebuia să se înlăture această pedică. Astfel de politică, urmărită cu stăruință, atrase după sine urmări firești. Dacă moralitatea țării începu răpede să decadă, apoi în schimb începu să se observe creșterea prosperității externe și a bogăției; dacă a fost uitată ideea înaltă a lui Israil, ca popor al lui Dumnezeu, apoi în schimb se curmară orce turburări și răsturnările interne cel puțin pentru o vreme. Odată cu suirea pe tron a lui Amvrie se începe timpul prosperității externe și a luxului, care singure de sine mărturisesc vastele întreprinderi comerciale și a unei activități industriale. Dar alăturea cu desvoltarea acestei prosperități externe, mergea vizibil și descompunerea internă religioso-morală, care-și găsea încurajare și pildă în persoana regelui însuși, care în această privință „proceda chiar mai rău decât toți cei ce au fost înainte de dânsul", distrugând astfel puterea morală a statului, în care el voia să întărească tronul său. Astfel regatul lui Israil, întemeiat de Ieroboam, intrând, din causa desbinărei religioase produse, pe o cale greșită, cu fiecare domnie nouă se îndepărta tot mai mult dela calea cea adevărată, pregătindu-și peirea sa.

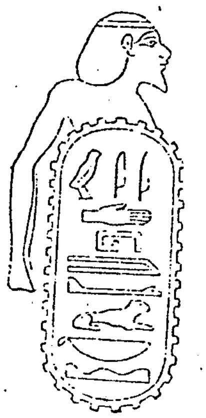
Ce se atinge de regatul lui Iuda, apoi istoria primelor domnii din el ne înfățișază întru câtva altfel de tablou; deși în istoria lui lumina de asemenea a făcut adesa loc umbrelor, dar în genere se observă mai multă statornicie și putere religioasă națională

După câteva încercări nereușite de a supune cu puterea triburile desbinate, Roboam începu să se îngrijască să-și asigure posesiunile ce-i rămăsese. El întări câteva orașe și printre ele Betleemul, Tecoa și Hebronul, prefăcându-le în fortărețe puternice și le înzestră cu arme și provizie. Când s'au stabilit hotarele regatului lui Iuda, atunci el coprinse în sine nu numai posesiunile a două treburi principale a lui Iuda și Veniamin, ci și pământurile de altă dată ale tribului lui Dan, strămutat la nord, și pământurile tribului Simeon, slăbit politicește până întru atâta, încât el pare că încetase oare cum de a se mai considera trib independent. Afară de asta, sub stăpânirea lui Roboam au rămas oare care din pământurile foste oare când ale lui Edom și Amon, care continuau să plătească tributul, statornicit de David. Sub raport moral regatul lui Iuda fu deja întărit și prin aceea, că într'însul se strămutase întreg tribul lui Levi, toți preoții și leviții, strămutați din regatul lui Israil din pricina introducerei acolo a cultului idolatru a vițeilor de aur. Din causa tuturor acestora primii ani ai domniei lui Roboam se distinseră prin o însemnată prosperitate pentru starea politică de atuncea a țării. Din nefericire, Roboam moștenise dela tatăl său cele mai rele însușiri și întreținea un harem numeros, compus de 18 femei, și de 60 de concubine, care i-au dat 28 de fii și 60 de fiice. Cu acestea erau legate rivalitățile și intrigile obișnuite, cu atât mai mult; că Roboam dădea o preferință vădită femeei sale Maaha, fiica, sau mai bine nepoata lui Abesalom, fiului căria Avie îi făgădui tronul, și-l făcu „cap și principe peste frații lui". Pentru a slăbi rivalitatea lor, el cu bună chibzuință „trimise pe toți fiii săi în toată țara lui Iuda și Veniamin, prin toate orașele întărite, și le dădu întreținere mare, și a trimis multe femei". Dar prosperitatea vremelnică grăbi numai uitarea grozavelor încercări, ce s'au fost deslănțuit nu așa de mult, și Roboam, și împreună cu dânsul și tot poporul iudeu „părăsiră legea Domnului" și „făcură lucruri neplăcute înaintea Lui". Educat de mama sa idolatră, căpetenia haremului, în care se aflau, poate. și alte principese idolatre, și moștenind cele mai rele rezultate a introducerei idolatriei în Ierusalim de tatăl său, el curând și însuși se devotă idolatriei, și decăzu dela adevărata religie. Pentru idoli fură făcute câteva nouă „înălțimi". Lui Baal i se ridicară câțiva stâlpi simbolici, și Așerei i se plantară dumbrăvi pentru săvârșirea desfrânatul ei cult. Păgânismul în forma lui cea mai rea începu să se răspândească în țară. Regele tolera pela temple desfrânați și desfrânate, care prin desfrâul lor ajuta

sporirea veniturilor sacrificatorilor păgâni. Această decădere religioso-morală cerea pedepsire și aceasta se și arătă în persoana faraonului egiptean Susachim.

Susachim sau Șeșone I a fost protopărintele dinastiei celei nouă a XXII-a a faraonilor, care a înlocuit dinastia precedentă, înrudită cu care se aflase Solomon. Schimbarea acestei dinastii se petrecuse încă de pe vremea lui Solomon, și noul faraon încă de atuncea își manifestă dușmănia față de casa lui Solomon prin aceea, că dădu adăpost la sine lui Ader, prințul Edomului, și lui Ieroboam. Pornind cu 1200 cară de războiu, 60.000 de lănceri și cu o puternică oștire de libieni, etiopeni locuitori de peșteră și nubieni, el ușor și repede luă câteva orașe iudaice întărite și ajunse până sub zidurile Ierusalimului. La vederea grozavei primejdii regele și poporul se pocăiră, alergară după ajutor la Dumnezeu, care i-a și mântuit de grozăviile robiei. Cu toate acestea, mântuirea se săvârși numai mulțămită predărei grăbite a orașului grozavului dușman în cele mai înjositoare condițiuni. Enorma bogăție, îngrămădită la templu, vestitele scuturi de aur, luate din Siria de David, scuturile făcute de Solomon pentru garda sa, și toate comorile palatului regal au fost cerute de biruitor în calitate de răscumpărare a capitalei, și Roboam a fost pogorît la situația de vasal al Egiptului. Astfel primul rezultat al dezbinării regatului a fost ruinarea slavei zilelor lui Solomon. Israil din nou era amenințat de sabia grea a Egiptului.

Interesantul monument al acestei nenorociri se poate și astăzi vedea pe pereții unui mic templu, construit de Ramses III în partea sudică a marelui templu din Carnac în Teba. Clădirea mai mică a fost terminată de însuși Susachim după biruința sa asupra lui Roboam, iar pereții ei înlăuntru și în afară au fost acoperiți cu sculpturi, printre care se întâlnește o indicațiune directă și neîndoelnică asupra istoriei iudaice, pe care o cuprind monumentele egiptene. Pe de o parte regele, închipuit în trăsături uriașe, stă ținând în mânile sale o parte de captivi, când zeul Amon îi ese întru întâmpinare cu altă parte de captivi, ducându-i de funie, legați de gât. Aceste figuri douăsprezece la număr, și ele se terminau cu scuturi, pe care erau scrise numele orașelor, luate dela Iudei[1]). La început am socotit, că una din figuri poartă numele înseși a regelui Iudei,



Susachim de pe un monument egiptean

[1]) Nu-i fără interes să observăm, că artistul egiptean cu o exactitate uimitoare a reprodus trăsăturile cele mai caracteristice ale tipului iudeu.

dar numele de pe ele în genere însamnă numai lista orașelor luate, și pintre ele se pomenesc și de acelea, care cu deosebire stăruitor au fost întărite de Roboam[1]). Inscripția ieroglifică luxoasă cuprinde laudă lui Amon, pentru că el a supus regelui egiptean popoarele sudului și nordului, așa că regii lor s'au aruncat la pământ înaintea picioarelor lui. Căsătoria lui Solomon cu princi-pesa egipteancă n'a fost în stare să asigure o pace îndelungată cu faraonii. Insuși palatul, care el l-a zidit pentru dânsa în Ierusalim acum a fost prădat, după cinci ani după moartea lui, de regele egiptului, ruda ei.

Mărirea lui Israil a dispărut astfel repede, asemenea unui vis răpide sburător. Filistenii și edomiții, fără îndoială, se folosiră de slăbiciunea lui Roboam pentru a-și dobândi independența. Adad idumeanul, nu mai puțin decât Ieroboam, se folosi de ajutorul lui Susachim. Dar cu pierderea Edomului se pierdu totodată și bogatul comerț maritim cu Ofirul, de oare ce acum nu mai era accesibil contactul cu portul maritim din Ețion-Gever. Prin asta fu închis cel mai mare izvor de venit al statului. Tristă era situația și din alt punct de vedere. Comerțul de cai și cară de războiu, ce se făcea între Egipt și Eufrat, nu putea mai mult să se continue; revolta celor zece triburi și independența Damascului închise căile caravanelor spre nord. Sărăcia țării, în comparație cu bogăția ei pe vremea lui Solomon, fu recunoscută de însuși Roboam. Când scuturile de aur ale gardei sale au fost luate de faraonul egiptean, atunci el a trebuit să se mărginească la alte scuturi de aramă, care se și purtau înaintea sa de garda sa în jalnica ei slavă, care avea în vedere să arate, că pare că toate cele de pe vremea lui Solomon rămăseseră ca mai înainte.

Greaua lecțiune, totuși, se părea că nu a trecut în zadar pentru regele și pentru poporul iudeu. „In Iudeea era ceva bun", declară cronicarul biblic, dar în genere Roboam „făcea rău, pentru că n'a dispus inima sa, ca să caute pe Domnul". El a domnit 17 ani, a murit de 58 de ani și a fost îngropat în cetatea lui David. Domnia lui a fost descrisă în cronicile prorocului Samei și a prezicătorului Adda, în cărțile genealogiilor regale.

---

1) Unele din orașele, notate în tablou, negreșit se află în Iudeea, dar unele se găsesc și în provinciile celor zece triburi, pe care Susachim, cum s'ar putea crede trebuia să le crute, de oare ce Ieroboam era aliatul și prietenul lui. Dar dificultatea se rezolvă prin aceea, că aceste din urmă orașe, cum se vede, erau sau levitice, sau hananiene, și de aicea se poate conchide, că Ieroboam nu deodată a pus stăpânire pe întreg viitorul său regat. Leviții evident țineau de Roboam (2 Paral. XI, 13), iar restul de hanaanei, probabil, făcuse ultima încercare în lupta pentru neatârnare.

Roboam a fost urmat de fiul său Avie în anul al 18-a al domniei lui Ieroboam. El s'a încercat încă odată să întoarcă cu sila treburile desbinate, și în războiul început el a isbutit să înfrângă pe Ieroboam și să-i ia câteva orașe, în numărul cărora se coprindea și Betelul. Victoria asta a fost rezultatul puternicei reînsufleţiri religioase atât a regelui însuși, cât, care reproșă israiliților pentru introducerea idolatriei la dânșii, cât și în genere a iudeilor, „care nădăjduiau în Domnul Dumnezeul părinților lor". Dar însuși Avia nu s'a menținut la înălțimea acestui bun început și curând urmă exemplului rău al predicesorilor săi: introduse un mare harem de 14 femei, din care i s'au născut 22 de fii și 16 fete, și în genere a început „a umbla cu toate păcatele tatălui său, pe care le făcuse acela înainte de dânsul", din care pricină și domnia lui a fost de scurtă durată. El a domnit de toți trei ani și a fost îngropat în orașul lui David, lăsînd domnia fiului său Asa.

Asa, al treilea rege al Iudeei, se urcă pe tron în al 20-a an de domnie al lui Ieroboam și a domnit în Ierusalim 41 de ani. Educat în încercările domniilor precedente, el se făcu rege cu intențiuni bune de a urma în totul după pilda marelui său străbun David și cu devotament din inimă pentru adevărata religie păși la curățirea regatului său de relele ce se îngrămădise într'însul, mai ales religioso-morale. „El izgoni desfrânații din țară și sfărâmă toți idolii, pe care-i făcuseră părinții săi. Și chiar pe mama sa Ana o lipsi de numele de regină, pentru că ea făcuse idolul Astartei", pe care el l-a tăiat și l-a ars la pârăul Cedron, cum făcuse altă dată Moise cu vițelul de aur. Dealtmintrelea nici el nu continuă reforma sa pânăla sfârșit, de oare ce nu a nimicit toate „înălțimile" cu zestrea ce le aparținea, rezervând continuarea acestui lucru succesorilor săi. Dar în genere Asa a manifestat atâta râvnă evlavioasă, că domnia lui pentru o vreme iarăși a concentrat asupra sa bunăvoința lui Dumnezeu și s'a distins prin o deplină prosperitate. Victoria tatălui său asupra lui Ieroboam îi asigurase o pace de zece ani, și el s'a folosit de dânsa, ca să susție un comerț avantajos, cu Arabia, cu răsăritul și cu țările bogate în argint din apusul Europei, ceeace i-a dat putința să adune din nou un bogat tezaur atât la templu, cât și la Palat. Impreună cu aceasta el din nou a întărit orașele cele mai principale.

Organizînd bine trebile interne ale statului, el adună o puternică oștire de 580.000 de oameni în scopul să răstoarne jugul

tributar al egiptenilor. Aflând de asta, faraonul egiptean Zarai Etiopeanul păși contra lui cu o „enormă armată de o mie de mii și cu trei sute de cară de războiu", și ajunse pânăla Mareșa, în partea sud-vestică a tribului lui Iuda. Aicea l-a întîmpinat Asa și puternic prin nădejdea în Dumnezeu, ajutorul Căruia îl chiemase în rugăciune ferbinte înainte de luptă, îl înfrânsă strașnic, apucând o enormă pradă[1]). La întoarcerea lui victorioasă la Ierusalim fu întâmpinat de prorocul Azaria, care prin cuvântarea sa inspirată de Dumnezeu și prin binefacerile Domnului în caz de nădăjduire într'Insul, și despre grozava Lui mânie în caz de decădere dela Dânsul, stârni în rege și în popor un nou elan de râvnă și de religie adevărată. „Urâciunile păgânești" au fost îndepărtate din toate orașele iudaice și regele înoi „jertfelnicul Domnului profanat, probabil, prin jertfe idolatre, care se afla înaintea pridvorului Domnului". Totodată în luna a treia a anului al 14-a al domniei lui, Asa convocă la Ierusalim marea adunare națională, la care au participat nu numai locuitori din regatul lui, ci și poporul din celelalte triburi, și la ea fu încheiat așezământ „de a căuta pe Domnul Dumnezeul părinților lor, din toată inima sa și din tot sufletul său", cu care ocaziune pentru închinarea la idoli se hotărî pedeapsa cu moarte.

Această îngrămădire la Ierusalim de închinători ai adevăratului Dumnezeu din toate triburile firește a sporit puterea morală a regatului Iudeu, dar totodată aceasta deșteptă cu o nouă putere bănuiala regelui izrailit și a întărit Vasa cetate de frontieră Rama, ca să curme supușilor săi accesul în hotarele lui Asa. Din nefericire, de data asta Asa oscilă în nădejdea sa la Dumnezeu și nu numai a chiemat la sine ca aliat pe Bevadad, regele Siriei, ci și cumpără alianța sa cu prețul vistieriilor templului Domnului și ale palatului său. Deși, mulțămită acestei alianțe, incursiunea lui Vasa a fost respinsă cu succes, dar Asa însuși a trebuit să audă o mustrare strașnică pentru păcatul său dela prorocul Anania, care-i imputâ cu tot curajul pentru trădarea așezământului încheiat de dânsul, pentrucă el „a nădăjduit în regele Siriei și n'a nădăjduit în Domnul, prin care a perdut putința de a-și supune sieși regatul

1) Zarai, etiopean după origină, era rege din dinastia XXII: el e identificat cu faraonul, numele căruia pe monumente se citește Ozorean sau Ozorton (după Maneton). Pe de altă parte și în Etiopia în acest timp domnea un rege, numele căruia deasemenea consună cu numele lui Zarae, anume Azerh-Amar (din care evreii, după inclinarea lor de a prescurta numele proprii, ușor au putut face Zarai sau Zara). Etiopenii, cum se știe, în acest timp făcură o puternică năvală asupra Egiptului (vezi Lenormant, Histoire, I, II. p. 340 și următoare).

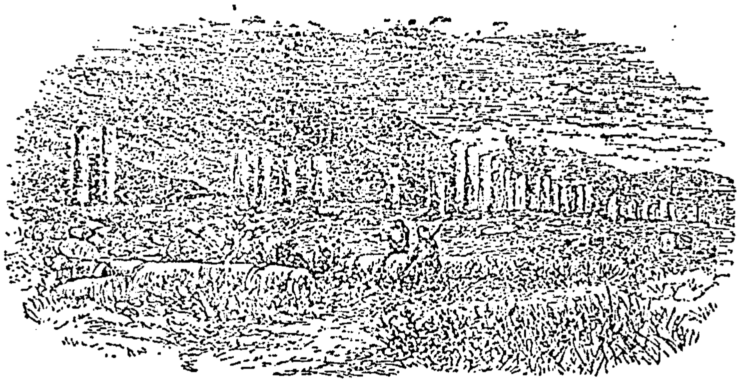
sirian. Dar odată abătut dela calea cea dreaptă, omul ușor trece dela un păcat la altul. Asa nu numai nu s'a pocăit de păcatul său, ci „s'a mâniat pe prorocul și l-a închis în temniță, de oare ce pentru această mustrare se mâniase pe dânsul". Odată cu aceasta el începu să prigonească alte oare care persoane din popor. In această abatere dela datoria dreptății, pe el îl ajunse în anul 39 al domniei sale o grea boală de picioare, care, desvoltându-se treptat „se ridică pânăla părțile de sus ale corpului. Dar el și în boala sa nu căută ajutorul lui Dumnezeu, ci al doftorilor".

In anul 41 al domniei sale el a murit, și cu ceremonie regească a fost îngropat în orașul lui David, în grobnița, ce singur își pregătise. Cu toate greșelile din ultimii ani ai domniei sale, el a lăsat după sine o bună amintire în popor, care-i și exprimă recunoștința sa prin arderea în cinstea lui a o mulțime de mirezme și prin ungerea lui cu miruri scumpe. Binecuvântarea lui Dumnezeu asupra lui s'a arătat prin aceea, că i-a dat o domnie lungă, în timpul căreia el a fost contimporanul a opt regi din regatul lui Israil, care s'au succedat repede unul după altul.

Succesorul său a fost fiul său Iosafat, care se urcă pe tron la vrâsta de 35 de ani și a domnit 25 de ani. Impreună cu tronul el a moștenit dela tatăl său cele mai bune principii din prima jumătate a domniei lui și poseda toate însușirile, care l-au făcut asemenea lui David, care era pentru dânsul modelul suprem. Sub dânsul regatul lui Iuda a ajuns la un înalt grad de înflorire și putere. El își începu domnia prin întărirea celor mai însemnate orașe ale regatului, în care așeză oștiri de pază. Asigurându-se contra atacurilor de dinafară, el păși la organizărea lăuntrică a bunei rânduele, și „pășind însuși după poruncile Domnului", se apucă energic să desrădăcineze idolatria din popor, „desființă înălțimile" și nimici „dumbrăvile" consacrate idolilor. Nemulțămindu-se cu asta, el în al treilea an al domniei sale luă și mai reale măsuri pentru înălțarea vieței religioso-morale a poporului și trimise pe unii din principii cei de aproape ai săi, ca ei împreună cu leviții și preoții să învețe poporul legea lui Dumnezeu prin toate orașele Iudeei. Răsplata lui pentru asemenea acte pioase a fost prosperitatea neobișnuită a țării. El se afla în pace cu toate popoarele înconjurătoare. Filistenii îi plăteau tributul în argint, arabii îi aduceau numeroase vite de tot felul, și puterea lui era susținută de o puternică oștire, sub comanda unui viteaz comandant.

Asemenea stare a Iudeei natural era periculoasă pentru regatul lui Israil, deși în acelaș timp regatul acesta era prea puternic, pentru ca să se poată începe contra lui un nou războiu. De oare ce în acea vreme la frontiera regatului lui Israil repede se desvolta și se întărea regatul Siriei, primejdios pentru sine, apoi regele lui Israil Ahab socoti că e mai bine să intre în raporturi strânse cu Iosafat. Acest din urmă primi această propunere și astfel intră în alianță și chiar se înrudi cu cel mai necredincios rege al lui Israil, din care pricină atrase o serie întreagă de nenorociri asupra propriului său regat.

500



Samaria (ulița coloanelor).

CAPITOLUL XXIX.
AHAB ȘI PROROCUL ILIE.

În vremea aceea, când în regatul Iudeei, după ne=credința primilor regi, se începuse sforțările pen=tru restatornicirea adevăratei religii și a legii lui Moise în popor și se obținuse rezultate destul de îmbucurătoare, în regatul lui Israil, cu fiecare domnie nouă se întărea necredința și idololatria. Dar treapta sa cea mai înaltă acest rău o atinse sub al optulea rege israilit Ahab, care urmă ta=tălui său Amvrie, în al 38=a an al domniei lui Asa și a domnit 22 de ani. Deja tatăl lui își do=bândise un nume rău, dar Ahab l=a întrecut și pe dânsul și lăsă după sine în istorie cea mai tristă amintire.

Dela natură Ahab era dotat cu începuturi de bine și ele s'au manifestat la dânsul în dragoste de arte, și în însușirea de a primi sfaturile bune. Din nefericire el avea voința slabă și se supuse în totul ambițioasei și trufașei sale soții Iezabela, de numele căria se leagă o slavă încă și mai urâtă, de cât de el însuși. Și această slăbiciune a lui se datorește și acelei prosperități, care a fost instaurată în țară de politica tatălui său Amvrie. Această bună stare dădu putință lui Ahab a satisface pasiunea

sa pentru lux și desfătări. Samaria rămăsese capitală, dar ea acum era deja prea plină de case, ca să-i placă, și de aceea el își construi un nou palat în Isreel, în șesul Ezdrilon, cu grădini bogate, în care el putea duce o viață cu totul liniștită și de nimic turburată[1]). Afară de asta, el avea pasiunea pentru construcțiuni și întemeie câteva orașe noui (5 Reg. XXII, 39). Solomon se mulțămi numai cu un tron de fildeș, dar noile raporturi cu Tirul, marele centru al comerțului indian și african, dăduse lui Ahab putința să construiască un palat, pintre podoabele căruia rolul principal îl juca fildeșul. Cetățănii cu vază și bogați, folosindu-se de prosperitatăa generală, se întreceau unul cu altul în lux și bogăția confortului. Un oare care Ahiil, ne ținând samă de blăstămul lui Iisus Navi, îndrăsni chiar să restaureze și să întărească Ierihonul în valea bogată a Iordanului, dar el a plătit pentru asta prin o grea lovitură, de oare ce în timpul efectuării lucrărilor își pierdu pe fiul său cel mai mare și pe cel mai mic (3 Reg. XVI, 34, Jud. I, 16, III, 13). După o sută de ani, prorocul Amos încă a mărturisit cum aristocrații cei mai însemnați ai regatului lui Israil aveau case de iarnă și de vară, magnific împodobite cu fildeș, palate luxos ornate cu podoabe și mobilate cu canapele, dormeze și divanuri, pe care ei odihneau în timpul ospețelor lor, de oare ce vechiul obiceiu simplu a ședea în genunchi pe covoară în acest timp eșise din uz (1 Reg. XX, 24; Amos, III, 5). Meii și viței îngrășați, care în timpul trecut erau rari semne de ospitalitate galantă, devenise lucruri de hrană zilnică. Prânzurile celor bogați erau oare cum banchete mărețe, în timpul cărora ei ședeau întinși pe paturi, stropiți cu miresme scumpe (Ecles. IX, 8). Vinul sadea, inundând pocale de deosebită mărime, în care părinții lor abea aveau apă de turnat, acum devenise băutura obișnuită, și muzicanții cu arfe și timpane distrau pe stăpânii lor, care în stare de beție cântau diferite cântece dulci (Amos. VI, 4–7).

Mișcarea în favoarea păgânismului, începută sub Amvrie, se continuă încă și mai puternic sub fiul său. Instrăinarea dela tradițiile religioase ale poporului era în toiul ei. Tot ce fusese sfânt în credința poporului, era expus din partea curții regale glumelor jignitoare, în scopul nimicirii cultului lui Iehova; chiar

---

1) Izreelul e situat între marea Mediterană și Iordan. Tot șesul Ezdrilonului, cu muntele Carmilului, se vedea din orașul acesta spre apus, și spre răsărit ochiul pătrundea până la Oaza Betsais, pe Iordan. Două izvoară, unul la 12 și altul la 20 minute de oraș, curg din poalele munților Ghelnua, care se lasă în vale aproape de oraș, în direcția răsăritului.

și sub simbolul viţeilor de aur ai lui Ieroboam, s'a instaurat idolatria feniciană, ca unică religie tolerată în pământul lui Israil (3 Reg. XVI, 31). Anume aceasta era ţinta Iezabelei. Trufașă și ambiţioasă, privind la poporul străin de neamul ei, peste care îi fusese dat să domnească, cu dispreţ obraznic și fanatic devotată propriei sale ţări, cum și era aceasta firesc în faţa unui sacrificator, Iezabela știu să facă din bărbatul său unealtă supusă la împlinirea planurilor ei. După stăruinţa ei, în Samaria fu zidit un mare templu lui Baal, atât de vast, în cât încăpeau într'însul o mulţime de închinători (3 Reg. XVI, 32; 4 Reg. X, 21). Capiștea aceasta, după cât se pare, era situată chiar în cuprinsul orașului și prezenta ceva în genul unui castel întărit. Enormul chip al zeului soarelui, înconjurat de simbolurile idololatriei, stătea în mijlocul capiștei în mijlocul unei străluciri, reflectată de acoperiș, pereţii și coloanele vopsite și poleite. La jertfenic era înfiinţat un stat întreg de sacrificatori, compus din 450 oameni, cari în hainele lor luxoase efectuau cultul idolatru, și însuși Ahab asista la săvârșirea lui împreună cu suita sa dela curte, aducând jertfe bogate, care să și săvârșau după obiceiul cananienilor, în mijlocul a tot felul de aţiţări sălbatece și desfrâuri, care alcătuiau particularităţile cultului idolatru al lui Baal. Dar Iezabela nu se mulţămi nici cu asta, ci se îngriji să introducă și alt cult, răspândit în Fenicia, și anume cultul Astartei. In acest scop, se pare, că de astă dată în cuprinsul Izreelului fu construită o capiște în cinstea Așerei, și pentru săvârșirea cultului ei fu designat un nou stat de sacrificatori care consta din 400 de inși. Iezabela deveni o deosebită protectoare a acestui cult și întreţinea întreagă instituţia asta chiar pe contul său propriu. Infiinţând aceste nouă state de propoveduitori și slujitori ai idolatriei, Iezabela cu aceiași perzistenţă începu să prigonească pe toţi slujitorii și vestitorii adevăratei religiuni. Toţi prorocii adevăraţi, din porunca ei, au fost uciși, afară de o sută de oameni, cari se mântuiră prin fugă și s'au ascuns prin peștere, unde îi hrănea cu pâne și apă evlaviosul Avdia, șeful palatului lui Ahab. Sosi în fine periodul cel mai întunecat din istoria regatului lui israil. Adevărata religie peri în el, și împreună cu dânsa se prăbuși pentru dânsul și toate făgăduinţele mari pentru el. Atuncea deveni necesară o deosebită unealtă a Proniei Dumnezeești pentru susţinerea corăbiei naufragiate a credinţei. Și ea se ivi în persoana prorocilor, jertfirea de sine a cărora în opera apărărei credinţei adevărate spori în măsura creșterei necredinţei și a idololatriei. De oare ce necredinţa idolatră ajunse la treapta

ei supremă sub Ahab, apoi în timpul domniei lui se arătă şi cel mai mare proroc al bisericii Vechiului Testament, Ilie, prototipul acelui mare propoveduitor al pocăinţii, care a fost înainte mergătorul lui Hristos. Şi el n'a fost numai propoveduitorul cuvântului. Necredinţa în timpul lui prezenta puterea necurata supremă în persoana regelui şi se manifesta în faptele vădite în faptele greţoase ale viciului şi nedreptăţii. De aceea prorocul Ilie se arătă din partea sa ca reprezentant al puterii lui Dumnezeu, pe care el o puse ca contrapod puterii răului şi de aicea a urmat o serie întreagă de minuni, care au trebuit să servească drept o nouă formă de predică, mult mai simţită de cât cea prin cuvinte; o nou formă de instrucţie şi de mustrare a conştiinţii adormite a necredinciosului rege şi a poporului său rătăcit.

Sf. proroc Ilie apare în istorie cu o neaşteptare uimitoare, ca o săgeată fulgerătoare, luminând deodată ceriul de miază noapte. Asemenea lui Melhisedec, el apare oare cum ca omul „fără tată, fără mamă, fără rude, neavând nici începutul zilelor, nici sfârşitul vieţii". Nu-i de mirare, că vechii rabini au crezut, că el a fost înflăcăratul Finees, care se întorsese pe pământ, sau un înger, ce a zburat încoace pentru înţelepţirea puternicilor lumii acesteea; nu-i de mirare, că tradiţiile musulmane l-au confundat cu o fiinţă tainică, nemuritoare, cu un călător veşnic", care apare din timp în timp pentru răzbunarea nedreptăţilor de pe pământ şi repetarea experienţei veacurilor precedente. Nu-i de mirare, că alhimiştii evului mediu şi magii s'au încercat să urmărească invenţia lor tainică anume înainte de Ilie tesviteanul, „părintele alhimiei". Ceilalţi proroci: Moise, Samuil, Elisei, Isaia, necontenit se aflau înaintea ochilor compatrioţilor lor. Iar pe Ilie ei îl vedeau numai din când în când în apariţia sa de o clipă. El nu aparţinea nici vre unui loc oare care, şi însuşi locul naşterei lui e discutabil. „Nu era nici un loc, şi nici un popor şi ţară, unde să nu fi trimis Ahab să-l caute, şi nicăirea nu l-au putut găsi". Indată ce trimişii lui Ahab îl vedeau, „Duhul lui Dumnezeu îl ducea nu se ştie unde". El se afla oare cum necontenit în mâna lui Dumnezeu. „Viu este Domnul, înaintea căruia stau eu", era expresiunea lui necontenită, şi el era oare cum robul, care necontenit aştepta porunca Stăpânului său" (3 Reg. XVII, 1; 15. Comp. 3 Reg. X, 8). In anumit timp el se putea vedea când ici, când colea, în cele mai depărtate locuri; când în văgăunele Haratului, în Valea Iordanului, când în pădurile Carmilului, când pe malurile Mediteranei în preajma Sidonului în Sareta, când în pustiu

Horeb, din sudul îndepărtat, când pe calea spre nord către Damasc, când pe vârful vre unui munte singuratic în drumul spre Ecron, când undeva pe munte sau în vale prin pustiul Iordanului. In curgerea întregei sale vieţi a fost aceea, ce încă şi astăzi a rămas în tradiţiile bisericei răsăritene „prorocul munţilor" [1]).

Ori care ar fi locul naşterei sale, el în tot cazul a fost din „locuitorii Galaadului". El a fost reprezentantul cel mai măreţ al triburilor de peste Iordan. Caracterul lor sălbatec şi închis s'a răsfrâns în totul şi într'însul. Pribegind pe dealurile pustiului fără un loc stabil de locuinţă, iute ca vântul, când sub împingerea mânei divine, el alerga înaintea căruţei lui Ahab dela Carmil pânăla Izreel; el se asamăna eroilor propriului său neam Gad de pe vremea lui David, care treceau Iordanul înnot în timpul inundaţiilor, „feţile cărora erau asemenea feţelor leilor, şi picioarele cărora erau iuţi ca ale căprioarelor din munţi". El era asemenea beduinilor de pe aceleaşi locuri din timpul de astăzi, care cu o iuţeală uimitoare aleargă alăturea cu cămila călătorului şi figurile stranii ale cărora se arată din când în când de după stâncă sau de după copac în câmp sau în munte, şi apoi iarăşi dispar în pustia înrudită cu dânşii. Şi cum sunt aceşti beduini, aşa a fost şi el după exteriorul său. Păr lung pletos, căzînd în bucle bogate pe spate şi o mantie largă, grosieră, de pei de oae, strânsă peste mijloc cu o curea, era unica şi singura lui îmbrăcăminte. Această mantie, singurul semn al chiemării lui proroceşti, el acuşi o desbrăca de pe sine şi o strângea sul, ca pe un toiag în mâna sa, când se îmbodolea, ascunzîndu-şi faţa într'însa (3 Reg. XIX, 13; 4 Reg. II, 8). Particularităţile vieţei arabe au fost înălţate, iar nu distruse de misia lui prorocească. Şi acea împrejurare, că această misie a fost încredinţată nu unui locuitor al oraşului domnesc sau unei şcoli proroceşti, ci adevăratului fiu al pădurilor şi al pustiului Galaad, se află în acord exact cu lucrările Proniei şi din alte vremi. Aşa, unitatea lui Dumnezeu a fost din vechime adeverită de un călător din Urul Haldeei şi de un păstor arab la Sinai. Aşa, în duhul şi puterea lui Ilie a venit şi Ioan, fiul Zahariei, în aceeaşi pustie, de unde a ieşit Ilie, şi unde s'a şi retras el în sfârşit, întreţinut de produsele sărăcăcioase ale pustiei, îmbrăcat tot cu o asemenea mantie aspră şi sărăcăcioasă, chemând poporul la pocăinţă, cu un exterior tot aşa de neobicinuit şi cu un graiu tot aşa de simplu în predică. Aşa şi în timpurile

1) Mar-Elia (domnul Ilie) este numirea obişnuită în tot Levantul pentru înălţimile sfinte şi remarcabile.

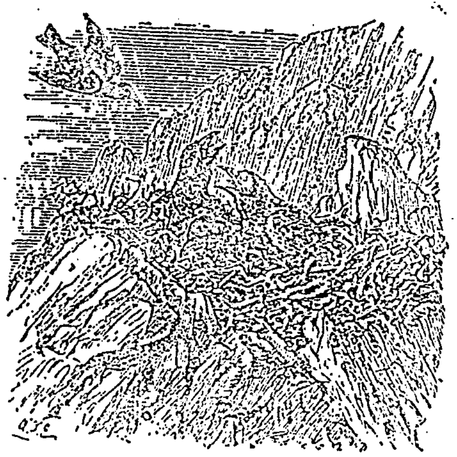
de mai târziu pusnicii Egiptului apăreau din timp în timp din locul singurătății lor, producând impresiune neobișnuită și chiemau pe regi și poporul să-și cunoască vinovăția, cum și datoria față de Dumnezeu și față de oameni.

Și iată, acest proroc neobișnuit se arătă fără de veste pe strălucitele ulițe ale Samariei. Infățișarea neobișnuită a acestui călător, desculț, cu părul lung pe spate, cu o mantie grosieră de păr de cămilă sau de pei de oae, încins peste mijloc cu un brâu de curea și cu toiagul în mână, deodată a trebuit să producă nu puțină mișcare în capitala criminală a necredinciosului rege. Dar prorocul se îndreptă direct spre palat, și acolo, înaintea feții lui Ahab însuși, rosti o strașnică sentință dumnezeească. „Viu este Domnul Dumnezeul lui Israil", — zise Ilie, mustrând prin asta grețoasa necredință și urîciunea idolatriei, — „în anii aceștia nu va fi nici rouă, nici ploae, decât numai la cuvântul meu". Criminalul rege a trebuit să tresară, auzind acest strașnic cuvânt dela un om, graiul impresionant al căruia se întărea prin exteriorul său neobișnuit. Intr'însul, care era dedat așa de fără rezervă idololatriei și sub impulsul vieții sale necredincioase, tinzând la totala stârpire a religiei celei adevărate din țara lui Israil, înseși amintirea de adevăratul Dumnezeu, ca singurul viu, a trebuit să-i trezească mare turburare în inimă. Dar încă și mai mult a trebuit să se cutremure el de însuși spusa, că pe el trebue să-l ajungă cea mai mare din nenorociri în orient, anume seceta, după care inevitabil urmează foametea cu toate nenorocirile ce o însoțesc. Dar dacă regele, cu inimă îndueoșetoare, a putut să simtă toată puterea acestei preziceri și acestei mustrări, apoi nu tot așa se raportă către aceasta Iezabela, care s'ar fi încercat numai decât să nimicească pe proroc. De aceea, rostind osânda, Ilie se depărtă, evitând răzbunarea perechei regale necredincioase. Intre acestea cuvântul prorocului își avu puterea sa. In Palestina se întinse o secetă strașnică. In timp de cel puțin un an ea se întinse chiar și în Fenicia. Pentru mintea noastră cuvântul acesta te miră de ne dă adevărata idee de proporțiile nenorocirii. Dar pentru popoarele orientale și sudice, unde viața și apa merg totdeauna mână în mână, unde vegetația se arată acolo, unde se află măcar un pic de umezeală, și moare îndată ce umezeala aceasta dispare. Lipsa ploei atrage după sine lipsa or căror mijloace de viață și înseși viața. Izvoarele sacă, păraele și râurile devin văiugi simple de bolovani uscați, copacii se vestejesc, iarba dispare, „cerul devine ca de aramă și pământul ca de fer". Anume o astfel de

507

nenorocire s'a și așternut acolo, pe care o prezisese adevăratul proroc ca pedeapsă pentru necredința poporului israelit. Seceta asta s'a întins chiar și asupra Feniciei, după cât știm nu numai din sf. Scriptură, ci și dintr'un scriitor păgân, citat de I. Flavie. „A fost lipsă de apă, spune el, timp de un an sub Etbaal, tatăl Iezabelei. Dar, adaoge istoricul, când el a înălțat rugăciuni mari, veni o mare furtună cu ploae și tunete"[1]). Această secită, fără îndoială, a și fost aceea, care a fost prezisă de prorocul Ilie, deși în Israil ea a ținut trei ani, și a încetat după moartea sacrificatorilor lui Baal, iar nu în urma rugăciunii lor.

Intre acestea Ilie s'a retras la pârâul Harat, pe latura de răsărit a Iordanului, unde așa de multe pârae brăzdează platoul Galaad, și pădurile întinse asigurau rezerva de apă timp îndelungat. Situația acestei localități nu e bine cunoscută. Dar prorocul se ascunse pentru o vreme în acele desișuri, cu care era înfășurat și pârâul ne săcătuit încă. Din acest pârâu el lua apă de băut și a fost întreținut cu pâne și carne, pe care în toată dimineața și sara i le aduceau corbii, obiceiurile prădalnice ale cărora Domnul Dumnezeu le îndreptă către aceea, că ele deveniră slugile slujitorului Lui la nevoe [2]). Trecând un timp oarecare, cu toate acestea, a secat și pârâul Horat, hucea-gurile ce-l împresurau s'au uscat și însuși păserile începuseră să părăsească acest loc. Atunci pentru proroc devenise necesară căutarea altui refugiu, și de data asta el a fost găsit după indicațiunea Domnului, în Sarepta în satul de astăzi Sarafendo, pe malul mării Mediterane, la 15 chilometrii spre sud de Sidon. Aceasta era o localitate depărtată, deja peste hotarele pământului israilit, peste munții Libanului. Pâraele pline de apă ale Libanului puteau încă să dea puterea de vieață și după ce pâraele mai sărăcăcioase ale Palestinei secaseră. Dar seceta ajunsese și acolo. In Sarepta, situată pe șes lângă mare, trăia o văduvă de același neam și de aceeași religie, ca și Etbaal și Iezabela. Ea eșise afară pe porțile cetății,



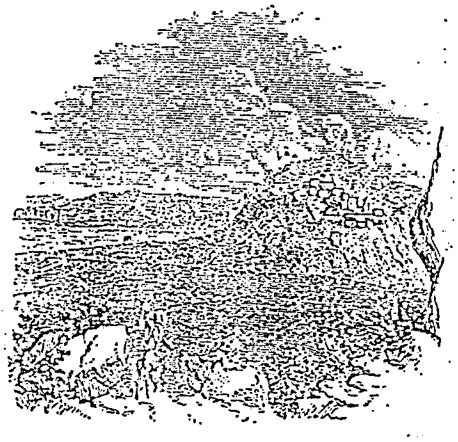
Cioară nutrindu-și puii.

1) Josephus, Antiq. VIII, 13, § 4.

2) Unii, în loc de arebim = „corbii", citesc arbim = „arabii". Dar asemenea schimbare nu poate fi admisă, de oarece nu-și găsește confirmarea în cele mai vechi manuscripte.

ca să adune nişte vreascuri, cu care să-şi pregătească cel din urmă prânz din acea provizie, ce-i mai rămăsese. Şi pe când aduna ea vreascurile, atunci auzi glasul unui călător istovit de drum: „dă-mi puţină apă în vas, ca să beau". Când, pentru împlinirea acestei cereri, ea se duse după apă, atunci călătorul istovit îi mai strigă în urma ei: „ia pentru mine şi o bucată de pâne în mânile tale". Dar mijloacele ei erau cele mai sărăcăcioase, şi ea luptându-se între dorinţa de a da ospitalitate călătorului istovit şi conştiinţa propriei sale sărăcii, îi spuse: „Viu este Domnul Dumnezeul tău! Nu am nimica, ci numai un pumn de făină într'un fund de baniţă şi puţin unt de lemn într'un ulcior; şi iată eu am adunat puţine lemnişoare şi mă duc să pregătesc astea pentru mine, şi pentru fiul meu, să mâncăm şi să murim". Călătorul, cu toate acestea, ştiu să-i vorbească în această privinţă. Inseşi înfăţişarea lui, după toată probabilitatea, din prima clipă a dat a înţelege femeei, că el era om sfânt. Şi această încredinţare a lui Ilie, susţinută într'însa de cuvintele încurăjătoare: „nu te teme, mergi şi fă ce ai zis; dar mai întâiu din aceasta fă o mică turtiţă pentru mine şi mi-o adă, iar pentru tine şi pentru fiul tău vei face apoi. Că aşa grăeşte Domnul Dumnezeul lui Israil: făina în baniţă nu se va împuţina, şi untul de lemn din ulcior nu se va sfârşi până în acea zi, când Domnul va da ploae pe pământ". Auzind această veste îmbucurătoare, femeea se grăbi să împlinească rugămintea călătorului, iar pe Ilie îl pofti în casa sa. Femeea aceasta, vădit lucru, aparţinuse cândva categoriei de oameni înstăriţi, pentrucă casa ei avea o ospătărie deosebită, adecă o cameră sus, amenajată pentru oaspeţi, mobilată mai bine decât toate şi care de obiceiu era osebită pentru cugetare şi rugăciune. Anume în această adăpostire săracă acum, dar ospitalieră, marele proroc şi-a găsit odihnă şi întărire, şi ospitalitatea văduvei a fost în adevăr răsplătită prin o minunată sporire a făinei şi a untului de lemn al ei, şi chiar prin readucerea la viaţă a fiului ei, care era aşa de tare bolnav, că „nu mai rămase într'însul suflare". Poate evenimentele acestea prezintă unul din minunatele exemple, cum bunătatea inimei îşi găseşte neaşteptată răsplătire. Poate că această întâmplare şi serveşte de temelie a marei binecuvântări, exprimată de Prorocul prorocitor, că cel ce primeşte proroc, răsplată de proroc va lua, iar cine va adăpa pe vre unul din mititeii aceştia cu un pahar de apă rece, nu-şi va pierde plata sa (Mat. X, 41, 42). Dar Mântuitorul a făcut o tălmăcire şi mai directă a întregei acestei istorisiri, care ne şi arată particularitatea ei cea mai înaltă şi mai

uimitoare. „Multe văduve erau", a zis Mântuitorul, „în Israil în zilele lui Ilie, când s'a închis cerul trei ani și șase luni, în cât s'a făcut foamete mare peste tot pământul, și către nici una din ele n'a fost trimis Ilie, ci numai către o văduvă din Sarepta Sidonului" (Luca, IV, 25—26). Acela, viața căruia trebuia să constea în lupta cu josnicia idolo-slujirei Tirului și a Sidonului, a trebuit acum să-și susțină viața prin mijlocirea unei femei, care înseși era roaba acestei idololatrii. Aceasta era oare cum o prevestire a timpurilor evangelice și o preînchipuire a acelui eveniment, care după trecerea de multe veacuri avea să aibă loc aproape de aceeași localitate, când Cineva, mult mai mare decât Ilie, s'a îndepărtat peste hotarele Țărei Sfinte, și venind în hotarele Tirului și ale Sidonului, a


Sarepta.

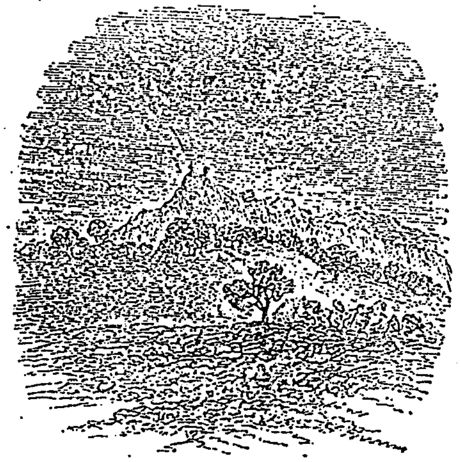
întâlnit o femee sirofeniciană din același neam, a binecuvântat credința ei și i-a zis, că va fi după dorința ei (Mat. XV, 22—28; Marc. VII, 24—30). Tradiția iudaică adaoge, că fiul readus la viață a văduvei din Sarepta a fost după aceea ucenicul statornic și slujitorul lui Ilie în privilegiile lui, și în sfârșit a devenit primul proroc al lumei păgâne, anume Iona, care mai târziu a fost trimisul lui Dumnezeu să propoveduiască nelegiuiților niniviteni.

Intre acestea seceta tot se mai continua, și împreună cu dânsa întări foametea până într'o măsură ne mai pomenită, și tot felul de necazuri se prăbușiră asupra regatului de nord. Insuși Samaria începu să sufere grozav din pricina acestei nenorociri. In cele din urmă lucrurile ajunseră până acolo, că lipseau pășunile până și pentru caii și asinii regelui. Vegetațiile de pe câmpii dispăru cu totul; dar se putea nădăjdui încă, ca măcar puțină iarbă s'ar putea găsi împrejurul isvoarelor, ce abundau în Palestina centrală, pe văgăunile umbroase, unde se credea că s'a mai păstrat puțină umezeală. In asemenea extremitate, Ahab însfârșit se hotărî să caute localitatea, care ar fi putut servi de ușurare de nenorocirea, ce apăsa curtea sa, și deaceea, împreună cu curtezanul său Avdie, plecă să cerceteze țara, ca totodată să se convingă în genere de proporțiile nenorocirei ce o cuprinsese. Pentru o cercetare cât mai repede a țării, ei plecară pe drumuri deosebite, și pe când Avdie mergea în calea sa, atunci deodată în întâmpinarea

lui eşi Ilie. Iezabela deja demult căuta pe prorocul, care atrăsese asupra pământului lui Israil o nenorocire aşa de mare, şi de oarece toate căutările fuseseră zadarnice, apoi acum arătarea personală a lui Ilie umplu pe evlaviosul Avdie de un cutremur neobişnuit. Cunoscându-l şi căzînd cu faţa la pământ înaintea lui, exclamă: „Tu eşti oare domnul meu Ilie?" Prorocul îi răspunse: „Eu! Mergi şi spune stăpânului tău: Ilie e aicea". Dar abea ce Avdia tremurând, spuse de asta lui Ahab, pe care-l găsi nu departe de acolo, iată şi Ilie însuşi apăru înaintea lor. Şi când regele se întâlni faţă în faţă cu prorocul, el, putem zice, că pentru prima oară în viaţa sa, poate de desnădejdea răspândită în ţară, se arătă om curajos. De obiceiu atât în trebile sale personale, cât şi în cele publice, el apărea ca om slab, unealtă fără suflet în mânile femeei sale. In momentul acesta, din orce pricină ar fi fost, el s'a arătat ca om, care simţea, că acum el era dator să acţioneze şi în adevăr se hotărî să acţioneze. Văzând pe prorocul Ilie, el se apropie îndrăsneţ de dânsul şi i se adresă în cuvintele groaznice: „Tu oare eşti cel ce turburi pe Israil?" întrebă mânios regele pe prorocul. „Nu eu turbur pe Israil, ci tu şi casa tatălui tău", răspunse tunător Ilie, „prin aceea, că aţi nesocotit poruncile Domnului, şi urmaţi lui Baal". Dar exprimând acest reproş, Ilie îşi da sama, că problema lui nu consta în a schimba cuvinte mânioase cu Ahab. In istoria poporului israilit sosise o mare criză şi trebuia să se folosească de această criză în interesul religiei celei adevărate. Prorocul, folosindu-se de nenorocirea, pe care o produsese asupra întregului popor impresia sguduitoare şi fără să vree făcuse pe oamenii cei mai evlavioşi să-şi simtă apostasia lor faţă de Iehova; propuse să se facă o probă obştească prin aducerea de jărtfe, cu condiţia aceea, ca Dumnezeul care va auzi mai degrabă rugăciunea şi va pogorî foc din ceriu pentru arderea jertfei, acela să fie socotit cel adevărat. Ahab isbit de neaşteptata aparaţie a lui Ilie şi dorind, se pare, să şteargă puterea acestei impresiuni, primi propunerea şi chiemă pe sacrificatorii lui Baal în număr de 450 oameni. Experienţa avea să se facă pe muntele Carmil. Localitatea asta e în cel mai înalt grad interesantă. „La capătul răsăritean al culmei,— zice unul din nouii cercetători, — unde înăţimile păduroase ale Carmilului se transformă în dealurile obişnuite ale Palestinii, se află terasa de stânci naturale. Ea este înconjurată de desişuri veşnic verzi, şi pe dânsa se află resturile unei clădiri vechi masive, în colţuri, construită din pietre mari cioplite. Acesta-i El-Muraca, şi aicea, după toată probabilitatea, a fost jertfenicul lui Ilie. Situaţia

și împrejurimea în toate privințele corespund diferitelor împrejurări ale istorisirii. La oare care distanță de terasă se află izvorul, de unde se putea aduce apa, care a fost turnată împrejurul jertfenicului și a jertfei lui Ilie. Terasa deschide o vedere minunată peste tot șesul Ezdrilonului dela malurile Chisonului, ce curge pe sub poalele prăpăstioase ale muntelui, pânăla dealurile depărtate ale Ghelvuei, la poalele cărora stă Izreelul, orașul regesc. Pentru cei 850 de proroci mincinoși (450 dela templul lui Baal și 400 dela templul Astartei), înșirați fără îndoială pe larga înălțime, tocmai sub terasă, pentru mulțimea poporului, dintre care mulți au putut rămânea pe șes, jertfenicul lui Ilie putea fi văzut în totul, și ei toți puteau să vadă în amurgul de sară, cum focul Domnului a căzut pe jertfă și a mistuit lemnele, petrele, praful și a uscat apa. Pe ramurile de jos ale muntelui se află un deal, care se numește Tel-el-Cusis, care însamnă dealul preoților sacrificatori, care probabil însamnă tocmai locul nimicirii sacrificatorilor lui Baal. Și apoi înseși numirea râului Chison, care se numește astăzi Nar-el-Mocata, adecă „râul măcelărirei", își trage probabil obârșia dela acest eveniment tragic". La această descriere se poate adăoga, că din Carmil privirea se întinde în lungul întregei mari câmpii a Ezdrilonului, pânăla munții Galileei la nord, munții samarineni la sud, pânăla muntele singuratec al Taborului, care asemenea unui gardian stă la capătul șesului, în care caz râul Chison, mânându-și în direcția Mediteranei apele sale, care curg din dealurile înconjurătoare, și câte odată curgând chiar pe sub stâncile Carmilului, la picioarele spectatorilor, șerpuind spre apus. Un loc mai remarcabil era greu de ales pentru asemenea scop, pentrucă, în afară de orcare alte calcule, Ilie putea vedea din înălțimea sa toată partea Samariei, a acelui pământ al făgăduinței, care la început a fost dăruit lui Israil ca moștenire, pentru lumina dumnezeeștei revelațiuni, iar acum era înfășurată de cel mai adânc întunerec al idolatriei. De această localitate se leagă pe lângă aceasta și alte multe amintiri. Ilie putea să-și amintească acea împrejurare, că în vremile trecute, întunecate, Dumnezeu acolo anume a mântuit poporul său, și încă nu prin mâna multora, ci prin mâna a puțini. In localitatea, ce se întindea la picioarele sale, a apărut anume acea femee, care cândva s'a făcut izbăvitoarea poporului său în unul din cele mai negre perioade a vieții lui, și cântarea Deborei, cea mai măreață din odele naționale solemne ale poporului, poartă asupra sa semnele originii sale anume din aceste locuri. Tot acolo și Ghedeon a obținut slăvita sa victorie

asupra madianiților, când strigătul de războiu al detașamentului său prin ecouri tunătoare se purtă pe deasupra șesului și a umplut de groază oarda madianită. Dacă această localitate a fost astfel vestită atât singură de sine, cât și după amintirile ei, apoi acum într'însa trebuia iarăși să se producă unul din cele mai mari evenimente. Israil acum oscila între slujirea adevăratului Dumnezeu și slujirea lui Baal. El nu se dăduse încă cu totul acelei idolatrii, ce voia să o introducă în mijlocul lui Ahab și mai ales Iezabela. Mulți, negreșit, cedase deja idolatriei, dar încă nu tot poporul în întregimea lui. Și iată acum trebuia să aibă loc proba, întru cât adevărata religie întrece idolatriea, și în ce măsură a mai rămas devotament față de Iehova.



Vedere din muntele Carmil.

Ahab dădu poruncă, ca la locul probei să vină sacrificatorii lui Baal și să se adune poporul. Și iată în adevăr se adună mulțime de popor. Ilie avea să se prezinte singur contra a sute de sacrificatori și a mii de închinători de idoli. Sacrificatorii lui Baal zidiră jertfenicul și puseră pe el vițelul. Era disdedimineață. Imprejur domnea liniște deplină, când se ivi groaznicul și marele proroc, atunci poporul îl întâmpină în plină tăcere. Când începu să se ivească soarele, divinizat nebunește de păgâni, atunci sacrificatorii lui Baal începură să salute apariția acestei personificări a zeului lor cu jocuri sălbatece, cu descântece și strigăte: Baale, Baale auzi-ne pre noi!" Dar, negreșit, n'a fost nici glas, nici răspuns. „Pela amează Ilie începu a râde de dânșii și să zică: strigați mai tare, căci el e Dumnezeu; poate că a căzut pe gânduri, sau e ocupat cu ceva, sau e în călătorie, ba poate că doarme, și poate să se deștepte". Sacrificatorii se îndrăciră și mai tare, strigând până la sufocare, și făcându-și tăeturi cu cuțitele și cu lăncile, încât curgea sânge. „Dar n'a fost nici glas, nici ascultare, nici răspuns!" Luminătorul zilei, care se diviniza nebunește de dânșii, se pogorî de pe orizont și se ascunse în valurile mărei Mediterane. Acum era rândul prorocului Dumnezeului celui viu. Chiemând la sine poporul, Ilie ridică un jertfenic de 12 pietre, după numărul celor 12 triburi ale lui Israil, săpă împrejur șanț, pe care-l umplu cu apă, și, punând jertfa, rosti o înflăcărată rugăciune către Dumnezeu, rugându-l să arate

închinătorilor de idoli, că El este singurul Dumnezeu adevărat.— Dumnezeul poporului rătăcit. Atunci deodată apăru scântei, foc și mistui nu numai jertfa, ci și apa din șanț, și pietrele. Văzînd aceasta, tot poporul căzu pe fața sa și zise: „Domnul este Dumnezeu! Domnul este Dumnezeu!" Față de slujitorii idolilor se aplică hotărîrea din legea lui Moise: toți sacrificatorii prezenți au fost înșfăcați și uciși pe malurile râului Cheson

Pe vârful muntelui s'a făcut ospăț de jertfă, și la acest ospăț, după invitația lui Ilie a venit și regele. Acesta a fost ospăț în cinstea triumfului adevăratei credințe; și după solemnitate trebuia să urmeze ușurarea de nenorocirea ce apăsase țara. Prorocul cu auzul său lăuntric auzea deja zgomotul ploaei, ce se apropia. Insuși prorocul se afla pe una din cele mai de jos terase ale muntelui, dar pe slujitorul său el îl trimisese chiar la vârful muntelui, deunde se deschidea vederea depărtată, printre munții apuseni, asupra apelor albastre ale mărei Mediterane. Soarele deja apusese, dar cerul fără nori se îndindea oare cum înferbântat până la albul, ce se ivește de obiceiu după apusul soarelui în răsărit. De șapte ori tânărul slujitor s'a suit în munte și s'a uitat, și de șapte ori s'a întors cu răspunsul, că „nu se vede nimic". Ceriul era încă tot sănin și marea liniștită. In sfârșit, la orizontul depărtat se ridică un mic nouraș, primul care se purta pe cer în curs de luni întregi, și, odată cu apropierea de munte, el se mărea și curând se întinse pe tot ceriul; peste puternicile păduri ale Carmilului răsună zgomotul binecuvântat al acelui vânt, care în țările răsăritului de obiceiu premerge furtunei de ploae. Regele și prorocul se pogorâră din vârful muntelui. Indată ce tânărul strigă din vărful muntelui că s'a arătat norul, pe șes se și deslănțui furtuna, și pârăul Cheson începu să iasă dintre maluri. Regele nu trebuia să piardă nici o clipă, ca să nu fie apucat de ploae pe drum și să ajungă la vreme în Izreel. El șezu în trăsura sa, care stătuse la poalele muntelui, și cu bucurie sbură la reședința sa de vară, iar Ilie, încingându-și mijlocul său, fugi înaintea lui Ahab până chiar în Izreel, distanță de 25 de chilometri. Nu-i nevoe să



Vedere din Muntele Carmil.

credem, că pentru asta s'a cerut o extraordinară iuţală. Fără în- doială, Ahab a mers cu toată repeziciunea, cu care puteau alerga caii săi, dar însuşi caracterul drumului era aşa, că mersul repede, putea să reuşască fără o deosebită dificultate, şi educaţia proro- cului printre dealurile Galaadului şi ferbinţala ţinuturilor feniciene, prin care el s'a distins în toată viaţa sa precedentă, îl făcuse apt pentru aceasta. Inseşi acest act se explică diferit. Dar fiindcă ideile de acţiune în orient se schimbă abea numai foarte puţin în curs de un veac, apoi obiceiurile prezentului mai bine ca orce explică, poate, şi obiceiurile trecutului, adecă ale acelui timp. Chiar şi acum în orient, când iesă cârmuitorul poporului, atunci înaintea lui de obiceiu aleargă doi curieri, care-i deschid drumul. In această calitate anume alergă şi Ilie. El a fost, aşa zicând, curierul regelui. Disputa între ei se terminase. Ahab, înaintea poporului său, în această zi se plecase înaintea atot puterniciei lui Iehova, şi pro- rocul putea nutri nădejdea, că supunerea asta era sinceră. Ahab astfel iară devenise rege legal, intrând din nou în legătură cu Iehova al poporului. Pentru ce să nu-i arate tot felul de onoruri? Aceasta era cu atât mai necesar, cu cât din asta toţi puteau să vadă, că Ilie anume a fost biruitor în disputa ce abea se încheiase. Dar de oare ce propriu biruitor nu fusese Ilie însuşi, ci Dumne- zeu, al Căruia el era numai slujitor, apoi prorocul, dând toată slava lui Dumnezeu, el evită orce înălţare personală, şi voi să arate numai, că el s'a împăcat cu Regele şi era gata să servească regelui în calitate de trimis al lui Dumnezeu.

Dar dacă Ahab însuşi a fost nevoit să recunoască atotpu- ternicia lui Iehova şi astfel să simtă nimihnicia lui Baal, apoi nu fu tot aşa şi cu Iezabela. Toate cele petrecute nu numai nu o convinse de adevărul Dumnezeului lui Israil, ci însă şi mai mult se aprinse furia răutăţii ei. Ea se hotărî mai curând să moară, decât să lese pe Ilie nepedepsit pentru uciderea sacrificatorilor şi prorocilor ei. Nebună de răutate, ea trimisă să se spună lui Ilie grozava veste: „Dacă tu eşti Ilie, apoi eu sunt Iezabela. Cutare şi cutare să-mi facă mie zeii, şi încă şi mai mult să-mi facă, dacă eu mâne pe vremea asta nu voi face cu sufletul tău ceeace s'a făcut cu sufletul fiecăruia din ei", adecă a sacrificatorilor ei. Aceasta era o ameninţare hotărîtă, exprimată de femeea cu un caracter tare şi neinduplecat, care fără îndoială nu ar ceda nici ea în faţa oricăror mijloace, numai să-şi ajungă scopul său. Dar ameninţarea asta nu a putut ajunge realizarea. Prorocul Ilie, ca vântul pustiului, s'a arătat şi-a dispărut. El plecă spre Virsavia,

departe peste hotarele Samariei, în cea mai de sud lature a tribului lui Iuda, unde pământul lucrat începe a trece la pustiu. Ne mărginindu-se la asta, el lăsă acolo pe slujitorul ce-l însoţa, şi cale de o zi pătrunse mai departe în pustie, şi şezu acolo sub un ienuper, unul din tufarii aceia care, ridicându-se câte odată pânăla înălţimea de câteva picioare, produc o umbră binecuvântată pentru călătorul obosit pe nisipul înfierbântat. Atât din pricina oboselei, cât şi a ideii, că marea sa nevoinţă rămăsese, cum se părea, cu totul stearpă pentru causa adevăratei religii, Ilie căzu într'o extremă desnădejde şi zicea tare: „Ajunge acum Doamne! In sufletul meu, căci nu-s mai bun decât părinţii mei!" Exprimându-şi această întristare a sa, el din pricina extremei obosele adormi. In adevăr, ce schimbare se făcuse în acest timp? Trecuse abea câteva zile din acest timp, când Ilie stătea pe Carmil în calitate de proroc biruitor, al lui Dumnezeu, şi Israil smerit se pleca la picioarele Lui. Acum el se afla singuratec în pustie, era obosit trupeşte şi apăsat sufleteşte. Şi acest chin moral se lăsase greu asupra marelui proroc. Dar pe când se afla el în această situaţie extrem de tristă, i se arătă îngerul, care, atingându-se de dânsul, îi zise: „Scoală, mănâncă şi bea!" Intărindu-se cu mâncarea oferită, Ilie plecă mai departe, şi în timp de 40 de zile şi 40 de nopţi merse pânăla muntele lui Dumnezeu Horib. De pe timpul lui Moise, pentru prima oară se aminteşte în istorisirea biblică de acest munte sfânt. Acolo, obosit de drum, prorocul şi-a găsit adăpost într'o peşteră în care a şi petrecut noaptea aceea. Insuşi locul acestei peştere se arată cu preciziune de tradiţie, şi el se află mai jos de vârful acelui munte, care se numeşte muntele lui Moise. Acolo, pe stânca muntelui, se află o bisericuţă ruinată, care stă tocmai pe stânca, pe care, după tradiţie, s'a odihnit prorocul. In această noapte el avu o nouă arătare, şi Ilie auzi întrebarea adresată lui: „Ce faci aicea Ilie?" adecă pentru ce te-ai îndepărtat tu din locul activităţei tale şi te afli aicea, în acest sanctuar singuratec al munţilor? Spre a justifica prezenţa sa aicea, Ilie răspunse, că el a rămas singurul om, care mai are credinţa în Domnul Dumnezeul Savaot, „căci fiii lui Israil au părăsit aşăzământul Tău, au dărîmat altarele Tale şi pe prorocii Tăi i-au ucis cu sabia. Am rămas numai eu singur, dar caută şi sufletul meu, ca să-l ia!" Glasul totuşi i-a poruncit să părăsască peştera a doua zi dimineaţa şi să stea pe munte, unde trebue să i se arate Domnul. Când el, supunându-se acestei vedenii, eşi pe munte, atunci în adevăr acolo i se arătă Domnul în toată grozăvia în

manifestările sale cele mai uimitoare. Peste groznicile văgăuni ale munților, smulgând enormele stânci de granit din toate părțile, se deslănțui un strașnic uragan, din pricina căruia Ilie a trebuit să se ascundă iară în fundul peșterei. După aceea a urmat un grozav cutremur de pământ, din pricina căruia se legănau înfricoșatele stânci și se zguduiau din temeliile lor. Trecând apoi puțin prin văgăunile munților se deslănțui o strașnică și înfricoșată furtună, în timpul căreia pretutindenea scânteiau fulgerele și luminau atât înălțimile, cât și prăpăstiile pustiului stâncos. Dar Iehova nu era nici în unul din aceste fenomene. Insfârșit în liniștea, ce alcătuește însușirea minunată a acestei localități, ne turburată nici de murmurul pâraelor, nici de ciripitul paserilor, nici de glasul animalelor, nici de glasul omului, veni „suflu de vânt liniștit". Ce însemna astă „suflare de vânt liniștit", nouă nu ni-i cunoscut, dar Ilie simți numai decât, că aicea a sosit cel mai măreț și mai hotăritor moment. Acoperindu-și fața sa cu mantia și încă odată eșind la deschizătura peșterei, el stătea cuprins de cutremur, ca să audă, ce va fi mai departe. Și el încă odată auzi întrebarea: „Ce faci aicea Ilie?" și încă odată dădu același răspuns. Din toate acestea el primi o mare lecțiune. Până atuncea el se gândea numai la însușirile cele mai grozave ale atotputerniciei dumnezeești: furtună, cutremur de pământ și fulgerele mâniei Lui. Dar acum el primi lecția, că deacum el trebuea să recunoască și laturi mai duioase ale atotputerniciei dumnezeești, „suflarea de vânt liniștit", ca simbol ales al Lui. Dela manifestările mai groznice el s'a ascuns însuși, dar fără să vrea și-a ascuns fața sa și în fața celui din urmă. Dumnezeu nu e numai drept și groznic, ci și bun și plin de iubire. Chemarea lui Ilie era activitatea, iar nu fuga fricoasă, ca și chiemarea bărbaților istorici. Lui Ilie i s'au dat trei porunci. El trebuia să plece în Siria și să ungă la tronul acestei țări un nou rege în locul lui Benadat; în locul lui Ahab să ungă pe Iiui și să-și aleagă de următor pe Elisei, fiul lui Safat. Impreună cu aceasta el fu mângâiat prin comunicarea că deși el s'a considerat ca singurul slujitor al lui Iehova, ce ar fi mai rămas în Israil, totuși în țara lui Israil lui Dumnezeu ii erau cunoscuți încă 7000 de bărbați de aceia, care nu și-au plecat genunchii înaintea lui Baal. Prin mijlocirea lor și a succesorului său, interesele adevăratei religii își vor găsi apărarea și ajutorarea din generațiune în generațiune, până ce va veni Acela, în care „suflarea de vânt liniștit" va aduce împărăția lui Dumnezeu la triumful definitiv și veșnic. Tustrei unșii, indicați proorocului Ilie, trebuiau să pășească

la nimicirea idolatriei lui Baal. Imprejurările îngăduiră lui Ilie să împlinească numai ultima din aceste însărcinări, și anume ungerea lui Elisei, căruia el i-a rezervat să aducă la îndeplinire pe celelalte două.

Părăsând Horibul, Ilie întru ascultarea dumnezeștii porunci se îndreptă în sus pe valea Iordanului, care mai ușor ca orce putea să-l ascundă de ochii urmăritorilor. Singurătatea sa proprie a trezit, poate, într'însul dorința ca să aibă vre un tovarăș, de oarece el acum ajunsese bătrân, și un astfel de tovarăș îi fusese dat. In Avel-Mehol, partea cea mai largă a văii Iordanului, cam la 15 chilometrii depărtare spre sud de Betsan, trăia un judecător localnic, anume Safat, om, care după cum arată funcția, ocupa situație respectabilă în societate. Asemenea vecinilor săi, el se ocupa cu cultivarea pământului său, și fiul său Elisei în timpul venirii lui Ilie, se ocupa cu arătura. La dispoziția sa se aflau 12 perechi de boi, și Elisei acum ara cu a douăsprezecea pereche, în care timp celelalte sau se odihneau sau se aflau pe mâna robilor săi. Ilie era, se pare, pe ceailaltă parte a râului, dar trecu prin râu și se îndreptă spre dânsul. Apropiindu-se de Elisei, el aruncă peste dânsul mantia sa, ceace era semnul cunoscut al chiemării la îndatorirea de proroc, în calitate de fiu prorocesc sau ucenic. Elisei, uimit de această neașteptare, oscilă puțin la primirea acestei chiemări, și Ilie simți în totul sinceritatea acelei rugăminți, cu care se adresă către el Elisei, pentrucă el nu o refuză. După părerea sa, omul, punând mâna sa pe plug și uitându-se înapoi, negreșit nu este vrednic de împărăția lui Dumnezeu; dar această sentință nu era aplicabilă în chestiunea lui Elisei, oscilarea căruia a fost cu totul sinceră. Părăsind boii, Elisei alergă după Ilie, care se depărtase de dânsul, și zise: „îngăduie-mi să sărut pe tatăl meu și pe mama mea, și voi veni după tine". „Du-te", - zise Ilie, „și vină înapoi", ceeace ți-am făcut eu, nu stă în contrazicere cu îndeplinirea datoriilor de fiu; dar adă-ți aminte, că tu deja ești consacrat Domnului". Intorcându-se deci pentru o vreme acasă, el își luă repede rămas bun dela părinții săi. După aceea, după întoarcerea în câmp, el aduse acea pereche de boi, cu care ara, jertfă de mulțămire și și de consacrare Aceluia, al căruia slujitor fusese el chiemat acum, și, făcând ospăț de rămas bun pentru lucrătorii ce muncise cu dânsul, se sculă, se duse după Ilie, și din acest timp începu să-i slujască lui necontenit.



Izreel.

CAPITOLUL XXX.
ILIE ȘI VIA LUI NABUTEI.

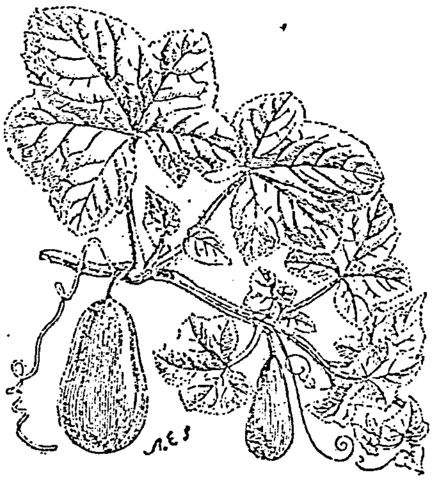
Odată cu depărtarea prorocului Ilie din Avel-Mehala, după ce a aruncat mantia sa asupra lui Elisei, se încheiă, putem zice, activitatea publică a prorocului. Ea a fost de scurtă durată, dar decisivă. Ilie a săvârșit lucrul încredințat lui. El, înaintea ochilor întregului Israil, susținu cinstea singurului și adevăratului Dumnezeu viu. El constrânse poporul, adunat pe muntele Carmil să exclame într'o răsunătoare slavoslavie: „Domnul (Iehova) este Dumnezeu, Domnul este Dumnezeu!" și a fost unealta nimicirii sacrificatorilor lui Baal la pârâul Cheson. După aceea el a primit pe Horeb acea revelațiune despre însușirea și cârmuirea lui Dumnezeu, care trebuia să ducă pe israiliți la cea mai înaltă închipuire despre ființa divină și a pregătit calea către introducerea unui așezământ mai bun la plinirea vremilor. In sfârșit, lui i-a fost dat să aleagă omul, care trebuia să-i urmeze

în vrednicia de proroc și să continue lucrul lui în Israil. Problema lui principală deci era împlinită. Dar, cum arată numeroasele exemple din istorisirea sfântă, activitatea publică nu alcătuește tot ceea ce se cere dela prorocii lui Dumnezeu. Ei erau datori să aplice principiile teocrației și în viața privată, și întru câtva pentru ca să lămurească acest adevăr, și întru câtva ca să reverse lumină mai departe asupra caracterului lui Ahab și al Iezabelei, așa ca noi să putem înțelege mai bine toate particularitățile soartei, pregătite pentru dânșii, istorisitorul biblic expune înaintea noastră istoria tragică despre Navuftei cu via sa.

Ahab, neîntâlnind multă vreme pe groznicul proroc, de bună samă credea că s'a izbăvit definitiv de dânsul, și se folosi de timpul acesta pentru săvârșirea unei crime grețoase. Deși capitala lui obicinuită era Samaria, dar lui îi plăcea să trăiască în veselul oraș Isreel, care se distingea prin frumusețele fermecătoare ale naturei. Pe lângă lărgirea și împodobirea palatului său de acolo, lăcomia sa a fost gâdilită de o minunată vie, care aparținea unui locuitor din Izreel, unui oare care Navuftei. Despre însuși Navuftei noi nu știm aproape nimic. El se numește Navuftei izreeliteanul, așa că se poate conchide pozitiv numai aceea, că el era unul din locuitorii Izreelului. In acest oraș Ahab își construise un palat regal, pe care îl iubea cu deosebire și care era înconjurat cu terase și grădini. Navuftei astfel necontenit avea prilejul să fie martorul idololatriei și corupțiunilor curții. Dar sentimentele și cuvântarea lui în chestiunea despre vie ne dau putința să deducem, că, asemenea lui Lot în Sodoma, el a rămas fără părtășie la desfrâul, ce domnea împrejurul său, și era unul din acei bărbați virtuoși, ce rămăsese în Izreel, care nu-și plecaseră genunchile înaintea lui Baal. Pe lângă toată evlavia sa, el se pare că era om sărac și toată averea lui consta din o mică porțiune de pământ, cu o vie plantată pe dânsa. Această porțiune era a lui proprie. El o moștenise dela străbunii săi, și era legat de numele său cu acele strânse legături, care pretutindenea leagă pe oameni de pământurile, care trec la dânșii dela părinți și care erau cu deosebire tari pintre iudei.

Via lui Navuftei se afla „lângă palatul lui Ahab, regele Samariei. Se poate crede chiar, că ea cu un colț se vâra într'o parcelă, pe care Ahab o poseda în vecinătatea palatului său, și astfel îl împedeca să execute planul acelor îmbunătățiri, pe care avea în vedere Ahab să le facă. Din această pricină regele, natural; voea să pună mâna pe această vie. In acest timp el trăia

în Samaria, dar veni personal în Izreel, ca să se vadă cu Navuftei pe această chestiune, și însuși această împrejurare te miră de nu a inspirat izreeliteanului ideea despre seriozitatea dorinței regelui. Sosind la Izreel, Ahab în adevăr chiemă la sine pe Navuftei și-i zise: „Dă-mi mie via ta; din ea voi face o grădină de legume; căci ea e aproape de casa mea; și în locul ei îți voi da altă vie mai bună decât aceasta; sau dacă vrei, îți voi da argint cât face ea". In gura regelui idolatru, care părăsise pe Dumnezeul lui Israil, în această propunere, făcută astfel lui Navuftei, se poate zice, că nu era nimic nedrept. Dar în realitate într'însa se cuprindea o nedreptate. După legea lui Moise, nici un israilit nu avea dreptul să înstrăineze sau să vândă proprietatea. Pământul în realitate aparținea lui Dumnezeu, iar nu lui. Insuși Iehova era proprietarul a tot pământul Palestinei și El chiar dela început a împărțit-o poporului cu acea condițiune, ca ea totdeauna să rămână în acele familii, cărora ea s'a dat. Chiar și în caz de sărăcie, ea poate fi vândută numai pe suma de bani, calculată pe acel număr de ani, care trebuia să se scurgă între timpul vânzării și timpul prăznuirii celui mai apropiat an jubilar. După înseși vânzarea, ea putea fi răscumpărată în orce timp, dacă vechiul proprietar era în stare să facă asta; iar dacă el nu putea face răscumpărarea, atunci ea se întorcea în anul iubiliar proprietarului vechiu sau familiei lui (Lev. XXV. 13-28). Cu un cuvânt, dispoziția expresivă a legii lui Moise glăsuia: „Pământul nu trebue vândut pe totdeauna, căci pământul e al Meu". (Lev. XXV, 23). Ahab, ca rege al poporului celui ales, probabil știa asta; dacă nu o știa, apoi ar fi trebuit să o știe. In tot cazul propunerea făcută de el lui Navuftei era ilegală pentrucă ea ducea la o călcare a legii celei dumnezeești, și când luăm în samă caracterul regelui, cum ni se prezintă el în toate celelalte acte ale vieții lui, atunci te miră de-i facem nedreptate, dacă vom presupune, că aparenta lui bună credință în oarecare măsură decurge din conștiința lui, că el înduplеca pe Navufei la săvârșirea unui păcat contra legii. Aici se prezenta acea ocaziune nu neobișnuită, când o anumită ispită pentru călcarea legii, prezentată altora, se înfrumusețează cu cele mai frumoase culori.



Castraveți în Palestina.

In împrejurarea dată, oricare ar fi fost dispoziția lui Ahab, în tot cazul nu poate fi nici o îndoială relativ de acel spirit, de care era însuflețit Navuftei. „Să mă ferească Dumnezeu, – răspunse Navuftei la propunerea lui Ahab, – ca să-ți dau eu moștenirea părinților mei“. Nu-i nici cel mai mic temeiu de îndoială, că turburarea, exprimată de dânsul astfel, a fost cu totul sinceră, sau că el a fost condus mai ales de convingerea sa, că a trece moștenirea sa altora, cum i se oferea lui acum, se afla în contrazicere directă cu legea dumnezeească. Piedica indicată astfel, ce se opunea la împlinirea propunerei lui Ahab, era de neînvins. Aicea nu putea ajuta nici decum nici făgăduința unei porțiuni mai mari de pământ, nici o sumă mai mare de bani, ce regele la început se pare că a voit să cheltuiască pe această cumpărătură. Ahab aicea avu de a face nu cu un proprietar sgârcit și interesat, ce dorea să ridice prețul pământului său, ci cu un israilit evlavios, care, știind legea dumnezeească, credea de datoria sa, să se supună ei absolut. Regele astfel trebui să părăsească orce nădejde de a-și ajunge scopul său. Această neizbutire întristă foarte tare pe Ahab. „Și a venit Ahab acasă turburat și amărit de acel cuvânt, pe care i-l zisese Navuftei izreeleanul, grăind: nu-ți voi da moștenirea părinților mei. Și cu sufletul amărit se culcă în patul său, și-și întoarsă fața sa și nici pâne nu mâncă“. E greu de crezut, ca istoricul biblic, dând o asemenea descriere a stării lui Ahab, să nu fi avut slăbiciunea aproape ridiculă a omului, despre care vorbește. După descrierea sa, regele se prezintă în starea unui copil răsfățat, care, întâmpinând pedeca întru ajungerea scopului său din niște pricini, puterea cărora el tainic e silit să o recunoască și, totuși, n'a fost destul de curajos să recunoască aceasta descoperit, stătea la poarta de fer, care, cum știa el bine, îi era imposibil să o deschidă, și totuși el singur își pricinuia vătămare, se isbea într'însa într'o neputință tot așa de jalnică, pe cât și de absurdă. Ahab, evident, era nu numai necredincios, dar și extrem



Bob de Siria.

de slab. El, evident, era prost nu numai sub raport moral, ci și sub raport intelectual.

Pentru rezolvirea dificultății ce se prezintase era nevoe de o persoană, care să posede un caracter mai puternic decât Ahab, și o astfel de persoană intră imediat în scenă. Noi deja și mai înainte am văzut, cum Iezabela prezenta un contrast tăios față de bărbatul său, pentrucă atuncea, când după uciderea sacrificatorilor lui Baal, Ahab, deplin satisfăcut de toate cele petrecute, veni acasă, îngăduind lui Ilie, autorul uciderei sacrificatorilor, să alerge în calitate de curier al său înaintea trăsurei sale, ea, pe de altă parte, îndată ce auzi de cele întâmplate, luă îndată măsuri de imediată răzbunare. „Cutare și cutare să-mi facă mie zeii, — strigă ea cuprinsă de furie, — și încă și mai mult să-mi facă, dacă eu mâne pe vremea asta nu voi face cu sufletul tău ceea ce s'a făcut cu sufletul fiecăruia din aceia". Acelaș duh neînduplecat îl vedem noi într'însa și de data asta, — acel duh, care ar fi inspirat aprobare după tăria sa, dacă el în acelaşi timp nu s'ar fi distins prin așa dispreț plin de necredință față de dreptate. Și iată, ea veni la Ahab, și, văzându-l în stare de turburare și amărăciune, îl întrebă de pricina mâhnirii lui. „De ce e turburat sufletul tău, încât nici pâne n'ai mâncat?" întrebă Iezabela. Și când Ahab îi povesti ei despre ce e vorba, atuncea ea imediat îi răspunse: „Ce stăpânire ar fi în Israil, dacă tu ai fi procedat astfel? Scoală, mănâncă pâne și fii liniștit; eu îți voi procura via lui Navuftei izreeliteanul". Astfel, în realitate, rege israilit era femeea, iar nu bărbatul ei. In tot cazul Iezabela nu se mărgini numai la vorbe. Ea luă îndată măsuri pentru atingerea scopului ei, și aceste măsuri au fost cu totul demne de acea viclenie, și de acea cruzime, care pentru totdeauna se împreunaseră cu numele ei. Ea scrise scrisori în numele regelui, le întări cu pecetea lui și le trimise căpeteniilor și persoanelor de frunte din Izreel. In aceste scrisori ea poruncea acestora să publice post, ca sentimentele poporului să poată fi ațițate de ideea, că s'a întâmplat ceva mult mai important, de cât un fapt obișnuit, și că acel lucru rău, pe care-l propunea ea să se facă, să poată fi acoperit printr'un act religios solemn. Sub impresia produsă astfel, ea propuse să fie convocată adunarea poporului, în capul căria trebuia să fie pus Navuftei, în scopul deșteptărei unei groaze pe cât posibilă mai mare, prin acuzația de nelegiuire și necredință a omului, care ocupa o situație așa de onorabilă, și după aceea trebuiau să procure doi martori mincinoși, ca să mărturisască, că nefericitul posesor al viei a hulit pe

Dumnezeu şi pe rege. După legea lui Moise, amândouă crimele acestea se aflau în legătură esenţială între dânsele (Eş. XXII, 28). Şi de oare ce legea mai departe hotăra, ca hulirea de Dumnezeu trebue să fie supusă la pedeapsa cu moarte prin uciderea cu petre (Deut. XII, 10). In încredinţarea sa nemărginită şi în necredinţa nemăsurată, Iezabela nici o clipă nu se îndoi în ce priveşte calculile sale relativ de rezultatele ce aveau să urmeze. Luând toate dispoziţiunile necesare, Iezabela încheia scrisorile sale cu cuvintele fără suflet: „după aceea să-l scoateţi şi să-l ucideţi cu petre, ca să moară". In adevăr toate se petrecură după dorinţa ei. Căpeteniile cu graba josnică împliniră porunca nelegiuită. Se ţinu adunarea, Navuftei fu pus în capul ei, se arătară martorii mincinoşi, depuseră mărturia lor mincinoasă, nu se luă în samă nici o justificare din partea acuzatului. Navuftei a fost scos din oraş, pentrucă nici o pedeapsă cu moartea nu se îngăduia înlăuntrul zidurilor, şi acolo a fost bătut cu petre pânăla moarte, şi cânilor din oraş le fu îngăduit să lingă sângele, ce curgea din ranele lui mortale. Fiii lui, cum se poate deduce din observaţiile din alt loc (4 Reg. IX, 26), fură supuşi aceliaşi soarte. Acesta fu un fapt grozav, care a avut o singură paralelă în Biblie, în acele învinuiri mincinoase, care au fost aduse contra lui Iisus Hristos, când El deasemenea a fost scos din oraş şi răstignit pe Golgota.

In toată afacerea asta nici o trăsătură, cum se pare, n'a mişcat inima crudei regine. In palatul său, în Samaria, ea primi liniştită pe trimişi, când ei se întoarseră, şi, după cât se poate presupune, fără nici o îngălbenire pe faţa sa, sau lacrămi în ochi, ascultă cuvintele lor, grozave după înseşi scurtimea lor: „Navuftei, ucis cu petre, a murit!" Cu această veste ea grăbi numai de cât către Ahab. Afacerea era câştigată, pentru că proprietatea omului, condamnat pentru trădare faţă de Dumnezeu şi rege, trecea în posesiunea regelui. „Scoală", zise Iezabela către Ahab cu faţa strălucind de răutate, — ia în stăpânire via lui Navuftei Izreelteanul, care n'a voit să o dea ţie pe bani, căci Navuftei nu mai este pintre cei vii, el a murit". Despre însuşi pricina morţii lui ea nu dădu nici o lămurire. Ahab avea, poate vreo bănuială relativ de aceea, că aicea s'a săvârşit vre o faptă josnică. Dar când oamenii văd, că în fine s'a ajuns acel scop, către care a ţins aşa de mult inima lor, ei au uimitoarea însuşire, de a înăbuşi propriile lor îndoeli relativ de mijloacele, prin care s'au obţinut scopul lor. Aceste mâni, îşi zic ei loruşi, în tot cazul sunt curate; de se va fi şi săvârşit vre o nelegiuire, apoi cel puţin noi n'am

luat parte la ea. Așa și Pilat și-a spălat mânile sale înaintea poporului adunat, când Hristos se afla înaintea tribunalului lui, și spre justificarea sa a zis: „Nevinovat sânt eu de sângele dreptului acesta; voi veți vedea (Mat. XXVII, 24). El nu voi să recunoască, întru cât apărarea ce și-o făcea singur, era o osândă contra conștiinței sale crude și îngrosolănite, că acela, care îngădue crima, pe care el ar fi putut să o înlăture, și culege fructele ei, e tot atât de vinovat, ca și criminalul adevărat. Ahab, auzind comunicarea Iezabelei, că Navuftei nu mai este pintre cei vii, n'a mai întrebat de nimic alta. El „s'a sculat, ca să se ducă în via lui Navuftei izreelteanul și să o ia în stăpânire"[1]).

Și iată, lucrul astfel, a fost săvârșit, scopul lui Ahab fu ajuns și el poseda acum aceea, spre care tinsese așa de mult. Văzându-l în via obținută printr'o crimă sângeroasă, noi fără să vrem simțim, că înaintea noastră se desfășoară una din acele scene ale vieții omenești, care au revoltat inima oamenilor credincioși în toate timpuriie. Omul crede, că cucernicia e dreaptă, iar necredința e nelegiuită. Ca urmare firească a acestui lucru, el crede deasemenea, că una trebue să fie urmată de răsplată, și ceialaltă de pedeapsă. Dacă ar fi altmintrelea, atunci nu s'ar zdruncina oare înseși temeliile lumii? Dacă impietatea va prospera, iar virtutea ar peri, atunci nu se face oare pământul priveliște nu a ordinei, care corespunde tuturor celor mai bune așteptări ale inimii omenești, ci a acelei nerânduelî, de care noi vom fi aduși la turburare și peire? După aceea, când noi avem convingerea, că există un Cârmuitor drept al lumii, atunci nu stă oare în contrazicere istoria acestei crime izbutite cât și a atâtor multe de felul acesta, cu această credință a noastră, și nu-și bate ea oare joc de dânsa ca de o jalnică rătăcire? Dar la asta ne dă un răspuns inspirat de Dumnezeu Psalmistul, când zice:

„Cât de bun este Dumnezeu pentru Israil,
Pentru cei cu inimă curată!
Iar mie puțin de nu mi-au șovăit picioarele,
Puțin de nu mi-au alunecat pașii!
Pentru că am râvnit soarta necredincioșilor,
Văzînd propășirea păcătoșilor!
Că n'au nici o suferință pânăla moarte,

1) (3 Reg. XXI, 16). Traducerea greacă a celor LXX prezintă starea sufletească a lui Ahab întru câtva almintrelea. După această prezintare, fapta criminală a Iezabelei revoltă chiar și conștiința neagră a lui Ahab, aflând despre josnica ucidere a isreelteanului, cinstit; el „și-a sfâșiat hainele sale, îmbracă sdrențe", și numai după ce potoli în sine glasul conștiinții, „s'a sculat ca să se ducă în via lui Navuftei și o luă în stăpânire.

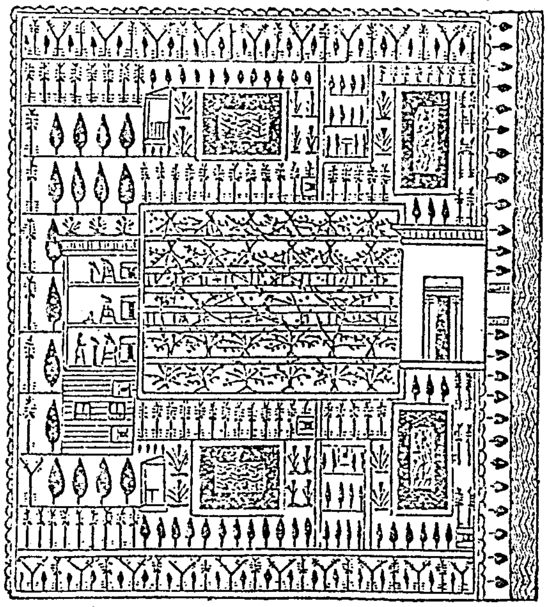
Şi sunt plini de sănătate!
Cu oamenii la ostenele nu i-au parte,
Şi nu-s supuşi la bătăi, ca ceilalţi oameni!
De aceea mândria-i înfăşoară ca o podoabă,
Şi trufia ca un vestmânt ii îmbracă!
Obrazul li-i umflat de grăsime,
Şi poftele le furnică prin inimă!
Râd de toată lumea,
Şi clevetesc cu răutate şi vorbe urite!
Pânăla cer îşi ridică fălcile,
Şi cu limba lor mătură pământul!
De aceea poporul necontenit le urmează,
Şi biau nelegiuirea din plin, ca apa!
Şi zic: cum va afla Dumnezeu?
Cel Preaînalt are oare cunoştinţă?
Şi iată necredincioşii huzuresc în lumea asta,
Şi-şi adună mereu bogăţii peste bogăţii!
Zis-am: oare nu în zadar mi-am curăţit inima,
Şi mi-am spălat mânile în nevinovăţie?
Oare nu în zadar am fost bătut în fiecari zi,
Şi în fiecare dimineaţă supus la ocări?
(Ps. LXXII, 1—14).

Aşa striga psalmistul şi psalmul lui găseşte răsunet în inima oamenilor pioşi din toate timpurile, când ei văd împilarea celor credincioşi. şi prosperitatea celor răi. Dar în acelaşi psalm, după strigătul de îndoială şi durere, imediat urmează şi exprimarea credinţei triumfătoare:

„De aş zice: „aşa voiu socoti",
Aş fi tare vinovat înaintea fiilor Tăi.
Gânditu-m'am: „cum pot să pricep asta?
Dar asta s'a părut greu înaintea ochilor mei;
Până am intrat la altarul lui Dumnezeu,
Şi am înţeles sfârşitul păcătoşilor.
Aşa, pe căi lunecoase îi pui tu pe ei,
Şi-i arunci în prăpastie pentru vicleşugul lor.
Cât de repede au ajuns ei la pustiire!
Dispărut-au şi au perit de groază!
Ca visul după deşteptare,
Aşa Tu Doamne, îi trăzeşti,
Şi nimiceşti planurile lor"
(Ps. LXXII, 15—20).

O lămurire mai uimitoare a acestui principiu general, sau a adevăratelor rezultate ale economiei dumnezeeşti, nu se poate nici închipui, decât se prezintă de istoria expusă de noi. Nu se

știe la câți ani după uciderea lui Navuftei, înainte de a se săvârși răzbunarea: poate o zi sau două, ba probabil numai câteva ceasuri. Intrebarea aceasta nu are importanță deosebită. Ajunge să pătrundem în ceeace se istorisește limpede amănunțit. Ahab a plecat la grădină, pe care el o dobândise printr'un mijloc așa de crud și de sângeros, și se părea că nimic nu mai amenința deja plăcerea de a se folosi de ea. Soarele poate dădea indesară, revărsând razele sale pe coastele înverzite ale Izreelului. Plantele tinere de primăvară resfirau ramurile plăpânde, văzduhul era plin de miresme sau de cântecele vesele ale paserilor, și Ahab putea să se felicite cu aceea, că el însfârșit și-a ajuns scopul său. Anume în asemenea situație se aflau lucrurile, privite din laturea lor omenească, în acea lume, în care intrase păcatul și



Grădină veche Egipteană (după un monument egiptean)

care era adusă în desordine de blăstămul, ce urmează strâns după păcat. Dar lucrurile se prezintă cu totul altmintrelea, când noi dela laturea omenească a lor ne întoarcem către acele planuri dumnezeești, pe care noi nu le vedem; atuncea noi găsim, că Dumnezeu nu amână, intervenția sa numai către acel timp, când răul a fost deja săvârșit, ci îl urmărește în cursul întregului timp urmărește pas cu pas acțiunea păcătosului, și hotărăște acel moment pentru acțiunea sa, care se vede a fi cel mai bun. Anume așa a fost cu cunoscutul bogat din parabola Evangheliei. Adresându-se către bogatul însuși, noi auzim un glas mult vestitor: „Ce să fac? Nu am unde să-mi pun roadele mele. Și a zis: iată ce voi face: voi strica jitnițele mele și le voi face mai mari, și voi aduna acolo toată pânea mea și toate bunătățile mele. Apoi voi zice sufletului meu: Suflete! ai multe bunătăți pentru mulți ani: odihnește-te, mămâncă, bea, veselește-te". Intorcându-ne dela această lature omenească a lucrului către cea dumnezeească, vedem, că asupra lui deja era rostită sentința, și anume nu dupăce el avea să îndeplinească toate acestea, ci chiar în acel moment,

când el abea-şi făcea planurile sale. Atuncea Dumnezeu îi zise: nebune, în noaptea aceasta vor lua sufletul tău dela tine? Cui doară vor rămânea cele pe care tu le-ai pregătit" (Luca, XII, 17—20)? Acelaşi lucru s'a petrecut şi aicea acum. Dacă vom privi la laturea omenească, apoi Ahab se afla în via sa şi se desfătează de dânsa. Dar să ne întoarcem către laturea dumnezeească, şi fără îndoială, înainte de a intra Ahab în vie, a şi fost cuvântul Domnului către Ilie Tesviteanul: „scoală, mergi întru întimpinarea lui Ahab, regele lui Israil, care e în Samaria; iată el acum e în via lui Navuftei, unde a venit, ca să o ia în stăpânire; şi să-i zici: aşa zice Domnul: tu ai ucis şi încă intri în moştenire? Şi să-i mai spui: aşa zice Domnul: în acel loc, unde cânii au lins sângele lui Navuftei, acolo vor linge cânii şi sângele tău" (3 Reg. XXI, 17—19).

Ilie se supuse îndată poruncii dumnezeeşti şi se îndreptă către vie. Noi am văzut deja, cu ce uimitoare putere conştiinţa omului se poate căli contra orcărei convingeri. Dar în acţiunea conştiinţii este şi o altă lature nu mai puţin uimitoare, şi anume acel mijloc, cum se trezeşte ea, când păcătosul se află în prezenţa altora, cărora li e cunoscut păcatul lui. El poate rămânea nesâmţitor în curgere de multă vreme, şi fără nici o turburare poate culege roadele nelegiuirii sale. Dar iată, la păcatul lui fac aluziune alţii, sau el singur află, că ştirea despre el a ajuns pânăla cunoştinţa obştească. Din această pricină conştiinţa adormită până atuncea se trezeşte numai decât. Scorpionul, ce se părea mort, revine la viaţă, şi începe să învenineze cu limba lui otrăvită. Omul nu poate suporta ochiul cercetător al altora, toată îndrăsneala lui dispare, măgulirea de sine că nu e vinovat se risipeşte şi obrazul rece prin neruşinare se aprinde de flacăra ruşinei. Acelaşi lucru s'a întâmplat şi aicea acum. Ahab se afla în viea criminal dobândită. Deodată în vie se arătă figura lui Ilie, bine cunoscută lui, şi se îndreptă direct spre rege. Sosi momentul grozavei trezirii a conştiinţei, şi Ahab, într'o agitaţie neobişnuită, strigă: „mă găsişi, duşmanul meu!" Ilie nu era duşmanul lui, şi Ahab ştia aceasta. El era propriul său vrăşmaş, şi Ilie i-a descoperit lui, că aceasta era tocmai aşa. Groznicul proroc, mustrătorul orcărei nedreptăţi, vestitorul judecăţei dumnezeeşti, Ilie îi aminti acum toate câte se petrecuseră înainte de aceasta. La vederea grozavului proroc, Ahab fără să vrea îşi aduse aminte, cum Dumnezeul lui Israil îşi ţinu cinstea sa, cum focul a căzut din cer pe jertfă în Carmil; îşi aduse aminte de uciderea sacrificatorilor la

râul Chison și de ploaea abondentă. Inaintea sa, cu fată aspră și cu indignare dreaptă în ochi, se afla omul, care era principalul făptuitor al tuturor acestora, și el stătea înaintea lui tot așa de îndrăsneț, tot așa de neînduplecat și credincios, ca și în acel timp, când el față către față s'a întâlnit cu cei 450 de sacrificatori ai lui Baal, și când glasul lui ca un fior a intrat în inima poporului israilit adunat. Acelaşi glas a trebuit, cum era cunoscut regelui, să pătrundă și inima lui, și în turburare extremă el a putut numai să exclame: „mă găsiși, dușmanul meu?" Dar cu adevărat:

„Veselia nelegiuiților e de scurtă durată,
Şi bucuria fățarnicului e de o clipă" [1]).
„Văzut-am pe cel necredincios groznic
Intinzându-se ca un arbore fălos
Dar când am trecut, iată nu mai era,
Căutat-am și iată nu mai era nici locul lui!" [2]).

Ahab era acum cu totul alt om în comparație cu ceea ce s'ar fi părut nouă, dacă el cu puțin mai înainte ar fi privit la conștiința sa. Propria lui inimă și conștiință presimțeau ceeace avea să urmeze, și nu zadarnic.

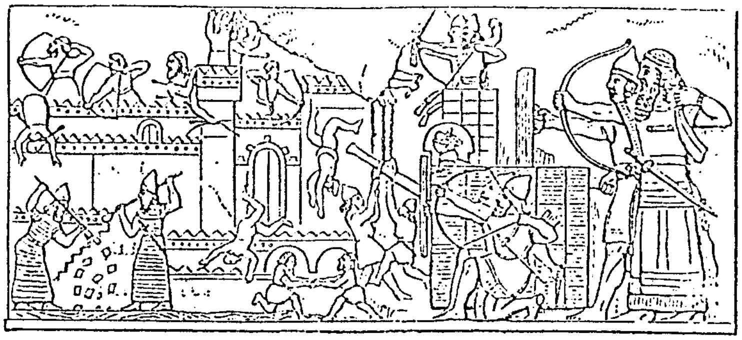
Ilie răspunse lui Ahab: „te-am găsit, pentru că tu te-ai dedat să faci netrebnicii înaintea ochilor Domnului și L-ai mâniat. Așa zice Domnul: iată, Eu voi aduce asupra ta necazuri, și voi mătura după tine, și voi nimici din ai lui Ahab pe cei ce îș fac udul la zid (pe toți cei de parte bărbătească), fie rob, fie slobod în Israil. Şi voi face cu casa ta, cum am făcut cu casa lui Ieroboam, fiul lui Mabat, și cu casa lui Vaasa, fiul lui Ahia, pentru jignirea cu care M'ai mâniat și ai dus pe Israil în păcat" (3 Reg. XXI, 20-24). Așa a fost sentința, rostită asupra lui Ahab. Ea corespunde numai bine cu împrejurările lucrurilor și s'a împlinit întocmai în urmă. Ahab, apucând via lui Navuftei, socotea să se folosească de dânsa nu numai în viața sa, ci se o treacă și în folosul familiei sale. Această parcelă de pământ el o luă nu numai pentru plăcerea sa, ci și pentru îmbogățirea casei sale. Ea trebuia să treacă dela tată la fiu, din generație în generație, așa ca fiecare reprezentant următor a neamului regesc, privind palatul și grădinele lui din Izreel, să-și aducă aminte firește cu cinste de marele său strămoș, care prin palatele construite de el și prin grădinile făcute și câștigate de dânsul atât aicea, cât și aiurea a făcut așa de mult pentru fericirea și propășirea urmașilor săi. Dar Ahab

1) Iov, XX, 5.
2) Ps. XXXVI, 35-36.

în cazul acesta uitase, că dacă inima omului îi arată drumul, apoi Domnul îndreaptă pașii lui. Dacă el ar fi studiat istoria ultimei jumătăți de veac a propriului său regat apoi ce ar fi văzut el oare? Casa lui Ieroboam, fiul lui Nabat, a fost dusă la un sfârșit grăbit și sângeros, când fiul lui Nadav, împreună cu ceilalți membrii ai neamului său, a fost ucis de Vaasa care a întemeiat o nouă dinastie în Israil. Dacă el ar fi mers ceva mai departe, apoi ar fi văzut, cum Ila, fiul lui Vaasa, a fost ucis de Zamvrie, unul din proprii săi comandanți, și împreună cu el au perit toate rudele lui Vaasa, așa că n'a rămas nici un copilaș de genul bărbătesc, și iar s'a întemeiat o nouă dinastie. El, fără îndoială, știa aceste fapte, dar nu pătrundea în înțelesul lor lăuntric și nu-și întorcea atențiunea la cauzele lor lăuntrice. Incă și mai puțin negreșit punea la inimă lecțiile acestor evenimente Iezabela cea crudă și nepăsătoare. Și iată pentru aceasta acum îi fu rostită sentința, și el singur trebuia să afle, ce ar fi putut el evita, dacă s'ar fi folosit de lecțiile din viața altora. Și sentința aceasta nu se mărginea numai personal de Ahab. Intr'o formă încă și mai grozavă se extindea ea și asupra Iezabelei; pentrucă (adaose Ilie): „și despre Iezabela a zis Domnul: „câinii vor mânca pe Iezabela peste zidurile Izreelului: cine va muri lui Ahab în oraș, pe acela-l vor mânca cânii, iar cine va muri în câmp, pe acela-l vor ciupi paserile cerului". Sentința era groaznică, dar cu totul meritată, și întru justificarea acestui lucru, istorisitorul biblic adaoge: „Nu mai fuse altul așa, ca Ahab, care să se fi dedat să facă lucruri neplăcute în ochii Domnului, la care-l întărita femeea Iezabela. El proceda tare josnic, urmând idolilor, cum făceau amoreii, pe care Domnul i-a gonit dela fața fiilor lui Israil". Scopul acestor cuvinte se cuprinde nu în aceea, ca să arate, că Ahab și Iezabela chiar și după această sentință au continuat a merge pe calea lor nelegiuită; din contră, imediat după aceea se comunică, de un anumit grad de pocăință, cel puțin din partea lui Ahab. Prin cuvintele acestea se arată, pur și simplu acele cause, prin care se explică cumplita asprime a sentinței dumnezeești.

Amenințarea prorocului, rostită lor în împrejurări așa de cumplite și chiar pe locul crimei lui Ahab, nu se putea să nu producă o puternică impresiune chiar și asupra conștiinței adormite a lui Ahab. „Ascultând toate cuvintele acestea, Ahab se umili înaintea Domnului, umbla și plângea, își sfâșii vestmintele sale și-și puse pe trupul său zdrențe, și posti, și dormi în cârpe, și umbla trist". Toate aceste semne exterioare de smerenie și po-

căință arată, că pentru un timp, cel puțin, regele își recunoscu nelegiuirea sa și se dădu la o pocăință sinceră. Dacă această pocăință ar fi fost falsă sau prefăcută, atunci ar fi fost greu de explicat următoarele cuvinte, rostite îndată după aceea, în care se spune că „a fost cuvântul Domnului către Ilie Tesviteanul despre Ahab, și a zis Domnul: vezi cum s'a smerit înaintea Mea Ahab? Pentrucă el s'a smerit înaintea Mea, Eu nu voi aduce nenorocirile în zilele lui, ci în zilele fiului său Eu voi aduce nenorocirile asupra casei lui". Sentința trebui să se atingă nu personal de însuși Ahab, ci numai de fiul său. Toată împrejurarea aceasta a înrâurit asupra lui Ahab așa de puternic, că el deja nu s'a mai dedat în urmă acelei idolatrii și împietății, prin care se întinase primii ani ai domniei lui.



Asedierea Damascului (după un monument asirian).

CAPITOLUL XXXI.
ULTIMII ANI AI DOMNIEI LUI AHAB.

In ultimii ani ai domniei sale, Ahab a fost ocupat, mai ales, cu două războae mari cu Siria. Victoriile principale ale lui în primul din aceste războae au fost oare cum semnul primirei pocăinței lui în chestiunea uciderei lui Navuftei. Impreju-rările politice către acest timp se complicaseră grozav. Regele Siriei, Benadad II[1]), capitala căruia era Damascul, deveni răpede cel mai puternic monarh din partea de apus a Eufratului, și stătea în capul unei mari alianțe, alcătuită din peste treizeci de regișori subordonați, obligați să-l ajute în războae, în care caz Imatul de pe Oronte era al doilea stat din această alianță. Susținut de vasalii săi și folosindu-se de acea slăbiciune, care era pricina neorânduelelor atrase asupra lui Israil de necredința și fărădelegile lui Ahab, se pare că el a făcut incursiune asupra posesiunilor lui. Marile ținuturi ale pământului lui Israil au fost repede cotropite de Benadad, și însuși Samaria fu până întru atâta strâmtorată, în cât Ahab se văzu nevoit să caute pacea. Benadad,

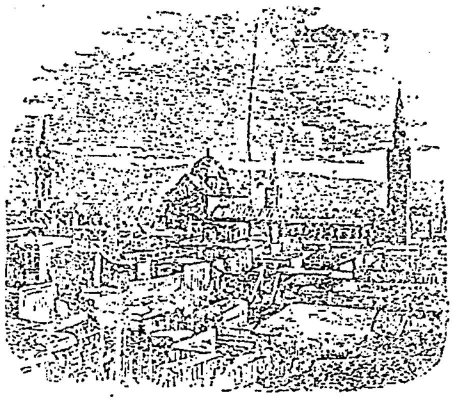
1) Cuvântul „Siria" la început s'a format din prescurtarea Asiria, și în senzul său larg era sinonim cu Aramonul, adecă cu toată vasta provincie, care se mărginea cu marele lanț de munți ai Taurului și care se întindea dela Asia Mică spre nord până la Eufrat la răsărit și Arabia la sud.

totuşi, era prea încredinţat în puterea armelor sale, şi propuse condiţiuni, cărora nu se putură supune israiliţii. El ceruse să se dea lui nu numai tot argintul şi aurul, ce se afla în oraş, ci şi haremul regal şi copiii regelui. Cele mai sărace case Benadad conveni să le cruţe, iar palatul şi toate casele curtenilor el le ceru să se declare la dispoziţiunea sa. Ahab, înspăimântat peste măsură de succesul şi de cruzimea trufaşă a acestui grozav vrăş=maş al său, era gata să primească chiar şi cele mai umilitoare condiţiuni, dar bătrânii oraşului şi mulţimea poporului nu îngă=duiră aceasta. Din această pricină se răspunse regelui Siriei, că argintul şi aurul, şi chiar femei şi copii îi pot fi date, dar casele oamenilor însemnaţi nu trebue să fie supuse jafului. La asta a urmat un răspuns trufaş, în care Benadad ameninţa cu o distru=gere aşa de totală chiar a Samariei, în cât din zidurile ei dărâ=mate şi arse nu va rămânea nici măcar câte o mână de cenuşă pentru asediatorii ei. Dus pânăla desperare, Ahab se hotărî să arate toată împotrivirea posibilă din partea sa, şi la declaraţia trufaşă a lui Benadad răspunse cu proverbul: „să nu se laude cel ce se încinge ca cel ce se discinge". In acelaşi timp un pro=roc, cu o bărbăţie vrednică de chemarea sa, credincios spiritului naţional şi lui Dumnezeu, încurajă pe rege, încredinţându=l, că Benadad va suferi înfrângere. După povaţa lui, slugile aristocra=ţilor de dinafară de oraş, care fugiseră în Samaria, şi toţi cei în stare de a purta arme dintre locuitorii oraşului, de toţi însă numai vre o 7000 de oameni, au fost aţiţaţi pentru luptă, şi ei au trebuit să facă o eşire disperată în toiul zilii, când nu se aştepta aşa ceva. Armatele duşmane se apropieseră deja până chiar la zidu=rile cetăţii cu scopul de a=o asalta, dar Benadad cu boerii lui se dedaseră în timpul arşiţei zilei la benchetuiri prin corturile lor sau prin sălaşurile făcute în grabă din crengi şi arbuştii, care încă şi astăzi se mai obişnuesc în timpul expediţiilor în orient. Lui i se vesti de îndată de eşirea făcută de locuitorii Samariei, dar şi această veste nu putu să=l facă să curme ospăţul. In aro=ganţa sa el porunci, ca obraznicii samarineni să fie prinşi de vii şi să=i fie prezentaţi lui personal. Dar lucrul se prezentă mult mai serios decât se părea. Armata siriană, surprinse fără de veste de această eşire, nu putu rezista vitejescului atac al israiliţilor: ase=diatorii părăsiră lucrările lor pregătitoare şi luară fuga, şi panica se lăţi aşa de răpede în toată oştirea, încât însuşi Benadad, aflân=du=se în stare de beţie, a trebuit să caute scăpare. Aruncându=se pe cal, el, împreună cu cavaleria sa, fugi de câmpul de luptă, părăsind majoritatea căruţelor sale şi toată tabăra în mânile lui Ahab.

Un domnitor așa de puternic, cum era domnitorul Damascului, totuși n'a putut să se împace cu o înfrângere așa de umilitoare. Curtezanii ce-l înconjurau îl mângâiau în această împrejurare, îl încredințau, că Dumnezeul lui Israil este zeul munților, așa că dacă bătălia aceasta s'ar fi dat pe șesuri, atunci rezultatul ar fi fost cu totul altul. Cedând acestor afirmațiuni lingușitoare și dorind să restabilească cinstea armelor sale, Benadad pentru aceasta strânse o nouă armată și în anul următor, cu sosirea timpului bun pentru războiu, se îndreptă spre marea câmpie a Ezdrilonului. Orașul Afee, de pe muntele Ghelvua, era situat în urma sa, iar oștirea dușmană ocupă tot capătul răsăritean al șesului. Dar Ahab fusese deja prevenit de către prorocul de reînoirea războiului din partea lui Benadad și de aceea se pregătise pentru el. Impărțind puterea sa în două detașamente, el li ținu în curgere de șapte zile pe înălțimile la sine sub mână, așteptând momentul favorabil pentru atac. In comparație cu dușmanul, oștirea israilită, aranjată pe munte, era asemenea a două turme de țapi, pe când dușmanii ocupau evident tot șesul. Dar israiliții erau tari prin amintirea victoriei din anul precedent, și așteptând momentul potrivit, se aruncară asupra sirienilor cu așa putere de neînfrânt, că iară-i puse în desordine, punându-i pe fugă. Măcelul de astă dată fu și mai grozav, și Benadad iar fu nevoit să-și caute mântuirea prin fugă. De astă dată însă nu putu să fugă mai departe de Afec, în care și voi să se ascundă; dar în bătălia de lângă acest oraș el perdu 100.000 de pedestrași; ceilalți voiră să se ascundă după zidurile întărite ale acestui oraș, dar dărâmându-se zidurile lui, strivi încă vre o 27.000 de oameni. Insuși Benadad fugi din casă în casă, pe măsură ce biruitorii pătrundeau în oraș, până ce în fine fu nevoit să ceară pace. Imbrăcându-se în zdrență și atârnându-și frânghii de gât, curtezanii lui veniră smeriți la biruitor, cerând pentru Benadad, ca să-i fie crutată viața. Acesta a fost unul din momentele de care atârna tot viitorul țării. Aicea se prezenta putința a dărma definitiv puterea amenințătoare a Siriei. Cinstea, interesul, politica, patriotismul și respectul către proroci deopotrivă îndemna pe Ahab să se folosească de avantajul situației sale până la ultimul grad. Dar obișnuita sa slăbiciune, incapacitatea, iubirea de liniște, desgustul către înaltele datorii și grija de situația sa, frica de a duce lucrurile pânăla extrem cu un domnitor așa de puternic și poate de asemenea nădejdea de a-și găsi un puternic aliat, contra asirienilor, care începuseră să amenințe toată Asia de apus, — toate acestea făcură pe Ahab să procedeze cu totul

altmintrelea, pregătind prin aceea nenorociri pentru Israil. Momit de ruga de cruțarea vieții din partea unui dușman așa de puternic, el deodată își arătă slăbiciunea sa, cu o mărinimie ne la locul ei întrebă dacă Benadad e viu, ba chiar îl numi fratele său. Incurajat de o perspectivă așa de prielnică, trimișii se grăbiră să se folosască de această simpatie frățască. Ahab merse cu amabilitatea sa până acolo, că invită la sine pe regele biruit, și-i făcu loc în trăsura regală, alăturea cu sine. Negreșit, Benadad era gata să-l răsplătească bogat pentru asemenea mărinimie. El se arătă gata să reîntoarcă acele orașe israilite, care fusese luoate mai înainte de Siria și se ofere israiliților chiar bazare în Damasc, după cum sirienii aveau bazare în Samaria [1]).

După încheierea pactului în condițiuni așa de ușoare pentru regele învins, Benadad primi permisiunea să se întoarcă la Damasc, de bună samă râzind de simplitatea biruitorului și făcându-și planurile pentru răzbunare contra lui. Procedura lui Ahab în adevăr era extrem de absurdă și vătamătoare din punct de vedere politic, și deaceea n'a putut să treacă fără reproșuri din partea oamenilor, care înțelegeau mai bine decât el interesele statului. Când Ahab mergea în careta sa prin oraș, înaintea lui deodată apăru un proroc rănit și curgându-i sânge. Acesta își acoperi fața și capul cu mantia, și în semn de mare întristare se presurase cu cenușă.



Marea geamie din Damasc.

Atrăgând prin înfățișarea sa ciudată atenția regelui, expunându-și plângerea sa: „Robul tău — zise el, — a fost la războiu, și iată un om, dându-se la o parte, a adus la mine un om și a zis: păzește pe omul acesta; dacă el nu va mai fi, atunci sufletul tău va fi pentru sufletul lui sau tu vei trebui să cântărești un talant de argint. Când robul tău se îndeletnicea cu acelea și cu alte lucruri, el nu mai era. Ascultând această jalbă, Ahab răspunse: „Asta ți-i sentința ta; tu singur ai hotărît". Atunci prorocul și-a ridicat acoperământul de pe ochii săi și regele re

1) În acest contract se înțelege propriu o piață sau o uliță. Lămurirea unui asemenea angajament servește în parte condiția, expusă asupra Constantinopolei de sultanu Baiazet, și anume, că turcii trebue să aibă o piață deosebită sau uliță în acel oraș, în care ei pot să trăiască, având propriul lor judecător și să-și practice religia lor și legile, În urma acestora în adevăr mulți turci au trecut să trăiască în Constantinopole.

cunoscu, că acesta era unul din prorocii săi, și acela rosti groaznic asupra lui osânda dumnezeească: „Pentrucă tu ai dat drumul din mânile tale omului blestemat de Mine, sufletul tău va fi în locul sufletului lui, poporul tău va fi în locul poporului lui". Adecă, de oarece Ahab a îngăduit să scape vrăjmașul, pe care Domnul l-a rânduit la dărâmare definitivă, apoi prin aceasta el a pregătit o extremă nenorocire pentru propriul său popor. Condamnarea asta turbură și amărî pe Ahab foarte tare, care presimți, că steaua casei lui Amvrie se plecă tot mai mult spre apusul său, și în indignare extremă sosi la Samaria. Dar în prezența Iezabelei uită curând toate cele întâmplate.

Intre acestea în trebile Asiei Apusene se produse o mare prefacere, din pricina căreia trebuia să se schimbe tot viitorul diferitelor popoare și state din această parte a lumei. Incepând dela timpul lui Solomon, regatul, întemeiat de dinastia lui Razon în Damasc, a fost un vrășmaș grozav și înrăit al lui Israil. Fiecare domnie era amenințată de război din partea Siriei, care adesa atrăgea nenorocire pentru toată țara. Dar iată acum din nou apăru pe scena istorică o putere, care cândva avea căpitenia pe enorma întindere dela Tigru până la Marea Mediterană, dar care în curgere de două veacuri rămăsese în neactivitate din causa epuizărei sale interne. Aceasta era anume Asiria. Sub Tiglat Pilasar I, pela anul 1100 a. Hr. stăpânirea Asiriei se întindea dela Curdistan pânăla arhipelagul grecesc, cuprinzând și toată laturea Libanului și Fenicia. Dar puternica alianță a regilor hetei ai Siriei o smeri și răpiră dela succesorii acestui puternic rege toate posesiunile de dincoace de Eufrat. Mulțămită anume acestui fapt a și devenit posibilă o răspândire atât de largă a regatului lui David și Solomon, și deasemenea și a regatului Siriei și Damascului. Egiptul, atras de lupta dintre regii sacrificatoriali din Teba și regii din dinastia XXI din Tanisul Deltei, n'a putut turbura Palestina sau Asia Apusană și nu s'a încercat să se folosească de slăbirea puterei Asiriei pentru a-și revendica cuceririle anterioare ale lui Totmes III, sau Ramzes II. Babilonul, la rândul lui, deasemenea nu se amestecă în raporturile internaționale și s'a folosit de astă ocaziune prielnică numai pentru a-și relua vechea neatârnare, aruncând jugul asirian și apucând ținuturile dela mează zi de Nineva. După această slăbire vremelnică a Asiriei totuși iară, pe la jumătatea veacului IX a. Hr. pe vremea războinicului rege al său Asur-Nasirgabal, păși pe câmpul cuceririlor și curăți pământurile sale de garnizoanele babiloniene. Lui i-a urmat fiul său, Salmanasar II,

care după însuşirile sale războinice a fost oare cum un Napoleon al timpului său. Supunându-şi Babilonia, el se mişcă spre ţărmurile golfului Persic şi sili la tribut pe micii regi ai Haldeei. Aceste victorii numai aprinse încă şi mai tare spiritul lui războinic. El se hotări să-şi lărgească monarhia să pânăla hotarele lumei cunoscute lui şi să o înalţă pânăla gradul acelei măreţii antice, pânăla care ea ajunsese sub Tiglat-Pilasar I. Regatul Damascului şi regatele Palestinei le ameninţă deci o mare primejdie. Pentru dânsele sosise un nou period de luptă pe viaţă şi pe moarte pentru existenţă, luptă, care trebuia să se termine, după sforţări mai mult decât seculare, cu distrugerea Damascului şi a Samariei şi cu o înjositoare supunere a tuturor popoarelor pe toată întinderea dela Tigru pânăla Levant. Deacum toată Asia Apusană se cutremura la numele Asiriei. Orizontul politic se acoperi de nouri negri, care se purtau groaznic peste toată Asia Apusană, distrugând totul în calea lor şi îndreptându-se peste toată Siria şi Palestina până la însuşi ţărmurii Mediteranei.

In asemenea împrejurări singura nădejde a ţărilor, pe care le ameninţa o primejdie aşa de mare, consta în aceea, ca pentru o vreme să înlăture toate certurile reciproce şi să se unească pentru o luptă cot la cot contra Asiriei. Un însemnat rezultat a păcii nepricepute, încheiată de Ahab cu Benadad, a fost deci aceea, că el se alătură la alianţa regilor şi prinţilor Palestinii şi Siriei, unindu-se su': căpetenia lui Benadad pentru lupta cu Asiria, şi acestei alianţe nu-i fu dat să rămâe multă vreme numai pe hârtie. Salmanasar II, tinzând spre extinderea monarhiei sale, făcu incursiune asupra Imatului, unul din statele vecine, şi pentru a i se împotrivi, fură chiemate toate puterile aliaţilor. O inscripţie asiriană, confirmând istorisirea biblică, comunică cum că Benadad, ca comandant principal al aliaţilor, scoase pe câmpul de bătae o armată, care consta din 1200 cară de războiu, o cavalerie de 1200 oameni şi 20.000 pedestraşi; 700 cară de războiu, 7000 cai şi 10.000 pedestraşi ai lui Ahab; 500 ostaşi pedestri a giţilor [1]); 1.000 de egipteni, 10 cară de războiu şi 10.000 pedestrime ai lui Ircanat; 200 ostaşi ai lui Arpad; 200 din Usanat; 30 de cară şi 10.000 pedestraşi din Sizan; 1.000 cămile din Arba, şi un detaşament dela regele Amonului. „Aceşti doisprezece regi, zice Salmanasar, se ajutară unul pe altul şi au eşit în contra mea să se lupte şi să se războiască. Cu ajutorul marilor puteri, date mie de Asur, stăpânul meu, şi cu ajutorul puternicei arme a Zeului Nergal, care mergea înaintea mea, eu am intrat în luptă cu ei

1) Nu se ştie a cărui trib.

și i-au fulgerat, urmărindu-i dela orașul Carcara pânăla orașul Gilzan. Eu am ucis 14.000 din bărbații lor înarmați. Asemenea zeului văzduhului Ben, am revărsat curentul asupra lor. Eu am umplut cu ei apele în fuga lor și am doborît toată oastea lor înarmată. O țară întreagă nu fu de ajuns, ca să încapă trupurile lor moarte. Eu i-am urmărit pânăla râul Oronte, și pe drum am apucat căruțele lor, cavaleria lor și armătura lor". Dar victoria aceasta fu cumpărată cu un mare preț, pentru că Salmanasar deasemenea epuiză puterile sale și a trebuit să se retragă. Cu toate acestea Asiria păși neinvincibilă pe câmpul de luptă, ca să-și supună Asia apusană. Unul din regii ei făcuse incursiune în Fenicia cu douăzeci de ani mai înainte și sili orașele ei să-i plătească tribut, și Salmanasar a trebuit să facă din nou incursiune asupra lui Benadad de trei ori după opt ani dela îndoelnica sa victorie dela Oronte.

Alianța de apărare a regelui lui Israil cu Siria a continuat timp de trei ani. Dar, față cu nedurabilitatea alianțelor în vechime, înseși pacea aceasta, ca una ce nu decurgea din interese interne, ci numai din nevoi externe, a putut să se mențină numai până atuncea, cât a durat această nevoe externă. Deaceea, când primejdia de afară din partea Asiriei pentru o vreme conteni, atunci nu întârziară a se ivi turburările interne între aliați, cari, firește, au dus la violarea alianței și a păcii ce exista între dânșii. In tot cazul se știe, că Benadad n'a împlinit făgăduința dată de el lui Ahab relativ de înapoerea a câtorva orașe, cucerite de dânsul, le-a reținut pentru sine, din care pricină deveni inevitabil războiul între dânșii. Ahab se hotărî din această pricină să ia cu puterea dela sirieni importantul oraș Ramotul Galaadului. Acum el se afla în anul douăzeci și doi de domnie, iar vecinul său dela sud, Iosafat al Iudeei, era cu patru ani mai tânăr decât dânsul. Politica lui Amvrie, începută de Asa, se păzea și de fiii lui. In loc de război, între cele două regate acum se mențineau cele mai amicale raporturi, deși Iosafat era tot așa de devotat lui Iehova, ca și Ahab și Iezabela lui Baal. Marea impulziune pentru această alianță era fără îndoială, dorința de a ajunge asigurarea reciprocă contra primejdiei de dinafară. Dar la această alianță prorocii și oamenii mari evlavioși din tribul lui Iuda nu se uitau cu ochi buni. Dar fiindcă această alianță era avantajoasă, apoi pentru întărirea lui regele Iudeei se gândi să viziteze pe vecinul său dela nord, și pentru întâia oară din timpul desbinării monarhiei regele Iudeei plecă oaspete la regele lui Israil. Măgulit de o așa dovadă de încredere, Ahab a luat toate măsurile, ca intrarea lui Iosafat

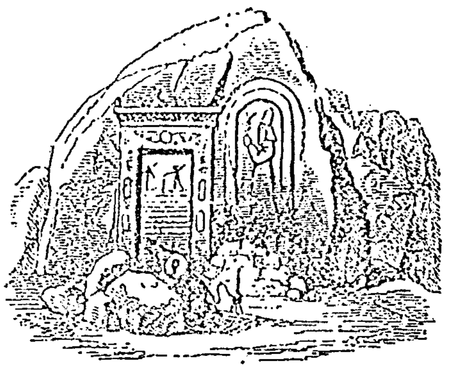
în Samaria să se prăznuiască cât mai solemn posibil, – prin tot felul de jocuri publice și de veselii, și amândoi regii din timp în timp, să apară în toată strălucirea regalității lor înaintea poporului. Hotărându-se să ia Ramatul, dar temându-se să întreprindă acest război singur, Ahab simțea, că această vizită a regelui Iudeei prezenta o minunată ocaziune a asigurării concursului la această importantă faptă, și propuse lui Iosafat să se unească la ea. Iosafat ca oaspe, nu se socoti în drept să refuze această propunere a confratelui său ospitalier. Regele din sud, exprimându-și dispozițiunea de a intra în alianță cu confratele său israilit, totuși, ca om religios, nu se socoti în drept a intra în acțiune, fără să nu ceară mai întâi învoirea dumnezeească prin proroci. In vederea aceasta a fost chemată o adunare nu mai mică de 400 de proroci. Și aceștia de odată dădură răspuns favorabil lui Ahab. Ceva cu toate acestea deșteptă bănuiala lui Iosafat, pentru că insistența de a se folosi de bunăvoința regelui introdusese deja considerabil stricăciunea în înseși clasa prorocilor și făcuseră prezicerile lor mincinoase și în tot cazul inducătoare la rătăcire. Odată, când amândoi regii ședeau pe tronurile lor în plin armament pe o platformă deschisă afară de porțile Samariei, unde făcea armata instrucție, a fost adusă la ei iară o ceată întreagă de proroci, dar ei numai repetară adeverirea deja dată mai înainte de biruință. Unul din ei merse în această privință așa de departe, în cât își făcuse coarne de fer și împungea ca boul cu ele, ca și cum ar arăta, cum Ahab, boul lui Efrem, va împunge pe sirieni. Cu toate acestea Iosafat a rămas tot nesatisfăcut încă. Toți aceștia erau proroci, în care era greu de încrezut. Nu-i pe aicea încă vre un proroc de ai Domnului ca să întrebăm noi prin el pe Domnul?" – întrebă el. „Este încă un om, răspunse Ahab, prin care se poate întreba Domnul, dar eu nu-l iubesc, căci el nu prorocește bine pentru mine, ci numai de rău. Acesta e Miheea, fiul lui Iemoliae (4 Reg. XXII, 9). Dar Iosafat insistă, ca să fie chiemat și acest proroc și să asculte prezicerea lui. Spre plăcerea lui Iosafat, Ahab trimise după dânsul, și Miheia a fost adus din temniță, unde el înainte de aceasta fusese aruncat de Ahab. Pentru ca să nu strice impresia, trimisului după el i se poruncise să sfătuiască pe Miheea, ca și el să prorocească la fel cu ceilalți. Dar Miheea a răspuns: „Viu este Domnul! Eu voiu spune ceea ce-mi va spune Domnul". Prezentându-se la rege, Miheea, oare cum spre derâderea prorocilor mincinoși și a regelui, care se încrezuse în ei, la întrebarea, să meargă oare cu războiu asupra Ramonul Galaadului, răspunse: „mergi, va fi cu izbândă", dar spuse asta cu așa ton, care vădit

arăta adevăratul senz al acestei sentințe, așa că Ahab a fost nevoit să roage pe proroc, să spună adevărata sa părere serioasă. Și atunci Miheia ridicându-și glasul, spuse regelui: „Eu văd pe toți israiliții, risipiți prin munți ca niște oi, ce nu au păstor. Și a zis Domnul: ei nu au căpetenie, să se întoarcă cu pace fiecare la casa sa". Incredințarea lui Ahab, că dela acest proroc nu se putea aștepta nici o prevestire bună, s'a justificat: Mihei îi prezisese moartea pe câmpul de luptă. Dar asta nu fu totul. Mihei după aceea adaose, că a avut o vedenie, în care i s'a arătat, cum duhurile minciunii întrupându-se în prorocii ce-l înconjurau, ca să-l ducă pânăla peire. Asemenea demascare înfurie pe prorocii mincinoși, și unul din ei, Sedechia, acela, care-și făcuse coarne de fer, lovind pe Miheea peste obraz, zise: „Cum? Se poate oare ca dela mine să se fi depărtat Duhul Domnului, ca să grăiască prin tine?" Sedechia era favorit la curte, iar Miheia era om disprețuit și neînsemnat; dar el răspunse sever, că cuvintele lui curând se vor adeveri, când Sedechia, după victoria sirienilor, va fugi disperat din odae în odae, căutând mântuire. Adevărul amar este mai neplăcut decât minciuna lingușitoare, și Miheea fu iară dat căpeteniei orașului și temnicerului. Și lui Ioas, fiului regelui cu poruncă aspră i se spuse: „să-l hrănească calicas cu pâne și calicas cu apă", până ce regele se va întoarce dela expediție cu pace și victorios. „Dacă te vei întoarce cu pace, observă la asta Miheia, atunci n'a grăit Domnul prin mine", și adaose tare: „Să audă tot poporul" (4 Reg. XXII, 1—2).

Realitatea curând a justificat veracitatea cuvintelor prorocului Miheea. Măgulit de succesele anterioare, Ahab nu voi să ia în seamă această prevenire, și armata aliată izrailită și iudaică plecă în expediție și curând se ciocni cu puterile siriene. Hotărîndu-se să-și răzbune pentru sine și pentru aceeea umilință, căreia a fost el supus cândva de către Ahab, Benadad dădu porunca căpeteniilor carelor sale de război, ca în timpul luptei să dirijeze toată puterea contra regelui neprieten și să se silească mai ales ca să-l ucidă sau să-l prindă viu. Lupta se produse aproape de Ramatul Galaadului; dar Ahab aflând probabil din vreme de intențiunea vrășmașului, luă câteva precauțiuni. El desbrăcă de pe sine hainele regale, ca să nu fie lesne observat de dușman, cu viclenie oferind lui Iosafat cinstea de a purta haina regală în timpul luptei. Cavaleria siriacă, văzând numai un om în vestmânt regal în oștirea dușmană, se prăbuși asupra lui Iosafat cu așa putere de neînfrânt, că el se izbăvi numai prin un strigăt disperat, că el nu-i Ahab. Intre acestea, cu toate precauțiunile sale, Ahab fu rănit de

moarte prin o săgeată întâmplătoare dintr'un arc duşman şi i-a curs sângele. Dară el nu voi să piardă nădejdea. Curgându-i însă sânge, el se hotărî să aştepte sfârşitul bătăliei şi rămase în căruţa sa, ca nu cumva prin depărtarea sa să pună în desnădejde oştirea sa. Dar curgerea sângelui se mări mereu, aşa că în căruţă se formă un lac întreg, şi regele, cu apropierea sărei, căzu în letargie şi apoi muri, arătându-se mult mai nobil în timpul morţii decât în timpul vieţii sale. Cu moartea lui Ahab, războiul în realitate se termină. Când apuse soarele şi prin oştire se răspândi veştea despre moartea regelui atunci pretutindenea răsunară strigăte: „Să meargă fiecare în oraşul său, în pământul său!" Şi oştirea repede se împrăştiă şi dispăru. Trupul regelui, adus în Samaria, a fost înmormântat în chipul cuvenit în grobniţa regală. Cuvintele lui Miheea se împliniră întocmai. Se adeveri deasemenea cu această ocazie şi prezicerea, făcută cândva lui Ahab de prorocul Ilie. Căruţa plină de sânge fu duse la iazul oraşului, şi în timpul ducerei ei acolo, de pe ea şi de pe lucrurile ei curgea sângele picurând pe drum. Asemenea privelişte se imprimă adânc în sufletul tuturor locuitorilor Samariei, şi părinţii povestiră copiilor lor, cum cânii oraşului lingeau sângele ce curgea al regelui ucis, şi cum, când desfrânatele curţi se scăldau în acest iaz fără ruşine în dimineaţa următoare, apa într'însul era încă roşie.

Iosafat între acestea s'a întors nevătâmat la Ierusalim, căindu-se de nechibzuita sa alianţă cu necredinciosul rege. El ascultă cu smerenie reproşu din partea prorocului lui pentru această alianţă şi prin fapte pioase voi să şteargă acest procedeu greşit. Dar urmările lui vătămătoare nu întârziară a se arata şi după aceasta. Vestea despre înfrângerea lui începu să se răspândească pe la toate popoarele de prin prejur şi de astă nenorocire nu zăboviră a se folosi madianiţii şi moabiţii, cari hotărîră să-şi răsbune pe israiliţi pentru cucerirea lor din trecut. Unindu-se cu alte neamuri vecine, ei alcătuiră o puternică alianţă contra regelui Iudeei şi făcură incursiune asupra localităţei bogată în livezi din preajma lui Engedi, spre apus de marea Moartă. Evlaviosul Iosafat alergă la ajutorul suprem: publică post în toată ţara, şi cu rugăciune înflăcărată se îndreptă către Dumnezeu. Rugăciunea lui a fost auzită. Intre duşmanii aliaţi se produseră neînţelegeri, ei tăbărără unul asupra altuia, iar iudeii se folosiră de o pradă bogată din lagărul părăsit de dânşii.



Monastire de pe muntele Carmil.

CAPITOLUL XXXII.
PROROCUL ILIE ȘI REGELE OHOZIA.

Lui Ahab îi urmă fiul său Ohozia. Acesta a fost om slab și nelegiuit, indiferent către lucrurile minunate ale lui Dumnezeu, referitoare la po= porul lui pe vremea domniei tatălui său, și neînțelepțindu=se prin acele lecțiuni, care fusese dat să le încerce neamul său. El „a făcut lu= cruri neplăcute înaintea ochilor Domnului, și umblă pe căile tatălui său, și pe căile mamei sale, și pe căile lui Ieroboam, fiul lui Nahat, care a dus pe Israil în păcat". El a slujit lui Baal și s'a închinat lui și a mâniat pe Domnul Dumnezeul lui Israil prin toate cele ce făcuse tatăl său (3 Reg. XXII, 52—53). Din pricina asta el prin înseși aceasta merită că anume asu= pra lui a început a se împlini acel blestăm, care a fost rostit prin prorocul Ilie asupra casei lui Ahab, și anume cu acest rege stau în legătură ultimii ani ai activității lui Ilie.

Ohozia se primbla odată pe acoperișul palatului său din Samaria și, admirând frumusețele orașului, se rezemă cu cotele pe balustrada care mergea împrejurul acoperișului; balustrada se

rupse și regele căzu în uliță sau în interiorul curții palatului, și căpătă o lovitură așa de grozavă, în cât începu să se teamă chiar pentru viața sa. După pilda tatălui său și a mamei sale, el a uitat pe adevăratul Dumnezeu Iehova și, închinându-se lui Baal, îi arăta acestuia tot felul de onoruri religioase. In special, Ohozia în deosebi cinstea pe idolul acesta în calitate de Baal-Zebub, zeul muștelor, — a acelui zeu, care, după închipuirea păgânilor, are la dispoziția sa biciul cel mai grozav pentru țările orientale sub forma muștelor, supărarea din partea cărora e cunoscută tuturor celor ce au călătorit în răsărit. Această divinitate se bucura, pare-se, de deosebit respect în Ecron, cel mai nordic din cele cinci orașe filistene principale și, de aceea aflându-se mai aproape de cât toate de Samaria. Anume acolo, din această pricină, Ohozia a și îndreptat soli să întrebe, cum va fi sfârșitul boalei sale, aceasta era o călcare fățișă și îndrăsneață a legii Domnului, care lămurit și expresiv glăsuia lui Israil: „dacă vre un suflet se va adresa către cei ce chiamă morții, și către vrăjitori, ca desfrânat să meargă în urma lor, atunci Eu voi întoarce fața Mea asupra acelui suflet și-l voi pierde din poporul lui" (Levit. XX, 6). O asemenea alergare după sfat la prezicători păgâni era idololatrie în forma ei cea mai rea, și anume o asemenea idololatrie se și susținuse de Ahab și Izabela. Asemenea nelegiuire se făcuse încă și mai grețoasă în vederea acelei activități de refacere, care în ochii întregului popor se săvârșa de prorocul Ilie. Unde anume se găsea în acest timp prorocul Ilie, nu se știe. Dacă se presupune, că el se afla în muntele Carmil, atunci această presupunere nu se acordă cu aceea, că această culme de munți e situată cu totul în altă direcție de acea, pe care o luoară solii lui Ohozia în drumul lor spre Ecron. Distanța aceasta totuși nu e atât de mare, ca prorocul să nu poată în adins să plece în această direcție și să întîmpine pe trimiși față în față[1]). Dar or cum ar fi fost, când trimișii au plecat spre orașul păgân, Ilie primi poruncă dela îngerul Domnului, care-i zise: „scoală și mergi întru întîmpinarea trimișilor dela regele samarinean, și le zi: Oare nu este Dumnezeu în Israil, de mergeți voi să întrebați pe Baal-Zebu l, zeul ascaronean? Pentru aceasta așa zice Domnul: din patul în care zaci tu nu te vei pogorî din el, ci vei muri" (4 Reg. I, 3—4). Inseși această poruncă arată imediat, cum trebue a privi la această

1) Inseși expresiunea originalului: „scoală și du-te", din 4 Regi. I, 3, arată oare cum, că prorocul trebuia să străbată o însemnată distanță pe calea care ducea spre Ierusalim.

procedare a lui Ohozia. Aceasta era o negare fățișe și îndrăsneață a Dumnezeului lui Israil. Aceasta era o divinizare a ceea ce nu era Dumnezeu, și sufletul, care a săvârșit asemenea nelegiuire, după lege era supus morții.

Ilie s'a supus îndată cuvântului Domnului și intîmpină pe trimișii lui Ohozia cu aceeași surprindere neașteptată, cu care el mai înainte se prezenta lui Ahab. Comunicându-le grozava veste, el cu aceeași repeziciune se depărtă în pustie. El nu crezu de datoria sa să intre in vre o discuție cu aceia, cărora le transmisese comunicatul de sus. El era oare cum „glasul ce strigă în pustie". Glasul acesta trebuea să proclame un anumit adevăr într'un moment dat și apoi iarăși să tacă. Fie că oamenii vor asculta acest glas, sau îl lăsa fără luoarea în samă, în tot cazul prorocul și-a făcut datoria lui. Trimișii fură extrem de turburați de o asemenea comunicare, și se socotiră obligați să se întoarcă la rege. Prorocul Ilie deja de atâta vreme nu se mai arătase în popor, și mai ales la curte, că trimișii probabil, nici nu știau, cine vorbise cu dânșii. Văzând că trimișii s'au întors așa de curând, Ohozia firește întrebă de pricina acestui lucru. Ei îi răspunse: „Intru întîmpinarea noastră a eșit un om și ne-a spus: întoarceți-vă la regele, care v'a trimis, și-i spuneți: așa zice Domnul: oare nu este Dumnezeu în Israil, de trimiteți se întrebe pe Belzebul, zeul Acaronului? Deaceea din patul, în care te-a culcat, nu te vei pogorî din el, ci vei muri". Regele plin de nedumerire, îi întrebă: „Ce înfățișare avea omul acela, care v'a eșit înainte și v'a vorbit cuvintele acestea?" Și când ei îi răspunseră, că „omul acela e tot acoperit cu păr, și cu brâu de curea încins peste mijlocul său"; Atunci regele cunoscu numai decât, cine-i acel groaznic prevestitor, și exclamă: „Acela-i Ilie Tezviteanul". Fără îndoială, el deja și mai înainte și-a dat sama, cine-i acesta. Indrăsneala neobișnuită, apariția fără de veste și dispariția tot așa de fără veste a omului, care a făcut această prezicere, erau asemenea trăsături, că te miră de puteau să aparțină altui cuiva, decât aceluia, pe care așa de bine îl știa tatăl lui Ohozia, și care negreșit era bine cunoscut și familiei lui. Inseși prezicerea era astfel, că nu putea să nu miște conștiința regelui, și deși înaintea lui Ohozia nu stătea prorocul, ci numai chipul lui, rechemat de imaginațiunea înspăimântată a lui Ohozia, el putu oare cum numai să repete acea esclamație, pe care o rostise Ahab în via lui Navufteu: „Mă găsiși, dușmanule?" Dar fiul, moștenind dela tată toate însușirile lui rele, nu moștenise dela dânsul și capacitatea de pocăință. El nu numai nu se

căi, şi luă astfel de măsuri, pe care fu în stare să i le şoptească conştiinţa lui aţiţată şi înfricoşată. El se umplu de furie pe omul, care-l turbură în încrederea mincinoasă şi cum se întâmplă totdeauna în asemenea împrejurări, după gradul de furie se poate judeca şi despre măsura în care era cătrănită conştiinţa sa. De data asta furia era mare şi regele luă cele mai decisive măsuri pentru pedepsirea îndrăsneţului proroc. El imediat trimise o căpetenie de peste cincizeci cu detaşamentul său, ca să prindă pe proroc acolo, unde se va afla sau în genere, unde-l va întâlni. Căpetenia, împărtăşind întocmai vederile regelui său necredincios, negreşit arăţă tot devotamentul pentru executarea poruncii date şi, aflând pe proroc în vârful muntelui, se adresă lui cu cuvintele: „Omul lui Dumnezeu, regele zice: pogoară-te!" Intreaga poveste arată, în ce sens şi spirit au fost spuse aceste cuvinte. Tratarea asta a fost grosieră şi dispreţuitoare, şi a arătat, că comandantul, înainte de a îndeplini porunca ce avea, voi să se refere la proroc cu batjocură, ca să-l umilească şi în faţa întregului detaşament. Numind pe Ilie omul lui Dumnezeu, comandantul în acelaşi timp, spre mai mare batjocură, adaose, că regele îi porunceşte să se pogoare imediat din munte, ca şi cum ar fi vrut să spună prin aceasta: „tu te consideri omul lui Dumnezeu, dar este un om, de care tu trebue să te temi mai mult de cât de acel Dumnezeu, pe care tu îl cinsteşti. Tu poţi să trăeşti cât vrei în vârful acestui munte şi acolo să fii în comuniune cu puterea nevăzută, dar eu, cu detaşamentul meu, îţi voi arăta, că puterea materială e mai presus de cât cea duhovnicească, lumea văzută e mai temeinică de cât cea nevăzută". Prorocul, apărând nu atât cinstea sa, pe cât cinstea acelui Dumnezeu, Căruia el slujea, pricepu îndrăzneaţa luare în râs a misiunii sale şi-i zise: „Dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogoare foc din cer şi să te mistue pe tine şi pe cei cincizeci ai tăi". Prorocul deja şi mai înainte pogorîse foc din cer. Poate chiar aproape de acest loc tot poporul, şi prin urmare şi comandanţii văzuse, cum la rugăciunea lui s'au deschis cerurile şi cum se pogorîse foc, mistuind jertfa arderei de tot şi ruşinând pe idolatrii. Dacă rugăciunea lui a fost izbutită atunci, apoi tot aşa de izbutită a fost şi acum: din cer a scânteiat focul şi a ars pe necredinciosul comandant cu tot detaşamentul său. Acest eveniment neobişnuit totuşi nu smeri pe necredinciosul rege. Infuriat încă şi mai tare asupra prorocului, el trimise alt comandant cu un detaşament, dând porunci încă şi mai severe, ca imediat să aducă la sine pe nesupus. Acest comandant, ajungând

la locul şederei prorocului, deasemenea a strigat: „Omul lui Dumnezeu, aşa a zis regele: pogoară mai repede". Cerinţa aceasta a fost încă şi mai îndrăsneaţă şi mai insistentă, de oare ce acest al doilea comandant, voind să vină îndată, voind să-şi arate devotamentul către rege, întrebuinţă chiar cuvântul „mai curând, pe care nu-l întrebuinţase comandantul precedent. Asemenea furie sporită trebuia să fie supusă şi unei pedepse sporite; dar prorocul răspunse la cerere prin aceleaşi cuvinte, ca şi înainte: „dacă eu sunt omul lui Dumnezeu, atunci să se pogore foc din cer, şi să te mistue pe tine şi pe cei cincizeci ai tăi". Cuvintele prorocului fură însoţite de aceeaşi minune: „s'a pogorît focul dumnezeesc din cer şi l-a ars pe el şi pe cei cincizeci".

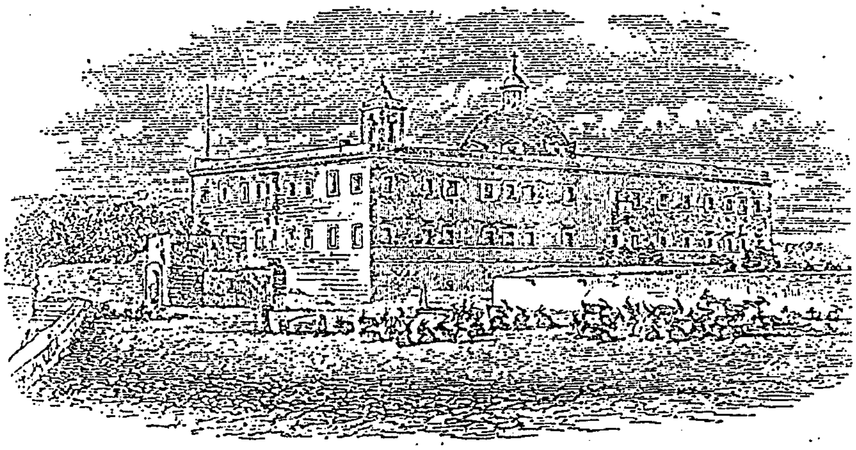
Cu tot sfârşitul trist şi a acestei solii, regele, se vede, că nu s'a înţelepţit şi nu dovedi nici cea mai mică schimbare a dispoziţiei sale înrăite. El trimise asupra prorocului al treilea detaşament. Dar dacă toate evenimentele acestea nu avură nici o înrâurire asupra sufletului împetrit al regelui, apoi trista soartă a celor doi comandanţi precedenţi negreşit produsese o puternică impresiune asupra comandantului celui de al treilea detaşament, căruia i se încredinţase executarea unui lucru aşa de primejdios. Poate şi el însuşi era om mai puţin necredincios de cât cei anteriori, şi în tot cazul în sufletul lui nu se mai observa acea dârzenie şi dispreţuire, precum nici acea impietate, prin care se distinsese cei precedenţi. In loc de trufie şi dârzenie, el manifestă smerenie şi supunere. Sosind în munte, unde se afla prorocul Ilie, el „căzu în genunchi înaintea lui Ilie, şi-l rugă şi-i zise: omul lui Dumnezeu! să nu fie dispreţuit sufletul meu şi sufletele robilor tăi, a acestor cincizeci înaintea ochilor tăi. Iată s'a pogorît foc din cer şi a ars cele două detaşamente dinainte; şi acum să nu fie dispreţuit sufletul meu înaintea ochilor tăi". Nu e nevoe să credem, că aceasta era o simplă slăbiciune sau o frică de rob din partea comandantului. Că asemenea simţiminte puteau izvorî şi din asemenea impulziuni, aceasta negreşit se poate admite, cu atât mai mult, cu cât nu avem nici un fel de date pozitive, ca să conchidem, că purtarea celui de al treile comandant purcedea din oare care sentimente cu adevărat mai înalte. Cu toate acestea, impulziunea de felul acesta din urmă este cu totul în acord cu ceea ce se povesteşte despre dânsa şi în împrejurările date ea se prezintă ca cea mai naturală. Acest comandant, negreşit, se afla sub impresiunea soartei grozave a predicesorilor săi şi tremura pentru soarta sa. El recunoştea mâna divină în această pedeapsă,

despre care cel puţin el ştia, şi acum se silea prin rugăminte să obţină ceea ce el nu putea obţine cu puterea. Şi smerenia lui n'a fost zadarnică. Ingerul Domnului spuse lui Ilie: „du-te cu dânsul, nu te teme de el". Şi el s'a sculat şi s'a dus cu dânsul la rege. Prorocul îndată se supuse inspiraţiunei şi urmă indicaţiunilor Domnului. El se pogorî din munte şi se înfăţişă înaintea feţei regelui Ohozia, care doborît şi de boală şi de toate cele întâmplate, zăcea în patul său. Poate că împrejurul lui se aflau şi cei de aproape ai săi, dar el putea să zacă şi singur. Or cum va fi fost, trebue să presupunem, că a fost în cel mai înalt grad uimitoare şi solemnă acea privelişte, când severul proroc al pustiului se apropiă de patul regescului bolnav fără nici o ezitare în paşii săi, fără frică în ochi şi, fără tremur în glas, exprimă prezicerea încredinţată lui. Stând înaintea regelui, el apăsat şi sever îi zise: „Aşa zice Domnul: pentru că tu ai trimis soli să întrebe pe Beelzebul, zeul Acaronului, ca şi cum în Israil n'ar fi Dumnezeu, ca să întrebe de cuvântul Lui, — din patul, în care tu te-ai culcat, nu te vei da jos din el, ci vei muri" (4 Reg. I, 16). Spunând această prezicere, Ilie, după obiceiul său, cu aceeaşi tărie şi grăbire se depărtă de patul regelui, care era extrem de uimit şi mirat. De oare ce prezicerea lui Ilie era cuvântul lui Dumnezeu însuşi, apoi cuvântul acesta trebuia să se împlinească. „Şi a murit Ohozia după cuvântul Domnului, pe care l-a rostit Ilie, şi astfel se împlini partea întâia a prorociei despre acea pedeapsă, căreia trebuia să se supună nefericita casă a lui Ahab. Ohozia nu a lăsat după dânsul moştenitor direct, ci în locul lui se făcu rege fratele său Ioram.

Tot odată se apropiase de sfârşit şi stadiul pământesc al marelui proroc. Presimţind sfârşitul vieţii sale pământeşti, prorocul voia să o termine singur numai cu Dumnezeu, dar mai întâiu voi să-şi ia rămas bun cu urmaşul său Elisei, şi să-i comunice cea din urmă povaţă. In acest scop el plecă spre Galgal, dar nu acela, care se afla în apropierea Ierihonului şi de care se legau amintiri istorice aşa de mari din viaţa poporului ales, ci spre alt Galgal, ce se afla spre nord-vest dela cel dintâiu, şi anume acolo se întâlni cu Elisei. Rămânând acolo câtva timp, ei după aceea au eşit din oraş şi Ilie, simţind apropierea groznicului moment al sfârşitului vieţii sale, voi ca Elisei să nu asiste la asta. De aceea îi zise: „Rămâi aicea, căci Domnul mă trimite la Betel", care era situat mai departe în drumul său spre Iordan şi Ierihon. Elisei însă din partea sa şi însuşi presimţi, că marele său în-

vățător trebue să se pregătească de ceva neobișnuit, și nu se despărți de dânsul. „Viu este Domnul și viu este sufletul meu", esclamă Elisei, „nu te voi părăsi". Și atunci merseră amândoi la Betel.

In Betel se afla altă școală a fiilor proorocești, și acolo, cum se poate socoti cu tot dreptul, Ilie și Elisei au rămas câtva timp. Aceeași presimțire tainică, pe care o încercase Ilie, și care dela el se transmise și lui Elisei, acum se comunică și fiilor prorocilor din școala proorocească, unde se aflau ei, și acești din urmă, dorind să primească cunoștinți mai departe, precum și să-și exprime



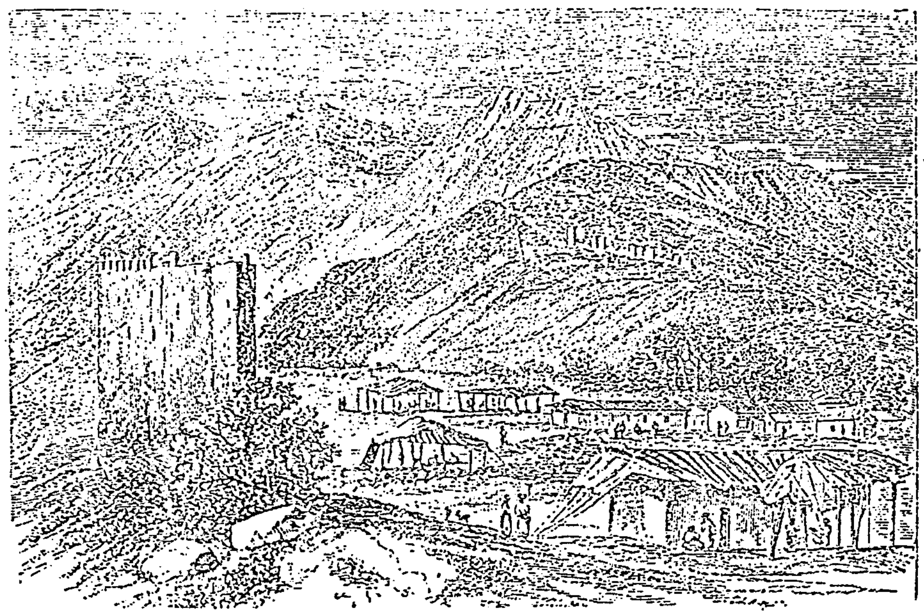
Ierihonul.

simțimintele sale, se apropiară de Elisei și-i ziseră: „Știi oare, că astăzi Domnul are să înalțe pe domnul tău deasupra capului tău?" Elisei le răspunse lor: „Și eu de asemenea știu. Tăceți? Lucrul acesta era prea serios și important, ca să fie obiectul curiozității sau discuției. Mâna lui Dumnezeu trebuea vădit să se arate în evenimentele, ce aveau să se săvârșască, or care ar fi ele, și în asemenea împrejurări sufletul evlavios trebue să tacă și să aștepte în tăcere. „Taci și află, că Eu sunt Dumnezeu", — cu asemenea poruncă Atotputernicul nu odată s'a adresat către oameni în ajunul a vre unei arătări oare care a slavei Sale, și „tăcerea în ceriu" este anume acea situație, în care Biserica se va afla la deschiderea peceței a șaptea, care trebue să declare înfricoșata judecată a lui Dumnezeu asupra omenirei păcătoase (Apoc. VIII, 1). Ca să se ferească de orce curiozitate, ochiul în momentul trecerei sale dela viața pământească la cea cerească, Ilie iară înoi cererea sa către prorocul ce-l întovărășa, și zise lui Elisei: „Elisei, rămâi aicea, căci Domnul mă trimite la Ierihon". Dar acela, cu aceiași stăruință de următor zelos, răspunse: „Viu este Domnul și viu

este sufletul meu? Nu te voi lăsa". Şi iată ei sosiră la Ierihon. In Ierihon era alta din acele şcoli proroceşti, care existau în Galgal şi în Betel, şi acolo Ilie cu Elisei de asemenea se opriră pentru o odihnă vremelnică. Aicea se repetă acelaşi lucru, ca şi în Betel, şi când fiii prorocilor se apropiară de Elisei cu întrebarea, dacă ştie el, că „Domnul ia pe Domnul lui şi-l va ridica deasupra capului lui", acesta răspunse acestora ca şi fiilor prorocilor din Betel: „Şi eu ştiu, tăceţi!" In Ierihon Ilie de asemenea nu se putu linişti în prezenţa ucenicilor, ce-l înconjurau, şi încă odată se încercă să îndepărteze dela sine pe Elisei, spunându-i: „Rămâi aicea, căci Domnul mă trimite la Iordan". Dar când acela cu insistenţa de mai înainte repetă dorinţa sa de a nu părăsi pe învăţătorul său, atunci ei plecară împreună şi la Iordan. In timpul acestei mergeri, ei, după toată probabilitatea, păstrară o tăcere adâncă. Ei erau istoviţi de conştiinţa prezenţei dumnezeeşti, de simţul întristător, că cu fiecare moment se apropiau de manifestarea dumnezeeştii atotputernicii, încă necunoscut pentru ei amândoi, şi de încredinţarea, că unul din ei cel puţin stătea pe pragul lumei celei nevăzute. Sub impresiunea unor asemenea cugete, Elisei şi însuşi evitase convorbirea cu fiii prorocilor atât în Betel, cât şi în Ierihon; sub impresiunea aceloraşi idei el tăcea şi acum. Nu avea dispoziţiune să vorbească nici Ilie. Inseşi plecarea lui, iăr nu vorba, cu care el o întovărăşi, era cea mai bună lecţie pentru însoţitorul şi prietenul său. Când noi stăm la patul de moarte a vre unui om pios, atunci nu avem atât gust să vorbim, pe cât să tragem învăţătură din acea scenă tăcută, care se află înaintea ochilor noştrii. Acelaşi lucru se petrecea şi cu Ilie şi Elisei. Şi iată, ei mergeau tăcuţi în calea lor. De data asta totuşi, la oare care depărtare după dânşii, mergeau încă şi cincizeci de ucenici de ai prorocilor, care nu puteau să înăbuşe în ei curiozitatea naturală relativ la cele ce aveau să se petreacă cu marele proroc. Curiositatea lor era naturală, şi ea se manifestă la fiecare etate, când să lasă curs liber mişcărilor inimii, ceea ce cu deosebire se petrece pintre oamenii tineri. Aceşti fii proroceşti ştiau bine, că ei au pentru ultima oară prilejul să vadă pe marele lor învăţător, şi-şi dădeau sama, că cu el se pregătise să se petreacă ceva neobişnuit. Nu-i de mirare, că ei urmau departe în urmă şi observau ce se va întâmpla.

Intre acestea Ilie şi Elisei sosiră chiar la Iordan. Câteva veacuri înainte de aceasta, în Istoria lui Israil a fost un caz, când râul acesta a curs între poporul cel ales şi pământul făgăduinţei

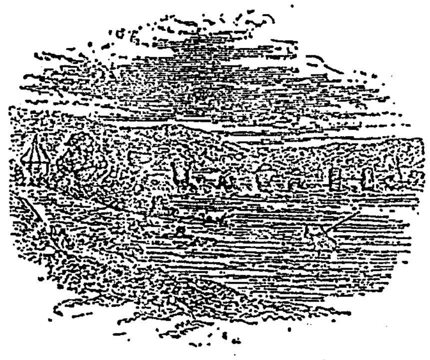
și servea se părea de pedică intrărei lui în moștenirea sa. Dar pedeca aceasta atunci a fost înlăturată de o putere miraculoasă, care sili râul să lese cale liberă pentru trecere. Același lucru se petrecu și acum. Inaintea prorocilor curgea râul repede, care părea că nu le da putința pentru trecere; Dar Ilie luă mantia sa și făcându-o sul, lovi cu ea apa, „și se desfăcu ea încoace și în colo, și trecură amândoi, ca pe uscat". Precum toiagul lui Moise era simbolul puterei sale prorocești, și prin un semn făcut cu el a despărțit marea Roșie, așa și mantia era simbolul al puterei



Ruinele podului peste Iordan.

celei prorocești a lui Ilie, și prin lovirea Iordanului cu ea, acesta a trebuit să dea drum uscat de trecere prin el. Insuși întrebuințarea în acest caz a mantiei, sau a cojocului, fără îndoială, are semnificarea sa deosebită. Ea era cel mai deosebit semn al activității prorocului. Ca manta de păr grosier, ea amintea atât lui, cât și la toți cei ce au văzut acea întrebuințare, care i s'a dat, de toate privațiunile prorocului în pustie, de singurătatea lui, de ostenelele lui, de abnegațiunea sa și de suferințele sale, pe care a trebuit să le sufere și să le încerce la îndeplinirea soliilor sale. Ea era legată în chip absolut de ideea despre acea lungă luptă, pe care el a dus-o în curgerea vieții sale, de acea curgere, pe care el acum o termina, și de credința, pe care el o păstrase. Pentru ce dară ea să nu fie izvorul de întărire pentru dânsul și în acest ceas al plecării lui din lumea pământească? Ea îl acoperise pe dânsul atât în nenorociri, cât și în biruințe, în întristări și

în bucurii. Trecând Iordanul, Ilie, împreună cu Elisei, a eşit la ţărmul Galgalei, — a acelei Galgale, care fusese locul primei sale educaţiuni în ale prorociei şi care o părăsise cu mulţi ani în urmă, când primise înalta chiemare de a fi proroc în Israil. Astfel, el se întorsese oare cum în patria de mult părăsită de dânsul. Dar cuvintele acestea puteau fi aplicate lui acum şi într'un înţeles mult mai adânc, fiindcă pentru dânsul sosise ceasul, când trebuia să se deschidă înaintea sa şi uşa veşnicii lui patrii. Pe partea răsăriteană a Iordanului terenul trece în stare de dealuri şi de înălţimi stâncoase ale Galaadului, şi probabil către una din ele se şi îndrepta acum Ilie. Dar învăţătorul dându-şi pe deplin sama, că trebuia acum să se termine cu dânsul, nu voia să lese pe ucenicul său fără binecuvântare. El rupse tăcerea evlavioase, şi, adresându-se către Elisei, îi zise: „cere, ce să-ţi fac, înainte de a fi luat dela tine?". Răspunsul ucenicului arăta tot devotamentul inimii lui şi justifica alegerea, pe care de mult o făcuse Ilie alegându-şi un succesor. Elisei îi răspunse: „Duhul care este în tine, să fie îndoit în mine. Aceste cuvinte ale lui Elisei se tâlcuesc diferit. Te miră de trebue să zicem, că cererea asta privea numai binecuvântările duhovniceşti. Tonul întregei istorisiri ne arată limpede, că după cum în viaţa lui Solomon Domnul cel ce i se arătase în vis vorbise: „Cere ce să-ţi dau", Ilie nu putea să aibă nici gând că Elisei i-ar propune să primească vre un bun pământesc. Minţile amândurora erau preocupate numai de bunuri duhovniceşti. Odată cu aceasta nu se poate primi nici acea idee, că Elisei, cerând spiritul învăţătorului său în măsură îndoită, a avut în vedere acel spirit evangelic, care, în comparaţie cu duhul legii, poate fi privit ca spirit de două ori mai puternic de cât al primului. Elisei nu putea pătrunde spiritul Evangeliei mai mult decât îl înţelegea Ilie. El nu mai puţin decât învăţătorul său aparţinea stărei celei de sub lege, şi chiar de ar fi posibil a dovedi că el cu câţiva paşi se afla mai aproape de economia Noului Testament decât se afla el în realitate, apoi în tot cazul el nu putea primi dela Ilie un dar, pe care nu-l poseda nici acest din urmă. Nu va fi de prisos a pomeni, încă o tâlcuire, după care prorocul Ilie înţelegea, că în viaţa de dincolo de mormânt va pomeni pe Elisei, şi-l întrebă, ce poate el face pentru dânsul, când va fi ridicat la ceriu. „Iubitule", pare că aşa ar fi zis Ilie



Priveliște depe Iordan

către Elisei: „Noi va trebui să ne despărțim unul de altul; eu mă voi duce la Domnul, pentru care am trăit, iar tu mai rămâi încă aicea, jos, pentru a-i sluji Lui, pentru proslăvirea numelui Lui și pentru răspândirea împărăției Lui pe pământ. Dacă ai tu la inimă vre-o cerere către mine, fă-mi-o acum, înainte de a fi luat dela tine. Dacă eu pot să fac ceva pentru tine înaintea Domnului în țara aceea, în care eu am să merg, crede-mă, că voi face toate acestea. Dacă tu ai vre-o cerere către mine, apoi aștерne-o înaintea mea acum, și cere, ce pot să fac pentru tine când mă voi întoarce la Domnul[1]). Asemenea tâlcuire în sine nu e neverosimilă, și ne indică aceea, că marele sfânt are putere să mijlocească și în cer pentru cei ce trăesc pe pământ; dar cu toate acestea, ea nu corespunde în totul senzului literal interpretărei. Mai probabil ca orce, că însuși Ilie nu mai mult ca Elisei știa, ce-i presta, sau în ce raport va sta el cu Dumnezeul lui Israil după ducerea lui de pe pământ. Afară de asta, toată vorbirea aceasta arată, că ceeace voia el să dea ucenicului său, era acel ultim dar prorocesc, pe care el și putea să-l împărtășască ucenicului și urmașului său. Chiar în cererea lui Elisei a unui duh îndoit pentru sine nu-i nimic egoist sau ambițios. Cuvintele acestea ne arată acea lege a lui Moise, după care fiul cel mare în familie are dreptul, în comparație cu ceilalți copii, la parte îndoită din moștenirea tatălui său. De aceea, ele sunt cu totul echivalente cu cererea, că el, ca fiu mai mare, ca cel mai recunoscut în familia fiilor proorocești, Elisei avea dreptul să primească o astfel de măsură a duhului lui Ilie, care l-ar face în totul capabil pentru îndeplinirea marei meniri ce-i sta înainte, când părintele său duhovnicesc nu va mai fi pe pământ (Deuter. XXI, 17). Dar chiar și aceasta era prea mult, și Ilie simțea, că el nu putea comunica o așa bogăție de daruri succesorului și devotatului său ucenic. „Lucruri grele cei tu, zise el; dacă vei vedea, cum voi fi luat eu dela tine, atunci îți va fi așa; iar dacă nu vei vedea, nu va fi". Astfel Ilie lăsă toată chestiunea Aceluia, Care era singurul izvor a toată puterea atât pentru proroci, cât și pentru popor, și Care dă sau ia potrivit cu hotărîrea propriei Sale judecăți.

Dar iată sosi și clipa din urmă. Când ei mergeau și pe drum întrețineau convorbirea cea din urmă de rămas bun, „de odată apăru o căruță de foc, și cai de foc și-i despărți pe amândoi; și

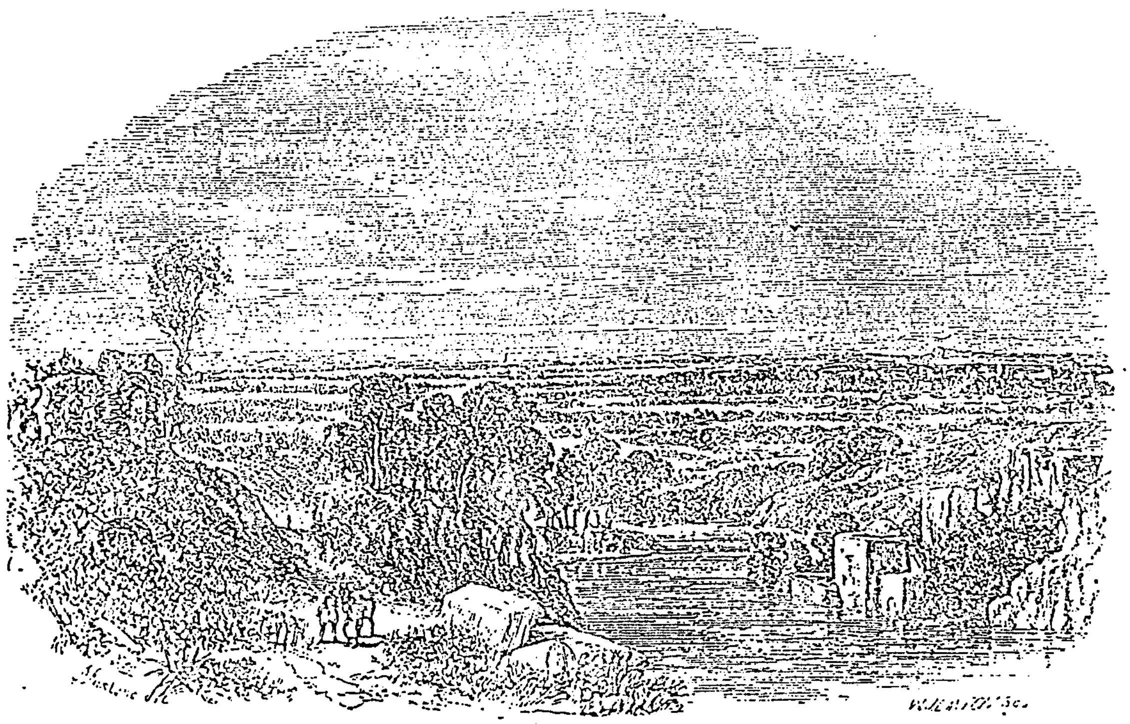
1) Menken, Werke, II, 236.

se urcă Ilie în vijelie la cer". Iară Elisei privea și esclamă: „Părintele meu, părintele meu! Căruța lui Israil și călărimea lui!" și mai mult nu l-a mai văzut. Dar marele proroc lăsă succesorului său un lucru pentru amintire. Acel cojoc al lui Ilie, cu care el cu puțin înainte de aceasta săvârșise marea minune a despărțirii Iordanului, căzu din aer și a fost ridicat de Elisei, pe care-l și îmbrăcă în locul hainei sale proprii, pe care el o rupse și se întristă de despărțirea de iubitul său învățător.

Așa s'a încheiat măreața activitate a celui mai mare dintre proroci dela timpul lui Moise. Dar opera lui a rămas, deși el însuși se depărtă din călătoria pământească, pentru că din timpul vieții sale anume se începe acea reacție, care a aprins râvna confraților săi în generațiunile următoare și a pregătit calea către Acela, în Care s'a împlinit fiecare prorocie. Personalitatea marelui proroc singură de sine se prezintă neobișnuită în istorie. După tradițiile iudaice, el chiar la nașterea sa a fost învălit în scutice de foc și s'a nutrit cu flacără. In curgerea întregei sale vieți el a fost ca focul, și cuvântul său ardea ca un sfeșnic (Sirah, XXVII, 13). Și precum prin puterea și energia sa de foc, așa și prin misteriozitatea sa, sfârșitul corespunse în totul începutului. El a apărut în istorie nu se știe de unde, și s'a pogorit de pe scena ei, plecând nu se știe unde. Precum despre Moise, așa și despre Ilie — „nimenea nu știe locul îngropării lui chiar până în ziua de astăzi". Fiii prorocești în zadar s'au ostenit să-l găsască pe vre o înălțime singuratecă, sau în vre o cotlovină oare care adâncă presupunând că a fost dus acolo de Duhul Domnului, cum s'a întâmplat aceasta mai înainte. „Și au căutat trei zile și nu l-au găsit". El s'a depărtat în așa ținut, care a fost deja inaccesibil pentru ochii muritorilor, și dacă din nou s'ar fi arătat din el, apoi s'a arătat în cazuri exclusive, ca să mărturisască de acest ținut înalt și adevărul lui. Inălțarea lui Ilie se arată ca un eveniment exlusiv în istoria iudaică, ca mijloc suprem a sfârșitului unui bărbat mare și evlavios: adesa și în urmă mărețile slugi ale lui Dumnezeu s'au pogorît depe scena pământească nu prin soarta durerilor și bolilor, ci fără de veste, oarecum ca într'o căruță de foc și cu caii lui Dumnezeu. Istorisirile următoare ne comunică o mulțime de amănunțimi diferite relativ de însuși mijlocul luării lui Ilie, dar istorisirea biblică tace în această privință, aplicând peceta misteriozității pe înseși evenimentul. Scriitorul următor biblic expunând viața și caracterul lui Ilie, vorbește cu entuziasm despre dânsul: „Și s'a sculat Ilie prorocul ca focul, și cuvântul lui ardea ca făclia. El a adus asupra lor foamete și prin râvna sa a mic-

șorat numărul lor; prin cuvântul Domnului a încuiat ceriul și de trei ori a pogorît foc. Cum te-ai proslăvit tu, Ilie, prin minunile tale, și cine poate să fie asemenea ție întru slavă? Tu ai sculat mortul din moarte și din iad cu cuvântul Celui Preaînalt. Tu ai pogorît la peire regi și oameni mari de pe scaunul lor; tu ai auzit în Sinai mustrări asupra lor, și pe Horib judecată de răzbunare; Tu ai uns regii la domnie și proroci ca să-ți urmeze; tu ai fost răpit de vijelie de flacără în căruța cu caii de foc; tu ai fost destinat spre mustrare în vremile tale, ca să potolești mânia înainte de a se preface în furie, ca să întoarcă inima tatălui spre fiu și să *restatornicești semințiile lui Iacov. Ferice de cei ce te-au* văzut și împodobiți cu iubirea au adormit, și noi cu viață vii vom fi". *(Sirah, XLVIII, 1—11)*.

Dragostea pentru prorocul în veci s'a pecetluit în inima poporului israilit, și dela el a trecut și la popoarele creștine. Remarcabile, că nici despre un proroc din Vechiul Testament nu se pomenește în Noul Testament așa de adesa, ca despre prorocul Ilie, și numele lui necontenit se întâlnește în astfel de locuri, care singure de sine mărturisesc despre adâncimea impresiunei produse de dânsul. Amintirea lui a fost înconjurată de respect și de cel mai mare respect. Preoții și leviții nu și-au putut închipui drepturile lui Ioan Botezătorul de a boteza poporul, dacă el nu era Hristos, sau marele proroc Ilie, ce avea să vie (Ioan, I, 25). Apostolul Pavel recurge la un caz în istoria sa, ca să dea putere argumentului său, că Israil nu e lepădat pe totdeauna (Rom. XI, 2). Sfântul Iacov vede într'însul dovada cea mai izbitoare, a puterei rugăciunii (Iașc, V, 18). Și ucenicii Mântuitorului se refereau la el, ca la un om, lucrurile căruia serveau ca justificare a ceeace voiau ei să facă locuitorilor satului, care nu voise să primească pe Invățătorul lor (Luca, IX, 54). Mai cu samă produse impresiune asupra sufletului oamenilor asprimea neînduplecată și puterea caracterului lui. Toți fără se vrea simțau, că anume de aceste însușiri și avea nevoe timpul lor, și că încă nu fusese un astfel de om, care ar fi manifestat aceste însușiri cu o putere așa de neînduplecată. Posedând asemenea caracter, Ilie apare pe paginile istoriei Vechiului Testament ca cea mai mare și cea mai suigeneris din toate personalitățile, exceptând pe legiuitorul Moise. El a fost cu adevărat prorocul de foc și, fiind astfel, el chiar prin aceasta a pregătit calea Aceluia, Care a fost așteptarea lui Israil și a toată lumea.



Scenă pe râul Aoante în Siria.

CAPITOLUL XXXIII.
SUCCESORII LUI AHAB ȘI PROROCUL ELISEI.

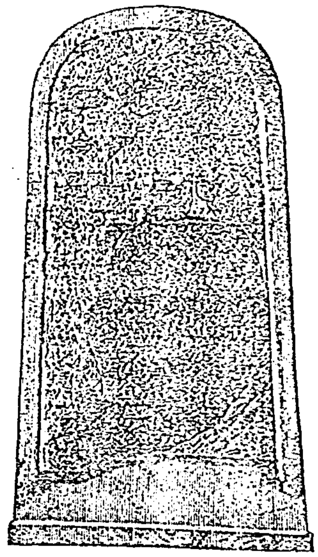
Ioram, al zecilea rege izrailit, deși fiu al necredincioșilor Ahab și Iezabela, s'a educat sub influența ultimelor încercări ale tatălui său, care l-au făcut să se smerească înaintea lui Dumnezeu, drept semn al cărui lucru, poate, a dat nume fiului său Ioram sau mai complect, Iehoram, care însamnă „mare este Iehova". El s'a urcat pe tron în anul al optsprezecelea al domniei lui Iosafat al Iudeei, cu care a întreținut o alianță, folositoare pentru dânsul. Probabil, sub înrâurirea piosului Iosafat, el a nimicit în statul său cele mai grețoase instituțiuni ale idolatriei, ca de exemplu statuia lui Baal, făcută de tatăl său. Cu toate acestea, duhul general, de care era pătruns regatul lui Israil, se imprimă și într'însul, așa că în genere și el „a făcut lucruri neplăcute în ochii Domnului, ținându-se de păcatele lui Ieroboam, fiul lui Nabat". El în primele zile a avut de purtat războiu cu regele moabit Mesa, și istoria acestui războiu, mulțumită unei revelațiuni, capătă un deosebit interes.

Acest rege al unui popor puternic și bogat, care poseda numeroase turme de tot felul de debitoace, era tributarul regilor israiliți și le plătea tribut „de 100.000 de oi și de 100.000 berbeci tunși". Observând slăbiciunea regatului lui Israil, el se desfăcu de dânsul și conteni cu plata tributului, din care causă deveni necesar războiul contra lui, și peripețiile acestui războiu se închipuesc pe vestita piatră moabită, care alcătuește un monument, ridicat de însuși Mesa. Monumentul acesta a fost găsit în anul 1868. El consta din bazalt negru și are trei picioare și 10 centimetri înălțime, două picioare lățime și 30 centimetri grosime. Pe el sunt 44 rânduri, scrise cu litere feniciene. El a fost găsit în ruinele vechiului oraș Divon, foasta capitală de nord a lui Moab, spre nord de râul Arnon. Astfel, acest monument pe neașteptatele descoperit, ridicat de mai bine de 2500 de ani acum în urmă, s'a dovedit o mărturie izbitoare a veracității istorisirilor biblice. Mărturia acestui monument, complectând și confirmând mărturia Bibliei, ne desfășură sub ochii noștri o pagină în cel mai înalt grad interesantă din relațiile regatului lui Israil cu popoarele înconjurătoare seminomade.

Cum se vede din inscripția monumentului moabit, tatăl lui Mesa a domnit 30 de ani și a plătit tributul, impus lui de Israil. Țara, în care a fost el rege, deși nu e întinsă, era atât de bogată, încât populațiunea ei păstorească seminomadă nu numai putea să suporte tributul enorm, impus ei, dar și îngrămădi mari avuții, cum se poate judeca despre asta după enorma pradă, apucată de Iosafat, la câțiva ani mai târziu, după înfrângerea moabiților, (2 Paral. XX, 25). Cu toate acestea, tributul acesta negreșit era pentru dânșii împovărător și supărător, deoarece și însuși Mesa, ca cel mai mare crescător de vite din Moab, fără îndoială trebuia să plătească o însemnată parte din turmele sale. Deaceea Mesa se folosi de moartea lui Ahab și de slăbirea naturală a lui Israil, ca de un moment potrivit, ca să lepede jugul urit. Și iată s'a început războiul, care cum se dovedește pe piatra moabită, prezintă un adânc interes. La incursiunea lui Mesa, armata de pază israilită se afla la oare care depărtare de cale de o zi de Corha, capitala de nord a lui Moab. Mai înainte ea fusese așezată de Amvrie în Medeva, dar numai târziu fu împinsă spre Atarat și avea în îndatorirea sa să observe, ca tributul să se plătească de moabiți cum trebuea. Din sud locuitorii de munte ai Edomului care se aflau în acest timp în atârnare de Iosafat și cooperare împreună cu dânsul în calitate de aliați ai lui Israil, răpiră orașul

moabit Haronaim şi turburau toată ţara din această parte. In fine totuş oracolul Hemoşa, al zeului naţional al moabiţilor, declară, că zeul acesta vrea să arate milă poporului său şi templului, şi intenţionează să dărâme cu totul pe Israil, impilatorul lor. Şi un timp s'a părut, cum că prezicereà lui a fost adevărată. Despre asta pe monument se spun următoarele:

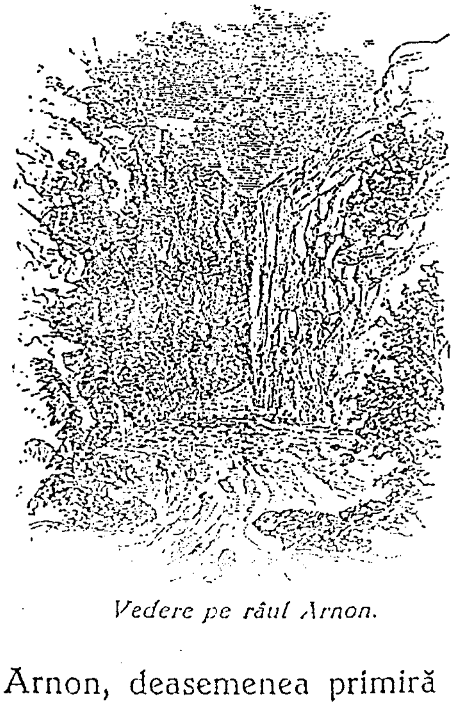
„Atunci s'a sculat Amvrie, regele lui Israil,
Şi a impilat Moabul mulţi ani;
Căci Hemoş s'a mâniat pe ţara sa.
Lui Amvrie i-a urmat fiul său, şi el a zis:
Eu voi impila pe Moab.
In zilele mele (a lui Mesa) Hemoş a zis:
Eu încă odată voi milui pe Moab şi templul [lui,
Şi Israil va peri pe vecie.
Şi Amvrie a răpit ţinutul Medeva.
Şi Israil l'a stăpânit în zilele lui şi a fiului său [40 de ani.
Dar Hemoş a făcut milă cu Moab în zilele [mele".



Piatra moabită.

După moartea lui Ahab tot ţinutul spre nord de Arman, asupra căruia, din timpul cuceririlor lui Iisus Navi, aveau pretenţiune moabiţii, trecu în mânile lui Mesa, şi turburările din regatul de nord al lui Israil îi dădură prilej de îndrăsneală să proclame independenţa sa de Ohozia, succesorul lui Ahab. La un pământ aşa de bogat şi un tribut aşa de mare cu toate acestea nu era uşor a renunţa, şi deaceea cu sosirea nouei domnii a trebuit să se înceapă războiul. Primele acţiuni războinice, pentru o pricină oare care necunoscută, au fost nereuşite. Edomiţii, aliaţii israiliţilor, au fost goniţi din sud, şi Mesa, încurajat de prima sa izbândă, întocmi o înălţime în Corha, închinându-o lui Hemoş, zeul naţional, care, după cum credea el, „l-a izbăvit de toţi vrăşmaşii săi şi-i dădu să vadă dorinţa sa peste toţi cei ce-l urau". Mesa în întreprinderea se, fu încă şi mai tare încurajat prin aceea, că încurând după asta Ohozia a murit, neizbutind să întreprindă nici un fel de măsuri de răzbunare pentru înfrângerea sa. Văzând în aceasta un semn bun şi o deosebită îndurare a lui Hemoş, zeul său naţional, Mesa trece chiar la ofensivă şi cuceri oraşul Iahaz, cu care şi termină eliberarea ţării sale. Pentru asigurarea ţării contra năvălirii israiliţilor, el păşi la o serie întreagă de fortificaţii, despre care deasemenea mărturiseşte piatra moabită:

„Și a întărit Vaalnceanul (se zice Mesa pe piatra asta),
Și a făcut șanțuri împrejurul lui.
Și eu am zidit orașul Chiriat-Aim,
Și bărbații lui Gad au trăit veacuri în ținutul At.rot,
Și regele lui Israil a întărit acest oraș,
Și eu m'am luptat contra acestui oraș și l-am luat,
Și am dat morții pe toți bărbații orașului,
Ca să plac lui Hemoș, zeul lui Moab.
Și eu am luat deacolo vasele sfinte ale lui Iehova,
Și le-am pus înaintea feții lui Hemoș în Cariat.
Și eu am mutat acolo oameni din Șiran
Și din Sararat, ca să locuiască acolo.
Și Hamoș mi-a zis mie:
Mergi și ia orașul Nebo dela Israil.
Și eu m'am dus în curgerea nopții,
Și m'am luptat contra lui din zori pânăla amează,
Și l-am luat, și am dat morții pe toți locuitorii lui,
Șapte prinți ai neamurilor, femeile și copiii.
Căci eu i-am consacrat Aștarei [1]), lui Hemoș.
Și eu am luat deacolo vasele sfinte a lui Iehova,
Și le-am adus lui Hemoș.
Și regele israilit a întărit Iahozul,
Și l-a ocupat, și s'a luptat cu mine;
Dar Hemoș l-a gonit înaintea feței mele.
Și eu am luat din Moab 200 de bărbați de toți,
Și eu am asediat Iahazu, l-am luat și l-am lipit la Divan".



Vedere pe râul Arnon.

Mesa după aceea numără acele construcții, pe care el le-a ridicat, începând cu zidirile din Corhe. El luă măsuri pentru întărirea zidurilor lui, a porților și a turnurilor, l-a împodobit cu un palat domnesc, și făcu bazinuri noui pentru aprovizionarea lui cu apă pentru caz de răsboiu, cerând afară de asta, ca locuitorii să-și aibă bazinurile lor proprii. El se pare, că a isgonit din Corha pe toți israiliții așa de uriți lui, care mai înainte trăiau acolo, refuzându-le de a mai rămânea acolo. Celelalte orașe, toate care se aflau la nord de Arnon, deasemenea primiră îmbunătățiri însemnate și bunuri din mâna sa.

1) Anica femenină a lui Hemoș.

„Eu am zidit Arocrul și am făcut cale militară dealungul Arnoului.
Eu am zidit Vezerul,
Căci 50 de bărbați din Diron au tăbărît asupra lui, —
Intregul Diron a fost supus mie,
Și eu am strămutat popor în Bicron,
Și l-am anexat la țara mea.
Eu am zidit... și templul Diblataim și Baalmeon,
Și am adus acolo (chipul) lui Hemoș.

Astfel, Mesa a construit fortificații în acele localități, unde posesiunile lui se atingeau mai deaproape cu cele israilite, și construirea templului a fost expresia naturală de mulțămită a regelui, care-și închipuia, că izbânzile sale le datorea în totul zeului național Hemoș.

Curând după luarea cetății Iahaz, Mesa hotărî se întemeieze o înălțime lui Hemoș în Corha, de oare ce el de bună samă dăduse făgăduință să facă această consacrare lui Dumnezeu în cazul când i se va dărui victoria. Asemenea înălțimi prezentau câteva încăperi diferite pentru jertfenic, pentru vasele sacre, etc. deși templu în înțelesul propriu nu era. Făcând toate acestea, el evident stătu în fruntea alianței căpeteniilor lui Moab și a muntenilor prădalnic edomiți, împreună cu amoniții, ca să facă incursiune în Iudeea (2 Paral. XX, 1, 2). Dușmanii ocolind capătul de sud al mării Moarte, năvăliră în oaza Engedi, înainte ca știrea despre asta să fi ajuns la Ierusalim. Urcându-se pe muntele stâncos Ziva din Engedi, ei puteau să înainteze repede pe podișul înalt, care se întindea spre Ierusalim, așa că înseși capitala regatului Iudeu se expunea unei primejdii neașteptate de a fi cuprinsă de acești prădalnici de stepă. In asemenea extremitate, Iosafat, credincios datoriei sale în calitate de vichilul lui Dumnezeu, publică îndată post obștesc și pocăință, și el însuși în mijlocul poporului, adunat la templu, ceru ajutor dela Regele lui Israil cel nevăzut și atot puternic. Asemenea pildă pioasă a regelui a trebuit să râdice în popor duhul și să aprindă entuziasmul religios, care singur de sine era asigurarea victoriei. Afară de asta, un proroc vesti poporului, că Iehova se află cu dânsul și-l va apăra. Intre acestea dușmanii ajunsese la Tecod și se aflau astfel numai cale de câteva cesuri de capitală. Dar acolo anume, din o întâmplare neprevăzută, între aliați se iscă o ceartă înverșunată, în care caz moabiții, împreună cu neamul înrudit cu dânșii a amoniților, tăbărîră pe edomiți, care cu toată împotrivirea lor furioasă, au fost bătuți și împrăștiați (2 Paral. XX, 3). Desbinarea a izbucnit poate din

causă că moabiții bănuiră pe cei din urmă de trădare, ceeace demult practica edomiții. Se poate deasemenea, că această luptă intestină să fi izbucnit și din explozia fanatismului religios, deoarece Moab și Amon aveau în realitate aceeași formă de idolatrie, pe când Edom se ținea, se pare, comparativ de o credință mai curată. Or cum va fi fost, slăbiți prin această luptă intestină, moabiții repede, și oare cum în panică, se întoarseră înapoi, așa că Ionatan, când se apropiă cu oștirile sale, găsi numai .tabăra părăsită de ei și un enorm număr de uciși, cu o pradă așa de bogată de aur și de argint, haine bogate și vase scumpe și diferite lucruri scumpe, încât au trebuit trei zile întregi pentru adunarea lor. Mesa, mândru de izbânzile sale anterioare și bizuindu-se pe prezicerea lui Hemoș, tot mai nădăjduia să ia chiar Ierusalimul, dar prin asta el numai își pregătea catastrofa, care era primul pas pentru totala lui peire. Iosafat plecă în expediție, având un cor de leviți lângă sine, cari, în vestmintele lor albe, cântau vechea slavoslavie a lui David: „Slăviți pe Domnul, că în veac este mila Lui“, — Psalmul, care înflăcăra spiritul oștirii. Tot prin asemenea cântări religioase fu însoțită și întoarcerea lui din expediție. Asemenea izbăvire miraculoasă de grozavul dușman stârni tot poporul. La templu iar răsunară psaltirioanele, arfele și trâmbițile, amestecându-se cu imnele de laudă triumfală a Aceluia, Care cu așa evidență se arătă întru ajutorul poporului Său. Intru amintirea acestui eveniment, au fost alcătuiți psalmii 46 și 58, care se și cântau ca recunoscătoare amintire despre dânsul.

Intre acestea tronul în regatul lui Israil trecu dela Ohozia, care n'a avut fiu, la fratele său Ioram; acesta, ca om capabil și energic, hotărî să continue energic lupta cu Moab, slăbit de nereușita din urmă. Iosafat al Iudeei avea în acel timp aproape 55 de ani, și pentru ușurarea obligațiunilor sale regale, împărți autoritatea sa cu fiul său Ioram. Curțile din Iudeea și Israil, aflându-se în prietenie în tot cursul domniei lui Iosafat, acum încă și mai mult se apropiară, de oare ce unul din rezultatele rău chibzuite din viața Samariei a fost căsătoria lui Ioram, fiul lui Iosafat, cu Hotolia, fiica Iezabelei, — fiică, care, cum s'a dovedit, moștenise toate însușirile rele ale mamei sale. Ioram al lui Israil de aceea a putut ușor să capete ajutor dela regele Iudeei, ca să ducă mai departe lupta contra lui Mesa. Ca să facă victoria pe cât posibil mai sigură, s'a făcut alegerea tuturor israiliților celor mai apți de a purta arma și Iosafat ceru dela regele vasal al Edomului să se unească la această expediție cu forțele sale. For-

țile unite ale regatelor lor plecară spre sud și se îndreptară spre hotarele țării Moabiților. Expediția fu extraordinar de grea, de oare ce toate apeductele, din cauza verei prea călduroase secaseră, și armata și animalele suferiră strașnic de sete. Intre acestea Mesa adună toate puterile Moabului, înarmând pe toți câți erau în stare a purta arma, și era gata să întimpine pe dușmani. In așa extremitate aliații fură izbăviți de nenorocire prin sfatul prorocesc al lui Elisei, care însoța pe Ioram al lui Israil și dădea sfat lui Iosafat. După indicațiunea sa, au săpat în două văi, unde se aflau ei, câteva gropi, ca să păstreze în ele apa, care, după cum le spuse el, se scurgea din înălțimile Moabului, deși ei nu vor vedea nici vânt, nici ploae, de oare ce furtuna va trece la o mare distanță. Și prezicerea asta s'a împlinit întocmai. Intre acestea Mesa cu toată puterea sa înarmată se mișcă spre hotar și pregătindu-se să respingă atacul, își așeză tabăra probabil pe acele coaste ale dealurilor, care merg dealungul părții de sud a Moabului, dispunând de pustiul oriental. Străjuind aicea în timpul nopții, moabiții se ridicară dela ivirea zorilor zilei. Dar când răsări soarele fără de veste, cum se petrece aceasta în orient, atunci sub razele lui, roșite de negura dimineții, moabiții nu văzură nici un dușman, ci lor li se prezentară numai oare care priveliște sângeroasă în acele gropi din văi, care fuseseră săpate în sara precedentă. Mai înainte apă acolo nu era și priveliștea aceasta nu se putea explica altmintrelea, decât prin acea presupunere, de cât că aliații s'au certat și, nimicindu-se unii pe alții, au fugit de pe câmpul de luptă. Gropile, după toată probabilitatea, au fost umplute de sângele ucișilor, și ceilalți au fugit și lăsară tabăra în prada moabiților. Atuncea între moabiți răsună strigăt: „acum la pradă, Moabe!" Și armata moabită, într'o desordine extraordinară, grăbind cât mai repede să ajungă la tabăra dușmanului pentru pradă. Peste câteva clipe însă moabiții văzură limpede greșala. In loc de corturi goale, ei întâlniră o armată puternică, gata de atac. Fiind în debandadă extremă și în neputință, ca niște oi risipite, moabiții putură numai să se întoarcă și să o ia la fugă Dar era deja târziu. Puterile unite ale israiliților și iudeilor se aruncară după fugari și s'a început un grozav măcel. Moabiții nu mai putură după aceea să mai facă nici o împotrivire, și oraș după oraș căzură în mânile israiliților și iudeilor, care, după dreptul războiului, le dărmară și le făcu una cu pământul. Furia biruitorilor era fără margine; ei au nimicit în calea lor tot ce întâlniră. Bogatele lanuri de ceriale și viile au fost în-

gropate sub movile de bolovani; toate fântânile și cisternele, izvoarele vieții în țările calde, au fost astupate, și arborii roditori au fost tăiați. Inaintea oștirii biruitoare „pământul era ca grădina Edemului, iar în urma ei devenea ca o stepă pustiită, și nimene nu avea cruțare înaintea ei" (Ioil, II, 3).

Mântuindu-se prin fugă, nefericitul Mesa însfârșit cu restul oștirii sale se închise în orașul Chit-Hareșet, inaccesibil după situația sa înaltă și care azi e cunoscut sub numele de Cheraca. El stă pe o piață triunghiulară, având între 400 și 500 stânjenii pe fiecare lature, la 3720 picioare deasupra nivelului mării, între alți munți încă și mai înalți, de care el era separat din toate părțile, afară de una. Văi de 1000 până la 1350 picioare adâncime, cu coastele prăpăstioase, îl despărțea dinspre nord și sud, iar laturea a treia prezintă o vâiogă mai puțin adâncă. Tot triunghiul acesta la început fusese înconjurat de un zid puternic, și înseși stânca spintecată cu șanțuri și pripoară. Pentru dușman, Chir-Hareșet era cu totul inaccesibil, decât doar cu greu de străbătut pe potecele dinspre apus și nord-vest. In el se putea pătrunde numai în două puncte dinspre nord-vest și sud prin două tunele întunecoase, săpate în stâncă la depărtare de 40 pași unul de altul. Șanțurile colosale, săpate în piatră masivă a stâncei, apărau punctele mai slabe, deși aceste șanțuri erau de obârșie mai nouă [1]. De oarece orașul era inaccesibil pentru luarea lui cu armele, apoi aliații îl asediară, ca prin un asediu regulat să ducă pe asediați până la foamete și să-i silească să se predea. In același timp cei ce înconjurase înălțimea dădeau putință asediatorilor să neliniștească pe asediați și cu puterea armelor, de oarece de pe aceste înălțimi, ca fiind mai înalte decât orașul, se prezenta putința pentru prăștiași și arcași să facă pustiiri în orași. Ne mai fiind mai mult în stare să suporte această pustiire persistentă, Mesa se hotărâ la o sustragere desperată în capul celui mai viteaz detașament de 700 de oameni. Ieșirea fu îndreptată spre acel punct, care era asediat de edomiți, vrășmașul cel mai crud și mai uricios al lui Moab; dar încercarea de a evada prin lanțul asediatorilor fu nereușită, și Mesa fu nevoit să se retragă iarăși în fortăreața sa. Se pare, că Hemoș părăsise cu totul pe Mesa, și, cum se putea părea cestui din urmă, se mâniase pe dânsul. Mai rămăsese o singură nădejde de a-l milostivi și să-și recapetă bunăvoința lui, și de această nădejde se coprindea în aducerea unei jertfe umane. Fața cu extre-

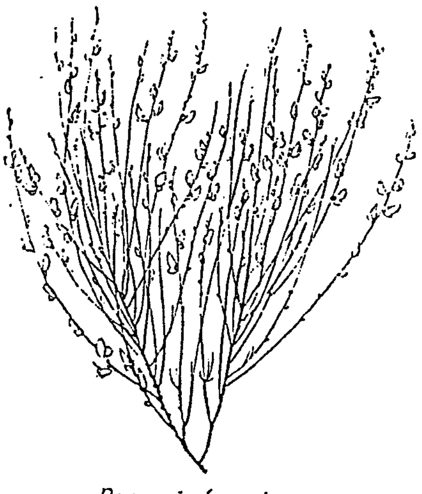
[1]) Trestam, Laud of Moab, p. 70.

mitatea actuală, Mesa se hotărî să facă sacrificiul suprem, care mai era posibil pentru dânsul, și voi să aducă jărtfă pe fiul său întâiu născut, moștenitorul tronului. Hotărîndu-se la acest lucru grozav, regele împreună cu fiul său și însoțit de sacrificatorii lui Hemoș, se urcară pe zidurile orașului, de unde puteau fi văzuți de asediatori. Spre îngrozirea tuturor israiliților și iudeilor, acolo fu înălțat un jertfenic, și copilul regesc a fost dat sacrificatorilor, de către care el a fost dat morții fățiși și apoi adus ardere de tot, în scopul de a îndupleca inima zeului, pentru care n'au crutat nici așa jertfă scumpă. Această tragedie grozavă totuși nu-și ajunse scopul, încă în chip cu totul neprevăzut. Priveliștea prezintată umplură pe asediatori de o grozavă indignare. Asemenea jertfe, după părerea israiliților, întinau pământul și-l expunea blestemului sângelui (Ps. CV, 37—39). Israiliții nu puteau să rămână mai mult în acest pământ, și preferară mai bine să renunțe la toate și cele ce se dobândiseră de dânșii. Din această causă aliații ridicară asediul orașului și Mesa fu lăsat slobod. Dar o asemenea izbăvire, negreșit putea numai să întărească pe Moab în idololatria sa crudă și sângeroasă.

După sfârșitul expediției contra lui Mesa, ambele regate continuară să fie în raporturi amicale între dânsele și se foloseau de o prosperitate relativă. In ultimii ani ai domniei lui Iosafat iudeii se bucurau de o deplină prosperitate. Păstrând până la sfârșit vrednicia regelui iudeu și fidelitatea moralității obștești superioară, ca întrupată în vechea credință a lui Israil, el continua să se bucure de respectul mereu crescând în fața popoarelor vecine. Filistenii cu plăcere-i plăteau tributul și edomiții se aflau în supușenie la dânsul pânăla malul răsăritean al mării Roșii. La sfârșitul domniei lui el făcu chiar încercarea să deschidă din nou comerțul maritim cu Ofirul și cu alte porturi indiene, și în vechiul port al lui Solomon Ețion-Gaber fu din nou organizată o flotă; dar întreprinderea aceasta se dovedi nereușită, deoarece furtunile sfărâmară corăbiile construite de stâncile țărmului, înainte ca ele să fi izbutit să facă vreo călătorie. E remarcabil totuși, că în acest timp Iosafat putu deja să scape în această întreprindere fără de nici un concurs din partea Tirului, cum fusese pe vremea lui Solomon. Moartea lui a urmat după o domnie de 25 de ani și moartea lui fu o mare nenorocire pentru țară și pentru popor, care a plâns sincer pe acest evlavios rege al său, cu atât mai mult, că fiul său Ioram, care i-a urmat nu a sămănat deloc piosului său tată. In persoana acestui rege cu o deosebită

putere s'au manifestat urmările vătămătoare a alianței casei lui David cu casa necredincioasă a lui Ahab. Cedând influenții cru= dei sale soții, Ioram chiar la urcare pe tron a ucis fără milă pe toți frații săi, și prin nechibzuința sa și prin viața lui urîtă atrase asupra regatului său o serie întreagă de nenorociri. Contra lui se răsculară edomiții, care la luarea portului comercial principal dela marea Roșie, Elatul, — filistenii și arabii făcură incursiuni în țara sa, năvăliră chiar asupra palatelor lui, răpiră pe femeile sale și uci= seră pe copiii lui. El însuși muri de o boală urîtă și chinuitoare, în așa dispreț, că n'a fost învrednicit nici chiar de îngropare în gropnița regească. Lui îi urmă fiul său, Ohozia, care a urmat prie= tenia cu Ioram regele din Israil, istoria căruia din acest timp se leagă strâns cu istoria prorocului Elisei, ca vrednic purtător al duhului învățătorului său Ilie.

Deși Elisei, chiemarea să proroceascǎ a primit=o dela Ilie și s'a educat sub conducerea sa deaproape, dar între dânsul și ma= rele său învățător există nu puțină deosebire. Ilie era prorocul mâniei și al sentințelor aspre, iar Elisei se arătă cu o misie mult mai blândă. Causa acestui lucru fu aceea, că și însuși timpul într'o măsură oarecare se schimbase. Slu= jirea idolatră lui Baal deja nu se mai bucura de bunăvoința exclusivă la curtea lui Ioram, fiul și succesorul lui Ahab, cel puțin tolera cultul lui Iehova, deși împreună cu simbolu= rile viților de aur din Betel și Dan. In timpul următor, sub înrâurirea inspirațiunilor rele ale Iezabelei, a acestui geniu rău a întregei case a lui Amvrie, el restabili idolatria lui Baal în deplinătatea ei de dinainte, deși pentru o vreme lucrurile stă= tură almintrelea. Fulgerile și tunetele Horebului își făcuse opera lor, și oamenii putură lua aminte unui glas mai liniștit. Cu o râvnă deopotrivă pentru Dumnezeu, Ilie și Elisei totuși în multe privințe erau tare deosebiți și după înseși caracterul lor. Cel dintâiu era fiul pustiului, trăind departe de locuințele omenești. Locuințe pen= tru dânsul fusese văgăunile singuratece ale Horatului sau Carmi= lului. El evita contactul cu oamenii și fugea de viața orașelor. Stihia vitală pentru dânsul era aerul liber al pustiului, un eniper oare care sub formă de tufar servea pentru el de acoperemânt, și gro=



Ramură de eniper.

zavele peștere ale Sinaei erau pentru dânsul refugiu în cazul de mâhnire cumplită. Silit să caute ajutor în timpul foametei și prigonirei, el căută și o găsi departe de Israil, în sărăcia doborîtoare a unei case de văduvă păgână necunoscută. Elisei, pe de altă parte, era om târgoveț, care iubea ulițele și gloatele de popor ale orașelor.

Intorcându-se dela locul răpirei învățătorului său, el mai intâiu de toate vizită din nou școalele proroceşti din Ierihon și Betel, ca să aprobe râvna lor religioasă și să-i i-a formal sub grija sa. In calea spre Betel îl întâlniră cu ironie copiii din acest oraș, care de bună samă urmând pilda părinților lor necredincioși, râdeau de proroc, strigându-i: „hai, pleșuvule, hai!" După asta, ca pedeapsă și prevenire pentru părinții necredincioși, 42 din acești copii au fost sfâșiați de niște ursoaice, eșite din pădurile vecine, iar Elisei plecă la muntele Carmil, locul favorit al lui Ilie. Asemenea lui Ioan Inainte mergătorul sau apostolul Pavel, el pentru un timp se îndepărtă de oameni, ca să pregătească duhul său pentru marea lucrare, care-i stătea înainte. Dar, după terminarea pregătirei acesteia, el se întoarse pentru totdeauna în mediul vieții de toate zilele a poporului său. Samaria deveni locul sediului său pentru mulți ani. Intre zidurile orașului el avea casa sa proprie, chiar la poalele dealului (4 Reg. II, 25; V, 3, 9; XIII, 32; XIII, 14). Din acest centru el exercita o largă activitate prorocească, care s'a continuat timp de 50 de ani. Asemenea lui Samuil, el evident străbătu toată țara, stârnind pretutindenea duhul religios în popor și predându-i povețe asupra legii și credinței. Aceste călătorii erau așa de dese și statornice, încât de exemplu în Sumem; actualul sat Salem, care se află cam la 37 chilometrii spre nord de Samaria, în marea vale a Ezdrilomului, o femee bogată i-a pregătit chiar o încăpere deosebită, pe care el a ocupat-o în timpul vizitării Sunemului. Acest oraș era aproape a doua casă a lui, de oarece stăpâna casei îi pusese la îndemână o largă încăpere sau foișorul, așa de mult prețuit în răsărit, unde pe lângă răcoare se putea folosi și, aer proaspăt și de izolare deplină. Incăperea pusă la îndemâna lui era înzestrată cu toate cele necesare, de oarece acolo permanent se afla un pat, masă, scaune și sfeșnic (4 Reg. IV, 8, 10). Ilie de obiceiu se ținea departe de marii lumii acesteia, iar Elisei se afla în contact des cu doi regi, cu Iarom și Ioas, și stătea așa de aproape de dânșii și cu aristrocrații dinprejurul lor, încât putea făgădui ospitalierei sanamitence să mijlocească pentru dânsa la regele însеși, sau la comandamentul militar (4 Reg. IV

13; V, 8; VI, 9, 21, 32; VII, 1; VIII, 4; IX, 1; XIII, 14). Fiind cetăţean între ceilalţi cetăţeni, el necontenit trăia în mijlocul poporului şi umbla, sprijinindu-se pe toiagul său (4 Reg.; IV, 29), purtând numai ca semn al slujbei sale proroceşti acel cojoc de oae, care a trecut la el prin moştenire dela Ilie. Lui i-a fost dat să lucreze în timpuri mai liniştite, aşa că nici nu era nevoe de asprimea, prin care s'a distins învăţătorul său, şi în genere el prezintă pe omul, cu caracter mai dulce şi mai blând; el plângea de pildă la gândul de nenorocirile ce se pregăteau lui Israil din partea lui Izail, şi particularitatea marilor sale minuni era compătimirea binefăcătoare pentru membrii familiei umane.

Deja în lupta cu moabiţii Elisei arătă regilor aliaţi o îndatorire de neînlocuit, care a proslăvit numele său în amândouă regatele. Dar după aceea se începe un şir întreg de minuni uimitoare, care umplu toată domnia lui Ioram. Incă fiind în Ierihon, el a curătit în chip miraculos apa de rea calitate a unui izvor, care producea nerodire; după aceea a înmulţit untdelemnul în vasul unei văduve sărace, dându-i putinţa să plătească datoria răposatului bărbat, pentru care împrumutătorul ameninţa cu luarea a doi fii ai ei în robie la dânsul; In Sonam a izbăvit de nerodire pe acea femee bogată, la care el se bucura de ospitalitate, şi a înviat fiul ei, care murise; nimici calitatea ucigătoare a erburilor otrăvitoare, care întâmplător căzuse în mâncarea ucenicilor proroceşti în Galgala; hrăni în chip miraculos cu douzeci de pâni de orz şi în câteva spice verzi 100 de oameni şi făcu să plutească pe apă toporul ce căzuse în Iordan. Slava despre aceste minuni se lăţi nu numai în toată Palestina, ci şi peste hotarele ei, şi aceasta a servit de motiv pentru un remarcabil eveniment din viaţa lui Elisei.



Iazul lui Elisei în Ierihon

Când, după dezbinarea poporului în două regate, puterea politică a lui slăbi, atunci diferite popoare, cucerite de regii anteriori, se despărţiră de ele şi rămaseră state independente. Unul din cele mai puternice era regatul Siriei, cu capitala lui vechiul Damasc. Regii acestui stat din nou format curând deveni atât de puternic, în cât intră în luptă şi cu groznicii regi ai Asiriei şi, potrivit cu împrejurările, când se împrietenea, când duşmănea cu

regatele vecine israilit și iudeu, care câteodată îi chiemau în ajutor în luptele reciproce dintre ele. Aceste atingeri necontenite dintre dânsele firește le apropiară între ele și le puseră și în alte raporturi: comercial și chiar religios, așa că înrâurirea prorocilor israiliți se simțea și în Damasc. Și iată se întâmplă, că comandantul principal a regelui sirian Neeman, de geniul militar al căruia atârna toată puterea statului în acele vremuri furtunoase, fu lovit de boala leprei, boală grozavă și desgustătoare, care aruncase în amărăciune nu numai pe Neeman, ci și pe regele Benadad. Boala se considera nevindecabilă, și nefericitului general nu-i rămăsese decât ca în durere și desnădejde să-și încheie izbânzile sale. In acest timp printre roabele, care serveau la femeea lui Neeman, era o fetiță israilteană, luată de sirieni în robie în una din acele incursiuni fără de veste, care erau fenomen obișnuit pe vremea raporturilor dușmănoase a statelor vecine. Indurerată de nenorocirea stăpânului său mărit, ea cu o imaginațiune copilărească își aduse aminte de prorocul Elisei, slava despre minunile căruia răsuna prin tot regatul lui Israil, și zise stăpânei sale, că acest proroc de bună samă va vindeca pe Neeman, nu trebue decât a alerga la dânsul. Deoarece faima din popor despre prorocul israilit fără îndoială ajunsese și până la Damasc, apoi femeea lui Neeman zdrobită de durere cu raza de nădejde, ce străbătuse inima sa, spuse despre asta lui Neeman, și prin el și însuși regelui Benadad. Bucurându-se de ocaziunea, ca măcar cu ceva se bucure pe vestitul său comandant, Benadad scrie o adresă oficială lui Ioram, cu care el în acest timp se afla în raporturi de prietenie, și-l rugă să-i dea concursul ce depindea de dânsul în această chestiune, la care adaose și însemnate daruri de zece talanți de argint și 6000 sihii de aur, afară de zece schimburi de haine. Cu această scrisoare Neeman, însoțit de o suită strălucită și de un convoi înarmat, plecă la Samaria. Benadad, ca păgân, scrise scrisoarea curat în spirit păgân, ne pomenind chiar nici de proroc, ci exprimând direct dorința, ca însuși regele lui Israil să se îngrijească de asta. Dar Ioram, uimit de o cerere așa de stranie, văzu în asta numai ocaziune pentru Benadad să înceapă contra lui acțiuni războinice, și de iritație și frică își rupse chiar hainele sale. Atunci însuși prorocul Elisei îl scoase din această dificultate și trimise să se spună regelui, ca el să trimită la dânsul pe vestitul străin, și acest din urmă va afla, „că este proroc în Israil". Neeman în adevăr se îndreptă spre casa prorocului, dar necunoscând legile rituale ale religiei iudaice, era

cât pe ce să strice toată treaba. Elisei, ca iudeu riguros, nu se putea apropia de lepros și de aceea trimise la Neeman numai pe sluga sa cu poveţe. Deprins cu respectul oriental faţă de sine, Neeman nu putu să înţeleagă și să sufere un asemenea raport de ne= glijare faţă de persoana sa arogantă. Afară de asta și însuși mijlocul, ce se propunea de proroc, i se părea lui aproape o luoare în râs. Pro= rocul prin sluga sa îi poruncise să meargă la râul Iordan și să se scalde într'însul de șapte ori. Nedumerit de asemenea propunere, ridiculă după părerea sa, trufașul Neeman își exprimă pe faţă indignarea sa și spuse celor deaproape ai săi: „Iată, eu am socotit, că va eși el, va sta și va chiema numele Domnului Dumnezeului său, și va pune mânile sale pe acel loc, și va lua lepra. Iară el a trimis o slugă oarecare și poruncește simplu să mă scald în Iordan turbure? Avana și Farfar, râurile Damascului cu apele lor cele limpezi, nu sunt mai bune decât apele israilite?" Supărat de toate acestea, Neeman se întoarse dela casa prorocului și plecă îndărăt. Dar din fericire în suita sa s'au găsit oameni, care știură să po= tolească mânia domnului lor. Ei ziseră către dânsul, că doar pro= rocul cere numai un lucru foarte mic, și că dacă el în adevăr ar cere mult mai mult dela dânsul, pentru vindecarea lui, atunci de ce să nu se facă această simplă propunere a prorocului, care se pare ofensătoare numai din pricina simpleţei ei. Convins de acești oameni, Neeman se învoi și se îndreptă spre Iordan, care se afla la vreo 40 de chilometrii depărtare de Samaria. Și iată, când el în adevăr se scăldă de șapte ori în râul sfânt al poporului lui Israil, „se reînoi trupul lui, ca trupul unui copil mic și s'a curăţit". Bucurându=se de această vindecare miraculoasă, Neeman se în= dreptă iară către Samaria, spre casa prorocului, ca să=i exprime cea mai vie recunoștiţă și să=i ofere daruri bogate. Acum și pro= rocul a eșit personal întru întâmpinarea lui, deși cinstea lui Iehova îi interzicea să primească daruri, ca să nu pară lui Neeman, cum că vindecarea s'a făcut prin magia comercială păgânească a sa= crificatorilor, cum se petrecea asta în Damasc. Această desinte= resare încă și mai mult uimi pe Neeman, și în sufletul lui se produse o schimbare religioasă totală. „Iată eu am aflat că în tot pământul nu este Dumnezeu decât numai la Israil. De acum robul tau, exclamă Neeman, nu va mai aduce arderi de tot și jertfe altor dumnezei decât numai Domnului!" Ca să se închine cu vrednicie adevăratului Dumnezeu, Neeman chiar ceru învoire dela Elisei să ia cu sine pământ israilit sfânt, pe care să poată în Damasc aduce ardere de tot lui Iehova. Pe lângă acestea totuși

Neeman ceru îndurare pentru sine ca persoană oficială, deoarece lui, după obligaţia situaţiei sale, va trebui să asiste la cultul ido=latru al regelui său şi deasemenea să se închine idolului sirian Rimon. „Să ierte Domnul pe robul tău în asemenea caz" ! zise el către proroc. Inima lui devotată Domnului, după împrejurări, cerea dela dânsul măcar o idolatrie externă, formală. Elisei văzu since=ritatea inimii lui şi=i răspunse numai: „mergi cu pace!" Şi Nee=man în adevăr plecă îndărăt în ţara sa cu pace şi cu o scântee de credinţă adevărată în inima sa şi în sufletul său bun şi renă=scut, iar lepra lui trecu asupra slugii lacome a prorocului, Ghiezi, care a voit prin amăgire să se folosească măcar de o parte din acele bogate daruri, la care renunţare prorocul.

Faţă cu duşmănia obişnuită a vechilor state chiar miraculoasa vindecare a lui Neeman nu fu deajuns, ca să întărească raportu=rile paşnice între regele Siriei şi al lui Israil, şi curând între dânşii isbucni război. In acest război prorocul Elisei iară=şi arătă servicii însemnate lui Ioram, dându=i sfaturi aşa de înţelepte, încât prin el strică toate planurile de război ale duşmanului. Infuriat de aceasta, Benadad al Siriei trimise un detaşament din armata sa, ca să îm=presoare oraşul Dotaim, ce se afla nu departe de Samaria, şi să prindă acolo pe Elisei. Dar oştirea fu lovită de orbire şi a fost dusă în Samaria, deşi prorocul nu îngădui nimicirea ei şi porunci regelui să dea drumul soldaţilor ospătaţi. Cu toate acestea Samaria fu puternic împresurată de duşmani din toate părţile. Proviziile de traiu se scumpiră, aşa că „un cap de măgar se vindea cu 50 siclii de argint, şi un sfert de funct de găinaţ de porumbel se vindea cu cinci siclii de argint". Două femei în chinurile gro=zave ale foamei se învoiră să=şi junghie pe rând copiii şi să=i mă=nânce, şi una din ele se prezintă cu jalbă la rege, ca să silească pe tovarăşa ei să=şi împlinească grozava învoială. Auzind de a=ceasta, regele în disperare îşi rupse hainele sale şi se îmbrăcă în zdrenţe, în care şi umbla pe zidurile cetăţii. Ioram voise deja să=şi răzbune această grozavă nenorocire asupra lui Elisei, dar aceasta, ca proroc, prezisese grabnic izbăvirea capitalei de asediu şi bel=şugul şi eftinătate neaşteptată a proviziilor de hrană. Prezicerea se împlini întocmai. Patru leproşi nenorociţi, ne mai putând suferi chinurile foametei, cu disperare se hotărîră se intre în tabăra siriană, zicând, „la ce să şedem noi aicea, aşteptând moartea? Hai mai bine în tabăra siriană. Dacă ne vor lăsa vii, vom trăi, iar dacă ne vor omorî, vom muri!" Dar când se apropiară de tabăra duşmană, atuncea şi cu mare mirare o găsiră părăsită, cu toată bogăţia de

provizie de traiu. Abea numai în depărtare se auziau răsunetul fugei sirienilor, care, auzind zgomotul apropierei unei oștiri și socotind, că aceasta-i groznica armată egipteană, venită în ajutorul Samariei, fură cuprinși de panică și se aruncară într'o fugă plină de desordine. Bogata pradă despăgubiră pe locuitorii Samariei de suferințele îndurate de dânșii. Un slujbaș, necrezind prezicerea prorocului, văzu adeverirea acestei preziceri, dar el nu se folosi de această pradă, după cum ii și prezise prorocul, pentrucă a fost strivit în porțile Samariei de popor care se aruncase asupra prăzii. După acest eveniment slava proroceaseă a lui Elisei deveni încă și mai tare și peste hotarăle statului israilit, așa că însuși Benadad al Siriei în timpul bolii sale trimise la el pe comandantul Azail să întrebe despre sfârșitul acestei boli. Prorocul descoperind lui Azail moartea apropiată a regelui, în același timp cu lacrămi ii prezise, că, din nefericirea lui Israil, el va fi regele Siriei. Și în adevăr a doua zi Azail gâtui pe Benadad cu o plapomă udă și s'a proclamat rege al Siriei.

De această răsturnare de ordine voiră să se folosască regii izrailit și iudeu, ca să facă o nouă încercare să-și reia Ramatul Galaadului, rămas încă sub sirieni. Regele iudeu Ohozia până întru atâta se supuse influenței necredincioasei sale mame Hotolia, fiica lui Ahab și a Iezabelei, și a moșului său Ioram regele israilit, în cât idolatria lui Baal și Astartei se încuibă și în regatul lui Iuda. Iar urcarea nepotului lui Ahab pe tronul lui David a umplut măsura îndelung răbdării dumnezeești, și de aceea această întreprindere războinică a regilor evrei a trebuit să servească de motiv pentru pedepsirea lor amândurora, ca reprezentanți ai casei lui Ahab. Ioram a fost rănit chiar la începutul războiului și se întoarse în Isreel, unde plecă și Ohozia, ca să cerceteze pe bolnav. Elisei între acestea, pentru împlinirea voinței lui Dumnezeu, trimise pe unul din ucenicii prorocești să ungă la tron pe Iui, comandantul oștirii regelui lui Israil. Aflând de aceasta, oștirea de asemenea il proclamă pe acesta de rege. Nezăbovindu-se mai mult, Iui, care se distingea de o extraordinară sprinteneală la călărie și neîmblânzirea duhului, alergă iute la Izreel, ca să consolideze regatul pentru sine. Ambii regi ii întâlni el în via lui Navuftei,

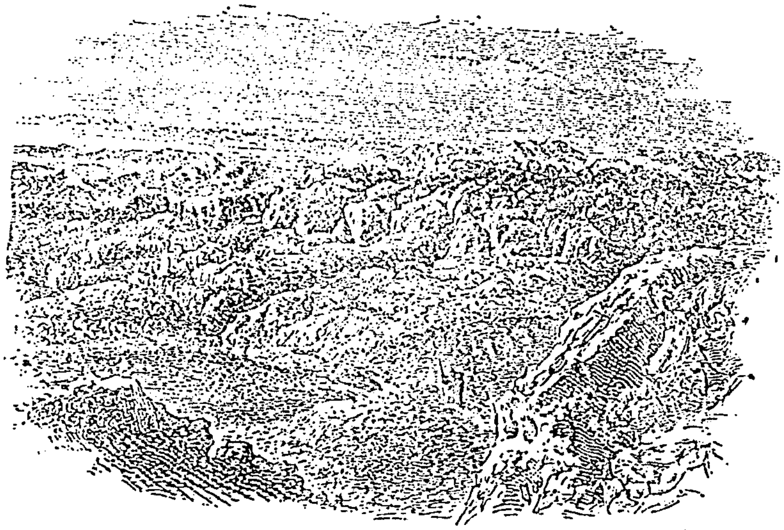


Câne sirian.

această grozavă dovadă a cruzimei casei lui Ahab. In timpul grozavei preziceri a lui Ilie pentru Ahab, Iui era cu dânsul chiar în această vie și acum să grăbi să împlinească această prezicere. Intinzînd arcul, el săgetă pe Ioram, care ședea în căruță și porunci să arunce trupul lui în porțiunea lui Navuftei, ca să-l mănânce cânii. Ohozia o luase la fugă, ca să scape în Samaria, dar fu ajuns și deasemenea ucis. Bătrâna Iezabela auzind de răscoală, voi să abată dela sine nenorocirea prin farmecul frumuseței sale învechită, dar împrospătat cu ajutorul văpselelor. Dar Iui porunci enuncilor să o arunce jos din înaltul ei foișor. „Și ei au aruncat-o. Și sângele ei a țișnit pe pereți și pe cai, și caii au călcat-o în picioare". Iar Iui porunci, s'o îngroape pe blăstămata, de oarece era fiică de rege", dar nu mai găsiră dintr'însa nimica decât numai craniul, picioarele și palmele mânilor. Trupul ei fusese mâncat de câni, cum fusese prezis de Ilie. Necunoscând măsură în râvna sa, Iui ceru dela căpeteniile Samariei capul a 70 de fii ai lui Ahab. In drum spre Samaria, întâlnind 42 de oameni rude ale lui Ohozia, care neștiind nimica despre cele întâmplate, mergeau să viziteze pe fiii lui Ahab, ucise deasemenea și pe aceștia pe toți, justificând asprimea sângeroasă cu hotărîrea dumnezeească.

In Iudeea stăpânirea casei lui Ahab a fost continuată încă vre o șase ani prin răpirea tronului de către Hotolia; dar ea-și grăbi peirea prin nimicirea pe un cap a neamului regesc, din care scăpă numai un nou născut fiu al lui Ohozia, Ioas, ascuns de sălbateci de mătușa sa Iosoneta. Bărbatul ei, arhiereul Iodai, l-a crescut tainic la templu și la șapte ani la proclamat rege. Aflând de asta Hotolia a strigat, „Răzvrătire, răzvrătire!" dar a fost imediat ucisă. Cu moartea ei peri ultima odraslă a casei lui Ahab, „și s'a veselit tot poporul țării și orașul s'a liniștit. Arhiereul Iodai se folosi de asta pentru trezirea conștiinței religioase morale a poporului, „închei solemn legământ între Domnul și între rege și popor", și poporul s'a bucurat", merse în casa lui Baal, și dărâmă jertfelnicul lui, și chipurile lui le nimici cu totul, și pe Matan, sacrificatorul lui Baal, l-au ucis înaintea jertfelnicului", după care a fost restabilită ordinea adevăratei slujiri la templul Domnului.

Astfel după nimicirea casei lui Ahab au fost spulberate în parte și faptele lui necredincioase.



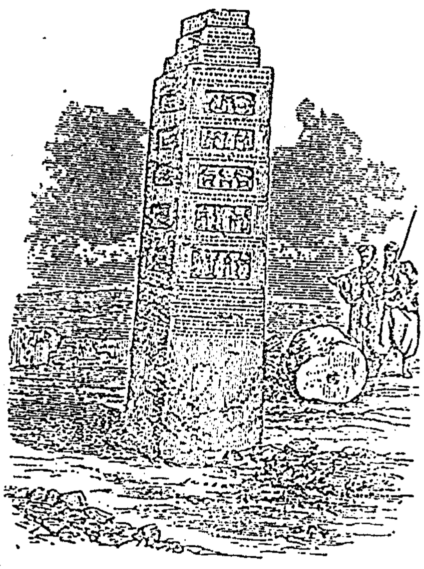
Vecinătatea țării Edom.

CAPITOLUL XXXIV.
DESCOMPUNEREA REGATULUI ISRAILIT.

O dată cu nimicirea casei lui Ahab din amândouă regatele, se ivi nădejdea de a se restabili în-tr'însele religia cea adevărată, râvna pentru care în primii ani a fost dovedită de cârmuitorii ambelor regate. Dar nădejdei acesteea nu-i fu dat să se realizeze în totul. Iui al lui Israil era foarte crud pentru acest lucru sfânt, iar Ioas al Iudeei era încă copil. Adevărat, Iui s'a arătat împlinitor zelos a voinței lui Dumnezeu la ur-carea pe tron, și cu obișnuita sa răutate, sub pretextul unei slujbe dumnezeești solemne adună pe prorocii lui Baal, îi ucise chiar în fața jertfei; pe idol îl sfărâmă și capiștea lui o profană și o dărâmă; dar el însuși totuși nu putu să se deco-torosască în totul de politica necredincioasă a lui Ieroboam și de aceea nu voi să părăsască în totul idolatria. De aceea deși după râvna arătată de dânsul, dinastiei întemeiate de el i se făgădui statornicie până la al patrulea neam (dinastia lui a domnit 111 ani), dar în acest timp al domniei lui s'a început și căderea generală a regatului lui Israil, care, ca unul ce nu justificase planurile lui

Dumnezeu, din acest timp „Domnul a început să-l tae în bucăţi, lăsîndu-le străinilor, şi mai ales lui Azail al Siriei, care în timpul lui Iui puse stăpânire pe toată laturea de peste Iordan.

Insă Iui, cel dintâiu din regii lui Israil a trebuit să simtă mâna grea a groznicului cuceritor asirian. Către timpul lui se referă cea mai înaltă dezvoltare a activităţei cuceritoare a lui Salmanasar II. El nu putu prin nimic îmblânzi duhul lui războinic, şi făcu una după alta expedíţiunele în Asia apusană. In al optsprezecelea an al domniei sale, spune el în una din numeroasele sale inscripţii, „eu a şeisprezecea oară am trecut Eufratul. Azail, regele pământului lui Aram (Siriei), bizuindu-se pe puterea oştirei sale, o adună în mare număr şi s'a întărit pe vârful munţilor, pe culmea lanţului Libanului. Eu m'am luptat cu el şi am obţinut o mare victorie, luând 10.000 de ostaşi de ai lui cu armele lor, 1121 din căruţele lui, 410 călăraşi şi tot lagărul lui. Ca să-şi scape viaţa sa, el fugi şi eu l-am urmărit. Apoi l-am asediat în Damasc, capitala lui, şi am dărâmat turnurile lui. Apoi eu am plecat spre dealurile Avrana şi am dărâmat, am pustiit şi am ars o mulţime de oraşe şi am luat o mulţime de captivi. După aceea eu am plecat spre munţii din apropierea mărei Mediterane, şi am ridicat acolo chipul meu împărătesc. In vremea aceea eu primeam tribut dela Tir, dela Sidon şi dela Iui, fiul lui Amvrie". Această inscripţie se află pe renumitul obelisc al lui Salmanasar II, monument care din punct de vedere asirian revarsă o prea interesantă lumină asupra situaţiei din acest timp a regatelor Israilit şi sirian confirmând în mod strălucit în acelaşi timp şi lămurind istorisirea biblică. Obeliscul acesta prezintă un monument de bazalt negru de aproape şapte picioare înălţime şi două picioare lăţime. Pe fiecare laturea a lui se află chipuri sculptate, care prezintă diferite scene din activitatea cuceritoare a lui Salmanasar, iar un însemnat loc este rezervat şi pentru cronicile sale regale. Una din închipuiri prezintă tocmai aducerea de către israiliţi tribut lui Salmanasar II, din care avem putinţa să privim la una din cele mai interesante scene a vechei vieţi de stat a poporului israilit. Ducătorii tribu-



Obeliscul negru al lui Salmanasar II, cu numele lui Iui şi Azail.

tului sunt în mantii lungi până în pământ, împodobite cu broderii. Pe cap au căciule aproape ca cele frigiene. Mânile goale până la cot și bărbile cu îngrijire încrețite, cum era in obicei la asirieni. In mâni și pe umere ei duc aur și argint foi, bucăți și lostopane, diferite vase prețioase pentru vin și în genere de întrebuințat la masă; și de asemenea sceptre pentru regele asirian, ca semn de deplină supunere față de dânsul. In saci evident se coprindea monetă bătută [1]).

Tot exteriorul purtătorilor tributului prezintă o înaltă acuratețǎ, dovedind la ce grad înalt se afla cultura în regatul israilit în vremea aceea. Pricina pentru ce Iui s'a văzut nevoit să se supună tributar lui Salmanasar II, e deplin înțeleasă. Pe el îl amenința, pe de o parte, Siria, iar pe de alta un dușman încă și mai grozav: Asiria. Trebui deci să aleagă cel mai mic dintre cele două rele, și Iui preferă să plătească tribut celui mai grozav cuceritor, de oarece altmintrelea el n'ar fi putut evita cumplita devastare, căria în acel timp supunea Salmanasar popoarele nesupuse. Ultimile sale expediții el le-a făcut vestite prin neînchipuite barbarii și sălbăticii. El se purta asemenea unui uragan a toate pustiitor, distrugând orașele, ucigând pe toți bărbații înarmați, construind din capetele lor piramide întregi pe la porțile orașelor, necinstind și arzând de vii băieții și fetele persoanelor însemnate și preda toate focului și săbiei. El însuși se fălea, că a ridicat cinci piramide întregi din capetele tăiate ale vrășmașilor săi. Față cu asemenea cruzimi, ce amenințau și regatul lui Israil, Iui n'avea nimic alta de făcut, decât smerit să se recunoască tributar al necruțătorului cuceritor. Ca tributar al regelui asirian a și terminat el domnia [2]).

După anul al 28-lea al domniei lui Iui, lui i-a urmat fiul său Ioahaz, care pentru devotamentul său idolatriei deasemenea s'a supus incursiunii sirienilor și s'a izbăvit de ei numai prin rugăciunea lui înflăcărată. Indurarea dumnezeească cu toate acestea n'a vindecat toate ranele conștiinții lui și a statului, și el a trecut tronul succesorului său nu mai pios decât el, Ioas. Sub acest rege a murit prorocul Elisei. Când el se apropia de moarte și zăcea pe patul de moarte l-a vizitat regele Ioas și, apreciind în totul însemnătatea marelui proroc în stat, plânse la patul lui, spunând:

1) In muzeul Britanic este o monetă, care se pare că se referă anume la timpul lui Iiui, arătând, că în timpul lui Samaria avea deja o casă a monetei. Literele pe ea sunt tare asămănătoare cu cele de pe piatra moabită, deși făcute mult mai exact. Insuși Iiui e închipuit stând într'o „căruță înaripată" și numele lui e însemnat pe marginea monetei, deasupra capului lui.

2) Nu-i lipsit de interes să observăm, că Salmanasar II, numind pe Iiui pe monumentul său „fiul lui Amvrie", adecă membru al dinastiei sale, a comis o grosieră eroare istorică, care arată că el s'a îngrijit mai mult de răsunetul armei sale, decât de exactitatea inscripției depe monumentul său.

aceleași cuvinte, prin care însuși Elisei și-a luat rămas bun dela Ilie la înălțarea lui la cer: „Părintele meu, părintele meu, căruța lui Israil și caii lui". Spre mângăerea regelui, Elisei ii porunci să tragă cu arcul în pământ, în semn, că el va birui pe sirieni. Ioas slobozi numai trei săgeți și se opri, necrezînd în putință să obțină asupra sirienilor mai mult de trei victorii. Dacă el ar fi avut mai multă credință și nădejde în atotputernicia lui Dumnezeu, atuncea i-ar fi răpus cu totul, ii observă muribundul proroc. Dar și prin cele trei victorii repurtate asupra lui Benadad, fiul lui Azail, Ioas își reîntoarse posesiunile, răpite dela tatăl său, și umili trufia regelui Iudeei Amasia. Sub domnia lui s'a săvârșit cea din urmă minune a lui Elisei. La un an după moartea prorocului, moabiții făcură incursiune în pământul lui Israil. Tot în acest timp duceau să îngroape pe răposatul. Inspăimântați de incursiune, năsălierii puseră trupul în cel întâiu mormânt, ce găsiră în cale și prin atingerea lui de oasele mortului, mortul a înviat și s'a sculat îndată.

Succesorul lui Ioas a fost fiul său Ieroboam II, unul din cei mai însemnați regi ai regatului lui Israil. El a domnit 41 de ani și în cursul acestui lung period știu să restabilească pentru o vreme puternicia și strălucirea statului său. Acesta a fost un rege războinic, și mai întâiu de toate îndreptă armele sale asupra vrășmașilor prădalnici ai regatului său, cum erau moabiții și amoniții, cari folosindu-se de turburările din regatul lui Israil, începură iar să-l prade. Pentru pedepsirea lor regimentele lui Israil trecură Iordanul, luară Ravva, capitala amoniților, o arseră și luară în robie chiar pe rege cu cei mai de samă boeri ai săi. Aceeași soartă ajunse și pe moabiți. După retragerea israiliților dela Car-Hareșet, capitala moabită, Mesa negreșit iar refuză să plătească tributul israiliților, iar după aceea se apucă chiar să facă incursiuni prădalnice în țara israilită. Acum moabiții trebuiau să sufere pedeapsa cuvenită. Ieroboam II, în alianță cu edomiții, făcură o groaznică năvală asupra lor. Orașele lor au fost supuse nimicirii, și plânsul populațiunei răsună în tot pustiul. Fericit a fost acela, care măcar gol scăpă în pustie și se izbăvi de peire. Toți, câți au putut, au fugit în munți, dar mulțimea a fost ucisă sau vândută în robie. Insuși viile, lanurile și pășunile au fost rupte și nimicite. Smerind aceste popoară mici prădalnice, Ieroboam II păși și contra vrășmașilor mai puternici ai regatului său, și anume asupra sirienilor, și a obținut în această parte rezultate strălucite. În fața puterei lui se plecă chiar și Damascul, capitala Siriei pe care el o sili la predare. În această privință un ajutor neașteptat ii arătă Salmanasar

II asirianul, care strâmtoră pe regele Siriei dinspre răsărit luând dela dânsul o enormă contribuţie, care istovi puterile statului. După aceste victorii Ieroboam II nu mai avea disputători puternici spre răsărit. Rămăsese numai Fenicia spre nord=vest; dar şi această ţară era istovită prin desordinile lăuntrice. Războaele intestine, care siliseră în fine să fugă vestita regină Elissa, ceeace sub nu=mele de Didona se slăvea ca întemeietoare a vestitei colonii din Africa de Nord, anume Cartagena, dobarâseră atât puternicia Ti=rului, care deasemenea căzu sub stăpânirea lui Salmanasar II. Ce se atinge de regatul Iudeei, apoi regele lui Ozia întreţinu pacea cu Ieroboam II, din care cauză între amândouă regatele se sta=torniciră raporturi prieteneşti: Ierusalimul şi Samaria rivalizau între dânsele numai în ce priveşte industria paşnică şi comerţul. Pros=peritatea materială a statului din această pricină atinse un grad înalt. Samaria se răsîmbogăţi din prăzile de război şi din comerţ. Pretutindenea se ridicară case frumoase, păreţii interiori ai cărora, asemenea palatelor lui Ahab, erau împodobiţi cu fildeş, adus din Africa de fenicieni. Camerile erau pline de mobilă luxoasă, îm=podobită cu acelaşi material scump. Erau camere răcoroase pen=tru timpul călduros al anului, şi camere calde pentru iarnă. Vii minunate acopereau coastele dealurilor dinspre ei. Toate şesurile bogate spre răsărit şi spre apus de Iordan se sămănau cu felurite cereale şi pretutindenea se vedeau sămănători şi săcerători la vremea cuvenită. Oamenii bogaţi de ambe sexe străluceau de lux ales; dar totodată majoritatea populaţiunii erau în nevoi şi sărăcie. In timp ce bogăţia celor puţini creştea mereu, mulţimea popula=ţiunii sărăcea mereu. Majoritatea enormă a populaţiunii deja nu mai avea pământ propriu, care, din pricina călcărei generale a le=gilor lui Moise, trecuse în mânile bogaţilor, şi poporul era ne=voit să trăiască numai din plata de muncitor al pământului străin, ceeace îi pogorîse la treapta de robi.

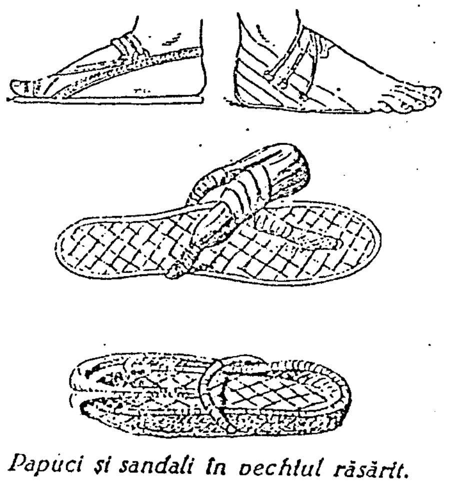
Deja din ultima împrejurare se vede, că toate succesele ex=terne ale lui Ieroboam II n'au avut pentru sine o asigurare dura=bilă sub raport religioso=moral, deoarece în genere el se ţinea în aceeaşi direcţie, care fusese trasată de primul rege al poporului izrailit, omonimul său Ieroboam I. Religia de stat deşi rămăsese adorarea lui Iehova, dar sub simbolul păgânesc, sub forma vi=ţelului sacru de aur. In Betel, capitala religioasă a statului, era un măreţ templu cu o mulţime de preoţi şi cu un ritualism luxos. Incercarea făcută de a curăţi religia de cele mai grosolane bube ale păgânismului n'a izbutit şi idolatria a năpădit din toate păr=

țile. Chiar slujirea idolatră lui Baal, așa de zelos desrădăcinată de Iiui, iară se instaură prin diferite orașe ale țării. Chiar în Samaria erau câteva capiște. Din nou a fost deschisă în capitală și o capiște a Așerei. Femeile, după pilda popoarelor idolatre, aduceau tămâeri înaintea simbolurilor rușinoase ale zeiței și săvârșeau sărbători destrăbălate. Inchipuiri de ale lui Baal, făcute de aur și de argint, se ridicau chiar de persoane particulare. Fumul jertfelor idolești se ridica de pe înălțimile munților, și slujirile idolești se săvârșea în dumbrăvile sacre. Nerușinatul cult păgânesc din nou întină pământul făgăduinței. Fetele și femeile uitară de cinstea femeească și deveniră desfrânate la capiște. Toate acestea arătau, că puterea răului se încuibase definitiv în regatul lui Israil, și strălucita domnie a lui Ieroboam II a fost numai ultimul și fantomaticul luminiși înaintea întunerecului total. Anume așa s'a și dovedit după moartea acestui rege.

Starea contimporană a poporului în regatul lui Israil își găsește o remarcabilă oglindire în noul izvor, ce s'a ivit aproape de acest timp. Spiritul prorocesc atunci a început să se exprime nu numai în acte și cuvântări, ci și în scrisoare. Această nouă manifestare a activităței prorocești cu o deosebită putere apăru în regatul iudeu, dar s'a produs ea și în regatul israilit, în care în tot timpul existenții lui prorocii și-au găsit reședința principală și loc al principalei lor activități. Prorocii Amos și Osie, după locul nașterei și după ținutul activității lor, aparțineau regatului de nord. Câteva raze de lumină se revarsă deasemenea asupra stărei lui Israil și de marele proroc Isaia, care anume acum, în calitate de om tânăr, apăru în regatul vecin al Iudeei. Din scrierile acestor diferiți proroci noi avem putința să cunoaștem starea vieței publice de stat și religioasă-morală din Israil în așa deplinătate, cum asta nu ne-a fost cu neputință nici într'un alt period din timpul lui David. Intreg tonul acestor cărți corespunde până întru atâta realităței, și este atât de elocvent în descrierea adevăratelor păcate ale poporului și statului, că atunci când propovăduitorul, care poate în timpul modern s'a apropiat mai mult decât toți, după caracterul său, de vechii proroci, a voit să vestejească păcatele și viciile Florenței și-a luat textele sale din prorocii anume ai acestui timp. Cuvântările lui Savanarola despre Amos sunt de așa natură, că într'însele pare că ar fi apărut în viață însuși Amos.

Civilizația străină a casei lui Amvrie, împreună cu îndelungata denaturare a cultului public de pe vremea lui Ieroboam I, și-au produs

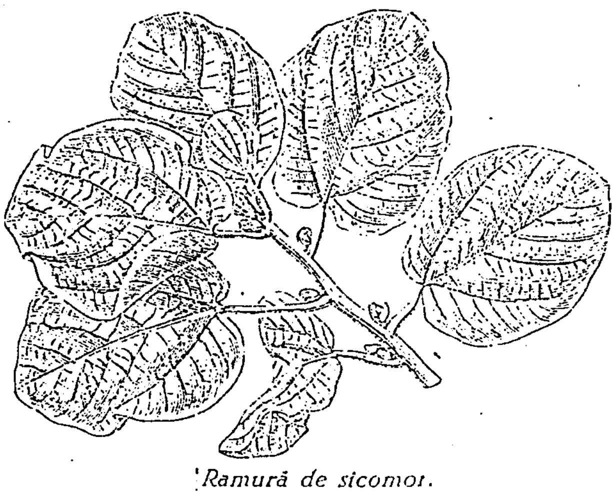
roadele lor naturale în clasele înalte ale societăței. Unul din viciile cele mai răspândite era beția în formele ei cele mai revoltătoare. „vinul și băuturile au pus stăpânire pe dânșii" (Osie, IV, 1). In zilele regale, zice prorocul Osie, principii și boerii se înferbântau cu vin până cădeau bolnavi, iar regele întindea mâna batjocoritorilor de lucruri sfinte (Osie, VII, 3). Aceasta era plaga cea mai mare socială și încă în una din cele mai binecuvântate părți a Palestinei, în preafrumoasa vale Sihem și pe dealul cel verde al Samariei. „Vai de cununa mândriei efremiților celor bețivi! Vai de floarea vestejită din podoaba lor, care stă pe culmea de deasupra văei celei mănoase a celor biruiți de vin!" esclamă prorocul Isaia (Is. XXVIII, 1). Beția grosolană a aristocrației israilite și a sacrificatorilor acelui timp era aproape fără exemplu. Intr'însa erau căzuți chiar și cei mai buni oameni din popor. Inseși justiția se afla în mânile oamenilor, care, după cuvintele aceluiași proroc, „să clatină de vin și rătăcesc drumul din pricina băuturilor bețive; preotul și prorocul se poticnesc de băutură, sunt biruiți de vin, înebuniți de spirt, în vedenii se înșală, în hotărîri șovăesc. Toate mesele sunt pline de vărsături, nici un loc curat nu mai este" (Is. 7—8). Chiar și viguroșii nazorei, și aceia au fost nevoiți, contra votului lor, să bea vinul cel oprit cu totul pentru dânșii (Amos, II, 8, 12). Damele din înalta societate, care se asemănau junicilor grase ale Vasanului și pasc în pășunele bogate ale Samariei, s'au adresat bărbaților lor cu cuvintele: „dă-ne și vom bea și noi!" (Amos, IV, 1). Din acest grozav viciu au rezultat alte păcate încă și mai grețoase: desfrâul în toate formele lui, împilarea săracilor, luxul îmbuibării, jaful și uciderile. „Domnul stă la judecată cu locuitorii pământului, căci nu mai este credință, nici iubire, nici cunoștința de Dumnezeu în țară. Toți jură strâmb, mint, ucid, fură, și sunt desfrânați; săvârșesc fapte silnice și sânge peste sânge vărsat curge". (Osie, IV, 1, 2).


Papuci și sandali în vechiul răsărit.

Spre confirmarea acestor spuse prorocii ne dau și multe amănunțimi. Datornicii neplătitori erau cumpărați și vânduți robi adesa pe o pereche de sandali scumpi. Mantalele largi, care erau singura lor haină, se întrebuințau pentru dormeozele creditorilor lacomi. Pe dinafară mărturisirea religioasă era încă obștește răs-

pândită, se împlineau încă exact zilele sfinte a aducerei zeciuelelor şi a sâmbetelor; preoţii, prorocii si nazoreii se bucurau de respect; Efodul sacru şi simbolurile sacre se cinsteau; dar toate acestea erau numai o faţadă amăgitoare: în realitate însă chiar în templul lui Betel se petreceau orgii ruşinoase; închinătorii, care veneau la locurile sfinte ale Masifei şi ale Galandului de peste Iordan, sau în Tabor şi la Sihem, din inima statului erau expuşi atacului bandelor de hoţi, adesa conduse chiar de preoţi (Amos, II, 8; Osie, V, 1; VI, 8, 9). In Dan şi Betel se continua adorarea viţelului, ca simbol al adevăratului Dumnezeu, dar împreună cu aceasta niciodată nu s'a desrădăcinat cu totul nici idolatria feniciană, introduse mai înainte de Ahab. Templul Astartei tot se mai înălţa mândru în Samaria (4 Reg. XIII, 6). Baal era numele cunoscut în toată ţara. In dumbrăvi şi pe înălţimi se săvârşeau rituale desfrânate. Vechiul sanctuar din Galgala, fostă cândva locul necurmatelor pelerinaje, era împresurat de jertfenice, şi în acelaşi timp era deasemenea centrul uriciunilor păgâne, larg răspândite (Os. II, 8, 17; IV, 13, 15; XII, 11; Amos, IV, 4).

Asemenea stare vădea lămurit semnele descompunerei şi aceasta se apropia repede. Precum apariţia lui Iui, aşa şi soarta finală a lui a fost prezisă de proroci. Cum s'a petrecut aceasta în timpurile primului Ieroboam, aşa şi acum, în timpurile celui de al doilea Ieroboam, din Iudeea a venit un proroc pentru mustrarea crimelor lui Israil. El nu aparţinea nici unei şcoli proroceşti, ci era unul din acei păstori, care adesa cercetau înălţimile sălbatice din apropiere de Tecoa şi, împreună cu viaţa sa păstorească, se ocupau şi cu îngrijirea sicomorilor prin livezile vecine. Acesta era prorocul Amos. El era, cu adevărat, fiul naturei. Toate figurile vedeniilor sale reflectează într'însele viaţa sătească atât din Iudeea, cât şi din regatul lui Israil. Lăcusta pe păşunile regale, panerile cu fructe, viile şi smochinii, cirezile de vaci, care aleargă în lungul dealurilor Samariei, păstorii care smulg prada dela leu, leul şi ursul, căruţa greu încărcată, vântu-



Ramură de sicomor.

rarea grăunţelor: De toate aceste figuri sunt pline prorociile sale. El a fost nu atât inspirat poet, ci mai mult orator. Cuvântările sale sunt poetice nu atât prin rimă, ci mai ales prin puterea în=trenărei şi patosul dicţiunii sale. El se arătă pe muntele Samariei pentru mustrarea aristocraţiei înecate în lux. El apăru în înseşi sanctuarul din Betel, ca să prezică sfârşitul silnic dacă nu al re=gelui însuşi, ci al casei domnitoare, să prevestească căderea re=gatului, căderea jertfelnicului sfinţit. Noul proroc negreşit întâm=pină opoziţie, dar semnul trist al vremei era aceea, că în contra lui păşi acum nu regele, cum se petrecea în trecut, ci preotul principal Amasie, care trimise regelui ştirea despre noul proroc, şi însuşi preveni pe proroc, ca să se ţină cât mai departe de ho=tarele locuinţelor sfinte şi regale. Acolo trăia el cu femeea sa, cu fiii şi fiicele sale, şi anume asupra acelor locuinţe Amos abătu acel blestăm, pe care el înainte îl aruncase asupra poporului. Apariţia unui astfel de om, desigur, a trebuit să stârnească mânie şi spaimă în mulţimea desfrânaţilor fără de grijă, care „ziua ne=cazului o socoteau departe, şi apropiau triumful silniciei". Mus=trările prorocului erau înflăcărate, aşa că, după denunţul preotului către rege, „pământul nu putea suferi toate cuvintele lui". Nu e de mirare deci, că pe un asemenea proroc se siliau să-l depărteze din regat. Dar când el continuă cu stăruinţă propoveduirea sa, atunci după tradiţie a fost supus la bătăi. Fiind rănit de ierarhia furioasă din Betel, el pe jumătate mort a fost dus în patria sa, aşa că şi însuşi prorocul a trebuit să ajungă la trista convingere, că „înţeleptul e mai bine să tacă în asemenea timpuri, căci e rea această vreme" (Amos, V, 13).

Dar dacă poporul n'a vrut să asculte prevenirile prorocului, apoi a trebuit să primească o prevenire mai puternică prin ajutorul acelor nenorociri, care s'au prăbuşit asupra regatului după prezicerea prorocului. Asupra regatului lui Israil s'au deslănţuit în acest timp mari nenorociri naturale, care au schimbat buna stare materială. Nenorocirea din partea lăcustelor, care s'au abătut asupra părţii de sud a ţării, distrugând livezile, viile, smochinii şi maslinii Sa=mariei. (Amos, IV, 6). Ogoarele şi viile au fost stricate; arşiţa a stricat cerealele la încolţirea lor, şi foametea căzu asupra poporului. Ploile n'au venit la vreme primăvara, sau au căzut în parte numai în oraş şi lumea a dus lipsă de apă. Păşunile păstorilor au fost uscate şi chiar pădurile Libanului s'au uscat. S'a stârnit molima ciumei, aşa de obişnuită în Egipt, dar aşa de rară în Palestina, anume din causa trupurilor putrezite de oameni morţi şi de cai

morţi, ce zăceau pretutindenea împrejur, ca după un măcel înfricoşat. Tot pământul a fost supus unui îngrozitor cutremur, din pricina căruia s'a zguduit templul din Ierusalim şi muntele Sion şi al Eleonului. Templul din Betel cu jerfelnicul lui şi cu stâlpii, palatele din Samaria cu podoabele lor, s'au clătinat, au căzut şi s'au ruinat (Amos, III, 14, 15; IX, 1). Tot către acest timp au fost trei eclipse de soare. Una din ele a fost văzută în Palestina în anul 771, Noembrie în 8 la ora 12 şi 35 minute ziua. Acestea au fost deajuns, pentru ca să atragă asupra lor atenţiunea proorocului, care şi prezisese acestea: „şi va fi în ziua aceea, zice Domnul Dumnezeu; voi face să apună soarele întru amiază, şi voi întuneca pământul în mijlocul zilei luminoase". (Amos, VIII, 9).

Toate acestea au fost totuşi numai prevestirea unor nenorociri încă şi mai mari. Aproape de acest timp la orizontul răsăritean s'a ridicat acea mare monarhie, care peste 100 de ani a devenit biciul grozav al Asiei. Vechea monarhie asiriană, care o vreme a fost în neactivitate, din pricina neorânduelelor interne, acum iară începu să intre pe calea activităţii cuceritoare. Deja în timpul domniei lui Iui începu să se simtă înrâurirea ei şi el a fost silit să-i plătească tribut [1]). Dărâmarea Damascului de Ieroboam II puse regatul lui Israil în atingere nemijlocită cu Asiria, aşa că între dânsele nu mai era nici un stat, care ar fi putut să servească de tampon despărţitor între ele. Prorocii departe văzători deja din nainte au observat apariţia acestei noui primejdii. Amos, deşi n'a numit Asiria pe nume, deja a prezis, că se va scula un popor, care va zdrobi puternicul stat al lui Ieroboam dela un capăt la celălalt, şi va târâ popoarele unul după altul în robie (Amos, I, 2—15; VI, 14; VIII 17; IX, 7-10. Osie încă şi mai determinat a expus pericolul, numind câteodată groasnica monarhie pe nume, iar câteodată vorbind de dânsa numai sub aspectul regelui Iarev, adecă regele disputelor şi luptelor (Osie, V, 13) În urechea sensibilă faţă de Dumnezeu, insuflatul Isaia deja auzise sunetele mişcărilor pustiitoare ale oştirilor asiriene, şi el a prezis războirea lor sălbatecă, limba lor stranie, iuţala expediţiunilor lor, energia lor neobosită. Acesta era acel popor, la care, după cuvintele proorocului:

„Săgeţile lor sunt ascuţite şi arcurile încordate;
Copitele cailor lor sunt ca şi cremenea,
Şi roatele căruţelor ca furtuna.
Strigătul lor ca mugetul de leoaică;

1) Layard, Nineveh and Babilon, p. 613. Vezi Rawlinson, Ancien Monarhies, II, 365.

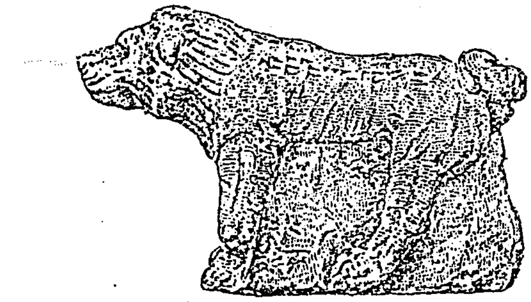
Răcnesc ca puii de leu,
Răcnesc, și apucă prada, și o duc,
Și nimenea nu poate s'o scape!
In ziua aceea va fi împotriva lui vuet ca vuetul mării furioase.
Și toți vor arunca privirile pe pământ,
Și iată întunerec și strâmtorare,
Și lumina se va întuneca în nori!"

(Is. V, 26—30).

Făcând asemenea preveniri, prorocii au arătat, cât de adânc înțelegeau ei situația reală a lucrurilor, și veracitatea prezicerilor lor, precum și fidelitatea determinării adevăratului caracter a poporului asirian se confirmă în mod strălucit prin cercetările moderne istorico-științifice.

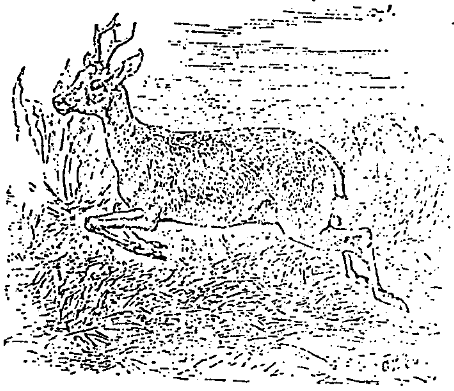
Monarhia asiriană în adevăr era mare obiect al cugetării și al temerilor popoarelor în veacul al VIII a. Hr. Ea se întindea în provincea a două mari râuri, Eufratul și Tigrul, departe spre răsărit și răsărit-meazănoapte de Palestina, de care ea era despărțită prin pustiul Siriei, ce străbătea, asemenea unei pene sau a unui enorm triunghiu, aproape pânăla lanțul de munți, care se întindea dela Asia Mică pânăla Armenia. Silite de această pedică neapărată să se miște însuș pe Eufrat, înainte de a trece acest râu în Asia apusană, armatele asiriene puteau ajunge la Palestina numai dinspre nord, și de aceea despre ele totdeauna se vorbește, ca venind din această parte a lumii. Capitala dela început a monarhiei era așezată pe malul nordic al Tigrului, la câțiva chilometri spre sud de Mozul, într'un sătișor, care e cunoscut astăzi sub denumirea de Cale-Șergat, și a primit numirea sa de Asiria dela zeitatea principală, căria se închinau locuitorii, anume dela Asur, „Dumnezeul cel bun". Această numire a trecut de aicea asupra întregei țări, populată de poporul asirian chiar după ce capitala fusese strămutată mai departe la nord, în Ninive, pe malul răsăritean al Tigrului, vizavi de orașul Mozul, în acel loc, unde Marele Zab se varsă în acest râu mai mare. Anume în această latură, aproape aceeași, care era cunoscută grecilor sub denumirea de Adiavena, și se afla leagănul viitoarei mari monarhii, în care caz munții Armeniei o încingeau dinspre nord, Zabul Mic dinspre sud și Midia dinspre răsărit. Propriu Asiria era astfel în partea nordică și răsăriteană o țară muntoasă; dar aceste înălțimi, acoperite cu stejar, sicomori, pruni, plopi și alți arbori, treptat, treptat se lăsau într'un șes spre sud și apus. Climatul era comparativ rece în aceste părți de sus și râurile ce le udau produceau o bogată vegetațiune în părțile călduroase de jos. In diferite ținuturi

creşteau bine migdalii şi arborii de mătasă, portocalii, lămâii, merii granaţi, caişii şi viţa de vie, precum şi harbujii, mere, pere, perje şi vişine; afară de asta ţara abunda în tot felul de ceriale, in, şi chiar bumbac. In şesuri creşteau palmieri finici şi maslini, dar cu deosebire arborii de lămâii. In genere Asiria totuşi era lipsită de lemn de construcţie. Produsele sculpturale ale Ninevii ne arată, că în vechime ţara abunda în epuri, căprioare, diferite soiuri de câni, boi, oi, capre, cămile, bivoli, asini sălbateci şi lei, iar din imperiul pa=serilor: vulturi, corbi, strauşi, potâr=niche şi alte soiuri. Locuitorii apar=ţineau, ca şi locuitorii Babilonului, ramurei semite ale rasei caucaziene (Fac. X, 11). Limba ambelor ţări era una şi aceeaşi, şi deasemenea şi sub raport religia Babilonului era mai veche după originea sa. Şesul asirian forma simplificaţie a şesului babilonean. Administraţia lor era repetarea tipului obişnuit a despotismului oriental, şi în mâ=nile monarhului se afla puterea nemărginită. In contrast cu mul=ţimea populaţiei, monarhul avea o mulţime de femei în haremul său, de oarece chiar şi legile naturale n'au fost în stare să măr=ginească pe un rege aşa de mare.



Câne asirian
(de pe un monument asirian).

Dar din ele o femee ocupă primul loc, şi, cum se vede pe monu=mentul lui Sardanapal sau Asurba=nipal, chiar şedea la ospăţ, cu în=suşi regele. La haremul regal, în calitate de păzitori ai lui, erau o mulţime de eunuci şi principalul dintre ei purta titlul de *rapsaris* (4 Reg. XVIII, 17). Eunucii erau întreţinuţi tot pentru asemenea sco=puri şi în haremurile marilor aris=tocraţi, dar ei afară de asta erau reprezentanţii principali ai artei asiriene şi ai ştiinţii şi implineau funcţia de scriitori, deşi aceasta din urmă era ocupată şi de persoane ce nu aparţineau castei lor. Cum era asta şi în alte ţări ale răsăritului, ei adesa ajungeau la situaţii inalte în stat. Administrarea provinciilor se afla în mânile înalţilor demnitari, care se numeau sagani, sau locţiitori şi care în provinciile cucerite primeau deasemenea titlul foştilor cârmui=



Ren sălbatec.

tori, ca prinți și regi. Cei mai înalți slujbași de stat erau tartanul sau comandantul general, rapsac, adecă șeful statului major, și rapsaris (Is. XX, 1; 4 Reg. XVIII, 7). Intreg statul era organizat pe picior riguros militar, și aceasta conducătorii Ninivei o datorau acelor mari izbândiri politice, pe care ei le dobândise în capul unui popor așa de războinic. Ei, totuși, nu erau indiferenți față de artă sau știință, din care pe cea din urmă ei o împrumutase în măsură mare dela babiloneni. Printre ei era răspândită cu deosebire ocupația cu astronomia și cu matematica, și aceste științe anume din Asiria la locuitorii din Asia apusană. Ziua la ei se împărțea în ceasuri, cu subîmpărțiri de felul minutelor și secundelor, și ei se serveau de cântare babilonene, talant, mină și siclu. Asirienii anume, mai mult chiar decât egiptenii, au fost dascălii grecilor nu numai în arhitectură, ci și în artele plastice, în prelucrarea metalelor, etc. Printre dânșii erau cronicari iscusiți ai istoriei naționale, și fiecare rege lăsa după sine cronici vaste, în care se expuneau evenimentele din timpul domniei lui. Pentru pregătirea scriptelor cronologice să da o mare atențiune. Nu rămânea neglijată nici literatura generală. Pânăla noi au ajuns multe tratate despre limbă și gramatică, despre religie, geografie, etc. Asirienii și babilonenii și-au avut propria lor poezie, care se distingea prin profunzimea sentimentelor și prin entuziazm religios, prin construcția sa ritmică foarte asămănătoare cu melodia psalmică evreească. La ei erau chiar și poeme epice, care nu existau de loc la israiliți. Una din ele era cunoscută sub denumirea de: „Mergerea Aștarei la iad“, și asta servește de exemplu foarte curios de felul acesta de producție literară la asirieni.

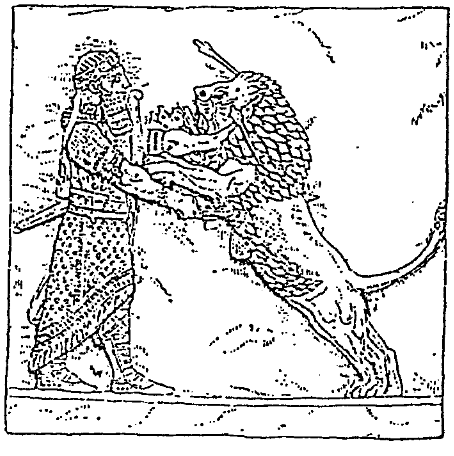


Eunuc (de pe un monument Asirian)

Religia acestor două popoare așa de apropiate între dânsele era în fundamentul ei adorarea corpurilor cerești, dar în cele mai vechi timpuri în ea se cuprindea și un fel de dualism. In acea formă, în care noi o vedem, ea nu putea fi la început semitică după origină, pentru că chiar arabii pustiului nu au nimic asemănător. Adorarea corpurilor cerești a lor, după cât se poate vedea e cu totul de altfel. Ideile religioase asiriene puteau deci fi împrumutate dela vre un neam oare care vechiu, evident de tip turanic, dela care ei au împrumutat și scrisul lor: anume dela locuitorii primitivi ai Haldeei, asupra cărora semiții făceau incursiuni

dela sud. Divinitatea se închipuia la acest popor primitiv sub forma unei stele în 7 colţuri şi, conforme cu aceasta, religia primitivă în Babilon şi Asiria consta în adorarea soarelui, a lunii şi a celor cinci planete, de unde a şi rezultat la dânşii săptămâna de 7 zile şi înseşi numirea acestor zile. Bazată pe adorarea puterilor naturei, religia asiriană, asemenea religiei întregei Asii de apus era extrem de grosieră şi senzuală. Tot aceea, de care se făcuse vinovaţi zeii Palestinei, toate acestea în deplină măsură se aplica şi la zeii Ninivei.

Spre deosebire de majoritatea popoarelor asiatice, asirienii erau popor extraordinar de războinic şi impulsiv. Această natură a lor ei o manifestau chiar şi în vânătorilor lor câmpeneşti, când ei preferau vânătoarea de lei şi de bivoli sălbateci faţă de vânătoarea de animale mai mici şi mai slabe. Incursiunea armatelor lor, după expresia prorocului, ca „ploaea cu grindină şi viforul pustiitor, ca potopul revărsat în valuri furioase, care răstoarnă cu putere la pământ tot ce e în cale" (Is. XXVIII, 2). Nineva în ochii prorocilor izrailiţi era „oraşul sângelui" (Naum, III, 2). Captivii câteodată erau lăsaţi vii, ca să fie supuşi în robie la nesfârşite munci de ocnaşi; dar mulţi din ei după terminarea luptei sau a asediului erau supuşi la cele mai groznice torturi, de care numai la auzul lor se încrâncină inima. Ca popor, ei erau vicleni, infideli şi călcători de jurământ. Nici un angajament nu-i putea obliga. Tot dreptul la ei se coprindea în forţă, şi când cerea interesul lor, ei „socoteau pe oameni drept nimica" (Is. XXXIII, 8). Distingându-se prin o trufie neobişnuită, ei priveau la toţi ceilalţi oameni, ca la nişte făpturi inferioare faţă de dânşii.



Vânătoare de lei (de pe un monument asirian).

Cu trecerea timpului, mulţămită bogăţiilor răpite, în centrele cele mai însemnate ale Asiriei se desvoltă un mare lux, exprimat cu deosebire în construcţiuni măreţe. Prin o deosebită măreţie se distingea Nineva, capitala Asiriei, şi despre toată bogăţia şi măreţia ei a devenit posibil să ne facem o adevărată idee abea în timpul cel mai din urmă, mulţămită facerei de săpături în ruinele ei. Enormele dealuri de moluz, prin mari distanţe despărţite unele de altele, după presupunerea unora, se aflau în cuprinsul zidului

comun, dar până acum nu s'au găsit urmele unei asemenea clădiri, și fiecare deal a fost, se pare, îngrădit cu zid singura parte. In fiecare din aceste dealuri s'au găsit totuși ruine de palate mărețe, porțile enorme ale cărora se păzesc de lei enormi cu cap de om sau tauri. Nenumăratele încăperi din ele erau împodobite cu plăci colosale de alavastru, acoperite cu chipurile de scene militare, cetățenești și religioase solemne ale regelui, și de asemenea cu scene, luate din felurite aventuri la vânătoare. Palatul lui Sardanapal era de proporții uriașe. El avea cel-puțin 350 picioare în lungime cu o lățime aproape la fel, iar curtea de dinaintea lui avea 120 picioare lungimea și 90 în lățime. In orașe se ridicau turnuri de temple, consacrate fiecare unei deosebite zeități. Peste toate se ridica turnul de strajă, din care se putea face observarea planetelor cerești. Toate izvoarele nemărginitei bogății și a puterei despotice din veac în veac se întrebuințară la zidirea de palate, temple și clădiri publice în Nineva, făcându-o slava întregei monarhii. Minunatele grădini, pentru desfătarea monarhului și a curtenilor săi sau a aristocraților, făcură să varieze monotonia luxului. Dar materialul, întrebuințat atât la clădirea palatelor, cât și a caselor obișnuite, era așa de nedurabil, în cât cu trecerea timpului el s'a desfăcut și s'au șters până și urmele fostelor orașe. Cărămizi uscate la soare puteau să se mențină în curs de veacuri, dacă se apărau cu îngrijire contra acțiunii distrugătoare ale timpului; dar de îndată ce erau lăsate îurâurirei vremei, ele curând se prefăceau în grămezi fără formă de moluz, acoperind sub dânsele plăcile de alabastru, cu tablourile și cronicile lor. Din această cauză, sub ruinele Ninevei se și găsesc mulțime de tăblițe de lut ars, care au stat cândva în bibliotecele și arhivele imperiale ale domnitorilor Asiriei. Marele zid, care apăra orașul, a fost una din minunile antichității, pentrucă Xenofont, care a mers până aproape de el, la retragerea sa cu 10.000 de soldați, la mult timp după ce el a fost lăsat pradă stricăciunii, spune, că el însă avea 150 picioare în înălțime și 60 picioare lățime[1]). El era construit



Plăci de lut cu inscripții cuneiforme, găsite la Ninega.

1) Anavasis, III, IV, 10.

din calcar pânăla înălțimea de 50 de picioare, iar de acolo în sus din cărămidă uscată la soare. La intervale neregulate se aflau porți, deasupra cărora se ridicau osebite turnuri, care serveau la apărarea la caz de nevoe. In preajma lor se aflau căzărmi cu soldați de strajă, și pe ambele fețe erau impodobite cu figuri de bou cu cap de om. Pământul sub porți era pavat cu bolovani mari de calcar, pe care se poate încă și astăzi vedea semnele mișcării căruțelor. Dar aceste enorme construcțiuni nu erau singura apărare a orașului. In acest scop erau sapate osebite șanțuri, prin care orașul se separa de localitatea înconjurătoare și făceau asedierea lui încă și mai grea.

Monarhia asiriană a fost întemeiată deja cu câteva veacuri înainte de aceasta și poporul ei dovedise deja războinicia și puterea sa. Dar armele ei nu amenințase Palestina înainte de veacul al IX a. Hr. In veacul XIV și XV monarhia cea mai puternică era Egiptul, armata căruia acuși acuși făcea expedițiuni prin Palestina și Siria, atingând câteodată și Nineva [1]). Puterea Asiriei deja și și în acel timp depărtat slăbise considerabil prin luptele crâncene dintre Asiria și Babilonia, fiica și mama, lupte care se continuau din generațiune în generațiune. In veacul XIII puterea monarhiei slăbi foarte tare, dar marele rege Tiglat-Pilasar I, care a domnit dela 1120 pânăla 1100 a. Hr. a restabilit iară puterea ei, și la moartea sa Asiria nominal îi era supuse întinsa localitate, ce se întindea dela marea Mediterană până la Babilon, deși Palestina rămăsese la o parte de această cucerire. Faima expedițiunilor ei se răspândise prin toate țările Asiei apusene. Dar, cum se întâmpla aceasta adesa în răsărit, monarhia, creată pe socoteala unor nenorociri așa de mari ale omenirii, căzu odată cu moartea sa, și Asiria iară deveni comparativ neînsemnată. Anume în acest interval s'a ridicat monarhia lui David, de oarece decăderea acestei mari monarhii de pe Eufrat a și dat putința cuceririlor sale în Siria. Deși în timpurile regelui iudeu Asa împrejurările Ninevei se îndreptară și pe tronul ei se urcă un rege mare, dar numai după oarecare timp, și anume numai înainte de domnia lui Ioas, fiul Hotoliei, monarhia asiriană ajunse din nou în acea situație, în care avu din nou putință să influențeze asupra soartei poporului israilit. In curgere de 200 de ani Asiria a fost depărtată de marea Mediterană. Dar regele Asur-Nazirgabal din nou trasă drumul spre această mare. Tirul, Sidonul, Gheval și Aradul îi aduse, în

1) Asemenea expediție a făcut vestitul cuceritor egiptean Tutmes III, din dinastia XVIII.

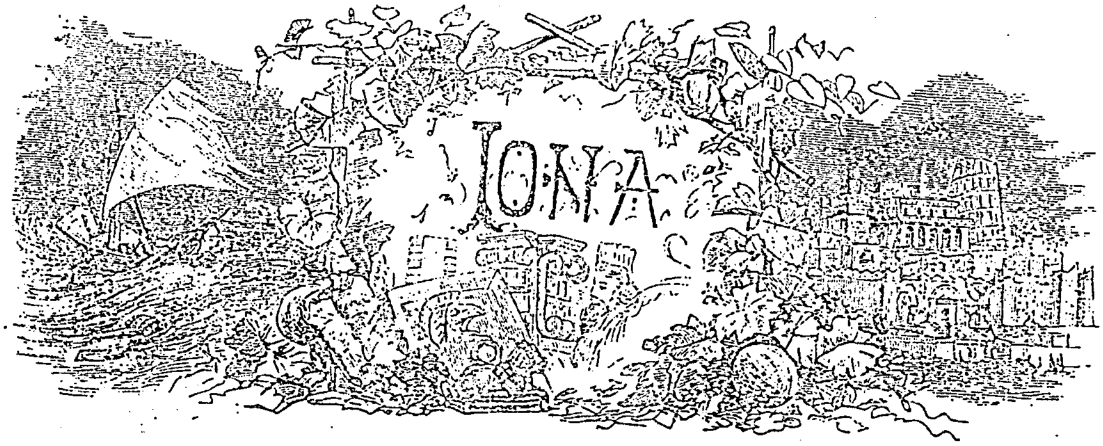
semn de supunere bogate daruri. Atunci întâia întâia oară umbra uriașă a unei monarhii a căzut și asupra Palestinei, lovind populațiunea ei cu presâmțirea unei soarte grozave, care deja se prăbușise asupra altora. Strâmtorată dela răsărit și nord, cum s'a spus, de un mare lanț de munți, care sub diferite numiri se întindea din Asia Mică până la lacul Oman și marea Arabică, Asiria avea pentru puterile sale armate eșire numai spre apus și sud vest. Și iată, ajungând la țermurii mărei Mediterane prin Siria, regii asirieni au trebuit să se îndrepte cu forțele lor spre sud, unde în calea lor se afla Palestina.

Din toate acestea se vede, că primejdia ce amenința pe poporul ales, era nu numai închipuită și cuvântările prevenitoare ale prorocilor nu erau numai metode retorice ale unor propoveduitori moraliști, care intenționat îngroșau umbrele tabloului, ca să influențeze mai puternic asupra inimei poporului împietrită moralicește. Nu, primejdia în adevăr amenința țara. Asupra Palestinei și mai cu samă asupra regatului lui Israil, ca unul ce se întindea în jumătatea de nord a Palestinei, deja se arătase sabia grozavă a cumplitului cuceritor, de grozăviile cruzimilor cuceritoare al căruia gemea și urla toată Asia apusană. Și era de ce să urle. Marii cuceritori asirieni se distingeau prin o cruzime neobișnuită, ba putem spune fără exemplu în istoria dreptului războiului Stăpâniți de o mândrie neînfrânată și considerând toate popoarele cucerite drept jertfă pentru zeii lor, ei în adevăr le aduceau lor jertfe umane în cantități ne mai pomenite, torturând și ucigând mulțimi întregi de captivi. Monumentele asiriene sunt pline de scenele unor asemenea jertfiri din activitatea cuceritoare a regilor asirieni, de care încremenește inima de groază. Acești regi se prezentau ca slujitori deosebiți și anume puși ai morții, și care cu o adevărată răutate se bucurau și se desfătau de chinurile crude, cu care captivii erau dați morții. Tragerea în țapă, jupuirea de vii, tăerea pe rând a membrelor: acestea și alte multe cruzimi erau fenomene obișnuite și veșnicite în inscripțiile și în figuri monumentale. De oarece cultul asirian împreună cu cruzimea se distingea și prin un desfrâu monstruos, apoi în activitatea cuceritoare a asirienilor cruzimele fără omenie mergeau alături cu pofta animalică, și pe monumente regii nu odată cu mândrie declară, cum ei personal necinstea fetițele și tinerii popoarelor cucerite [1]).

---

1) Vezi de exemplu inscripția, citată în volumul I din „Istoria Biblică", în capitolul despre Iisus Navi.

Un asemenea cuceritor și amenința acum regatul lui Israil. Greutatea mânii lui era deja cunoscută poporului ales din desele ciocniri anterioare ale lui cu asirienii; dar de oare ce aceste ciocniri rezultau de obiceiu nu în lupte între amândoi numai, ci în alianță cu alte popoare, care instinctiv tremurau pentru existența lor și de aceea întrunite pentru luptă împreună (cum s'a petrecut asta sub Ahab și Iiui), apoi deși aceste ciocniri de obiceiu nu se terminau în favoarea aliaților, totuși greutatea mânei asiriene nu se simțea nemijlocit de israiliți și ei se alegeau numai cu un tribut neînsemnat. Dar acum, când popoarele vecine zăceau umilite la picioarele groznicului cuceritor, soarta regatului lui Israil se afla cu totul în mânile asirienilor. Singur negreșit nu putea nici să se gândească la o luptă izbutită. Cuceritorul asirian n'avea decât să pună în mișcare regimentele sale și Palestina ar fi fost scăldată în sânge și supusă la toate grozăviile războiului asirian, strâns unite cu pustiirea, jaful și silniciilor de tot felul. Dar ceasul regatului lui Israil nu sosise încă. Încă nu fusese deșertată pânăla fund cupa îndelungei răbdări a lui Dumnezeu și în popor tot mai rămăsese seminţe ale adevărului, care la marea sforțare a cugetărei morale ale celor mai buni fii ai lui tot mai puteau să se ridice și să aducă roade. Deaceea trebuea să înlăture sabia ridicată a groaznicului cuceritor, și de oarece în această privință ar fi fost neroditoare toate sforțările războinice și diplomatice, apoi din mijlocul poporului apăru reprezentantul puterei religioso-morale, în fața căria a trebuit să se smerească și cuceritorul, pentru prima oară simțind și dându-și sama, că în lume este o putere chiar mai presus de puterea regimentelor sale biruitoare. Această lecție a fost dată asirienilor prin prorocul Iona, istoria căruia prezintă un uimitor exemplu de triumf al principiului religioso-moral contra principiului puterei grosiere egoiste a păgânismnlui.



CAPITOLUL XXXV.
PROROCUL IONA

Atunci când în regatul lui Israil poporul tremura în fața soartei groaznice și, după părerea lui, de neînlăturat, ce-l amenința cu teribilă pustiire din partea groaznicului și crudului cuceritor, și când privirile oamenilor politici în disperare căutau în toate părțile apărare și ocrotire, ajutorul veni fără de veste de acolo, de unde poporul se dezvățase deja să-l mai aștepte, dar deunde anume el era dator mai întâiu de toate să-l aștepte. Acest ajutor veni de sus, dela Iehova, Care, cu toată necredincioșia poporului, continua să întindă asupra lui mila Sa, măcar pentru acei puțini, care nu-și plecaseră genunchii lor înaintea idolilor hananieni. Și ajutorul acesta se săvârși într'un chip neobișnuit și fără exemplu în victorie. Contra groaznicului popor, care concentrase în sine toată puterea păgânismului înarmat, a fost opus un singur om neînarmat; dar acest om apăru ca purtător al adevărului religioso-moral în forma lui cea mai

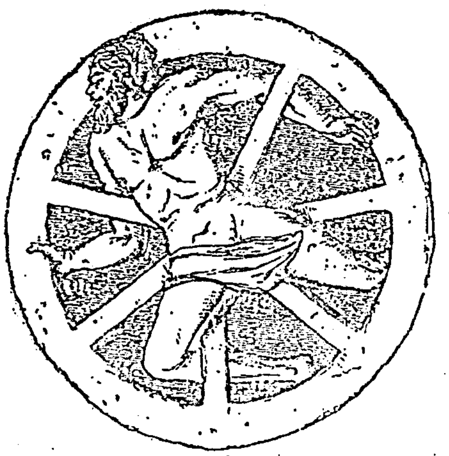
curată, și toată forța grosolană a lumii păgâne a trebuit să se plece înaintea acestui om.

Deși lumea păgână, cu toată idolatria ei grosolană, nu era cu totul străină de cunoașterea adevăratului Dumnezeu, de oare ce semințele tradiției primare continuară să se păstreze ici-colea în mediul rarilor drepți dintre păgâni, dar în genere ea cunoștea puțin adevărata religie și încă și mai puțin aceea, că de purtătorul ei servea un popor de nimica în ochii mândrii ai păgânilor, și anume poporul israilit, care ocupa un mic petec de pământ. Dar iată lumea păgână chiar în inima omnipotenței sale politice a trebuit să simtă puterea măreției morale a lui Iehova. Când cuceritorii asirieni, jăfuind toate popoarele Asiei apusene și cu nesfârșitele comori umpluseră Ninevа, devenită centrul vieții universale cu decăderea morală, nedespărțită de bogăția peste măsură, în mijlocul bacanalelor nebune și grosolane puneau la cale să rotunjască cuceririle lor prin introducerea în cercul lor și a Palestinei, — în acest pământ depărtat și neînsemnat „a fost cuvântul Domnului către Iona, fiul lui Amatiia, zicându-i: scoală și mergi la Nineva, orașul cel mare, și propoveduește întrânsul; căci răutățile lui au ajuns pânăla Mine". Prorocii până acum își mărgineau activitatea lor la poporul cel ales, dar acum cuvântul unuia din acești prevestitori ai lui Iehova trebuea să răsune și în centrul lumei păgâne. Alegerea în cazul de față căzu asupra lui Iona, ca omul, care era mult mai pregătit pentru asemenea lucru, sau după însuși caracterul său putea fi mult mai apt pentru împlinirea lui. După tradiția iudaică, Iona a fost acelaș copil, care cândva a fost readus la viață de marele proroc Ilie în timpul șederei lui în Sarepta, unde el prin această minune a răsplătit buna primire a văduvei. Dacă e așa, apoi el evident era prozelit și încă educat sub conducerea marelui proroc[1]). Ca păgân și hananian după origină, el mai mult de cât orcare altul din proroci cunoștea starea lumei păgâne, avea cunoștință despre vederile ei religioase și de starea ei morală, iar ca ucenic și urmaș al lui Ilie, el în acelaș timp putea poseda aceeași putere de propoveduire mustrătoare, prin care se distinsese groaznicul proroc din Carmil. Trăgându-se dintr'un oraș maritim și purtând în vinele sale un sânge neliniștit a unui popor întreprinzător, el putuse fi în multe orașe și țări înconjurătoare, și astfel și din această lature

1) In 4 Regi, XIV, 25 Iona se numește proroc din Geohefer, adică oraș situat în tribul Zabulon, prin urmare din Galileea (Ioan, XII, 52). Acest oraș a putut să devie a doua patrie a sa în urma strămutării sale acolo cu mama după convertirea la iudaism.

era om, care mai mult ca orcare corespundea la însărcinarea ce i se dăduse. Această însărcinare era deja nu cea dintâiu pentru dânsul. El deja și mai înainte lucrase în calitate de proroc, și pe lângă asta anume într'o misiune internațională. In strălucitul period al domniei lui Ieroboam II el a fost unul din principalii conducători și sfetnici ai acestui renumit rege în tendința sa de a restatornici slava lui Israil și anume după sfatul lui inspirat de Dumnezeu și după încurajarea sa Ieroboam II „a restabilit hotarele lui Israil dela intrarea în Emat până la marea pustiului" (4 Reg. XIV, 25). De oarece Ematul sau Imatul (cunoscutul oraș comercial din Siria) era deja situat în sfera de înrâurire și chiar de stăpânire a Asiriei, apoi e limpede, că Iona deja și mai înainte de actuala însărcinare a avut a face cu marele popor cuceritor.

Cu toate acestea, actuala poruncă dela Domnul fusese așa de neașteptată și se atingea de un lucru așa de neobișnuit, încât și inima încercată și bărbătească a lui Iona involuntar s'a turburat și s'a cutremurat. Cum să se ducă el la Nineva, acest „oraș al sângelui", unde cruzimea și desfrânarea cea mai nestăpânită își găsiseră cuib chiar pe tron? Ce importanță poate avea această propoveduire pentru pocăință în orașul, unde înseși religia cu mândrii ei sacrificatori și cu mărețele temple servește de dăscăliță a cruzimei și desfrâului și unde gloata destrăbălată prin pomana din comorile furate, era turbată, prădalnică și dedată la toate relele? In cazul cel mai bun, el, venetic necunoscut din disprețuita Palestină, va fi întâmpinat cu glume și luări în râs; ba se poate întâmpla și mai rău. Il pot acuza de subminarea religiei naționale, de nerespect față de acei groaznici zei, ajutorului cărora se atribuia puterea și mărirea Asiriei; gloata, ațițată de sacrificatori, îl pot înhăța și supune la bătăi fără



Vechea tragere pe roată (depe un monument asirian).

cruțare; poate să-și întoarcă asupra lui atențiunea și înseși guvernul, care în asemenea caz îl poate supune la torturi ca pe un necredincios, jignitorul lui Asur, și totodată și ca spion israilit. Atuncea pedeapsa va fi simplă: el va fi tras în țapă, sau pus pe roată, sau chiar jupuit de viu, ca mizera sa piele să fie întinse pe ferestrele vre unui templu al acelui zeu, pe care anume el,

după părarea asirienilor, l-a jignit mai mult prin propoveduirea sa. Nu, el nu se va duce la Nineva. E mult mai bine să plece încotrova la marginea lumii, peste marea, și să piară acolo în neștire, decât să se ducă în grozava Ninevă cu așa însărcinare periculoasă. Și iată, conducându-se de asemenea închipuiri, sau de altele asemenea, Iona se gândi „să fugă la Tarsis dela fața Domnului", în acea colonie feniciană depărtată și bogată Tartos, care aflându-se dincolo de stâlpii herculani (în Ispania), era situată la cea mai depărtată margine a lumei cunoscute pe atunci.

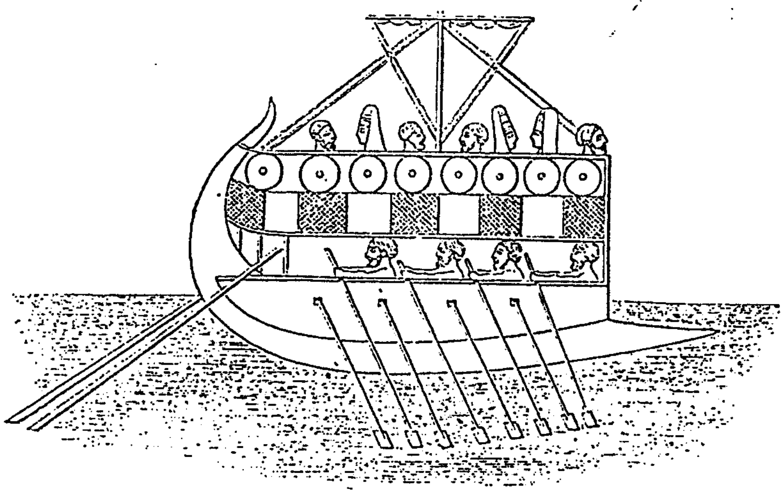
Fără să se gândească mult, Iona se îndreaptă spre cel mai apropiat port maritim Iopi, actuala Iafa, și numai bine a găsit o corabie, care pleca la Tarsis. De oare ce însuși israiliții nu se distingeau prin vreo însușire în ale navigației, apoi corabia fără îndoială era feniciană, care se abătuse în acest port numai în treacăt, și însuși mateloții erau prin urmare idolatrii. Iona în calitate de pasager a făcut plata cerută pentru călătorie (și probabil nu mică de oare ce în vechime pentru călătoria la Tartos se cereau nu mai puțin de trei luni), și ocupă loc în corabie. Corabia își ridică ancorele și folosindu-se de vânt prielnic, pleca în lunga sa cale. Incă odată Iona își aruncă ochii asupra pământului natal, și când el, pe măsură ce se depărta corabia, se confundă cu linia dintre cer și apă și, în fine, se cufundă într'însele, prorocul putea să răspire liber, considerându-se slobod de strașnica însărcinare ce-i apăsa inima. Dar el se înșălă și trebui să îndure o strașnică lecție, cum e de criminal și chear nebunesc lucru „să fugi dela fața Domnului", de acest ochiu la toate văzător, care în același timp vede și mișcarea soartelor lumii și cugetele tainice a fiecărui om, când corabia se afla deja la oarecare distanță de țărm, deodată pe marea se deslănțui o furtună. Aproape de Iopi în adevăr se întâmplase o furtună, care în vechime purta numele de „nordicul negru", din cauză că ea se stârnea dinspre nord, înfășurând ceriul cu nori negrii de nepătruns [1]). Marea se înegri grozav și se agită. Corabia era grea și marinarii erau iscusiți, dar o adevărată furtună se deslănțui cu o furie ne mai pomenită. Vântul cu o putere înfricoșată rupse catargurile și valurile enorme cu o putere sălbatecă izbeau corabia, sfărâmând bordurile. Cuprins de o asemenea furie neașteptată, nu numai pasagerii, ci și marinarii fură cuprinși de groază, de oare ce după toate semnele „corabia era gata să se spargă". Iată deja se ivi o mare crăpătură, și corabia

1) Iosephus, B. I. III, 9, 3, μελαμβόρειον, „Vântul negru de nord".

începu să se umplă cu apă și să se îngreuneze. Pentru a o ușura măcar cât de cât, căpitanul dispuse să se arunce în mare încărcătura, dar și aceasta nu ajută. Atuncea la extrem rămase o sângură nădejde, la ajutorul de sus. Toți pasagerii de diferite nea= muri și marinarii păgâni începură fie care „să strige către dum= nezeul său", dar aceste strigăte și rugi se înăbușeău de mu= getul sălbatec și lugubru al vâjiitului furtunii. Dar curios lucru: cu toată această turburare generală de pe corabie, Iona se pogorî în interiorul corăbiei, se culcă și dormea somn greu. Istovit de turburarea sufletească și de mergerea grăbită la Iopi, el acum, când, după cum socotea, s'a izbăvit pentru totdeauna de însărcinarea grea și înfricoșată, își răscumpăra nopțile, petre= cute de dânsul în nesomn și agitațiile sufletești. Asemenea ne= simțire a ciudatului pasager miră pe căpitanul corăbiei și el, po= gorându=se jos, îl ghionti și=i zise iritat: „Ce dormi? Scoală, strigă către Dumnezeul tău; poate Dumnezeu își va aduce aminte de noi, și nu vom peri". La nevoe printre păgâni era obiceiul să se roage tuturor dumnezeilor, care li erau cunoscuți după nume, în nădejdea, ca măcar unul din ei se va îndura la rugăciunea lor. De oarece căpitanul încă nu știa cine=i acest Iona, din ce țară e și de ce credință, apoi el în această împrejurare nu avusese în vedere tocmai pe Iehova, ci sili pe pasager să se roage în genere dumnezeului său național.

Iona se ridică, și când văzu ce este, cât de aproape e corabia de peire, atunci în sufletul lui se prezentă numai de cât în toată, grozăvia conștiința păcătoșiei sale și se stârni o furtună sufletească în fața căria nu însemna nimic nici acest „vânt negru de miază noapte", care se năpustise simplu să înghită corabia peste care dase. Intre acestea pe corabie continua grozava turburare, se ridicau plânsete disperate și rugăciuni. Marinarii își perduse cu= rajul și toți cuprinși de groaza morții, își așteptau sfârșitul. Atunci printre pasageri și mateloți se ivi ideea, că această furtună gro= zavă este probabil expresia mâniei vre unui păcătos greu din mijlocul lor. Marea, după părerea păgânilor, se considera una din manifestările divinității și furia ei se recunoștea: cerința din par= tea acestei din urmă ca o satisfacere pentru vreo fărădelege grea, și de aceea în asemenea cazuri era obiceiul să se recurgă la cău= tarea criminalului, ca prin jertfirea lui zeității înfuriate să se izbă= vească de furia ei. Așa a fost și acum. Imediat se recurse la lucru. Vinovatul se cunoștea prin sorți, care obiceiu era răspândit nu numai în lumea păgână, ci nu odată se întrebuință și la israiliți (I.

Navi, VII, 14; 1 Reg. X, 20). „Haideţi, se striga pe corabie, să aruncăm sorţi, ca să aflăm, pentru cine ne-a venit această nenorocire". Sorţul a fost aruncat şi spre mirarea tuturora, el căzu pe acel ciudat necunoscut, care în timpul turburărei generale se dădure somnului şi care abia acum fusese trezit de căpitan. Indată toţi îl împresurară cu întrebări: „spune-ne, pentruce ne-a ajuns pe noi asemenea nenorocire? Care este îndeletnicirea ta şi de unde vii tu? Unde e ţara ta şi din ce popor eşti tu?... Atunci Iona, căruia acum îi era limpede, cât de nebuneşte şi criminal a procedat el, hotărându-se „să fugă dela faţa Domnului", irtorisi cu inima deschisă,



Corabie asiriană
(de pe un monument asirian)

că el este „evreu, cinsteşte pe Domnul Dumnezeul cerurilor, celce a făcut marea şi uscatul", dar că el a păcătuit greu înaintea Dumnezeului său, neascultând porunca Lui, şi încercându-se să fugă dela faţa Lui. Această descoperire umplu pe toţi de frică şi de respect faţă de Domnul Dumnezeul lui Israil. Şi de oarece marea nu contenea să bântue, atunci corăbierii nu fără oare care turburare iară se adresară către Iona: „Ce dar să facem noi cu tine, ca marea să se potolească pentru noi?" Aflând că el nu e om derând, ci proroc şi slujitor a celui groaznic Iehova, despre faptele căruia în folosul poporului său pretutindenea se purtau povestiri miraculoase, corăbierii nu păşiră deodată la mijlocul obişnuit al satisfacerei divinităţii furioase, ci găsiră necesar să ceară sfat la înseşi prorocul. Dar ce putea să-i sfătuiască nefericitul proroc, care a greşit aşa de greu şi considera peirea sa pe deplin meritată? Cu simţul unei depline abnegaţiuni el răspunse: „luaţi-mă şi mă aruncaţi în marea, şi marea se va linişti pentru voi; căci eu ştiu, adaose el, că din pricina mea v'a ajuns această

furtună mare". Această ne mai pomenită abnegaţiune a lui Iona miră încă şi mai mult pe corăbieri şi se pătrunse fără să vrea de simţul de respect şi evlavie către prorocul israilit. In loc să satisfacă imediat zeitatea maritimă, ei mai făcură o ultimă încercare disperată să se mântue fără asta, zărind la orizont pământul, ei „începură să vâslească din toată puterea", ca să se alăture cumva la el; dar sforţările lor au fost zadarnice. Ca oare cum spre pedepsirea lor pentru această împotrivire, marea devenea tot mai furioasă şi mai grozavă. Atunci încă şi mai mult toţi se pătrunseră de frică şi de evlavie către Dumnezeul prorocului şi strigară către Dânsul: „Rugămu-Te, Doamne! să nu perim pentru sufletul omului acestuia, şi să nu ne împuţi nouă sânge nevinovat, căci Tu, Doamne, ai făcut ce ai binevoit Tu". Inălţînd această rugăciune de îndurare, corăbierii, în sfârşit, „au luat pe Iona şi l-au aruncat în marea", şi spre extrema lor uimire, „marea s'a liniştit din furia ei". Toate acestea izbiră până întru aşa măsură pe păgânii mateloţi şi pasagerii de tot felul de neamuri, încât ei cu toţii „s'au înfricoşat şi s'au temut de Domnul Dumnezeul lui Israil cu frică mare, şi au adus jertfă Domnului, şi dădură făgăduinţă". Astfel păcatul lui Iona a fost cumpărat nu numai cu abnegaţiunea sa, ci şi prin aceea, că fuga sa păcătoasă „dela faţa Domnului" fără să vrea aduce la recunoşterea atotputerniciei adevăratului Dumnezeu din partea păgânilor.

Izbăvindu-se din marea primejdie, corabia plecă mai departe în drumul ei, şi corăbierii, negreşit, se îngrijau acum mai mult, ca pe cât posibil mai repede să ajungă la cel mai apropiat port şi să facă reparaţiunile necesare la corabie, de cât de Iona, care după părerea lor dispăruse pentru totdeauna în adâncul mării. Dar căile lui Dumnezeu sunt nepătrunse, şi istoria prorocului nu se terminase prin peirea în mare. După corabie de obiceiu urmează enormi moştrii marini: chiţi şi rechinii, care înghit cu lăcomie tot ce cade din corabie, şi după instinctul lor animalic le urmăresc mai ales în acele cazuri, când corăbiile sunt ameninţate de naufragiu. Aşa fu şi în cazul de faţă. Şi iată abea Iona fu apucat de unul din aceşti moştrii marini şi înghiţit, cărui soi anume aparţinea acest monstru, nu se ştie [1]). Dar în tot cazul e neîndoelnic, că în marea Mediterană se puezesc mulţi chiţi şi

[1]) In originalul evreesc se spune simplu: „un peşte mare". La traducătorii greci această expresiune se redă prin cuvintele „un mare chit" (κῆτος μέγαλος), dar „chit" la greci se numeşte deasemenea în genere orce peşte mare, cum tot acest cuvânt se întrebuinţează nedeterminat şi în limba populară la diferite popoare din timpul de astăzi (ca de exemplu şi în limba noastră).

delfini, care sunt în stare să înghită un om întreg. Aicea, negreşit natural se prezintă obiecţiunea, că propiu chiţii au gâtul prea strâmt, ca să poată fi în stare să facă asta. Dar obiecţiunea asta nu rezistă criticei chiar şi în ce priveşte chiţii, de oarece de naturalişti s'a adeverit existenţa a unui gen de chiţi, care posedă gât destul de mare ca să înghită şi un om întreg[1]). Ce însă se se atinge de rechini, care sunt foarte mulţi în marea Mediterană, apoi despre ei se ştie cu siguranţă, că sunt în stare să înghită nu numai un om, ci şi un bou întreg, în care caz se ştie şi un fapt mai curios, că aceşti delfini sunt în stare deasemenea să-şi arunce obiectele înghiţite înapoi vii şi nevătămate[2]).

Or cum ar fi, „Domnul a poruncit chitului celui mare să înghită pe Iona, şi a fost Iona în pântecele acestui chit trei zile şi trei nopţi". Dacă chitul a putut să înghită pe prorocul, apoi stomahul acestui monstru marin prezenta mai mult decât încăpere suficientă pentru un om. In ce chip prorocul a rămas viu în pântecele chitului, fără să fie expus acţiunei puterei de mistuire a fiarei marine, asta negreşit poate fi explicată numai prin minune, participarea căria şi în genere e puternică şi evidentă în viaţa prorocului Iona. Dar şi în cazul dat lămurire nelipsită de interes a acestei vieţi poate servi de dovadă naturaliştilor. In marea Mediterană trăeşte un deosebit gen de chiţi, cari se distinge prin o ciudată particularitate. Acesta e aşa numitul rocval, adecă „chit cu increţituri"[3]). Particularitatea aceasta constă în aceea, că la ei sub falca de jos există un sac enorm cu creţi, în care port lucruri mari, fără să se supună digerărei. Rocvalii câteodată sunt de proporţii enorme, ajungând pânăla 10½ stânjini în lungime. Faţă cu aşa mărime sacul prezintă o încăpere dela 13—20 picioare în lungime, adecă o încăpere mai mult ca îndestulătoare pentru un om. Astfel marea prezintă aşa variaţiune de monştrii, că Atotputernicul Făcător pentru ajungerea scopului în cazul dat n'a avut decât să dea porunca sa cunoscutei specii de chiţi şi prorocul

---

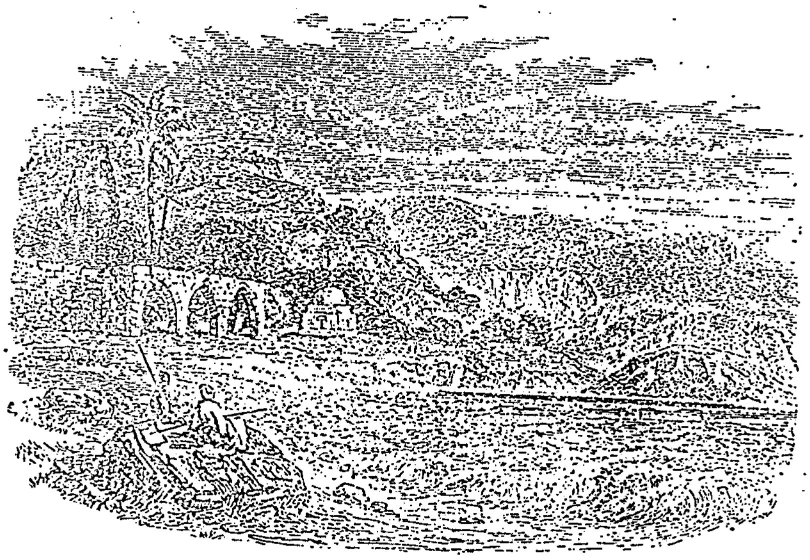
1) Aşa numitul Physeter Catodera după terminologia lui Linné, Cachalot Macrocephalus după Cuvier, care a moştenit această specie de chiţi dela naturalistul englez Th. Beale, vorbeşte direct in cercetarea sa specială despre acest chit (Observations on the Spermaceti Whale, London, anul 1839), că „gâtul acestui chit prezintă o trecătoare destul de mare, ca să înghită un om întreg, şi în această privinţă soiul acesta prezintă un contrast izbitor cu chitul obisnuit de Groinlanda", pag. 294). Existenţa acestui soi de chiţi în marea Mediterană a dovedit-o sigur Cuvier, în scrierea sa Regne Animal, tom. I, pag. 342.

2) Prin această particularitate cu deosebire se distinge solul de rechin din marea Mediterană, care se numeşte Carcharidae. Vezi Pusey, minor Prophet, Introduc to Jonah, p 257—258.

3) După Cuvier Rorpealul Mediterraniensis.

înghiţit a putut să se odihnească în pântecele lui trei zile şi trei nopţi.

„Şi s'a rugat Iona Domnului Dumnezeului său din pântecele chitului şi a zis: către Domnul am strigat eu în necazul meu, şi El m'a auzit; din pântecele adâncului am strigat, şi Tu ai auzit glasul meu; Tu m'ai aruncat în adânc, în inima mărei, şi potopul m'a cuprins; toate apele Tale şi valurile Tale aŭ trecut peste mine. Până la temeliile munţilor m'am pogorât şi pământul cu încuetorile sale pe vecie m'a închis; dar Tu, Doamne Dumnezeul meu, vei scoate sufletul meu din iad". Această rugăciune a rostit=o oare prorocul cuvânt cu cuvânt în pântecele chitului, sau prezintă un roi momentan de cugetări, care au străbătut sufletul



Locul indicat de tradiţie, unde Proorocul Iona a fost aruncat pe mal de chit.

prorocului în acel straşnic interval, când a fost înghiţit de adâncul mării şi de chit[1]), ne arată limpede, că lecţia dată lui Iona şi=a ajuns în totul scopul ei. Prorocul vădit s'a pătruns de conştiinţa de bunătate nemărginită a lui Dumnezeu, dela faţa Căruia el a vrut să fugă, şi acum toată nădejdea sa şi=o pusese în El, exprimându=şi încrederea neclătită, că Domnul ar fi putut nu numai să=l izbăvească din necazuri la Nineva, ci să=l scape şi din pântecele chitului, ba chiar şi din iad". Şi credinţa aceasta îşi găsi

1) Din experienţa persoanelor, expuse la primejdia înecului, se ştie, că în timpul înecului sufletul într'o clipeală trăeşte o mulţime de cugetări şi simţiminte, care cu iuţală neobişnuită şi cu o mare vioiciune străbat conştiinţa, După izbăvirea de primejdie toate aceste idei şi sentimente uşor se reproduc iară. Potrivit cu această experienţă unii socot, că rugăciunea lui Iona a fost rostită în groaznicul moment dintre căderea în valuri şi înghiţirea de chit. Dar nu=i nimic dificil nici în înţelesul literal al expresiunii: „s'a rugat din pântecele chitului".

o deplină justificare. „Domnul a zis chitului, şi el a aruncat pe Iona pe uscat". Trezindu-se dintr'un greu leşin, Iona văzu, că el iarăşi se află pe malul, de pe care plecase cu corabia spre depărtatul Tarses, „ca să fugă dela faţa Domnului". Şi atunci fu a doua oară cuvântul Domnului: „Scoală şi mergi la Nineva, cetatea cea mare, şi propovedueşte într'însa, ce Eu ţi-am poruncit ţie". Acuma Iona nu se mai gândi să fugă dela faţa Domnului, ci îndreptându-se din istovire, plecă în calea depărtată, arătată lui, în capitala Asiriei.

Drumul din Palestina către marele oraş din Mesopotamia de mult era hotărît nu numai de diferiţi războinici cu oştirile lor, ci şi de caravane paşnice comerciale, prin mijlocirea cărora de demult se făcea schimbul de produse între bogatul bazen al Tigrului şi Eufratului şi ţările de pe litoralul mării şi inclusiv până la ţermurii Nilului. Şi în istoria proprie a poporului israilit acest drum nu era vre un chip necunoscut. Protopărintele poporului israilit a eşit de pe ţărmurii Eufratului, şi după dânsul nu odată s'au întreţinut raporturi între această patrie a patriarhului şi descendenţii lui. Deaceea lui Iona nu-i fie destul de greu să agiungă la Nineva şi peste câteva zile el fu deja sub zidurile vestitei capitale a Asiriei. In vremea aceea Nineva era în plină floare a puternicei sale desvoltări. Bogăţiile jăfuite serviră ca isvor pentru construirea de palate şi temple, ruinele cărora prin mărimea lor uimesc şi astăzi pe cercetători. Fortificaţiile ei, prin înălţimea lor uimitoare, se întindeau pe un spaţiu enorm, aşa că tot oraşul ocupa o piaţă de „trei zile de mers". Cât anume alcătueşte aceasta nu e posibil de stabilit exact. Herodot din partea sa determină „o zi de mers" de 200 stadii[1]), adecă 40 de chilometrii, ceea ce alcătueşte pentru tot oraşul 110 chilometrii, adecă pe linia inconjurătoare, ce merge imprejurul oraşului. Această vastitate a oraşului se confirmă şi de populaţiunea sa. Despre numărul mare al populaţiunei ei se poate judeca după aceea, că într'însa către timpul venirii lui Iona erau „mai mult de 120 mii de oameni, care nu ştiau să deosebească mâna dreaptă de mâna stângă", adecă sub şapte ani dela naştere. Pentru toată populaţiunea aceasta alcătueşte nu mai puţin 6-700.000 suflete de ambele sexe, - oraş cu adevărat mare pentru lumea antică.

---

1) Herodot, IV, 101. In alt loc totuşi el o defineşte la 150 stadii, ceeace ar alcătui 25 chilometrii, prin urmare 80 kilometrii imprejurul oraşului. Extraordinara întindere dădea oraşelor vechi aceea, că în hotarele lor de obiceiu se coprindeau mari întinderi de pământuri goale — pentru sămănături şi păşuni, grădini şi livezi — la caz de asediu din partea duşmanilor.

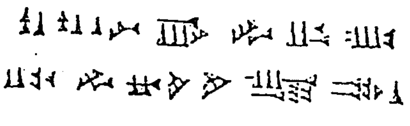
Bazarele ei ferbeau de negustori din toată lumea civilizată, pe uliți se mișcau caravane greu încărcate; la palate stăteau detașamentele acelor oștiri, care așteptau numai un semn dela rege, ca să plece la cucerirea sau nimicirea orașelor și țărilor. Inseși palatele prezentau clădiri enorme de cărămidă nearsă, cu ștampile cu tot felul de inscripții și închipuiri, de care câteodată trebuia să se înfioreze inima nedeprinsă cu grozăvii. Iată fiorosul câmp de bătae, în care se producea măcelul animalic, ce se termina cu barbarismul cel mai îngrozitor al tăerei membrelor captivilor, tragerea lor în țapă, sau jupoerea pelei de pe oameni vii. Iar alăturea, oare cum ca dovadă materială a unei asemenea neomenii, atârnau pe ziduri și înseși peile, iar pe zid în pari, pe turnuri și pe ziduri se văd capete singuratece, sau chiar piramide alcătuite dintr'însele. Pe la temple se îngrămădeau gloate de idolatrii iar în dumbrăvile din jurul capiștelor Iștarei trăiau desfrânatele sacre, care invitau pe trecători pentru aducerea de jertfe respingătoare grețosului idol prin desfrâu grețos. Luxul, cruzimea și silnicia erau cele trei mari însușiri principale ale Ninevei, și anume în acest oraș veni acum necunoscutul proroc al lui Israil, ca locuitorilor lui să propoveduiască pocăința.



Figuri de lut ale Iștarei asiriene din Suzana.

Dar nu fără turburare și fior lăuntric păși Iona în capitala regatului asirian. Inaintea sa era acel oraș, de care atârna soarta poporului său. Rămânea ca regele său să spună un singur cuvânt, și grozavele oștiri să dea întregul regat al lui Israil focului și săbiei. Dar și afară de asta Asiria devenise periculoasă și perzătoare pentru poporul ales chiar și prin înrâurirea ei lăuntrică. Impreună cu stăpânirea ei politică ea răspândea cultura ei, întreagă pătrunsă de un cult crud și totodată și grețos. Ceea ce nu era în stare să dărâme sabia, prăpădea definitiv influența stricăcioasă a acestui cult, și înrâurirea lui începuse deja a se arăta în Palestina, unde anume prin înrâurirea asirienilor tot mai mult se instaura slujirea imorală zeiței desfrâului. Pentru a abate asaltul acestei înrâuriri de îndoită stricăciune a asirienilor asupra poporului ales și era misiunea slăvită a lui Iona. Prorocul intră în oraș, cum se poate crede, pe porțile de miază noapte, pe care cu pre

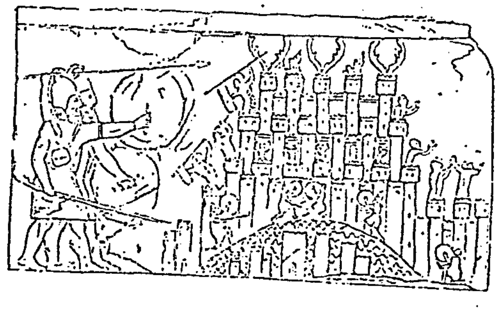
ferință intrau caravanele. Ca ucenic al marelui Ilie, el, după toată probalitatea, prin exteriorul său sămăna cu dascălul său înfricoșat: purta o mantie grosieră de pei de oaie, se încingea cu o cingătoare de curea; părul lung cădea în valuri pe umere; traista de drum și toiagul complectau exteriorul prorocului. Insuși exteriorul lui trebue să fi atras atențiunea ninevitenilor asupra sa, de oare ce nu era greu de închipuit, câți ochi curioși erau îndreptați asupra lui Iona și câte întrebări se adresau lui din toate părțile despre origina lui și scopul sosirei aicea. Dar prorocul sosise, nu ca să servească ca obiect de curiozitate pentru mulțime, și imediat păși la propeveduirea sa. Nu se știe în ce limbă propriu a rostit el propoveduirea sa. Limba asiriană, ca limba unei mari monarhii cuceritoare, era larg răspândită în toată Asia apusană și deaceea putea fi cunoscută prorocului. Dar chiar dacă el ar fi propoveduit în limba ebraică, apoi și în asemenea caz cuvântarea lui putea fi deplin înțeles ninevitenilor, de oarece limba asiriană aparținea numărului celor semite, avea cea mai apropiată asămănare cu cea evreească, asămănare nu numai după construcția gramaticală, ci și după cea sintactică, așa că gramatica asiriană, după părerea cercetărilor competenți, este nu mai mult decât o copie a celei evreești.


Inscripție cuneiformă.

In inscripții se întâlnesc necontenit nu numai cuvinte, ci și propozițiuni întregi, care prin nimic nu se deosebesc de cele evreești. Astfel în privința limbii nu puteau fi nici un fel de dificultăți. Dar exteriorul neobișnuit și accentul suigeneris putea numai să stârnească încă și mai mult atențiunea poporului, care din ce în ce mai mult se aduna împrejurul lui Iona. Iar prorocul între acestea, cutreerând orașul, pretutindenea chema la pocăință. Predica lui era înfricoșată și fără voe trebue să umplă pe ascultători de cutremur. El anume vestea, că „încă 40 de zile, și Nineva va fi distrusă!" Astfel de propoveduitori nu odată s'au arătat prin orașele vechi ale răsăritului, și propoveduirea lor totdeauna a produs impresiune zguduitoare, ca de exemplu predica cunoscutului Iisus, care, umblând pe ulițile Ierusalimului, menit la peire, cu glas înfricoșat striga: „glas dela răsărit, glas dela apus, glas din cele patru vânturi, glas împotriva Ierusalimului și a casei sfinte, glas împotriva mirilor și mireselor, glas împotriva a tot poporul: Vai Ierusalimului!" [1]). Fața cu vechea nestatornicie a raporturilor internaționale;

1) Joseph, Bell. Jud. v, 5, 3.

față cu dominațiunea generală a dreptului silniciei, fiecare oraș în tot timpul se putea teme de primejdia năvălirii și a distrugerei neașteptate. Cu toată măreția sa, Asiria ne prezenta o clădire artificială, ridicată numai de mâni vărsătoare de sânge și ale silniciei. Popoarele cucerite de dânsa nu aveau nicio legătură morală cu ea sau cu monarhii ei. Din contra, ele erau cei mai răi vrăjmași ai ei, se înfrânau numai cu puterea și cu frica unei noui devastări și vărsări de sânge, și așteptau numai un prilej potrivit, ca să se răscoale și să despartă sau, trecând la atac, să verse asupra autorului înjosirii și măcelărirei toată furia groaznicei sale răzbunări. Deaceea și Nineva, cu toată puterea oștirilor sale și cu toată grosnica inespugnabilitate a fortărețelor ei, necontenit trebuia să ducă grija soartei sale, de oare ce putea să se ridice un nou războinic puternic, care, folosindu-se de sprijinul popoarelor nemulțămite, în câteva zile putea să distrugă monarhia și din însuși Niniva să nu rămână piatră pe piatră (cum s'a și întâmplat asta mai târziu). Tocmai în acest timp de la marginea statului veneau vești alarmante, că pintre popoarele cucerite se începuse mișcări periculoase pentru restabilirea neatârnărei lor [1]), și deaceea groznica propoveduire a prorocului produse o impresiune cu adevărat mare, și ecourile ei zguduiră inimile tuturora ninevitenilor, deia locuitorul bordeiului sărac, ce se adăpostește la umbra zidului cetății, până la palatul regelui, dedat la tot felul de desfătări, pe care i le îngăduia situația sa excepțională în strălucita sa capitală.



Arderea unui oraș asediat (de pe un monument asirian).

In asemenea împrejurare fără voe se ridică întrebarea: cum anume au privit ninevitenii la propoveduirea prorocului și pentruce ea a putut să producă o așa de puternică impresiune? Criticii moderni se silesc să explice asta prin metodul iubit de dânșii, și anume prin reducerea înseși istoriei lui Iona la un mit indigen asirian, care și-ar fi și greșit o expresiune în cartea biblică despre prorocul Iona. La asireni era mitul despre Oanes, care, ocupând loc în lunga scară a zeilor asirieni, grija sa principală era îndreptarea nenorocirilor, produse în lume de duhurile rele.

[1]) Schrader, Keilinschriften, 124 și următoarele.

După înfățișarea sa el prezenta o ființă în formă de pește, de felul lui Ea, cu care câteodată se și confunda, și pentru învățarea oa-menilor să cinstească pe zei și virtuțile, de obiceiu eșia din marea. Iată anume această ființă ninevitenii ar fi și putut-o identifica cu prorocul Iona, mai ales când el povesti miraculoasa istorie despre aceea, cum el pentru propoveduirea la Nineva, a fost aruncat din marea de un pește mare, care-l înghițise. In acea măsură, în care această părere nu neagă înseși realitatea evenimentului istoric, ci numai se încearcă a lămuri înseși metodul influenței propoveduirii prorocului asupra ninevitenilor, teoria aceasta nu-i lipsită de o doză de veracitate, și ea deja și-a găsit loc în cercetările bibleiș-tilor noștrii naționali. Așa, după părerea unui cercetător [1]), pentru spiritualitatea lui Dumnezeu nu-i nimic improbabil și ofen-sator în acea idee, că, descoperindu-Se păgânilor, Dumnezeu se poate descoperi lor mai ales sub acea formă, sub care cineva din ei îl cugetă; de aceea nu-i nimica imposibil nici în aceea, că ninevitenii au înțeles arătarea lui Iona conform cu vederile lor păgâne. „Povestirea despre peștele cel mare, care a înghițit și a aruncat pe proroc și despre sabia divină a lui Iona la Nineva a amintit ninevitenilor vechile lor istorisiri religioase despre El-Oanise cel în formă de pește, ce eșea din marea, ca să învețe pe oameni să cinstească pe zei, precum și legile religioase și de stat. Și însuși prorocul, cel de neam străin, care vorbea cu autoritate și îndrăsneț și care vestea hotărît peirea desăvârșită a regatului Asiriei pentru fărădelegile lui și cerea pocăință, ușor a putut să se pară păgânilor ceva mai mult decât un om obișnuit; poate însuși Ea sau fiul său. In aceasta nu-i nimic improbabil și de mirare. A strigat în Listra poporul despre Pavel și Varnava, că ei sunt zei, ce se pogorîse sub chip de oameni. Și au numit pe Varnava Zeus, iar pe Pavel Ermie. Și nu numai poporul simplu și superstițios, dar chiar și sacrificatorii din Listra adusese deja boi, ca să-i junghie drept jertfe, așa că apostolii cu greu i-au putut încredința că ei sunt oameni obișnuiți (Fapt. XIV, 11—23; XV, 18). Cu opt veacuri întregi mai înainte de aceasta s'a putut întâmpla același lucru la Nineva. Insuși numele prorocului, asă-mănător cu numele Oanes, a putut dela prima vedere să se pară lor semnificativ. In toate acestea nu-i nimic imposibil, dar au putut fi și alte cauze, care explică mai direct strășnica înrîurire a pro-poveduirei lui Iona. Răsăritul din vechime s'a distins totdeauna

1) A. P. Smirnov în articolul său „Pocăința ninevitenilor", în jurnalul „Citenie Obști. Duhov. Prosf. pe 1872.

prin o cugetare adânc religioso-morală, și deși această cugetare adesa a dus la rătăciri monstruoase, cu toate acestea însăși producerea și nimicnicia acestor rătăciri singure mărturisesc de puterea nevoilor religioso-morale a acestor popoare. Nevoia aceasta, negreșit, se manifestă cu atât mai puternic, cu cât nu-și găsește mai multă vreme satisfacție, și atunci orce propoveduitor nou e în stare să producă un întreg incendiu religioso-moral, cum s'a întâmplat cu Buda și cu Mahomet. Și în asemenea stare de nesatisfacere se și afla simțul religioso-moral al ninevitenilor: cultul oficial greţos, cum se și întâmplă asta inevitabil în asemenea cazuri, prin necesitate a trebuit să turbure pe cei mai buni din ei prin caracterul său contrar naturii și să zgudue conștiința prin păcătoșia de neîndreptat. Această conștiință, găsind loc în sufletul celor mai buni oameni, a putut găsi un răsunet de o clipă și în ceialaltă mulțime, îndată ce a apărut propoveduitorul, care a atins cu cuvântul său de foc rana dureroasă sufletească. Și iată, când a apărut prorocul, care prin cuvântarea sa de foc a dat lecțiuni cu totul neasămănătoare cu cuvântul păgânismului răzvrătit, și care corespundea întocmai cu conștiința generală a nesatisfacerei religioase și păcătoșiei, atunci propoveduirea lui a trebuit cu adevărat să ardă inima oamenilor sau, după altă expresiune prorocească, să bubue asemenea ciocanului, ce sfărâmă stâncile. In asemenea ațițare puternică însuși vederile religioase ale ninevitenilor putură pentru o vreme să se elibereze de cercul greţos al zeilor localnici și să se ridice pânăla înălțimea ideei ce inconștient trăește în sufletul omenesc, (chiar și pe cea mai de jos treaptă a dezvoltării lui) despre un Dumnezeu atotputernic, întru tot sfânt, deși nevăzut[1]). Anume către acest Dumnezeu necunoscut se și puteau adresa ninevitenii cu inima lor bolnavă, ce gemea sub împilarea cultului greţos, care satisfăcea numai trupul și uscase sufletul. Această întoarcere a lor era întoarcerea la Dumnezeul simțit de ei în inima lor; aceasta era luminarea acelei idei înăscute despre Dumnezeu, care într'înșii era întunecată, dar nu nimicită de credințele lor păgânești și care după propoveduirea mustrătoare a lui Iona, care descoperise, poate, cele mai ascunse și în acelaș timp cele mai rușinoase mișcări ale inimii lor, se trezise, negreșit, mai ales din laturea sa morală, și deșteptă conștiința lor. Adormită până acum de cerințele nepretențioase ale păgânismului,

1) Exemplul istoric izbitor al credinței păgâne semi conștientă în adevăratul Dumnezeu sub forma de „necunoscutul Dumnezeu" prezenta cunoscutul monument din Atena, cu inscripția „Dumnezeului celui necunoscut (Fapt. XVII. 23).

conştiinţa ninevitenilor, deşteptându-se, îşi ridică glasul său mustrător, şi ninevitenii văzură, cât de mult s'a depărtat viaţa lor de acele cerinţe ideale ale ei, care, ca expresie a ideei de Dumnezeul cel întru tot sfânt, până acum abea numai turbure se purta în strigătele lor de pocăinţă şi în imnele lor. Această stare nu era numai cel mai înalt grad de conştiinţă şi simţimânt religios păgân, căci păgânismul în tot cazul este numai chinul duhului omenesc după Dumnezeu, şi nu însuşi comuniunea lui cu Dumnezeu, nu împăcarea cu El, cum se prezintă starea ninevitenilor după cartea proorocului Iona şi care presupune numai decât oare care conlucrare asupra omului din partea lui Dumnezeu. Ea a fost una din acele scânteeri în întunerec, de adevărată trezire religioso-morale, care trebue să fi fost şi înainte de Hristos, de oarece opera Lui cuprinde pe oamenii tuturor timpurilor, — una din acele scânteieri, cu ocazia cărora Tertulian a zis, că sufletul omenesc din fire e creştin, şi după care păgânilor politeişti le plăcea să repete: „Dumnezeu a dat, Dumnezeu a trimis“ [1]). — In fine şi în afară de aceste pricini generale, care au influenţat numai asupra conştiinţei obşteşti a ninevitenilor, ultimile au putut să aibă încă şi o cunoştinţă mai nemijlocită anume despre acel Dumnezeu, în numele căruia Iona propoveduia pocăinţa. Dacă prorocul a spus limpede, că el e trimis anume de Iehova, Dumnezeul lui Israil, apoi şi această declaraţiune n'a putut să rămână indiferentă pentru niniviteni. Pe malurile Eufratului, de unde a eşit protopărintele poporului israilit, totdeauna s'au păstrat urmele adevăratei cunoştinţi de Dumnezeu. Cunoscuta istorie a prezicătorului Valaam ne arată direct cunoaşterea de aproape a acestei cunoştinţe de Dumnezeu. Soarta nefericită a acestui vestit prezicător în ciocnire cu groaznicul Iehova fără îndoială deasemenea şi-a avut letopiseţul său pe malurile Eufratului, măcar printre ucenicii şi adepţii lui Valaam şi, negreşit, a contribuit la înoirea vechilor istorisiri tradiţionale despre Iehova, ca groaznic Dumnezeu-răzbunător pentru fărădelege şi orce nedreptate. Activitatea prorocilor următori deasemenea a înlesnit tare mult răspândirea cunoştinţei despre Iehova. Asemenea proroci, ca groaznicul locuitor al Carmilului, care cu toiagul său de pelerin a cutrierat ţările, n'au putut să nu fie misionari ai Dumnezeului lor, şi slava învăţăturii şi minunilor lor s'a răspândit până departe şi peste hotarele Palestinei. Aceasta o şi vedem noi cu Elisei, care a luat deja parte făţişă în treburile

---

[1]) I. Soloviev, despre cartea proorocului Iona, Moscova, anul 1884, pag. 319.

internaţionale şi numele lui era bine cunoscut în Siria, cum se vede aceasta din istoria lui Neeman sirianul. Dar dacă el era cunoscut în Siria, atunci nu-i deloc improbabil, că el era cunoscut şi în Asiria, adecă pe malurile Eufratului, încotro necontenit se întindeau caravanele comerciale, care serveau în vechime împreună cu aceasta şi ca mijloc principal al răspândirii a tot felul de ştiri dintr'o ţară în alta. In lipsa gazetelor, aceasta era în vechime singurul mijloc de răspândire a ştirilor, şi el satisfăcea pe deplin curiozitatea fiilor răsăritului, deoarece ştirile despre toate evenimentele cele mai importante din o ţară în alta se răspândeau cu o iuţeală uimitoare. Şi în asemenea caz şi în depărtata Ninevă nu se putea să nu se ştie, ce importanţă grozavă are propoveduirea prorocilor israiliţi, nu se poate să nu se fi ştiut, cum, de exemplu, după propoveduirea lui Ilie toată ţara a fost expusă la o secetă de trei ani, acestei grozave nenorociri a răsăritului, nenorocire, care, cum am văzut, a atins şi Fenicia şi, poate, deasemenea şi Siria, de care nu departe era nici Asiria. Dacă acum în înseşi Nineva apăru unul din aceşti renumiţi proroci şi încă cu cea mai groasnică prevestire din partea numelui groaznicului Iehova despre peirea ce bătea la uşe şi la porţile înseşi Ninevei, apoi în vederea tuturor celor spuse, propoveduirea lui a trebuit să producă o impresiune zguduitoare, cum a şi produs ea în realitate.

„Şi au crezut ninevitenii în Dumnezeu, şi au vestit post, şi s'au îmbrăcat în zdrenţe, dela cel mai mare din ei până la cel mai mic. Oraşul până atuncea vesel şi fără de grijă, prin care răsuna numai imnele pasionate ale sacrificatorilor, necontenitul ghivalt ale negustorilor prin pieţe şi cântarea de zor a trîmbiţilor detaşamentelor militare în trecere, se umplu deodată de plânsul disperat, citirile din acei psalmi de pocăinţă, care acum se văd pe monumentele asiriene. Această turburare neobişnuită prin capitală ajunse până la cunoştinţa regelui, şi când acesta a aflat despre adevărata pricină a ei, atuncea şi însuşi s'a supus dispoziţiunei obşteşti: „el s'a sculat depe tronul său, a desbrăcat depe sine hainele regale, s'a îmbrăcat în zdrenţe şi a şezut pe cenuşe. Şi a poruncit să proclame şi să spună în Nineva, dela numele regelui şi boerilor lui, ca nici oamenii, nici dobitoacele, nici boii, nici oile să nu mănânce nimic, să nu meargă la păşune, şi apă să nu bea, şi ca să fie acoperite cu zdrenţe oamenii şi animalele, şi să strige tare către Dumnezeu, şi ca fiecare să se întoarcă dela calea sa cea rea şi dela sâlniciile mânilor lor. Cine ştie, adăogă regele în ordinul său, poate se va îndura Dumnezeu şi va abate dela

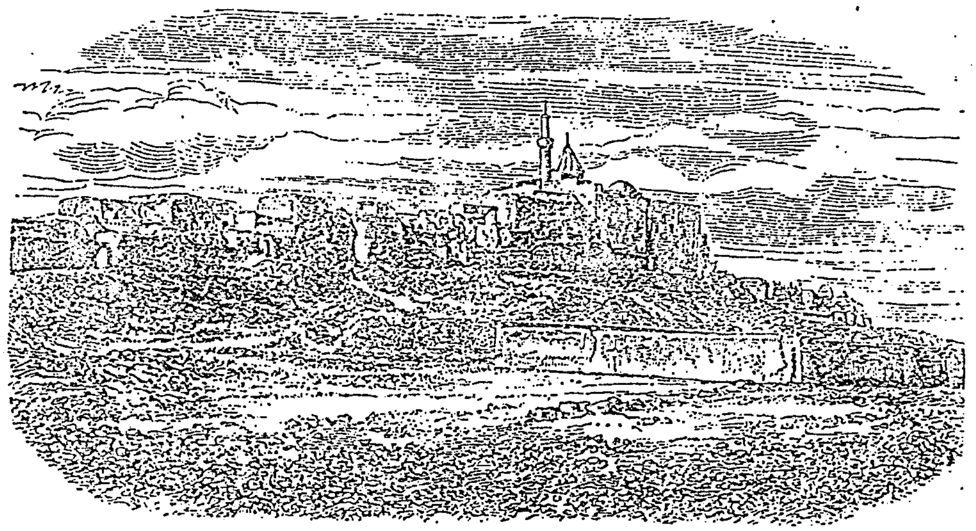
noi mânia cea aprinsă a Lui, și nu vom peri" (Iona, III, 6-9). Toate aceste expresiuni externe de pocăință ale Ninevitenilor prezintă anume acele forme de căință, care erau comune tuturor popoarelor lumii vechi. Astfel anume au exprimat întristarea lor, Iov în timpul nenorocitei lui suferințe, David în timpul fugii lui din Ierusalim, Ezechia în timpul împresurării Ierusalimului. Particularitatea întristării de pocăință a Ninevitenilor se arată numai în aceea, că ei au extins exprimarea ei și la animale, și acest fenomen nu e nicidecum fără exemplu. In vechiul răsărit, unde predomina felul de viață păstorească, omul trăia mai aproape de lumea animalelor decât în timpul modern, și din cauza aceasta stările sale lăuntrice le întindea mai direct și asupra animalelor. Herodot istorisește, că perșii, când în lupta dela Plateea a căzut comandantul lor Masist, au tuns părul cailor și al altor animale din lagăr, mărturisind prin aceasta, că și animalele simt durerea oamenilor și se întristau pentru perderea viteazului Masist [1]). Ba și astăzi aceeași idee despre însușirea animalelor să împărtășască întristarea și durerea omului necontenit se realizează în obiceiul, ca la înmormântarea gradelor înalte militare, să îmbrăcau în doliu și caii lor de luptă, care pășesc triști după catafalcul mortului.

Pocăința ninevitenilor a fost atât de puternică și de sinceră, încât ea a fost în stare să prelungească îndelunga răbdare a lui Dumnezeu Sub înrâurirea predicei lui Iona, ei „se întoarseră dela calea cea rea a lor", și sub această cale rea a lor trebue a înțelege nu numai nelegiuirea lor lăuntrică, și necredința, ci și acea cale a cuceririlor lor lacome și sângeroase, care era păcatul lor principal istoric, și din pricina căruia amenința peirea inevitabilă a regatului lui Israil. Pocăința fără exemplu smeri duhul lor necruțător și ei părăsiră pentru un timp intenția lor de a pustii și a jefui pe acel popor din care eșise un proroc atât de minunat. Și iată în vederea acestei pocăințe a ninevitenilor: „Și i-a părut rău lui Dumnezeu de nenorocirea, de care zisese, că o va aduce asupra lor, și nu a adus-o (Iona, III, 10).

Intre acestea Iona, cutreerând cu propoveduirea sa toată Nineva și necunoscând încă hotărîrea îndurării lui Dumnezeu, eși afară din oraș și aștepta să vadă ce va fi cu el. Când a venit termenul rânduit pentru cetate, și prezicerea despre peirea Ninevei nu s'a împlinit, atunci Iona aflând de îndurarea lui Dumnezeu, cedă acelui simț mărunt de egoism, de care din când în când nu scapă nici marii drepți. El se amărî peste măsură de neîmplinirea predicei

1) Herodot, IX, 24, citat la Soloviev, scrierea arătată pag. 326.

lui și se îndreptă către Dumnezeu cu o rugăciune de reproș, în care se silea chiar să justifice încercarea lui de a fugi dela fața Domnului în depărtatul Tarsis, de oarece tot una, predica lui s'a dovedit, după părerea lui, zadarnică. Dar această amărăciune decurgea din o nedumerire măruntă și de aceea însuși Iona avea nevoe de o lecție vădită, care i s'a și dat. Afară din oraș prorocul se pomeni cu razele de nesuferit ale soarelui; ca să se adăpostească de ele, el curând își făcu un adăpost de ramuri și istovit de obosală șezu sub el. Dar adăpostul îl ferea puțin de arșiță, și de aceea el se bucură peste măsură, când deasupra capului lui cu o miraculoasă repeziciune crescu o plantă indigenă, care prin foile sale late dădea o umbră binecuvântată [1]). In această



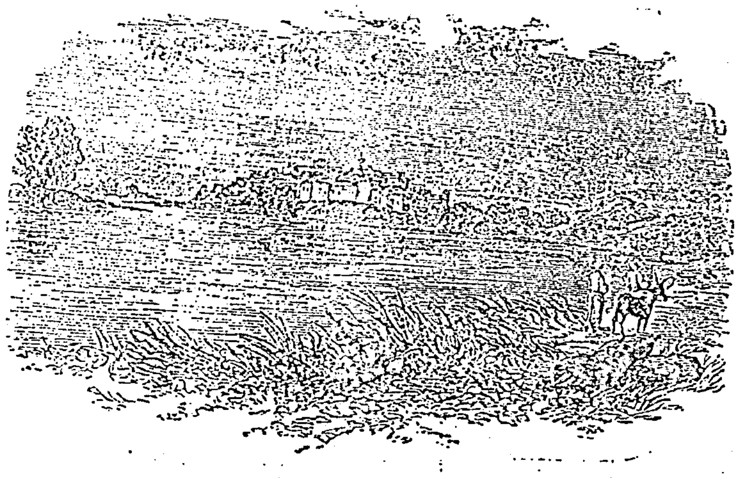
Presupusul mormânt al lui Iona în ruinele Nineoei.

umbră răcoroasă Iona uită și de amărăciunea sa, și dormi liniștit noaptea aceea. Dar a doua zi, când veni din nou arșița, planta, roasă peste noapte de vermi, începu să se usuce repede, cum și crescuse, și iarăși razele ferbinți ale soarelui cu vântul dogoritor de răsărit începu să încălzească așa de tare capul fără apărare a prorocului, în cât el cu desăvârșire „slăbi și-și cerea moarte și zise: mai bine e să mor, decât să mai trăesc". „Au doară așa de mult te-ai amărit tu peintru o buruiană?" îl întrebă glasul dumnezeesc. „M'am amărît foarte tare", răspunse istovit Iona, „chiar pânăla moarte". Atunci Domnul i-a și dat marea lecțiune

1) Ce anume plantă era asta, nu se știe. Unii înțeleg o tidvă, iar alții o identifică cu o plantă egipteană chichi (evreește Cucalon), care se distinge prin o creștere tare repede și ajunge la înălțimea de 8—12 picioare, dând o umbră tare plăcută, dar se perde tot așa de repede, cum și crește. Solovlev, pag. 216.

cu reproş: „Tu jăleşti o buruiană, cu care tu nu te-ai ostenit şi pe care n'ai crescut-o; care a crescut într'o noapte şi tot într'o noapte s'a prăpădit. Dar oare Mie să nu-mi pară rău după Nineva, oraş mare, în care sunt mai mult de 120.000 de oameni, care nu ştiu să deosebească mâna dreaptă de cea stângă, şi mulţime de dobitoace?".

Cu această mărturie despre nemărginita îndurare dumnezeiască către toţi cei ce se tem de Dânsul, orcărui popor ar aparţinea, se şi termină istoria prorocului Iona. Afară de laturea istorică expusă, viaţa prorocului Iona are şi un caracter profund figurat prorocesc. Insuşi dumnezeescul Mântuitor a tâlcuit, că petrecerea de trei zile a lui Iona în pântecele chitului a fost semnul, că „şi Fiul omenesc va fi în inima pământului trei zile şi trei nopţi" (Mat. XII, 40), şi înseşi istoria prorocului pentru totdeauna a devenit un semn aşa de măreţ al economiei proniatoare a lui Dumnezeu, că a mai cere încă un alt semn spre dovedirea acestei economii poate numai „neamul viclean şi prea desfrânat".



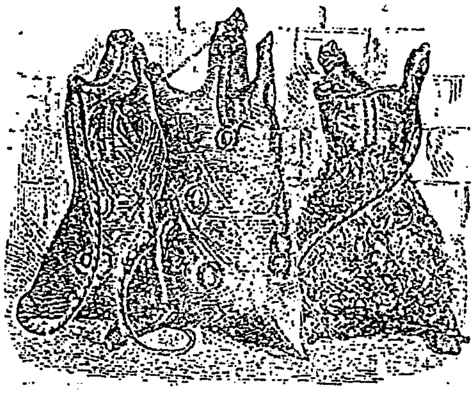
Vedere pe râul Eufrat

CAPITOLUL XXXVI.
CĂDEREA REGATULUI ISRAILIT.

Libertatea vremelnică de grozava primejdie, ce amenința din partea Asiriei, mândra capitală a căruia se smerise sub influența miraculoasei propoveduiri a lui Iona, dădu regatului lui Israil deplină posibilitate să se ocupe cu renașterea sa internă, ca să arate, că regatul acesta încă nu s'a putrezit de tot în fundamentele sale și prezintă germenii de viață sănătoasă. Groaznica lecție a numai în chip miraculos abătutei primejdii mari trebue să fi influențat puternic la toți oamenii cu mintea sănătoasă a regatului, și mai întâiu de toate asupra regelui, și să deștepte într'înșii dorința să se trezească din rătăcirea păcătoasă. Dar din nefericire stricăciunea idolatriei deja demult molipsise și cele mai adânci baze ale regatului de nord, așa că îndreptarea se dovedi imposibilă și tot regatul se prezenta deja vădit mort și putred, și membri netrebnici în economia împărăției lui Dumnezeu.

După viu strălucitoarea domnie a lui Ieroboam II nu mai vedem nici cele mai mici semne de regenerare religioso-morală.

La curte se întărea mereu aristocrația, care, dedându-se cu totul unui epicureism neînfrânat, se îngrija numai, ca să mărginească autoritatea regelui în interesele înguste de castă. In mare măsură obținând aceasta sub urmașii slabi ai lui Ieroboam II, ea se folosi de puterea sa nemărginită, ca să se îmbogățească pe socoteala poporului din ce în ce mai mult sărăcit, de la care ea sub diferite motive răpi ogoarele, viile și orce altă posesiune de preț. Poporul derând gemea sub apăsările de tot felul și intra în datorii imposibile de plătit. In toată țara nu se găsea judecată dreaptă și rânduială conștiincioasă, de oarece judecățile sau căzuse în stricăciunea generală și se neguța dreptatea fără rușine, vânzându-se aceluia, care dădea mai mult, sau se afla în mânile „prinților" mândrii și și interesați, cari rezolvau toate lucrurile în folosul castei lor. Această nedreptate strigătoare la cer stătea în legătură cu viciul mereu în creștere: dedarea la petreceri nerușinate și la beție. Aristocrația necontenit dădea ospețe mari silindu-se prin luxul lor să se întreacă unii pe alții și vinul se bea în măsură nebună. Deja dis de dimineață acești „principi" sculându-se din pat cu capul bolnav din pricina bețivăniei din ajun, mai întâiu de toate își întindeau mâna la burdufurile cu vin, și apoi iară până târziu noaptea se puneau pe petrecere, gâdilindu-și auzul cu sunetul muzicii. Necontenitele beții firește au tâmpit simțul moral și din această pricină alăturea cu beția domnea desfrâul cel mai neînfrânat. Chiar în Samaria asemenea desfrâu nu numai nu se socotea viciu, ci chiar se sfința prin cultul fals și intra oare cum în rândul unor obligațiuni religioase. Cultul desfrânat al lui Baal și Astartei se găsea în stare de deplină înflorire. Regii, care au urmat după Ieroboam II nu numai n'au abrogat acest cult, ci încă îl și protejau fățiș. Pe la capiști se cuibărise o mulțime de desfrânate ale templului (codeșot), care cu nerușinare le numeau trecătoare pentru grețoasa jertfire în dumbrăvile Astartei. Desfrâul ajuns la un grad așa de ne mai pomenit, încât fățiș se desfrânau nu numai păcătoșii și păcătoasele învechite, ci și generațiunea femeească tânără; fiicele și nurorile se dedau la același lucru rușinos (Osie, IV, 13—14). Intr'un cuvânt, în loc să tragă din ultimile evenimente



Burdufuri pentru vin

mari cuvenitele lecțiuni și să îngrijească de îndreptarea religioso-morală, poporul israilit parecă înadins voea să dovedească, că el e deja netrebnic pentru economia dumnezeească și deaceea merita peirea sa.

In vederea tuturor acestor lucruri, soarta regatului israilit era hotărîtă fără revenire și el din acest timp tindea repede spre peirea, pregătită de el însuși pentru sine. După Ioroboam II s'a început o serie de turburări politice, care au fost o vădită prevestire a sfârșitului fatal.

Ieroboam II a murit în pace și a fost îngropat cu solemnitate regală. Dar fiul său, Zaharia, a fost ultimul rege, care a ocupat în mod regulat tronul israilit. Aristrocrația coruptă i-a pregătit odată un ospăț măreț, îl îmbătă până la nebunie pe tânărul monarh și-l atrase în desfrâul lor. Dar în dimineața următoare s'a alcătuit o conjurație și regele a fost ucis. Anul morții lui Zaharia a fost probabil anul eclipsei de soare, amintită mai sus. După uciderea lui Zaharia urmează o serie întreagă de regi: (Șelum, Menaim, Fachie), care s'au succedat repede unul după altul pe tronul din Samaria, însemnându-și cârmuirea lor de scurtă durată prin impietate și cruzime, slăbind tot mai mult regatul lor și pregătindu-i peirea inevitabilă.

Insă Domnul încă nici atunci nu părăsise pe poporul său fără o încurajare morală și a trimis proroci, care prin propovedu̇irea lor îi aminteau de legea călcată și prin prevenirile lor prorocești le aminteau de mânia lui Dumnezeu, care se apropia. Așa a fost Osie, care se referă la acest timp. Aceasta deja precizează proorocul vădit despre apropiata robie, și deși îndulcise această strașnică prezicere prin prorocia despre izbăvire, dar înprorocirile lui se auzea un plâns nemângâiat despre soarta ce stătea în față. Adresându-se către poporul israilit, prorocu Osie grăi astfel dela fața lui Dumnezeu: „Poporul Meu decăzut dela sine, deși este chiemat la cele de sus, el nu se înalță unanim. Ce să fac Eu cu tine, Efreme? Cum să te dau Israile? Proceda-voi Eu cu tine, ca și cu Adama? Face-voi cu tine, cum am făcut cu Sevoimul. Intorsu-s'a întru Mine inima Mea, aprinsu-s'a toată jalea Mea". De groasnice preveniri către popor serviră și marile nenorociri naturale, ca de exemplu cutremurul de pământ, despre care prezisese Amos. Dar totul a fost în zadar. Necredința și nedreptatea umplură cupa îndelungei răbdări a lui Dumnezeu, și atunci Domnul îngădui groaznicului cuceritor să pună capăt regatului israilit.

Sfârşitul acestei urîcioase bacanalii politice i-a fost dat să-l săvârşească monarhia asiriană, luptătorii căria, după o potolire vremelnică, păşiră din nou pe scena activităţii războinice şi în calitate de biciul lui Dumnezeu iară se mişcară spre malurile mării Mediterane, distrugând şi încălcând totul în drumul lor. Inaintea feţei puterii, care ameninţa cu peire, fără voie a fost înăbuşită vechea duşmănie dintre regatul lui Israil şi Damasc şi regii lor făcură încă o încercare să-şi apere existenţa lor cu puteri unite. Usurpând tronul sirian, un aventurier, intră în tratative cu Fachei ca să închee o alianţă pentru apărarea contra Asiriei prin incursiunea în Iudeea. Dar rezultatul acestei alianţe pentru regatul lui Israil n'a fost decât grăbirea soartei sale finale. Peste câţiva ani alianţa se desfăcu, şi regatul lui Israil deveni prada lipsită de apărare a groaznicului cuceritor.

Tronul asirian între acestea trecu în mâna energicului Tiglat-Pilasar II, care se numeşte în istoria biblică Ful sau Teglat-Felasar. In capul trupelor sale victorioase pe drumul bătătorit de predecesorii săi plecă să cucerească Asia apusană. Indreptându-se la început spre apus de Liban, Ful în expediţiunea sa sfărâmă orce împotrivire aicea. A doua oştire a sa în acelaşi timp făcu incursiune în Galaad, în care caz detaşamentul principal înaintă spre sud şi nimica nu fu în stare să-i stea împotrivă. Anon al Gazei — vesteşte cu trufie acest cuceritor pe monumentele sale, — fugea înaintea oştirei mele,



Tiglat-Pelasar (după un monument asirian)

şi-şi căuta refugiu în Egipt. Eu am luat Gaza, am apucat prada ei şi pe zeii ei, şi mi-am ridicat chipul meu regal". Aceeaşi se istoriseşte şi despre alte locuri, numele cărora nu se pot descifra. Din Filistia el plecă spre pustietăţile sălbatece ale peninsulei Sinaite şi Arabia, şi sili pe noua regină, care domnea acolo, să recunoască autoritatea lui. Fachei a trebuit să piardă câteva oraşe, şi o însemnată parte din poporul său, târât în robie, deşi a mântuit pentru un timp regatul său prin umilita recunoaştere a suzeranităţii cuceritorului. Multe din persoanele înalte, care aparţineau partidului anti-asirian, au fost duse în robie, în calitate de robi, peste Eufrat, cu toată bogăţia lor. Cuvintele lui Amos s'au justificat. Trufaşii împilatori ai bieţilor lor compatrioţi au fost goliţi şi umiliţi. Provincea situată spre răsărit de Iordan, acum pentru prima

oară căpătă loc predominant în regatul lui Israil, pentrucă Fachei era de neam din Galaad, și ajutoarele sale din garda regească, care-l ajutase la răpirea tronului, aparținea aceluiași neam ca și el. Numele a doi din ei s'au păstrat pânăla noi, și ne întorc înapoi la istoria transiordaniei a timpurilor lui Iisus Navi și ale lui David. Dar acest triumf al galaaditenilor a fost de scurtă durată. A sosit ceasul pedepsei pentru multele lor păcate. Țara era plină „de făcători de rele și pătată de sânge" (Osie, VI, 1; VI, 8; XII, 11). Blestămul lui Dumnezeu, vestit de prorocul pentru idolatria poporului, acum începea a se împlini. Dealurile triburilor de nord, ca și văile Galaadului, bubuiau de răsunetul grozav a armăturei purtătoare de moarte a regimentelor asiriene. Orașele unele după altele, în tribul lui Neftalim și din apropierea lacului Merom, cădeau în mâinile cuceritorului și mulți dintre locuitorii lor, care nu izbutise să scape prin fugă de dușman, în șiruri lungi erau duși robi în Asiria. Toată provincia dela fundul Iordanului fu apucată, ca de un năvod enorm. Fumul satelor ce ardeau întuneca văzduhul. Peșterile munților erau pline de turme de oameni cuprinși de tremur, care-și căutaseră scăparea într'însele, câtă vreme țara era inundată de oștirea cuceritoare. Peste Iordan, pe văile bogate și pe munții păduroși ai Galaadului, populația, cuprinsă de frică nebună și cu bocete grozave, fugea de dușmanul ce se apropia, lăsând în urmă toată bogăția lor pradă vrășmașului. Pe lângă toate acestea, mulțime de popor a fost apucat și alipit la acea parte de robi, care deja în convoae erau îndreptate spre Eufrat. Aproape jumătate din vastele posesiuni ale lui Israil au fost desprinse dela regat. Pentru popularea părților despopulate au fost aduse alte neamuri. Anume acest timp „a smerit ținutul Zabulonului și ținutul Naftalimului, calea mărei, valea Iordanului, Galileea neamurilor" (Is. VIII, 2). Samaria însuși s'a mântuit numai prin aceea, că s'a rostit că este gata să plătească tributul zece talanți de aur, o mie de talanți de argint și a plătit și alte strafuri, care acum sunt greu de citit în cronici. „Toate acestea, — spune Tiglat-Pelasar pe monumentele sale, — le-a și dus în Asiria. Provinciile ce aparțineau Galaadului, Aveliei și altora, — adaoge el, — spre răsărit de ținuturile casei lui Amrie, în lung și în lat eu le-au unit în toată întinderea lor la Asiria, și am pus slujbașii mei peste ele [1])." Damascul, lipsit acum de toți aliații și rămas singurel s'a expus deasemenea unei groaznice incursiuni. El s'a

[1]) Schrader, Keilinschriften, 140.

luptat bărbăteşte pentru existenţa sa, dar n'a rezistat poporului nebiruit, ci a căzut după asediu în anul 733 sau 732. Căderea lui a fost grozavă. „Eu am decapitat pe Razon, — zice Ful in cronicile sale, — eu am asediat şi am luat palatul lui Benadad, tatăl lui Razon' construit pe un munte; 8000 de cetăţeni cu averea lor, şi i-am dus în robie; 518 oraşe a 16 ţinuturi a regatului Damascului le-am prefăcut în cenuşă[1]). Istoricul biblic adauge, că populaţia a fost în Chir, care după părerea lui I. Flavie, se află în Midia, dar parte a fost aşezată în Armenia sau chiar în Babilonia' sudică. Regatul Siriei cel puternic, care atâta vreme a fost vrăjmaşul înverşunat al lui Israil, în fine a dispărut dintre puterile lumii.

Fachei în cursul domniei lui a ştiut întru câtva să-şi păstreze regatul, umilindu-se înaintea cuceritorului, dar soarta lui era evident hotărîtă, şi asta s'a dovedit sub urmaşul său Osie, al douăzecilea şi ultimul rege israilit, care, asemenea predecesorilor, a ajuns la tron prin ucidere de rege. Tributul greu, pus de asirieni mai înainte asupra regatului lui Israil, apăsa ca o grea povară asupra poporului, şi Osie se gândi să arunce acest jug greu. In Samaria exista o puternică partidă egipteană, răzămându-se, poate, întrucâtva pe vechea tradiţie despre Ieroboam I, care şi-a găsit refugiu pe malurile Nilului în timpul exilului său şi a adus deacolo cu sine o regină egipteană, dar încă şi mai mult din causa diplomaţiei viclene a faraonilor, agenţii căruia pe la toate curţile Palestinei necontenit încercau să o facă a umbla după alianţa cu Egiptul şi făgăduiau ajutorul acestuia tuturor, celor ce refuzau să plătească tribut Asiriei. In situaţia sa grea Osie la început, se pare, s'a silit să menţină mila regelui Asiriei, deşi in acelaşi timp tainic cautase deja ajutorul regelui Egiptului, şi anume faraonului So sau Sava, al doilea rege din dinastia Etiopică (4 Reg. XVII, 4). Sava sau după Biblie, Sigor, se numeşte în cronica lui Sargon „sultan", şi se deosebeşte de „faraon regele Egiptului". El în realitate era stăpânitor al Egitului de neam străin, aşa că sub stăpânirea lui se afla şi faraonul Egiptului din Tanis şi mulţi alţi mici regişori, care stăpâneau în valea Nilului şi in deltă[2]). Dar spionii asirieni din Samaria au denunţat această trădare regelui lor, înainte ca ea să ajungă până la răscoală, şi soarta lui Osie a fost hotărîtă. In zadar se silea el acum să fie rege bun şi adevărat, silindu-se chiar, pe cât posibil, să restatornicească cultul lui Iehova. Acum era deja prea târziu să mântuiască ţara sa. Adorarea viţelu-

1) Schrader, ibidem, 153.
2) Lenorman, Histoire Ancienne, III, 350-351.

lui, adevărat, aproape se curmase, de oarece se luase vițelul din Dan, iară acela, care se afla în Betel, fuseze luat de asirieni. Dorind să învioreze, pe cât posibil, vechea teocrație, Osia îndepărtă chiar straja de pe frontieră, care tăia calea pelerinilor, ce se îndreptau spre Ierusalim pentru închinare. Dar lucrurile ajunseseră tare departe, ca să mai fie cu putință scăparea statului. Prorocul Amas nu vorbise încă despre alianța cu Asiria și cu Egiptul, dar succesorul său Osie, omonimul regelui, mustrase straşnic poporul pentru tendința către aceste alianțe. Dar pentru ca omonimul său încoronat să poată face altmintrelea, omenește vorbind, e greu și de închipuit, pentrucă ajutorul lui Dumnezeu era făgăduit numai cu condiția sincerei întoarceri a lui Israil la slujirea lui Iehova.

Ful sau Teglad-Pilasar II a murit în anul 728 sau 727 și lui i-a urmat Salmanasar IV. Intre acestea, cam pe vremea aceasta contra Asiriei. mulțămită intrigilor trimișilor egipteni, în Samaria și Tir s'a alcătuit o alianță de apărare; Osie în alianță cu acest bogat oraș fenician și, poate, cu alte oare care orașe și principate hananiene, se gândi să renunțe la tributul, ce plătea Ninevei, bizuindu-se întru aceasta pe făgăduința cu totul fără de-nădejde, de a i se da ajutor militar din partea Egiptului. Pentru înăbușirea acestei răscoale, Salmanasar în anul 725 cu oștirea sa plecă spre Palestina. Din nefericire pentru Tir, el stârni contra sa o grozavă dușmănie în alte orașe feniciene, care, pentru a-și răsbuna pe concurentul lor, se uniră chiar cu oștirea asiriană. Flota, pregătită de acești trădători ai țării lor pentru cuceritor, a fost totuș risipită de Tirioți, și Salmanasar a fost nevoit să se mărginească numai la o blocadă a bărbăteștei capitale, care în insula sa se menținu în curs de cinci ani, așa că Salmanasar n'a așteptat terminarea acestui asediu.

Intre acestea un detașament deosebit din armata cuceritoare a fost îndreptat contra Samariei și o împresură imediat. Mândra capitală a lui Israil s'a apărat cu vitejie. Cu toate acestea o grozavă nenorocire trebuia să o ajungă mai curând sau mai târziu. Regele ei Osie nu se știe în ce chip a fost luat în captivitate, și în lanțuri fu adus în Asiria, unde a și rămas pânăla moartea sa [1]). Cum și prezisese prorocul Osie, nefericitul rege al lui Israil a dispărut asemenea spumei de apă (Osie, XI, 7), și a perit în zorile vieții (Osie, XI, 1). Dar rămânând chiar și fără rege, Samaria

1) Lenorman socoate, că el a fost chiemat la Nineva, ca să se justifice în ce privește trădarea, și fiindcă n'a îndrăsnit să nu se supună, apoi după sosire a fost aruncat în temniță. Histoire Ancienne, pag. 354.

continuă bărbăteşte să se apere, aşa că s'a ţinut timp de trei ani. Şi când Tirul şi Samaria duceau o luptă de moarte, pentru exis-tenţa lor cu grozavul lor duşman, Salmanasar IV, a murit în anul 722, de un complot dela curte, sau de boală, nu se ştie. Lui i-a urmat Sargon, om deja aproape de 60 de ani. El niciodată nu se numeşte fiul lui Salmanasar, deşi în stil arogant al regilor răsă-riteni se şi consideră descendentul „a 350 de regi ai Asiriei". Dar fost-a el oare un uzurpator, sau moştenitor legal al tronului, nu se ştie; dar în tot cazul a fost om curajos şi demn. Cu slava victoriilor sale el a umplut lumea în curgere de 17 ani ai dom-niei lui (dela 722 pânăla 705). Sporind operaţiile contra Tirului, el în fine îl sili să se predea. Terminând cu mândrul oraş comer-cial, Sargon atunci toate forţele armelor sale le îndreptă asupra Samariei. Şi iată sub zidurile acestui oraş urmă o luptă disperată, prin care se distinge în genere lupta popoarelor ce pier. Dar forţele Samariei nu s'au putut egala cu forţele marelui războinic, şi oraşul în sfârşit a căzut, în anul 722. Despre acest mare eve-niment, din fericire, ni s'au păstrat mărturie chiar în Cronica Sa-mariei. „Eu am asediat oraşul Samaria, zice el, şi am luat-o. Eu am dus în captivitate 27.280 cetăţeni; Eu am ales din numărul căruţelor luate 50 pentru mine, toate celelalte bogăţii ale popo-rului acestei cetăţi eu le-am propus să le ia, slugile mele. Eu am rânduit căpetenii supraveghetoare permanente peste ei şi am pus asupra lor acelaşi tribut, care se plătea înainte. In locul celor luaţi în robie, eu am trimis acolo locuitori din ţinuturile cucerite de mine, şi am pus asupra lor tribut, pe care îl cer eu dela asirieni" [1]. Această mărturie a mo-numentului asirian conglăsueşte în chip izbitor cu mărturia isto-risirei biblice (4 Reg. XVII, 6). „In al noulea an al lui Osie, — spune istorisirea biblică, — a luat regele Asiriei Samaria, şi a stră-mutat pe israiliţi, şi i-a aşezat în Halaha şi în Hanara, la râul Ha-zan, şi în oraşele midiene",—adecă într'o localitate sălbatecă, înaltă, spre răsărit de Tigru şi spre nord de golful Persic. După aceea „a strămutat regele asirian oameni din Babilon, şi din Cuta, şi din Avna, şi din Emat, şi din Separvaim,



Aducerea tributului la rege (după un monument asirian).

1) Schrader, 160.

și i-a dus în orașele Samariei, în locul fiilor lui Israil". Un loc din cronica anului prim al domniei lui Sargon, când a căzut Samaria, aproape alcătuesc un ecou al acestor cuvinte. „Biruind pe regele lui Israil, eu am strămutat locuitorii cu averile lor, și i-am așezat în țara Hati", adecă Siro israilită. Intr'o inscripție pe un cilindru după aceea citim: „Sargon, supunând poporul Tamud (un trib arab din Arabia petroasă), și Ibadid Marsiman și Haiapu, și ucizînd pe mulți alții, am strămutat în țara depărtată a casei lui Amvrie" (în Samaria)[1]). In cronica din anul al șaptelea după aceea se vorbește: „Eu am supus locuitorii Tasidului, Ibadid, Marsiman, Haian, popoarele depărtatei Arva, locuitorii din pământul Bari, pe care nu o știau nici chiar învățații și care nici odată n'a plătit tribut regelui, tatălui meu, și am strămutat pe cei rămași și i-am așezat în orașul Samaria[2]). Aceste cronice arată, că strămutarea silnică a păgânilor s'a continuat într'un șir întreg de ani, în care caz prima parte de strămutați, cum se spune în cartea a patra a regilor, a fost luată din Babilon. Afară de locurile pomenite în cronici, Biblia pomenește și de altele, dând și amărunțimi complimentare. Așa, mulți din strămutați de ambele sexe au fost strămutați în țara Samarineană din Cuta, oraș, se pare, în Babilonia centrală; din Anva care nu se știe unde se afla, și din Emat sau Imat, cunoscutul oraș heteu-fenician pe Oronte. Acest bogat oraș, cum ne spun cronicile asiriene, a fost luat de Sargon în anul al doilea al domniei lui, în anul 721—720. Alegând pentru sine 200 de căruțe și 200 călăreți, el trimise ceialaltă populațiune la Samaria și în alte țări, înlocuindu-i cu un popor strămutat aicea din țări depărtate. Astfel de strămutați se aduceau chiar din Separvaim, din orașele Babiloniei, etc. Din amestecul acestor populațiuni cu bietele resturi ale populațiunii israilite s'a și format acea populație amestecată, care a primit în urmă numirea de samarineni.



O inscripție din Imat

Așa și-a terminat existența sa regatul lui Israil. El a existat

1) Schrader, p. 163.
2) Idem, Idem.

257 de ani și a avut 20 de regi, dar nici unul din ei n'a fost demn de înalta sa chiemare în calitate de reprezentant al poporului ales: toți au fost idolatrii, necredincioși trădători ai religiei lui Iehova. „Și s'a mâniat Domnul tare pe israiliți și i-a lepădat dela fața sa. N'a rămas nici unul, decât numai tribul lui Iuda.

Soarta următoare a celor zece triburi a fost obiectul unor discuțiuni nesfârșite. Dar se poate considera ca neîndoelnic, că ei au perit definitiv, irosindu-se printre popoară, în țările cărora ei au fost strămutați în ținuturile deja pomenite, alții chiar în Midia, unde-i și găsim în timpul lui Tobit, în Roges, nu departe de Teheran, în Persia, etc. Dar istorisitorul biblic numește numai acele țări, în care a fost dusă partea cea mai mare a captivilor, pe când mulți din ei au fost trimiși chiar și în părțile depărtate ale largei monarhii asiriene, ca de exemplu în Imat, în Siria de nord, etc. Mulți au fost strămutați chiar și în Elan și în Babilonia; mulți după aceea au fost duși în robie în Egipt de regii Nilului, și mulți în afară de asta au fugit acolo de bună voe. Ba în genere te miră de a fost o astfel de țară de pe litoralul mărei Mediterane, unde să nu se fi risipit sau să nu fi fost vânduți gloate de sraliți sub formă de robi.

TABLA DE MATERIE

CARTEA INTAIA

SAMUIL ŞI SAUL ŞI VREMEA LÓR.

CAP. I.

Arhiereul Elie judecător şi tinereţea lui Samuil.

CAP. II.

Robirea sicriului legii de filisteni şi întoarcerea lui.

CAP. III.

Samuil ca judecător şi Proroc.

CAP. IV.

Ungerea lui Saul la domnie. Mâna Proniei în soarta istoriei.

CAP. V.

Prima ispravă a lui Saul şi retragerea lui Samuil.

CAP. VI.

Domnia lui Saul şi prima lepadare.

CAP. VII.

Definitiva lepădare a lui Saul şi ungerea succerorului său.

Caracterul moral a ostașului Vechiului Testament. Infrângerea amaleciților și prada bogată. Porunca lui Samuil și călcarea ei de către Saul. Regretul de a fi uns pe Saul la domnie. Sosirea lui Samuil în tabără la Galgala și reproșul adresat lui Saul. Revoluția voinței de sus. Condamnarea lui Saul și lipsirea lui dela domnie. Silințele lui Saul de a împăca prorocul. Ruperea poalei hanei. Tortura lui Agag și senzul ei. Definitiva lepădare a lui Saul. Inspirația de sus pentru ungerea succesorului lui. Samuil la Betleem. Casa lui Iesei. Tânărul păstor. Viitorul rege. Caracterul lui David. Ungerea lui. Tânărul arpist la curtea lui Saul. Răsboiul cu filistenii. Goliat și trufia lui. Lupta tânărului păstor cu uriașul. Psalmul entuziast. 165-139

CAP. VIII.

Invidia lui Saul și prigonirea sa contra lui David.

David la curtea regelui. Izbânzile lui și bănuelele lui Saul. Cruda nebunie a lui Saul. Incercarea de-a ucide pe David. Fostul păstor, ginerele regelui. Creșterea relei voințe în inima regelui. Impăcarea vremelnică și o nouă explozie de răutate a lui Saul contra lui David. Atentat la viața lui David. Fuga cestui din urmă. Viclenia Melhalei în scopul de a scăpa viața bărbatului său. David între proroci la Roma. Urmărirea lui David și atracția proorocească a prigonitorilor. Sosirea la Roma a înseși regelui și înrâurirea prorocilor asupra lui. Psalmul de mulțămire al lui David pentru scăparea sa. Sărbătoarea lunei nouă și lipsa lui David de la ea. Mânia lui Saul pe Ionatan și luarea de rămas bun între prieteni. Sosirea lui David la Namia. Primirea dela arhiereu a pânilor punerei înainte și a săbiei lui Goliat. Depărtarea spre orașul filistenilor Ghet și prefacere în nebun. Peștera Adulam. Arhiereul Ahimelec denunțat lui Saul și este ucis împreună cu preoții din Nomba. Durerea lui David și psalmul mustrător la adresa pârâșului criminal. Urmărirea lui David și isbăvirea neașteptată din primejdie. Intâlnirea lui Saul cu David în peșteră. Căința vremelnică a lui Saul. 139-165

CAP. IX.

Sfârșitul lui Samuil și al lui Saul.

Moartea marelui paroc. Respectul poporului față de dânsul. Mormântul prorocului. Caracterul lui Samuil. Modelul cârmuitorului evlavios. Omul rugăciunei și al muncii neobosite. Patriotul măreț. Istoricul timpului său. Lovitura morală pentru Saul. Soarta lui David. Naval și Avigheea. Raporturile conjugale ale lui David. Continuarea încercărilor viitorului rege. Noui prigoniri ale lui Saul după David. Pătrunderea lui David în lagărul ce dormea. O nouă căință a lui Saul. Situația dificilă a lui David între filistenii. Expediția filistenilor asupra țării israilite. Disperările negre ale lui Saul. Alergarea din Aendarf. Vizitatorul tainic la dânsa. Umbra prorocului Samuil și groaznica descoperire. Bătălia cu filistenii. Retragerea is-

CARTEA A DOUA.

DAVID ȘI VREMEA LUI.

CAP. X

Urcarea lui David pe tron și Domnia lui în Hebron.

CAP. XI.

Organizarea lăuntrică a regatului.

CAP. XII.

Războaele lui David.

CAP. XIII.

Păcatul şi urmările lui.

CAP. XIV.

Răscoala lui Abesalom.

CARTEA A TREIA

SOLOMON ȘI VREMEA LUI.

CARTEA A PATRA

DELA DESBINAREA REGATULUI PÂNĂ LA CĂDEREA SAMARIEI.

CAP. XXXV.

Prorocul Iona.

CAP. XXXVI.

Căderea regatului israilit.

ILUSTRAŢII